T.C. Sağlık Bakanlığı

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

TÜRKİYE BESLENME VE SAĞLIK ARAŞTIRMASI 2010

BESLENME DURUMU VE ALIŞKANLIKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ SONUÇ RAPORU

Hacettepe Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi
Beslenme ve Diyetetik Bölümü

ŞUBAT 2014

Telif hakkı sahibi:

©Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü, 2014

Tüm hakları Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğüne aittir. Kaynak gösterilmeksizin alıntı yapılamaz. Alıntı yapıldığında kaynak gösterimi: dokümanın ismi, Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü, Sağlık Bakanlığı, http:// adresi, erişim tarihi" belirtilmesi şeklinde olmalıdır. 5846 sayılı yasa gereği Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğünün onayı olmaksızın tamamen veya kısmen çoğaltılamaz.

ISBN : 978-975-590-483-2

T.C. Sağlık Bakanlığı Yayın No : 931

Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü Yayın No : SB-SAG-2014/02

TBSA MERKEZ GÖREVLİLERİ

A. TBSA YÜRÜTME KURULU ÜYELERİ

Prof. Dr. Nihat TOSUN	Sağlık Bakanlığı Müsteşarı
Doç. Dr. Turan BUZGAN	Sağlık Bakanlığı Eski Müşteşar Yardımcısı
Dr. Seraceddin ÇOM	Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü – Eski Genel Müdür
Uzm. Dr. Hasan IRMAK	Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü – Eski Genel Müdür Yardımcısı
Uzm.Gıda Müh. Cengiz KESİCİ	Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü – Eski Daire Başkanı
Prof. Dr. Tanju BESLER	Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanı ve Beslenme ve Diyetetik Bölümü Eski Başkanı
Prof. Dr. Gülden PEKCAN	Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Levent AKIN	Hacettepe Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı
Doç. Dr. Nurullah ZENGİN	Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi Başhekimi
Doç. Dr. Serdar GÜLER	Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Endokrinoloji ve Metabolizma Hastalıkları Klinik Şefi
Doç. Dr. Işıl İrem BUDAKOĞLU	Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi Anabilim Dalı
Yrd. Doç. Dr. Yüksel KOCA	Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Biyokimya Klinik Şefi
Doç. Dr. Sinan TÜRKYILMAZ	Hacettepe Üniversitesi, Nüfus Etütleri Enstitüsü

B. TBSA İZLEME VE DEĞERLENDİRME KURULU

Prof. Dr. Özcan EREL	Ankara Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi Biyokimya Laboratuvar Şefi
Prof. Dr. Namık DELİBAŞ	Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim Araştırma Hastanesi Klinik Biyokimya Klinik Şefi
Prof. Dr. Nevin ŞANLIER	Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü
Prof. Dr. Bekir ÇAKIR	Ankara Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi Endokrinoloji ve Metabolizma Hastalıkları Klinik Şefi

C. TBSA SAĞLIK BAKANLIĞI GÖREVLİLERİ

Uzm.Gıda Müh. Cengiz KESİCİ	Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü – Eski Daire Başkanı
Gıda Müh. Ertuğrul ÇELİKCAN	Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü – Eski Beslenme Araştırmaları Şube Müdürü
Gıda Müh. Ercan ERKAN	Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü – Eski Toplum Beslenmesi Şube Müdürü

D. HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ GÖREVLİLERİ

Prof. Dr. H. Tanju BESLER	Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanı ve Beslenme ve Diyetetik Bölümü Eski Başkanı
Prof. Dr. Gülden PEKCAN	Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanı ve Beslenme ve Diyetetik Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Perihan ARSLAN	Sağlık Bilimleri F. Beslenme ve Diyetetik Bölümü
Prof. Dr. Nilgün KARAAĞAOĞLU	Sağlık Bilimleri F. Beslenme ve Diyetetik Bölümü
Prof. Dr. Neslişah RAKICIOĞLU	Sağlık Bilimleri F. Beslenme ve Diyetetik Bölümü
Prof. Dr. Seyit M. MERCANLIGİL	Sağlık Bilimleri F. Beslenme ve Diyetetik Bölümü
Prof. Dr. Gülgün ERSOY	Sağlık Bilimleri F. Beslenme ve Diyetetik Bölümü
Yrd. Doç. Dr. Emine YILDIZ	Sağlık Bilimleri F. Beslenme ve Diyetetik Bölümü
Yrd. Doç. Dr. Gülhan SAMUR	Sağlık Bilimleri F. Beslenme ve Diyetetik Bölümü
Yrd. Doç. Dr. Hülya GÖKMEN ÖZEL	Sağlık Bilimleri F. Beslenme ve Diyetetik Bölümü
Dr. Pelin BİLGİÇ	Sağlık Bilimleri F. Beslenme ve Diyetetik Bölümü
Araş.Gör. Nilay DÖNMEZ	Sağlık Bilimleri F. Beslenme ve Diyetetik Bölümü
Araş.Gör. Mehmet FİSUNOĞLU	Sağlık Bilimleri F. Beslenme ve Diyetetik Bölümü
Araş.Gör. Mevlüde KIZIL	Sağlık Bilimleri F. Beslenme ve Diyetetik Bölümü
Araş.Gör. İnci TÜRKOĞLU	Sağlık Bilimleri F. Beslenme ve Diyetetik Bölümü
Araş.Gör. Burcu AKSOY	Sağlık Bilimleri F. Beslenme ve Diyetetik Bölümü
Araş.Gör. Derya DİKMEN	Sağlık Bilimleri F. Beslenme ve Diyetetik Bölümü
Araş.Gör. Funda TAMER	Sağlık Bilimleri F. Beslenme ve Diyetetik Bölümü
Araş.Gör. Tuba YALÇIN ORDU	Sağlık Bilimleri F. Beslenme ve Diyetetik Bölümü
Araş.Gör. Nesli ARPACI	Sağlık Bilimleri F. Beslenme ve Diyetetik Bölümü
Araş.Gör. Fatma ÇELİK	Sağlık Bilimleri F. Beslenme ve Diyetetik Bölümü
Araş.Gör. Damla YILMAZ	Sağlık Bilimleri F. Beslenme ve Diyetetik Bölümü
Doç. Dr. Sinan TÜRKYILMAZ	Nüfus Etütleri Enstitüsü Müdürlüğü
Dr. Sutay YAVUZ	
Dr. Yadigar COŞKUN	

E. ANKARA NUMUNE EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ (ANEAH) GÖREVLİLERİ

Doç. Dr. Nurullah ZENGİN	ANEAH Başhekimi
Doç. Dr. Serdar GÜLER	ANEAH - Endokrinoloji ve Metabolizma Hastalıkları Klinik Şefi
Yrd. Doç. Dr. Yüksel KOCA	ANEAH - Biyokimya Klinik Şefi
Uzm. Dr. Gönül ERDEN	ANEAH – Biyokimya Kliniği
Uzm.Dr. Fatih BAKIR	ANEAH – Biyokimya Kliniği
Uzm. Dr. Mualla TÜRELİ	ANEAH – Biyokimya Kliniği
Uzm. Dr. Turan TURHAN	ANEAH – Biyokimya Kliniği
Uzm. Dr. Can ÇIĞIRGAN	ANEAH – Biyokimya Kliniği
Uzm. Dr. Ayşegül VURAL	ANEAH – Biyokimya Kliniği
Uzm. Dr. Sevilay ÜNAL	ANEAH – Biyokimya Kliniği
Uzm. Dr. Şenol KURŞUN	ANEAH – Biyokimya Kliniği
Dr. H. Okan DOĞAN	ANEAH – Biyokimya Kliniği
Dr. E. Deniz AKBULUT	ANEAH – Biyokimya Kliniği
Dr. Ergin MUTLU	ANEAH – Biyokimya Kliniği
Dr. Çiğdem YÜCEL	ANEAH – Biyokimya Kliniği
Dr. Murat OKAY	ANEAH – Biyokimya Kliniği
Cevdet İŞNAS	ANEAH – Müdür Yardımcısı

SUNU

Dünya'da olduğu gibi ülkemizde de beslenme sağlık durumunun ve sorunlarının ortaya konulması için her 5 yılda bir "Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması"nın (TBSA) yapılması gereklidir. Çünkü ulusal beslenme sorunlarına yönelik etkin, yararlı ve sürdürülebilir besin, beslenme plan ve politikalarının hazırlanabilmesi, uygulanabilmesi, izlenebilmesi ve güncellenebilmesi için güvenilir nitelikte araştırma verileri son derecede önemlidir.

Türkiye'de 1974 yılından sonra ülke çapında ve Türkiye'yi temsil edecek nitelikte örneklem üzerinde yapılmış beslenme ve besin tüketimi araştırma verileri bulunmamaktadır. Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması (TBSA) 2010 ile ülkemizde toplumun beslenme, bilgi tutum ve alışkanlıkları ile fiziksel aktivite düzeylerinin saptanmasının yanında, yapılmış olan kan ve idrar tetkikleri ile beslenmeye dayalı birçok hastalığa ilişkin, tüm ülkeyi temsil edecek bilimsel nitelikli ve güncel veriler sağlanacak, bundan sonra geliştirilecek genel toplum sağlığına ve her bir risk etmeninin önlenmesine yönelik plan ve politikalara yön verilmesi ve var olan politikaların güncelleştirilmesi sağlanacaktır.

Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması (TBSA) 2010, Sağlık Bakanlığı olanakları ile Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü ve Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi işbirliğinde yürütülmüştür.

İÇİNDEKİLER

		Sayfa
SUNU		**vi**
İÇİNDEKİLER		**vii**
KISALTMALAR		**x**
TABLOLAR DİZİNİ		**xiii**
ŞEKİLLER DİZİNİ		**xxvii**
BÖLÜM 1. GİRİŞ VE YÖNTEM		**1**
	TÜRKİYE'DE BESLENME VE SAĞLIK DURUMU	**1**
1.1.	Türkiye'de Beslenme ve Sağlık Sorunları	**1**
1.2.	Ülkemizde Ulusal ve Bölgesel Düzeyde Yapılmış Beslenme ve Sağlık Araştırmaları Sonuçlarına Göre Durum	**2**
1.3.	Beslenme ve Sağlık Durumuna İlişkin Bilgi İhtiyacı ve Araştırma Gereği	**13**
1.4.	Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması 2010'a Genel Bakış	**14**
1.5.	Araştırmanın Amaçları	**15**
1.6.	Araştırmanın Örneklemi	**19**
1.6.1.	Belediye Olan Yerleşim Yerleri veya Adres Sistemi Geliştirilmiş Köyler	**22**
1.6.2.	Adres Sistemi Gelişmemiş Köyler	**23**
1.7.	Araştırmanın Organizasyonu	**26**
1.8.	Araştırmanın Sorukağıtları	**33**
1.8.1.	Fiziksel Aktivite Kayıt Formu	**35**
1.8.2.	24 Saatlik Geriye Dönük Besin Tüketiminin Kaydedilmesi	**36**
1.9.	Antropometrik Ölçümler	**38**
1.9.1.	0-5 Yaş Grubu Çocukların Antropometrik Ölçümleri	**38**
1.9.2.	6-18 Yaş Grubu Çocukların Antropometrik Ölçümleri	**40**
1.9.3.	Yetişkin (19 ve Üzeri) Yaş Grubu Bireylerde Antropometrik Ölçümler	**41**
1.9.4.	Gebe Kadınlarda Antropometrik Ölçümler	**43**
1.9.5.	Emziren Kadınlarda Antropometrik Ölçümler	**43**
1.9.6.	Antropometri Ölçümlerinde Kullanılan Araç Gereçler	**43**
1.10.	Antropometrik Ölçüm Teknikleri	**44**
1.10.1.	Vücut Ağırlığının ve Boy Uzunluğunun Ölçülmesi	**44**
1.10.2.	Bel Çevresinin Ölçülmesi	**50**
1.10.3.	Kalça Çevresinin Ölçülmesi	**51**
1.10.4.	Üst Orta Kol Çevresi Ölçümü	**52**
1.10.5.	Baş Çevresi Ölçümü	**53**
1.10.6.	Bilek Çevresi Ölçümü	**53**
1.11.	Veri Girişi	**54**
1.12.	İstatistiksel Analiz	**54**
BÖLÜM 2. HANEHALKI VE BİREYLERİN ÖZELLİKLERİ		**57**
2.1.	Hanehalkı Bilgileri	**57**
2.1.1.	Hanede Yaşayan Tüm Bireylerin Yaş ve Cinsiyet Yapısı	**57**

2.1.2. Hanede Yaşayan 6 Yaş Üzeri Bireylerin Eğitim Durumu **59**
2.1.3. Hanede Yaşayan 12 Yaş Üzeri Bireylerin Medeni Durumu **63**
2.1.4. Hanede Yaşayan Tüm Bireylerin Sosyal Güvence ve Sosyal Yardım Alma Durumu **65**
2.1.5. Hanede Yaşayan Tüm Bireylerin Konut Özellikleri **69**
2.2. Seçilen Bireylere Ait Genel Özellikler **73**
2.2.1. 0-5 Yaş Grubu **73**
2.2.2. 6-11 Yaş Grubu **76**
2.2.3. 12 Yaş ve Üzeri **79**
2.2.4. 15-49 Yaş Arası Kadınlar için Doğurganlık Parametreleri **84**
2.2.5. Gebe ve Emziren Kadınlara Ait Genel Özellikler **87**

BÖLÜM 3. BESLENME ÖZELLİKLERİ VE ALIŞKANLIKLARI **91**
3.1. Hanehalkı Beslenme Özellikleri **91**
3.1.1. Hanehalkında Yiyecek Alışverişi Yapan Kişiler ve Alışveriş Yapılan Yerler **91**
3.1.2. 15 Yaş ve Üzeri Bireylerde Besin Alışverişi ve Reklamlardan Etkilenme Durumu **96**
3.1.3. Hanehalkında Evde Yemek ve Yiyecekleri Hazırlayan Kişiler **110**
3.1.4. Hanehalkının Yemeklerde Kullandıkları Yağ/Yağların Kullanım Durumu **111**
3.1.5. Hanehalkının Yemek Türlerine Uyguladığı Pişirme Yöntemleri **113**
3.1.6. Ev Yapımı Yiyeceklerin Hanede Üretim Durumu **115**
3.2. 0-5 Yaş Grubu Çocukların Genel Beslenme Özellikleri **117**
3.2.1. Anne Sütü ile Beslenme Durumu **117**
3.2.2. Tamamlayıcı Besinlerle Beslenme **131**
3.2.3. İshal Durumu ve Beslenme Uygulamaları **150**
3.3. 6-11 Yaş Grubu Çocukların Beslenme Alışkanlıkları **154**
3.3.1. Öğün Atlama Durumları ve Nedenleri **154**
3.4. 12 Yaş ve Üzeri Bireylerin Beslenme Alışkanlıkları **163**
3.4.1. Öğün Atlama Durumları ve Nedenleri **163**
3.4.2. Çalışan Bireylerin İşyerinde Beslenme Durumları **175**
3.5. Gebe ve Emziren Kadınların Beslenme Alışkanlıkları **177**
3.5.1. Gebe ve Emziren Kadınların Öğün Atlama Durumları ve Nedenleri **177**
3.5.2. Gebelik ve Emzirme Süresince Besin Gruplarının Arttırma Azaltma Durumları **179**

BÖLÜM 4. BESİN TÜKETİM DURUMU VE SIKLIĞI **186**
4.1. Besin Tüketim Sıklığı **186**
4.1.1. Yirmi Yaş Üzeri Bireylerde Besin Tüketim Sıklığı **186**
4.1.2. Gebe ve Emziren Kadınlarda Besin Tüketim Sıklığı **201**
4.2. Yaş Gruplarına Göre 24 Saatlik Geriye Dönük Besin Tüketimi **213**
4.2.1. Enerji ve Besin Ögelerinin Tüketim Durumu **213**
4.2.2. Besin Gruplarının Günlük Tüketim Miktarı **302**

BÖLÜM 5. BESİN DESTEKLERİ **363**
5.1. 0-5 Yaş Grubu Besin Destekleri Kullanım Durumu **363**
5.2. 6-11 Yaş Grubu Besin Destekleri Kullanım Durumu **380**
5.3. 12 Yaş ve Üzeri Bireylerde Besin Destekleri Kullanım Durumu **386**
5.4. Gebe ve Emziren Kadınlarda Besin Destekleri Kullanma Durumu **402**

BÖLÜM 6. FİZİKSEL AKTİVİTE DURUMU **404**
6.1. 2-5 Yaş Grubu Çocuklarda Fiziksel Aktivite Durumu **404**
6.2. 6-11 Yaş Grubu Çocuklarda Fiziksel Aktivite Durumu **410**
6.3. 12 Yaş ve Üzeri Bireylerde Fiziksel Aktivite Durumu **423**
6.4. Gebe ve Emziren Kadınlarda Fiziksel Aktivite Durumu **436**
6.5. 20 Yaş ve Üzeri Bireylerde Fiziksel Aktivite Düzeyleri **440**

BÖLÜM 7. ANTROPOMETRİK ÖLÇÜMLER **445**
7.1. 0-5 Yaş Grubu Çocukların Antropometrik Ölçümleri **445**
7.1.1. Yaşa Göre Vücut Ağırlığı **447**
7.1.2. Yaşa Göre Boy Uzunluğu **448**
7.1.3. Boy Uzunluğuna Göre Vücut Ağırlığı **449**
7.1.4. Beden Kütle İndeksi **454**
7.1.5. Baş Çevresi **457**
7.1.6. Üst Orta Kol Çevresi **459**
7.1.7. Vücut Ağırlığı, Boy Uzunluğu, Beden Kütle İndeksi, Baş Çevresi, Üst Orta Kol Çevresi ve Bel Çevresi Ortalama Değerleri **459**
7.2. 6-18 Yaş Grubu Çocukların Antropometrik Ölçümleri **463**
7.2.1. Yaşa Göre Vücut Ağırlığı **463**
7.2.2. Yaşa Göre Boy Uzunluğu **467**
7.2.3. Beden Kütle İndeksi **469**
7.2.4. Vücut Ağırlığı, Boy Uzunluğu, Beden Kütle İndeksi, Üst Orta Kol Çevresi, Bel Çevresi, Kalça Çevresi ve Bel / Kalça Çevresi Oranı Ortalama Değerleri **471**
7.3. Yetişkin (19 ve üzeri) Yaş Grubu Bireylerin Antropometrik Ölçümleri **476**
7.3.1. Vücut Ağırlığı **477**
7.3.2. Boy Uzunluğu **479**
7.3.3. Beden Kütle İndeksi **479**
7.3.4. Bel Çevresi **486**
7.3.5. Kalça Çevresi **488**
7.3.6. Bel/Kalça Çevresi Oranı **489**
7.3.7. Bel Çevresi/Boy Uzunluğu Oranı **494**
7.3.8. Üst Orta Kol Çevresi **495**
7.4. Gebe Kadınlarda Antropometrik Ölçümler **499**
7.4.1. Vücut Ağırlığı **499**
7.4.2. Beden Kütle İndeksi **500**
7.5. Emziren Kadınlarda Antropometrik Ölçümler **503**
7.5.1. Vücut Ağırlığı **503**
7.5.2. Beden Kütle İndeksi **504**

BÖLÜM 8. SONUÇLAR **507**

BÖLÜM 9. KAYNAKLAR **566**

EKLER
Ek 1. Yetişkin bireylerin (19 yaş ve üzeri) günlük ortalama kişi başına enerji ve besin ögeleri alım miktarları **573**
Ek 2. Yetişkin bireylerin (19 yaş ve üzeri) günlük ortalama kişi başına besin alım miktarları (g/gün) **574**

KISALTMALAR

ADNKS	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
AnthroPlus	Antropometri Plus Programı
B/A	Boy uzunluğuna göre vücut ağırlığı (wasted)
BÇ	Baş çevresi
BEBİS	Beslenme Bilgi Sistemleri Paket Programı
BKİ	Beden kütle indeksi
CSPro	Census and Survey Processing System
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı (Kalkınma Baknlığı)
DVD	Çok Amaçlı Sayısal Disk (Digital Versatile Disc)
E	Erkek
EFSA	Avrupa Gıda Güvenliği Otoritesi (European Food Safety Authority)
FAO	Gıda ve Tarım Örgütü (Food and Agriculture Organisation)
g	Gram
GAP	Güneydoğu Anadolu Projesi
GÜ	Gazi Üniversitesi
HÜ	Hacettepe Üniversitesi
HÜBDB	Hacettepe Üniversitesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü
IOTF	International Obesity Task Force (Uluslar arası Obezite Çalışma Grubu)
K	Kadın
KETEM	Kanser Erken Tanı ve Eğitim Merkezi
kg	Kilogram
kkal	Kilokalori
L	Litre
mcg	Mikrogram
mg	Miligram
mg	Miligram
MGRS	Çokmerkezli Büyüme Referans Çalışması (Multicentre Growth

	Reference Study)
mL	Mililitre
n	Sayı
NCEP	Ulusal Kolesterol Eğitim Merkezi (National Cholesterol Education Program)
ng	nanogram
NHANES	National Health and Nutrition Education Survey
NUTS	İstatistiki Bölge Sınıflandırma Sistemi (The Nomenclature of Territorial Units for Statistics)
PAL	Fiziksel aktivite düzeyi (Physical Activity Level)
PAR	Fiziksel Aktivite Oranı (Physical Activity Ratio)
S	Standart sapma
S $\bar{x}$	Standart hata
SB	Sağlık Bakanlığı
SBKK	Sağlıklı Beslenelim, Kalbimizi Koruyalım
SD	Standart sapma skoru, Z skoru
SED	Sosyoekonomik düzeye
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences)
T	Toplam
TASO/TOAD	Turkish Association for the Study of Obesity
TBSA	Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması
TEKHARF	Türkiye Erişkin Kalp Sağlığı ve Hipertansiyon Araştırması ve Risk Faktörleri
TNSA	Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
TOÇBİ	Türkiye'de Okul Çağı Çocuklarında (6-10 Yaş Grubu) Büyümenin İzlenmesi
TURDEP	Türkiye Diyabet Epidemiyolojisi Çalışması
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

TV	Televizyon
UHY-ME	Ulusal Hastalık Yükü ve Maliyet Etkililik Çalışması
UN	Birleşmiş Milletler (United Nations)
ÜOKÇ	Üst orta kol çevresi
VCD	Vidyo CD (Video Compact Disc)
WHO	Dünya Sağlık Örgütü
WHO/NCHS/CDC	Dünya Sağlık Örgütü/ Natioanl Center for Health Statistics/Center for Chronic Diseases
$\bar{x}$	Ortalama
Y/A	Yaşa göre vücut ağırlığı (underweight)
Y/B	Yaşa göre boy uzunluğu (stunted)
%	Yüzde

TABLOLAR DİZİNİ

		Sayfa
Tablo 1.6.1.	TBSA- 2010 örnekleme dağılımı	**21**
Tablo 1.7.1.	Çalışmada izlenilen ayrıntılı sorukağıdı uygulanması ve numunelerin alım planı	**29**
Tablo 1.8.1.	'0-5 Yaş', '6-11 Yaş' ve '12 ve Üzeri Yaş' kişi sorukağıtlarında bulunan bölümler	**35**
Tablo 1.9.1.	Beden kütle indeksi (BKİ) sınıflaması ve kesişim noktaları (WHO)	**42**
Tablo.1.9.2.	Yaşa göre alınan antropometrik ölçümler	**44**
Tablo 2.1.1.1.	*De facto* hanehalkı nüfusunun beşli yaş grupları, yerleşim yeri ve cinsiyete göre dağılımı (%)	**58**
Tablo 2.1.1.2.	Hanehalklarının yerleşim yerine, görüşme yapılan kişinin cinsiyetine ve hanede yaşayanların sayısına göre dağılımı (%)	**59**
Tablo 2.1.2.1.	Altı ve üzeri yaştaki erkek *de facto* hanehalkı nüfusunun tamamladığı veya devam ettiği en yüksek eğitim düzeyinin seçilmiş özelliklere göre dağılımı (%)	**61**
Tablo 2.1.2.2.	Altı ve üzeri yaştaki kadın *de facto* hanehalkı nüfusunun tamamladığı veya devam ettiği en yüksek eğitim düzeyinin seçilmiş özelliklere göre dağılımı (%)	**62**
Tablo 2.1.3.1.	On iki ve üzeri yaştaki bireylerin medeni durumunun cinsiyet, yaş, yerleşim yeri ve bölgelere göre dağılımı (%)	**64**
Tablo 2.1.4.1.	Hanehalkındaki kişilerin sosyal güvence durumlarına göre dağılımı (%)	**66**
Tablo 2.1.4.2.	Hanehalkındaki kişilerin sosyal yardım alma durumlarına göre dağılımı (%)	**68**
Tablo 2.1.5.1.1.	Hanehalklarının konut özelliklerine ve yerleşim yerine göre dağılımı	**70**
Tablo 2.1.5.3.1.	Yerleşim yerine göre seçilmiş dayanıklı tüketim mallarına sahip olma durumu (%)	**72**

Tablo 2.2.1.1.	0-5 yaş grubu çocukların cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yeri, 12 bölge ve anne eğitim durumlarına göre dağılımı	**74**
Tablo 2.2.1.2.	0-5 yaş arası çocukların bedensel ya da zihinsel engel durumuna göre dağılımı (%)	**75**
Tablo 2.2.1.3.	0-5 yaş arası çocukların bakımından sorumlu kişinin cinsiyete göre dağılımı (%)	**76**
Tablo 2.2.2.1.	6-11 yaş grubu çocukların cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yeri, 12 bölge ve eğitim durumlarına göre dağılımı (%)	**77**
Tablo 2.2.2.2.	6-11 yaş çocuğun bedensel ya da zihinsel engel durumuna göre dağılımı (%)	**78**
Tablo 2.2.2.3.	6-11 yaş arası çocukların bakımından sorumlu kişinin cinsiyete göre dağılımı (%)	**79**
Tablo 2.2.3.1.	12 yaş ve üzeri bireylerin yaş, yerleşim yeri ve 12 bölgeye göre öğrenim durumu	**81**
Tablo 2.2.3.2.	12 yaş ve üzeri bireylerin bedensel ya da zihinsel engel durumuna göre dağılımı (%)	**82**
Tablo 2.2.3.3.	12 yaş ve üzeri bireylerin medeni durumlarına göre dağılımı (%)	**83**
Tablo 2.2.4.1.	15-49 yaş arasındaki kadınların temel özelliklerine göre evlenme durumu	**84**
Tablo 2.2.4.2.	15-49 yaş arasındaki kadınların toplam gebelik, toplam canlı doğum ve toplam yaşayan çocuk sayıları ortalamaları	**85**
Tablo 2.2.5.1.	15-49 yaş arasındaki kadınların emzirme durumuna göre dağılımı (%) ve ortalama emzirme süreleri (ay)	**88**
Tablo 2.2.5.2.	15-49 yaş arasındaki kadınların gebelik durumuna göre dağılımı ve gebelik süresi ortalamaları (hafta)	**89**
Tablo 2.2.5.3.	15-49 yaş arasındaki kadınların gebelik ve emziklilik süresince bilgi almak, danışmak ve kontrol amacıyla başvurdukları kişilere göre dağılımları	**90**
Tablo 3.1.1.1.	Hanehalkında evde yiyecek ve içecek alışverişini yapan bireylerin cinsiyete, yerleşim yeri ve bölgelere göre dağılımı (%)	**92**

Tablo 3.1.1.2.	Ev için yiyecek alışverişi yapılan yerlere göre dağılım	**94**
Tablo 3.1.2.1.	Bireylerin yiyecek ve içecek alışverişi yapma durumuna göre dağılımları (%)	**97**
Tablo 3.1.2.2.	Ambalajlı ürünlerin alışverişi yapılırken dikkat edilen unsurlara göre bireylerin dağılımı (%)	**100**
Tablo 3.1.2.3.	Yiyecek ve içecek reklamlarından etkilenme durumu	**104**
Tablo 3.1.2.4.	Yiyecek ve içecek alışverişi yaparken ürünlere göre reklamlardan etkilenme durumu (%)	**107**
Tablo 3.1.3.1	Evde yemek ve yiyecekleri hazırlayan kişiye göre dağılım	**110**
Tablo 3.1.4.1.	Hanehalkının yemeklerde yağ/yağların kullanım durumuna göre dağılımı	**112**
Tablo 3.1.5.1.	Hanehalkının yemek türlerinde uyguladığı pişirme yöntemlerine göre dağılımı (%)	**114**
Tablo 3.1.6.1.	Ev yapımı yiyeceklerin hanede üretim durumuna göre dağılımı	**116**
Tablo 3.2.1.1.	0-5 yaş arası çocukların anne sütü alma durumuna göre dağılımı (%)	**117**
Tablo 3.2.1.2.	Tek başına anne sütü alma süresi (ay)	**118**
Tablo 3.2.1.3.	Çocukların tek başına anne sütü alma süreleri (%)	**119**
Tablo 3.2.1.4.	Çocukların toplam olarak anne sütü alma süreleri (ay)	**120**
Tablo 3.2.1.5.	Çocukların toplam anne sütü alma sürelerine göre dağılımları (%)	**122**
Tablo 3.2.1.6.	0-5 yaş arası çocukların doğumdan sonra ilk anne sütü alma zamanlarına göre dağılımları (%)	**124**
Tablo 3.2.1.7.	0-5 yaş arası çocuklara doğumdan sonraki ilk 3 gün içinde anne sütü dışında yiyecek veya içecek verilme durumlarına göre dağılımları (%)	**127**
Tablo 3.2.1.8.	Altı aydan az anne sütü alanların emmeyi bırakma nedenlerine göre dağılımları (%)	**129**
Tablo 3.2.1.9.	Hiç anne sütü emmeyen çocukların emmeme nedenlerine göre dağılımları (%)	**130**
Tablo 3.2.2.1.	Hiç anne sütü almayan çocukların anne sütü yerine beslendikleri	**131**

yiyeceklere göre dağılımları (%)

Tablo 3.2.2.2. Hazır bebek formülleri verilmiş çocukların hazır mamaya başlama nedenlerine göre dağılımları (%) **133**

Tablo 3.2.2.3. Yirmi dört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (inek sütü, yoğurt, peynir) başlama durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri **135**

Tablo 3.2.2.4. Yirmi dört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (hazır meyveli çocuk yoğurdu/taze peynir, hazır kutu/paket mama-bebek/devam formülü, hazır kaşık mama-toz/kavanoz) başlama durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri **136**

Tablo 3.2.2.5. Yirmi dört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (kırmızı et, et ürünleri ve sakatatlar) başlama durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri **137**

Tablo 3.2.2.6. Yirmi dört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (tavuk-hindi, balık, yumurta sarısı) başlama durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri **138**

Tablo 3.2.2.7. Yirmi dört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (yumurta beyazı, tam yumurta, kurubaklagiller) başlama durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri **139**

Tablo 3.2.2.8. Yirmi dört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (sütle ve sütsüz hazırlanmış muhallebi, makarna-erişte-pilav) başlama durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri **140**

Tablo 3.2.2.9. Yirmi dört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (tahıl çorbası, sebze çorbası ve yoğurt çorbası) başlama durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri **141**

Tablo 3.2.2.10. Yirmi dört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (tarhana çorbası, mercimek çorbası ve hazır çorba) başlama durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri **142**

Tablo 3.2.2.11. Yirmi dört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (kahvaltılık tahıllar, taze sebze püresi, taze sebze suları) başlama **143**

durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri

Tablo 3.2.2.12. Yirmi dört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (taze meyve püresi, taze meyve suları, su) başlama durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri **144**

Tablo 3.2.2.13. Yirmi dört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (çay, bitki çayı, şekerli su) başlama durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri **145**

Tablo 3.2.2.14. Yirmi dört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (yağlı tohum, ekmek, bisküvi, kraker) başlama durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri **146**

Tablo 3.2.2.15. Yirmi dört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (yemek suyu, gazlı içecekler, hazır meyve suları) başlama durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri **147**

Tablo 3.2.2.16. Yirmi dört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (reçel, bal çikolata, gofret, fındık ezmesi) başlama durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri **148**

Tablo 3.2.2.17. Yirmi dört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (şekerleme, lokum, pekmez, pestil, tereyağı) başlama durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri **149**

Tablo 3.2.2.18. Yirmi dört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (kuyruk yağı, margarin, sıvı yağ) başlama durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri **150**

Tablo 3.2.3.1. 0-5 yaş arası çocukların son 15 gün içinde ishal olma durumları **152**

Tablo 3.2.3.2. 0-5 yaş arası çocukların ishal olma durumları ve ishal olduğunda tedavisi için verilen besin/içeceklere göre dağılımları (%) **153**

Tablo 3.3.1.1. 6-11 yaş grubu çocukların ana öğünleri yapmama durumlarına göre dağılımları (%) **156**

Tablo 3.3.1.2. 6-11 yaş grubundaki çocukların kahvaltı atlama nedenlerine göre dağılımları (%) **160**

Tablo 3.3.1.3. 6-11 yaş grubundaki çocukların öğle öğününü atlama nedenlerine **161**

göre dağılımları (%)

Tablo 3.3.1.4.	6-11 yaş grubundaki çocukların akşam öğününü atlama nedenlerine göre dağılımları (%)	**162**
Tablo 3.4.1.1.	Bireylerin sabah kahvaltısı öğününü atlama/tüketmeme durumlarının dağılımları (%)	**165**
Tablo 3.4.1.2.	Bireylerin öğle öğününü atlama/tüketmeme durumlarının dağılımları	**166**
Tablo 3.4.1.3.	Bireylerin akşam öğününü atlama/tüketmeme durumlarının dağılımları	**167**
Tablo 3.4.1.4.	Bireylerin ana öğün tüketimlerine göre dağılımları (%)	**171**
Tablo 3.4.1.5.	Kahvaltı öğününü atlayan bireylerin kahvaltı atlama nedenlerine göre dağılımları (%)	**172**
Tablo 3.4.1.6.	Öğle öğününü atlayan bireylerin öğle atlama nedenlerine göre dağılımları (%)	**173**
Tablo 3.4.1.7.	Akşam öğününü atlayan bireylerin akşam öğününü atlama nedenlerine göre dağılımı (%)	**174**
Tablo 3.4.2.1.	Çalışan bireylerin en çok yemek yedikleri yerlere göre dağılımları (%)	**176**
Tablo 3.5.1.1.	Gebe ve emziren kadınların ana öğünleri atlama durumlarına göre dağılımları	**177**
Tablo 3.5.1.2.	Gebe ve emziren kadınlarda öğün atlama nedenlerine göre dağılımları (%)	**178**
Tablo 3.5.2.1.	15-49 yaş arasındaki kadınların gebelik ve emzirme dönemi süresince besin gruplarını tüketim durumlarına göre dağılımı	**182**
Tablo 3.5.2.2.	15-49 yaş arasındaki kadınların gebelik ve emzirme dönemi süresince besin gruplarını tüketim durumlarına göre dağılımı	**183**
Tablo 4.1.1.1.	Bireylerin süt ve ürünleri tüketim sıklığı dağılımları (%)	**191**
Tablo 4.1.1.2.	Bireylerin et ve ürünleri tüketim sıklığı dağılımları (%)	**192**
Tablo 4.1.1.3.	Bireylerin yumurta, kurubaklagil, yağlı tohum tüketim sıklığı dağılımları (%)	**193**

Tablo 4.1.1.4.	Bireylerin sebze ve meyve tüketim sıklığı dağılımları (%)	**194**
Tablo 4.1.1.5.	Bireylerin ekmek ve tahıl tüketim sıklığı dağılımları (%)	**195**
Tablo 4.1.1.6.	Bireylerin içecek tüketim sıklığı dağılımları (%)	**196**
Tablo 4.1.1.7.	Bireylerin yağ-şeker tüketim sıklığı dağılımları (%)	**197**
Tablo 4.1.1.8.	Bireylerin hazır besinleri tüketim sıklığı dağılımları (%)	**199**
Tablo 4.1.2.1.	Gebe kadınların besin tüketim sıklığı (%)	**205**
Tablo 4.1.2.2.	Emziren kadınların besin tüketim sıklığı (%)	**211**
Tablo 4.2.1.1.	Bireylerin günlük enerji alımları (kkal)	**217**
Tablo 4.2.1.2.	Bireylerin günlük karbonhidrat alımları (g)	**221**
Tablo 4.2.1.3.	Bireylerin günlük aldıkları enerjilerinin karbonhidrattan gelen oranları (%)	**223**
Tablo 4.2.1.4.	Bireylerin günlük protein alımları (g)	**227**
Tablo 4.2.1.5.	Bireylerin günlük aldıkları enerjilerinin proteinden gelen oranları (%)	**229**
Tablo 4.2.1.6.	Bireylerin günlük bitkisel protein alımları (g)	**231**
Tablo 4.2.1.7.	Bireylerin günlük hayvansal protein alımları (g)	**233**
Tablo 4.2.1.8.	Bireylerin günlük toplam yağ alımları (g)	**237**
Tablo 4.2.1.9.	Bireylerin günlük aldıkları enerjilerinin yağdan gelen oranları (%)	**239**
Tablo 4.2.1.10.	Bireylerin günlük doymuş yağ asidi alımları (g)	**241**
Tablo 4.2.1.11.	Bireylerin günlük tekli doymamış yağ asidi alımları (g)	**243**
Tablo 4.2.1.12.	Bireylerin günlük çoklu doymamış yağ asidi alımları (g)	**245**
Tablo 4.2.1.13.	Bireylerin günlük omega 3 yağ asidi alımları (g)	**247**
Tablo 4.2.1.14.	Bireylerin günlük omega 6 yağ asidi alımları (g)	**249**
Tablo 4.2.1.15.	Bireylerin günlük kolesterol alımları (mg)	**251**
Tablo 4.2.1.16.	Bireylerin günlük toplam posa alımları (g)	**255**
Tablo 4.2.1.17.	Bireylerin günlük suda çözünebilen posa alımları (g)	**257**
Tablo 4.2.1.18.	Bireylerin günlük suda çözünemeyen posa alımları (g)	**259**
Tablo 4.2.1.19.	Bireylerin günlük çinko alımları (mg)	**261**
Tablo 4.2.1.20.	Bireylerin günlük demir alımları (mg)	**263**
Tablo 4.2.1.21.	Bireylerin günlük fosfor alımları (mg)	**265**

Tablo 4.2.1.22.	Bireylerin günlük iyot alımları (mcg)	**267**
Tablo 4.2.1.23.	Bireylerin günlük kalsiyum alımları (mg)	**269**
Tablo 4.2.1.24.	Bireylerin günlük magnezyum alımları (mg)	**271**
Tablo 4.2.1.25.	Bireylerin günlük mangan alımları (mg)	**273**
Tablo 4.2.1.26.	Bireylerin günlük sodyum alımları (mg)	**275**
Tablo 4.2.1.27.	Bireylerin günlük potasyum alımları (mg)	**277**
Tablo 4.2.1.28.	Bireylerin günlük niasin alımları (mg)	**279**
Tablo 4.2.1.29.	Bireylerin günlük pantotenik asit alımları (mg)	**281**
Tablo 4.2.1.30.	Bireylerin günlük folat alımları (mcg)	**283**
Tablo 4.2.1.31.	Bireylerin günlük A vitamini alımları (mcg)	**285**
Tablo 4.2.1.32.	Bireylerin günlük B_1 vitamini (tiamin) alımları (mg)	**287**
Tablo 4.2.1.33.	Bireylerin günlük B_{12} vitamini alımları (mcg)	**289**
Tablo 4.2.1.34.	Bireylerin günlük B_2 vitamini (riboflavin) alımları (mg)	**291**
Tablo 4.2.1.35.	Bireylerin günlük B_6 vitamini alımları (mg)	**293**
Tablo 4.2.1.36.	Bireylerin günlük C vitamini alımları (mg)	**295**
Tablo 4.2.1.37.	Bireylerin günlük D vitamini alımları (mcg)	**297**
Tablo 4.2.1.38.	Bireylerin günlük K vitamini alımları (mcg)	**299**
Tablo 4.2.1.39.	Bireylerin günlük E vitamini alımları (mg)	**301**
Tablo 4.2.2.1.	Et grubu besinlerin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre tüketim miktarları (g/gün)	**305**
Tablo 4.2.2.2.	Yumurtanın cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre tüketim miktarları (g/gün)	**308**
Tablo 4.2.2.3.	Kurubaklagiller ve yağlı tohumların cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre tüketim miktarları (g/gün)	**312**
Tablo 4.2.2.4.	Süt ve süt ürünlerinin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre tüketim miktarları (g/gün)	**316**
Tablo 4.2.2.5.	Taze sebze ve meyvelerin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre tüketim miktarları (g/gün)	**320**
Tablo 4.2.2.6.	Ekmek grubu besinlerin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre tüketim miktarları (g/gün)	**324**

Tablo 4.2.2.7.	Tahıl grubu besinlerin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre tüketim miktarları (g/gün)	**328**
Tablo 4.2.2.8.	Suyun cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre tüketim miktarları (mL/gün)	**332**
Tablo 4.2.2.9.	Alkolsüz içeceklerin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre tüketim miktarları (mL/gün)	**336**
Tablo 4.2.2.10.	Alkollü içeceklerin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre tüketim miktarları (mL/gün)	**338**
Tablo 4.2.2.11.1.	Toplam yağ grubu besinlerin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre tüketim miktarları (g/gün)	**342**
Tablo 4.2.2.11.2.	Toplam katı yağların cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre tüketim miktarları (g/gün)	**346**
Tablo 4.2.2.11.3.	Toplam sıvı yağların cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre tüketim miktarları (g/gün)	**350**
Tablo 4.2.2.12.1.	Toplam şekerli besinlerin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre tüketim miktarları (g/gün)	**353**
Tablo 4.2.2.12.2.	Şekerin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre tüketim miktarları (g/gün)	**358**
Tablo 4.2.2.12.3.	Bal, reçel, pekmez gibi şekerli besinlerin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre tüketim miktarları (g/gün)	**362**
Tablo 5.1.1.	0-5 yaş grubu çocukların son bir hafta içerisinde en az bir besin desteği kullanım durumlarına göre dağılımı	**365**
Tablo 5.1.2.	0-5 yaş grubu çocukların D vitamini ve demir kullanma durumlarına göre dağılımı	**366**
Tablo 5.1.3.	0-5 yaş grubu çocukların besin destekleri kullanma durumlarına göre dağılımı	**368**
Tablo 5.1.4.	0-5 yaş grubu çocukların kullandıkları D vitamini ve demir desteklerini öneren kişilerin dağılımı	**370**
Tablo 5.1.5.	0-5 yaş grubu çocukların besin destekleri kullanım sürelerine göre	**376**

	dağılımı	
Tablo 5.2.1.	6-11 yaş grubu çocukların besin destekleri kullanma durumlarına göre dağılımı	**382**
Tablo 5.2.2.	6-11 yaş grubu çocukların kullandıkları multivitamin/mineral ve kalsiyum desteklerini öneren kişilere göre dağılımı	**383**
Tablo 5.2.3.	6-11 yaş grubu çocukların kullandıkları çinko ve omega-3 desteklerini öneren kişilere göre dağılımı	**384**
Tablo 5.2.4.	6-11 yaş grubu çocukların kullandıkları balık yağı desteğini öneren kişilere göre dağılımı	**385**
Tablo 5.3.1.	12 yaş ve üzeri bireylerin son 7 gün içinde besin desteği kullanım durumlarına göre dağılımı	**388**
Tablo 5.3.2.	12 yaş ve üzeri bireylerin besin desteklerini kullanma sürelerine göre dağılımı	**392**
Tablo 5.3.3.	12 yaş ve üzeri bireylerin kullandıkları besin desteklerini öneren kişilere göre dağılımı	**397**
Tablo 5.4.1.	Gebe ve emziren kadınların besin destekleri kullanma (son 7 günde) durumlarına göre dağılımı	**403**
Tablo 6.1.1.	2-5 yaş arasındaki çocukların hafta içi ve hafta sonu TV, bilgisayar, internet için harcadıkları sürelerin ortalamaları (saat)	**406**
Tablo 6.1.2.	2-5 yaş arasındaki çocukların hafta içi ve hafta sonu TV, bilgisayar ve internet için harcadıkları sürelere (saat) göre dağılımı (%)	**409**
Tablo 6.2.1.	6-11 yaş arasındaki çocukların günde 30 dakika veya daha fazla süre ile spor/egzersiz yapma durumlarına göre dağılımı (%)	**411**
Tablo 6.2.2.	6-11 yaş arasındaki erkek çocukların yaptıkları spor/egzersiz türlerine göre dağılımı (%)	**413**
Tablo 6.2.3.	6-11 yaş arasındaki kız çocukların yaptıkları spor/egzersiz türlerine göre dağılımı (%)	**414**
Tablo 6.2.4.	6-11 yaş arasındaki çocukların hafta içi ve hafta sonu TV, bilgisayar, internet, ev ödevi, ders çalışma için harcadıkları sürelerin ortalamaları (saat)	**417**

Tablo 6.2.5.	6-11 yaş grubundaki çocukların hafta içi ve hafta sonu TV, bilgisayar ve internet için harcadıkları sürelere (saat) göre dağılımı (%)	**420**
Tablo 6.2.6.	6-11 yaş arasındaki çocukların günde 1 saat veya daha fazla süreyle ev dışında oyun oynama durumlarına göre dağılımı (%)	**422**
Tablo 6.3.1.	12 yaş ve üzeri bireylerin son 7 günde 30 dakika veya daha fazla süre ile spor yapma durumuna göre dağılımı (%)	**425**
Tablo 6.3.2.	12 yaş ve üzeri erkek bireylerin yaptıkları egzersiz türüne göre dağılımı (%)	**428**
Tablo 6.3.3.	12 yaş ve üzeri kadın bireylerin yaptıkları egzersiz türüne göre dağılımı (%)	**429**
Tablo 6.3.4.	12 yaş ve üzeri bireylerin televizyon, video, DVD, VCD kullanma/izleme sürelerine göre dağılımı (%)	**433**
Tablo 6.3.5.	12 yaş ve üzeri bireylerin hafta içi bir günlük sedanter aktivitelerinin ortalama süreleri (saat/gün)	**434**
Tablo 6.3.6.	12 yaş ve üzeri bireylerin hafta sonu bir günlük sedanter	**435**
Tablo 6.4.1.	Gebe ve emziren kadınların son 7 günde 30 dakika veya daha fazla süre ile spor yapma durumlarına göre dağılımı (%)	**436**
Tablo 6.4.2.	Gebe veya emziren kadınların hafta içi bir günlük sedanter aktivitelerinin ortalama süreleri (saat)	**438**
Tablo 6.4.3.	Gebe veya emziren kadınların televizyon, video, DVD, VCD kullanma/izleme sürelerine göre dağılımı (%)	**439**
Tablo 6.5.1.	Bireylerin yaş grubu ve yerleşim yerine göre PAL değerlerinin ortalaması	**443**
Tablo 6.5.2.	Bireylerin PAL değerleri sınıflamasına yaşam tarzına göre dağılımı (%)	**444**
Tablo 7.1.1.	0-5 yaş grubu çocuklarda yaşa göre vücut ağırlığının z-skor değerlerine göre dağılımı (%)	**451**
Tablo 7.1.2.	0-5 yaş grubu çocuklarda yaşa göre boy uzunluğunun z-skor değerlerine göre dağılımı (%)	**452**

Tablo 7.1.3.	0-5 yaş grubu çocuklarda boy uzunluğuna göre vücut ağırlığının z-skor değerlerine göre dağılımı (%)	**453**
Tablo 7.1.4.	0-5 yaş grubu çocuklarda yaşa göre beden kütle indeksinin z-skor değerlerine göre dağılımı (%)	**456**
Tablo 7.1.5.	0-5 yaş grubu çocuklarda yaşa göre baş çevresinin z-skor değerlerine göre dağılımı (%)	**458**
Tablo 7.1.6.	3 ay-5 yaş grubu çocuklarda yaşa göre üst orta kol çevresinin z-skor değerlerine göre dağılımı (%)	**460**
Tablo 7.1.7.1.	0-5 yaş grubu çocuklarda cinsiyete, yaş gruplarına göre vücut ağırlığı (kg), boy uzunluğu (cm) ve beden kütle indeksi (kg/m^2) ortalama ($\overline{x}$) ve standart sapma (S) değerleri	**461**
Tablo 7.1.7.2.	0-5 yaş grubu çocuklarda cinsiyete, yaş gruplarına göre baş çevresi (cm), üst orta kol çevresi (cm) ve bel çevresi (cm) ortalama ($\overline{x}$) ve standart sapma (S) değerleri	**462**
Tablo 7.2.1.	6-10 yaş grubu çocuklarda yaşa göre vücut ağırlığının z-skor değerlerine göre dağılımı (%)	**466**
Tablo 7.2.2.	6-18 yaş grubu çocuklarda yaşa göre boy uzunluğunun z-skor değerlerine göre dağılımı (%)	**468**
Tablo 7.2.3.	6-18 yaş grubu çocuklarda yaşa göre beden kütle indeksinin (BKİ) z-skor değerlerine göre dağılımı (%)	**472**
Tablo 7.2.4.1.	6-18 yaş çocuk ve gençlerde cinsiyete, yaş gruplarına göre vücut ağırlığı (kg), boy uzunluğu (cm) ve beden kütle indeksi (kg/m^2) ortalama ($\overline{x}$) ve standart sapma (S) değerleri	**473**
Tablo 7.2.4.2.	6-18 yaş çocuk ve gençlerde cinsiyete ve yaş gruplarına göre üst orta kol çevresi (cm) ve bel çevresi (cm) ortalama ($\overline{x}$) ve standart sapma (S) değerleri	**474**
Tablo 7.2.4.3.	6-18 yaş çocuk ve gençlerde cinsiyete, yaş gruplarına göre üst orta kol çevresi (cm) ve bel çevresi (cm) ortalama ($\overline{x}$) ve standart	**475**

sapma (S) değerleri

Tablo 7.3. Beden kütle indeksi (BKİ) sınıflaması ve kesişim noktaları (WHO) **476**

Tablo 7.3.1. Yetişkin (19 yaş ve üzeri) bireylerin yerleşim yerine göre vücut ağırlığı, boy uzunluğu ve beden kütle indeksi (BKİ) ortalama ($\bar{X}$) ve standart sapma (S) değerleri **483**

Tablo 7.3.2. Yetişkin (19 yaş ve üzeri) bireylerin bölgelere göre vücut ağırlığı, boy uzunluğu ve beden kütle indeksi (BKİ) ortalama ($\bar{X}$) ve standart sapma (S) değerleri **484**

Tablo 7.3.3. Yetişkin (19 yaş ve üzeri) bireylerin beden kütle indeksi sınıflamasına göre dağılımı (%) **485**

Tablo 7.3.4. Yetişkin (19 yaş ve üzeri) bireylerin bel çevresi sınıflamasına göre dağılımı (%) **490**

Tablo 7.3.5. Yetişkin (19 yaş ve üzeri) bireylerin yerleşim yerine göre bel çevresi, kalça çevresi ve bel/kalça çevresi oranı ortalama ($\bar{X}$) ve standart sapma (S) değerleri **491**

Tablo 7.3.6. Yetişkin (19 yaş ve üzeri) bireylerin bölgelere göre bel çevresi, kalça çevresi ve bel/kalça çevresi oranı ortalama ($\bar{X}$) ve standart sapma (S) değerleri **492**

Tablo 7.3.7. Yetişkin (19 yaş ve üzeri) bireylerin bel/kalça oranlarına göre dağılımı (%) **493**

Tablo 7.3.8. Yetişkin (19 yaş ve üzeri) bireylerin yerleşim yerine göre bel çevresi/boy uzunluğu, üst orta kol çevresi ortalama ($\bar{X}$) ve standart sapma (S) değerleri **496**

Tablo 7.3.9. Yetişkin (19 yaş ve üzeri) bireylerin bölgelere göre bel çevresi/boy uzunluğu, üst orta kol çevresi ortalama ($\bar{X}$) ve standart sapma (S) değerleri **497**

Tablo 7.3.10. Yetişkin (19 yaş ve üzeri) bireylerin bel çevresi/boy uzunluğu **498**

	oranına göre dağılımı (%)	
Tablo 7.4.1.	Gebe kadınların gebelik dönemlerine göre vücut ağırlığı ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) değerleri (kg)	**501**
Tablo 7.4.2.	Gebe kadınların gebelik dönemlerine göre BKİ ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) değerleri (kg/m^2)	**502**
Tablo 7.5.1.	Emziren kadınların emzirme sürelerine (ay) göre vücut ağırlığı ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) değerleri (kg)	**505**
Tablo 7.5.2.	Emziren kadınların emzirme sürelerine (ay) göre BKİ ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) değerleri (kg/m^2)	**506**
Ek 1.	Yetişkin bireylerin (19 yaş ve üzeri) günlük ortalama kişi başına enerji ve besin ögeleri alım miktarları	**573**
Ek 2.	Yetişkin bireylerin (19 yaş ve üzeri) günlük ortalama kişi başına besin alım miktarları (g/gün)	**574**

ŞEKİLLER DİZİNİ

		Sayfa
Şekil 1.6.1.	TBSA-2010 1907 Nolu Küme Hanehalkı Adres Listesi	**25**
Şekil 1.7.1.	İş Akış Şeması	**32**
Şekil 7.1.1.1.	0-5 yaş grubu çocuklarda cinsiyete, yerleşim yerine göre vücut ağırlığı (%)	**448**
Şekil 7.1.2.1.	0-5 yaş grubu çocuklarda cinsiyete, yerleşim yerine göre boy uzunluğu (%)	**449**
Şekil 7.1.4.1.	0-5 yaş grubu çocuklarda cinsiyete ve yerleşim yerine göre BKİ (%)	**454**
Şekil 7.2.1.1.	6-10 yaş grubu çocuklarda cinsiyete ve yerleşim yerine göre vücut ağırlığı (%)	**464**
Şekil 7.2.3.1.	6-18 yaş grubu çocuk ve gençlerde cinsiyete ve yerleşim yerine göre BKİ (%)	**470**
Şekil 7.3.3.1.	Yetişkin bireylerde (19 yaş ve üzeri) cinsiyete ve yerleşim yerine göre BKİ (%)	**481**

BÖLÜM 1. GİRİŞ VE YÖNTEM

TÜRKİYE'DE BESLENME VE SAĞLIK DURUMU

1.1.TÜRKİYE'DE BESLENME VE SAĞLIK SORUNLARI

Küreselleşme sürecinde beklenen yaşam kalitesine ulaşmak için tüm bireylerin ve toplumun beslenme bilincini artırarak, sağlıklı beslenmenin yaşam biçimine dönüştürülmesi gerekmektedir. Toplumun sağlıklı yaşaması ve ekonomik yönden gelişmesi onu oluşturan bireylerin sağlıklı olmasına bağlıdır. Sağlığın temeli yeterli ve dengeli beslenmedir. Yeterli ve dengeli beslenme sağlıklı beslenme olarak da tanımlanmaktadır. Bu doğrultuda yaşam boyu tüm bireylerin sağlığının korunması, iyileştirilmesi ve geliştirilmesi, yaşam kalitesinin arttırılması ve sağlıklı yaşam biçimlerinin benimsenmesinin (sağlıklı beslenme ve fiziksel aktivite alışkanlığı, tütün kullanımının önlenmesi) amaçlanması gerekmektedir. Ayrıca, varolan ve yaşam kalitesini bozan beslenme sorunlarının (protein-enerji yetersizliği, demir yetersizliği anemisi, iyot yetersizliği hastalıkları, raşitizm, diş çürükleri, şişmanlık vb.) en aza indirilmesi veya yok edilmesi, beslenmeye bağlı kronik hastalıkların (kalp damar hastalıkları, hipertansiyon, bazı kanser türleri, diyabet, osteoporoz vb.) önlenmesine yönelik yaşam biçiminin iyileştirilmesi, çevre koşullarının düzeltilmesi ve geliştirilmesi, sağlıklı besine ulaşımın ve tüketiminin sağlanması ile besin güvencesinin sağlanması, sağlığın geliştirilmesi amacıyla toplumun besin güvenliği, besin, beslenme ve sağlık konularında bilinçlendirilmesinin ve katılımının sağlanması büyük önem taşımaktadır (Pekcan, 2009).

Bir toplumun yeterli ve dengeli beslenmesini sağlayacak ulusal besin ve beslenme plan ve politikalarının oluşturulabilmesi için o ülkeye ilişkin beslenme, besin tüketimi ve sağlık verilerinin bulunması gereklidir. Bu amaçla düzenli olarak "Beslenme, Sağlık ve Besin Tüketimi Araştırması"nın yapılması her ülke için büyük önem taşımaktadır (Pekcan, 2009).

Tüm bu nedenlerle bireyin ve toplumun beslenme durumunun saptanması ve düzenli olarak izlenmesi gerekmektedir. Böylece:

a) Beslenme durumunun tanımlanması,

b) Nedenlerin saptanması,

c) Çözüm yollarının bulunması olanağı doğar.

1.2. ÜLKEMİZDE ULUSAL VE BÖLGESEL DÜZEYDE YAPILMIŞ BESLENME VE SAĞLIK ARAŞTIRMALARI SONUÇLARINA GÖRE DURUM

Aşağıda ülkemize özgü sunulan besin tüketimi, beslenme ve sağlık sorunlarına ilişkin veriler il, bölge, ülke düzeyinde yapılmış bazı araştırmalardan derlenmiştir. Çalışmaların yürütüldüğü yıla, uygulanan yönteme, değerlendirme farklılıklarına, antropometrik ölçüm verilerinde kullanılan standart ve referans değerlere göre verilerde de farklılıklar söz konusudur. Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması 2010 bu açıdan da önem taşımaktadır. Bulguları ile ülke genelinde veri birlikteliği sağlanabilecek, bölgesel, yaşa ve cinsiyete bağlı farklılıklar elde edilebilecek, kıyaslamalar yapılabilecktir.

Besin Tüketim Durumu: Türkiye beslenme durumu yönünden hem gelişmekte olan, hem de gelişmiş ülkelerin sorunlarını birlikte içeren bir görünüme sahiptir. Türkiye'de halkın beslenme durumu bölgelere, mevsimlere, sosyo-ekonomik düzeye ve kentsel-kırsal yerleşim yerlerine göre önemli farklılıklar; eşitsiz dağılımlar göstermektedir. Bu durum beslenme sorunlarının niteliği ve görülme sıklığı üzerinde etkili olmaktadır. Ayrıca beslenme konusundaki bilgisizlik; hatalı gıda seçimi ile yanlış hazırlama, pişirme ve saklama yöntemlerinin uygulanmasına neden olmakta ve beslenme sorunlarının boyutlarının büyümesine yol açmaktadır (Pekcan, 1998; Pekcan ve Marcheish, 2001).

Türk halkının beslenme durumuna bakıldığında Türkiye'de temel besin ekmek ve diğer tahıl ürünleridir. Beslenme, Sağlık ve Besin Tüketimi Araştırması-1974 verilerine göre, Türk halkı günlük enerjinin ortalama %44'ünü sadece ekmekten, %58'ini ise ekmek ve diğer tahıl ürünlerinden sağlanmakta idi (Pekcan ve Marcheish, 2001). Arslan ve

arkadaşları (2006) TEKHARF 2003-2004 kohortu, ve Pekcan ve arkadaşları (2006) ise çalışmalarında sırasıyla, günlük enerjinin %37 ve %43'ünün tahıl ve tahıl ürünlerinden geldiğini saptamıştır. Bu değerler yıllar içerisinde besin tüketim eğilimlerindeki değişimleri yansıtması açısından önemlidir.

Yıllar içerisinde besin tüketim eğilimindeki değişiklikler incelendiğinde ekmek, süt-yoğurt, et ve ürünleri, taze sebze ve meyve tüketiminin azaldığı; kurubaklagil, yumurta ve şeker tüketiminin ise arttığı söylenebilir. Genelde toplam yağ tüketim miktarında önemli farklılık olmamasına karşın, bitkisel sıvı yağ tüketim miktarının katı yağa oranla arttığı gözlenmektedir (Pekcan, Marcheish, 2001; Pekcan, Karaağaoğlu, 2000).

Türkiye'de, enerji ve besin ögeleri yönünden beslenme durumu incelendiğinde, enerjiyi yetersiz düzeyde tüketen aile oranı düşüktür. Toplam protein tüketimi kişi başına yeterli düzeydedir. Ancak, proteinin çoğu bitkisel kaynaklı olup hayvansal protein tüketimi ise yetersizdir. Kalsiyum (%13-26), A vitamini (%3-31) ve riboflavini (%34-40) yetersiz tüketenlerin oranı oldukça yüksektir. Özellikle süt ve ürünlerinin yetersiz düzeyde tüketilmesi kalsiyum ve riboflavin yetersizliğinin temel nedenidir. Demiri yetersiz düzeyde tüketenlerin oranı düşük olmasına karşın, demir yetersizliği anemisi görülme oranı da yüksektir (Pekcan, Karaağaoğlu, 2000; Pekcan ve Marcheish, 2001).

Beslenme ve Sağlık Sorunları

Bebek ölüm hızı: Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA)-2008 verilerine göre bebek ölüm hızı binde 17, beş yaş altı ölüm hızı ise binde 24'tür (TNSA, 2008). Bebek ölüm hızı değerleri 2008, 2009 ve 2010 yılları için sırasıyla binde 12.1, 10.2 ve 7.8, beş yaş altı ölüm hızı ise aynı yıllar için sırasıyla binde 16.8, 14.1 ve 11.7 olarak edilmektedir (SB, 2011). Bebek ve beş yaş altı ölümlerde yıllar içerisinde önemli boyutlarda düşme olduğu görülmektedir.

Anne sütü ile beslenme: Ülke genelinde yürütülen programların olumlu etkisinin TNSA-2008 verilerine yansıdığı saptanmıştır. TNSA-2008 verilerine göre tek başına 6

ay anne sütü ile beslenme oranı %41.6 olarak bulunmuştur ve annelerin tamamına yakını (%96.7) bebeğini emzirmektedir. Ancak tamamlayıcı (ek) besinlere erken aylarda başlama uygulaması sürdürülmektedir (TNSA, 2008).

Türkiye'de 0-5 yaş grubu çocuklarda; büyüme ve gelişme geriliği, demir yetersizliği anemisi, raşitizm, okul çağı çocuk ve gençlerde; zayıflık ve şişmanlık, demir yetersizliği anemisi, vitamin yetersizlikleri, iyot yetersizliği hastalıkları, diş çürükleri, yetişkin kadınlarda; zayıflık ve şişmanlık, demir yetersizliği anemisi, iyot yetersizliği hastalıkları, vitamin yetersizlikleri, yetişkin bireylerde ve yaşlılarda; beslenmeye bağlı kronik hastalıklar sık görülmektedir.

Protein-enerji yetersizliği: TNSA-2008 sonuçlarına göre 0-5 yaş grubu çocuklarda yaşa göre boy uzunluğu (bodurluk), boy uzunluğuna göre vücut ağırlığı (zayıflık) ve yaşa göre vücut ağırlığı (düşük kililuluk) oranı sırasıyla, %10.3, %0.4 ve %2.8'dir. Çocuklarda büyüme geriliği görülme sıklığı, kırsal (%17.4) alanlarda, kentlere (%7.6) ve doğuda (%21.0), batıya (%7.6) göre yüksektir.

SB/HÜBDB TOÇBİ (2011) çalışmasında 6-10 yaş grubu çocukların %5.0'inin bodur [yaşa göre boy uzunluğu: ≤-2 SD; E: %4.9, K: %5.2; kent: %3.6 (E: %3.2, K: %4.1), kırsal: %6.7 (E: %7.0, K: %6.5)], %21.5'inin kısa [Yaşa göre boy uzunluğu: ≤ -2 SD – -1SD; E: %20.7, K: %22.3, kent: %18.8 (E: %17.8, K: %19.9, kırsal: %24.8 (E: %24.2, K: %25.4)] olduğu saptanmıştır.

Kronik enerji yetersizliği: Kronik enerji yetersizliğini tanımlamak için yetişkinlerde Beden Kütle İndeksi (BKİ) kesişim noktası (cut-off) <18.5 kg/m^2 kriter olarak alınmaktadır. Türkiye'de yetişkin kadınlarda kronik-enerji yetersizliği önemli bir sorun olarak gözükmemektedir (TNSA, 2008). TÜİK (2010) Sağlık Araştırması verilerine göre 15 yaş ve üzeri bireylerde zayıflık görülme sıklığı erkeklerde %3.5, kadınlarda %5.9 ve toplamda %4.7 bulunmuştur.

Demir yetersizliği anemisi (kansızlık): Ülkemizde demir yetersizliği anemisi önemli bir halk sağlığı sorunudur. Yapılan çeşitli araştırmalarda elde edilen sonuçlara göre; Türkiye'de genel olarak 0-5 yaş grubu çocukların ortalama %50'sinde, okul çağı çocuklarının %30'unda, emzikli kadınların ise %50'sinde anemi görülebilmektedir. Her yaş grubu; özellikle 0-5 yaş grubu çocuklar, okul çağı çocuklar ve gençler, gebe ve emzikli kadınlar önemli risk gruplarıdır. "Sağlık Bakanlığı Demir Gibi Türkiye Programı"nın izleme ve değerlendirilme çalışması sonucunda 12-23 aylık çocuklarda anemi sıklığının %30'lardan %7.8'e düştüğü saptanmıştır (Akdağ, 2003-2010). Gazi Üniversitesi tarafından 2011 yılında 6-17 aylık çocuklarda ve annelerinde hemoglobin düzeyi belirleme çalışmasında annelerin %24.9'unun hemoglobin düzeyinin 12 g/dL altında olduğu saptanmıştır. Bu annelerin %48.3'ünün araştırma öncesinde anemi tanısı aldığı, bunun %54.9'unun demir eksikliği anemisi olduğu, daha önce anemisi olduğu söylenen annelerin anemilerinin daha çok gebelik sırasında görüldüğü (%71.8) saptanmıştır. Annelerin %74.8'i gebelik sırasında demir ilacı kullandıklarını belirtmişlerdir. Annelerin %43.7'sinde ferritin düşüklüğü, %6.9'unda ise demir eksikĺği anemisi saptanmıştır. Çocukların ise %21.8'ünün hemoglobin düzeyinin 10.5 g/dL ve altında olduğu ve çocukların %28.7'sinde ferritin düşüklüğü, %6.3'ünde demir eksikliği anemisi saptanmıştır (GÜ/SB, 2011).

İyot yetersizlikleri hastalıkları: Guatr prevalansı; ulusal düzeyde 1988 yılında tüm populasyonda %30.5 bulunmuştur. Bu çalışmaya göre ülkemizin her bölgesinde sorunun endemik olduğu ortaya konulmuştur (Urgancıoğlu ve Hatemi, 1989). 1995 yılında 15 ilde 6-12 yaş grubu çocuklarda guatr prevalansı %30.3 (Erkek: %27.7, kız %32.6) olarak bulunmuştur (HÜBDB/SB, 1995). Erdoğan ve arkadaşlarının (2009), 1997-1999 yılları arasında ultrasonla yapılan taramada guatr prevalansı %31.8 olarak saptanmıştır. İdrarla iyot atımı medyan değerlerine göre ise, orta ve ağır düzeyde sorunu olan 14 il ve hafif düzeyde olan 6 il saptanmıştır. 2007 yılında, Türkiye İyot Monitorizasyon, izleme ve değerlendirme çalışması sonucunda ilkokul çocuklarında idrarla medyan iyot atımı 107 mcg/L bulunmuştur. Medyan atımının populasyonun %50'sinde yeterli düzeyde olduğu belirlenmiştir (>100 mcg/L). Çalışma 30 ilden 20'sinde sorunun çözümlendiğini

göstermiştir. Ağır düzeyde iyot yetersizliğinin %7.2, orta ve hafif düzeyde yetersizliğin ise sırasıyla %20.6 ve %19.3 olduğu bulunmuştur. Ağır ve orta düzeyde iyot yetersizliğinin %27.8 olduğu ve bu değerin 1997 ve 2002 araştırma sonuçlarına göre (sırasıyla, %58 ve %38.9) daha iyi olduğu sonucuna varılmıştır. İyot yetersizliğinin şehirlerde çoğunlukla çözümlendiği ancak kırsal yerleşim yerlerinde halen önemli bir sorun olduğu vurgulanmıştır.

Türkiye Nüfus Sağlık Araştırması 2008 (TNSA, 2008), verilerine göre sırasıyla; hane halklarının %84.4'ünün iyotlu tuz kullandığı saptanmıştır. İyotlu tuz kullanımı açısından yerleşim yerlerine ve bölgelere göre önemli farklılıklar bulunmaktadır. Kırsal alandaki hane halklarının %71.5'i, kentlerde bulunan hane halklarının %89.9'u iyotlu tuz kullanmaktadır. İyotlu tuz kullanımı, Batı (%83.5) ve Kuzey Anadolu (%90.5) bölgelerinde, diğer bölgelere (Doğu: %61.4, Güney: %85.3) göre daha yaygındır. Özellikle İstanbul'da % 97.4 oranında iyotlu tuz kullanılmaktadır. GAP Bölgesi'nde ise hane halklarının %57.8'i iyotlu tuz kullanmaktadır.

Yenidoğanda hipotroidi: Yenidoğan bebeklerde hipotiroidi sorununa rastlanmaktadır. Yürütülen bir çalışmada 30 097 yenidoğan konjenital hipotiroidi yönünden incelenmiş ve insidans 1:2736 olarak saptanmıştır (Yordam ve ark, 1995). Diğer bir çalışmada Batı Kardeniz Bölgesi illerinde kongenital hipotiroidi 1:2326 ve geçici hipotiroidi ise 1:6202 olarak bulunmuştur (Şimşek ve ark. 2005). Sağlam ve arkadaşları (2007), konjenital hipotroidiyi Bursa ilinde 1:2354 olarak saptamıştır. 2010 yılında, Yenidoğan Tarama Programı kapsamında yıl içinde doğan 1 244 222 bebeğin taranması sonucunda 2550 bebeğe konjenital hipotiroidi (geçici vakalar dahil) tanısı konulmuştur (Akdağ, 2003-2010).

D vitamini yetersizliği: Çocuklarda yapılan çalışmalar ülkemizde raşitizm görülme sıklığının %1.67-19 arasında olduğunu göstermektedir (Hatun ve ark. 2002). Adolesanlarda yaşam biçiminin D vitamini ile ilintisinin olduğu rapor edilmiş ve %3-50 oranında D vitamini yetersizliğinin görüldüğü belirlenmiştir (Hatun ve arkadaşları,

2002). Kadınlarda (14-44 yaş), yaz aylarında yürütülen bir çalışmada %44-100 oranında D vitamini yetersizliği bulunmuştur (Alagöl ve ark, 2000). Diğer bir çalışmada da benzer sonuçlar bulunmuş ve D vitamini suplemantasyonu önerilmiştir (Güzel et al, 2001).

Gazi Üniversitesi tarafından 2011 yılında yürütülen, 6-17 aylık çocuklarda ve annelerinde D vitamini düzeyini belirleme çalışmasında annelerin %81.7'sinin D vitamini düzeyi 20 ng/mL altında bulunmuştur. Annelerin yaşlarına, eğitim durumuna ve gelir durumuna göre D vitamini düzeyi arasında fark saptanmamıştır. Çocuklarda D vitamini eksikliği sınır değeri 15 ng/mL olarak alınmış, buna göre çocukların %26.8'ünde D vitamini eksikliği olduğu saptanmıştır. Çocuklarda cinsiyet ve yaş gruplarına göre D vitamini düzeyi arasında anlamlı fark saptanmamıştır. Prematürelerde ve düşük doğum ağırlığı olanlarda ise D vitamini eksikliği daha fazla görülmüştür (GÜ/SB, 2011).

Çocuk ve gençlerde şişmanlık: Türkiye'de son yıllarda çocuklarda şişmanlık sorunu üzerinde durulmaya başlanmıştır. Yapılan araştırmalar yakın gelecekte önlem alınmadığı takdirde sorunun önem kazanabileceğini göstermektedir. Çalışmalarla ilgili yorum yapılırken kullanılan referans değerlerin veya standartların ve yaş gruplarının birbirinden farklı olduğu unutulmamalıdır. Ülkemizde çocuk ve gençlerle ilgili şişmanlık ve fazla kilolu olma ile ilgili prevelans değerlerinin kesin olarak verilebilmesi için WHO büyüme eğrileri (2006, 2007a ve 2007b) kullanılarak değerlendirilmiş çalışmalara gereksinim vardır.

Yapılan bir çalışmada, 1995 yılında BKI sınıflamasına göre şişmanlık prevelansı 15 ilde erkeklerde %2.6 ve kızlarda %1.5 sıklığında saptanmıştır (H.Ü/SB, 1995). Krassas ve arkadaşları (2004), Kayseri'de (6-17 yaş) yürüttükleri çalışmada çocukların %10.6'sını kilolu ve %1.6'sını ise şişman olarak bulmuştur. Sur ve arkadaşları (2005) İstanbul, Ankara, İzmir illerinde 12-13 yaş grubu çocukların %12'sini zayıf, %12'sini kilolu ve %2'sini ise şişman olarak saptamıştır. Manios ve arkadaşları (2004), İstanbul'da 12-13

yaş grubu adolesanlarda orta/yüksek sosyoekonomik ile düşük sosyoekonomik düzeyde kilolu sıklığını sırasıyla %15.2 (E:%13.9, K:%16.7) ve %8.5 (E:%7.1, K:%9.9) ve yine Manios ve arkadaşları (2005), İstanbul'da 12-13 yaş grubu 510 adolesanda yürüttükleri çalışmada adolesanların %15.3'ünü zayıf, %10.6'sını kilolu ve %1.6'sını ise şişman bulmuşlardır. İstanbul, Ankara ve İzmir'de yapılan bir çalışmada 12-13 yaş grubu 1014 adolesanda şişmanlık durumu IOTF referans verilerine göre saptanmıştır. Toplam şişmanlık prevelansı %14.1 (erkek:%15.1; kız:%13.3) bulunmuştur. Düşük, orta ve yüksek sosyoekonomik düzeye göre şişmanlık prevelansı ise sırasıyla erkeklerde %11.8, %16.7, %15.0 ve kızlarda %8.9, %13.3, %14.9 olarak saptanmıştır (Keskin et al. 2005). Ulukanlıgil ve Seyrek (2004), Şanlıurfa'da 9-10 yaş grubu çocuklarda, gecekondu ve şehirde bodur (yaşa göre boy uzunluğu; erkek: %24.7/12.8; kız: %14.2/7.4), düşük kilolu (yaşa göre vücut ağırlığı; erkek: %18.2/11.9; kız: %12.1/11.1) ve zayıf (boy uzunluğuna göre vücut ağırlığı; erkek:%1.5/3.7, kız:%2.2/7.4) olan çocukları belirlemişler ve düşük kiloluluk ile zayıflığın şişmanlık sorunundan daha önemli sorunlar olduğunu belirtmişlerdir. Yabancı (2004), Ankara'da 7-14 yaş grubu çocuklarda yürüttüğü çalışmada WHO/NCHS/CDC (1983) referans değerlerine göre kilolu olma sıklığını %14.3 (E:%16.1, %12.3), şişmanlık sıklığını ise %6.9 (erkek:%8.5, kız:%5.3) bulmuştur. Arslan ve arkadaşları (2004) tarafından, 5-20 yaş grubu çocuklarda bir çalışma yapılmış ve BKİ persentillerine göre çocukların %7.3'ü zayıf, %4.1'i şişman ve %8.8'i ise kilolu bulunmuştur. Rakıcıoğlu ve arkadaşları (2006), Ankara'da 0-5 yaş grubu çocuklarda yaptıkları çalışmada şişmanlık görülme sıklığını sosyoekonomik düzeye (SED) göre (≥2SD) sırasıyla yüksek SED'de %12.3, orta SED'de %8.5, ve düşük SED'de %9.4 bulmuştur. Köksal ve arkadaşları (2006), 7-14 yaş grubu çocuk ve adolesanda kilolu olma ve şişmanlık sıklığını sırasıyla %9.2 ve %5.1 olarak saptamıştır. Şimşek ve arkadaşları (2005) Ankara ili Mamak ilçesine bağlı bir ilköğretim okulunda ve lisede 6-17 yaş grubu çocuklarda yaptıkları çalışmada obezite görülme sıklığını 6-12 yaş arasındaki çocuklarda %4.4, 12-17 yaş arasındaki çocuklarda %5.4 olarak saptamıştır. Özdemir ve arkadaşları (2005), farklı sosyoekonomik düzeydeki iki ilköğretim okulunda 7-15 yaş grubu çocukta değerlendirme yapmış ve öğrencilerin %3.1'inde zayıflık, %5.1'inde şişmanlık ile %12.8'inde bodurluk saptanmıştır. Kutlu ve

arkadaşları (2009), Konya'da özel bir ilköğretim okulunda 7-14 yaş grubu çocuklarda zayıflık 14 yaş kızlarda %13.3, fazla kiloluluk 7 yaş erkeklerde %33.3, obezite 10 yaş erkeklerde %20.0 ile en yüksek değerlerde bulunmuştur. Şimşek ve arkadaşları (2008) tarafından Batı Karadeniz Bölgesinde, 6-17 yaş grubu çocuk ve gençlerde yürütülen çalışmada hafif şişmanlık %10.3 ve şişmanlık sorunu %6.1 olarak saptanmıştır. Şişmanlık erkeklerde %7.0 ve kızlarda %5.4 olarak bulunmuştur. Kentsel ve kırsal kesimde şişmanlık prevelansı sırasıyla, %7.7 ve %3.9, ve aradaki farkında önemli olduğu saptanmıştır. Hafif şişmanlık sorunu ise kentlerde erkek ve kızlarda sırasıyla, %11.6 ve %13.2 olarak saptanmış, aradaki farkın ise önemli olmadığı bulunmuştur. Kırsal kesimde ise hafif şişmanlık görülme sıklığı erkeklerde ve kızlarda sırasıyla %4.8 ve %9.4'dür ve aradaki fark önemlidir. Ayrancı ve arkadaşları (2010), 2008 yılında Eskişehir'de yaptıkları bir çalışmada 15-20 yaş arası 2258 öğrencinin %4.4'ünü hafif kilolu ve şişman, %0.6'sını ise obez olarak saptamıştır. Yuca ve arkadaşları (2010), 2006-2007 yılları arasında 6-18 yaş grubu okul çocuğu üzerinde yürüttükleri bir çalışmada hafif şişmanlık görülme sıklığını %11.1, obezite görülme sıklığını ise %2.2 (erkek: %2.1, kız: %2.3) olarak saptamıştır. Genellikle hem hafif şişmanlık, hemde şişmanlık görülme sıklığı kızlarda erkeklere göre daha fazla bulunmuştur. Dündar ve arkadaşları (2012), Samsun ilinde 11-14 yaşları arasında, obezite prevelansını %10.3 olarak saptamıştır. Obezite erkeklerde kızlara kıyasla daha fazla sıklıkta belirlenmiştir.

SB/HÜ TOÇBİ çalışmasında (2011), 6-10 yaş grubu okul çağı çocuklarında Türkiye Geneline gösterge olarak 140 ilköğretim okuluna devam eden 6-10 yaş grubu 12301 çocuk üzerinde yürütülmüştür. Türkiye genelinde çocukların %6.5'inin şişman [E:%7.5, K:%5.4, kent:%8.5 (E:%9.7, K:%7.1), kırsal:%4.0 (E:%4.8, K:%3.2)], %14.3'ünün hafif şişman/kilolu [E:%15.1, K:%13.5; kent: %16.3 (E:%16.8, K:%15.9), kırsal: %11.9 (E:%13.1, K:%10.6)] olduğu bulunmuştur. Şişmanlık görülme sıklığı 6, 7, 8, 9 ve 10 yaşlarında sırasıyla, %5.5, %5.8, %6.1, %7.7 ve %6.9 bulunmuştur. Şişmanlık sorununun en fazla görüldüğü bölgeler İstanbul (%13.0) ve Batı Marmara (%11.7)'dır. Bu bölgelerde şişmanlık sorununun, erkeklerde (sırasıyla; %14.5 ve %15.2), kızlardan (sırasıyla; %11.3 ve % 8.3) daha fazla görüldüğü saptanmıştır. Şişmanlığın en düşük

olduğu bölgeler Kuzeydoğu Anadolu (%2.3), Doğu Anadolu (%2.4) ve Güneydoğu Anadolu (%0.9) bölgeleridir.

Yetişkinlerde şişmanlık: Derleme bir yazıda çaşitli çalışmalar derlenmiş ve yetişkinlerde şişmanlık prevelansı çeşitli çalışma sonuçlarına göre erkeklerde %11-22 ve kadınlarda %23-35 arasında değiştiği rapor edilmiştir (Pekcan, 2012).

Kesitsel ve topluma dayalı olarak yürütülen bir çalışmada (TURDEP I-Türkiye Diyabet Epidemiyolojisi Çalışması) 20 yaş üzeri bireylerde şişmanlık prevelansı %22.3 (erkek: %12.9; kadın: %29.9) oranında saptanmıştır. Prevelans kentlerde %23.8 ve kırsal kesimde ise %19.6 olarak bulunmuştur. Bel çevresi >80 cm ve üzerinde olan kadınların oranı %49.2, bel çevresi >102 cm ve üzerinde olan erkeklerin oranı ise %17.2'dir (Satman ve arkadaşları, 2002). TURDEP II çalışmasında ise 26499 bireyde obezite prevelansı %35.9 (erkek:%27.3; kadın: %44.2) bulunmuştur (Satman, 2010).

İşeri ve Arslan (2008) hafif şişmanlık ve şişmanlık görülme sıklığını sırasıyla erkeklerde %46 ve %15.6 ve kadınlarda %33.6 ve %16.6 olarak belirlemiştir. Bağrıaçık ve arkadaşları (2009), TASO/TOAD (2000-2005) çalışmasında 20 yaş ve üzeri 13878 bireyi (6799 erkek ve 7079 kadın) 6 bölgede (6 il) taramışlardır. Ortalama BKI: 27.52 kg/m^2 (erkek: 26.80 kg/m^2, kadın: 28.24 kg/m^2) ve ortalama bel çevresi erkeklerde 98.5 cm ve kadınlarda 79.8 cm bulunmuştur. Bireylerin %30.9'u normal vücut ağırlığında, %39.6'u fazla kilolu ve %29.5'i ise WHO sınıflamasına göre obezdir. Obezite prevelansı en fazla 50-59 yaş grubunda (%39.9) ve Gaziantep (%41.6) ilinde saptanmıştır. Fazla kilolu olan bireyler en fazla erkeklerde 60-69 ve kadınlarda 30-39 yaş grubunda (%37.2) saptanmıştır. Obezite görülme sıklığı ise en fazla erkeklerde 50-59 yaş grubunda (%27.9) ve kadınlarda yine aynı yaş grubunda (%51.4) belirlenmiştir. Obezite sorununun Türkiye için önemli bir halk sağlığı sorunu olduğu vurgulanmıştır.

Ergin ve arkadaşları (2012), 20 yaş ve üzeri 3790 kadın ve 4057 erkekte, bireyin beyanına dayalı olarak boy uzunluğu ve vücut ağırlığını saptamıştır. Yaşa uyarlanmış

fazla kilololuluk prevelansı kadınlarda %48.4 ve erkeklerde %46.1 bulunmuştur. Özgül ve arkadaşları (2011) tarafından Kanser Erken Tanı ve Eğitim Merkezi'ne (KETEM) başvuran yetişkin kadınlarda obezite prevelansı belirlenmiştir. Merkeze başvuran bireylerin BKI değerleri 30-65 yaş grubu 74492 yetişkin kadında 2011 yılında değerlendirilmiştir. Obezite prevelansı %35 ve fazla kilololuluk prevelansı ise %41 bulunmuştur. En yüksek prevelans Ege Bölgesi'nde (%42), en düşük ise sırasıyla Doğu Anadolu (%21) ve Güneydoğu Anadolu (%28) Bölgeleri'nde belirlenmiştir.

TÜİK (2010) Sağlık Araştırması verilerine göre 15 yaş ve üzeri bireylerde hafif şişmanlık, şişmanlık görülme sıklığı sırasıyla erkeklerde %37.3 ve %13.2, kadınlarda %28.4 ve %21.0, ve toplamda %33.0 ve %16.9 bulunmuştur.

Beslenmeye Bağlı Kronik Hastalıklar

Kalp-damar hastalıkları: Ülkemizde tüm ölümlerin ilk sırasında %47.73 ile kalp damar hastalıkları yer almaktadır ve hastalık yükü %19.3'dür. Serebrovasküler hastalıkların insidansı 100 000'de erkeklerde 69.6, kadınlarda ise 72.1'dir. Prevelans ise binde 3.19'dir (UHY-ME, 2004).

Hipertansiyon: Türkiye Hipertansiyon Prevelans Çalışması'na göre yetişkinlerde hipertansiyon prevalansı %31.8 (Erkek: %27.5; Kadın: %36.1) bulunmuştur. Hipertansiyon prevalansı yaşla birlikte artış göstermektedir. Kırsal yerleşim bölgelerinde hipertansiyon prevalansı (% 32.9) kentlere göre (%31.1) daha yüksek belirlenmiştir. Dört yıllık düzeltilmiş genel insidans hızı ise %21.3 (Erkek: %23.0; Kadın: %19.2; Kent: %19.0; Kır: %25.5) olarak saptanmıştır (Arıcı et al, 2008). Türkiye Diyabet Epidemiyolojisi Çalışması'na (TURDEP) göre ise, prevalans %29'dur (Satman ve ark. 2004). T.C. Sağlık Bakanlığı 2011 yılı Sağlık İstatistikleri Yıllığı'na göre 15 yaş ve üzeri bireylerde hekim tarafından teşhis edilen hastalık/sağlık sorunlarının cinsiyet ve yerleşim yerine göre dağılımı verilmiştir. Rapor edilen değerlere göre hipertansiyon prevelansı 2008 yılında erkeklerde %8.9, kadınlarda %17.9 ve tüm bireylerde %13.5 iken, 2010 yılında erkeklerde %8.4, kadınlarda %16.8 ve tüm bireylerde %12.7'dir.

2010 yılı verilerine göre hipertansiyon prevelansı kırsalda (erkek: %10.3, kadın: %19.9, toplam: %15.3), kentsel yerleşime göre (erkek: %7.7, kadın: %15.3, toplam: %11.5) daha yüksektir (SB, 2012).

Kanser: Kanser insidansı 2000 yılı için 100000'de 49.29 ve 2003 yılı için 100000'de 70.32'dir. Türkiye'de kanserler yetişkinlerde %13.1 ile ikinci sırada ölüm nedeni (UHY-ME, 2004) iken, TÜİK Ölüm Nedeni İstatistikleri (2009) verilerine göre %21.1 oranı (erkek: % 24.9 ve kadın: %16.5) ile yine ikinci sırada ölüm nedeni olarak büyük önem taşımaktadır (SB, 2012).

Diyabet: Kesitsel ve topluma dayalı olarak yürütülen bir çalışmada (TURDEP-Türkiye Diyabet Epidemiyolojisi Çalışması) yirmi yaş üzeri 24 788 kişide diyabet prevalansı %7.2 (Erkek: %6.2; Kadın: %8) oranında saptanmıştır. Bölgesel olarak %4.3 ile %9.2 arasında dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Yıllar içerisinde görülme sıklığında önemli artışın olduğu gözlenmektedir (Satman ve ark. 2002a; 2002b; 2004). Türkiye Erişkin Kalp Sağlığı ve Hipertansiyon Araştırması ve Risk Faktörleri (TEKHARF) çalışmasında ise prevelans %8.4 (E: %8.1; K:%8.9) bulunmuştur (Yumuk et al, 2005). TURDEP-II'ye göre Türk erişkin toplumunda diyabet sıklığının %13.7'ye ulaştığı görülmüştür (Satman, 2010).

Fiziksel aktivite düzeyi: Yedi coğrafik bölgeden seçilen 7 ilde 30 yaş üstü 15.468 bireyde yapılan "Sağlıklı Beslenelim, Kalbimizi Koruyalım (SBKK)" çalışmasında (SB, 2004) bireylerin fiziksel aktivite alışkanlığı sorgulanmış ve bireylerin sadece %3.5'i düzenli (haftada en az 3 gün, 30 dakika orta şiddette) fiziksel aktivite yaptıklarını beyan etmişlerdir. Ulusal Hanehalkı Araştırmasına (SB, 2006) göre (beş bölge 18 yaş üstü 11.481 bireyde) ise bireylerin %20.32'sinin hareketsiz yaşadığı, %15.99'unun yetersiz düzeyde fiziksel aktivite yaptığı saptanmıştır.

Yabancı (2004), 11-14 yaş grubu çocuklarda yaptığı çalışmada, çocukların okula gitme şeklini de sorguladığı çalışmasında çocukların %76'sının yürüyerek, %21'inin ise servis

ile okula gittiklerini saptamıştır. Çocukların %22'sinin düzenli olarak spor yapmadığı, %43'ünün sokakta oynadığı belirlenmiştir. Fiziksel aktivite düzeyi (PAL) değerlendirildiğinde hafta içinde %73'ünün ve hafta sonunda %62'inin sedanter yaşam sürdüğü bulunmuştur.

TOÇBİ çalışması (2011), verilerine göre çocukların %78.3'ü yürüyerek, %14.3'ü okul servisi ile, %4.5'i bisikletle, %2.1'i özel araba ile, %0.9'u ise toplu taşıma araçları ile okula gitmektedir. Hafta içinde erkek çocuklar ortalama 1.63±1.54 saat, kız çocuklar 1.55±1.53 saat televizyon izlerken, hafta sonunda sırasıyla 2.89±1.61 saat ve 2.84±1.65 saat televizyon izlemektedir. Çocukların hafta içinde bilgisayar başında geçirdikleri süre; erkeklerde 1.17±0.71, kızlarda 1.13±0.57 saat iken, hafta sonu için bu süreler sırasıyla 0.54±1.04 ve 0.41±0.87 saattir.

1.3. BESLENME VE SAĞLIK DURUMUNA İLİŞKİN BİLGİ İHTİYACI VE ARAŞTIRMA GEREĞİ

Bir toplumun yeterli ve dengeli beslenmesini sağlayacak Ulusal Beslenme Plan ve Politikalarının oluşturulabilmesi için, o ülkeye ilişkin beslenme ve sağlık verilerinin mevcut olması gerekmektedir. *Beslenme durumunun hükümetler tarafından düzenli aralıklarla saptanması ve izlenmesi "ülke insanının sağlığının iyileştirilmesi ve geliştirilmesi" açısından büyük önemi taşımaktadır.*

Bilindiği gibi yetersiz ve dengesiz beslenme, çeşitli hastalıklara yol açtığı gibi, birçok hastalık ve sağlık sorunu da beslenme üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. Bu olumsuz etkileri azaltmak ya da ortadan kaldırmak için öncelikle mevcut durumun ve sorunların bilimsel kanıtlarla ortaya konması gerekmektedir. Bu nedenle birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de her 5 yılda bir Beslenme Sağlık ve Besin Tüketimi Araştırması yapılması gereklidir. Çünkü ulusal beslenme sorunlarına yönelik etkin, yararlı ve tutarlı besin ve beslenme plan ve politikalarının hazırlanabilmesi için güvenilir nitelikte araştırma verileri son derecede önemlidir.

Devlet Planlama Teşkilatı eşgüdümünde hazırlanan "Ulusal Gıda ve Beslenme Eylem Planı"nda (Mart 2003) ve "Türkiye Obezite ile Mücadele Eylem Planı (2009)"nda "Ulusal Gıda, Beslenme ve Sağlık Araştırması"nın yapılması öngörülmektedir.

Ayrıca Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) 21.Yüzyılda Herkes İçin Sağlık: 21 Hedef deklarasyonunda "2015 yılına kadar, toplumdaki insanlar sağlıklı yaşam biçimlerini benimsemelidirler (Hedef 11) ve 2020 yılına kadar tüm sektörler sağlıkla ilgili sorumluluklarını kabul etmelidirler" (Hedef 14) ifadesine yer verilmiştir.

Türkiye'de 1974 yılından sonra ülke çapında ve Türkiye'yi temsil edecek nitelikte örneklem üzerinde yapılmış araştırma verileri bulunmamaktadır. "1974 Beslenme, Sağlık ve Gıda Tüketimi Araştırması" Türkiye'de bugüne kadar yapılmış en kapsamlı beslenme, sağlık ve besin tüketimi araştırması niteliğindedir. "1984 Gıda Tüketimi ve Beslenme Araştırması" ise, Türkiye geneline gösterge olmak kaydıyla 3 ilde sağlık taraması yapılamadan gerçekleştirilmiştir.

TBSA 2010 ile son 36 yıldaki beslenme ve sağlık durumu ile son 26 yılda beslenme koşullarında meydana gelen değişmeler de saptanacak ve 21. yüzyılda "Herkes İçin Sağlık Hedefleri"ne ulaşmada önemli bir adım atılmasının yanında, sağlık ve beslenme konusunda bundan sonra yürütülecek çalışmalara da ışık tutulacaktır. Ülkemizi; genel, bölgesel, kentsel ve kırsal özelliklere göre yansıtacak verilere ulaşılacaktır. Örneklem, veri toplama ve verileri yorumlama açısından da bir standardizasyon sağlanmış olacaktır.

1.4. TÜRKİYE BESLENME VE SAĞLIK ARAŞTIRMASI 2010'A GENEL BAKIŞ

TBSA 2010 Türkiye çapında gerçekleştirilen bir örneklem araştırmasıdır. Bu çalışmayla Sağlık Bakanlığı Türkiye'de beslenme ve sağlık konularıyla ilgili olarak bilgi toplamayı

amaçlamıştır. Araştırma kapsamında, öncelikle Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından seçilen örneklemdeki hanelerde Hanehalkı görüşmesi uygulanmış, ardından da bu hanelerde yaşayan kişilerle bireysel görüşmeler yapılmıştır. Görüşme yapılan kişilerin ayrıca fizik muayeneleri yapılmış ve bu kişilerden (6 ve üzeri yaş için) kan ve idrar numuneleri alınmıştır. Araştırma kapsamındaki tüm kişilerin cinsiyet, yaş, öğrenim durumları gibi bireysel özellikleri alınmış ve bu kişilerin yaşadıkları hanelerdeki konut özellikleri ile hanelerindeki genel besin tüketim özellikleri öğrenilmiştir. Kişi görüşmelerinde ise bireylerin kullandıkları besin desteklerinin, beslenme alışkanlıkları ve özelliklerinin ve günlük fiziksel aktivitelerinin neler olduğunu araştıracak sorular yer almıştır. Sahadan toplanmış bu ve diğer verilerin yardımı ile Türkiye'de beslenme ve sağlık alanlarındaki politikaların gözden geçirilerek iyileştirilmesi ve yeni politikaların geliştirilmesi hedeflenmiştir.

TBSA 2010 eğitim programına dahil olan bireyler TBSA 2010'un saha uygulamasını gerçekleştirmek üzere eğitilmiştir. Saha uygulaması sonunda Türkiye'nin tüm illerinde TBSA 2010 sorukağıtları hane halklarına ve kişilere uygulanmıştır. Ayrıca kişi sorukağıdı uygulanan bireylerin fizik muayeneleri yapılıp bu kişilerden kan ve idrar numuneleri toplanmıştır.

Saha uygulaması eğitimi boyunca, sorukağıtlarının doğru şekilde doldurulmasına, fizik muayenenin yapılmasına, kan ve idrar numunelerinin alınmasına yönelik eğitimler verilmiştir. Deneyim kazanılması için bu konuların anlatımı dışında sınıf içi çeşitli uygulamalar da yapılmıştır.

1.5. ARAŞTIRMANIN AMAÇLARI

TBSA 2010, Sağlık Bakanlığının Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü ve Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi ile işbirliği içinde yürüttüğü bir çalışmadır. TBSA 2010'un amaçları şöyle özetlenebilir:

Uzun Dönemli Amaçlar

- Her beş yılda bir yapılan genel kalkınma planları içinde özel önemi ve ayrıcalığı

olan “Besin ve Beslenme Plan ve Politikaları”nın saptanmasında politika geliştirenlere ve planlamacılara gerekli verileri sağlamak,

- Elde edilen verilerin ışığında besin üretim ve dağıtımı planlamasını geliştirmek,
- Bölgesel farklılıklara, yerleşim yerlerine, eğitim ve gelir düzeylerine, yaş ve cinsiyet gibi demografik özelliklere göre toplumun besin tüketim düzeyi ve farklılıkları ve besin tüketim örüntüsü, yetersiz tüketilen besinlerin hangileri olduğu, gelecekte hangi besin grubuna talebin artacağı hakkında bilgi sahibi olmak,
- Bölgesel farklılıklara, yerleşim yerlerine, eğitim ve gelir düzeylerine, yaş ve cinsiyet gibi demografik özelliklere göre toplumun enerji ve besin ögeleri ortalama alım miktarlarını, yetersiz ve aşırı alım düzeylerini belirlemek,
- Besin ve besin ögesi gereksinmelerinin yaş, cinsiyet ve fizyolojik özelliklere göre belirlenmesini sağlamak,
- Yetersiz ve dengesiz beslenme sorunlarına daha duyarlı olan risk altındaki grupların (bebek, çocuk, gebe, emzikli anneler, yaşlılar vb.) sorunlarına yönelik öncelikleri saptamak, nedenleri belirlemek, çözüm yolları üretmek, izleme ve değerlendirme yapmak,
- Antropometrik ölçümleri referans değerlerle kıyaslayarak yaşa ve cinsiyete göre hafif şişmanlık, şişmanlık, zayıflık, düşük kiloluluk, bodurluk görülme sıklığını saptamak, ülkemiz için çeşitli yaş ve cinsiyetteki bireylerin referans değerlerini elde etmek,
- Bölgesel farklılıklara, yerleşim yerlerine, eğitim ve gelir düzeylerine, yaş ve cinsiyet gibi demografik özelliklere göre toplumun fiziksel aktivite düzeyini, egzersiz yapma alışkanlıklarını saptamak,
- Bölgesel farklılıklara, yerleşim yerlerine, eğitim ve gelir düzeylerine, yaş ve cinsiyet gibi demografik özelliklere göre toplumun fiziksel aktivite düzeyine göre harcadıkları ortalama enerji ve besin ögeleri miktarlarını belirlemek,
- Belirlenen vitamin ve mineral yetersizliklerine göre besin zenginleştirmesi ve besin desteği verilmesi (suplementasyon) programları oluşturmak, var olanları gözden geçirerek değerlendirmek ve izlemek,

- Gıda güvenliğini; güvenli gıda üretimini ve tüketimini sağlamak, besinlerin risk ve yarar analizlerini yapmak,
- Besin tüketim verilerine dayanarak besinlerle ortalama katkı maddeleri, pestisit, toksik bileşenler, endüstriyel kimyasallar vb. maddelerin tahmini alım miktarlarını belirlemek,
- Besin sanayisinin beslenme sorunlarına yönelik yeni ürün geliştirilmesi çalışmalarına katkı sağlamak ve yönlendirmek, piyasada bulunan ürünlerin saptanan beslenme ve sağlık durumuna göre iyileştirilmesini ve geliştirilmesini sağlamak (yağ, şeker, tuz, enerji vb. içeriklerde düzenlemeler yapmak),
- Elde edilen verilerin sonucuna bağlı olarak eğitim programlarını ve eğitim araç ve gereçlerini geliştirmek, yaygın beslenme eğitimi programlarını hazırlamak, besine dayalı rehberleri hazırlamak, var olanları güncellemek,
- Bölgesel farklılıklara, yerleşim yerlerine, eğitim ve gelir düzeylerine, yaş ve cinsiyet gibi demografik özelliklere göre bireylerin fizik muayene ile kan ve idrar analizleri ile sağlık durumlarını saptamak,
- Kan ve idrar analizleri sonucunda elde edilen değerlere özgü referans değerler elde etmek,
- Kullanılan yöntemler ile diğer konu ile ilgili kuruluşlara yol göstermek çalışmalarına ışık tutmak,
- Sağlık Bakanlığı'nın merkez ve taşra teşkilatının kurumsal araştırma yapma kapasitesini geliştirmek,
- Elde edilen veriler ile ülkeler arası kıyaslamalar yapabilmektir.

Kısa Dönemli Amaçlar

- Politika üretenlerin, farklı sektörlerden yüksek düzey bürokratların, kamu kurumlarından veya gönüllü kuruluşlardan akademik ve akademik olmayan uzmanların öncelikli gereksinimlerini karşılamaya yönelik bir özet rapor hazırlamak,
- Kalkınma planlarına veri sağlamak amacı ile akademisyenler, karar vericiler ve

politika üretenleri hedef alan bir araştırma raporu hazırlamak,

- 1974 ve 1984 Ulusal Beslenme Sağlık ve Besin Tüketimi Araştırma verilerini kullanarak oluşturulan analizleri içeren, zaman içindeki değişimleri (tüketim örüntülerini ve eğilimlerini) ortaya koymak,
- Türkiye'deki beslenme, sağlık ve besin tüketimi ile ilgili konularda akademik personel ve ilgili uzmanlarca ortak araştırma raporu biçiminde hazırlanacak bir dizi analiz gerçekleştirmektir.

Bu amaçlar doğrultusunda bu araştırmada aşağıda özetle verilen veriler elde edilmiştir.

- **Hanehalkı Sorukağıdı**
  - Hanehalkı bilgileri
  - Konut özellikleri
  - Hanenin besin tüketim özellikleri

- **0-5 Yaş Kişi Sorukağıdı**
  - Görüşülen kişiye ait temel bilgiler
  - 0-5 yaş çocuk beslenmesi
  - Besin destekleri kullanım durumu
  - Fiziksel aktivite durumu
  - 24 saatlik geriye dönük besin tüketim durumu
  - Antropometrik ölçümler

- **6-11 yaş grubu kişi sorukağıdı**
  - Görüşülen kişiye ait temel bilgiler
  - Besin destekleri kullanım durumu
  - Fiziksel aktivite durumu
  - Beslenme alışkanlıkları
  - 24 saatlik geriye dönük besin tüketim durumu
  - Antropometrik ölçümler

- **12 ve üzeri yaş kişi sorukağıdı**
    - Görüşülen kişiye ait temel bilgiler
    - Besin destekleri kullanım durumu
    - Fiziksel aktivite durumu
    - Beslenme alışkanlıkları
    - Gebelik ve emziklilikte besin tüketimi kadınların beslenmesi
    - Besin alışverişi ve besin tüketim sıklığı
    - 24 saatlik geriye dönük besin tüketim durumu
    - Antropometrik ölçümler
    - Tüm bireylerin sağlık durumları
    - Tüm bireylerin fizik muayeneleri
    - 6 ve yukarı yaş grubunda kan ve idrar analizleri

1.6. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ

Bu bölümde TBSA 2010 örneklem büyüklüğü, tabakalama ve örneklem dağılımı, ilk aşama birimlerinin seçimi, küme ve blok listeleri ile ilgili genel bilgiler sunulmaktadır.

TBSA 2010 örneklem tasarımı, ağırlıklı, çok aşamalı, tabakalı küme örneklemesidir.

Örneklem, 0-5 yaş grubu ve 6 yaş üzeri bireylerin beslenme alışkanlıkları, 6 yaş ve üzeri bireylerin temel sağlık düzeyleri, kan ve idrar testlerini içeren ve Türkiye genelinde istatistiksel anlamlılığı olabilecek şekilde tasarlanmıştır. Bunun yanı sıra kır/kent ve/veya 12 bölge düzeyinde de tahminler üretilmesi mümkün olabilecektir.

Araştırma örneklem birimi, Türkiye'de bulunan hanehalkları, ve bu hanehalklarında yaşayan nüfustur. Araştırmanın amacı çerçevesinde uygulama 0-5 yaş, 6-11 yaş ve 12 yaş üstü olarak 3 farklı sorukağıdı ile yapılmıştır. Araştırmada TÜİK tarafından Ulusal Adres Veri Tabanından tesadüfi olarak seçilen hanehalkı listelerindeki hanehalkı

görüşmeleri yapılmıştır. Bu hanehalkından Kish yöntemi ile seçilecek olan (eğer var ise) 0-5 yaş arası bir ve 12 yaş üzeri bir kişi olmak üzere kişi görüşmeleri ve testler yapılmıştır.

Araştırmada örneklem seçimi ve dağılımı için kullanılan örneklem çerçevesi, TÜİK'nun 2008 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS)'dir. Ziyaret edilecek hanehalkı adres bilgileri ise TÜİK tarafından Ulusal Adres Veri Tabanından örnekleme teknikleriyle seçilmiştir. Bu bilgiler, Türkiye'de belediyesi bulunan her yerleşim yeri için, mahalle adı, sokak adı, konut adresi gibi bilgileri içermektedir ve TÜİK tarafından belediyeler ile işbirliği halinde oluşturulmuş/güncellenmiştir.

Yukarıda anılan (belediyesi bulunan) yerleşim yerleri dışında kalan kırsal nitelikteki yerleşim yerleri için, TÜİK'de örneklem seçiminde kullanılabilecek bilgi her zaman mevcut değildir. Bu nedenle anılan yerleşim yerleri için örneklem çerçevesi, aşağıda anlatıldığı üzere, alan çalışması sırasında oluşturulmuştur.

TBSA 2010'da 2008 ADNKS itibarıyla 10000 ve daha fazla nüfusu olan yerleşim yerleri kent, 10000'den daha az nüfus olan yerleşim yerleri ise kır olarak tanımlanmıştır. 12 NUTS 1 bölgesi AB uyum çalışmaları sırasında geliştirilmiş ve resmi istatistik olarak kullanılan İstatistiki Bölge Sınıflandırma Sisteminin ilk seviyesini oluşturan 12 bölgedir.

Araştırmada hedef örneklem büyüklüğü 19056 hanehalkı'dır. Bu örnekleme tasarımı ile ülke geneli, kent/kır, 12 NUTS1 bölgesi ve 7 metropol için tahminler üretmek mümkün olmuştur. Çalışma 81 il merkezinde; kentte 36, kırda 24 hanehalkından oluşan 600 kümede gerçekleştirilmiştir. 13968 hanehalkı kentsel alanlarda, 5088 hanehalkı kırsal alanlarda ziyaret edilmiştir.

TBSA 2010 örneklemi seçimi 3 aşamada gerçekleşmiştir. İlk aşamada 600 kümenin bulunduğu yerleşim yerleri olasılıklı tesadüfi yöntemlerle seçilmiştir. Örneklemde 81 ilden değişik sayıda kent ve kır kümeleri yer almaktadır. Bu küme ve hedef hanehalkı sayılarının 12 NUTS 1 bölgesine dağılımı aşağıdaki Tablo 1.6.1'de verilmiştir.

İkinci aşamada TÜİK Ulusal Adres Veri Tabanını kullanarak adres bilgisi var olan yerleşim yerleri için "blok listesi" diye tanımlanan adres listelerini yine olasılıklı tesadüfi yöntemlerle seçmiştir. TÜİK tarafından sağlanan blok listeleri kent kümeleri için 106 (36*3) hanehalkı, kır kümeleri için 72 (24*3) hanehalkından oluşmaktadır.

Tablo 1.6.1. TBSA 2010 Örnekleme Dağılımı

		Küme Sayısı			Hedef Hanehalkı Sayısı		
	12 Bölge	**Kent**	**Kır**	**Toplam**	**Kent**	**Kır**	**Toplam**
1	İstanbul	54	4	58	1944	96	2040
2	Batı Marmara	30	20	50	1080	480	1560
3	Ege	30	20	50	1080	480	1560
4	Doğu Marmara	30	18	48	1080	432	1512
6	Akdeniz	32	20	52	1152	480	1632
5	Batı Anadolu	30	18	48	1080	432	1512
7	Orta Anadolu	34	20	54	1224	480	1704
8	Batı Karadeniz	32	20	52	1152	480	1632
9	Doğu Karadeniz	30	20	50	1080	480	1560
10	Kuzeydoğu Anadolu	30	18	48	1080	432	1512
11	Ortadoğu Anadolu	28	18	46	1008	432	1440
12	Güneydoğu Anadolu	28	16	44	1008	384	1392
	TÜRKİYE GENELİ	**388**	**212**	**600**	**13968**	**5088**	**19056**

Üçüncü aşamada ise blok listelerinden her 3 hanehalkından biri seçilmiştir ve görüşmeler için bu hanehalkları ile temas edilmiştir.

Bu listeler TÜİK tarafından hazırlanmış olup araştırmanın uygulanmasından önce tüm ekiplere verilmiştir. Bu listeler kent kümelerinde 36 kır kümelerinde ise 24 satırdan oluşmuş ve her satır araştırma örneklemine seçilen ve ziyaret edilecek hanehalkı adres ve kod bilgilerini içermiştir.

Bu bilgiler şu şekilde sıralanmaktadır;

İl Adı
İl Kodu
İlçe Adı
İlçe Kodu
Bucak Adı
Bucak Kodu
Köy Adı
Köy Kodu
Mahalle Adı
Cadde/Sokak Adı
Dış Kapı 1
Dış Kapı 2
İç Kapı No
İç Kapı 2
Bina/Site Adı
Bina Blok Adı
12 Bölge
Kent/Kır
Küme No
Hanehalkı No

İl Adı, İl Kodu, İlçe Adı, İlçe Kodu, Bucak Adı, Bucak Kodu, Köy Adı, Köy Kodu bilgileri tüm hanehalkları için verilmektedir (Şekil 1.6.1).

1.6.1. Belediye Olan Yerleşim Yerleri veya Adres Sistemi Geliştirilmiş Köyler

Belediye olan yerleşim yerleri veya adres sistemi geliştirilmiş köylerde Mahalle Adı, Cadde/Sokak Adı, Dış Kapı 1, Dış Kapı 2, İç Kapı No, İç Kapı 2, Bina/Site Adı ve Bina Blok Adı sütunlarının hepsi veya bir kısmı verilmiş durumdadır. Bu durumlarda ziyaret edilmesi gereken adres en alt ayrıntıda tanımlanmış (eğer verilmiş ise) adrestir. Bir başka deyişle aynı mahalle ve sokak ismine sahip bir adreste hem dış kapı, hem de iç

kapı bilgisi var ise seçilen hanehalkı adresi iç kapı numarası ile tanımlanmış olan adrestir. Dış kapı 2 ve İç kapı 2 kodları genellikle boş veya "0" kodu ile tanımlanmış ya da dış kapı veya iç kapı kodları tekrar edilmiştir. Bu durumda seçilen adresi Dış kapı 1 ve İç kapı No kodları ile tanımlanmıştır.

12 Bölge, Kent/Kır, Küme No ve Hanehalkı No bilgileri tüm hanehalkları için verilmiştir ve son sütunda verilen hanehalkı numarası mutlaka sorukağıtları üzerinde aynı şekilde kullanılmıştır.

1.6.2. Adres Sistemi Gelişmemiş Köyler

Adres sistemi gelişmemiş köylerde 2 durumla karşılaşılabilinir. İlk durumda TÜİK 24 seçim yapmıştır ancak adresler net değildir, ikinci durumda ise köydeki hanehalkı sayısı 72'den az ise 1/3 oranında bir seçim yapıldığı için TÜİK 24'den daha az sayıda hanehalkı seçimi yapmıştır. Bu durumlarda aşağıdaki stratejiler uygulanmıştır.

TÜİK adresi net olmayan 24 seçim yapmış ise: Köyde rasgele bir referans noktası seçilecek ve o noktadan itibaren hanehalklarına 1'den 48'e kadar bir rakam verilerek bir köy listesi oluşturulmuştur.

TÜİK adresi net olamayan 24'den az seçim yapmış ise: Köyde rasgele bir referans noktası seçilmiş ve o noktadan itibaren hanehalklarına 1'den 48'e kadar bir rakam verilerek bir köy listesi oluşturulmuştur. Eğer köyde 48 hanehalkı yok ise listelemeye köye en yakın ve o ile bağlı diğer köy(ler)den (nadir durumlardan birden fazla köy olabilir) 48 hanehalkı tamamlanıncaya kadar devam edilmiş ve liste tamamlanmıştır.

Bu listelerde görüşme yapılacak hanehalkı seçimi, sahada aşağıdaki gibi 1 / 2 oranında bir seçim yaparak gerçekleştirilmiştir. Bu listeleme ve seçim aynı anda yapılmış ve sonrasında hanehalkı ve kişi görüşmelerine geçilmiştir.

"48" haneden oluşan listelerde görüşme yapılacak "24" hane küme numarasına göre seçilmiştir.

- Eğer küme numarası tek ise listedeki 1, 3, 5, 7, ..., 43, 45, 47. haneler “01” den “24” e kadar numaralandırılmıştır. Örnek: küme no’su 1203____”tek” haneler.
- Eğer küme numarası çift ise listedeki 2, 4, 6, 8, ..., 44, 46, 48. haneler “01” den “24” e kadar numaralandırılmıştır. Örnek: küme no’su 1204 ___ çift haneler

Şekil 1.6.1. TBSA 2010 1907 Nolu Küme Hanehalkı Adres Listesi

İL ADI	İL KODU	İLÇE ADI	İLÇE KODU	BUCAK ADI	BUCAK KODU	KÖY ADI	KÖY KODU	MAHALLE ADI	CADDE/SOKAK ADI	DIŞ KAPI 1	DIŞ KAPI 2	İÇ KAPI NO	İÇ KAPI 2	BİNA/SİTE ADI	BİNA BLOK ADI	12 Bölge	Kent/Kır	KÜME NO	Hanehalkı No
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	11		12	1	BURAK APT.	B BLOK	6	1	1907	01
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	13		05	0	PETEK APARTMANI		6	1	1907	02
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	13		08	0	PETEK APARTMANI		6	1	1907	03
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	13		11	1	PETEK APARTMANI		6	1	1907	04
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	13		16	1	PETEK APARTMANI		6	1	1907	05
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	13		19	1	PETEK APARTMANI		6	1	1907	06
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	13		22	2	PETEK APARTMANI		6	1	1907	07
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	17	-1	01	0	PARLAKGÜMÜS APT.	A BLOK	6	1	1907	08
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	4		1	1	ÇÖGÜR APARTMANI	A BLOK	6	1	1907	09
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	4		4	4	ÇÖGÜR APARTMANI	A BLOK	6	1	1907	10
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	6		02	0	ÇÖGÜR APARTMANI	B BLOK	6	1	1907	11
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	6		05	0	ÇÖGÜR APARTMANI	B BLOK	6	1	1907	12
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	6		09	0	ÇÖGÜR APARTMANI	B BLOK	6	1	1907	13
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	6		13	1	ÇÖGÜR APARTMANI	B BLOK	6	1	1907	14
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	8		01	0	ONUR APARTMANI		6	1	1907	15
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	8		04	0	ONUR APARTMANI		6	1	1907	16
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	8		08	0	ONUR APARTMANI		6	1	1907	17
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	8		11	1	ONUR APARTMANI		6	1	1907	18
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	8		14	1	ONUR APARTMANI		6	1	1907	19
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	8		18	1	ONUR APARTMANI		6	1	1907	20
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	14		02	0	BURCU APARTMANI	A BLOK	6	1	1907	21
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	14		07	0	BURCU APARTMANI	A BLOK	6	1	1907	22
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	14		10	1	BURCU APARTMANI	A BLOK	6	1	1907	23
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	14		13	1	BURCU APARTMANI	A BLOK	6	1	1907	24
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	16		03	0	BURCU APARTMANI	B BLOK	6	1	1907	25
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	16		07	0	BURCU APARTMANI	B BLOK	6	1	1907	26
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	16		10	1	BURCU APARTMANI	B BLOK	6	1	1907	27
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	16		13	1	BURCU APARTMANI	B BLOK	6	1	1907	28
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	18		02	0	ÇELIK APARTMANI	C BLOK	6	1	1907	29
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	18		05	0	ÇELIK APARTMANI	C BLOK	6	1	1907	30
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	18		09	0	ÇELIK APARTMANI	C BLOK	6	1	1907	31
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	20		02	0	ÇELIK APARTMANI	B BLOK	6	1	1907	32
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	20		05	0	ÇELIK APARTMANI	B BLOK	6	1	1907	33
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	20		10	1	ÇELIK APARTMANI	B BLOK	6	1	1907	34
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	20		13	1	ÇELIK APARTMANI	B BLOK	6	1	1907	35
ADANA	1	SEYHAN	1	MERKEZ	0	MERKEZ	0	YESILYURT	70143 SOKAK	20		17	1	ÇELIK APARTMANI	B BLOK	6	1	1907	36

1.7. ARAŞTIRMANIN ORGANİZASYONU

TBSA-2010, Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmüştür. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü ile Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi de araştırmanın yürütülmesine çeşitli açılardan katkıda bulunmuştur.

Araştırma için Yürütme Kurulu, İzleme ve Değerlendirme Kurulu ve Alt Çalışma Kurulu oluşturulmuştur. Araştırmayı illerde yürütmek üzere her ilde bir araştırma sorumlusu (İl Sağlık Müdür Yardımcısı) ve bir araştırma koordinatörü (Genelde Eğitim Şube Müdürü) belirlenmiştir. Türkiye genelinde 81 ilde 99 ekip oluşturulmuştur. Her ekipte 1 Ekip Başı, 1 Kontrolör, 1 Hekim, 4 Görüşmeci (Diyetisyen, Hemşire, Ebe ….) ve 1 Laboratuvar Teknisyeni (Lab. Tek.) belirlenmiştir.

TBSA-2010 kapsamında ilde araştırmanın yürütülmesinden araştırma sorumlusu sorumludur. Çalışmanın koordinasyonu ve ekipler arasındaki ilişkilerin kurulması, ulaşım araçları, malzemelerin temini ve dağıtılması, ekiplerin çalışma bölgelerinin belirlenmesi, formların ve numunelerin merkeze iletilmesinin koordinasyonu araştırma koordinatörü tarafından yapılmıştır.

Kontrolörün ana görevi, tamamlanan sorukağıtlarını verilen talimatlara uygun olarak denetlemektir.

Hanehalkı Sorukağıdını ve Kişi Sorukağıtlarını doldurmak, antropometrik ölçümleri gerçekleştirmek görüşmecinin görevidir. Kişi Sorukağıtları 1. görüşmeci tarafından doldurulmuştur. Aynı zamanda, 2. görüşmeci seçilen kişilerden hekim gözetiminde kan ve idrar numunesi almıştır.

Hekim tarafından fizik muayene yapılmış ve Fizik Muayene Formu doldurulmuştur. Aynı zamanda kan ve idrar numunesi alma, numune hazırlama ve iletilmesi işlemlerini de kontrol etmiştir.

Laboratuvar teknisyeninin görevi de alınan numunelerin sahada veya sağlık merkezinde santrifüj edilmesi, küçük birimlere ayrılması ve uygun koşullarda iletilmesini sağlamaktır.

TBSA 2010 için İş Akış Şeması (Şekil 1.7.1) oluşturulmuştur.

Çalışma 1 ekibin 1 haftada 2 kümeyi çalışması şeklinde toplamda 1 ekip en fazla 6 hafta çalışacak şekilde planlanmıştır.

Çalışmaya başlanmadan önce araştırma sorumlusu ve araştırma koordinatörü tarafından ekiplerin çalışacağı bölgeler belirlenmiştir. Araştırma sorumlusu, araştırma koordinatörü ve ekip başlarınca her kümenin adresleri incelenerek en yakın sağlık merkezi belirlenmiştir. Bu merkezde santrifüj ve derin dondurucunun çalışılabileceği bir ortam oluşturulmuştur. Seçilen kişilerin sağlık merkezlerine transferinin yapılma imkanı varsa fizik muayenenin de yapılabileceği bir ortam oluşturulmuştur.

Çalışma iki ayrı gün olarak planlanmıştır (Tablo 1.7.1). Birinci gün hanehalkı formu, kişi sorukağıtları ve antropometrik ölçümler yapılması, ikinci gün fizik muayene, kan ve idrar numunesi alınma işlemlerinin yapılması uygun görülmüştür. Kan ve idrar numunesi aç karnına alınması gerektiğinden ikinci gün sabah 7-10 saatleri arasında yapılmıştır.

Birinci gün hane ziyaret edilerek çalışmanın amacı ve özellikleri anlatılmıştır. Çalışmaya katılıp katılmayacakları öğrenilmiştir.

Çalışmaya katılmayı kabul eden hanede "Hanehalkı Sorukağıdı" doldurulmuştur. Seçim Tabloları yardımı ile çalışılacak kişi (eğer varsa en az bir 0-5 yaş; ve an az bir 6 ve üzeri yaş grubundan) belirlenmiştir. Görüşme için seçilen tüm kişilere kişi sorukağıdı uygulanacak (çalışılacak kişi 0-5 yaş grubu ise 0-5 yaş grubu sorukağıdı, 6-11 yaş grubu ise 6-11 yaş grubu sorukağıdı, 12 ve üzeri yaş grubu ise 12 ve üzeri yaş sorukağıdı), antropometrik ölçüm gerçekleştirilmiş ve fizik muayene sorukağıdı doldurulmuştur.

0-5 yaş grubundaki kişiler çalışmaya doğrudan dahil edilmişlerdir. Eğer hanede birden fazla sayıda 0-5 yaş grubu kişi bulunuyorsa bunlar arasından birisi "0-5 Yaş Seçim Tablosu" kullanılarak seçilmiş ve çalışmaya dahil edilmiştir. Diğer bir deyişle, 0-5 yaş grubu kişi bulunan hanelerde en az bir "0-5 Yaş Kişi Sorukağıdı"

uygulanmıştır. 0-5 yaş grubu dışında sorukağıdı uygulanacak diğer bir kişi "6 ve Üzeri Yaş Seçim Tablosu" kullanılarak belirlenmiştir.

Seçilen kişi hanehalkı sorukağıdının doldurulduğu sırada (veya ilk hane ziyaretinde) evde ise; seçilen yaş grubu bireye özgü Kişi Sorukağıdı uygulanmıştır. Seçilen kişi 0-5 yaş ve 6-14 yaş grubunda ise kişi sorukağıdı çocuğun bakımından sorumlu kişi ile doldurulmuş ve antropometrik ölçümleri yapılmıştır. Fizik Muayene ve numune alma yeri, şekli ve zamanı hakkında bilgi verilmiştir (Not: Kişinin 7 saat boyunca besin almaması gerektiği, 2 gün sabah saatlerinde ziyarete gelineceği belirtilmiştir. Eğer fizik muayene sorukağıdı ve numune alımı önceden belirlenen Sağlık Merkezinde uygulanacaksa görüşülen kişiler bu sağlık kuruluşuna davet edilmiş/götürülmüştür). Görüşülen kişinin antropometrik ölçümleri de bu aşamada alınmıştır.

Haneye 2. gün sabah saatlerinde 2. ziyaret gerçekleştirilmiştir. İkinci gün hekim tarafından fizik muayenesi yapılmış ve fizik muayene sorukağıdı doldurulmuştur, ardından hekim nezaretinde kan ve idrar örnekleri alınmıştır.

Seçilen kişi hanehalkı sorukağıdının doldurulduğu sırada (veya ilk hane ziyaretinde) evde değilse, randevu alınmış, numune alınması ile ilgili bilgi verilmiştir. Randevu günü ilgili kişi sorukağıdı doldurulmuştur, antropometrik ölçümler gerçekleştirilmiştir. Fizik muayene, kan ve idrar örneği alma işlemleri uygulanmıştır. Kişi sorukağıtlarını doldurmak, fizik muayene ve numune alımını gerçekleştirmek için 3 kez tekrar ziyareti yapılmış veya randevu alınmaya çalışılmıştır.

Numune alındıktan sonra, önceden belirlenen sağlık kuruluşuna 1 saat içinde ulaşılabilecek durumdaysa santrifüjleme ve dondurma işlemi sağlık merkezinde yapılmıştır. Numune soğuk ortamda iletilmiştir.

Numune alındıktan sonra, önceden belirlenen sağlık kuruluşuna 1 saatte ulaştırılamayacaksa santrifüj cihazı ekiple birlikte götürülmüştür. Numune alındıktan sonra sahada santrifüj edilmiş ve soğuk ortamda sağlık kuruluşuna iletilmiştir. Santrifüjleme, ayırma ve dondurma işlemi yapılmıştır.

Kan alma işlemi hekim nezaretinde yapılmıştır. İkinci görüşmeci kan alma işlemi için ayrıca görevlendirilmiştir. Görevlendirilen hemşire kan alma zamanları dışında diğer çalışmaları da sürdürmüştür.

İlin şartlarına göre fizik muayene ve kan alma işlemleri her küme için en yakın bir sağlık kuruluşunda yapılmıştır.

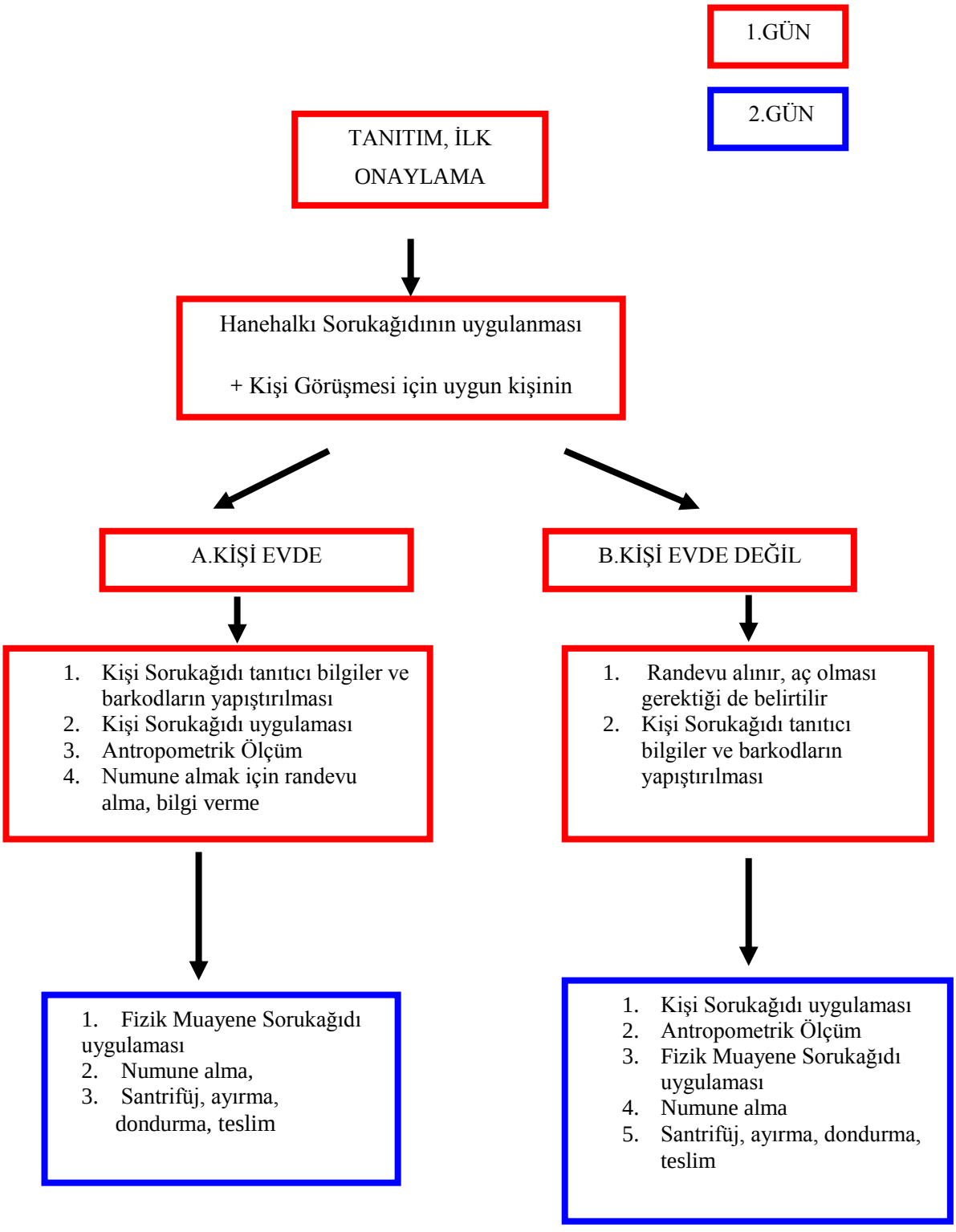
Çalışma yerine ekip (7 kişi) ulaşmıştır. Laboratuvar Teknisyeni sağlık kuruluşunda bulunmuştur. Santrifüjleme işlemi sahada yapılacaksa Laboratuvar Teknisyeni de sahaya gitmiştir.

Tablo 1.7.1. Çalışmada izlenilen ayrıntılı sorukağıdı uygulanması ve numunelerin alım planı

	Ne	**Nasıl**	**Kim**
1.GÜN	Belirlenen haneye ulaşılması	Çalışmadan önce muhtarlıklar yardımıyla adresler belirlenir. Gereğinde Google Earth vb. haritalardan adresler için yararlanılmıştır.	Ekip başı
1.GÜN	Tanıtım, Kabul	Görüşmeci(ler) kendilerini tanıttı, Araştırma hakkında bilgi verdi, Hanehalkından görüşme için onay alındı.	Ekip başı tarafından belirlenen 1 veya 2 görüşmeci (biri erkek, biri kadın tercih edildi.)
1.GÜN	Hanehalkı Sorukağıdı	Hanehalkı sorukağıdı dolduruldu Görüşülecek uygun kişi seçim tablosu kullanılarak belirlendi. Kodlar ve seçilen kişinin bilgileri kişi sorukağıdı, fizik muayene sorukağıdı ve birey laboratuvar numuneleri formuna kaydedildi. Fizik Muayene sorukağıdı içinde bulunan barkodlar, Kişi Sorukağıdı, Fizik Muayene Sorukağıdı ve Birey Laboratuvar Numuneleri Formuna yapıştırıldı. Fizik Muayene Sorukağıdı kalan barkodlara birlikte fizik muayene formunu dolduracak hekime iletildi. KİŞİ EVDE DEĞİL İSE; 2. ziyaret için randevu alındı. Gerektiğinde gece ziyareti yapıldı. Özellikle kan ve idrar numunelerinin alınmasının yeri, şekli ve zamanlaması ile ilgili bilgi verildi.	1 görüşmeci

	Ne	**Nasıl**	**Kim**
1.GÜN	SEÇİLEN KİŞİ 1. ZİYARETTE EVDE İSE; Kişi sorukağıdı uygulandı Antropometrik ölçüm gerçekleştirildi Numune alma ile ilgili bilgi verilir ve numune alımı için randevu alındı		Diyetisyen Dyt/ Hemşire/Ebe
2.GÜN	SEÇİLEN KİŞİ 1. ZİYARETTE EVDE - 2 ZİYARET Fizik Muayene yapıldı ve Fizik Muayene Sorukağıdı doldurulduu Numune alınması (kan ve idrar alınması) Numunelere (Tüplere) barkod yapıştırıldı Numuneler santrifüj edildi Numuneler ayrıldı Ayrılmış numunelere barkod yapıştırıldı Birey Lab. Numuneleri Formu ve Numune Tüpleri üzerinde aynı barkodun olduğu kontrol edildi Numuneler dondurulduu, Numuneler nakil merkezine iletildi Numuneler teslim edildi	Sabah 7-10 arasında numuneler alındı. Numunelerin teslimine kadar soğuk zincir kurallarına uygun olarak işlemler yapıldı. Gerekirse 3. ziyaret yapıldı.	Sorumlu: Hekim Kan alma: Hemşire Diğer: Lab.Tek.
2.GÜN	SEÇİLEN KİŞİ 1. ZİYARETTE EVDE DEĞİL – 2.ZİYARET Kişi Sorukağıdı Antropometrik ölçüm Fizik Muayene Kan ve idrar numunesi alma Numune işlemleri	Gerekirse 3. ziyaret yapıldı.	Diyetisyen Dyt/Hemşire/ Ebe Hekim Hemşire Lab.Tek.

	Ne	**Nasıl**	**Kim**
1., 2. gün	Sorukağıtlarının kontrolü	Kontrolör tarafından sorukağıtlarının sahada kontrolü yapıldı. Düzeltilmesi gereken bir durum tespit edildiğinde kontrolörün yönlendirmesi ile adreslere yeniden gidilerek görüşmeci tarafından gerekli düzeltmeler yapıldı.	Kontrolör
1., 2. gün	Sorukağıtlarının teslimi	Kişi Sorukağıtlarında yer alan 24 Saatlik Besin Tüketim Formunun doldurulmasının tamamlanması için yapılması gereken işlemler bulunmaktaydı. Görüşmeci bu işlemleri akşam saha çalışması bittikten sonra tamamladı. Ertesi gün sahaya çıkmadan önce bir gün önceki sorukağıdını kontrolöre/ekip başına teslim etmiştir.	Görüşmeci
2. gün	Sorukağıtlarının ambalajlanması:	(Örneklemeye çıkmış Bir kümeye ait Hanehalkı sorukağıdı, Kişi Sorukağıdı, Fizik Muayene Sorukağıdı ve Birey Lab. Numune formları tamamlandıktan sonra bir arada ambalajlandı.	Ekip başı/ Kontrolör

Şekil 1.7.1. İş Akış Şeması

1.8. ARAŞTIRMANIN SORUKAĞITLARI

TBSA 2010'da, 5 çeşit sorukağıdı uygulanmıştır:

- Hanehalkı Sorukağıdı
- 0-5 Yaş Kişi Sorukağıdı
- 6-11 Yaş Kişi Sorukağıdı
- 12 ve Yukarı Yaş Kişi Sorukağıdı
- Fizik Muayene Sorukağıdı

Hanehalkı sorukağıdında hanehalkını tanımlayacak bilgilerin olduğu bir kapak sayfası ve tüm hanehalkı üyelerinin listeleneceği bir hanehalkı listesi bulunmaktadır. Hanehalkı üyeleri, ziyaret edilen evde en az bir aydır yaşayan kişiler olarak belirlenmiştir. Hanede bir aydan daha kısa süre yaşayan kişiler görüşülen ailenin üyesi olsalar bile ziyaretçi kabul edilmiş ve hanehalkı listesine yazılmamıştır. Hanehalkı görüşmesini yapan görüşmeci, tüm kişiler hakkında isim, cinsiyet, yaş, okuryazarlık ve öğrenim durumu, medeni durum ve sağlık sigortası sahipliği durumu bilgilerini toplamıştır. Bu tür bilgiler, Türkiye nüfusunun sosyo-ekonomik özelliklerinin ortaya çıkarılması ve örneklemin kalitesinin değerlendirilmesi için kullanılmıştır.

Hanehalkı sorukağıdında ayrıca, hanehalkının ikamet ettiği konutun özellikleri ile hanehalkının ekonomik durumuna ilişkin soruların yer aldığı bir bölüm ve hanedeki genel besin tüketim özelliklerinin alındığı iki ayrı bölüm bulunmaktadır.

Hanehalkı sorukağıdının geneli sadece bir cevaplayıcı ile tamamlanmıştır. Bununla birlikte, hanenin genel besin tüketimi özelliklerinin alındığı bölümde o hanede genellikle yemek ve yiyecekleri hazırlayan kişi(lere) yöneltilecek sorular da bulunmaktadır.

Hanehalkı görüşmesi sırasında oluşturulmuş olan hanehalkı listesi aracılığıyla bireysel görüşme yapılması gereken kişiler belirlenmiştir. Kişi görüşmelerine ise Hanehalkı Sorukağıdının tamamlanmasından sonra başlanmıştır.

Kişi Sorukağıtları, aşağıdaki konularda bilgi toplamak amacıyla düzenlenmiştir. Tablo 1.8.1'de "0-5 Yaş", "6-11 Yaş" ve "12 ve Üzeri Yaş" kişi sorukağıtlarında bulunan bölümler gösterilmektedir.

Görüşülen kişiye ait temel bilgiler: Görüşülen kişilerin doğum tarihi ve yaş bilgisi alınmıştır

0-5 yaş çocuk beslenmesi: 0-5 yaş arası çocukların anne sütü alımı ve anne sütü dışında aldıkları ek besinler hakkında bilgi toplanmıştır.

Besin destekleri: Son bir hafta içinde kullanılan besin destekleri hakkında sorular sorulmuştur.

Fiziksel aktivite: Görüşülen kişilerin egzersiz yapıp yapmadıkları, hafta içi ve hafta sonlarında ne kadar zamanlarını TV, video, DVD seyrederek geçirdikleri sorulmuştur. Ayrıca 20 ve üzeri yaş grubundaki kişilerden 24 saat boyunca yaptıkları fiziksel aktivite bilgisi toplanmıştır.

Beslenme alışkanlıkları: Görüşülen kişilerin ana ve ara öğünlerde yemek yemek yiyip yemediklerine yönelik sorular sorulmuştur.

Gebelik ve emziklilikte besin tüketimi: 15 ve üzeri yaş evlenmiş kadınların gebelik ve emziklilik dönemlerindeki beslenme durumlarının bilgisi alınmıştır.

Besin alışverişi ve besin tüketim sıklığı: 15 ve üzeri yaş kişilerin besin alışverişi yaparken nelere dikkat ettikleri sorulmuş ve 20 ve üzeri yaş görüşülen kişilerinde son 1 ay içinde bazı besinleri tüketme sıklıkları sorulmuştur.

24 saatlik geriye dönük besin tüketim formu: Görüşülen tüm kişilerin son 24 saat içinde yiyip içtikleri besinlerle ilgili sorular sorulmuştur.

Antropometrik ölçüm formu: Görüşülen tüm kişilerin antropometrik ölçümleri alınmıştır.

Tablo 1.8.1. "0-5 Yaş", "6-11 Yaş" ve "12 ve Üzeri Yaş" Kişi Sorukağıtlarında Bulunan Bölümler

	Kişi Sorukağıdı		
Bölümler	**0-5**	**6-11**	**12+**
Bölüm 1A: Görüşülen Kişiye Ait Temel Bilgiler	√	√	√
Bölüm 1B: 0-5 Yaş Çocuk Beslenmesi	√		
Bölüm 2: Besin Destekleri	√	√	√
Bölüm 3: Fiziksel Aktivite	√	√	√
Bölüm 4: Beslenme Alışkanlıkları		√	√
Bölüm 5: Gebelik ve Emziklilikte Besin Tüketimi			√
Bölüm 6: Besin Alışverişi ve Besin Tüketim Sıklığı			√
Bölüm 7: 24 Saatlik Geriye Dönük Besin Tüketim Sıklığı	√	√	√
Bölüm 8: Antropometrik Ölçüm Formu	√	√	√

1.8.1. Fiziksel Aktivite

Bu bölümdeki sorular bireylerin fiziksel aktivite düzeylerini belirlemeye yönelik olarak sorulmuştur. Hazırlanan sorular 2-5 yaş grubu, 6-11 yaş grubu çocuklar ile 12 yaş ve üzeri bireylere sorulmuştur. Doğru bilgi edinmek amacıyla 2-11 yaş grubunda çocukların velisi veya bakımından sorumlu kişi ile görüşme yapılmıştır.

Yirmi yaş ve üzeri bireylerde "24 saatlik fiziksel aktivite sorgulaması" yapılmıştır (FAO/WHO, 2004). Fiziksel Aktivite Kayıt Formuna bir gün içinde yapılan fiziksel aktiviteler uygun kodlar verilerek kaydedilmiştir. Bu aktiviteler görüşme yapılan günden bir önceki gün gerçekleştirilmiş olan aktiviteler olup 24 saatlik bir süreci kapsamıştır.

On beş dakikalık aralıklarda yapılan aktiviteler kodları ile kaydedildikten sonra, her aktivite için bazal metabolik hızın katları cinsinden fiziksel aktivite katsayısı (PAR=Physical Activity Ratio) değeri ile çarpılarak, harcattığı enerji değeri hesaplanmıştır. Hesaplanan değerin bir günlük süre olan 1440 dakikaya bölünmesiyle fiziksel aktivite düzeyi (PAL=Physical Activity Level) değeri hesaplanmıştır. Bu değerin 1.40-1.69 olması sedanter veya hafif aktivite, 1.70-1.99

olması aktif veya orta derecede aktif yaşam tarzı, 2.00-2.40 olması ise enerjik veya ağır derecede aktif yaşam tarzı olarak sınıflandırılmıştır (FAO/WHO, 2004).

Örnek: (Örnek formun tamamını kapsamamaktadır)

390	Size bir gün boyunca yaptığınız aktiviteler hakkında sorular soracağım. Dün sabah saat kaçta uyandınız? Bir gece önce kaçta yatmıştınız? Uyandıktan sonra sırasıyla neler yaptınız? *TÜM GERÇEKLEŞTİRİLEN FAALİYETLER İÇİN UYGUN FAALİYET KODUNU FAALİYETİN GERÇEKLEŞTİĞİ ZAMAN KUTUSUNA YAZIN*

FAALİYET	KOD	SAAT	DAKİKA	FAALİYET	SAAT	DAKİKA	FAALİYET
Uyku	1	00	: 00-14		12	: 00-14	
			: 15-29			: 15-29	
Uzanarak yapılan işler	2		: 30-44			: 30-44	
(dinlenme, TV izleme, kitap-gazete okuma, müzik dinleme)			: 45-59			: 45-59	
		01	: 00-14		13	: 00-14	
			: 15-29			: 15-29	
Oturarak yapılan işler	3		: 30-44			: 30-44	
Ofis işleri (daktilo, bilgisayar, masa başı işler)			: 45-59			: 45-59	
Ev işleri (sebze ayıklama, örgü örme, dikiş dikme, ütü)		02	: 00-14		14	: 00-14	
			: 15-29			: 15-29	
Diğer (araba-traktör sürme, resim yapma, müzik aleti çalma, kağıt oynama, halı dokuma, ayakkabı boyama, balık tutma vb.)			: 30-44			: 30-44	
			: 45-59			: 45-59	
Ayakta yapılan HAFİF aktiviteler	4	03	: 00-14		15	: 00-14	
			: 15-29			: 15-29	
Ev temizleme, çocuk bakımı, yemek pişirme, çamaşır yıkama, bulaşık yıkama vb			: 30-44			: 30-44	
Marangoz işleri, fırıncı, çöpçü, terzi vb.			: 45-59			: 45-59	
Ayakta yapılan ORTA aktiviteler	5	04	: 00-14		16	: 00-14	
			: 15-29			: 15-29	
Yürüme ortahızda (yüklü-yüksüz), bahçe bostan işleri, mekanize tarla işleri, hayvan bakımı-beslenmesi, süt sağma, kuyudan su çekme, boya işleri vb.			: 30-44			: 30-44	
			: 45-59			: 45-59	

1.8.2. 24 Saatlik Geriye Dönük Besin Tüketiminin Kaydedilmesi

Seçilen örneklemdeki 2 yaş ve üzeri bireylere "24 Saatlik Geriye Dönük Besin Tüketim Kaydı" uygulanmıştır (EFSA, 2009; van Staveren et al., 2006). Bir gün boyunca ana ve ara öğünlerde tüketilen yemek, yiyecek ve içeceklerin tür ve miktarları ayrıntılı bir şekilde kaydedilmiştir. Besinlerin, su ve/veya içeceklerin miktarı "ev ölçüsü" ve "mL/gram" olarak **"**Yemek ve Besin Fotoğraf Kataloğu-Ölçü ve Miktarlar" kitabından yararlanarak kaydedilip, hesaplanmıştır (Rakıcıoğlu ve ark., 2009). Ev dışında restoran, kurum vb. yerlerde yenilen yemeklerin tüketilen porsiyona giren besin miktarları "Toplu Beslenme Yapılan Kurumlar İçin Standart Yemek Tarifeleri" kitabından kaydedilip, hesaplanmıştır (Merdol Kutluay, 2003). Hanede yenilen yemekler için tencereye giren tüm besinlerin türleri, yemeği pişiren kişiye sorularak saptanmıştır. Bireylerin 24 saatlik tüketim kaydı tutulmuş, bu

yemeklerden yediği porsiyon miktarı ve bir porsiyonuna giren besin miktarları saptanmıştır. Pişirilen yemeğe konulan tüm besinler ölçü ve miktar olarak kaydedilmiş ve o yemeği pay eden kişi sayısına bölünerek, porsiyon sayısı bulunmuştur. Yemeklerin porsiyon büyüklüklerini doğru olarak saptayabilmek için "Yemek ve Besin Fotoğraf Kataloğu-Ölçü ve Miktarlar" kitabı kullanılmıştır (Rakıcıoğlu ve ark., 2009). Yenilen yemeklerin tüketilen porsiyonuna giren besin miktarları "ev ölçüsü" ve "mL/gram" olarak hesaplanmış ve kaydedilmiştir.

Besinlerin ve içeceklerin gram olarak miktarları saptandıktan sonra Beslenme Bilgi Sistemleri Paket Programı (BEBİS-6.1) Bilgisayar Programı kullanılarak tüketilen enerji, makro ve mikro besin ögeleri miktarı saptanmıştır (BEBİS-6.1). Yine bu besin ögelerinin sağlanmış olduğu besin ve besin gruplarının günlük tüketim miktarı kaydedilmiştir.

Günlük tüketilen besin miktarları (gram, mL) aşağıdaki şekilde gruplandırılmıştır.

1. Et grubu besinler; Kırmızı et, kanatlı hayvan etleri, balık ve işlenmiş balık ürünleri, diğer su ürünleri, işlenmiş et ürünleri (salam, sucuk, sosis, pastırma, sakatatlar vb.).

2. Yumurta

3. Kurubaklagiller, sertkabuklu yemişler/yağlı tohumlar vb.

4. Süt ve süt ürünleri; süt, yoğurt, peynir, ayran, kefir, dondurma vb.

5. Taze sebze ve meyve grubu; yeşil yapraklı sebzeler, patates, diğer taze sebzeler ve turunçgiller, diğer taze meyveler

6. Ekmek grubu; kepekli, tam tahıllı, beyaz ekmek, pide, lavaş, bazlama, yufka, simit vb.

7. Tahıllar grubu; taneli tahıllar (pirinç, çavdar, mısır, buğday vb.), unlar (buğday, mısır, pirinç v.b), bulgur, makarna, şehriye, tel kadayıf, kahvaltılık tahıllar, bisküvi, kraker, kek, tarhana, nişasta vb.

8. Su

9. Alkolsüz içecekler; çay (siyah, yeşil), bitki çayı, kahve, kakao, gazlı içecekler (kolalı içecekler, gazoz vb.), maden suyu, soda, taze sebze, meyve suyu, hazır meyve suyu, sporcu içeceği, enerji içeceği, geleneksel içecekler, tenk, içecek tozları vb.

10. Alkollü içecekler; bira, şarap, rakı vb.

11. Yağ grubu; zeytinyağı/fındık yağı, ayçiçek/mısırözü/soya yağı, kanola yağı, sert margarin, yumuşak margarin, tereyağ/kaymak/krema, kuyruk yağı/iç yağ vb.

12. Şekerli Besinler; şeker, bal, reçel, pekmez, diğer şekerli besinler (çikolata, fındık ezmesi vb.), puding, lokum, pestil/köme, tahin helvası vb.

1.9. ANTROPOMETRİK ÖLÇÜMLER

Antropometri; değişik yaş, cinsiyet ve beslenme durumundaki bireylerin fizik boyutlarının (boy uzunluğu, vücut ağırlığı, çevre ölçümleri vb.) ölçülmesi ve vücut bileşiminin (yağ ve kas dokusunun) saptanmasıdır. Antropometrik ölçümler; büyümenin değerlendirilmesi, yağsız vücut dokusu (kas dokusu) ve yağ dokusu miktarının, ayrıca vücutta yağın dağılımının göstergesi olması nedeniyle önem taşır. Vücut ağırlığı, boy uzunluğu, üst orta kol çevresi (ÜOKÇ), baş çevresi (BÇ), bel çevresi ve kalça çevresi gibi ölçümler sıklıkla kullanılan antropometrik yöntemlerdir.

Antropometri çocuk ve yetişkinlerde beslenme durumunun saptanmasının temel bileşenlerindendir. Bebek ve çocuklardan elde edilen veriler genel sağlık durumunu ve diyetin yeterliliğini gösterir. Yıllar içerisinde büyüme ve gelişme eğilimlerini yansıtmada önem taşımaktadır. Yetişkinlerde ise, antropometri verileri yaşam sürecinde sağlık ve diyetin durumunu, hastalık risklerini ve vücut bileşimindeki değişiklikleri değerlendirmede kullanılmaktadır.

1.9.1. 0-5 Yaş Grubu Çocukların Antropometrik Ölçümleri

0-5 yaş grubu çocuklarda vücut ağırlığı, boy uzunluğu, baş çevresi, üst orta kol çevresi ölçümleri alınmış ve beden kütle indeksi (BKİ: vücut ağırlığı-kg/ boy uzunluğu-m^2) değeri hesaplanmıştır. Elde edilen veriler cinsiyete, yaş grubuna (0-3,

4-6, 7-12, 13-18, 19-24, 25-36, ve 37-60 ay), yerleşim yerine (kent, kır) ve NUTS bölgelerine (12 bölge) göre değerlendirilmiştir.

Antropometrik ölçümlerinin değerlendirilmesinde; 0-5 yaş grubu çocuklar için geliştirilen "WHO-MGRS (*Multicentre Growth Reference Study)* 2006 ve 2007 Büyüme Eğrileri" kullanılmıştır (WHO-MGRS, 2006 ve 2007a). Tüm ülkelerde WHO-MGRS 0-5 yaş büyüme eğrilerinin kullanılması "The European Childhood Obesity Group", "International Pediatric Association", "UN Standing Committee on Nutrition" ve "International Union of Nutrition Sciences" tarafından önerilmektedir (www.who.int/childgrowth/en). WHO büyüme eğrileri günümüzde 2011 verilerine göre 125 ülkede kullanılmaktadır (de Onis et al., 2012).

Beslenme durumunun belirlenmesinde "yaşa göre vücut ağırlığı (Y/A)", "yaşa göre boy uzunluğu (Y/B)", "boy uzunluğuna göre vücut ağırlığı (B/A)", "yaşa göre beden kütle indeksi (BKİ)", "yaşa göre baş çevresi (BÇ)" ve "yaşa göre üst orta kol çevresi (ÜOKÇ)" göstergeleri kullanılmıştır. Elde edilen veriler "*WHO AnthroPlus ve WHO Anthro Programları"* ile değerlendirilmiştir (www.who.int/growthref/en/) (www.who.int/childgrowth/software/en/).

Ölçümler Z-skor (SD) kesişim noktalarına göre yorumlanmıştır. Buna göre; <-2SD: çok zayıf/düşük kilolu/çok kısa/bodur; ≥-2SD-<-1SD: zayıf/kısa boy; ≥-1SD-<+1SD: normal; ≥+1SD-<+2SD: kilolu/uzun; ≥+2SD: şişman/obez/çok uzun olarak gruplandırmalar yapılarak dağılımlar elde edilmiştir.

Bodur *(yaşa göre boy uzunluğu; Y/B-stunted):* Kronik beslenme yetersizliğini tanımlamaktadır. Bodur olan çocuklarda yaşa göre vücut ağırlığı ve yaşa göre boy uzunluğu düşük (<-2SD), fakat boy uzunluğuna göre vücut ağırlığı normal değerlerdedir.

Zayıf *(boy uzunluğuna göre vücut ağırlığı; B/A-wasted):* Akut veya o andaki, kısa-süreli malnutrisyonu tanımlar. Zayıf olan çocuklarda yaşa göre vücut ağırlığı ve boy uzunluğuna göre vücut ağırlığı düşük (<-2SD), fakat yaşa göre boy uzunluğu normal değerlerdedir.

Düşük kilolu *(yaşa göre vücut ağırlığı; Y/A-underweight):* Akut ve kronik veya

uzun-süreli malnutrisyonu tanımlar. Düşük kilolu çocuklarda yaşa göre vücut ağırlığı, yaşa göre boy uzunluğu ve boy uzunluğuna göre vücut ağırlığı değerlerinin tümü normalden düşük (<-2SD) değerlerdedir.

Şişman/Obez: Boy uzunluğuna göre vücut ağırlığı, yaşa göre vücut ağırlığı veya BKİ değerlerinin standardın veya referansın medyan değerinin ≥+2SD (Z skor) değerinin üzerinde olması şişmanlık/obezite olarak tanımlanmaktadır.

Kilolu/Hafif şişman: Boy uzunluğuna göre vücut ağırlığının ve yaşa göre vücut ağırlığının standardının veya referansın medyan değerinin ≥+1SD-<+2SD (Z skor) değerler arasında olmasıdır.

1.9.2. 6-18 Yaş Grubu Çocukların Antropometrik Ölçümleri

6-18 yaş grubu çocuklarda vücut ağırlığı, boy uzunluğu, üst orta kol çevresi (ÜOKÇ), bel ve kalça çevresi ölçümleri alınmış ve beden kütle indeksi (BKİ: vücut ağırlığı-kg/ boy uzunluğu-m^2) hesaplanmıştır. Elde edilen değerler cinsiyete, yaş grubuna (6-8, 9-11, 12-14, 15-18 yıl), yerleşim yerine (kent, kır) ve NUTS bölgelerine (12 bölge) göre değerlendirilmiştir.

Antropometrik ölçümlerinin değerlendirilmesinde; yaşa göre vücut ağırlığı, yaşa göre boy uzunluğu, beden kütle indeksi değerleri *"WHO AnthroPlus Programı"* ile *"WHO 5-19 yaş grubu çocuklar için referans değerleri-2007"* kullanılarak değerlendirilmiştir (WHO, 2007b). Referans değerler yaşa göre vücut ağırlığı (5-10 yaş), yaşa göre boy uzunluğu (5-19 yaş) ve yaşa göre BKİ (5-19 yaş) değerlerini içermektedir. Yaşa göre vücut ağırlığı değerleri puberte dönemindeki farklılıklar nedeniyle 10 yaşına kadar yer almaktadır. Ölçümler Z-skor (SD) kesişim noktalarına göre <-2SD: çok zayıf/düşük kilolu/çok kısa/bodur; ≥-2SD-<-1SD: zayıf/kısa boy; ≥-1SD-<+1SD: normal; ≥+1SD-<+2SD: kilolu/uzun; ≥+2SD: şişman/obez/çok uzun olarak sınıflandırılmış ve yorumlanmıştır. Geçerli olmayan değerler ile 4 gebe ve 17 emzikli birey kapsam dışında bırakılmıştır.

Vücut ağırlığı ve boy uzunluğu değerlerinden hesaplanarak bulunan beden kütle indeksi [BKİ (kg/m^2): Vücut ağırlığı (kg) / Boy uzunluğu (m^2)] şişmanlık ve zayıflığın önemli bir göstergesidir (WHO, 1995a; 2010).

1.9.3. Yetişkin (19 ve üzeri) Yaş Grubu Bireylerde Antropometrik Ölçümler

Yetişkin (19 ve üzeri) yaş grubu bireylerin vücut ağırlığı, boy uzunluğu, ÜOKÇ, bel ve kalça çevresi ölçümleri alınmış ve BKİ, bel /kalça çevresi ile bel çevresi/boy uzunluğu oranları hesaplanmıştır.

Elde edilen değerler cinsiyete, yaş grubuna (19-30, 31-50, 51-64, 65+, 19-64 ve 19+ yıl), yerleşim yerine (kent, kır) ve NUTS bölgelerine (12 bölge) göre değerlendirilmiştir. Tüm ölçümlerin aritmetik ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) değerleri belirlenmiştir. Ayrıca kesişim noktalarına göre (cut-off points) dağılımları irdelenmiştir.

Yetişkin (19 ve üzeri) yaş grubu bireylerin vücut ağırlığı, boy uzunluğu, üst orta kol çevresi (ÜOKÇ), bel ve kalça çevresi, beden kütle indeksi, bel /kalça çevresi ile bel çevresi/boy uzunluğu oranları cinsiyete, yaşa, yerleşim yerine ve NUTS bölgelerine göre değerlendirilmiştir.

Beden Kütle İndeksi: Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından önerilen BKİ kesişim değerlerine göre değerlendirme yapılmıştır (WHO,1995a; 2010).

Tablo 1.9.1. Beden kütle indeksi (BKİ) sınıflaması ve kesişim noktaları (WHO, 2010)

Sınıflama	BKİ (kg/m^2)	
	Temel kesişim noktaları	**Geliştirilmiş kesişim noktaları**
Zayıf (düşük ağırlıklı)	**< 18.50**	**< 18.50**
Ağır düzeyde zayıflık	< 16.00	< 16.00
Orta düzeyde zayıflık	16.00 -16.99	16.00 - 16.99
Hafif düzeyde zayıflık	17.00 - 18.49	17.00 - 18.49
Normal	**18.50 – 24.99**	**18.50 – 22.99**
		23.00 – 24.99
Toplu, hafif şişman	**≥ 25.00**	**≥ 25.00**
Şişmanlık öncesi	25.00 – 29.99	25.00 – 27.49
		27.50 – 29.99
Şişman	**≥ 30.00**	**≥ 30.00**
Şişman I. derece	30.00 -34.99	30.00 -32.49
		32.50 – 34.99
Şişman II. derece	35.00-39.99	35.00 - 37.49
		37.50 – 39.99
Şişman III. derece	≥ 40.00	≥ 40.00

Bel Çevresi: Bel çevresi abdominal obezitenin, vücutta yağın bölgesel dağılımının önemli bir göstergesi olup, diyete bağlı kronik hastalıklar için risk tanımlayıcıdır. WHO tarafından bel çevresi değerlerinin erkeklerde <94 cm ve kadınlarda <80 cm olması önerilmektedir. Erkeklerde 94-102 cm ve kadınlarda 80-88 cm arasında olmasının önlem alınmasının gerekliliğinin/risk olduğunun, erkeklerde ≥102 cm ve kadınlarda ≥88 cm olması ise yüksek risk olduğunun göstergesi olarak kabul edilmektedir (Lean, 1998; Lear, 2010; WHO,2011).

Bel Çevresi/Boy Uzunluğu Oranı: Bel çevresi/boy uzunluğu oranı 5 yaş üzeri çocuk ve gençler ile yetişkin bireylerde kullanılan bir değerlendirmedir. Oran 0.5'in üzerinde ve 0.4'ün altında olduğunda risk oluşturmaktadır ve dikkatli olmayı gerektirmektedir. Değerin 0.6 üzerinde olması ise eyleme geçilmesinin gerekliliğini ve kronik hastalıkların riskinin arttığını göstermektedir (Ashwell et al. 2005).

1.9.4. Gebe Kadınlarda Antropometrik Ölçümler

Maternal antropometri sağlıklı bir gebelik ve sağlıklı bir bebek doğum ağırlığı ile ilintilidir. Gebelerde boy uzunluğu ve vücut ağırlığı ölçülmüş ve gebelik öncesi vücut ağırlığı kişi beyanına göre belirlenmiştir. Gebelik öncesi ve gebelik sırasındaki BKİ değerleri hesaplanmıştır. Elde edilen değerler yaş grubuna (18-30 ve >30 yıl), yerleşim yerine (kent, kır) ve NUTS bölgelerine (12 bölge) ve eğitim durumuna göre değerlendirilmiştir.

1.9.5. Emziren Kadınlarda Antropometrik Ölçümler

Emziren kadınlarda boy uzunluğu, vücut ağırlığı ölçülmüş ve BKİ değerleri hesaplanmıştır. Elde edilen değerler yaş grubuna (18-30 ve >30 yıl), yerleşim yerine (kent, kır), NUTS bölgelerine (12 bölge) ve bireylerin eğitim durumuna göre değerlendirilmiştir.

Gebelik döneminde, bireyler arası büyük bir değişkenlik göstermesine karşın yaklaşık 4 kg civarında depolanan yağın emziklilik döneminde kaybedildiği belirtilmektedir. Ayrıca, vücut ağırlığı kaybının ilk 3 ayda hızlı olduğu, 4-6. aylarda yavaşlayarak dengelendiği ve sadece 6 ay anne sütü veren kadınlarda daha fazla olduğu rapor edilmektedir (WHO, 1995a; 1995b).

1.9.6. Antropometri Ölçümlerinde Kullanılan Araç Gereçler

Vücut ağırlığı

- 0-2 yaş çocuk: Bebek terazisi
- 2 ve üzeri yaş: Dijital terazi

Boy uzunluğu

- 0-2 yaş: İnfantometre (yatarak boy ölçer)
- 2 ve üzeri yaş: Stadiometre (ayakta boy ölçer)

Çevre ölçümleri

Mezura (esnemeyen, ancak bükülebilen)

Tablo.1.9.2. Yaşa göre alınan antropometrik ölçümler

YAŞ GRUPLARI						
0-3 ay	**3 ay –2 yaş**	**2-5 yaş**	**6 – 11 yaş**	**12 + yaş**	**20+ yaş**	**Gebe ve Emziren Kadın**
Ağırlık	Ağırlık	Ağırlık	Ağırlık	Ağırlık	Ağırlık	Ağırlık
Boy yatırılarak	Boy yatırılarak	Boy ayakta	Boy ayakta	Boy ayakta	Boy ayakta	Boy ayakta
-	Kol çevresi	Kol çevresi	Kol çevresi	Kol çevresi	Kol çevresi	-
Baş çevresi	Baş çevresi	Baş çevresi	-	-	-	-
-	-	Bel çevresi	Bel çevresi	Bel çevresi	Bel çevresi	-
-	-	-	Kalça çevresi	Kalça çevresi	Kalça çevresi	-
-	-	-	-	-	Bilek çevresi	-

1.10.ANTROPOMETRİK ÖLÇÜM TEKNİKLERİ

Bu bölümde antropometrik ölçüm teknikleri anlatılmaktadır. Tüm antropometrik ölçümler tekniğine uygun olarak alınmış ve önerilen kesişim noktalarına göre değerlendirilmiştir (TBSA, 2010; Pekcan, 2008a ve 2008b; Lohman, 1988; Gibson, 2005).

1.10.1. Vücut Ağırlığının ve Boy Uzunluğunun Ölçülmesi

Vücut ağırlığı ve boy uzunluğu 0-5 yaş, 6-11 yaş ve 12 ve üzeri yaştaki tüm bireylerde ölçülmüştür.

Genel İlkeler

2 yaşından küçük olan bebek ve çocuklarda

- Boy uzunluğu yatırılarak ölçülmüştür. Ölçümde infantometre (yatarak boy ölçer) kullanılmıştır. Boy uzunluğu 85 cm altında olan çocukların ölçümleri yatırılarak alınmıştır.
- Vücut ağırlığı yatırılarak ölçülmüştür. Ölçümde bebek terazisi kullanılmıştır.
- Anneye/bakıcıya tartımın ve boy ölçmenin nasıl yapılacağı anlatılmış ve yardımı/desteği alınmıştır.

2 ve üzeri yaş çocuklarda ve 12 ve üzeri yaş grubunda

- Boy uzunluğu ayakta ölçülmüştür. Ölçümde stadiometre kullanılmıştır.

- Vücut ağırlığı ayakta yetişkin tartı aleti ile ölçülmüştür.
- Vücut ağırlığı ölçümü mümkün olduğunca bireyler sabah açken, dışkılama sonrası yapılmıştır. Ancak saha çalışmalarında bu kural tam olarak uygulanamadığı için Soru 791S'de "24 saatlik besin tüketim kaydı"nın bitiş saatinin yazılması vücut ağırlığının ölçüm saati hakkında fikir vermiştir.
- Kişilerin üzerindeki giysi ağırlığı da gerektiğinde toplam ağırlıktan çıkarılmıştır.

Uyarı

- Tüm antropometrik ölçümler KİŞİSEL BİLGİ FORMLARININ doldurulmasının ardından kişi ve aile ile iyi iletişim kurulduktan sonra alınmıştır.
- Aşırı kilolu olan ve tartı aletinin tartabileceği ağırlığın üzerinde olan bireylerde ölçüm yapılamadığında " Kişi antropometri ölçüm formuna" "ÖLÇÜM YAPILAMADI" olarak kaydedilmiştir.
- Vücut ağırlığı ölçülemeyen veya ölçümü reddeden "KİŞİLERİN BEYANINA DAYALI" vücut ağırlığı ve boy uzunluğu değerleri kabul edilmemiştir.

Özel durum

- Yatağa bağımlı bireylerde
- Bacak vb. amputasyon nedeni ile ayakta duramayanlarda
- Skolyoz (omurganın yana eğriliği) ve kifoz (kamburluk) nedeni ile ölçüm hatası olabilecek bireylerde ölçüm yapılmıştır.
- *ANCAK; bu tür sorunları olan bireylerde ayrımcılık yaratmamak ve kişileri toplumdan soyutlamamak, vb. nedenlerle mümkün olabildiği koşullarda ölçüm yapılmıştır, kişi ile paylaşılmıştır. Kişisel Sorukağıdına kaydedilmiştir ve daha sonra yanına not düşerek iptal edilmiştir.*

1.10.1.1. Tartı Aletinin ve Boy Ölçerin Yerleştirilmesi

- Kullanılacak tartı aleti sert ve düz bir zemin üzerine yerleştirilmiştir.
- Tartı aleti halı, kilim, muşamba vb. zemin üzerine konulmamıştır. Taş ve ahşap tercih edilmiştir.

- Düz zemin sağlanamıyor ise, bir tahta tartının altına yerleştirilerek zemin düzeltilmiştir.
- Zeminin düzlüğünden emin olunamadığında, tartı üzerine su dolu bir bardak koyularak dengesi kontrol edilmiştir.
- Ölçüm yapılan yerde yeterli ışık olmasına dikkat edilmiştir.

1.10.1.2. Tartı Aletinin ve Boy Ölçerin Kalibrasyonu

- Tartı aletinin her gün ölçüm öncesi sabit bir ağırlıkla veya kişinin (görüşmeci) kendi ağırlığıyla kontrol edilmiştir.
- Her ölçüm öncesi tartının ibresinin "0.0" olduğu kontrol edilmiştir.
- Boy ölçer haftada bir sabit bir uzunluk ile ölçüm yapılarak kontrol edilmiştir. İki mm üzerinde hata olduğunda önlem alınmıştır.

1.10.1.3.Vücut Ağırlığının Ölçülmesi

0-2 yaş arası çocuklarda vücut ağırlığı ölçümü

- Bebekler çıplak olarak tartılmıştır. İnce bir giysi veya zıbın ile ölçüm yapılmıştır.
- Daha büyük olan çocuklarda (1-2 yaşta) ölçüm en az giysi ile yapılmıştır. Aileyi tedirgin etmeden çocuğun elbiseleri mümkün olduğunca çıkartılmıştır.
- Bebek bezi çıkarılmıştır.
- Bebek tartım yapılıncaya kadar battaniyesine veya başka bir beze sarılmıştır.
- Teraziye ince bir bez serilmiştir.
- Terazinin ibresi "0.0" olduğunda tartı ölçüm için hazır sayılmıştır.
- Bebek teraziye yerleştirilmiş ve ölçüm yapılmış, ölçüm değeri kaydedilmiştir.
- Bebeğin sakin durmaması ve sürekli hareket etmesinin ölçüm hatasına neden olabileceği durumlarda bebek anne/bakıcı ile tartılmıştır. Önce anne/bakıcı tartılmış ve ölçüm kaydedilmiştir. Daha sonra bebek annenin/bakıcının kucağına verilmiş ve ikisi birlikte tartılmıştır, ölçüm tekrar kaydedilmiş ve son ölçümden ilk ölçüm çıkarılarak bebeğin ağırlığı belirlenmiştir. Elde edilen ölçüm değeri forma kaydedilmiştir. Ölçümlere yardımcı olan kişi ölçüm yapan kişiye bu konuda da yardımcı olmuştur.

- Ölçüm 0.01 kg ile 0.1 kg duyarlılıkla yapılmıştır. Bu duyarlılık terazi ile ilintilidir.

2-5 yaş grubu çocuklarda vücut ağırlığı ölçümü

- Anne/bakıcıdan, çocuğun giysilerini ve ayakkabılarını çıkartmasını istenmiştir.
- Çocukla konuşarak onu rahatlatmaya ve sakinleştirmeye çalışılmıştır, anneden/bakıcıdan yardım alınmıştır.
- Terazinin ibresinin "0.0" olması beklenmiştir.
- Çocuğu tartıma hazırlanmış ve tartımı yapılmıştır.
- Eğer çocuk yalnız olarak tartı üzerinde durmuyor ve huzursuzsa ve halen ayakta duramıyor ise, terazinin ibresinin "0.0" olması beklenmiştir. Önce anne/bakıcı tartılmış ve ölçüm kaydedilmiştir. Daha sonra çocuk annenin/bakıcının kucağına verilmiş ve ikisi birlikte tartılmıştır. Ölçüm tekrar kaydedilmiş ve son ölçümden ilk ölçüm çıkarılarak elde edilen değer forma kaydedilmiştir.
- Ölçüm 0.1 kg (100 g) duyarlılıkla yapılmıştır.

6-11 yaş ile 12 ve üzeri yaş grubu bireylerde vücut ağırlığı ölçümü

- Kalın giysilerin (palto, ceket, kazak vb.) çıkartılması istenmiştir.
- Ceplerde bulunan eşyalar (cüzdan, anahtarlık, telefon, adres defteri vb.), çocuklarda yiyecek vb. çıkartılması istenmiştir.
- Ayakkabıların çıkartılması istenmiştir.
- Teraziye ayakların yerleştirilmesi ve vücut ağırlığın iki ayağa sabit dağılımı sağlanmıştır.
- Bireyin dik ve hareket etmeden durması istenmiştir.
- Ölçüm 0.1 kg (100 g) duyarlılıkla yapılmıştır.

1.10.1.4. Boy Uzunluğunun Ölçülmesi

0-2 yaş arası çocuklarda boy uzunluğu ölçümü

- Ölçüm yatırılarak yapılmıştır. İnfantometre (yatarak boy ölçer) kullanılmıştır.
- Düz zemine ya da masa üzerine boy ölçer yerleştirilmiştir.
- Vücut ağırlığı ölçümünden hemen sonra yapıldığı için bebek/çocuğun ayakkabısı ve çorabı çıkarılmıştır. Çıkarılan alt bezi ise boy ölçülmeden önce bağlanmamıştır.
- Saç tokası, kurdele, şapka, bere vb. çıkarılmıştır.
- Ölçüm yapılan yer serin ise çocuk battaniye vb. örtüye sarılmıştır.
- Anneden/bakıcıdan yardım alınmıştır.
- İnfantometreye ince bir bez/kumaş/yumuşak kağıt serilmiştir.
- Anne/bakıcı/yardımcı çocuğu boy ölçere yatırmıştır.
- Yardımcı/anne yardımı ile çocuğun başı, elleri arasında desteklenerek infantometrenin sabit duvarına dayanmış, baş sabitlenmiş, çocuğun bakışının yukarı doğru dik olması (frankort düzlem: kulağın kanalı ile orbita-göz çukurunun alt sınırı aynı hizada olmalı ve infantometreye dik açı oluşturması) sağlanmıştır.
- Çocukla konuşarak sakinleştirme, göz teması sağlanmıştır.
- Ölçümü yapan kişi çocuğun pozisyonunu kontrol etmiş ve sol elini çocuğun dizlerine, ardından ayak bileklerine bastırmıştır. Sağ eli ile ayak ucundaki sürgülü tahtayı çocuğun topuklarına ve ayağına dayamıştır. "YENİ DOĞAN BEBEKLERDE" dizlere çok fazla baskı uygulanmamış, bastırılmamış, bebeğin doğal pozisyonu çok zorlanmamıştır. Bu nedenle minimum baskı uygulanmıştır.
- Çocuk çok huzursuzluk gösterirmişse ve iki ayağını uzatmak istememişse tek ayağa baskı uygulanmış ve ölçüm yapılmıştır.
- Ölçüm değeri infantometre üzerindeki mezuradan okunmuş ve yardımcı değeri kaydetmiştir. Ölçüm değeri en yakın santimetreye yuvarlanmıştır.
- Çocuk infantometreden kaldırılmıştır.
- Tüm bu işlemler mümkün olduğu kadar kısa sürede tamamlanmıştır.
- Ölçüm 0.1 cm (1 mm) duyarlılıkla yapılmıştır.

2- 5 yaş grubu çocukların boy uzunluğu ölçümü

- Eğer çocuk "2 ve üzeri yaşta" ise boy uzunluğu ayakta ölçülmüştür.
- Eğer çocuğun yaşı 2 ve üzeri yaş ise ve boy uzunluğu çocuk ayakta duramadığı için "YATIRILARAK ÖLÇÜLDÜ" ise "BOY UZUNLUĞUNDAN 0.7 CM ÇIKARTARAK AYAKTA ÖLÇÜM DEĞERİNE" çevirerek kaydedilmiştir.
- Eğer çocuk "2 yaşından küçük" ise ve huzursuzlanarak boy uzunluğunu "AYAKTA ÖLÇTÜRDÜ" ise "ÖLÇÜLEN AYAKTA BOY UZUNLUĞU DEĞERİNE 0.7 CM EKLENEREK YATIRILARAK BOY ÖLÇÜM DEĞERİNE" çevrilmiştir.
- Stadiometrenin doğru yerleştirildiğinden emin olunarak ölçüm yapılmıştır.
- Ayakkabı ve çorap çıkartılmıştır.
- Saç tokası, kurdele, şapka, bere vb. çıkartılmıştır.
- Çocuğun anne/bakıcı/yardımcı desteği ile ayakları hafif aralık olarak durması sağlanmıştır.
- Boy ölçere baş, omuzlar, sırt, kalçalar, baldırlar ve topukların temas etmesi sağlanmıştır.
- Çocuğun rahat durması sağlanmıştır.
- Yardımcı/anne yardımı ile ölçüm yapan kişi işaret ve baş parmakları ile çocuğun çenesinden destek vererek baş sabitlenmiş, çocuğun bakışının karşıya doğru ve yere paralel olması sağlanmıştır. Frankfort düzlem sağlanmıştır. Kulağın kanalı ile orbita-göz çukurunun alt sınırının aynı hizada ve yere paralel olması sağlanmıştır.
- Gerekirse çocuğun dik durması için göbeğine hafif bir baskı uygulanmıştır.
- Pozisyon korunurken açıkta kalan elle boy ölçerin sürgüsü aşağı doğru çekilmiş ve saçlara gerekli basıncı uygulanmıştır.
- Tüm bu işlemler mümkün olduğu kadar kısa sürede tamamlanmıştır.
- Ölçüm 0.1 cm (1 mm) duyarlılıkla yapılmıştır.

6 ve üzeri yaş grubu çocuk ve yetişkinlerin boy uzunluğu ölçümü

- 2 ve üzeri yaş çocuklarda ayakta ölçüm tekniği 6 ve üzeri yaş grubu çocuk ve yetişkinlere de uygulanmıştır.

- Eğer birey ölçüm yaptığı kişiden kısa ise dikkatli davranarak bir tabure veya sandalye üzerine çıkmış ve ölçüm değerini okumuştur.

1.10.2. Bel Çevresinin Ölçülmesi

2 ve üzeri yaştaki bireylerde bel çevresi ölçümü yapılmıştır.
Bel çevresinin tek başına ölçülmesi abdominal yağ miktarının saptanmasını sağlamaktadır. Vücutta karın bölgesinde (vücudun üst kısmında) yağ miktarının artması beslenmeye bağlı kronik hastalıklar (kalp ve damar hastalıkları, yetişkin tip diyabet, bazı kanser türleri) için risk faktörüdür. Bu amaçla bel çevresinin ölçülmesi abdominal yağ miktarının saptanması için önem taşımaktadır. Yetişkinlerde bel/kalça oranının ve bel çevresinin kronik hastalıklarla ilişkisi epidemiyolojik araştırmalarla gösterilmiştir. Android ve jinoid şişmanlığı tanımlamaktadır (Android/Jinoid; Abdominal/Gluteal).

Bel çevresinin ölçülmesinde birçok ölçüm yerinin kullanılması önerilmektedir. Genellikle iki ölçüm tekniği daha yaygın olarak kullanılmaktadır. Bunlar;

Esas bel çevresinin ölçümü: WHO'nun önerdiği ölçüm tekniğidir. En alt kaburga kemiği ile iliak kemik arası orta noktadan geçen çevrenin ölçülmesidir (Lean et al. 1998; Lear et al, 2010, WHO, 2011).
İliyak kemik üzerinden geçen çevrenin ölçümü: İliyak kemiğin yeri belirlenir ve mezura ile ölçüm gerçekleştirilir (NHANES III, 1988-94).

Bu araştırmada WHO'nun önerdiği ölçüm tekniği kullanılmıştır. (WHO, 2011).

Ölçüm tekniği:

- Kişinin ölçüm için durduğu yerin düz bir zemin olması sağlanmıştır.
- Esnemeyen ve en az 150 cm uzunluğunda bir mezura kullanılmıştır . Bozulan mezura değiştirilmiştir.
- Bireyin geceden aç kalması arzu edilmiştir.
- Bireyin ince giysiler giymesi istenmiştir. Erkeklerde pantolon ve kadınlarda etek ve pantolon aşağıya doğru çekilmiştir. Ölçümü engelleyen bol ve kalın elbise, kemer vb. eşyaların kişinin üzerinde olmaması sağlanmıştır. Cepler

boşaltılmıştır.

- Bireyden dik pozisyonda, eller ve kollar iki yanda, ayaklar birbirine yakın (12-15 cm yakınlıkta) ve ağırlık iki ayağa eşit dağıtılmış olarak durması istenmiş ve Frankfort düzlem sağlanmıştır. Kulağın kanalı ile orbita-göz çukurunun alt sınırı aynı hizada ve yere paralel olması sağlanmıştır.
- Ölçümü yapan kişi ölçümü yapılan kişinin tam karşısında durmuştur.
- Ölçümü alınacak kişinin sağ tarafında en alt kaburga kemiği bulunmuş ve gazlı veya makyaj kalemi ile işaret konulmuştur. İliyak kemik çıkıntısı midaksiller çizgide bulunmuş ve işaret konulmuştur.
- İki işaret arası ölçülmüş ve orta noktasına işaret konulmuştur.
- Bireyin normal nefes alıp vermesi istenmiştir. Ölçüm sırasında nefesini vermesi (nefesin tutulmaması) ve kendisini kasmaması istenmiştir. Böylece karnın (abdomenin) serbest olması ve kasılmaması sağlanmıştır (nefes tutulmamıştır).
- Çevre ölçümü yapılmıştır. Ölçüm sırasında mezura bol tutulmamış, aşırı baskı uygulanmamıştır.
- Ölçümler en yakın milimetreden yapılmıştır (0.1 cm duyarlılıkla) ve saptanan değer kaydedilmiştir. Örneğin; 75.3 cm, 88.1 cm, 104.5cm vb.
- Ölçümlere yardımcı olan kişi ise ölçümü yapılan kişinin arkasında ve yanında durarak mezuranın doğru yerleştirilmesini ve yere paralel olmasını sağlamıştır.

1.10.3. Kalça Çevresinin Ölçülmesi

- Bireyin kolları yanda, ayaklar yan yana ve dik durması sağlanmıştır. Bireyin bakışının karşıya doğru ve yere paralel olması (Frankfort düzlem: kulağın kanalı ile orbita-göz çukurunun alt sınırı aynı hizada ve yere paralel olması) sağlanmıştır.
- Bireyin sağ yanında durularak ölçüm yapılmıştır.
- Kalçada en yüksek nokta (yandan) belirlenmiş ve mezura ile çevre ölçümü yapılmıştır. Mezuranın yere paralel olması sağlanmıştır. Bunun için ölçüm yapan kişiye ikinci kişinin yardımcı olması sağlanmıştır.

- Bireyin ölçümü mümkün olduğu kadar ince giysi ile yapılmıştır.
- Bireyin kalça ölçümünün yapılmasını engelleyecek, yanlış ölçüm alınmasına neden olacak şekilde kalın giysisinin olması, ceplerinde kalınlık oluşturabilecek eşyaların (anahtarlık, cüzdan, telefon, defter vb.), çocuklarda yiyecek, çerez vb. bulunması engellenmiştir.
- Ölçüm 0.1 cm duyarlılıkla yapılmıştır (Lear et al, 2010, WHO, 2011).

1.10.4.Üst Orta Kol Çevresi Ölçümü

Üç ay ve üzeri tüm yaşlarda ölçülmüştür.

- Kişinin uygun giysiler giymesi sağlanmıştır. Giysinin kollu olmaması istenmiş ya da ölçüm anında giysinin kolu çıkarılmıştır. Birey kollarını yanlarda tutarak, dik durmuştur. Avuç içleri üst bacağa (uyluk) bakar pozisyona getirilmiş ve ayaklar hafifçe birbirinden ayrılmıştır.
- Frankfort düzlem (kulağın kanalı ile orbita-göz çukurunun alt sınırı aynı hizada ve yere paralel olması) sağlanmıştır.
- Sağ kol dirsekten 90° bükülmüş ve avuç içleri birbirine bakar pozisyona getirilmiştir.
- Ölçüm yapan kişi bireyin arkasına geçmiştir. Omuzda skapulanın akromial prosesin (lateral çıkıntının) yerini bulmuş ve işaret koymuştur. Daha sonra dirsekte ulnanın olekranon (inferior çıkıntı) prosesi bulunmuştur. İki belirlenen nokta arası ölçülmüş, orta noktası bulunmuş ve uygun bir kalem ile işaret konulmuştur.

Uyarı: Orta noktanın hesaplanmasında matematiksel hata yapmamak için önlem alınmıştır.

- Kol serbest bırakılmıştır, dirsek bükülmemiş ve avuç içleri üst bacağa (uyluk) bakar pozisyona getirilmiştir.
- Mezuranın "0" noktası sol elle tutulmuş ve mezura sağ elle çevrilerek çevre ölçümü yapılmıştır.
- Mezura çok sıkı veya gevşek tutulmamıştır. Tam olarak sarması sağlanmış ve mezuranın kolun uzun eksenine paralel olması sağlanmıştır.

- Ölçüm 0.1 cm duyarlılıkla yapılmıştır.

1.10.5. Baş Çevresi Ölçümü

- 0-5 yaş grubu çocuklarda ölçülmüştür (WHO MGRS- 2007b).
- Çocuklarda özellikle yaşamın ilk yılında beyin gelişimini ve diğer anomalileri saptamak için kullanılmaktadır.
- Ölçümün çocuk anne/bakıcı kucağında iken yapılması daha uygun ve kolaydır.
- Ölçüm yere paralel olmadan yapılan sınırlı yöntemlerdendir.
- Daha büyük çocuklarda kendileri ayakta dururken baş çevresi ölçülmüştür.
- Esnemeyen ancak bükülebilen mezura kullanılmıştır.
- Saçta toka vb. takılar, şapka, bere vb. giysiler çıkarılmıştır.
- Ölçüm yapan kişi çocuğun sol tarafında durmuştur.
- Mezuranın "0" noktası, sol elle başın yan tarafında (lateral bölgede) tutulmuştur. Çocuğun kaşlarının üzerindeki nokta (supraorbital çizgi) ile başın arkasında en yüksek çıkıntı (oksipital çıkıntı) üzerinden geçen maksimum çevre mezura ile ölçülmüştür. Mezura kulakların üzerinden değil, üstündeki noktadan geçirilmiştir. Saç özellikle kıvırcık, kabarık ise hafif basınç uygulanmıştır.
- Frankfort düzlem (kulağın kanalı ile orbita-göz çukurunun alt sınırı aynı hizada ve yere paralel olması) sağlanmıştır.
- Ölçüm 0.1 cm duyarlılıkla yapılmıştır.

1.10.6. Bilek Çevresi Ölçümü

- 20 ve üzeri yaş grubunda ölçülmüştür.
- Bilek çevresi vücut yapısının belirlemesi için yapılan bir ölçümdür.
- Ölçüm, ölçümü alınan kişinin karşısında durularak yapılmıştır.
- Sağ kol dirsekten hafif bükülmüştür.
- Avuç içi yukarıya doğru bakar pozisyonda ve el kasları gevşek bırakılmıştır (el gerilmemiştir).

- Bilekte iki stiloid çıkıntı (radius ve ulna kemiklerinin distal uçları) işaret ve baş parmaklar ile bulunmuştur.
- El bileğinde bilek çizgisinde radius ve ulna kemiğinin stiloid çıkıntılarının ucunda bilek çizgisi üzerinden çevre mezura ile ölçülmüştür. Mezuranın önkol eksenine dik açı oluşturması ve bileğin ön ve arka çizgisinde aynı düzlemde olması sağlanmıştır.
- Mezuranın deriye temas etmesi ancak yumuşak dokuya baskı yapmaması sağlanmıştır.
- Ölçüm 0.1 cm duyarlılıkla yapılmıştır (Pekcan, 1998).

1.11. VERİ GİRİŞİ

TBSA 2010'da sahada tamamlanan sorukağıtları veri girişi için Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümüne gönderilmiştir. Burada oluşturulan ekiplerde sahadan dönen tüm sorukağıtları veri girişinden önce kontrol edilmiştir. Bunun sonrasında, CSPro (Census and Survey Processing System) paket programı ile veri girişi yapılmıştır. Veri girişi işleminde, her sorukağıdı farklı veri girişiciler tarafından iki kez bilgisayara girilmiş, böylece alandan gelen bilgiler ile bilgisayara girilen bilgiler arasında yüzde yüzlük doğrulama sağlanmıştır. Sorukağıtlarında yer alan 24 saatlik geriye dönük besin tüketimi formunun veri girişi BeBİS 6.1. (Beslenme Bilgi Sistemi 6.1.) Programı ile yapılmıştır. Bu işlem de doğruluğun sağlanması amacıyla iki defa gerçekleştirilmiştir.

1.12. İSTATİSTİKSEL ANALİZ

Verilerin istatistiksel analizinde SPSS 18.0 (SPAW Statistics 18-Statistical Package for the Social Sciences) paket programı kullanılmıştır.

Hanehalkı ve bireylerin özellikleri bölümünde; araştırma nüfusunun yaş gruplarına, cinsiyete, yerleşim yerine (kent ve kır), 12 bölgeye (İstanbul, Batı Marmara, Ege, Doğu Marmara, Batı Anadolu, Akdeniz, Orta Anadolu, Batı Karadeniz, Doğu Karadeniz, Kuzeydoğu Anadolu, Ortadoğu Anadolu, Güneydoğu

Anadolu) ve eğitim durumuna (0-5 yaş grubu için annenin eğitim durumu) göre dağılımları sayı yüzde olarak verilmiştir. Araştırmaya dahil edilen tüm bireylerin engellilik durumları, 0-5 yaş grubu ve 6-11 yaş grubu bireyler için çocuğun bakımından sorumlu kişilerin özellikleri ve 12 yaş ve üzeri bireyler için medeni durumları; cinsiyet (erkek, kız), yaş dağılımı, yerleşim yeri ve 12 bölgeye göre değerlendirmiştir. 15-49 yaş arası kadınlar için doğurganlık parametreleri sayı (n), yüzde (%) dağılımı olarak verilmiştir.

Beslenme özellikleri ve alışkanlıkları bölümünde; evde yiyecek alışverişi yapan kişiler ve alışveriş yapılan yerler, yemek ve yiyecekleri hazırlayan kişiler, Hanehalkının yemeklerde kullandıkları yağ/yağların kullanım durumu, yemek türlerine göre uygulanan pişirme yöntemleri ve ev yapımı yiyeceklerin hanede üretim durumu yerleşim yeri; 12 bölge, cinsiyet, kent ve kır ayrımına göre sayı (n), yüzde (%) dağılımları verilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan 0-5 yaş arası çocukların anne sütü alma durumu, anne sütü alma zamanı, anne sütü dışında yiyecek veya içecek verilme durumu, emmeyi bırakma nedenleri; yaş grubu, yerleşim yeri, 12 bölge, annenin eğitim durumu ayrımına göre sayı (n), yüzde (%) dağılımları verilmiştir.

0-5 yaş arası çocukların toplam olarak anne sütü alma süreleri (ay); yerleşim yeri, 12 bölge, annenin eğitim durumuna göre ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) değerleri olarak verilmiştir. 24 aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin başlama ayları; yaş grubu, yerleşim yeri, 12 bölgeye göre ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) değerleri olarak verilmiştir. 6-11 yaş grubu çocukların ve 12 yaş ve üzeri bireylerin, gebe ve emziren kadınların beslenme alışkanlıkları; cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yeri, 12 bölgeye göre sayı (n), yüzde (%) dağılımları şeklinde verilmiştir.

Besin tüketim durumu ve sıklığı bölümünde; bireylerin besin tüketim sıklıkları yerleşim yerine göre sayı (n), yüzde (%) dağılımı olarak verilmiştir. Ayrıca bireylerin, yaşa, cinsiyete ve yerleşim yerlerine (kent/kır) göre enerji ve diğer besin ögeleri ve besin gruplarının günlük tüketim miktarlarına ilişkin ortalama ($\bar{x}$), standart sapma (S), medyan ve range değerleri verilmiştir.

Besin destekleri bölümünde; farklı yaş gruplarında ve özel durumlarda (gebe/emziren kadınlarda) besin destekleri kullanım durumları sayı (n), yüzde (%) dağılımları verilmiştir.

Fiziksel aktivite durumu; 0-5 yaş grubu, 6-11 yaş grubu, 12 yaş ve üzeri, gebe ve emziren kadın araştırma nüfusunun fiziksel aktivite durumlarının, yaş gruplarına, cinsiyete (erkek, kız), yerleşim yerine (kent ve kır) ve 12 bölgeye göre sayı (n), yüzde (%) dağılımları verilmiştir. Ayrıca bireylerin bireylerin hafta içi bir günlük sedanter aktivitelerinin süreleri (saat/gün) ortalama, fiziksel aktivite düzeyine ilişkin ortalama ($\bar{x}$), standart sapma (S), medyan ve range değerleri verilmiştir.

Antropometrik ölçümler; 0-5 yaş arası çocuklara ilişkin antropometrik ölçümlerde z-skor değerlerine göre dağılım yüzdesi (%), ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) değerleri verilmiştir. 6-18 yaş grubu çocuk ve gençlerin antropometrik ölçümlerini cinsiyete, yaş gruplarına, yerleşim yerine (kent, kır) ve NUTS bölgelerine (12 bölge) göre değerlendirilmiştir. Ve z-skor değerlerine göre dağılım yüzdesi (%), ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) değerleri verilmiştir.

19 ve üzeri yaş grubu bireylerin antropometrik ölçümlerini cinsiyete, yaş grubuna, yerleşim yerine (kent, kır) ve NUTS bölgelerine (12 bölge) göre değerlendirilmiştir. Tüm ölçümlerin aritmetik ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) değerleri ile ölçümlerin uluslararası önerilen kesişim değerlerine (cut-off points) göre dağılımları verilmiştir.

BÖLÜM 2. HANEHALKI VE BİREYLERİN ÖZELLİKLERİ

Bu bölümde; TBSA-2010 araştırma nüfusunun özellikleri değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler, hanehalkı nüfusunun yaş, cinsiyet ve yerleşim yerlerine göre hanehalkı yapısını, konut özelliklerini ve sahip oldukları dayanıklı tüketim mallarını kapsamaktadır.

2.1. HANEHALKI BİLGİLERİ

2.1.1. Hanede Yaşayan Tüm Bireylerin Yaş ve Cinsiyet Yapısı

Hanehalkı büyüklüğü, yaş ve cinsiyet hanedeki beslenme durumunu etkileyen önemli değişkenlerdir. Tablo 2.1.1.1'de hanehalkı nüfusunun beşli yaş grupları için yerleşim yeri ve cinsiyete göre dağılım yüzdesi (%) verilmiştir. Örnekleme seçilen hanelerde, araştırmadan önceki geceyi o hanede geçiren kişi sayısı (de facto nüfus) 44 607 kişi olarak bulunmuştur.

Tablo 2.1.1.1. *De facto* hanehalkı nüfusunun beşli yaş grupları, yerleşim yeri ve cinsiyete göre dağılımı (%)

	Kent			Kır			Toplam		
Yaş (yıl)	**Erkek (n: 14128)**	**Kadın (n:15022)**	**Toplam (n:29150)**	**Erkek (n:7384)**	**Kadın (n:8073)**	**Toplam (n:15457)**	**Erkek (n: 21512)**	**Kadın (n: 23095)**	**Toplam (n: 44607)**
<5	8.6	7.7	8.2	9.3	7.8	8.5	8.8	7.7	8.2
5-9	8.9	7.8	8.4	10.2	9.3	9.7	9.3	8.2	8.7
10-14	9.8	8.8	9.3	10.6	9.4	10.0	10.0	9.0	9.5
15-19	9.2	8.9	9.1	8.1	8.8	8.5	8.9	8.9	8.9
20-24	7.3	8.2	7.7	5.3	6.9	6.2	6.8	7.8	7.3
25-29	8.5	9.1	8.8	5.9	6.4	6.1	7.8	8.4	8.1
30-34	8.5	8.1	8.3	5.8	5.8	5.8	7.8	7.4	7.6
35-39	6.6	7.4	7.0	6.4	6.5	6.4	6.6	7.1	6.9
40-44	7.0	7.2	7.1	6.3	5.6	5.9	6.8	6.8	6.8
45-49	6.8	7.2	7.0	6.2	6.5	6.4	6.7	7.0	6.9
50-54	5.8	5.3	5.5	5.7	5.3	5.5	5.8	5.3	5.5
55-59	4.3	4.5	4.4	5.2	5.1	5.1	4.6	4.7	4.6
60-64	3.5	3.1	3.3	4.5	4.7	4.6	3.8	3.5	3.6
65-69	1.8	2.3	2.1	3.5	3.7	3.6	2.2	2.7	2.5
70-74	1.5	1.9	1.7	3.2	3.3	3.3	2.0	2.3	2.1
75-79	1.0	1.3	1.1	2.2	2.6	2.4	1.3	1.6	1.5
80 +	0.8	1.3	1.1	1.7	2.3	2.0	1.0	1.6	1.3

Tablo 2.1.1.2'de TBSA-2010 örnekleminde yer alan hanehalkından, görüşme yapılan kişilerin cinsiyete göre dağılımı ile hanehalkı büyüklüğü verilmiştir. Tablo 2.1.1.2, *jure nüfus* yani genellikle o hanede yaşayan nüfus temel alınarak oluşturulmuştur.

Kalabalık hanelerde kötü beslenme ve olumsuz sağlık koşulları daha yaygın olarak görülebilmektedir. TBSA-2010'da hanehalklarında beslenme konusunda aile bireylerinin sorumluluğunu alan ve dolayısıyla hanehalkı görüşmesi yapılan kişilerin yaklaşık dörtte üçünü kadınlar oluşturmaktadır. Bu sonuç, Türkiye'deki kültürel yapı düşünüldüğünde beklenen bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Hanehalkı başına ortalama 3.81 kişi düşmektedir. Hanede yaşayan birey sayılarına bakıldığında, hanelerin yarısında üç veya daha az kişi, yaklaşık %40'ında 4-5 kişi, yaklaşık dörtte

birinde ise 6 ve daha fazla kişi yaşamaktadır. Kırsal ve kentsel alanlarda hanehalkı büyüklüğü açısından farklılıklar bulunmaktadır. Kentsel alanda ortalama hanehalkı büyüklüğü 3.75 iken, kırsal alanda 3.92'dir.

Tablo 2.1.1.2. Hanehalklarının yerleşim yerine, görüşme yapılan kişinin cinsiyetine ve hanede yaşayanların sayısına göre dağılımı (%)

Özellik	Kent	Kır	Toplam
Görüşme yapılan kişinin cinsiyeti			
Erkek	22.4	37.8	26.4
Kadın	77.6	62.2	73.6
Hanede yaşayanların sayısı			
0	0.0	0.4	0.1
1	8.6	10.7	9.2
2	19.1	24.3	20.4
3	22.4	15.7	20.6
4	24.5	17.1	22.6
5	13.5	12.7	13.3
6	6.0	7.9	6.5
7	2.8	4.8	3.3
8	1.5	2.4	1.8
9+	1.5	4.0	2.2
Ortalama Hanehalkı Kişi Sayısı	**3.75**	**3.92**	**3.81**

Not: Bu tablo hanehalkının *de jure* üyelerine, yani genellikle hanede yaşayan kişilere göre oluşturulmuştur.

2.1.2. Hanede Yaşayan 6 yaş Üzeri Bireylerin Eğitim Durumu

Tablo 2.1.2.1, kişilerin cinsiyet, yaş, yerleşim yeri ve yaşadığı bölgeye göre tamamladıkları ya da devam ettiği en yüksek eğitim düzeyi dağılımlarını göstermektedir. Son 20-30 yılda Türkiye'de eğitim düzeyinin yükselmesi ve eğitimin yaygınlaşmasına bağlı olarak genç erkek ve kadınlar, daha ileri yaştaki erkek ve kadınlardan daha eğitimlidir.

Tablo 2.1.2.1'de görüldüğü gibi altmış beş ve üzeri yaş grubundaki erkeklerin %43.8'i eğitim görmemiştir. Bu oran 35-39 yaş grubundaki erkeklerde %11.4'e düşmektedir. Altmış beş ve üzeri yaş grubundaki erkeklerin sadece %8'i lise ve üzeri eğitim görmüştür. Yaş grubu 25-29 olan erkeklerin %45.9'u lise ve üzeri eğitim düzeyine sahiptir. Zaman içinde eğitimin yaygınlaşması ve özellikle 1997 yılından itibaren zorunlu eğitimin 5 yıldan 8 yıla çıkması genç kuşaklarda eğitim düzeyinin artmasına neden olmuştur.

Kentlerde yaşayan erkeklerin kırsal alanda yaşayanlara oranla daha eğitimli olduğu görülmektedir. Kırsal yerleşim yerinde yaşayan erkeklerin %24.4'ü herhangi bir eğitim düzeyini tamamlamamış iken, bu oran kentlerde yaşayanlarda %17.2'ye inmektedir. Kentlerde yaşayan erkeklerin %27.6'sı en az lise mezunudur. Ancak kırsal alanda yaşayan erkeklerde bu oran %11.1'e düşmektedir. Türkiye genelinde ortanca eğitim süresi erkekeler için 5 yıl olarak bulunmuştur. En fazla eğitimli erkeklerin İstanbul ve Doğu Marmara'da olduğu saptanmıştır.

Tablo 2.1.2.2'de görüldüğü gibi, altmış beş ve üzeri yaş grubundaki kadınların %77.6'sı hiçbir eğitim düzeyini tamamlamamıştır. Ancak bu oran 35-39 yaş grubundaki kadınlarda %22.4'e düşmektedir. Altmış beş ve üzeri yaş grubundaki kadınların sadece %2'si lise ve üzeri eğitim görmüştür. Yaş grubu 25-29 olan kadınların %33'ü lise ve üzeri eğitim düzeyine sahiptir.

Kentlerde yaşayan kadınlar da, erkeklerde olduğu gibi kırsal alanda yaşayanlara oranla daha eğitimli olduğu görülmektedir. Kırsal yerleşim yerinde yaşayan kadınların %42.3'ü herhangi bir eğitim düzeyini tamamlamamış iken, bu oran kentlerde yaşayanlarda %28'e inmektedir. Kentlerde yaşayan kadınların %19.6'sı en az lise mezunudur. Ancak kırsal alanda yaşayan kadınlarda bu oran %5.2'ye düşmektedir. Türkiye genelinde ortanca eğitim süresi kadınlar için 5 yıl olarak bulu nmuştur. En az eğitimli kadınların Güneydoğu Anadolu bölgesinde olduğu saptanmıştır.

TBSA 2010 sonuçları; erkeklerin kadınlara göre daha eğitimli olduğunu ayrıca her iki cinsiyette de, kentlerde yaşayan kişilerin kırsal alanda yaşayanlara göre daha eğitimli olduğunu göstermektedir.

Tablo 2.1.2.1. Altı ve üzeri yaştaki erkek *de facto* hanehalkı nüfusunun tamamladığı veya devam ettiği en yüksek eğitim düzeyinin seçilmiş özelliklere göre dağılımı (%)

Temel Özellik	Eğitimi yok/ ilköğretimi bitirmemiş	İlköğretim birinci kademe	İlköğretim ikinci kademe	Lise ve üzeri	Bilmiyor / Cevapsız	n	Ortanca eğitim süresi
Yaş (yıl)							
6-9	54.9	42.5	0.4	0.0	2.1	1744	2
10-14	25.3	61.9	11.2	0.4	1.3	2288	6
15-19	6.4	15.8	60.0	16.3	1.5	1987	9
20-24	6.4	22.6	15.5	54.2	1.2	1413	11
25-29	9.2	36.5	7.6	45.9	0.7	1555	8
30-34	9.8	44.0	6.0	39.4	0.7	1519	8
35-39	11.4	53.6	3.9	30.1	1.0	1420	5
40-44	12.7	58.0	3.6	24.6	1.2	1406	5
45-49	12.4	55.6	3.1	27.9	1.0	1405	5
50-54	14.8	56.9	3.3	24.3	0.7	1177	5
55-59	15.6	59.3	3.4	21.4	0.4	995	5
60-64	26.1	54.2	1.8	17.1	0.9	766	5
65+	43.8	45.4	1.4	8.0	1.4	1523	5
Yerleşim yeri							
Kent	17.2	42.8	11.3	27.6	1.1	12663	7
Kır	24.4	53.2	10.0	11.1	1.4	6541	5
NUTS 12 Bölge							
İstanbul	15.6	42.4	10.4	30.6	1.0	1787	7
Batı Marmara	17.4	47.7	8.9	25.3	0.8	1066	5
Ege	17.3	51.6	11.4	19.3	0.4	1606	5
Doğu Marmara	16.5	45.7	9.3	28.2	0.3	1257	6
Batı Anadolu	17.0	44.1	10.4	25.8	2.7	1268	5
Akdeniz	19.2	47.2	12.1	20.3	1.2	1517	5
Orta Anadolu	21.5	47.1	9.4	20.9	1.2	1835	5
Batı Karadeniz	18.6	48.2	11.5	21.2	0.6	1813	5
Doğu Karadeniz	16.1	45.1	12.1	25.6	1.1	1314	5
KuzeydoğuAnadolu	33.2	37.8	9.3	16.1	3.7	1826	5
Ortadoğu Anadolu	24.5	39.5	11.9	21.5	2.5	2017	5
Güneydoğu Anadolu	26.9	44.2	13.3	14.8	0.9	1898	5
TÜRKİYE GENELİ	**19.1**	**45.6**	**11.0**	**23.3**	**1.1**	**19204**	**5**

Tablo 2.1.2.2. 6 ve üzeri yaştaki kadın *de facto* hanehalkı nüfusunun tamamladığı veya devam ettiği en yüksek eğitim düzeyinin seçilmiş özelliklere göre dağılımı (%)

Temel Özellik	Eğitimi yok/ ilköğretimi bitirmemiş	İlköğretim birinci kademe	İlköğretim ikinci kademe	Lise ve üzeri	Bilmiyor / Cevapsız	n	Ortanca eğitim süresi
Yaş (yıl)							
6-9	53.7	42.8	0.5	0.0	3.1	1638	2
10-14	25.3	60.9	12.7	0.1	1.0	2189	6
15-19	11.4	18.3	51.0	17.9	1.3	2194	9
20-24	15.6	28.9	10.3	43.6	1.6	1792	8
25-29	15.8	45.7	4.4	33.0	1.0	1823	5
30-34	15.0	54.2	2.2	28.0	0.7	1631	5
35-39	22.4	57.9	2.1	16.8	0.8	1581	5
40-44	24.4	55.5	2.6	16.6	0.9	1473	5
45-49	30.8	52.7	2.6	12.8	1.1	1550	5
50-54	36.3	52.0	0.7	10.3	0.8	1179	5
55-59	52.0	39.5	1.2	6.8	0.4	1073	4
60-64	63.4	31.0	0.5	4.3	0.7	811	0
65+	77.6	18.1	0.9	2.0	1.4	1944	0
Yerleşim yeri							
Kent	28.0	42.3	9.1	19.6	1.0	13607	5
Kır	42.3	44.0	6.9	5.2	1.5	7279	5
NUTS 12 Bölge							
İstanbul	24.9	41.4	8.1	24.1	1.4	1893	5
Batı Marmara	26.2	51.0	7.2	15.1	0.6	1269	5
Ege	28.0	48.2	9.0	14.3	0.5	1725	5
Doğu Marmara	25.1	48.0	8.8	17.7	0.4	1333	5
Batı Anadolu	26.2	43.6	8.8	19.6	1.8	1322	5
Akdeniz	31.4	42.1	10.3	14.8	1.3	1676	5
Orta Anadolu	36.1	42.2	8.7	12.1	0.9	1952	5
Batı Karadeniz	31.7	47.5	9.1	11.2	0.6	1944	5
Doğu Karadeniz	35.2	40.1	8.6	15.4	0.7	1455	5
Kuzeydoğu Anadolu	46.8	35.0	8.0	6.9	3.3	2071	4
Ortadoğu Anadolu	46.7	32.5	7.3	10.9	2.6	2188	4
Güneydoğu Anadolu	51.0	33.9	6.9	7.0	1.2	2058	3
TÜRKİYE GENELİ	**31.9**	**42.8**	**8.5**	**15.7**	**1.2**	**20886**	**5**

2.1.3. Hanede Yaşayan 12 yaş ve Üzeri Bireylerin Medeni Durumu

Tablo 2.1.3.1'de görüşme yapılan 12 yaş ve üzeri hanede yaşayan kadın ve erkeklerin yaş grubu, medeni durumu, yerleşim yeri ve 12 bölgeyi içeren sosyodemografik özelliklere göre dağılımları yer almaktadır.

Medeni duruma ilişkin bulgular, erkekler için 16071 birey üzerinde sorgulanırken, %32.8'inin hiç evlenmemiş, %64.3'ünün halen evli ve %0.9'unun boşanmış olduğu görülmektedir. 17876 kadın üzerinde sorgulanan medeni durum verilerinde, kadınların %26.8'inin hiç evlenmemiş, %60.7'sinin halen evli, %2.1'inin boşanmış olduğu görülmektedir.

TBSA 2010'da sorgulanan 33947 bireyin medeni durumuna yönelik verilerde, hiç evlenmemiş bireylerin en sık bulunduğu yaş grubu 12-14 yıl (%99.7), 15-19 yıl (%94.7) ve 20-24 yıl (%66.7) yaş gruplarıdır. Bireylerin yüzde olarak en fazla, halen evli olduğunu bildirdiği yaş aralığı 45-49 yıl (%90.7) ve 40-44 yıl (%90.2)'dir. Yaş grubu 50-54 ve üzeri olan bireylerden, eşlerinin ölmüş olduğunu bildirenlerin sayısı yaşa bağlı olarak düzenli bir artış göstermektedir.

Türkiye genelinde 12 ve üzeri yaş bireylerin %29.7'sinin hiç evlenmemiş, %62.4'ünün halen evli, %1.5'inin ise boşanmış olduğu görülmektedir. Hiç evlenmemiş olduğunu beyan eden bireylerin en sık bulunduğu bölgeler Güneydoğu Anadolu bölgesi (%39.2), Ortadoğu Anadolu bölgesi (%37.1) ve Kuzedoğu Anadolu bölgesi (%34.1) olarak görülmektedir. Boşanma durumunun yüzde olarak en sık görüldüğü bölgeler İstanbul (%2.3) ve Ege bölgeleri (%2.3) dir.

Tablo 2.1.3.1. On iki ve üzeri yaştaki bireylerin medeni durumunun cinsiyet, yaş, yerleşim yeri ve bölgelere göre dağılımı (%)

Temel Özellik	Hiç Evlenmemiş	Halen Evli	Eşi Ölmüş	Boşanmış	Ayrı Yaşıyor	n
Cinsiyet						
Erkek	32.8	64.3	1.5	0.9	0.4	16071
Kadın	26.8	60.7	9.7	2.1	0.7	17876
Yaş grubu (yıl)						
12-14	99.7	0.3	0.0	0.0	0.0	2435
15-19	94.7	5.0	0.0	0.2	0.1	3928
20-24	66.7	32.1	0.1	0.6	0.5	3063
25-29	34.3	63.4	0.4	1.2	0.6	3310
30-34	14.3	82.3	0.4	2.3	0.7	3108
35-39	6.8	88.6	0.9	2.4	1.2	2966
40-44	4.4	90.2	2.0	2.7	0.6	2843
45-49	3.0	90.7	3.2	2.4	0.8	2922
50-54	1.5	88.7	6.7	2.6	0.6	2337
55-59	2.1	85.6	10.0	1.7	0.6	2047
60-64	0.8	81.6	14.8	1.8	1.1	1559
65+	1.4	62.5	34.9	0.8	0.3	3415
Yerleşim yeri						
Kent	30.7	61.7	5.2	1.7	0.7	22427
Kır	26.7	64.5	7.5	1.0	0.3	11520
NUTS 12 Bölge						
İstanbul	32.0	59.5	5.1	2.3	1.1	3220
Batı Marmara	19.7	69.3	9.4	1.2	0.4	2113
Ege	25.5	64.4	7.1	2.3	0.6	2955
Doğu Marmara	27.1	64.9	6.1	1.3	0.6	2308
Batı Anadolu	28.3	65.9	4.4	1.1	0.3	2160
Akdeniz	29.8	62.3	5.8	1.8	0.5	2717
Orta Anadolu	27.9	64.3	6.2	1.3	0.3	3285
Batı Karadeniz	26.5	65.4	6.3	1.4	0.4	3295
Doğu Karadeniz	28.8	63.7	6.4	0.8	0.4	2423
Kuzeydoğu Anadolu	34.1	59.8	5.2	0.5	0.4	3038
Ortadoğu Anadolu	37.1	57.8	4.2	0.5	0.4	3340
Güneydoğu Anadolu	39.2	55.2	4.6	0.6	0.3	3093
TÜRKİYE GENELİ	**29.7**	**62.4**	**5.8**	**1.5**	**0.6**	**33947**

2.1.4. Hanede Yaşayan Tüm Bireylerin Sosyal Güvence ve Sosyal Yardım Alma Durumu

Tablo 2.1.4.1'de görüldüğü gibi 50-54 yaş aralığından sonraki yaş aralıklarında, sağlık sigortası olmayanların oranı azalmaktadır. Sağlık sigortası olmayan bireyler 20-24 (%21.9) ve 15-19 (18.7) yaş aralığında artış göstermektedir. Yerleşim yerine göre sağlık sigortası olmayanlar, kırsal yerleşim yerlerinde (%15.7) kentsel yerleşim yerlerine (%13.5) göre daha fazladır. Kentsel yerleşim yerlerinde yaşayanların %72.9'u Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) bağlı sosyal güvenceye sahipken kırsal alanda bu oran %54.9'a düşmektedir. Yeşil kart sahibi olanların oranı ise kırsalda %28.7 iken, kentlerde bu oran %12.2'ye düşmektedir.

Sosyal güvence durumu 12 bölgeye göre incelendiğinde; Kuzey Doğu, Orta Doğu, Güney Doğu Anadolu bölgelerinde yaşayan bireylerin yaklaşık yarısı yeşil kart, diğer bölgelerde yaşayanların büyük bir çoğunluğu ise SGK'ye bağlı sosyal güvenceye sahiptir. Yaş grubu, yerleşim yeri ve bölgelere göre özel sigorta güvencesi olan bireylerin oranının düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 2.1.4.1. Hanehalkındaki kişilerin sosyal güvence durumlarına göre dağılımı (%)

Temel Özellik	Sağlık sigortası yok	SSK	Emekli Sandığı	BağKur	SGK	Özel Sigorta	Yeşil Kart	Diğer	Bilmiyor	Toplam
Yaş grupları										
0-4	13.2	42.1	5.2	11.6	58.9	0.3	25.0	2.5	0.1	3761
5-9	13.7	38.4	6.5	13.7	58.6	0.1	25.6	1.8	0.2	4035
10-14	14.6	37.4	7.2	15.3	59.9	0.1	24.0	1.2	0.1	4443
15-19	18.7	37.8	8.4	13.4	59.6	0.2	20.4	1.1	0.1	4148
20-24	21.9	44.7	5.8	9.3	59.8	0.4	17.4	0.4	0.2	3178
25-29	16.7	51.9	6.2	9.3	67.4	0.6	14.8	0.3	0.1	3349
30-34	17.2	48.7	7.4	12.0	68.1	0.4	13.9	0.2	0.3	3122
35-39	15.5	41.5	8.8	16.2	66.5	0.3	17.2	0.3	0.1	2978
40-44	15.3	43.5	10.9	15.4	69.8	0.2	14.3	0.4	0.0	2866
45-49	14.6	47.5	13.4	14.3	75.2	0.3	9.5	0.3	0.1	2935
50-54	8.2	51.6	14.9	17.7	84.2	0.1	7.2	0.2	0.1	2344
55-59	6.3	50.5	15.4	18.6	84.5	0.9	8.1	0.2	0.1	2055
60-64	4.7	49.0	15.0	24.8	88.8	0.3	6.0	0.1	0.0	1562
65-69	4.7	45.1	14.1	24.8	84	0.1	10.6	0.6	0.0	1125
70-74	5.4	37.4	12.8	31.2	81.4	0.1	12.1	0.8	0.3	989
75-79	8.3	33.7	17.0	25.2	75.9	0.0	13.8	1.6	0.3	713
80+	9.5	32.2	16.0	22.6	70.8	0.1	17.8	1.5	0.2	613
Bilmiyor/Cevapsız	28.9	42.9	6.9	10.0	59.8	0.0	11.2	0.0	0.0	13
Yerleşim Yeri										
Kent	13.5	49.4	10.6	12.9	72.9	0.3	12.2	0.9	0.1	28940
Kır	15.7	28.4	5.8	20.7	54.9	0.1	28.7	0.5	0.1	15289
NUTS 12 Bölge										
İstanbul	18.1	57.5	8.3	9.3	75.1	0.4	4.5	1.9	0.1	3951
Batı Marmara	11.2	45.2	11.5	22.2	78.9	0.5	8.4	0.6	0.3	2495
Ege	15.0	47.5	7.9	18.2	73.6	0.2	10.4	0.5	0.3	3643
Doğu Marmara	13.9	55.0	8.0	16.2	79.2	0.2	6.1	0.4	0.1	2847
Batı Anadolu	11.9	48.1	12.7	16.1	76.9	0.5	10.1	0.4	0.1	2853
Akdeniz	13.7	36.4	9.2	20.7	66.3	0.3	18.8	0.9	0.0	3504
Orta Anadolu	14.5	38.9	10.6	21.1	70.6	0.2	14.2	0.5	0.2	4189
Batı Karadeniz	9.8	47.2	12.3	16.3	75.8	0.2	13.3	0.8	0.1	4047
Doğu Karadeniz	10.3	44.7	13.6	13.9	72.2	0.3	16.9	0.3	0.0	3011
Kuzeydoğu Anadolu	13.3	19.9	10.1	9.2	39.2	0.1	47.2	0.1	0.1	4339
Orta Doğu Anadolu	7.0	21.5	12.6	7.4	41.5	0.3	50.4	0.5	0.3	4746
Güneydoğu Anadolu	16.6	24.5	5.1	10.6	40.2	0.1	42.4	0.6	0.0	4604
TÜRKİYE GENELİ	14.1	43.7	9.3	15.0	68	0.3	16.6	0.8	0.1	44229

Tablo 2.1.4.2. hanehalkındaki kişilerin sosyal yardım alma durumlarına göre dağılımlarını göstermektedir. Türkiye genelinde bireylerin %10.5'inin sosyal yarım aldığı saptanmıştır. Kentlerde yaşayan kişilerin %9.3'ü sosyal yardım alırken, kırda yaşayan kişiler arasında bu oran %13.7'ye çıkmaktadır. En çok yardım alınan kurumları kentlerde kaymakamlık (%34.5) ve belediyeler (%31.8), kırda ise kaymakamlık (%47.4) oluşturmaktadır.

Tablo 2.1.4.2. Hanehalkındaki kişilerin sosyal yardım alma durumlarına göre dağılımı (%)

Temel Özellik	Evet	Valilik	Kaymakamlık	Belediye	Kredili Yurtlar Kurumu	Vakıf	Dernek /STK	Diğer	Bilmiyor	Hayır	Cevap vermek istemeyen	Bilmiyor	n
Yerleşim yeri													
Kent	9.3	11.2	34.5	31.8	2.2	6.1	1.1	11	2.8	90.6	-	-	7674
Kır	13.7	17.1	47.4	7.4	0.3	9.7	2.2	13.1	3.3	86.3	-	-	3893
NUTS 12 Bölgesi													
İstanbul	5.9	3.2	24	43.5	1.6	4.8	3.2	12.9	3.6	94.1	-	-	1148
Batı Marmara	5.1	19.6	36.9	6.5	4.4	6.5	-	21.7	4.3	94.9	-	-	896
Ege	9.4	7.8	51.4	18.2	2.5	-	0.7	18.6	5.6	90.6	-	-	1114
Doğu Marmara	8.1	11.3	41.1	26.6	-	4.4	-	17.5	2.9	91.9	-	-	806
Batı Anadolu	16.2	0.5	29	61.2	-	1.5	0.7	1.5	0.5	83.7	0.1	-	778
Akdeniz	6.4	18.1	38.8	19.5	-	2.8	-	20.7	1.4	93.6	-	-	968
Orta Anadolu	12.7	13	39.1	13.3	8.2	9.8	1.5	10.2	2.3	87.3	-	-	1108
Batı Karadeniz	11.8	30.4	30	11.1	1.8	14.2	2.3	12.6	5.9	88.2	-	-	1068
Doğu Karadeniz	8.7	15.6	38.8	6.9	1	3	1	13.5	1.9	91.1	0.2	-	859
Kuzeydoğu Anadolu	22	19.2	66	3.9	0.3	1	0.7	4.4	2.9	77.7	0.2	0.2	953
Ortadoğu Anadolu	21.2	25	23.7	9.9	1.3	34.8	2.2	5.1	1.6	78.6	-	0.3	986
Güneydoğu Anadolu	20.9	19.3	51	5.2	0.7	10.7	2.8	10.5	3	78.8	0.1	0.2	883
TÜRKİYE GENELİ	**10.5**	**13.2**	**38.9**	**23.5**	**1.5**	**7.3**	**1.4**	**11.7**	**3**	**89.5**	**0**	**0**	**11567**

2.1.5. Hanede Yaşayan Tüm Bireylerin Konut Özellikleri

Konutun fiziksel özellikleri, hanehalkının temel gereksinimlerinin mevcut ve erişilebilir olması nüfusun genel refah düzeyi ve sosyo ekonomik koşullarının değerlendirilmesi açısından önemlidir. TBSA-2010'da Hanehalkının yaşam koşullarını belirleyen içme suyunun kaynağı, tuvalet imkanları, dayanıklı tüketim malları gibi konularda bilgi toplamıştır. Konut özellikleri hanehalkının içinde bulunduğu sağlık koşullarının da önemli bir göstergesidir. Tablo 2.1.5.1.1'de bu bilgiler yerleşim yerine göre verilmektedir.

2.1.5.1. İçme Suyu

İyileştirilmiş içme suyuna sürdürülebilir bir şekilde ulaşabilen nüfusun oranının artırılması, Türkiye'nin Dünyadaki diğer devletlerle birlikte kabul ettiği Binyıl Kalkınma Hedefleri arasındadır (DPT, 2010). Uygun nitelikte olan içme suyu kaynakları "iyileştirilmiş kaynak" olarak, uygun nitelikte olmayan kaynaklar ise "iyileştirilmemiş kaynak" olarak sınıflandırılmıştır.

TBSA-2010' da evde/bahçede şehir suyu, kuyu suyu, evde/bahçede şebekeyle pınar suyu, şişe suyu/ damacana/pet su "iyileştirilmiş kaynaklar" olarak nitelendirilmişlerdir. Kuyunun korunaklı olup olmadığı belli olmadığından suyu kuyudan elde eden hanelerin kullandıkları su "iyileştirilmiş kaynak" olarak kabul edilmiştir. "İyileştirilmemiş kaynak" ise pınar/ortak kullanılan çeşme ve diğer su kaynaklarını içermektedir.

Genel olarak Türkiye'de her 10 hanenin 9'u iyileştirilmiş içme suyu kaynağına ulaşabilmektedir. Türkiye'deki konutların yarısında evde/bahçede şehir suyu ve %28.5'inde şişe suyu/damacana/pet su kullanılmaktadır. Kentte en yaygın kullanılan içme suyu ise evde/bahçede şehir suyu (%49.4) ve şişe suyu/damacana/pet su'dur (%37). Kırdaki hanelerde en yaygın içme suyu kaynağı evde/bahçede şehir suyu (%51.8), evde/bahçede şebekeyle pınar suyu (%27.8) ve evde/bahçede kuyu suyudur (%7.2).

Tablo 2.1.5.1.1. Hanehalklarının konut özelliklerine ve yerleşim yerine göre dağılımı

Konut özellikleri	Kent	Kır	Toplam
İçme suyunun kaynağı			
Evde/bahçede şehir suyu	49.4	51.8	50.0
Evde/bahçede kuyu suyu	1.0	7.2	2.6
Eve/bahçeye şebekeyle pınar suyu	4.6	27.8	10.7
Pınar/çeşme	4.2	7.2	5.0
Şişe suyu/Damacana/Pet su	37.0	4.3	28.5
Diğer	3.7	1.6	3.2
Tuvalet imkanları			
Kanalizasyona bağlı	92.3	46.9	80.6
Açık çukur	0.5	5.5	1.8
Kapalı çukur	7.0	46.5	17.2
Tuvalet yok/açıkta/umumi tuvalet	0.2	0.8	0.4
Diğer	0.0	0.2	0.1
Hanehalkı sayısı	**7739**	**3917**	**11656**

2.1.5.2. Tuvalet İmkanları

Yeterli atık sisteminin sağlanması bir diğer Binyıl Kalkınma Hedefidir (DPT, 2010). Hijyenik atık sistemine sahip olunmaması ciddi sağlık sorunları yaratmaktadır. Tablo 2.1.5.1.1 hijyenik atık sistemine sahip olan hanelerin oranını göstermektedir. Tuvaletin hijyen durumu, kullanılan tuvaletin tipi ile belirlenmiştir. Bir hanedeki tuvalet atığı insan temasından etkin bir şekilde ayrılıyorsa, hijyenik olarak sınıflandırılmaktadır (DPT, 2010). Bu kriterleri karşılayan en iyi atık sistemleri kanalizasyona bağlı tuvalet ve kapalı çukur şeklindeki tuvalet tipleridir.

Türkiye'deki hanelerin büyük çoğunluğu evin içinde bir tuvalete sahiptir (%80.6). Hanehalklarının %97.8'i en iyi atık sistemine sahiptir. Hanehalklarının sadece %0.4'ünün tuvaleti yoktur veya tuvaletini diğer hanelerle paylaşmaktadır. Kentteki hanehalklarının çoğunluğunda (%92.3) kırdakilerin ise yaklaşık yarısında (%46.9) tuvalet kanalizasyona bağlıdır. Kırdaki hanehalklarının tuvaletlerinin yaklaşık yarısı (%46.5) kapalı çukura sahiptir.

2.1.5.3. Dayanıklı Tüketim Malları

Hanenin sahip olduğu ev eşyaları ve diğer dayanıklı tüketim malları hanenin sosyo ekonomik düzeyinin iyi bir göstergesidir. Sahip olunan bazı malların ise (örneğin radyo-televizyon, bilgisayar) iletişim ve bu yolla yeni fikirlerle tanışmayı sağlama gibi özel yararları bulunmaktadır. Buzdolabı, fırın, mutfak robotu gibi ev araçlarının bulunması yemek hazırlama, pişirme ve saklamada kolaylık, yiyeceklerin daha uzun süre bozulmadan saklanması ve sağlıklı pişirme yöntemleri uygulama imkanı sağlamaktadır. Ulaşım araçlarına sahip olmak, yerleşim yerine uzakta bulunan hizmetlere ulaşmak, ev spor aletlerinin bulunması, sağlıklı yaşamın temel koşullarından olan aktif bir yaşam sürdürmeye yardımcı olmaktadır. Tablo 2.1.5.3.1' de hanelerin sahip oldukları dayanıklı tüketim malları yerleşim yerlerine göre verilmiştir.

Türkiye'deki hanehalklarının büyük çoğunluğu buzdolabı (%98), televizyon (%93.3), cep telefonu (%91.9), gazlı/elektrikli fırın (%78.1), mutfak robotu/mikser/blender (%51.7), bilgisayar (%45.3) gibi temel ev ve iletişim aletlerine sahiptir. Türkiyedeki hanelerin %30'unda internet bağlantısı vardır ve bu oran kentteki hanelerde %36.7'dir. Kentteki hanehalklarının hemen hemen tüm dayanıklı tüketim mallarına sahip olma oranları daha yüksektir. Türkiye'deki hanehalklarının %33.2'si özel araba, %6.6'sı motorsiklete sahiptir. Kırsal alandaki hanehalklarının %30.1'i taksi/minübüs,/otobüs veya traktöre sahiptir. Motorsiklete sahip olma oranı kırsal alanda %11.6'dır. Türkiye'deki hanehalklarında ev spor aletlerine sahip olma oranı %5.9'dur.

Tablo 2.1.5.3.1. Yerleşim yerine göre seçilmiş dayanıklı tüketim mallarına sahip olma durumu (%)

Dayanıklı tüketim malları	Kent	Kır	Toplam
Buzdolabı	99.0	95.3	98.0
Saklama dolabı /Tel dolap	25.5	25.1	25.4
Derin dondurucu (Deep Freeze)	44.6	28.6	40.5
Gazlı /Elektrikli fırın	84.0	61.3	78.1
Mikrodalga fırın	16.4	4.8	13.4
Mutfak robotu /Mikser/ Blender	59.8	28.7	51.7
Bulaşık makinesi	50.6	13.2	40.9
Çöp öğütücüsü	0.7	0.5	0.7
Çamaşır makinesi	96.5	84.0	93.3
Çamaşır kurutma makinesi	2.0	.6	1.6
Ütü	93.8	76.3	89.3
Elektrik süpürgesi	91.8	67.7	85.6
LCD/ Plazma televizyon	13.2	3.2	10.6
Televizyon	93.3	93.4	93.3
Ödemeli TV yayınları	12.4	3.1	10.0
Uydu yayını	60.8	68.3	62.7
Video kamera	13.7	3.2	11.0
DVD/VCD çalar	37.7	16.5	32.2
Fotoğraf makinesi	36.2	13.9	30.4
Cep telefonu	94.4	84.6	91.9
Telefon	59.7	50.2	57.2
Diz üstü bilgisayar	19.0	5.1	15.4
Masa üstü bilgisayar	35.9	12.7	29.9
İnternet bağlantısı	36.7	10.9	30.0
Ev spor aletleri	7.5	1.1	5.9
Klima	16.6	5.3	13.7
Özel araba	35.3	27.3	33.2
Taksi/Minibüs/Otobüs	4.6	7.3	5.3
Traktör	1.6	22.8	7.1
Motorsiklet	4.9	11.6	6.6
Hanehalkı sayısı	7739	3917	11656

2.2. Seçilen Bireylere Ait Genel Özellikler

Bu bölümde, TBSA 2010'daki 0-5 yaş grubu, 6-11 yaş grubu ve 12 yaş ve üzeri araştırma nüfusunun yaş gruplarına, cinsiyete, yerleşim yerine (kent ve kır), 12 bölgeye (İstanbul, Batı Marmara, Ege, Doğu Marmara, Batı Anadolu, Akdeniz, Orta Anadolu, Batı Karadeniz, Doğu Karadeniz, Kuzeydoğu Anadolu, Ortadoğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu) ve eğitim durumuna (0-5 yaş grubu için annenin eğitim durumu) göre dağılımları verilmiştir. Ayrıca bu bölümde araştırmaya dahil edilen tüm bireylerin engellilik durumları, 0-5 yaş grubu ve 6-11 yaş grubu bireyler için çocuğun bakımından sorumlu kişilerin özellikleri ve 12 yaş ve üzeri bireyler için medeni durumları cinsiyet (erkek, kız), yaş dağılımı, yerleşim yeri ve 12 bölgeye göre değerlendirilmiştir.

2.2.1. 0-5 Yaş Grubu

Seçilen hanelerde ulaşılan 0-5 yaş grubu çocukların %51.7'si erkek, %48.3'ü kızdır. Çocukların %0.7'si 0 ay, %3.4'ü 1-3 ay, %3.2'si 4-6 ay, %8.5'i 7-12 ay, %6.7'si 13-18 ay, %5.6'sı 19-23 ay ve %72'si 24-60 ay arasında yer almaktadır. Yerleşim yerlerine göre dağılım incelendiğinde, çocukların %70'i kentte, %30'u kırsal alanda yaşadığı görülmüştür. Çocukların %29'u Doğu Anadolu (Kuzey, Orta, Güney), %15.7'si Orta ve Batı Anadolu, %12.7'si Akdeniz Bölgesi'nde, %12.7'si İstanbul'da, %11.3'ü Ege'de, %11.1'i Marmara'da (Batı ve Doğu) ve %7.5'i Karadeniz'de (Batı ve Doğu) yaşamaktadır (Tablo 2.2.1.1).

Tablo 2.2.1.1'de ayrıca bu yaş grubu çocukların annelerinin eğitim durumları yer almaktadır. Annelerin %51.3'ünün eğitim durumunun ilköğretim 1. kademe olduğu görülmektedir, annelerin %17.6'sı ise okur-yazar değildir.

Tablo 2.2.1.1. 0-5 yaş grubu çocukların cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yeri, 12 bölge ve anne eğitim durumlarına göre dağılımı

Temel Özellik	Çocuk sayısı	%
Cinsiyet		
Erkek	1682	51.7
Kız	1536	48.3
Yaş grubu (ay)		
0	33	0.7
1-3	127	3.4
4-6	129	3.2
7-12	308	8.5
13-18	268	6.7
19-23	204	5.6
24-60	2149	72.0
Yerleşim yeri		
Kent	2154	70.0
Kır	1064	30.0
NUTS 12 Bölge		
İstanbul	219	12.7
Batı Marmara	148	2.6
Ege	272	11.3
Doğu Marmara	209	8.5
Batı Anadolu	209	10.2
Akdeniz	267	12.7
Orta Anadolu	326	5.5
Batı Karadeniz	252	4.9
Doğu Karadeniz	202	2.6
Kuzeydoğu Anadolu	320	4.0
Ortadoğu Anadolu	397	7.7
Güneydoğu Anadolu	397	17.3
Annenin eğitim durumu		
Okur yazar değil	494	17.6
İlkokul bitirmemiş	242	8.3
İlköğretim 1. kademe	1544	51.3
İlköğretim 2. kademe	158	5.1
Lise ve üzeri	547	17.7
TÜRKİYE GENELİ	**3218**	**100.0**

Türkiye genelinde 0-5 yaş arası çocukların %1.0'inin zihinsel ve/veya bedensel engelli olup, engellilik oranı kentsel ve kırsal bölgelerde, erkekler ve kızlarda (%1.1) benzerdir. Engelli olma durumu yaş gruplarına göre incelendiğinde 0-12 ay yaş grubunda %0.8, 13-23 ay yaş grubunda %0.3 ve 24-60 ay arasında ise %1.3'tür.

Bölgelere göre engelli olma durumu dağılımı en fazla %2.3 ile Güneydoğu Anadolu bölgesinde olup bunu %1.4 ile Batı Anadolu, %1.2 ile Ortadoğu Anadolu, %1.1 ile Batı Marmara ve %1'in altındaki değerlerle diğer bölgeler izlemektedir (Tablo 2.2.1.2).

Tablo 2.2.1.2. 0-5 yaş arası çocukların bedensel ya da zihinsel engel durumuna göre dağılımı (%)

Temel Özellik	Engeli yok	Engeli var			Çocuk sayısı
		Bedensel engelli	Zihinsel engelli	Bedensel ve zihinsel engelli	
Cinsiyet					
Erkek	98.9	0.6	0.2	0.3	1598
Kız	98.9	0.7	0.1	0.3	1484
Yaş grubu (ay)					
0-12	99.2	0.5	0.2	0.1	566
13-23	99.7	0.2	0.0	0.1	449
24-60	98.7	0.7	0.2	0.4	2067
Yerleşim yeri					
Kent	98.9	0.6	0.2	0.2	2065
Kır	98.9	0.6	0.0	0.5	1017
NUTS 12 Bölge					
İstanbul	99.2	0.8	0.0	0.0	212
Batı Marmara	98.9	1.1	0.0	0.0	142
Ege	99.8	0.0	0.2	0.0	260
Doğu Marmara	100.0	0.0	0.0	0.0	201
Batı Anadolu	98.6	1.0	0.0	0.4	201
Akdeniz	99.1	0.6	0.0	0.3	261
Orta Anadolu	99.1	0.5	0.0	0.2	308
Batı Karadeniz	99.1	0.6	0.2	0.0	245
Doğu Karadeniz	98.6	0.7	0.4	0.0	192
Kuzeydoğu Anadolu	98.7	1.3	0.0	0.0	306
Ortadoğu Anadolu	98.8	0.6	0.0	0.6	377
Güneydoğu Anadolu	97.7	0.9	0.3	1.1	377
TÜRKİYE GENELİ	**98.9**	**0.6**	**0.1**	**0.3**	**3082**

Tablo 2.2.1.3'de 0-5 yaş arası çocukların bakımından sorumlu kişilerin cinsiyetlerine göre dağılımı verilmiştir. Türkiye genelinde bu yaş grubu çocukların bakımından sorumlu kişilerin % 95.6'sı kadın, % 4.4'ü erkektir. Yerleşim bölgelerine göre kırsal ve kentsel bölgelerde erkek bakıcıların oranları sırasıyla % 4.9 ve % 3.3 olup, erkek bakıcıya en fazla İstanbul'da (% 7.4) ve Batı Anadolu bölgesinde (% 7.3) rastlanılmaktadır.

Tablo 2.2.1.3. 0-5 yaş arası çocukların bakımından sorumlu kişinin cinsiyete göre dağılımı (%)

Temel Özellik	Erkek	Kadın	Çocuk sayısı
Cinsiyet			
Erkek	6.4	93.6	1451
Kız	2.4	97.6	1336
Yaş grubu (ay)			
0-12	4.3	95.7	530
13-23	1.4	98.6	415
24-60	5.0	95.0	1842
Yerleşim yeri			
Kent	4.9	95.1	1854
Kır	3.3	96.7	933
NUTS 12 Bölge			
İstanbul	7.4	92.6	190
Batı Marmara	4.3	95.7	133
Ege	3.8	96.2	238
Doğu Marmara	3.8	96.2	185
Batı Anadolu	7.3	92.7	175
Akdeniz	0.8	99.2	203
Orta Anadolu	3.8	96.2	287
Batı Karadeniz	6.0	94.0	227
Doğu Karadeniz	5.9	94.1	186
Kuzeydoğu Anadolu	4.3	95.7	264
Ortadoğu Anadolu	4.2	95.8	350
Güneydoğu Anadolu	3.4	96.6	349
TÜRKİYE GENELİ	**4.4**	**95.6**	**2787**

2.2.2. 6-11 Yaş Grubu

Seçilen hanelerde ulaşılan 6-11 yaş grubu çocukların %52.2'si erkek, %47.8'i kızdır. Çocukların %43.1'i 6-8 yaş grubu, %57'si ise 9-11 yaş grubunda yer almaktadır. Yerleşim yerlerine göre dağılım incelendiğinde, çocukların % 72.3'ü kentte, % 27.7'si kırsal alanda yaşadığı görülmüştür. Çocukların %24.7'si Doğu Anadolu (kuzey, orta, güney), % 16.3'ü Batı ve Orta Anadolu, %12'si Marmara (Doğu, Batı), %13.8'i Ege, %12.9'u Akdeniz Bölgesi, %9'u Karadeniz (Batı, Doğu) ve %11.3'ü İstanbul'da yaşamaktadır (Tablo 2.2.2.1).

Tablo 2.2.2.1'de ayrıca bu yaş grubu çocukların eğitim durumları yer almaktadır. Çocukların %9.7'si okuryazar değildir, %36.2'si ilkokulu bitirmemiştir. Çocukların %52.8'i ilköğretim 1. kademe, %1.3'ü ilköğretim 2. kademe öğrencisidir.

Tablo 2.2.2.1. 6-11 yaş grubu çocukların cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yeri, 12 bölge ve eğitim durumlarına göre dağılımı (%)

Temel Özellik	Çocuk sayısı	%
Cinsiyet		
Erkek	641	52.2
Kız	569	47.8
Yaş grubu (yıl)		
6-8	594	43.1
9-11	616	56.9
Yerleşim yeri		
Kent	793	72.3
Kır	417	27.7
NUTS 12 Bölge		
İstanbul	68	11.3
Batı Marmara	64	3.4
Ege	110	13.8
Doğu Marmara	63	8.6
Batı Anadolu	84	12.2
Akdeniz	107	12.9
Orta Anadolu	95	4.1
Batı Karadeniz	111	6.0
Doğu Karadeniz	82	3.0
Kuzeydoğu Anadolu	139	4.1
Ortadoğu Anadolu	133	5.8
Güneydoğu Anadolu	154	14.8
Çocuğun eğitim durumu		
Okur yazar değil	128	9.7
İlkokul bitirmemiş	429	36.2
İlköğretim 1. kademe	597	52.8
İlköğretim 2. kademe	14	1.3
Lise ve üzeri	0	0.0
TÜRKİYE GENELİ	**1210**	**100.0**

Türkiye genelinde 6-11 yaş grubu çocukların %3.2'si zihinsel ve/veya bedensel engelli olup, engellilik oranı erkeklerde %3.7, kızlarda %2.6'dır. Kentsel yerleşim yerlerinde bu oran %3.3, kırsal yerleşim yerlerinde ise %3.1 olarak bulunmuştur. Batı Anadolu bölgesinde ise bu oranın %8 olduğu görülmektedir (Tablo 2.2.2.2).

Tablo 2.2.2.2. 6-11 yaş çocuğun bedensel ya da zihinsel engel durumuna göre dağılımı (%)

Temel Özellik	Engeli Yok	Engeli Var			Çocuk sayısı
		Bedensel Engelli	Zihinsel Engelli	Bedensel ve Zihinsel Engelli	
Cinsiyet					
Erkek	96.3	2.8	0.4	0.5	615
Kız	97.3	1.3	1.1	0.2	550
Yaş grubu (yıl)					
6-8	97.1	1.5	1.1	0.3	575
9-11	96.6	2.5	0.5	0.4	590
Yerleşim yeri					
Kent	96.8	2.1	0.8	0.4	760
Kır	97.0	2.0	0.7	0.4	405
NUTS 12 bölge					
İstanbul	98.5	0.0	0.0	1.5	65
Batı Marmara	98.6	1.4	0.0	0.0	64
Ege	98.4	0.8	0.7	0.0	106
Doğu Marmara	98.9	0.0	1.1	0.0	61
Batı Anadolu	92.1	6.5	1.5	0.0	79
Akdeniz	97.0	3.0	0.0	0.0	102
Orta Anadolu	97.1	2.0	0.9	0.0	89
Batı Karadeniz	98.2	0.7	0.0	1.1	106
Doğu Karadeniz	98.8	0.0	1.2	0.0	79
Kuzeydoğu Anadolu	99.0	0.4	0.6	0.0	136
Ortadoğu Anadolu	97.2	2.0	0.0	0.8	128
Güneydoğu Anadolu	94.3	3.3	1.8	0.6	150
GENEL TOPLAM	**96.8**	**2.1**	**0.7**	**0.4**	**1165**

Tablo 2.2.2.3'de 6-11 yaş grubu çocukların bakımından sorumlu kişilerin cinsiyetlerine göre dağılımı verilmiştir. Türkiye genelinde bu yaş grubu çocukların bakımından sorumlu kişilerin %94.8'i kadın, %5.2'si erkektir. Yerleşim bölgelerine göre kırsal ve kentsel bölgelerde erkek bakıcıların oranları sırasıyla %4.6 ve %6.9 olup, erkek bakıcıya en fazla Batı Marmara Bölgesinde (%11.8) ve Orta Doğu Anadolu bölgesinde (%11.2) rastlanılmaktadır.

Tablo 2.2.2.3. 6-11 yaş arası çocukların bakımından sorumlu kişinin cinsiyete göre dağılımı (%)

Temel Özellik	Erkek	Kadın	Çocuk sayısı
Cinsiyet			
Erkek	7.7	92.3	530
Kız	2.6	97.4	463
Yaş grubu (yıl)			
6-8 yaş	4.4	95.6	503
9-11 yaş	5.9	94.1	490
Yerleşim yeri			
Kent	4.6	95.4	643
Kır	6.9	93.1	350
NUTS 12 Bölge			
İstanbul	1.8	98.2	53
Batı Marmara	11.8	88.2	52
Ege	8.4	91.6	84
Doğu Marmara	6.1	93.9	52
Batı Anadolu	6.4	93.6	65
Akdeniz	2.9	97.1	80
Orta Anadolu	3.8	96.2	80
Batı Karadeniz	3.4	96.6	98
Doğu Karadeniz	7.2	92.8	68
Kuzeydoğu Anadolu	8.0	92.0	115
Ortadoğu Anadolu	11.2	88.8	113
Güneydoğu Anadolu	2.0	98.0	133
TÜRKİYE GENELİ	**5.2**	**94.8**	**993**

2.2.3. 12 Yaş ve Üzeri

Tablo 2.2.3.1'de 12 yaş üzeri bireylerin cinsiyete, yerleşim yerine ve 12 bölgeye göre eğitim durumlarının dağılımı verilmiştir. Türkiye genelinde erkeklerin %15.1'inin ve kadınların %34.7'sinin eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiştir. Erkeklerin %38.7'si ilköğretim 1.kademe, %17.4'ü ilköğretim 2. kademe ve %28.8'i lise ve üzerinde eğitime sahip iken, bu oran kadınlarda sırasıyla %38.5, %10.8, %15.9'dur. Toplamda ise bireylerin %27.2'sinin eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş, %38.6'sı ilköğretim 1.kademe, %13.3'ü ilköğretim 2. kademe ve %20.9'i lise ve üzerinde eğitim durumuna sahiptir (Tablo 2.2.3.1).

Eğitimi olmayan/ilkokulu bitirmemiş erkeklerin oranı sırasıyla en fazla 75 yaş ve üzerinde (%60.2), 65-74 yaş grubunda (%39.9) ve 51-64 yaş grubundadır (%15.7). Eğitimi olmayan/ilkokulu bitirmemiş kadınların oranı da benzer şekilde en fazla 75 yaş ve üzerinde (%88.0), 65-74 yaş grubunda (%75.8) ve 51-64 yaş grubundadır (%52.2). Eğitimi olmayan/ilkokulu bitirmeyen kadınların oranı, erkeklere göre tüm yaş gruplarında daha fazladır (12-14 yaş grubu hariç). 12-14 yaş grubunda eğitimi olmayan/ilkokulu bitirmemiş erkek ve kızların oranı benzerdir. Eğitimi olmayan/ilkokulu bitirmemiş erkek ve kadınların oranı kırda (sırasıyla %21.5 ve %45.9), kente (sırasıyla %11.5 ve %29.2) göre daha fazla bulunmuştur. Erkek ve kadınların eğitim durumları 12 bölgeye göre değerlendirildiğinde, eğitimi olmayan/ilkokulu bitirmemişlerin oranı erkeklerde Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde (%24.6), kadınlarda Ortadoğu (%48.3), Güneydoğu (%48.1) ve Kuzeydoğu Anadolu (%47.7) bölgelerinde en yüksek, erkeklerde İstanbul bölgesinde (%10.8), kadınlarda Batı Marmara (%25.6), İstanbul (%26.2) ve Ege (%27.7) bölgelerinde en düşüktür (Tablo 2.2.3.1).

Lise ve üzerinde bir okuldan mezun olmuş erkeklerin oranı sırasıyla en fazla 19-30 yaş grubunda (%52.7), 31-50 yaş grubunda (%36.5) ve 15-18 yaş grubundadır (%32.7). Lise ve üzerinde bir okuldan mezun olmuş kadınların oranı da, en fazla 19-30 yaş grubunda (%34.2), 15-18 yaş grubunda (%29.2) ve 31-50 yaş grubundadır (%16.4). Lise ve üzerinde bir okuldan mezun olmuş kadınların oranı, erkeklere göre tüm yaş gruplarında daha düşüktür. Lise ve üzerinde bir okuldan mezun olmuş erkek ve kadınların oranı kentte (sırasıyla %35.9 ve %20.8), kıra (sırasıyla %16.1 ve %6.1) göre daha fazla bulunmuştur. Erkek ve kadınların eğitim durumları 12 bölgeye göre değerlendirildiğinde, lise ve üzerinde bir okuldan mezun olmuş erkeklerin oranı Orta Doğu Anadolu (%38.1), Doğu Karadeniz (%37.7) ve İstanbul (%35.0) bölgelerinde, kadınlarda İstanbul (%23.4), Doğu Karadeniz (%19.4) ve Akdeniz (%19.4) bölgelerinde en yüksek, erkeklerde Batı Anadolu (%19.7), Ege (%21.9) ve Akdeniz (%22.5) bölgelerinde, kadınlarda Güneydoğu Anadolu (%10.3), Kuzeydoğu Anadolu (%11.4) ve Batı Anadolu (%12.2) bölgelerinde en düşüktür (Tablo 2.2.3.1).

Tablo 2.2.3.1. 12 yaş ve üzeri bireylerin yaş, yerleşim yeri ve NUTS 12 bölge'ye göre öğrenim durumu

Temel Özellik	Eğitim yok/ilk. Bitirmemiş	İlköğretim 1. kademe	İköğretim 2. kademe	Lise ve Üzeri	n	Eğitim yok/ilk. bitirmemiş	İlköğretim 1. kademe	İköğretim 2. kademe	Lise ve Üzeri	n	Eğitim yok/ilk. bitirmemiş	İlköğretim 1. kademe	İköğretim 2. kademe	Lise ve Üzeri	n
Yaş Grubu (yıl)															
12-14	8.4	51.6	38.8	1.1	273	8.4	54.0	37.3	0.4	263	8.4	52.8	38.1	0.7	536
15-18	6.6	7.5	53.1	32.7	318	12.8	10.7	47.3	29.2	366	9.9	9.2	50.0	30.8	684
19-30	7.1	19.9	20.3	52.7	744	17.3	34.0	14.4	34.2	1332	13.7	28.9	16.5	40.8	2076
31-50	8.7	43.7	11.1	36.5	1143	23.3	53.5	6.8	16.4	2020	18.0	50.0	8.4	23.7	3163
51-64	15.7	56.5	10.0	17.9	722	52.2	39.6	3.7	4.5	1167	38.2	46.1	6.1	9.6	1889
65-74	39.9	49.4	4.6	6.1	328	75.8	21.4	1.3	1.5	542	62.3	32.0	2.5	3.2	870
75+	60.2	30.1	4.9	4.9	206	88.0	10.0	0.3	1.7	350	77.7	17.4	2.0	2.9	556
Yerleşim yeri															
Kent	11.5	33.9	18.6	35.9	2392	29.2	38.2	11.8	20.8	4038	22.6	36.6	14.3	26.4	6430
Kır	21.5	47.2	15.3	16.1	1342	45.9	39.2	8.8	6.1	2002	36.1	42.4	11.4	10.1	3344
NUTS 12 Bölge															
İstanbul	10.8	38.7	15.5	35.0	323	26.2	38.3	12.1	23.4	702	21.4	38.4	13.2	27.0	1025
Batı Marmara	14.8	43.7	13.4	28.2	284	25.6	49.2	9.3	15.9	508	21.7	47.2	10.7	20.3	792
Ege	12.2	46.0	19.9	21.9	402	27.7	42.2	13.0	17.2	517	20.9	43.9	16.0	19.3	919
Doğu Marmara	11.5	45.9	14.8	27.8	270	30.0	42.7	11.3	16.0	424	22.8	43.9	12.7	20.6	694
Batı Anadolu	17.9	50.0	12.4	19.7	234	34.0	44.7	9.0	12.2	409	28.1	46.7	10.3	14.9	643
Akdeniz	16.0	43.2	18.2	22.5	324	33.8	37.0	9.8	19.4	479	26.7	39.5	13.2	20.7	803
Orta Anadolu	13.9	36.9	18.7	30.5	374	32.3	39.9	12.2	15.6	591	25.2	38.8	14.7	21.3	965
Batı Karadeniz	14.6	38.8	16.8	29.8	410	30.4	45.5	10.8	13.3	510	23.4	42.5	13.5	20.7	920
Doğu Karadeniz	13.8	32.9	15.6	37.7	289	37.7	32.3	10.6	19.4	443	28.3	32.5	12.6	26.6	732
Kuzeydoğu Anadolu	24.6	28.4	17.0	30.1	289	47.7	30.3	10.6	11.4	509	39.3	29.6	12.9	18.2	798
Orta Doğu Anadolu	18.3	22.3	21.2	38.1	273	48.3	28.1	10.2	13.4	530	38.1	26.2	13.9	21.8	803
Güneydoğu Anadolu	15.3	36.3	24.0	24.4	262	48.1	32.3	9.3	10.3	418	35.4	33.8	15.0	15.7	680
TÜRKİYE GENELİ	**15.1**	**38.7**	**17.4**	**28.8**	**3734**	**34.7**	**38.5**	**10.8**	**15.9**	**6040**	**27.2**	**38.6**	**13.3**	**20.9**	**9774**

Türkiye genelinde 12 yaş ve üzerinde olan bireylerin %98.8'inin hiçbir engelinin bulunmadığı, %1.3'ünün ise zihinsel ve/veya bedensel engelli olduğu belirlenmiştir. Cinsiyete göre değerlendirildiğinde, bu oran erkeklerde %1.5, kadınlarda %0.9 olarak saptanmıştır. Yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde, zihinsel ve/veya bedensel engelli oranı 65-74 yaş grubunda %2.7 iken, 75 ve üzerindeki yaş grubundaki bireylerde %3.8 olduğu, yerleşim yerine göre değerlendirildiğinde, kırsal kesimde bu oranın %2.2, kentsel kesimde %0.9 olduğu görülmüştür. Bölgelere göre değerlendirildiğinde ise, bu oranın Batı Karadeniz bölgesinde %2.6, Kuzey Doğu Anadolu bölgesinde ise %2.0 olduğu saptanmıştır (Tablo 2.2.3.2).

Tablo 2.2.3.2. 12 yaş ve üzeri bireylerin bedensel ya da zihinsel engel durumuna göre dağılımı (%)

Temel Özellik	Engeli Yok	Engeli Var			Birey sayısı
		Bedensel Engelli	Zihinsel Engelli	Bedensel ve Zihinsel Engelli	
Cinsiyet					
Erkek	98.5	0.9	0.3	0.3	3719
Kadın	99.0	0.6	0.2	0.1	6018
Yaş grubu (yıl)					
12-14	99.1	0.3	0.2	0.5	536
15-18	98.1	0.8	0.5	0.7	680
19-30	99.1	0.3	0.4	0.2	2065
31-50	98.9	0.9	0.2	0.1	3150
51-64	99.4	0.4	0.1	0.1	1879
65-74	97.3	2.7	0.0	0.0	869
75 ve üzeri	96.1	2.7	0.5	0.6	558
Yerleşim yeri					
Kent	99.1	0.6	0.2	0.1	6399
Kır	97.8	1.3	0.5	0.4	3338
NUTS 12 Bölge					
İstanbul	99.4	0.2	0.2	0.1	1013
Batı Marmara	99.0	0.7	0.0	0.3	792
Ege	98.7	0.9	0.1	0.2	917
Doğu Marmara	98.8	0.7	0.3	0.3	693
Batı Anadolu	99.4	0.5	0.0	0.0	638
Akdeniz	99.0	0.4	0.1	0.5	804
Orta Anadolu	98.1	1.1	0.3	0.5	957
Batı Karadeniz	97.4	1.1	1.3	0.2	920
Doğu Karadeniz	98.1	1.4	0.3	0.2	727
Kuzeydoğu Anadolu	98.0	1.6	0.4	0.0	799
Ortadoğu Anadolu	98.4	1.4	0.2	0.0	800
Güneydoğu Anadolu	98.3	1.5	0.2	0.0	677
TÜRKİYE GENELİ	**98.8**	**0.8**	**0.3**	**0.2**	**9737**

Türkiye genelinde 12 yaş üzerinde olan görüşülen bireylerin %28.6'sının hiç evlenmediği, %62.0'sinin halen evli olduğu, %6.2'sinin eşinin ölmüş, %2.3'ünün boşanmış, %0.9'unun eşinden ayrı yaşadığı bulunmuştur. Cinsiyete göre değerlendirildiğinde, en fazla erkeklerde (%33.2), yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde, en fazla 12-14 ve 15-18 yaş grubundaki bireylerde (sırasıyla %99.7 ve 93.9), yerleşim yerine göre değerlendirildiğinde, en fazla kentte (%28.8), bölgelere göre değerlendirildiğinde ise, en fazla, sırasıyla, Orta Doğu Anadolu (%38.9), Güney Doğu Anadolu (%38.4) ve Kuzey Doğu Anadolu (%33.7) bölgelerinde hiç evlenmemiş oranlarının daha yüksek olduğu görülmüştür (Tablo 2.2.3.3).

Tablo 2.2.3.3. 12 yaş ve üzeri görüşülen bireylerin medeni durumlarına göre dağılımı (%)

Temel Özellik	Hiç evlenmemiş	Halen Evli	Eşi Ölmüş	Boşanmış	Ayrı Yaşıyor	Birey sayısı
Cinsiyet						
Erkek	33.2	62.3	1.8	1.9	0.8	3675
Kadın	24.0	61.7	10.5	2.7	1.0	5960
Yaş grubu (yıl)						
12-14	99.7	0.3	0.0	0.0	0.0	497
15-18	93.9	5.4	0.0	0.6	0.1	649
19-30	43.5	54.5	0.2	1.0	0.7	2040
31-50	7.1	85.5	2.0	3.7	1.6	3149
51-64	1.8	81.7	12.4	3.4	0.8	1878
65-74	1.1	67.3	29.4	1.9	0.3	868
75 ve üzeri	0.2	42.2	55.8	1.7	0.0	554
Yerleşim yeri						
Kent	28.8	61.9	5.7	2.6	1.0	6341
Kır	28.1	62.5	7.6	1.4	0.4	3294
NUTS 12 Bölge						
İstanbul	24.3	62.9	6.1	4.5	2.2	1013
Batı Marmara	18.0	69.5	10.4	1.5	0.6	787
Ege	27.2	60.8	7.9	3.3	0.7	909
Doğu Marmara	27.8	63.2	7.1	1.1	0.8	687
Batı Anadolu	25.1	67.7	5.4	1.4	0.3	628
Akdeniz	29.5	62.2	5.5	2.4	0.4	795
Orta Anadolu	31.5	60.9	5.6	1.6	0.3	961
Batı Karadeniz	30.6	61.8	5.5	1.5	0.7	919
Doğu Karadeniz	30.7	61.3	6.6	0.7	0.7	719
Kuzeydoğu Anadolu	33.7	59.7	5.0	0.8	0.8	768
Ortadoğu Anadolu	38.9	55.9	4.0	0.8	0.5	780
Güneydoğu Anadolu	38.4	55.3	4.6	1.2	0.5	669
TÜRKİYE GENELİ	**28.6**	**62.0**	**6.2**	**2.3**	**0.9**	**9635**

2.2.4. 15-49 Yaş Arası Kadınlar İçin Doğurganlık Parametreleri

Araştırma tarihinde 15-49 yaş grubunda yer alan kadınların evlilik durumuna göre dağılımları Tablo 2.2.4.1'de verilmektedir. Tablodaki evli terimi hem "halen evli" hem de "birlikte yaşıyor" durumlarını kapsamaktadır. Doğurganlık çağındaki kadınların çoğunluğunun (%74) halen evli, %26.0'sının ise evli olmadığı görülmektedir. Hiç evlenmemiş kadınların oranı adolesanlarda %90 iken 30 yaş ve üzerindeki kadınlarda %5.6'dır.

Tablo 2.2.4.1. 15-49 yaş arasındaki kadınların temel özelliklerine göre evlenme durumu

Temel Özellikler	Evlenme durumu		15-49 Yaş Kadın Sayısı
	Evet	Hayır	
Yaş grubu (yıl)			
15-18	10.0	90.0	365
19-30	70.1	29.9	1339
31-49	94.4	5.6	1927
Yerleşim yeri			
Kent	75.1	24.9	2612
Kır	70.0	30.0	1019
NUTS 12 Bölge			
İstanbul	80.1	19.9	470
Batı Marmara	81.3	18.7	249
Ege	72.7	27.3	297
Doğu Marmara	68.8	31.2	239
Batı Anadolu	83.0	17.0	237
Akdeniz	71.4	28.6	289
Orta Anadolu	75.3	24.7	351
Batı Karadeniz	71.6	28.4	295
Doğu Karadeniz	66.0	34.0	248
Kuzeydoğu Anadolu	66.3	33.7	330
Ortadoğu Anadolu	69.2	30.8	339
Güneydoğu Anadolu	66.4	33.6	287
Eğitim durumu			
Okur yazar değil	86.8	13.2	443
İlkokul bitirmemiş	82.7	17.3	259
İlköğretim 1. kademe	88.7	11.3	1716
İlköğretim 2. kademe	29.7	70.3	355
Lise ve üzeri	61.2	38.8	822
TÜRKİYE GENELİ	**74.0**	**26.0**	**3631**

TBSA 2010 araştırması sırasında adolesan (≤18 yaş) yaştaki kadınların %10'nun evli olduğu, yaşla birlikte evli olma oranının hızla artarak 30 yaş sonrasında %94.4'e ulaştığı görülmektedir. 15-49 yaş kadınlarda evlenme oranı kentsel ve kırsal bölgede sırasıyla %75.1 ve %70.0 olarak bulunmuştur. Bölgelere göre evli olma durumu incelendiğinde; en yüksek orana Batı Anadolu (%83.0), Batı Marmara (%81.3) ve İstanbul (%80.1) bölgelerinde rastlanırken evlenme oranı en düşük olan bölge Doğu Karadeniz bölgesi (%66.0)'dir. Okuryazar olmayan kadınlarda evlenme oranı %86.8 iken lise ve üzeri eğitime sahip kadınlarda bu oran %61.2 olarak saptanmıştır (Tablo 2.2.4.1).

Tablo 2.2.4.2 15-49 yaş arasındaki kadınların toplam gebelik, toplam canlı doğum ve toplam yaşayan çocuk sayıları ortalamaları

Temel Özellik	İlk Evlilik Yaşı	Toplam Gebelik Sayısı	Toplam Canlı Doğum Sayısı	Toplam Yaşayan Çocuk Sayısı	15-49 Yaş Evli Kadın Sayısı
Yaş grubu (yıl)					
15-18	16.3	1.3	1.1	1.2	35
19-30	20.1	2.0	1.6	1.6	964
31-49	20.5	3.5	2.7	2.6	1839
Yerleşim yeri					
Kent	20.5	2.9	2.2	2.1	2063
Kır	19.4	3.2	2.6	2.5	775
NUTS 12 Bölge					
İstanbul	20.7	2.9	2.1	2.1	392
Batı Marmara	20.4	2.5	1.9	1.9	212
Ege	20.4	2.6	1.9	1.8	232
Doğu Marmara	21.0	2.6	2.0	1.9	180
Batı Anadolu	20.4	2.8	2.2	2.1	207
Akdeniz	20.6	2.8	2.2	2.2	216
Orta Anadolu	19.1	3.0	2.3	2.3	285
Batı Karadeniz	19.7	2.8	2.3	2.3	228
Doğu Karadeniz	20.2	2.9	2.5	2.4	180
Kuzeydoğu Anadolu	19.9	3.6	2.8	2.7	244
Ortadoğu Anadolu	19.5	3.7	3.1	2.9	255
Güneydoğu Anadolu	19.3	4.0	3.2	3.1	207
Eğitim durumu					
Okur yazar değil	18.3	4.7	3.8	3.6	391
İlkokul bitirmemiş	19.6	3.0	2.2	2.2	218
İlköğretim 1. kademe	19.9	2.9	2.2	2.2	1554
İlköğretim 2. kademe	19.1	2.1	1.5	1.5	121
Lise ve üzeri	23.1	2.1	1.6	1.6	524
TÜRKİYE GENELİ	**20.3**	**2.9**	**2.3**	**2.2**	**2838**

TBSA-2010'dan elde edilen 15-49 yaş arasındaki kadınların ilk evlenme yaşı bilgileri, toplam gebelik, toplam canlı doğum ve toplam yaşayan çocuk sayıları ortalamaları Tablo 2.2.4.2'de verilmiştir. Türkiye genelinde 15-49 yaş grubundaki tüm kadınların ilk evlilik yaş ortalaması 20.3 yıldır. Kentsel bölgelerde ilk evlilik yaş ortalaması 20.5 yıl iken kırsal bölgelerde 19.4 yıl olarak bulunmuştur. Bölgelere göre ilk evlenme yaşı ortalaması en düşük olan bölge Orta Anadolu (19.1 yıl), en yüksek olan bölge İstanbul (20.7 yıl)'dur (Tablo 2.2.4.2).

Lise ve üzeri eğitim almış kadınlar için ilk evlilik yaşı ortalaması 23.1 yıl iken eğitimi olmayan veya ilkokulu bitirmemiş kadınların ilk evlilik yaşı ortalaması 18.3 yıl olarak saptanmıştır (Tablo 2.2.4.2).

Doğurganlık çağındaki (15-49 yaş) kadınların toplam gebelik, toplam canlı doğum ve toplam yaşayan çocuk sayıları ortalamaları Tablo 2.2.4.2'de yer almaktadır. Türkiye genelinde bu yaş grubu kadınların ortalama gebelik sayısı 2.9, canlı doğum sayısı 2.3 ve toplam yaşayan çocuk sayısı 2.2'dir. Toplam gebelik sayısı yaşla birlikte artmakta, 30 yaşından sonra 3.5'e kadar çıkmaktadır. Kentsel ve kırsal yerleşim bölgelerine göre ortalama toplam gebelik sayısı kıyaslandığında, kırsal bölgelerde bu oranının beklenildiği şekilde daha yüksek olduğu görülmektedir (Kentsel: 2.9, Kırsal: 3.2). Ortalama toplam gebelik sayısı en yüksek olan bölgeler, Güneydoğu, Ortadoğu Anadolu ve Kuzeydoğu Anadolu (sırasıyla ortalama gebelik sayısı: 4.0-3.7 - 3.6) bölgeleridir. Ortalama toplam gebelik sayısının en düşük olduğu bölge 2.5 ile Batı Marmara'dır (Tablo 2.2.4.2).

Eğitim düzeyi arttıkça, toplam gebelik sayısı düşmektedir. Okur yazar olmayan ve ilkokulu bitirmemiş kadınlarda gebelik sayısı sırasıyla 4.7, 3.0 iken, lise ve üzeri eğitim almış kadınlarda ortalama gebelik sayısı 2.1'dir (Tablo 2.2.4.2).

Canlı doğan çocuk sayısı, kadınların bütün hayatları boyunca yaptıkları canlı doğumların kümülatif toplamından oluşmaktadır. Tablo 2.2.4.2'de kadınların canlı doğan (CDS) ve ortalama yaşayan çocuk sayısına (YÇS) göre dağılımları da verilmektedir. Yaşa göre canlı doğan çocukların ortalama sayısı, Türkiye'de erken yaşta çocuk doğurmanın yaygın olmadığını göstermektedir. 18 ve altındaki yaş grubundaki kadınlarda (adolesan kadınların) canlı çocuk sayısı ortalama 1.1 iken, 19-

30 yaş grubundaki kadınlarda 1.6, daha ileri yaş grubundaki (31 yıl ve üzeri yaştaki) kadınlarda ise 2.7'dir (Tablo 2.2.4.2).

Yerleşim bölgelerine göre ortalama canlı doğum sayısı ve yaşayan çocuk sayısı arasındaki farklar incelendiğinde kırsal bölgelerde kentsel bölgelere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Kırsalda ortalama CDS ve YÇS sırasıyla 2.6 ve 2.5 iken kentselde bu değerler 2.2 ve 2.1'dir. Canlı doğum sayısı en yüksek olan bölgeler Güneydoğu Anadolu (CDS: 3.2) ve Ortadoğu Anadolu (CDS: 3.1) iken canlı doğum sayısı en düşük bölgeler ortalama 1.9 CDS ile Batı Marmara ve Ege bölgesidir (Tablo 2.2.4.2).

Okuryazar olmayan kadınlarda CDS 3.8 iken, lise ve üzeri eğitimi olan kadınlarda CDS 1.6'dır (Tablo 2.2.4.2).

2.2.5. Gebe ve Emziren Kadınlara Ait Genel Özellikler

Tablo 2.2.5.1'de 15-49 yaş arasındaki emziren kadınların emzirme durumuna göre dağılımı (%) ve ortalama emzirme süreleri (ay) yer almaktadır. Araştırma sırasında 15-49 yaş kadınların içinde emziren kadınların (n=385) oranı %15.9 (kentsel: %14.7, kırsal: %20.4) olup bu kadınların %3.4'ü 18 yaş ve altında (n=13), %69.1'i 19-30 yaş grubunda (n=266) ve %27.5'i 31 yaş ve üstü yaş grubunda (n=106) yer almaktadır. Kadınların eğitim düzeyine göre emzirme durumları incelendiğinde, okuryazar olmayan/ilkokulu bitirmemiş kadınlarda emzirme oranı %20.9-15.4 arasında değişkenlik gösterirken, lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip kadınlarda bu oran %20.1 olarak bulunmuştur. Emzirme oranı en fazla olan bölge Güneydoğu Anadolu bölgesi (%29.8), en düşük olan bölge ise İstanbul'dur (%7.4).

Ortalama emzirme süresi, Türkiye genelinde 9.1 ay (kentsel: 9.1 ay, kırsal: 8.9 ay) olup, yaş ve eğitim düzeyindeki artışla birlikte bu sürenin arttığı Tablo 2.2.5.1'de görülmektedir. Adolesan yaş grubunda (18 yaş ve altı) ortalama emzirme süresi 3.9 ay iken 31 yaş ve üzeri yaş grubunda bu süre 10.6 aya çıkmaktadır. Emzirme süresi en fazla olan bölgeler sırasıyla İstanbul (11.1 ay), Batı-Doğu Karadeniz (10.9 ay) ve Batı Marmara (10.6 ay), en düşük bölge ise ortalama 7.9 ay ile Batı Anadolu'dur.

Tablo 2.2.5.1. 15-49 yaş arasındaki kadınların emzirme durumuna göre dağılımı (%) ve ortalama emzirme süreleri (ay)

Temel Özellik	Emzirme durumu			Emzirme Süresi	
	Evet	Hayır	Birey sayısı	Ortalama	Emzikli sayısı
Yaş grubu (yıl)					
15-18	64.9	35.1	20	3.9	13
19-30	31.6	68.4	816	8.7	266
31-49	7.0	93.0	1708	10.6	106
Yerleşim yeri					
Kent	14.7	85.3	1845	9.1	263
Kır	20.4	79.6	699	8.9	122
NUTS 12 Bölge					
İstanbul	7.4	92.6	343	11.1	22
Batı Marmara	11.2	88.8	178	10.6	18
Ege	13.5	86.5	211	9.5	27
Doğu Marmara	14.9	85.1	165	8.1	20
Batı Anadolu	18.5	81.5	190	7.9	27
Akdeniz	17.2	82.8	186	8.5	31
Orta Anadolu	20.6	79.4	268	8.0	47
Batı Karadeniz	16.8	83.2	207	10.9	29
Doğu Karadeniz	16.9	83.1	161	10.8	25
Kuzeydoğu Anadolu	22.1	77.9	214	9.3	38
Ortadoğu Anadolu	24.5	75.5	233	9.1	50
Güneydoğu Anadolu	29.8	70.2	188	8.6	51
Eğitim durumu					
Okur yazar değil	20.9	79.1	369	8.2	65
İlkokul bitirmemiş	15.4	84.6	199	8.8	31
İlköğretim 1. Kademe	12.6	87.4	1419	9.1	174
İlköğretim 2. Kademe	21.9	78.1	100	12.1	22
Lise ve üzeri	20.1	79.9	430	9.2	88
TÜRKİYE GENELİ	**15.9**	**84.1**	**2544**	**9.1**	**385**

Tablo 2.2.5.2'de 15-49 yaş arasındaki gebe kadınların gebelik durumuna göre dağılımı (%) ve ortalama gebelik süreleri (hafta) yer almaktadır. Araştırma sırasında 15-49 yaş kadınların içinde gebe olan kadınların (n=145) oranı %5.8 (kentsel: %5.5, Kırsal: %7.2) olup bu kadınların %2.8'i 18 yaş ve altında (n=4), %73.8'i 19-30 yaş grubunda (n=107) ve %23.4'ü 31 yaş ve üstü yaş grubunda (n=34) yer almaktadır. Kadınların eğitim düzeyi ile gebelik durumları incelendiğinde, okuryazar olmayan ve ilkokulu bitirmemiş kadınlardaki gebelik oranının sırasıyla %6.4, %7.1 olduğu, lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip kadınlarda ise %6.4 olduğu saptanmıştır. Gebelik oranı en fazla olan bölge Güneydoğu Anadolu bölgesi (%11.4), en düşük olan bölge ise Batı Karadeniz (%1.8) ve Batı Anadolu (%1.8)'dur. Araştırma sırasında gebe

olan kadınların ortalama gebelik süresi, Türkiye genelinde 20 hafta (kentsel: 19.9 hafta, kırsal: 20.5 hafta) olarak saptanmıştır. Adolesan yaş grubunda (18 yaş ve altı) ortalama gebelik süresi 17.5 hafta iken 31 yaş ve üzeri yaş grubunda bu süre 21.7 hafta olarak saptanmıştır.

Tablo 2.2.5.2. Araştırma sırasında 15-49 yaş arasındaki kadınların gebelik durumuna göre dağılımı ve gebelik süresi ortalamaları (hafta)

	Gebelik durumu			Gebelik süresi (hafta)	
	Evet	**Hayır**	**Birey sayısı**	**Ortalama**	**Gebe sayısı**
Yaş grubu (yıl)					
15-18	13.9	86.1	25	17.50	4
19-30	12.7	87.3	866	19.76	107
31-49	1.9	98.1	1691	21.68	34
Yerleşim yeri					
Kent	5.5	94.5	1878	19.89	102
Kır	7.2	92.8	704	20.48	43
NUTS 12 Bölge					
İstanbul	2.5	97.5	349	20.89	9
Batı Marmara	6.5	93.5	180	25.24	11
Ege	6.5	93.5	221	22.97	12
Doğu Marmara	7.0	93.0	167	21.67	9
Batı Anadolu	1.8	98.2	189	22.70	8
Akdeniz	10.7	89.3	194	16.95	19
Orta Anadolu	6.0	94.0	273	20.26	15
Batı Karadeniz	1.8	98.2	209	26.67	3
Doğu Karadeniz	4.9	95.1	166	20.25	8
Kuzeydoğu Anadolu	7.4	92.6	219	21.49	16
Ortadoğu Anadolu	8.2	91.8	225	20.65	15
Güneydoğu Anadolu	11.4	88.6	190	20.89	9
Eğitim durumu					
Okur yazar değil	6.4	93.6	364	16.67	20
İlkokul bitirmemiş	7.1	92.9	203	17.87	15
İlköğretim 1. Kademe	4.5	95.5	1428	21.63	65
İlköğretim 2. Kademe	15.6	84.4	112	20.92	15
Lise ve üzeri	6.4	93.6	450	20.05	28
TÜRKİYE GENELİ	**5.8**	**94.2**	**2582**	**20.04**	**145**

Gebelik ve emzirme süresince 15-49 yaş arasındaki kadınların bilgi almak, danışmak ve kontrol amacıyla başvurdukları kişilere göre dağılımları Tablo 2.2.5.3'de yer almaktadır. Gebelik ve emzirme süresince bilgi almak için en fazla doktora (gebe %82.0 ve emziren %64.5) daha sonra hemşire/ebe'ye (gebe %35.2 ve emziren

%44.1) başvurulmaktadır. Gerek sağlık personeli gerekse sağlık personeli dışında yer alan kişilere başvurma gereği duymayan kadınların oranı gebe ve emziren kadınlarda sırasıyla %13.2 ve %15.5. Her iki dönemde de kentsel bölgelerde yaşayan kadınların kırsalda yaşayanlara oranla bilgi almak adına daha fazla doktora başvurdukları gözlenmektedir.

Tablo 2.2.5.3. 15-49 yaş arasındaki kadınların gebelik ve emziklilik süresince bilgi almak, danışmak ve kontrol amacıyla başvurdukları kişilere göre dağılımları

	Sağlık Personeli			**Sağlık Personeli Dışındaki Kişiler**			**Gebe emziren kadın sayısı**
	Doktor	**Hemşire Ebe**	**Diyetisyen**	**Mahalle Ebesi Ebe Nine**	**Diğer**	**Hiçkimse**	
Gebe Kadın							
Kent	83.2	32.5	0.3	2.7	2.5	14.3	102
Kır	78.6	42.9	0.0	0.0	2.1	10.2	43
TÜRKİYE GENELİ	82	35.2	0.3	2	2.4	13.2	145
Emziren Kadın							
Kent	66	43.2	1.1	2.7	3.3	16.0	263
Kır	60.3	46.7	1.3	6.3	4.4	14.1	122
TÜRKİYE GENELİ	64.5	44.1	1.1	3.7	3.6	15.5	385

BÖLÜM 3. BESLENME ÖZELLİKLERİ VE ALIŞKANLIKLARI

3.1. HANEHALKI BESLENME ÖZELLİKLERİ

Sağlıklı bir yaşam sürdürmek, yaşam kalitesini artırmanın önemli bir bileşeni olan sağlıklı beslenme için, yiyecek alışverişi yapan ve hazırlayan kişinin konumu ve bilgisi çok önemlidir. Sağlıklı ve ekonomik yiyecek seçimleri için alışveriş yapılan yer ve evde yiyecek üretimi önem kazanmaktadır. TBSA-2010'da; evde yiyecek alışverişi yapan kişiler ve alışveriş yapılan yerler, yemek ve yiyecekleri hazırlayan kişiler, Hanehalkının yemeklerde kullandıkları yağ/yağların kullanım durumu, yemek türlerine göre uygulanan pişirme yöntemleri ve ev yapımı yiyeceklerin hanede üretim durumu gibi konularda bilgi toplanmıştır. Bu özellikler sağlık ile yakından ilişkili olmasının yanı sıra Hanehalkının sosyo ekonomik ve sosyo kültürel düzeyinin de önemli bir göstergesidir. Bu bilgiler; yerleşim yeri, NUTS1 bölgesi, cinsiyet, kent ve kır ayrımında verilmektedir.

3.1.1. Hanehalkında Yiyecek Alışverişi Yapan Kişiler ve Alışveriş Yapılan Yerler

Türkiye'de hane halklarında yiyecek ve içecek alışverişini yapan kişilerin yaklaşık %40'ı erkek %60'ı da kadındır (Tablo 3.1.1.1). Bu oran yerleşim yerlerine göre farklılık göstermektedir. Yiyecek ve içecek alışverişi yapan kişilerin kentte %34.8'i erkekler iken, kırda bu oran %61.2'ye çıkmaktadır. Buna karşın kentlerde yiyecek ve içecek alışverişi yapanların %65'ini kadınlar oluştururken, kırda bu oran %38.8'e inmektedir. NUTS1 Bölgelerine göre yiyecek içecek alışverişi yapan kişilerin cinsiyetine bakıldığında sırasıyla; İstanbul, Batı Marmara, Ege, Doğu Marmara, Batı Anadolu, Akdeniz ve Doğu Karadeniz bölgelerinde yiyecek ve içecek alışverişi daha çok kadınlar tarafından yapılmaktadır. Örneğin İstanbul'da, yiyecek içecek alışverişini yapanların yaklaşık dörtte üçünü kadınlar oluşturmaktadır. Buna karşın Kuzeydoğu Anadolu, Ortadoğu Anadolu, Orta Anadolu ve Batı Karadeniz bölgelerinde yiyecek içecek alışverişinin daha çok erkekler tarafından yapıldığı

görülmektedir. Örneğin, Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde yiyecek içecek alışverişini yapanların yaklaşık dörtte üçünü erkekler oluşturmaktadır.

Ülkenin sosyoekonomik ve sosyokültürel yönden gelişmiş bölgelerinde yiyecek/içecek alışverişi genellikle kadınlar tarafından yapılmaktadır.

Tablo 3.1.1.1. Hanehalkında evde yiyecek ve içecek alışverişini yapan bireylerin cinsiyete, yerleşim yeri ve bölgelere göre göre dağılımı (%)

Temel Özellik	Yiyecek içecek alışverişi yapan kişi	Erkek	Kadın
	n	%	%
Yerleşim yeri			
Kent	7476	34.8	65.2
Kır	3706	61.2	38.8
NUTS 12 Bölge			
İstanbul	1114	24.5	75.5
Batı Marmara	845	35.6	64.4
Ege	1066	38.7	61.3
Doğu Marmara	778	41.0	59.0
Batı Anadolu	757	47.2	52.8
Akdeniz	928	39.2	60.8
Orta Anadolu	1072	56.2	43.8
Batı Karadeniz	1065	52.1	47.9
Doğu Karadeniz	838	48.4	51.6
Kuzeydoğu Anadolu	912	75.7	24.3
Ortadoğu Anadolu	957	60.9	39.1
Güneydoğu Anadolu	850	53.5	46.5
TÜRKİYE GENELİ	**11182**	**41.6**	**58.4**

Hanehalkının sosyoekonomik durumu, yerleşim yeri, alışverişi yapan kişinin yaşı, eğitim düzeyi ve cinsiyeti ev için yiyecek alışverişi yapılan yerleri etkilemektedir. Tablo 3.1.1.2'de görüldüğü gibi Türkiye'de bireyler sırasıyla en çok; pazar/seyyar satıcıdan (%75.7), marketten (%71.6) ve bakkaldan (%31.3) alışveriş yapmaktadır. Bu sıralamada cinsiyete bağlı olarak önemli bir farklılık bulunmamaktadır.

Tüm yaş gruplarında, market ve pazar/seyyar satıcıdan alışveriş yapan bireyler çoğunluktadır. On beş ve daha düşük yaşlar ile 75 ve daha yukarı yaşlarda, yiyecek içecek alışverişi yapan bireyler arasında bakkaldan alışveriş yapmanın da yaygın olduğu görülmektedir.

Kırsal alandaki hane halklarında yiyecek içecek alışverişlerinin çoğunluğu pazar/seyyar satıcı, market ve bakkaldan yapılmaktadır.

Türkiye'de sosyoekonomik açıdan daha gelişmiş olan bölgelerde yiyecek içecek alışverişi yapanlar, öncelikle market ve pazar/seyyar satıcı alternatiflerini tercih etmektedir. Sosyoekonomik yönden daha az gelişmiş bölgelerde ise yiyecek içecek alışverişinde bakkallardan da alışveriş yapıldığı görülmektedir. Örneğin, İstanbul'da bakkaldan alışveriş yapanlar yaklaşık %30 dolayında iken Güneydoğu Anadolu bölgesinde %52.9' a çıkmaktadır. Süpermarketlerden alışverişin en yüksek olduğu bölgeler Batı Anadolu ve İstanbul'dur.

Yiyecek ve içecek alışverişi yapanların eğitim durumuna göre yiyecek içecek alışverişi yapılan yerlere bakıldığında, eğitim düzeyi yükseldikçe market ve süpermarketten alışverişin daha yaygın olarak yapıldığı görülmektedir. Bakkaldan ve pazar/seyyar satıcıdan alışverişlerin ise daha düşük eğitim grubundaki bireyler arasında daha yaygın olduğu saptanmıştır.

Tablo 3.1.1.2. Ev için yiyecek alışverişi yapılan yerlere göre dağılım

Temel Özellik		Alışveriş yapılan yerler						
		Market	Süpermarket	Bakkal	Pazar/seyyar satıcı	Toptancı	Diğer	Bilmiyor
	n	%	%	%	%	%	%	%
Cinsiyet								
Erkek	5312	68.6	17.9	34.9	69.6	7.1	1.8	0.3
Kadın	5903	73.8	23.1	28.6	80.0	4.2	1.5	0.0
Yaş (yıl)								
6-9	8	59.1	7.6	41.7	59.0	0.0	0.0	0.0
10-14	22	42.0	33.1	41.1	58.2	13.1	0.0	0.0
15-19	86	65.1	22.7	33.0	74.5	6.5	2.1	0.0
20-24	378	70.2	22.4	30.3	68.5	2.9	2.3	0.0
25-29	974	72.9	25.4	28.8	72.6	3.4	2.0	0.0
30-34	1330	75.1	24.1	28.3	72.5	4.5	1.7	0.2
35-39	1432	73.9	20.6	30.8	78.0	5.5	1.5	0.1
40-44	1398	71.3	22.2	30.8	76.7	5.7	1.8	0.2
45-49	1435	70.5	20.5	30.2	75.1	5.8	1.1	0.4
50-54	1101	71.9	23.3	30.0	79.1	5.9	1.2	0.0
55-59	978	73.8	18.4	30.0	77.4	5.2	2.0	0.1
60-64	721	72.1	19.3	32.8	78.8	6.9	1.2	0.0
65-69	507	72.4	13.4	32.5	76.2	5.9	1.8	0.0
70-74	435	62.2	14.5	39.5	74.2	8.9	1.7	0.5
75-79	245	59.0	10.1	51.9	79.1	3.9	1.0	0.0
80+	162	58.6	12.2	47.2	70.0	6.3	2.5	0.0
Yerleşim yeri								
Kent	7495	77.0	25.4	26.1	76.9	4.3	1.5	0.1
Kır	3720	56.1	7.9	46.4	72.3	8.6	1.9	0.2

Tablo 3.1.1.2. (devam)

Temel Özellik		Alışveriş yapılan yerler						
		Market	Süpermarket	Bakkal	Pazar/seyyar satıcı	Toptancı	Diğer	Bilmiyor
	n	%	%	%	%	%	%	%
NUTS 12 Bölge								
İstanbul	1121	87.3	31.7	29.1	77.3	4.9	1.7	0.1
Batı Marmara	847	71.5	17.9	29.0	84.8	0.2	0.2	0.1
Ege	1068	65.9	20.4	36.8	89.3	2.6	2.5	0.0
Doğu Marmara	781	78.2	19.4	31.0	82.8	1.6	1.9	0.1
Batı Anadolu	757	72.6	33.3	19.4	66.9	5.5	1.1	0.4
Akdeniz	931	66.0	10.8	26.2	85.2	8.9	1.4	0.1
Orta Anadolu	1075	74.4	16.7	24.0	70.8	6.1	1.2	0.1
Batı Karadeniz	1069	72.1	19.6	26.7	77.6	5.7	2.5	0.2
Doğu Karadeniz	838	72.0	13.7	35.3	71.1	4.9	1.7	0.0
Kuzeydoğu Anadolu	915	54.1	15.1	39.5	27.7	8.4	0.9	0.2
Ortadoğu Anadolu	961	55.4	18.5	39.6	32.9	6.5	0.6	0.0
Güneydoğu Anadolu	852	50.8	7.7	52.9	61.3	14.2	1.2	0.3
Eğitim Durumu								
Okuryazar değil/İlkokul bitirmemiş	2790	62.1	11.5	40.2	77.2	7.2	1.1	0.1
İlkokul 1. Kademe	5732	73.4	17.6	31.1	78.5	5.3	1.5	0.2
İlkokul 2. Kademe	369	79.9	20.1	29.5	69.8	2.9	1.3	0.0
Lise ve üzeri	2229	77.1	39.8	22.0	68.3	4.0	2.3	0.0
Bilmiyor	95	57.2	20.4	31.8	67.8	7.7	2.1	0.0
TÜRKİYE GENELİ	**11215**	**71.6**	**20.9**	**31.3**	**75.7**	**5.4**	**1.6**	**0.1**

3.1.2. 15 Yaş ve Üzeri Bireylerde Besin Alışverişi ve Reklamlardan Etkilenme Durumu

Bu bölümde bireylerin besin alışverişine yönelik bilgiler yer almaktadır. Sorular 15 yaşın üzerindeki görüşmecilere sorulmuştur.

Tablo 3.1.2.1'de bireylerin yiyecek ve içecek alışverişi yapma durumlarına göre dağılımları görülmektedir. Hanede alışverişi yapma durumuna bakıldığında 15-18 yaş grubunda gerek erkek, gerekse kadınlarda alışveriş yapmayanların oranı daha yüksektir (sırasıyla %73.7 ve %73.0). 19-30 yaş grubunda erkeklerde alışveriş yapmayanların yüzdesi daha yüksek iken (%52.3), aynı yaş grubundaki kadınlarda alışveriş yapanların yüzdesi daha fazladır (%53.9). 31-64 yaş grubunda kadın ve erkeklerde benzer şekilde alışveriş yapanların yüzdesi yapmayanlardan daha fazladır. Ancak, 65 yaş üzeri bireylerde; alışveriş yapan erkeklerin yüzdesi daha fazla iken, kadınlarda alışveriş yapmayanların yüzdesi daha fazladır.

31-50 yaş grubundaki bireylerin yiyecek-içecek alışverişi yapma yüzdesi diğer yaş gruplarına göre daha yüksektir (%70.4). Bu yaş grubunu 51-64 yaş grubundaki bireyler takip etmektedir. Gençler ve yaşlılarda alışveriş yapma oranı düşüktür. 15-18 yaş grubundaki bireylerin diğer yaş grubundaki bireylere göre alışveriş yapmama yüzdesi en yüksektir (%73.3). 75 yaş ve üzeri bireylerde ise alışveriş yapmama oranı %55'tir.

Kentsel alanda alışveriş yapan kadınların oranı erkeklerden yüksek iken (%64.1'e karşın %57.0), kırsal bölgelerde alışveriş yapan erkeklerin oranı kadınlara göre daha yüksektir (%64.9'a karşın %40.1).

Bölgelere göre bireylerin alışveriş yapma durumu değerlendirildiğinde; Akdeniz bölgesi hariç tüm bölgelerde alışveriş yapan erkeklerin oranı, yapmayanlardan daha yüksek bulunmuştur. Sırasıyla Orta Anadolu, Batı Anadolu, Batı Karadeniz bölgelerinde alışveriş yapan erkeklerin yüzdesi en yüksektir. Orta Anadolu, Batı Karadeniz, Kuzeydoğu Anadolu, Ortadoğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu

bölgelerinde ise alışveriş yapan kadınların oranı, yapmayanlardan daha düşüktür. Alışveriş yapan kadınların yüzdesi ise sırasıyla İstanbul, Ege ve Batı Marmara bölgelerinde en yüksektir.

Türkiye geneline bakıldığında; alışveriş yapan kadın ve erkeklerin oranının benzer olduğu görülmüştür (sırasıyla %59.0 ve %58.1).

Tablo 3.1.2.1. Bireylerin yiyecek ve içecek alışverişi yapma durumuna göre dağılımları (%)

Temel Özellik	Erkek		Kadın		Toplam		
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Birey sayısı
Yaş grubu (yıl)							
15-18	26.3	73.7	27.0	73.0	26.7	73.3	680
19-30	47.7	52.3	53.9	46.1	50.8	49.2	2079
31-50	68.7	31.3	72.2	27.8	70.4	29.6	3164
51-64	70.5	29.5	64.6	35.4	67.5	32.5	1891
65-74	73.8	26.2	44.7	55.3	57.9	42.1	872
75 ve üzeri	65.8	34.2	31.1	68.9	45.0	55.0	561
Yerleşim yeri							
Kent	57.0	43.0	64.1	35.9	60.6	39.4	6073
Kır	64.9	35.1	40.1	59.9	52.7	47.3	3174
NUTS 12 BÖLGE							
İstanbul	55.3	44.7	77.1	22.9	66.3	33.7	1001
Batı Marmara	55.2	44.8	62.4	37.6	58.7	41.3	774
Ege	62.6	37.4	64.2	35.8	63.4	36.6	880
Doğu Marmara	59.1	40.9	60.1	39.9	59.6	40.4	663
Batı Anadolu	67.1	32.9	58.1	41.9	62.3	37.7	613
Akdeniz	49.3	50.7	55.2	44.8	52.2	47.8	755
Orta Anadolu	70.0	30.0	49.0	51.0	59.4	40.6	901
Batı Karadeniz	65.0	35.0	47.4	52.6	56.5	43.5	862
Doğu Karadeniz	62.3	37.7	55.1	44.9	58.7	41.3	692
Kuzeydoğu Anadolu	64.7	35.3	29.6	70.4	47.2	52.8	747
Orta Doğu Anadolu	57.7	42.3	39.4	60.6	48.5	51.5	744
Güneydoğu Anadolu	57.2	42.8	35.3	64.7	46.0	54.0	615
TÜRKİYE GENELİ	**59.0**	**41.0**	**58.1**	**41.9**	**58.6**	**41.4**	**9247**

Tablo 3.1.2.2'de yiyecek ve içecek alışverişi yapan bireylerin ambalajlı ürünleri satın alırken dikkat ettikleri unsurlara göre dağılımları görülmektedir. Türkiye genelinde; alışveriş yapan bireylerde, ürün satın alırken hiçbir unsura dikkat etmeme yüzdesi düşük bulunmuştur (%6.5). Kadın ve erkeklerde benzer olarak, 19-30 yaş grubundan başlayarak yaş ilerledikçe alışveriş yaparken hiçbir unsura dikkat etmeyenlerin yüzdesi artış göstermiştir. En yüksek yüzde 75 yaş üzeri bireylerde görülmüştür (%22.8). Bu yaş grubu erkeklerde dikkat etmeme oranı %21.4 iken, kadınlarda %24.9'dur. Araştırmanın sonuçları 15-18 yaş grubu bireylerde de özellikle kadınların erkeklere göre daha yüksek oranda hiçbir unsura dikkat etmediklerini göstermektedir (sırasıyla %16.4'e karşın %6.2).

Kırsal bölgelerde alışveriş yaparken hiçbir unsura dikkat etmeyenlerin yüzdesi, kentsel bölgelerden daha fazladır. Cinsiyet ayrımı yapılmaksızın ambalajlı ürün alışverişi yapan bireylerde hiçbir unsura dikkat etmeyenlerin yüzdesi; özellikle Kuzeydoğu Anadolu, Batı Karadeniz ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde en yüksektir (sırasıyla %12.2, %10.8 ve %10.1).

Bireylerin yiyecek ve içecek alışverişi yapılırken dikkat ettikleri kriterler; fiyat, markanın güvenilir olması, markanın bilinir olması, satın alınan yerin güvenilir olması, besin değeri, sağlık beslenme beyanı, son kullanma tarihi, ambalaj hataları ambalajdaki ifadeler/resimler, içindekiler kısmı ve promosyon ürün şeklinde sınıflandırılmıştır. Tüm yaş gruplarında ambalajlı yiyecek ve içecek alışverişi yapılırken, bireylerin dikkat ettikleri özelliklerin başında fiyat ve ürünün son kullanma tarihi gelmektedir. Ambalajlı ürünlerdeki sağlık/beslenme beyanına dikkat eden bireylerin oranı düşük bulunmuştur. Yine 65-74 yaş ve 75 yaş üzeri bireylerde alışveriş yapılırken dikkat edilen tüm unsurların yüzdeleri diğer yaş gruplarından düşük bulunmuştur.

Alışveriş yapılırken, ambalajlı ürünlerde dikkat edilen unsurlar bölgesel olarak da benzerlik göstermektedir (Tablo 3.1.2.2). İstanbul, Batı Marmara, Ege, Doğu Marmara, Batı Anadolu, Akdeniz, Orta Anadolu, Batı Karadeniz, Doğu Karadeniz, Kuzeydoğu Anadolu ve Orta Doğu Anadolu bölgelerindeki bireyler alışveriş

yaparken; öncelikle ürünün son kullanma tarihine dikkat ederken (sırasıyla %79.6, %73.2, %71, %78.2, %76.6, %77.3, %72.5, %68.4, %66.2, %63.8, %71.8), ikinci sırada ürünün fiyatına dikkat edenlerin yüzdesi yüksek bulunmuştur (sırasıyla %73.2, %72.6, %47.2, %66.9, %65.0, %76.6, %61.7, %59.0, %60.1, %59.8, %60.9). Buna karşın, Güneydoğu Anadolu bölgesinde ürünün fiyatına dikkat edenlerin yüzdesi (%69.8), son kullanma tarihine dikkat edenlerin yüzdesinden (%56.3) daha yüksektir. Ambalajlı ürünleri satın alırken üzerindeki sağlık ve beslenme beyanları ile ambalajdaki ifade ve resimlerin en az dikkat edilen unsurlar olduğu görülmüştür. Bölgelere göre sağlık ve beslenme beyanına ve ambalajdaki ifade/resimlere dikkat edenlerin yüzdesi incelendiğinde, genelde düşük olmakla birlikte en yüksek yüzdenin Batı Anadolu bölgesinde (sırasıyla % 15.9, %15.9) ve İstanbul'da (sırasıyla %10.4, %12) olduğu görülmüştür. Beslenme beyanlarına dikkat etme yüzdesi Orta Doğu Anadolu'da %7.4, Batı Marmara'da %5.6, Batı Karadeniz'de %5.3, Güneydoğu Anadolu bölgesinde %4.1, Orta Anadolu'da %4.0, Doğu Marmara'da %3.5'dir. Ambalajdaki ifade ve resimlere dikkat edenlerin yüzdesinin en düşük olduğu bölgeler Kuzeydoğu Anadolu (%5.9), Ege bölgesi (%5.5), ve Güneydoğu Anadolu (%5.5) bölgeleridir. Orta Anadolu bölgesinde ambalajdaki resim ve ifadeler (%4) ile sağlık ve beslenme beyanlarına dikkat edenlerin yüzdesi (%4) benzerdir. Akdeniz bölgesinde ambalajlı ürünler satın alınırken ürünün besin değerine dikkat edenlerin yüzdesi en düşüktür (%5.2). Ürünün promosyon olmasına en az Güneydoğu Anadolu bölgesinde dikkat edilmektedir (%6).

Türkiye geneline bakılacak olursa; ambalajlı ürünlerin alışverişi yapılırken bireylerin %73.7'si son kullanma tarihine, %65.5'i fiyatına, %49.2'si markanın güvenilir olmasına, %33.9'u markanın bilinir olmasına, %21.0'i satın alınan yerin güvenilir olmasına, %20.8'i ambalaj hatalarına, %16.4'ü promosyon olmasına, %14.9'u ise besin değerine dikkat etmektedir. Ürünün içindekiler bilgisi, ambalajdaki ifade ve resimler ile sağlık/beslenme beyanları en az dikkat edilen unsurlardır (sırasıyla %13.7, %8.7, %7.6).

Tablo 3.1.2.2 Ambalajlı ürünlerin alışverişi yapılırken dikkat edilen unsurlara göre bireylerin dağılımı (%)

Temel Özellik	Dikkat etmem			Fiyat			Markanın güvenilir olması			Markanın bilinir olması		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Yaş grubu (yıl)												
15-18	6.2	16.4	11.2	69.7	56.3	63.0	46.6	46.7	46.6	38.1	26.0	32.1
19-30	3.5	3.7	3.6	59.9	65.4	62.8	51.4	51.5	51.5	32.9	31.0	31.9
31-50	5.1	4.8	4.9	62.7	71.2	67.0	57.0	48.6	52.8	40.7	37.6	39.1
51-64	5.9	7.8	6.8	65.4	72.5	68.8	52.9	40.6	47.0	34.9	27.3	31.2
65-74	15.0	20.8	17.4	63.8	57.2	61.0	35.5	27.7	32.2	21.0	17.4	19.5
75 ve üzeri	21.4	24.9	22.8	58.4	51.1	55.4	32.0	18.0	26.2	18.6	16.5	17.8
Yerleşim yeri												
Kent	4.4	5.7	5.1	62.7	68.8	66.0	55.1	48.5	51.6	39.0	33.4	36.0
Kır	10.4	12.3	11.1	63.1	64.9	63.8	45.0	34.6	41.1	27.4	26.0	26.9
NUTS 12 Bölge												
İstanbul	3.6	3.2	3.4	71.1	74.6	73.2	59.8	50.3	54.2	44.3	38.0	40.6
Batı Marmara	10.3	8.5	9.4	70.8	74.2	72.6	43.5	38.5	40.9	31.3	31.1	31.2
Ege	7.1	11.6	9.4	42.7	51.7	47.2	42.4	33.3	37.9	20.9	23.9	22.4
Doğu Marmara	3.4	1.7	2.6	59.9	73.7	66.9	61.5	51.6	56.5	43.3	37.5	40.4
Batı Anadolu	3.1	10.9	7.0	68.9	61.1	65.0	55.9	58.3	57.1	44.3	34.9	39.6
Akdeniz	3.2	4.7	4.0	73.9	79.0	76.6	53.6	41.5	47.3	39.6	27.5	33.3
Orta Anadolu	5.8	8.4	6.9	57.8	67.1	61.7	50.7	48.2	49.7	39.0	28.1	34.5
Batı Karadeniz	11.2	10.2	10.8	56.1	63.2	59.0	57.5	55.4	56.7	31.5	38.1	34.2
Doğu Karadeniz	9.5	9.4	9.4	60.9	59.2	60.1	43.6	46.0	44.7	38.7	30.3	34.8
Kuzeydoğu Anadolu	10.7	15.7	12.2	59.5	60.6	59.8	42.1	46.3	43.4	23.9	26.8	24.8
Orta Doğu Anadolu	7.0	7.8	7.3	61.4	60.2	60.9	54.2	53.5	53.9	36.8	36.4	36.6
Güneydoğu Anadolu	11.1	8.4	10.1	69.5	70.4	69.8	43.3	30.2	38.2	23.2	18.0	21.2
TÜRKİYE GENELİ	**6.1**	**6.8**	**6.5**	**62.8**	**68.1**	**65.5**	**52.2**	**46.1**	**49.2**	**35.7**	**32.1**	**33.9**

Tablo 3.1.2.2. (devam)

Temel Özellik	Satın alınan yerin güvenilir olması			Besin değeri			Sağlık/Beslenme beyanı			Son kullanma tarihi		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Yaş grubu (yıl)												
15-18	17.0	10.9	14.0	11.6	12.0	11.8	5.2	6.4	5.8	70.6	66.4	68.5
19-30	24.4	19.4	21.8	12.1	15.1	13.6	5.0	6.2	5.6	81.9	80.6	81.2
31-50	25.3	19.2	22.2	12.7	18.2	15.5	7.9	8.8	8.4	76.0	79.2	77.6
51-64	26.4	17.9	22.3	20.6	17.7	19.2	11.8	7.6	9.8	71.7	65.7	68.8
65-74	20.1	12.2	16.8	10.1	8.7	9.5	5.9	5.3	5.7	55.8	45.9	51.6
75 ve üzeri	8.0	6.4	7.3	7.1	4.3	6.0	5.3	2.7	4.2	41.0	24.9	34.3
Yerleşim yeri												
Kent	25.4	18.3	21.6	14.4	17.3	15.9	9.2	8.1	8.6	77.9	76.9	77.3
Kır	20.4	16.4	18.9	11.7	11.4	11.6	3.8	4.4	4.0	63.4	58.5	61.6
NUTS 12 BÖLGE												
İstanbul	30.1	15.5	21.5	17.8	21.4	20.0	12.0	9.2	10.4	78.8	80.2	79.6
Batı Marmara	18.0	19.5	18.8	9.1	17.4	13.4	2.3	8.6	5.6	70.8	76.2	73.6
Ege	17.3	12.5	14.9	10.8	12.3	11.6	6.9	5.6	6.3	71.2	70.7	71.0
Doğu Marmara	22.5	24.3	23.4	10.3	15.5	12.9	3.6	3.4	3.5	79.4	77.1	78.2
Batı Anadolu	35.6	28.2	31.9	22.7	20.9	21.8	17.0	14.8	15.9	82.6	70.6	76.6
Akdeniz	18.0	13.4	15.6	14.0	14.1	14.0	4.5	5.9	5.2	79.1	75.7	77.3
Orta Anadolu	22.9	15.5	19.8	8.7	10.0	9.2	2.7	5.8	4.0	72.1	73.0	72.5
Batı Karadeniz	19.8	23.2	21.2	8.2	12.7	10.0	4.5	6.6	5.3	66.8	70.9	68.4
Doğu Karadeniz	22.3	19.5	21.0	13.1	13.7	13.4	9.8	9.7	9.7	64.8	67.8	66.2
Kuzeydoğu Anadolu	16.7	14.7	16.0	8.3	6.8	7.8	7.1	4.0	6.1	63.9	63.6	63.8
Orta Doğu Anadolu	25.0	24.1	24.6	13.7	13.7	13.7	7.3	7.5	7.4	73.7	69.1	71.8
Güneydoğu Anadolu	28.5	18.2	24.5	14.5	11.3	13.3	5.7	1.8	4.1	58.9	52.3	56.3
TÜRKİYE GENELİ	**24.0**	**18.0**	**21.0**	**13.6**	**16.3**	**14.9**	**7.6**	**7.5**	**7.6**	**73.8**	**73.7**	**73.7**

Tablo 3.1.2.2. (devam)

Temel Özellik	Ambalaj hataları			Ambalajındaki ifadeler/ resimler			İçindekiler			Promosyon			Diğer		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Yaş grubu (yıl)															
15-18	15.6	15.6	15.6	10.1	8.0	9.0	15.8	19.9	17.8	21.5	12.6	17.1	1.7	4.3	3.0
19-30	24.2	22.4	23.2	9.5	9.1	9.3	12.8	17.6	15.4	17.8	18.2	18.0	4.1	3.4	3.7
31-50	21.3	21.3	21.3	7.3	10.0	8.7	12.5	15.1	13.8	15.2	19.5	17.3	3.8	4.2	4.0
51-64	22.6	17.2	20.0	11.0	8.3	9.7	16.7	10.9	13.9	16.7	13.9	15.3	6.0	4.3	5.2
65-74	21.5	13.7	18.2	6.8	4.9	6.0	8.2	4.5	6.6	8.9	10.0	9.4	3.5	5.4	4.3
75 ve üzeri	15.1	7.2	11.9	3.9	2.4	3.3	6.1	1.1	4.1	10.0	4.5	7.7	5.1	2.3	3.9
Yerleşim yeri															
Kent	24.0	20.2	22.0	9.6	9.4	9.5	14.9	15.2	15.0	18.0	18.7	18.4	4.2	3.9	4.0
Kır	16.2	18.5	17.0	5.6	6.6	6.0	8.3	10.5	9.1	10.2	8.9	9.7	4.4	4.9	4.6
NUTS 12 Bölge															
İstanbul	25.4	20.1	22.3	12.1	12.0	12.0	17.0	17.1	17.1	31.4	29.5	30.3	3.9	3.3	3.6
Batı Marmara	15.7	23.3	19.6	6.9	6.8	6.9	10.3	13.1	11.8	15.6	19.7	17.7	0.5	1.4	1.0
Ege	17.9	19.4	18.7	5.1	6.0	5.5	11.8	13.9	12.8	13.6	12.4	13.0	9.4	6.7	8.1
Doğu Marmara	15.3	16.3	15.8	6.2	9.0	7.6	11.5	11.7	11.6	10.0	9.9	9.9	7.1	9.6	8.3
Batı Anadolu	43.2	30.2	36.8	19.3	12.5	15.9	19.7	16.5	18.1	14.4	14.3	14.4	1.6	1.4	1.5
Akdeniz	18.7	13.5	16.0	6.0	7.1	6.6	11.3	12.4	11.8	11.4	10.9	11.1	1.0	2.6	1.8
Orta Anadolu	17.2	13.9	15.8	4.4	3.4	4.0	9.1	10.0	9.5	9.8	9.4	9.6	5.8	2.8	4.6
Batı Karadeniz	21.9	24.1	22.8	6.5	9.2	7.6	10.8	18.5	13.9	12.8	18.5	15.1	4.4	3.5	4.0
Doğu Karadeniz	27.0	32.0	29.3	8.9	10.4	9.6	9.8	11.0	10.3	15.9	10.5	13.4	2.5	4.4	3.4
Kuzeydoğu Anadolu	14.6	12.7	14.0	6.1	5.3	5.9	7.2	8.8	7.7	9.7	8.3	9.3	1.9	0.0	1.3
Orta Doğu Anadolu	28.9	24.6	27.1	8.9	8.2	8.6	18.4	23.3	20.4	18.0	16.1	17.2	2.5	0.8	1.8
Güneydoğu Anadolu	9.3	11.0	10.0	5.2	6.0	5.5	9.1	6.5	8.1	5.4	6.8	6.0	2.8	4.8	3.6
TÜRKİYE GENELİ	**21.8**	**19.9**	**20.8**	**8.5**	**8.9**	**8.7**	**13.0**	**14.4**	**13.7**	**15.7**	**17.0**	**16.4**	**4.2**	**4.0**	**4.1**

Bireylerin yiyecek ve içecek alışverişi yaparken reklamlardan etkilenme durumu incelendiğinde; tüm yaş gruplarında, kentsel-kırsal yerleşim yeri bazında, 12 bölge genelinde reklamlardan etkilendiğini söyleyenlerin yüzdesi, etkilenmeyenlerden daha düşük bulunmuştur. Türkiye genelinde alışveriş yaparken bireylerin %14.5'i yiyecek ve içecek reklamlarından etkilenirken, %85.5'i etkilenmemektedir **(**Tablo 3.1.2.3**).**

Yaş gruplarına göre değerlendirme yapıldığında; en çok 15-30 yaş grubu erkekler ve 15-50 yaş grubundaki kadınların reklamlardan etkilendiği görülmektedir. 15-18 yaş ve 19-30 yaş grubu erkeklerin sırasıyla %31.1 ve %21.1'i yiyecek ve içecek reklamlarından etkilenirken, aynı yaş grubundaki kadınlarda bu oranlar sırasıyla %44.9 ve %23.9 olarak bulunmuştur. Yine 31-50 yaş grubundaki kadınların reklamlardan etkilenme oranı %15.4'dür. Yaş ilerledikçe reklamlardan etkilenenlerin oranı azalma göstermektedir.

Yerleşim yerlerine göre, kentsel ve kırsal bölgelerdeki bireylerin reklamlardan etkilenme oranı, benzer şekilde etkilenmeyenlerden daha düşüktür.

Bölge düzeyinde; yiyecek ve içecek reklamlarından en çok Batı Anadolu Bölgesindeki bireyler (%21.8) etkilenirken, etkilenmeme oranı Batı Karadeniz Bölgesinde en yüksek bulunmuştur (%89.6).

Tablo 3.1.2.3. Yiyecek ve içecek reklamlarından etkilenme durumu

Temel Özellik	Yiyecek ve içecek reklamlarından etkilenme durumu								
	Erkek			Kadın			Toplam		
	Evet %	Hayır %	n	Evet %	Hayır %	n	Evet %	Hayır %	n
Yaş grupları (yıl)									
15-18	31.1	68.9	85	44.9	55.1	91	37.9	62.1	176
19-30	21.1	78.9	393	23.9	76.1	680	22.6	77.4	1073
31-50	9.6	90.4	813	15.4	84.6	1380	12.5	87.5	2193
51-64	6.4	93.6	520	8.2	91.8	677	7.3	92.7	1197
65-74	6.7	93.3	240	6.6	93.4	235	6.6	93.4	475
75+	2.1	97.9	132	5.2	94.8	105	3.4	96.6	237
Yerleşim yeri	12.9	87.1	1331	17.9	82.1	2379	15.6	84.4	3710
Kent	10.2	89.8	852	12.1	87.9	789	10.9	89.1	1641
Kır									
NUTS 12 Bölge									
İstanbul	10.6	89.4	181	13.4	86.6	531	12.3	87.7	712
Batı Marmara	10.9	89.1	155	18.0	82.0	308	14.6	85.4	463
Ege	13.7	86.3	246	15.1	84.9	318	14.4	85.6	564
Doğu Marmara	11.3	88.7	164	24.2	75.8	240	17.9	82.1	404
Batı Anadolu	17.5	82.5	155	26.2	73.8	216	21.8	78.2	371
Akdeniz	8.4	91.6	153	15.0	85.0	260	11.8	88.2	413
Orta Anadolu	11.0	89.0	248	21.0	79.0	280	15.2	84.8	528
Batı Karadeniz	6.5	93.5	251	16.1	83.9	248	10.4	89.6	499
Doğu Karadeniz	13.4	86.6	167	15.1	84.9	232	14.2	85.8	399
Kuzeydoğu Anadolu	17.9	82.1	178	15.4	84.6	169	17.1	82.9	347
Orta Doğu Anadolu	19.5	80.5	146	16.8	83.2	217	18.4	81.6	363
Güneydoğu Anadolu	12.1	87.9	139	11.7	88.3	149	12.0	88.0	288
TÜRKİYE GENELİ	**12.1**	**87.9**	**2183**	**16.9**	**83.1**	**3168**	**14.5**	**85.5**	**5351**

Tablo 3.1.2.4'de besin alışverişi yaparken reklamlardan etkilendiğini söyleyen bireylerin, hangi ürünlerin reklamlarından etkilendiği görülmektedir.

Erkek bireylerin etkilendikleri reklamlar yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir. 15-18 yaş arası erkek bireylerin %91.7'si içecek (meyve suyu vb.), %84.6'sı gazlı içecek, %76.5'i çikolata, gofret, cips vb. atıştırmalık reklamlarından etkilenmektedir. 19-30 yaş grubu erkeklerin %80.2'si içecek, %79.9'u atıştırmalık, %71.7'si gazlı içecek reklamlarından etkilenmektedir. 31-50 yaş grubu erkeklerde birinci sırada etkilenilen reklamlar atıştırmalıklar (%67.6) iken, ikinci sırada içecekler (%63.9), üçüncü sırada süt ve süt ürünleri (%55.8) reklamları gelmektedir. 51-64 yaş grubu erkeklerin %53.6'sı süt ve süt ürünleri, %43.3'ü tavuk ve ürünleri, %39.7'si sıvı yağ reklamlarından etkilenmektedir. 65-74 yaş grubu erkeklerin ilk üç sırada

etkilendikleri reklamlar; içecek, margarin ve katı yağlar, tavuk ve ürünleridir (sırasıyla %73.3, %71.6, %66.6). 75 yaş ve üzeri erkeklerde ilk sırayı tavuk ve ürünleri alırken (%100), içecek (%67.4) ikinci sırada ve hazır tatlılar/pudingler (%53.2) üçüncü sırada en çok etkilenilen reklamlardır.

15-50 yaş arası kadınlar; en çok çikolata, gofret, cips vb. atıştırmalık reklamlarından etkilenmektedir. 15-18 yaş arası kadınların %92.8'i, 19-30 yaş arası kadınların %82.1'i ile 31-50 yaş arası kadınların %70.1'inin atıştırmalık ürün reklamlarından etkilendiği görülmüştür. Bu yaş gruplarında ikinci sırada içecek reklamları alışverişte etkili olmaktadır (sırasıyla %77.8, %73.7, %65.6). 15-18 yaş grubu ve 31-50 yaş grubu kadınlar üçüncü sırada en fazla hazır tatlı/puding reklamlarından etkilenmektedir (sırasıyla %73.6, %56.5). Ancak, 31-50 yaş grubunda farklı olarak üçüncü sırada, gazlı içecek reklamlarından etkilenildiği görülmüştür (%51.4). 51 yaş sonrası kadınların etkilendikleri reklamlar farklılık göstermektedir. 51-64 yaş grubundaki kadınlar birinci sırada içecek (%54.8), ikinci sırada atıştırmalıklar (%53.7), üçüncü sırada sıvı yağ reklamlarından (%45.2) etkilenmektedir. 65-74 yaş arası kadınlar birinci sırada sıvı yağlar (%79.5), ikinci sırada süt ve süt ürünleri (%69.7), üçüncü sırada kırmızı etler ile ilgili reklamlardan etkilenmektedir (%62.1). 75 yaş üzeri kadınlarda ise en fazla etkilenen reklamlar sıvı yağlar, margarin/diğer katı yağlar ile ilgili reklamlardır (%72.2).

Özetle, yaş gruplarına göre değerlendirme yapıldığında, gerek erkek gerekse kadınlarda reklamlardan etkilenme durumu, genç ve yaşlı bireylerde farklılık göstermektedir.

Kentsel ve kırsal yerleşim bölgelerinde; besin alışverişi yapılırken en çok etkilenilen reklamlar birinci sırada çikolata, gofret, cips vb. atıştırmalıklar (sırasıyla %74, %65.5), ikinci sırada içecek (sırasıyla %70, %67.3) reklamları olarak görülmüştür. Kentsel bölgede üçüncü sırada en çok gazlı içecek (%58.6), kırsal bölgede ise hazır tatlılar/puding (%54.2) reklamlarından etkilenilmektedir.

Bölgelere göre bireylerin besin alışverişi yaparken reklamlardan etkilenme durumuna bakıldığında; sıralamada farklılık olmakla birlikte içecekler, gazlı içecekler, çikolata, gofret, cips vb. atıştırmalıklar, hazır tatlılar/puding reklamları en çok etkilenilen reklamlardır. İstanbul, Batı Marmara, Doğu Marmara, Batı Anadolu, Akdeniz, Batı Karadeniz, Doğu Karadeniz, Orta Doğu Anadolu bölgelerindeki bireyler alışveriş yaparken birinci sırada çikolata, gofret, cips vb. atıştırmalık reklamlarından etkilenmektedir (sırasıyla %72.9, %70.4, %73.3, %82.9, %70, %79.1, %74.6, %74.3). Ege bölgesindeki bireylerin %64.1'i, Orta Anadolu bölgesinde %69.7'si, Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde %78.1'i, Güneydoğı Anadolu bölgesinde %63.7'si birinci sırada içecek reklamlarından etkilenmektedir.

Türkiye genelinde, besin alışverişi yaparken sırasıyla en fazla çikolata, gofret, cips vb. atıştırmalıklar (%72.5), içecekler (%69.5), gazlı içecekler (%57.5), hazır tatlılar/pudingler (%52.7), süt ve süt ürünleri (%49.4), sıvı yağlar (%45.6), tavuk ve ürünleri (%43.7), margarinler/diğer katı yağlar (%39.5), hazır meyveli çocuk yoğurdu/taze peynir vb. (%37.2), kahvaltılık tahıllar (%34.5), kırmızı et ve ürünleri (%33.7), taze sebze-meyve (%27.4), ekmek ve tahıllar (%25.6), yumurta (%25.1), kurubaklagiller (%24.8), toz/kavanoz hazır kaşık mamalarına (%16.8) ait reklamlardan etkilenilmektedir.

Tablo 3.1.2.4. Yiyecek ve içecek alışverişi yaparken ürünlere göre reklamlardan etkilenme durumu (%)

Temel Özellik		Süt ve süt ürünleri			Kırmızı et ve ürünleri			Tavuk ve ürünleri			Yumurta			Kuru baklagiller			Taze sebze meyve		
		E	**K**	**T**	**E**	**K**	**T**	**E**	**K**	**T**	**E**	**K**	**T**	**E**	**K**	**T**	**E**	**K**	**T**
Yaş grupları (yıl)	15-18	9.5	47.8	32.3	46.4	13.0	26.6	40.2	19.7	28.0	22.7	14.8	18.0	17.2	18.9	18.2	46.0	21.9	31.7
	19-30	44.0	50.8	47.8	43.0	32.0	36.8	46.7	47.6	47.2	25.3	27.5	26.6	28.2	25.3	26.6	28.6	28.1	28.3
	31-50	55.8	55.6	55.7	37.6	25.9	30.4	45.3	44.0	44.5	22.2	24.8	23.8	28.2	22.5	24.7	22.5	25.2	24.1
	51-64	53.6	51.9	52.7	36.2	41.3	38.9	43.3	40.3	41.7	28.1	27.0	27.5	23.6	28.5	26.2	27.8	29.1	28.5
	65-74	46.2	69.7	55.3	55.7	62.1	58.2	66.6	59.9	64.0	50.1	49.2	49.7	38.7	25.3	33.5	46.1	37.9	42.9
	75+	38.8	0.0	14.6	30.6	0.0	11.5	100.0	0.0	37.6	39.2	0.0	14.7	18.6	0.0	7.0	20.6	0.0	7.7
Yerleşim yeri	Kent	46.5	53.1	50.6	43.0	27.1	33.3	47.0	39.9	42.7	27.0	24.2	25.3	26.1	22.7	24.0	30.5	25.6	27.5
	Kır	41.3	47.8	44.0	35.4	36.4	35.8	43.4	56.2	48.7	19.4	30.3	24.0	29.0	28.9	29.0	24.1	30.4	26.7
12 Bölge	İstanbul	49.8	69.8	62.8	61.0	34.0	43.7	63.5	48.6	53.9	37.3	35.8	36.3	33.8	29.2	30.9	53.9	35.2	42.1
	Batı Marmara	32.3	46.0	41.0	19.8	30.4	26.6	42.6	41.2	41.7	14.5	21.8	19.1	6.5	22.2	16.5	7.1	17.2	13.5
	Ege	36.2	51.6	44.2	30.2	31.8	31.0	41.6	48.7	45.3	21.1	33.3	27.5	21.9	20.7	21.3	17.0	38.4	28.1
	Doğu Marmara	26.7	39.4	35.6	52.6	28.7	35.9	54.5	29.5	36.9	36.8	17.5	23.3	44.0	24.7	30.5	28.0	18.3	21.2
	Batı Anadolu	60.2	47.7	52.9	53.2	15.6	31.2	50.6	23.2	34.6	25.3	22.2	23.5	24.0	20.8	22.1	23.3	21.5	22.3
	Akdeniz	48.3	46.3	47.0	17.7	27.7	24.3	19.2	56.2	43.5	24.0	14.6	17.8	20.5	6.1	11.0	24.0	9.8	14.6
	Orta Anadolu	46.4	49.8	48.5	44.1	32.7	37.3	44.3	52.2	49.1	21.3	30.2	26.6	32.9	26.6	29.2	38.9	38.4	38.6
	Batı Karadeniz	43.1	33.7	37.2	52.0	16.0	29.3	60.3	41.1	48.2	32.7	12.1	19.8	26.9	19.5	22.2	19.9	24.7	22.9
	Doğu Karadeniz	43.8	41.6	42.7	44.8	27.8	36.5	45.3	33.3	39.5	13.2	15.9	14.5	3.6	18.4	10.8	7.7	16.3	11.9
	Kuzeydoğu Anadolu	43.7	37.5	42.0	32.2	46.3	36.2	42.4	46.8	43.6	16.0	22.6	17.9	36.9	37.1	37.0	49.0	39.3	46.2
	Orta Doğu Anadolu	61.1	75.1	66.3	35.6	37.1	36.2	46.5	47.2	46.8	23.5	33.7	27.4	26.9	41.3	32.3	21.8	37.7	27.8
	Güneydoğu Anadolu	42.0	80.4	56.7	26.7	28.6	27.4	29.7	53.6	38.4	15.9	19.6	17.3	30.2	48.7	36.9	38.3	22.3	32.8
TÜRKİYE GENELİ		**45.2**	**52.4**	**49.4**	**41.2**	**28.3**	**33.7**	**46.2**	**42.0**	**43.7**	**25.2**	**25.0**	**25.1**	**26.8**	**23.4**	**24.8**	**29.0**	**26.2**	**27.4**

Tablo 3.1.2.4. (devam)

Temel Özellik		Ekmek tahıllar			Kahvaltılık tahıllar			İçecekler			Hazır tatlılar/pudingler			Gazlı içecekler		
		E	**K**	**T**	**E**	**K**	**T**	**E**	**K**	**T**	**E**	**K**	**T**	**E**	**K**	**T**
Yaş grupları (yıl)	15-18	17.3	7.5	11.5	50.4	23.4	34.5	91.7	77.8	83.5	48.8	73.6	63.5	84.6	61.1	70.7
	19-30	29.3	26.9	27.9	38.3	41.2	39.9	80.2	73.7	76.6	57.1	56.9	57.0	71.7	57.8	63.9
	31-50	22.6	30.5	27.4	27.1	32.9	30.6	63.9	65.6	65.0	41.5	56.5	50.8	52.4	51.4	51.8
	51-64	24.3	26.3	25.4	27.8	30.4	29.1	34.3	54.8	45.4	18.7	45.9	33.2	31.9	45.5	39.1
	65-74	46.1	24.9	37.8	50.1	18.9	37.9	73.3	57.5	67.8	65.9	18.5	47.4	62.4	53.4	58.9
	75+	18.2	0.0	6.8	38.8	0.0	14.6	67.4	0.0	25.3	53.2	0.0	20.0	39.2	15.9	24.7
Yerleşim yeri	Kent	25.3	26.3	25.9	37.8	34.9	36.0	71.6	69.0	70.0	45.5	56.7	52.4	65.4	54.3	58.6
	Kır	26.5	21.2	24.3	27.2	28.4	27.7	68.9	65.0	67.3	51.7	57.7	54.2	50.6	53.8	51.9
12 Bölge	İstanbul	46.9	37.7	40.9	51.0	48.4	49.3	54.5	68.3	63.3	35.6	64.6	54.2	42.6	60.0	53.8
	Batı Marmara	21.0	14.9	17.1	20.4	14.9	16.9	62.6	70.1	67.3	49.5	52.0	51.1	42.8	63.2	55.7
	Ege	17.1	29.2	23.4	22.2	33.5	28.0	73.4	78.7	76.2	52.3	61.1	56.9	72.8	56.0	64.1
	Doğu Marmara	11.7	17.5	15.8	34.5	36.6	36.0	83.8	65.6	71.0	26.9	51.6	44.2	72.2	51.7	57.8
	Batı Anadolu	26.5	33.6	30.6	37.4	27.5	31.6	80.7	71.3	75.2	74.2	53.5	62.1	83.8	49.4	64.0
	Akdeniz	24.0	2.6	10.0	27.0	18.1	21.3	66.4	55.8	59.5	38.6	43.8	42.0	53.8	54.2	54.0
	Orta Anadolu	33.7	23.6	27.7	29.5	42.0	36.9	74.6	66.3	69.7	42.6	57.6	51.7	60.9	37.4	46.9
	Batı Karadeniz	7.3	11.1	9.7	18.4	33.5	27.9	82.6	66.8	72.7	60.6	62.5	61.8	54.4	46.9	49.7
	Doğu Karadeniz	17.3	26.0	21.4	33.2	35.0	34.1	61.7	80.4	70.7	43.5	56.7	49.7	43.0	73.4	57.8
	Kuzeydoğu Anadolu	35.5	40.8	37.0	56.7	42.8	52.7	87.1	55.7	78.1	55.7	57.3	56.1	67.2	48.8	62.0
	Orta Doğu Anadolu	17.5	42.6	27.0	47.6	34.1	42.9	74.2	66.6	71.3	40.2	57.9	47.1	63.5	58.2	61.5
	Güneydoğu Anadolu	29.0	35.4	31.1	38.9	31.1	36.1	61.2	68.1	63.7	36.3	67.8	47.6	53.5	47.8	51.5
TÜRKİYE GENELİ		**25.6**	**25.7**	**25.6**	**35.2**	**34.0**	**34.5**	**71.0**	**68.5**	**69.5**	**47.0**	**56.8**	**52.7**	**61.8**	**54.2**	**57.5**

Tablo 3.1.2.4. (devam)

Temel Özellik		Margarinler/diger katı yağlar			Sıvı yağlar			Çikolata gofret cips vb. atıştırmalıklar			Hazır meyveli çocuk yogurdu/taze peynir vb.			Hazır kaşık mama(toz kavanoz)		
		E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T
Yaş grupları (yıl)	15-18	5.7	24.3	16.8	20.9	20.8	20.9	76.5	92.8	86.2	23.7	38.8	32.7	4.1	7.8	6.3
	19-30	42.8	41.2	41.9	47.3	44.4	45.6	79.9	82.1	81.1	35.4	40.5	38.3	24.0	18.3	20.8
	31-50	38.9	46.1	43.4	48.3	54.5	52.1	67.6	70.1	69.2	42.4	38.0	39.7	14.1	16.1	15.3
	51-64	26.3	45.5	36.5	39.7	45.2	42.6	26.8	53.7	40.8	33.1	32.1	32.6	13.9	25.0	19.6
	65-74	71.6	37.4	58.2	64.3	79.5	70.2	65.9	49.1	59.3	50.1	3.0	31.6	38.7	0.0	23.6
	75+	36.8	72.2	58.9	18.2	72.2	51.9	18.2	0.0	6.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Yerleşim yeri	Kent	35.5	40.4	38.5	45.4	46.4	46.0	70.9	75.9	74.0	38.3	38.2	38.2	18.6	16.9	17.6
	Kır	39.4	50.3	44.0	40.5	47.8	43.6	62.7	69.4	65.5	31.4	33.8	32.4	14.5	11.0	13.0
12 Bölge	Istanbul	34.5	41.4	38.9	56.9	54.0	55.1	61.7	79.0	72.9	49.3	50.8	50.3	28.5	25.3	26.5
	Batı Marmara	6.0	34.3	23.7	14.1	32.7	25.7	68.6	71.5	70.4	6.5	34.4	24.0	0.0	19.7	12.2
	Ege	47.3	33.7	40.2	39.0	41.9	40.5	66.4	72.6	69.6	32.5	29.9	31.2	11.8	5.6	8.5
	Doğu Marmara	18.6	43.8	36.3	44.1	43.6	43.7	78.5	71.1	73.3	47.7	33.1	37.4	8.8	19.0	15.9
	Batı Anadolu	43.7	51.8	48.5	39.2	56.1	49.1	86.0	80.7	82.9	40.2	38.6	39.3	37.1	23.6	29.2
	Akdeniz	26.7	36.1	32.8	40.0	32.6	35.1	64.3	73.0	70.0	27.0	25.3	25.9	0.0	2.2	1.4
	Orta Anadolu	26.7	45.3	37.9	42.5	42.5	42.5	57.5	74.9	68.0	26.3	38.3	33.6	13.7	12.3	12.8
	Batı Karadeniz	29.0	29.7	29.4	52.0	23.4	34.1	76.0	81.1	79.1	37.9	38.2	38.1	17.3	12.9	14.5
	Doğu Karadeniz	17.9	43.5	30.4	33.5	56.0	44.5	66.6	83.0	74.6	41.9	53.7	47.8	7.3	14.5	10.8
	Kuzeydoğu Anadolu	61.7	51.7	58.8	60.0	50.2	57.2	82.1	60.5	76.0	49.6	41.4	47.3	18.9	19.4	19.1
	Orta Doğu Anadolu	49.8	41.1	46.5	52.4	70.2	59.3	72.8	76.8	74.3	27.7	35.2	30.6	20.3	15.9	18.6
	Güneydoğu Anadolu	44.3	57.5	49.1	48.8	66.5	55.5	46.6	56.0	50.0	30.7	34.9	32.2	14.8	9.5	12.9
TÜRKİYE GENELİ		**36.5**	**41.7**	**39.5**	**44.3**	**46.6**	**45.6**	**68.9**	**75.1**	**72.5**	**36.6**	**37.6**	**37.2**	**17.6**	**16.1**	**16.8**

3.1.3. Hanehalkında Evde Yemek ve Yiyecekleri Hazırlayan Kişiler

Tablo 3.1.3.1'de görüldüğü üzere, Türkiye'de Hanehalkında yemek ve yiyecekler %95 oranında kadınlar tarafından hazırlanmaktadır. Erkeklerin yemek ve yiyecek hazırlamaya katılımlarının çok az olmasına karşın, Doğu Karadeniz, İstanbul ve Batı Anadolu'da diğer bölgelere göre bu katılımın kısmen daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 3.1.3.1 Evde yemek ve yiyecekleri hazırlayan kişiye göre dağılım

Temel Özellik	**Yemek ve yiyecekleri hazırlayan kişi**	**Erkek**	**Kadın**
	n	**%**	**%**
Yerleşim yeri			
Kent	7523	5.3	94.7
Kır	3792	5.2	94.8
NUTS 12 Bölge			
İstanbul	1122	7.1	92.9
Batı Marmara	863	4.1	95.9
Ege	1081	5.1	94.9
Doğu Marmara	789	3.6	96.4
Batı Anadolu	768	7.1	92.9
Akdeniz	945	4.7	95.3
Orta Anadolu	1080	4.3	95.7
Batı Karadeniz	1055	4.1	95.9
Doğu Karadeniz	846	8.3	91.7
Kuzeydoğu Anadolu	929	4.2	95.8
Ortadoğu Anadolu	967	6.2	93.8
Güneydoğu Anadolu	870	3.4	96.6
TÜRKİYE GENELİ	**11315**	**5.3**	**94.7**

3.1.4. Hanehalkının Yemeklerde Kullandıkları Yağ/Yağların Kullanım Durumu

Özellikle koroner kalp hastalıkları riskini azaltmak için, diyette LDL kolesterol düzeyini yükselten doymuş (tereyağı, kuyruk yağı /iç yağı, sert margarin) ve trans yağ asitlerinin düşük miktarlarda tüketilmesi gerekmektedir (NCEP ATP III Kılavuzu, 2001). Türkiye'de hane halklarının yemeklerde kullandıkları yağ çeşidi de bu nedenle önemlidir.

Tablo 3.1.4.1'de görüldüğü gibi, Türkiye geneli ve yerleşim yerlerine göre hane halklarında tüm yemek türlerinde yağ/yağların kullanılmama durumu çok nadir görülmektedir.

Yemeklerde genellikle sırasıyla ayçiçek ve zeytinyağı kullanılmaktadır. Ayçicek yağı en çok kızartmalarda (%77.5) kullanılırken, zeytin yağının en çok kullanıldığı yemekler, salatalar (%45.6) ile soğuk yenilen sebze yemekleridir (%34.2).

Tereyağı ve sert margarinin en çok sırasıyla; pilav/makarnalarda (%35 ve %16.2), çorbalarda (%15.2 ve % 4.9) ve börek, hamur işlerinde (%10.3 ve %21.1) kullanıldığı görülmektedir.

Yumuşak margarin en sık olarak börek, hamur işlerinde (%7.5) ve pilav/makarnalarda (%6.0) kullanılmaktadır. Kırsal yerleşim yerlerinde tereyağı kentsel yerleşim yerlerine göre daha yaygın olarak kullanılmaktadır.

Tablo 3.1.4.1. Hanehalkının yemeklerde yağ/yağların kullanım durumuna göre ağılımı

Yemekler	Yağsız	Ayçiçekyağı	Mısırözü	Soya	Fındık yağı	Zeytinyağı	Kanola	Tereyağı	Kuyruk yağı/içyağı	Sert margarin	Yumuşak margarin	Yemek yapılmıyor
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
TÜRKİYE												
Çorbalarda	0.4	66.9	10.8	0.2	2.0	20.6	0.5	15.2	0.2	4.9	2.3	0.2
Salatalarda	2.8	53.6	6.1	0.1	1.3	45.6	0.4	0.4	0.0	0.4	0.2	0.4
Soğuk yenilen sebze yemeklerinde	0.5	57.0	7.4	0.1	1.6	34.2	0.5	1.6	0.1	0.8	0.5	6.1
Soğuk yenilen kurubaklagil yemeklerinde	0.4	59.1	7.9	0.1	1.7	29.7	0.4	2.6	0.1	1.2	0.6	6.4
Sıcak sebze yemeklerinde	0.3	67.0	9.9	0.1	1.9	23.4	0.5	5.3	0.3	2.0	1.2	0.2
Et yemeklerinde	2.6	65.6	9.9	0.2	1.7	19.5	0.5	6.0	0.8	2.5	1.2	1.3
Etli/etsiz kurubaklagil yemeklerinde	0.5	67.1	9.9	0.2	1.9	21.0	0.5	5.3	0.3	2.2	1.3	0.5
Börek, hamur işlerinde	0.3	64.8	8.8	0.1	1.5	14.5	0.4	10.3	0.3	21.1	7.5	3.7
Kızartmalarda	0.3	77.5	9.2	0.2	1.7	12.9	0.5	0.9	0.0	1.1	0.8	1.5
Pilav/ makarnalarda	0.2	61.1	8.7	0.2	1.4	15.2	0.5	35.0	0.3	16.2	6.0	0.3
KENT												
Çorbalarda	0.4	68.2	11.8	0.3	2.0	20.1	0.6	13.0	0.2	5.1	2.3	0.1
Salatalarda	2.3	53.0	6.4	0.1	1.2	47.8	0.5	0.3	0.0	0.3	0.1	0.2
Soğuk yenilen sebze yemeklerinde	0.5	57.7	8.0	0.1	1.6	35.8	0.5	1.0	0.1	0.7	0.3	4.6
Soğuk yenilen kurubaklagil yemeklerinde	0.4	60.2	8.6	0.2	1.7	30.6	0.5	1.7	0.1	1.2	0.4	5.0
Sıcak sebze yemeklerinde	0.3	68.1	10.6	0.1	2.0	23.2	0.6	3.6	0.3	1.9	0.9	0.1
Et yemeklerinde	2.4	66.9	10.7	0.2	1.8	19.2	0.6	4.5	0.6	2.4	0.9	1.0
Etli/etsiz kurubaklagil yemeklerinde	0.5	68.2	10.7	0.2	1.9	20.7	0.6	3.7	0.2	2.0	1.1	0.4
Börek, hamur işlerinde	0.3	66.4	9.4	0.1	1.5	13.4	0.5	8.9	0.2	23.1	8.0	3.3
Kızartmalarda	0.3	79.5	9.7	0.2	1.7	11.1	0.6	0.5	0.0	0.9	0.6	1.4
Pilav/ makarnalarda	0.3	62.5	9.2	0.2	1.4	14.4	0.5	34.1	0.3	17.5	6.3	0.3
KIR												
Çorbalarda	0.2	63.4	8.1	0.1	1.9	21.9	0.3	21.3	0.2	4.4	2.5	0.2
Salatalarda	4.5	55.3	5.3	0.1	1.4	39.5	0.2	0.9	0.1	0.4	0.5	0.8
Soğuk yenilen sebze yemeklerinde	0.7	54.9	5.6	0.1	1.6	29.5	0.2	3.4	0.2	1.0	1.1	10.4
Soğuk yenilen kurubaklagil yemeklerinde	0.4	56.0	6.1	0.1	1.6	27.1	0.2	5.1	0.2	1.0	1.1	10.4
Sıcak sebze yemeklerinde	0.2	63.7	7.9	0.1	1.7	24.1	0.3	10.0	0.5	2.3	2.0	0.6
Et yemeklerinde	3.2	61.8	7.6	0.1	1.7	20.3	0.2	10.2	1.2	2.8	2.0	2.2
Etli/etsiz kurubaklagil yemeklerinde	0.4	63.8	7.7	0.1	1.8	21.9	0.3	9.7	0.4	2.7	1.9	0.9
Börek, hamur işlerinde	0.4	60.2	6.9	0.0	1.4	17.8	0.2	14.1	0.3	15.2	6.1	4.9
Kızartmalarda	0.2	72.0	7.5	0.1	1.6	18.0	0.4	2.0	0.1	1.5	1.4	1.5
Pilav/ makarnalarda	0.1	57.1	7.2	0.1	1.4	17.4	.2	37.4	0.2	12.5	5.1	0.4

3.1.5. Hanehalkının Yemek Türlerine Uyguladığı Pişirme Yöntemleri

Sağlıklı beslenmek ve kronik hastalıklardan korunmak için yemekleri pişirirken; haşlama, buğulama, fırın ve ızgara gibi yağsız ve az yağda pişirme yöntemlerinin uygulanması önerilmektedir. Bu öneriler doğrultusunda, hane halklarının yemek türlerine uyguladığı pişirme yöntemlerinden fırınlama/ızgara/teflon tavada (yağsız) pişirme, ıslatma, az veya çok suda pişirme/buğulama, buharda, düdüklü ve basınçlı tencerede pişirme yöntemleri "doğru uygulama", haşlayıp süzdürme (suyunu dökme), kavurma, köz/mangal gibi direkt ateşte, yağda kızartma yöntemleri de "hatalı uygulamalar" olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 3.1.5.1'de görüldüğü gibi, Türkiye'de sebze yemeklerinde (etli/etsiz) az veya çok suda pişirme/buğulama en çok kullanılan (%79.4) yemek pişirme yöntemidir. Kuru fasulye, nohut vb. kuru baklagillerin (etli/etsiz) pişirilmesinde, en çok ıslatma (%63.6) ve düdüklü/basınçlı tencere ile pişirme (%45) yöntemleri uygulanmaktadır. Kırmızı etler pişirilirken sırasıyla az veya çok suda pişirme/buğulama (%39.4) ile kavurma (%34.7) yöntemleri en çok tercih edilmektedir. Tavuk eti pişirilirken fırınlama/ızgara, teflon tavada (yağsız) (% 48.8) ve az veya çok suda pişirme/buğulama (%42.7) yöntemi kullanılmaktadır. Balık pişirme yöntemleri arasında yağda kızartma (%59.5) ve fırınlama, ızgara, teflon tavada (yağsız) (%38) pişirme yöntemi tercih edilmektedir. Pilavlar pişirilirken az veya çok suda pişirme/buğulama (%69.9) ile kavurma (%46.9) ve ıslatma (%34.1) yöntemleri kullanılmaktadır. Makarnalar haşlayıp süzdürme (suyunu dökme) (%78.4), börekler fırınlama, ızgara, teflon tavada (yağsız) (%83.7) ve yumurta yağda kızartma (%66.8) ile haşlayıp süzdürme (suyunu dökme) (%60.9) yöntemleri ile pişirilmektedir.

Kuru fasulye, nohut vb. kuru baklagiller (etli/etsiz) pişirilirken, düdüklü/basınçlı tencere kullanımı kentlerde (%50.8) kırsal yerleşim yerlerine (%28.7) göre daha yaygındır. Kırmızı et ve tavuk eti pişirilirken, fırınlama/ızgara/teflon tavada (yağsız) pişirme yöntemleri kentlerde (sırasıyla %28.7 ve %53), kırsal yerleşim alanlarına göre (sırasıyla %20.7 ve %36.9) daha yaygın kullanılmaktadır. Diğer yemek türlerinde pişirme yöntemleri kent ve kırsal yerleşim yerlerine göre çok büyük farklılık göstermemektedir.

Türkiye'de yemek türlerinde hatalı uygulama olarak öne çıkan yemek pişirme yöntemleri; balık pişirmede yağda kızartma, pilav pişirmede kavurma, makarna pişirmede haşlayıp süzdürme (suyunu dökme) ve yumurta pişirmede yağda kızartma yöntemleridir.

Tablo 3.1.5.1. Hanehalkının yemek türlerinde uyguladığı pişirme yöntemlerine göre dağılımı (%) – Türkiye

Yemek Türleri	Fırınlama/Izgara/Teflon tavada(yağsız)	Islatma	Az veya çok suda pişirme/buğulama	Haşlayıp süzdürme (suyunu dökme)	Buharda	Kavurma	Köz/mangal gibi direkt ateşte	Yağda kızartma	Düdüklü /basınçlı tencere	Mikrodalga	Pişirmiyor
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
TÜRKİYE											
Sebze yemekleri (etli/etsiz)	6.6	0.8	79.4	8.4	2.3	31.0	1.5	9.8	8.8	0.0	0.8
Kurufasülye, nohut vb. kuru baklagiller (etli/etsiz)	0.5	63.6	41.8	36.5	0.3	7.3	1.0	0.4	45.0	0.0	1.5
Kırmızı et	26.6	0.3	39.4	11.0	0.9	34.7	12.1	12.6	11.9	0.0	11.2
Tavuk eti	48.8	0.2	42.7	18.4	1.3	14.0	14.9	21.7	5.5	0.0	2.5
Balık	38.0	0.1	6.4	0.7	1.5	0.6	5.8	59.5	0.3	0.0	12.4
Pilavlar	1.6	34.1	69.9	6.6	0.9	46.9	0.3	0.7	1.6	0.0	1.0
Makarna	1.2	0.9	25.9	78.4	0.2	11.1	0.2	0.8	0.6	0.0	1.0
Börekler	83.7	0.2	0.8	0.7	0.0	0.1	2.8	15.3	0.1	0.2	8.9
Yumurta	7.3	0.4	22.9	60.9	0.4	2.7	0.3	66.8	0.2	0.0	1.1
KENT											
Sebze yemekleri (etli/etsiz)	7.2	0.7	79.6	8.0	2.5	29.3	0.8	8.7	10.2	0.0	0.7
Kurufasülye, nohut vb. kuru baklagiller (etli/etsiz)	0.5	65.2	38.6	35.5	0.3	6.8	0.5	0.3	50.8	0.0	1.4
Kırmızı et	28.7	0.3	39.1	10.5	0.8	32.0	10.8	12.3	12.7	0.0	10.6
Tavuk eti	53.0	0.3	42.5	17.4	1.3	12.6	13.6	20.2	5.5	0.0	2.3
Balık	42.4	0.1	6.6	0.7	1.6	0.6	5.1	58.6	0.3	0.0	10.9
Pilavlar	1.8	35.6	69.7	6.5	0.6	47.6	0.2	0.6	1.9	0.0	0.9
Makarna	1.4	0.9	27.7	77.7	0.2	10.8	0.1	0.8	0.6	0.0	0.9
Börekler	87.2	0.2	0.6	0.5	0.0	0.0	1.3	14.9	0.0	0.2	7.7
Yumurta	7.4	0.4	22.5	61.1	0.3	2.7	0.3	67.6	0.2	0.0	1.0
KIR											
Sebze yemekleri (etli/etsiz)	4.9	0.8	78.8	9.6	2.0	35.7	3.2	13.1	4.6	0.0	1.2
Kurufasülye, nohut vb. kuru baklagiller (etli/etsiz)	0.7	59.1	51.0	39.3	0.4	8.6	2.4	0.4	28.7	0.0	1.9
Kırmızı et	20.7	0.2	40.3	12.5	1.2	42.3	15.6	13.6	9.6	0.0	12.7
Tavuk eti	36.9	0.1	43.4	21.3	1.5	17.8	18.4	25.9	5.4	0.0	3.3
Balık	25.3	0.1	6.0	0.6	1.3	0.7	7.9	61.9	0.3	0.0	16.5
Pilavlar	1.1	29.9	70.6	6.8	1.6	45.2	0.8	1.1	0.8	0.1	1.5
Makarna	0.9	0.8	20.6	80.2	0.2	12.0	0.6	0.8	0.5	0.0	1.4
Börekler	73.7	0.2	1.1	1.0	0.0	0.3	7.3	16.4	0.2	0.2	12.6
Yumurta	6.8	0.5	23.8	60.4	0.8	2.9	0.6	64.7	0.1	0.0	1.5

3.1.6. Ev Yapımı Yiyeceklerin Hanede Üretim Durumu

Hane halklarında evde yiyecek üretim maliyetinin daha düşük olması nedeniyle, ev yapımı yiyecekler aile bütçesine katkı sağlamaktadır. Türkiye genelinde hane halklarında en çok sırasıyla; turşu ve zeytin, yoğurt, reçel ve ekmek, bazlama ve yufka üretilmektedir. Sucuk ve pastırma ise hanede en az üretilen yiyeceklerdir.

TBSA-2010 bulguları, kentlerde yaşayan hane halklarının çoğunun ev yapımı olarak; turşu, zeytin (%67.1), reçel (%58.1) ve dondurulmuş besinleri (%48.5), hanede ürettiklerini göstermektedir. Kırsal alanlarda yaşayan hane halklarında ise sırasıyla en çok turşu, zeytin (%81.3), ekmek, bazlama, yufka, yoğurt (%77.4) ve reçelin (%60.4) hanede üretildiği belirlenmiştir (Tablo 3.1.6.1).

Tablo 3.1.6.1. Ev yapımı yiyeceklerin hanede üretim durumuna göre dağılımı

Temel Özellik	Ev yapımı yiyecekler																
	Ekmek, bazlama, yufka	Erişte, makarna, kuskus	Bulgur, irmik	Yoğurt	Peynir	Reçel	Salça	Konserve	Turşu, zeytin	Et-balık kurutma, kavurma, tuzlama	Sebze-meyve kurutma	Tarhana	Pekmez, pestil, cevizli sucuk	Dondurulmuş besinler	Zeytinyağı, tereyağı	Sucuk, pastırma	Toplam
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	n
Yerleşim yeri																	
Kent	40.1	33.3	9.8	46.3	6.2	58.1	36.0	34.6	67.1	5.0	34.9	35.6	8.3	48.5	5.7	2.4	7328
Kır	77.4	48.1	34.3	77.4	41.9	60.4	58.0	46.4	81.3	9.0	54.1	53.4	29.0	35.7	30.1	3.6	3651
NUTS 12 Bölge																	
İstanbul	37.2	48.8	10.4	63.6	17.3	69.1	58.2	45.5	73.2	7.3	25.2	68.8	11.7	48.4	5.9	2.0	876
Batı Marmara	49.6	32.0	17.5	56.3	13.4	60.1	57.5	45.5	74.8	5.1	64.3	62.6	13.0	42.8	18.3	1.3	1083
Ege	49.9	51.5	5.6	66.1	13.9	71.1	47.9	51.8	80.1	6.5	18.8	62.0	11.5	55.5	13.8	2.0	776
Doğu Marmara	58.2	55.6	25.7	69.7	11.0	65.3	37.7	43.0	84.2	9.8	73.5	53.3	15.5	57.5	8.7	5.2	719
Batı Anadolu	59.5	31.3	29.4	66.6	13.8	66.7	58.6	26.4	84.0	3.4	32.4	25.8	10.6	42.2	12.8	1.1	937
Akdeniz	67.4	68.8	41.3	70.7	26.6	59.5	53.9	42.6	85.0	4.8	68.1	31.8	22.9	54.6	11.8	14.3	935
Orta Anadolu	64.1	61.3	17.9	67.2	24.5	71.4	38.4	52.9	82.9	5.5	37.3	60.4	32.8	62.7	28.5	3.2	1037
Batı Karadeniz	63.8	38.9	3.6	67.9	32.3	73.6	17.6	40.6	79.9	17.1	21.0	16.6	32.5	49.3	31.1	2.7	806
Doğu Karadeniz	54.1	37.6	22.9	65.4	36.5	25.2	8.7	23.0	39.3	6.7	16.9	7.1	6.9	17.3	18.6	2.0	926
Kuzeydoğu Anadolu	61.5	27.6	25.9	61.1	33.5	42.3	24.6	24.1	64.4	8.2	60.2	20.9	17.2	25.0	13.6	1.0	955
Ortadoğu Anadolu	70.0	12.6	12.4	36.3	23.8	38.5	49.3	23.1	73.8	10.5	73.3	18.7	18.0	20.1	7.0	1.2	850
TÜRKİYE GENELİ	**49.8**	**37.2**	**16.2**	**54.5**	**15.5**	**58.7**	**41.7**	**37.7**	**70.8**	**6.0**	**39.9**	**40.2**	**13.7**	**45.1**	**12.0**	**2.7**	**10979**

3.2. 0-5 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARIN GENEL BESLENME ÖZELLİKLERİ

3.2.1. Anne Sütü ile Beslenme Durumu

Araştırma kapsamına alınan 0-5 yaş arası çocukların anne sütü alma durumları yaş grubu, yerleşim yeri, bölge ve annenin eğitim durumuna göre değerlendirilmiştir. Genelde, çocukların büyük bir çoğunluğunun anne sütü emdiği (erkeklerin %97'si, kızların %98.2'si) görülmektedir. Anne sütü emme durumu, 0-12 aylık olanlarda %99.4, 13-23 aylık olanlarda %97.3, 24-60 ay arasında olanlarda ise %97.2'dir. Yerleşim yerine göre, kentseldekilerin %97.3, kırsaldakilerin %98.2 oranları ile anne sütü emdiği belirlenmiştir. Okur yazar olmayan annelerin %96.9'u çocuğuna anne sütü verirken, diğer eğitim düzeyindeki annelerde bu oran %97.7-97.9 arasında değişmektedir (Tablo 3.2.1.1).

Tablo 3.2.1.1. 0-5 yaş arası çocukların anne sütü alma durumuna göre dağılımı (%)

Temel Özellik	Erkek	Kız	Toplam	n
Yaş grubu (ay)				
0-12	99.1	99.8	99.4	597
13-23	95.7	98.9	97.3	472
24-60	96.7	97.7	97.2	2146
Yerleşim yeri				
Kent	96.6	98.0	97.3	2151
Kır	97.8	98.5	98.2	1064
NUTS 12 Bölge				
İstanbul	96.6	98.3	97.4	218
Batı Marmara	98.7	97.4	98.0	148
Ege	98.9	97.1	97.9	271
Doğu Marmara	94.9	98.1	96.5	209
Batı Anadolu	99.8	98.8	99.4	209
Akdeniz	96.2	99.2	97.8	267
Orta Anadolu	96.2	99.0	97.5	326
Batı Karadeniz	98.2	99.5	98.9	252
Doğu Karadeniz	97.4	97.8	97.6	202
Kuzeydoğu Anadolu	96.9	98.8	97.8	320
Ortadoğu Anadolu	99.4	96.5	98.0	396
Güneydoğu Anadolu	94.6	97.7	96.0	397
Annenin eğitim durumu				
Okur yazar değil	96.8	96.9	96.9	493
İlkokul bitirmemiş	97.1	98.4	97.7	242
İlköğretim 1. kademe	97.0	98.7	97.8	1543
İlköğretim 2. kademe	97.9	98.0	97.9	158
Lise ve üzeri	96.9	98.6	97.7	546
TÜRKİYE GENELİ	**97.0**	**98.2**	**97.5**	**3215**

Çocuğa tek başına kaç ay anne sütü verildi sorusuna yanıt verenler üzerinden değerlendirilme yapıldığında (Tablo 3.2.1.2), Türkiye genelinde, tek başına anne sütü alma süresinin 5.3 ay (erkeklerde 5.4, kızlarda 5.1 ay) olduğu belirlenmiştir. Kırsal alandaki erkek çocuklarda bu süre 6.4 ay iken kızlarda 5.2 aydır. Kentsel alanda yaşayanlarda tek başına emzirme süresi, erkek ve kızlar için benzerdir. Bölgelere göre değerlendirildiğinde, en kısa sürenin Batı Karadeniz (4 ay), en uzun sürenin ise Doğu Karadeniz bölgesinde (8 ay) olduğu görülmektedir. Cinsiyetler arasındaki fark en fazla Doğu Karadeniz bölgesindedir (erkekler 10.1 ay, kızlar 5.6 ay). Tek başına anne sütü emzirme süresi, okur yazar olmayan annelerin bebekleri için 5.9 ay ile en yüksek değerdedir. Annelerin eğitim düzeyi arttıkça emzirme süresi azalmakta, lise ve üzeri eğitimi olan annelerin bebekleri için 4.5 ay olmaktadır (Tablo 3.2.1.2).

Tablo 3.2.1.2. Tek başına anne sütü alma süresi (ay)

	Erkek		**Kız**		**Toplam**	
Temel Özellik	$\bar{x}$	**n**	$\bar{x}$	**n**	$\bar{x}$	**n**
Yerleşim yeri						
Kent	5.0	178	5.1	150	5.0	328
Kır	6.4	78	5.2	81	5.8	159
NUTS 12 Bölge						
İstanbul	4.9	18	4.9	14	4.9	32
Batı Marmara	5.6	17	4.6	11	5.2	28
Ege	4.7	31	5.4	16	5.0	47
Doğu Marmara	5.1	13	5.4	13	5.3	26
Batı Anadolu	6.0	9	5.2	13	5.7	22
Akdeniz	4.7	20	5.0	16	4.8	36
Orta Anadolu	4.5	26	4.3	26	4.4	52
Batı Karadeniz	3.9	21	4.1	23	4.0	44
Doğu Karadeniz	10.1	19	5.6	15	8.0	34
Kuzeydoğu Anadolu	5.6	28	5.9	29	5.8	57
Orta Doğu Anadolu	6.0	25	5.2	25	5.6	50
Güneydoğu Anadolu	6.5	29	5.3	30	5.9	59
Anne eğitim durumu						
Okur yazar değil	6.5	32	5.0	29	5.9	61
İlkokul bitirmemiş	5.1	22	4.9	17	5.0	39
İlköğretim 1. kademe	5.6	110	5.2	114	5.4	224
İlköğretim 2. kademe	5.0	24	4.7	19	4.9	43
Lise ve üzeri	4.4	58	4.8	38	4.5	96
TÜRKİYE GENELİ	**5.4**	**256**	**5.1**	**231**	**5.3**	**487**

Çocukların tek başına anne sütü alma sürelerine göre dağılımları, cinsiyete göre ayırmaksızın Tablo 3.2.1.3'de verilmiştir. Buna göre Türkiye genelinde 4-6 ay süre ile tek başına anne sütü emzirme oranı %62.5'dir (kentselde %64.9, kırsalda %57.4). Bölgelere göre değerlendirme yapıldığında en yüksek oranın %78.6 değeri ile Batı Marmara bölgesinde olduğu, bunu Batı Anadolu (%78.2), Kuzeydoğu Anadolu (%73.9) ve Batı Marmara (%72.9)'nın izlediği görülmektedir. Bu açıdan en düşük oranlar Güneydoğu Anadolu (%50.8) ve Batı Karadeniz (%51.5) bölgelerindedir. Okur yazar olmayan annelerde tek başına 4-6 ay süre ile emzirme oranı %47.0 iken ilköğretim ikinci kademede eğitim görenlerde %71.4, lise eğitimi görenlerde ise %73.3'dür (Tablo 3.2.1.3).

Tablo 3.2.1.3. Çocukların tek başına anne sütü alma süreleri (%)

Temel Özellik	Tek başına anne sütü alma süresi (ay)								Çocuk sayısı
	0		1-3		4-6		7+		
	%	S	%	S	%	S	%	S	
Yerleşim yeri									
Kent	5.3	18	16.8	56	64.9	218	13.0	36	328
Kır	3.7	6	19.0	29	57.4	95	19.9	29	159
NUTS 12 bölge									
İstanbul	9.8	3	15.7	5	58.5	18	16.0	6	32
Batı Marmara	3.9	1	10.4	3	78.6	22	7.1	2	28
Ege	1.4	1	20.2	10	72.9	33	5.5	3	47
Doğu Marmara	6.6	2	9.8	3	68.1	16	15.5	5	26
Batı Anadolu	0.0	0	5.7	2	78.2	18	16.2	2	22
Akdeniz	5.1	2	20.2	7	59.7	22	14.9	5	36
Orta Anadolu	12.9	7	17.6	9	62.0	33	7.5	3	52
Batı Karadeniz	12.9	5	29.4	12	51.5	24	6.2	3	44
Doğu Karadeniz	2.3	1	11.7	4	63.8	23	22.3	6	34
Kuzeydoğu Anadolu	0.0	0	12.7	8	73.9	42	13.4	7	57
Orta Doğu Anadolu	0.0	0	22.3	10	61.1	32	16.6	8	50
Güneydoğu Anadolu	2.6	2	19.9	12	50.8	30	26.7	15	59
Anne eğitim durumu									
Okur yazar değil	0.0	0	29.6	16	47.0	34	23.4	11	61
İlkokul bitirmemiş	5.2	2	15.1	4	63.8	25	15.9	8	39
İlköğretim 1. kademe	3.8	10	19.1	45	60.2	135	16.9	34	224
İlköğretim 2. kademe	9.9	5	9.7	4	71.4	32	9.0	2	43
Lise ve üzeri	9.6	7	12.2	14	73.3	71	4.9	4	96
TÜRKİYE GENELİ	**4.8**	**24**	**17.5**	**85**	**62.5**	**313**	**15.2**	**65**	**487**

Araştırma kapsamına alınan çocukların, yanıt alınanlar üzerinden değerlendirilen, toplam olarak anne sütü alma süresi ortalamaları Tablo 3.2.1.4'de verilmiştir. Türkiye genelinde toplam olarak anne sütü alma süresi 14.5 ay olarak bulunmuştur. Bu süre erkekler için 15.0 ay, kızlar için ise 14.0 aydır. Kır-kent karşılaştırmasında genel ortalamalar ve kentsel alanda yaşayan erkek ve kızlar açısından benzerdir. Ancak kırsaldakilerde erkekler ortalama 15.6 ay kızlar ise 13.9 ay anne sütü almışlardır. Doğu Marmara (12.7 ay) ve Doğu Karadeniz (12.8 ay) bölgeleri, toplam anne sütü emzirme süresinin en kısa olduğu bölgelerdir. En uzun süre ise 16.5 ay ile Batı Anadolu bölgesidir. Batı Marmara, Ege, Doğu Marmara, Orta Anadolu ve Güneydoğu bölgelerinde yaşayan erkek çocuklar, kız çocuklara göre daha uzun süre emzirilmiştir (Tablo 3.2.1.4).

Tablo 3.2.1.4. Çocukların toplam olarak anne sütü alma süreleri (ay)

Temel Özellik	Erkek		Kız		Toplam	
	$\bar{x}$	S	$\bar{x}$	S	$\bar{x}$	S
Yerleşim yeri						
Kent	14.8	786	14.1	743	14.5	1529
Kır	15.6	391	13.9	371	14.7	762
NUTS 12 Bölge						
İstanbul	13.4	75	15.3	83	14.4	158
Batı Marmara	14.9	45	12.6	63	13.7	108
Ege	15.1	104	13.5	102	14.2	206
Doğu Marmara	14.0	84	11.4	77	12.7	161
Batı Anadolu	16.8	77	16.2	68	16.5	145
Akdeniz	14.8	90	13.6	112	14.1	202
Orta Anadolu	15.0	126	12.5	109	13.8	235
Batı Karadeniz	14.1	100	14.3	85	14.2	185
Doğu Karadeniz	12.7	80	12.9	64	12.8	144
Kuzeydoğu Anadolu	15.0	106	15.5	102	15.3	208
Orta Doğu Anadolu	16.2	139	16.1	129	16.1	268
Güneydoğu Anadolu	15.8	151	13.8	120	14.9	271
Anne eğitim durumu						
Okur yazar değil	15.7	174	15.8	168	15.7	342
İlkokul bitirmemiş	14.4	81	14.2	84	14.3	165
İlköğretim 1. kademe	15.7	577	14.3	542	15.0	1119
Ilköğretim 2. kademe	12.2	46	10.6	53	11.4	99
Lise ve üzeri	14.0	207	12.7	191	13.4	398
TÜRKİYE GENELİ	**15.0**	**1177**	**14.0**	**1114**	**14.5**	**2291**

Çocukların, toplam olarak anne sütü alma sürelerine göre dağılımları Tablo 3.2.1.5'de verilmiştir. Buna göre Türkiye genelinde anne sütünü toplam olarak 4-6 ay süre ile alanların oranı %13.7, 7-12 ay süre ile alanların oranı %26.7, 13-23 ay süre ile alanların oranı %24.0 ve >24 ay süre ile alanların oranı ise %24.5'dir. Doğumdan sonra ilk bir ay içinde anne sütünden kesilen çocukların oranı %1.7'dir. Toplam 4-6 ay anne sütü alan çocukların oranı Batı Anadolu (%5.9) ve Güneydoğu Anadolu bölgeleridir (%8.5). Bu açıdan oranların en yüksek olduğu bölgeler ise İstanbul (%20.4), Batı Marmara (%20.2) ve Doğu Karadeniz bölgeleridir (%22.2). Annelerin eğitimine göre dağılımlara bakıldığında 4-6 ay emzirme oranının en yüksek ilköğretim ikinci kademe eğitimi alan annelerde (%22.5) olduğu görülmüştür (Tablo 3.2.1.5).

Tablo 3.2.1.5. Çocukların toplam anne sütü alma sürelerine göre dağılımları (%)

Temel Özellik	Toplam anne sütü alma süresi (ay)												Çocuk sayısı
	0		1-3		4-6		7-12		13-23		24+		
	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	
Yerleşim yeri													
Kent	2.0	23	8.7	145	13.4	236	27.2	396	24.7	366	23.9	363	1529
Kır	1.1	11	11.0	87	14.2	110	25.4	203	22.3	155	26.0	196	762
NUTS 12 Bölge													
İstanbul	2.5	4	6.3	9	20.4	29	24.4	41	20.7	33	25.7	42	158
Batı Marmara	4.2	3	7.7	10	20.2	20	20.7	23	29.3	32	17.9	20	108
Ege	2.4	3	11.6	26	14.2	36	22.6	45	23.4	51	25.7	45	206
Doğu Marmara	3.2	3	17.3	26	15.5	28	18.2	34	29.5	42	16.2	28	161
Batı Anadolu	1.4	1	1.6	5	5.9	13	37.7	53	20.2	28	33.2	45	145
Akdeniz	0.6	2	11.8	27	12.8	27	24.2	50	30.2	56	20.5	40	202
Orta Anadolu	2.5	5	13.6	32	13.0	31	29.0	68	20.4	48	21.5	51	235
Bati Karadeniz	0.8	2	10.1	21	17.6	35	24.2	38	21.6	43	25.7	46	185
Doğu Karadeniz	0.4	1	11.4	17	22.2	36	30.3	39	14.9	21	20.6	30	144
Kuzeydoğu Anadolu	2.3	3	8.9	19	15.8	29	27.0	56	13.8	31	32.1	70	208
Orta Doğu Anadolu	1.7	5	5.7	17	13.0	33	26.7	70	21.6	64	31.1	79	268
Güneydoğu Anadolu	0.6	2	8.6	23	8.5	29	31.9	82	27.2	72	23.2	63	271
Anne eğitim durumu													
Okur yazar değil	2.8	7	8.3	32	8.2	37	30.5	98	18.3	59	31.9	109	342
Ilkokul bitirmemiş	0.0	0	9.2	16	16.2	19	29.4	54	22.5	37	22.7	39	165
İlköğretim 1. kademe	1.4	17	8.6	111	12.6	162	25.9	277	25.0	266	26.5	286	1119
İlköğretim 2. kademe	0.5	1	26.9	17	22.5	24	15.2	20	17.0	14	18.0	23	99
Lise ve üzeri	2.0	5	7.5	35	16.6	73	25.9	99	33.6	123	14.4	63	398
TÜRKİYE GENELİ	**1.7**	**34**	**9.4**	**232**	**13.7**	**346**	**26.7**	**599**	**24.0**	**521**	**24.5**	**559**	**2291**

Anne sütü almış olan çocukların genelde %59.1'inin doğumdan sonra ilk bir saat içinde, %30.4'ünün ise 1-11 saat içinde emzirilmiş olduğu öğrenilmiştir. Doğumdan sonra ilk bir saat içinde emzirilen erkek bebeklerin oranı %58.3, kız bebeklerin oranı ise %59.9'dur. Araştırma sırasında yaşları 0-1 ay arasında olan bebeklerde, ilk bir saat içinde emzirilen bebeklerin oranı %74.2 iken, yaşları 1-60 ay arasındaki bebeklerde bu oran %55.9-61.0 arasında değişmektedir. Kentsel yerleşim bölgelerinde bebeklerin %59.3'ü doğumdan sonraki bir saat içinde, %29.7'si 1-11 saat içinde emzirilmektedir. Kırsal yerleşim bölgelerindeki bebekler için bu oranlar sırasıyla %58.7 ve %32.0'dir. Doğumdan sonra ilk bir saat içinde emzirilen bebeklerin oranı %52.4 ile en düşük Ortadoğu Anadolu, %75.4 ile en yüksek Batı Marmara bölgesindedir. Bebeklerin doğumdan sonra emzirilme zamanı, annelerin eğitim durumu açısından da değerlendirilmiştir. Buna göre okur yazar olmayan annelerin %54.6'sı bebeklerini doğumdan sonra ilk bir saat içinde emzirirken, %32.8'i 1-11 saat içinde emzirmektedir. Bu oranlar ilkokul bitirmemiş anneler için sırasıyla %59.0 ve %31.3, ilköğretim birinci kademede eğitim görmüş anneler için %59.0 ve %31.0, ilköğretim ikinci kademede eğitim gören anneler için ise %60.9 ve %33.3'dür (Tablo 3.2.1.6).

Tablo 3.2.1.6. 0-5 yaş arası çocukların doğumdan sonra ilk anne sütü alma zamanlarına göre dağılımları (%)

Temel Özellik	≤1 saat	1-11 saat	12-23 saat	≥24 saat	Bilmiyor/ Hatırlamıyor	Çocuk sayısı
Cinsiyet						
Erkek	58.3	31.0	2.8	7.0	0.8	1620
Kız	59.9	29.8	2.2	6.8	1.3	1489
Yaş grubu (ay)						
0-1	74.2	22.4	0.0	3.4	0.0	33
1-3	56.7	32.7	1.1	9.5	0.0	125
4-6	55.9	31.3	3.7	9.1	0.0	125
7-12	60.2	27.9	2.9	9.0	0.0	306
13-18	60.0	30.2	2.1	7.8	0.0	264
19-23	61.0	28.8	1.6	6.4	2.2	198
24-60	58.8	30.8	2.6	6.4	1.3	2058
Yerleşim yeri						
Kent	59.3	29.7	2.9	7.3	0.8	2080
Kır	58.7	32.0	1.8	5.8	1.7	1029
NUTS 12 Bölge						
İstanbul	52.6	37.3	3.6	6.1	0.4	211
Batı Marmara	75.4	14.8	1.7	6.1	2.0	146
Ege	54.1	33.1	2.9	9.7	0.3	265
Doğu Marmara	61.8	29.5	1.4	7.3	0.0	202
Batı Anadolu	66.4	23.2	1.4	5.9	0.1	204
Akdeniz	58.5	35.0	1.4	4.4	0.8	258
Orta Anadolu	57.5	30.4	2.4	8.6	1.1	312
Batı Karadeniz	65.4	23.8	2.4	6.5	1.9	247
Doğu Karadeniz	62.4	25.7	2.4	8.0	1.4	195
Kuzeydoğu Anadolu	68.0	26.9	0.3	3.0	1.7	311
Ortadoğu Anadolu	52.4	39.0	2.4	5.7	0.5	384
Güneydoğu Anadolu	58.5	26.9	2.6	8.8	3.2	374
Annenin eğitim durumu						
Okur yazar değil	54.6	32.8	2.8	7.9	1.9	473
İlkokul bitirmemiş	59.0	31.3	2.5	6.7	0.4	235
İlköğretim 1. kademe	59.0	31.0	2.8	6.6	0.6	1491
İlköğretim 2. kademe	60.9	33.3	1.5	4.2	0.0	155
Lise ve üzeri	62.7	27.8	1.5	7.5	0.5	533
TÜRKİYE GENELİ	**59.1**	**30.4**	**2.5**	**6.9**	**1.1**	**3109**

Anne sütü alan 0-5 yaş arası çocuklara, doğumdan sonraki ilk 3 gün içinde anne sütü dışında verilen yiyecek veya içeceklerin dağılımı Tablo 3.2.1.7'de verilmiştir. Genel olarak incelendiğinde, bu yaş grubu çocukların %70.6'sına, doğumdan sonraki ilk üç gün içinde anne sütü dışında herhangi bir yiyecek/içecek verilmediği görülmektedir.

Belirtilen süre içerisinde verilen yiyecek/içecek dağılımına bakıldığında ise genelde %37.4 oranı ile şekerli su, %37.0 oranı ile de hazır mama (formüla) verilme durumunun en yüksek oranlarda olduğu belirlenmiştir. Sadece su verilen bebeklerin oranı ise %24.6'dır. Anne sütü dışında bir süt verilen bebeklerin oranı % 4 iken, bal/pekmez/lokum/reçel verilen bebeklerin oranı %1.7'dir. Doğumdan sonra ilk 3 gün içinde düşük oranlarda da olsa bebeklere, çay (%1.3), muhallebi vb. unlu mamalar (%0.8), meyve suyu (%0.7) ve yemek suyunun (%0.2) da verildiği öğrenilmiştir.

Doğumdan sonraki ilk üç gün içinde verilen anne sütü dışındaki yiyecek veya içeceklerin, çocukların cinsiyetine, yerleşim yerine, bölgelere ve annenin eğitim durumuna göre dağılımları incelendiğinde, bebeklere şekerli su verilme oranının erkeklerde %36.6, kızlarda %38.3 olduğu görülmüştür. Kentsel ve kırsal yerleşim bölgelerinde bu açıdan oranlar benzerdir. Bölgelere göre dağılımlar incelendiğinde, en yüksek oranın %59.8 ile Güneydoğu Anadolu bölgesinde olduğu gözlenmektedir. Bunu %49.2 ile Akdeniz, %41.7 ile Orta Anadolu, %35.3 ile Ortadoğu Anadolu, %33.8 ile Ege bölgeleri izlemektedir. Bu açıdan en düşük oran ise %9.8 ile Batı Marmara bölgesindedir. Şekerli su verilme durumu, annelerin eğitim durumuna göre incelendiğinde, oranların en düşük lise ve üzerinde eğitim almış annelerde, en yüksek okur yazar olmayan annelerde olmak üzere %23.7-52.6 arasında değiştiği izlenmektedir (Tablo 3.2.1.7).

Doğumdan sonraki ilk üç gün içinde anne sütü dışında sadece su verilme oranlarının cinsiyete göre dağılımı benzerdir. Bu açıdan oranların, kentsel alanda %23.0, kırsal alanda ise %28.8 olduğu izlenmektedir. Doğumdan sonraki ilk üç gün içinde anne sütü dışında sadece su verilme oranları bölgelere göre %9.6-34.6, annenin eğitim durumuna göre ise %16.2-48.1 arasında değişkenlik göstermektedir (Tablo 3.2.1.7).

Anne sütü dışında bir süt verilen bebeklerin oranı genelde %4 olmakla birlikte, kırsal yerleşim bölgelerindeki oranın (%7.2), kentsel yerleşim bölgelerinden (%2.7) daha yüksek olduğu görülmektedir. Bölgeler arasındaki en yüksek oran da Batı Karadeniz bölgesindedir (%9.6). İstanbul ve Batı Marmara bölgelerinde anne sütü dışında bir süt verilen bebeğe rastlanmamıştır (Tablo 3.2.1.7).

Eğitim düzeyi düşük olan (okur yazar değil ve ilkokul bitirmemiş) annelerin (sırasıyla %7.9 ve %4.7), diğerlerinden daha yüksek oranla bebeklerine, doğumdan sonra ilk üç gün içinde anne sütü dışında bir süt verdikleri izlenmektedir (Tablo 3.2.1.7).

Genel olarak bakıldığında verilme oranları düşük olmakla birlikte doğumdan sonra ilk 3 gün içinde bal/pekmez/lokum/reçel verilen bebeklerin oranı, kentsel ve kırsal yerleşim yerlerinde benzer ancak İstanbul bölgesinde (%6.3) ve ilkokulu bitirmemiş annelerde (%6.5) daha yüksek orandadır.

Çay verilen bebeklerin oranı kırsal yerleşim yerlerinde (%2.2) kentselden, Ortadoğu Anadolu (%5.9), Batı Marmara (%4.5) ve Akdeniz (%3.0) bölgelerinde diğerlerinden, okur yazar olmayan (%2.6) ve lise üzeri eğitim gören annelerde (%2.4) daha yüksek bulunmuştur.

Bebeklere ilk üç gün içinde muhallebi vb. unlu mamalar, kentsel bölgelerde (%1.0), özellikle Güneydoğu Anadolu bölgesinde (%2.4) ve okur yazar olmayan anneler (%2.9) tarafından verilirken, yemek sularının ise en fazla Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde (%2.5) verildiği görülmektedir (Tablo 3.2.1.7).

Tablo 3.2.1.7. 0-5 yaş arası çocuklara doğumdan sonraki ilk 3 gün içinde anne sütü dışında yiyecek veya içecek verilme durumlarına göre dağılımları (%)

Temel Özellik	Bal, Pekmez, Lokum, Reçel	Çay	Hazır mama (formula)	Meyve suyu	Muhallebi veya unlu mamalar	Sadece su	Süt (Anne sütü dışında)	Şekerli su	Yemek suyu	Diğer	Bilmiyor	Hayır	Bilmiyor	Çocuk sayısı
Cinsiyet														
Erkek	1.9	1.8	35.5	0.2	1.1	24.4	3.0	36.6	0.3	7.6	0.7	69.1	2.2	1614
Kız	1.5	0.6	38.6	1.1	0.4	24.9	5.2	38.3	0.2	9.5	0.0	72.3	2.1	1492
Yerleşim yeri														
Kent	1.9	0.9	40.9	0.8	1.0	23.0	2.7	37.4	0.2	8.5	0.5	69.9	2.1	2077
Kır	1.4	2.2	26.9	0.3	0.2	28.8	7.2	37.3	0.2	8.5	0.2	72.4	2.2	1029
NUTS 12 Bölge														
İstanbul	6.3	0.0	59.0	0.0	0.0	15.4	0.0	28.8	0.0	8.6	2.0	75.3	2.0	209
Batı Marmara	0.0	4.5	49.1	0.0	0.0	31.0	0.0	9.8	0.0	7.6	0.0	73.1	2.0	145
Ege	3.2	0.6	31.0	0.0	0.6	34.6	1.0	33.8	0.0	10.6	0.0	64.8	1.7	265
Doğu Marmara	1.2	0.0	62.2	0.0	0.0	26.2	3.2	23.1	0.0	7.8	0.0	65.0	2.0	203
Batı Anadolu	0.0	0.0	41.3	0.0	1.1	21.5	5.3	21.1	0.0	6.4	0.0	72.9	3.4	203
Akdeniz	1.4	3.0	24.5	0.0	0.0	25.8	6.0	49.2	0.6	9.0	0.0	67.8	0.7	261
Orta Anadolu	0.0	0.0	35.0	0.0	0.8	30.4	6.1	41.7	0.0	8.3	0.0	69.9	1.3	317
Batı Karadeniz	1.4	0.0	45.0	1.7	1.4	27.1	9.6	29.2	0.0	4.2	1.7	70.4	2.8	246
Doğu Karadeniz	0.0	0.0	63.0	1.9	0.0	9.6	3.8	22.4	0.0	3.6	5.3	77.1	3.8	196
Kuzeydoğu Anadolu	0.7	3.7	25.3	0.7	0.7	28.9	5.1	37.9	2.5	6.2	0.0	73.2	1.5	308
Ortadoğu Anadolu	1.6	5.9	27.6	0.9	0.9	24.8	6.4	35.3	0.9	10.5	0.0	78.7	1.0	378
Güneydoğu Anadolu	0.5	0.9	20.9	2.8	2.4	18.7	4.2	59.8	0.0	9.4	0.0	69.4	3.5	375
Annenin eğitim durumu														
Okur yazar değil	1.5	2.6	20.8	1.7	2.9	16.6	7.9	52.6	0.5	13.0	0.0	73.1	2.8	468
İlkokul bitirmemiş	6.5	0.0	29.8	2.5	0.0	27.6	4.7	38.5	0.0	15.1	0.0	72.4	0.7	235
İlköğretim 1. kademe	2.1	0.6	36.6	0.5	0.5	25.6	4.2	36.7	0.1	8.2	0.0	71.5	1.9	1497
İlköğretim 2. kademe	0.0	0.0	33.1	0.0	0.0	48.1	0.0	43.7	0.0	3.8	0.0	62.2	2.7	155
Lise ve üzeri	0.0	2.4	56.6	0.0	0.8	16.2	1.6	23.7	0.5	7.1	0.0	68.0	1.7	533
TÜRKİYE GENELİ	**1.7**	**1.3**	**37.0**	**0.7**	**0.8**	**24.6**	**4.0**	**37.4**	**0.2**	**8.5**	**0.4**	**70.6**	**2.1**	**3106**

Anne sütünü toplam olarak 6 aydan daha kısa süre emen bebeklerin, emmeyi bırakma nedenleri Tablo 3.2.1.8'de verilmiştir. Bunlar arasında Türkiye genelinde, *"anne sütünün olmaması/yetersizliği"* ilk sırada (%47.6) yer almaktadır. Kırsal yerleşim yerlerinde bu nedenle emzirmenin kesildiğini belirtenlerin oranı %55.8 iken, kentsel alanda %43.7'dir. Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde %66.7 oranı ile bu neden ilk sırada yer almaktadır. Türkiye genelinde 6 aydan daha kısa süre emen bebeklerin emmeyi bırakma nedenleri arasında ikinci sırada, %22.3 oranı ile *"bebek istemedi"* yanıtı yer almaktadır. Kırsal yerleşim yerlerinde bu nedenle emzirmenin kesildiğini belirtenlerin oranı %16.0 iken, kentsel alanda %25.4'dür. bebeğin istememsi nedeni ile emzirmenin kesilmesi %59.0 oranı ile en yüksek Batı Anadolu bölgesindedir. Genelde, 6 aydan önce anne sütünün kesilme nedenleri olarak gösterilen diğer nedenler, annenin sağlık sorunları %9.5, annenin çalışması %4.1, bebeğin sağlık sorunları %3.7 ve annenin gebe kalması %2.4 oranlarıyla sıralanmaktadır (Tablo 3.2.1.8).

Tablo 3.2.1.8. Altı aydan az anne sütü alanların emmeyi bırakma nedenlerine göre dağılımları (%)

	Annenin çalışması	Anne sütü yok/ yetersiz	Bebeğin büyümesi durdu/yavaşladı	Bebek istemedi	Annenin sağlık sorunları	Bebeğin sağlık sorunları	Anne gebe kaldı	Sağlık personeli önerdi	Diğer	Bilmiyor	Çocuk sayısı
Cinsiyet											
Erkek	5.7	48.1	0.0	17.9	8.7	3.7	2.1	0.2	11.2	2.6	215
Kız	2.5	47.2	0.7	26.6	10.4	3.6	2.7	0.0	5.2	1.0	190
Yaş grubu (ay)											
0-12	0.0	57.8	1.9	15.0	11.9	6.6	3.3	0.0	3.6	0.0	57
13-23	5.2	40.2	1.4	25.7	12.8	1.0	5.3	0.0	8.4	0.0	61
24-60	4.4	47.6	0.0	22.7	8.7	3.7	1.7	0.1	8.7	2.3	287
Yerleşim yeri											
Kent	5.1	43.7	0.6	25.4	9.8	2.1	1.6	0.1	9.6	1.9	267
Kır	1.8	55.8	0.0	16.0	8.9	6.8	4.0	0.0	5.0	1.6	138
12 Bölge											
İstanbul	7.4	33.1	0.0	14.8	7.4	0.0	3.4	0.0	25.0	8.8	25
Batı Marmara	0.0	57.5	0.0	11.3	10.0	21.2	0.0	0.0	0.0	0.0	17
Ege	4.4	48.9	0.0	27.8	7.8	7.0	0.0	0.0	4.1	0.0	44
Doğu Marmara	8.9	41.1	0.0	22.9	16.3	1.8	0.0	0.0	9.0	0.0	44
Batı Anadolu	0.0	35.1	0.0	59.0	0.0	5.9	0.0	0.0	0.0	0.0	13
Akdeniz	0.0	48.6	0.0	29.1	1.3	6.7	3.5	0.0	10.7	0.0	41
Orta Anadolu	3.1	31.0	0.0	24.0	18.1	5.9	3.1	1.4	10.3	3.1	48
Batı Karadeniz	2.0	62.0	0.0	23.8	8.8	1.6	0.0	0.0	2.0	0.0	35
Doğu Karadeniz	4.5	61.8	0.0	11.3	14.3	0.0	0.0	0.0	8.2	0.0	36
Kuzeydoğu Anadolu	0.0	66.7	0.0	5.0	4.4	3.3	20.7	0.0	0.0	0.0	29
Ortadoğu Anadolu	6.3	48.9	0.0	14.5	22.9	0.0	4.0	0.0	0.0	3.4	35
Güneydoğu Anadolu	2.7	62.1	3.1	15.1	7.3	0.0	2.8	0.0	4.2	2.8	38
TÜRKİYE GENELİ	**4.1**	**47.6**	**0.4**	**22.3**	**9.5**	**3.7**	**2.4**	**0.1**	**8.1**	**1.8**	**405**

Hiç anne sütü almadığı öğrenilen toplam 75 çocuğun, anne sütü emmeme nedenlerine göre dağılımları Tablo 3.2.1.9'da verilmiştir. Nedenler genel olarak incelendiğinde %40.4 oranıyla anne sütünün olmaması veya miktarının yetersizliği, birinci sırada yer almaktadır. Bunu %27.6 oranıyla bebeğin istememesi, %9.5 oranıyla annenin sağlık sorunlarının olması, %8.9 oranıyla da bebeğin sağlık sorunlarının olması izlemektedir. Anne sütünün olmaması veya miktarının yetersizliği nedeniyle hiç anne sütü alamayan çocukların bölgelere göre dağılımları incelendiğinde, en yüksek oranın (%58.6) Batı Anadolu bölgesinde olduğu, bunu Güneydoğu Anadolu (%57.9), Batı Marmara (%51.3), Orta Anadolu (%49.3) ve Ortadoğu Anadolu (%49.3) bölgelerinin izlediği, en düşük oranın ise Kuzeydoğu Anadolu (%7.3) bölgesinde olduğu görülmüştür. Batı Marmara bölgesinde bu nedenle anne sütü alamayan çocuğa rastlanmamıştır (Tablo 3.2.1.9).

Tablo 3.2.1.9. Hiç anne sütü emmeyen çocukların emmeme nedenlerine göre dağılımları (%)

Temel Özellik	Anne sütü yok/ miktarı yetersiz	Bebek istemedi	Annenin sağlık sorunları	Bebeğin sağlık sorunları	Diğer	Bilmiyor	Çocuk sayısı
Cinsiyet							
Erkek	44.1	28.9	10.1	7.6	4.6	4.7	46
Kız	34.2	25.3	8.5	11.0	21.0	0.0	29
Yaş grubu (ay)							
0-12	18.2	19.1	0.0	62.7	0.0	0.0	3
13-23	57.7	21.9	6.5	0.0	13.9	0.0	7
24-60	39.1	28.7	10.3	7.7	10.7	3.5	65
Yerleşim yeri							
Kent	39.8	27.2	10.4	7.8	10.9	3.9	54
Kır	42.7	28.7	6.3	12.3	9.9	0.0	21
NUTS 12 Bölge							
İstanbul	17.4	17.4	15.1	17.4	15.1	17.4	6
Batı Marmara	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	0.0	2
Ege	24.9	19.1	0.0	18.6	37.3	0.0	6
Doğu Marmara	51.3	24.9	18.5	0.0	5.3	0.0	6
Batı Anadolu	58.6	0.0	41.4	0.0	0.0	0.0	3
Akdeniz	38.1	36.4	17.6	8.0	0.0	0.0	6
Orta Anadolu	49.3	21.3	20.6	8.8	0.0	0.0	9
Batı Karadeniz	24.9	19.0	32.2	23.9	0.0	0.0	4
Doğu Karadeniz	30.7	69.3	0.0	0.0	0.0	0.0	4
Kuzeydoğu Anadolu	7.3	60.9	0.0	0.0	15.1	16.7	7
Ortadoğu Anadolu	49.3	8.1	0.0	42.6	0.0	0.0	7
Güneydoğu Anadolu	57.9	36.2	0.0	0.0	6.0	0.0	15
TÜRKİYE GENELİ	**40.4**	**27.6**	**9.5**	**8.9**	**10.7**	**3.0**	**75**

3.2.2.Tamamlayıcı Besinlerle Beslenme

Hiç anne sütü almayan çocukların, anne sütü yerine ne ile beslendikleri sorgulanmıştır. Buna göre Türkiye genelinde büyük çoğunluğun (%84.5) anne sütü olmadığında hazır bebek formülleri ile beslendiği öğrenilmiştir. İnek sütü ile beslenenlerin oranı %19.5, keçi sütü ile beslenenlerin oranı ise %1.7'dir. Hazır bebek formülleri ile beslenen erkek çocukların oranı %90.0 iken, kızların oranı %74.7'dir. Hazır bebek formülü kullanımı açısından kentsel alanda yaşayanlarda oran %85.3 iken kırsal alanda yaşayanlarda %81.5'dir (Tablo 3.2.2.1).

Tablo 3.2.2.1. Hiç anne sütü almayan çocukların anne sütü yerine beslendikleri yiyeceklere göre dağılımları (%)

Temel Özellik	İnek sütü	Keçi sütü	Hazır bebek/ devam formülü	Çocuk sayısı
Cinsiyet				
Erkek	15.9	1.5	90.0	47
Kız	25.9	1.9	74.7	29
Yerleşim yeri				
Kent	11.5	0.0	85.3	55
Kır	47.4	7.5	81.5	21
NUTS 12 Bölge				
İstanbul	15.1	0.0	67.4	6
Batı Marmara	0.0	0.0	33.8	2
Ege	37.7	0.0	80.9	6
Doğu Marmara	4.8	0.0	100.0	6
Batı Anadolu	0.0	0.0	100.0	3
Akdeniz	0.0	0.0	100.0	6
Orta Anadolu	48.7	0.0	91.2	9
Batı Karadeniz	0.0	0.0	100.0	4
Doğu Karadeniz	26.8	28.0	45.2	4
Kuzeydoğu Anadolu	19.9	0.0	55.9	7
Ortadoğu Anadolu	65.0	15.7	58.8	7
Güneydoğu Anadolu	18.1	0.0	93.0	16
Annenin eğitim durumu				
Okur yazar değil	32.0	0.0	65.6	14
İlkokul bitirmemiş	0.0	0.0	80.8	5
İlköğretim 1. kademe	26.3	4.0	85.3	37
İlköğretim 2. kademe	0.0	0.0	100.0	2
Lise ve üzeri	0.0	0.0	100.0	9
TÜRKİYE GENELİ	**19.5**	**1.7**	**84.5**	**76**

Hazır bebek formülleri verilmiş çocukların, hazır mamaya başlama nedenleri Tablo 3.2.2.2'de verilmiştir. Büyük bir çoğunluk (%62.7) anne sütü olmadığı veya yetmediği için bu formüllere başlarken %20.4 oranında doktor önerisi ile, %12.3 oranında ise bebek anne sütünü emmediği için başlamıştır.

Kentsel alanda yaşayanlarda bebeğin büyümesinin yavaşlaması, annenin ve bebeğin sağlık sorunları, bebeğin anne sütünü emmemesi ve doktor önerisi ile hazır formüllere başlama oranları, kırsal alandakilerden daha yüksektir. Kırsal alanda ise kentsele göre daha yüksek oranda annenin gebe kalması nedeniyle formüllere başlanmıştır.

Bölgelere göre incelendiğinde, anne sütü olmadığı veya yetmediği için formüllere başlama, bütün bölgelerde en yüksek oranda olmakla birlikte İstanbul (%77.7), Batı Karadeniz (%76.9), Doğu Karadeniz (%67.8), Orta Anadolu (%67.0), Akdeniz (%66.4) ve Güneydoğu Anadolu (%61.1) bölgelerinde diğerlerinden daha yüksek orandadır. Doktor önerisiyle bebek formüllerine başlama oranları ise Kuzeydoğu Anadolu (%39.4), Batı Karadeniz (%28.9), İstanbul (%28.8), Batı Marmara (%27.6), Ege (%24.6) ve Doğu Marmara (%21.6) bölgelerinde diğer bölgelerdekilerden daha yüksektir (Tablo 3.2.2.2).

Tablo 3.2.2.2. Hazır bebek formülleri verilmiş çocukların hazır mamaya başlama nedenlerine göre dağılımları (%)

Temel Özellik	Anne sütü yok/ Yetmedi	Bebeğin büyümesi durdu/Yavaşladı	Annenin sağlık sorunu	Anne gebe kaldı	Bebeğin sağlık sorunu	Bebek anne sütünü emmedi	Doktor önerdi	Diyetisyen önerdi	Diğer sağlık personeli önerdi	Aile büyükleri/ komşu/arkadaş önerdi	Reklamlardan etkilendi	Diğer	Çocuk sayısı
Cinsiyet													
Erkek	65.9	6.3	4.9	1.4	10.0	14.8	24.0	0.0	2.7	3.0	0.8	13.3	37
Kız	59.1	8.9	6.8	2.7	3.9	9.4	16.3	0.0	0.4	8.0	0.9	13.1	39
Yerleşim yeri													
Kent	61.5	9.3	6.0	1.0	7.6	12.5	21.5	0.0	1.7	4.4	1.1	13.9	57
Kır	66.6	1.8	5.1	5.5	5.9	11.5	16.6	0.0	1.4	8.5	0.0	11.2	19
12 Bölge													
İstanbul	77.7	5.7	0.0	2.6	9.1	11.8	28.8	0.0	3.0	2.6	2.6	17.0	8
Batı Marmara	55.3	22.5	4.3	4.0	4.0	9.1	27.6	0.0	0.0	4.3	0.0	8.7	4
Ege	52.5	9.7	14.3	0.0	0.0	8.9	24.6	0.0	0.0	2.1	3.8	16.5	7
Doğu Marmara	57.0	9.1	9.6	0.0	8.5	16.5	21.6	0.0	0.0	1.6	0.0	4.8	5
Batı Anadolu	37.8	16.4	0.0	0.0	19.8	32.9	5.0	0.0	0.0	1.5	0.0	16.4	4
Akdeniz	66.4	7.0	4.0	2.4	9.2	4.5	16.6	0.0	3.4	9.7	0.0	24.3	9
Orta Anadolu	67.0	3.5	3.5	3.4	7.4	10.1	18.9	0.0	1.7	0.0	0.0	14.4	12
Batı Karadeniz	76.9	7.3	4.9	0.0	6.5	14.5	28.9	0.0	0.0	6.1	0.0	11.3	6
Doğu Karadeniz	67.8	8.6	6.8	3.3	5.3	8.7	13.5	0.0	1.8	6.6	0.0	5.0	6
Kuzeydoğu Anadolu	51.3	2.3	2.3	8.8	6.5	9.5	39.4	0.0	0.0	6.3	0.0	8.9	5
Ortadoğu Anadolu	57.7	5.3	17.5	4.4	2.8	5.0	10.4	0.0	2.8	0.0	0.0	0.0	4
Güneydoğu Anadolu	61.1	1.8	5.3	3.2	3.6	15.1	12.3	0.0	3.1	18.2	0.0	8.8	6
TÜRKİYE GENELİ	**62.7**	**7.5**	**5.8**	**2.0**	**7.2**	**12.3**	**20.4**	**0.0**	**1.6**	**5.4**	**0.9**	**13.2**	**76**

Araştırma kapsamına alınan çocuklardan iki yaşından küçük olanlar için tamamlayıcı besin olarak hangilerinin ne zaman başlandığı sorgulanmış ve bu soruya yanıt verenler üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır. İnek sütü, yoğurt ve peynire başlama oranları ve ortalama başlama yaşları Tablo 3.2.2.3'de görülmektedir.

Türkiye genelinde bu yaş grubu çocuklar ortalama 8.4 aylık olduklarında %54.6'sına inek sütü verilmeye başlanmıştır. Kentsel alanda çocukların %52.8'ine ortalama 8.7 aylıkken inek sütü başlanırken, kırsal alanda %59.1'ine ortalama 7.7 aylıkken başlanmıştır. İnek sütü verilen çocukların oranı en düşük Doğu Karadeniz bölgesinde (%40.3), en yüksek İstanbul (%59.9) ve Doğu Marmara bölgesindedir (%59.8). En erken başlanan bölge Batı Anadolu bölgesi olup (7.0 ay), bunu Güneydoğu Anadolu bölgesi (7.2 ay) izlemektedir. En geç başlanan bölge ise 9.9 ay ile Batı Marmara bölgesidir (Tablo 3.2.2.3).

Tamamlayıcı besin olarak yoğurt başlanan çocukların oranı %89.0'dur ve ortalama 6.7'inci ayda başlanmıştır. Kentsel alandaki çocukların %90.6'sına 6.3 aylık olduklarında başlanırken kırsaldakilerin %85.2'sine 7.8 aylık olduklarında başlanmıştır. Çocuklara yoğurt başlama açısından en düşük oran %70.2 ile Batı Karadeniz bölgesinde, en yüksek oran ise %98.4 ile Batı Anadolu bölgesindedir. Yoğurda başlama zamanı açısından ise en erken başlanan bölge 5.9 ay ile Doğu Karadeniz bölgesinde, en geç başlanan bölge ise 8.1ay ile Güneydoğu Anadolu bölgesidir (Tablo 3.2.2.3).

Genelde peynire başlama zamanı 8.6 aydır ve çocukların %70.1'ine tamamlayıcı besin olarak verilmiştir. Kentseldeki çocukların %75.3'üne verilirken kırsaldakilerin %57.5'ine verilmiştir. Bu yerleşim yerlerinde peynire başlama zamanları ise sırasıyla 7.8 ve 11.1 aydır. Bölgelere göre incelendiğinde, en erken Batı Anadolu (6.4 ay) ve Doğu Marmara (6.5 ay) bölgelerinde, en geç ise Kuzeydoğu Anadolu (12.7 ay) bölgesinde başlanmaktadır. Peynire başlanan çocukların oranı ise en yüksek Batı Marmara (%83.7) ve İstanbul (%81.9), en düşük Ortadoğu Anadolu (%48.9) ve Güneydoğu Anadolu (%49.6) bölgelerindedir (Tablo 3.2.2.3).

Tablo 3.2.2.3. Yirmidört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (inek sütü, yoğurt, peynir) başlama durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri

Temel Özellik	İnek sütü		Yoğurt		Peynir		Çocuk sayısı
	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{x}$	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{x}$	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{x}$	
Cinsiyet							
Erkek	55.0	8.0	88.9	6.8	71.2	8.2	429
Kız	54.2	8.9	89.1	6.7	68.9	9.0	410
Yerleşim yeri							
Kent	52.8	8.7	90.6	6.3	75.3	7.8	575
Kır	59.1	7.7	85.2	7.8	57.5	11.1	264
NUTS 12 Bölge							
İstanbul	59.9	9.1	89.7	6.6	81.9	7.6	51
Batı Marmara	50.3	9.9	94.4	6.3	83.7	7.2	48
Ege	55.1	9.0	95.2	6.4	79.4	8.9	78
Doğu Marmara	59.8	8.7	93.5	6.0	78.6	6.5	55
Batı Anadolu	57.7	7.0	98.4	6.0	77.4	6.4	44
Akdeniz	58.6	8.7	95.3	6.9	80.7	10.0	75
Orta Anadolu	54.8	8.9	80.7	6.7	64.6	7.6	83
Batı Karadeniz	53.4	7.6	70.2	6.1	60.7	8.4	66
Doğu Karadeniz	40.3	8.3	90.7	5.9	79.2	6.6	64
Kuzeydoğu Anadolu	51.6	7.9	85.4	7.1	65.7	12.7	80
Ortadoğu Anadolu	57.0	9.0	83.5	7.1	48.9	8.9	91
Güneydoğu Anadolu	47.4	7.2	82.7	8.1	49.6	10.7	104
TÜRKİYE GENELİ	**54.6**	**8.4**	**89.0**	**6.7**	**70.1**	**8.6**	**839**

Türkiye genelinde çocukların %55.8'ine hazır meyveli çocuk yoğurtları/taze peynirlere başlandığı, başlama zamanının da ortalama 7.6 ay olduğu saptanmıştır. Kentsel yerleşim yerlerinde çocukların %60.3'üne (7.5 aylık iken), kırsalda ise %45.0'ine (7.8 aylık iken) verilmiştir. Bölgelere göre incelendiğinde verilen çocukların oranı %36.2-72.1 arasında değişmektedir ve en düşük oran Ortadoğu Anadolu, en yüksek oran ise Akdeniz bölgesindedir (Tablo 3.2.2.4).

Hazır bebek/devam formüllerine genelde 3.7'inci ayda tamamlayıcı besin olarak çocukların %51.2'sinde başlanmaktadır. Bu formüllere başlanma oranları kentsel yerleşim bölgelerinde (%54.7), kırsaldakilerden (%42.5) daha yüksektir. Bölgeler arasında en yüksek oranlarla başlananların, İstanbul (%69.3), Doğu Karadeniz (%68.2), Doğu Marmara (%68.0) ve Orta Anadolu (%65.4) bölgeleri olduğu görülmektedir (Tablo 3.2.2.4). Hazır kaşık mamalar (toz/kavanoz) ise genelde 5.7

aylık iken çocukların %34.2'sine başlanmaktadır. Bu besinlere başlanan çocukların oranları yine kentsel yerleşim yerlerinde (%39.9) kırsaldakilerden (%20.4) daha yüksektir.

Tablo 3.2.2.4. Yirmidört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (hazır meyveli çocuk yoğurdu/taze peynir, hazır kutu/paket mama-bebek/devam formülü, hazır kaşık mama-toz/kavanoz) başlama durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri

Temel Özellik	Hazır meyveli çocuk yoğurdu/taze peynir		Hazır kutu/paket mama (bebek/devam formülü)		Hazır kaşık mama (toz/kavanoz)		
	Verildi	İlk verilen ay	Verildi	İlk verilen ay	Verildi	İlk verilen ay	Çocuk sayısı
	%	$\bar{x}$	%	$\bar{x}$	%	$\bar{x}$	
Cinsiyet							
Erkek	57.4	7.6	51.9	3.6	37.7	5.8	429
Kız	54	7.6	50.3	3.7	30.4	5.6	410
Yerleşim yeri							
Kent	60.3	7.5	54.7	3.7	39.9	5.7	575
Kır	45	7.8	42.5	3.4	20.4	5.8	264
NUTS 12 Bölge							
İstanbul	69.8	8	69.3	3.5	63.8	5.5	51
Batı Marmara	62.4	7.1	45.4	4.5	49.4	5.4	48
Ege	56.2	7.7	47.5	3.1	31.4	5.5	78
Doğu Marmara	53.2	7.7	68	3.4	35.6	6.5	55
Batı Anadolu	66.7	6.4	47	5.1	51.9	6.4	44
Akdeniz	72.1	7.2	54	4.6	40.5	6.1	75
Orta Anadolu	47.1	7.2	65.4	3	34.2	5.1	83
Batı Karadeniz	52.3	8.3	66.8	3	32.8	4.9	66
Doğu Karadeniz	54.5	7.3	68.2	3.4	35.8	5.5	64
Kuzeydoğu Anadolu	59.4	7.8	30.9	3.1	20.6	6.6	80
Ortadoğu Anadolu	36.2	8	33.2	3.9	11.3	6.1	91
Güneydoğu Anadolu	39.9	8.1	32.6	3.5	12	5.1	104
TÜRKİYE GENELİ	**55.8**	**7.6**	**51.2**	**3.7**	**34.2**	**5.7**	**839**

Tamamlayıcı besin olarak kırmızı etler çocukların %50.9'una ortalama 10.5 ayda, et ürünleri (salam, sosis, sucuk vb.) çocukların %21.6'sına ortalama 11.9 ayda ve sakatatlar çocukların %8.0'ine ortalama 11.3 ayda başlanmaktadır. Bu besinlere kentsel yerleşim bölgelerinde kırsaldakilerden daha yüksek oranlarda

başlanmaktadır. Bölgelere göre incelendiğinde kırmızı etlere 8.1-13.1 aylar arasında, et ürünlerine (salam, sosis, sucuk vb.) 10.9-19.3 aylarda ve sakatatlara 7.8-14.7 aylar arasında başlanmaktadır (Tablo 3.2.2.5).

Tablo 3.2.2.5. Yirmi dört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (kırmızı et, et ürünleri ve sakatatlar) başlama durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri

Temel Özellik	Kırmızı et		Et ürünleri (salam, sosis, sucuk vb.)		Sakatatlar		Çocuk sayısı
	Verildi	İlk verilen ay	Verildi	İlk verilen ay	Verildi	İlk verilen ay	
	%	$\bar{x}$	%	$\bar{x}$	%	$\bar{x}$	
Cinsiyet							
Erkek	51.1	10.3	19.0	11.8	7.0	10.4	429
Kız	50.7	10.7	24.4	12.0	9.2	12.0	410
Yerleşim yeri							
Kent	52.8	10.0	23.9	11.6	8.8	10.9	575
Kır	46.3	11.8	16.1	13.1	6.3	12.6	264
NUTS 12 Bölge							
İstanbul	45.4	10.6	22.1	12.0	6.0	10.9	51
Batı Marmara	64.6	10.1	28.1	11.1	14.7	12.2	48
Ege	61.9	11.1	31.2	12.5	14.9	12.1	78
Doğu Marmara	65.0	9.4	26.8	11.3	10.4	10.2	55
Batı Anadolu	60.8	8.1	29.3	10.9	1.4	11.0	44
Akdeniz	58.6	10.6	32.6	11.5	15.9	11.8	75
Orta Anadolu	43.0	9.8	23.0	11.1	4.4	11.8	83
Batı Karadeniz	40.6	10.8	14.5	12.2	2.6	14.7	66
Doğu Karadeniz	57.1	9.5	5.8	13.0	3.6	13.0	64
Kuzeydoğu Anadolu	53.3	13.1	21.5	19.3	10.8	11.2	80
Ortadoğu Anadolu	45,3	12,6	10,0	10,9	3,5	7,8	91
Güneydoğu Anadolu	33,3	10,8	8,5	10,9	3,7	8,7	104
TÜRKİYE GENELİ	**50.9**	**10.5**	**21.6**	**11.9**	**8.0**	**11.3**	**839**

Çocuklar ortalama 9.9 aylık olduklarında tavuk-hindi, 10.3 aylık olduklarında balık ve 8.7 aylık olduklarında da yumurta sarısına başlanmaktadır. Bu besinlere belirtilen aylarda başlayan çocukların oranları sırasıyla %71.8, %49.6 ve %75.8'dir. Yerleşim yerlerine göre incelendiğinde bu besinlere kentsel alanlarda daha erken aylarda başlandığı ve başlanan çocukların oranlarının daha yüksek olduğu görülmektedir Tavuk-hindiye başlanan çocukların oranları, Akdeniz (%83.4), Doğu Marmara (%82.1) ve Ege (%80.9) bölgelerinde, diğer bölgelere göre daha yüksektir. Balık

başlama ayı 8.6 ay ile en erken Batı Anadolu bölgesinde olup, en yüksek oranda başlanan çocuklar, Batı Marmara (%79.2), Doğu Karadeniz (%72.3) ve Ege (%71.5) bölgelerindedir. Yumurta sarına ortalama olarak en erken 7.1 ay ile Batı Marmara, en geç 10.6 ay ile Güneydoğu Anadolu bölgesindeki çocuklara başlanmıştır (Tablo 3.2.2.6).

Tablo 3.2.2.6. Yirmi dört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (tavuk-hindi, balık, yumurta sarısı) başlama durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri

Temel Özellik	Tavuk, Hindi		Balık		Yumurta sarısı		Çocuk sayısı
	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{x}$	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{x}$	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{x}$	
Cinsiyet							
Erkek	73.2	9.6	51.6	10.0	79.7	8.9	429
Kız	70.3	10.2	47.3	10.6	71.6	8.4	410
Yerleşim yeri							
Kent	74.7	9.3	52.4	9.6	79.0	7.9	575
Kır	64.8	11.6	42.8	12.3	68.1	10.9	264
NUTS 12 Bölge							
İstanbul	71.9	10.3	56.2	10.5	78.5	8.4	51
Batı Marmara	77.2	9.2	79.2	9.7	86.3	7.1	48
Ege	80.9	10.6	71.5	11.3	79.3	9.7	78
Doğu Marmara	82.1	9.0	61.1	9.3	87.9	8.0	55
Batı Anadolu	77.4	8.6	48.8	8.6	86.6	7.8	44
Akdeniz	83.4	9.4	54.8	9.7	82.4	7.5	75
Orta Anadolu	68.8	9.7	41.1	9.8	74.0	7.5	83
Batı Karadeniz	61.5	9.9	44.9	10.0	60.3	7.3	66
Doğu Karadeniz	71.1	9.1	72.3	9.0	83.9	7.4	64
Kuzeydoğu Anadolu	70.7	11.9	48.5	14.4	73.5	10.1	80
Ortadoğu Anadolu	61.6	10.4	37.5	11.8	62.1	10.3	91
Güneydoğu Anadolu	56.0	10.4	19.1	9.9	63.3	10.6	104
TÜRKİYE GENELİ	**71.8**	**9.9**	**49.6**	**10.3**	**75.8**	**8.7**	**839**

Yumurta beyazına 10.2 ayda, tam yumurtaya 11.0 ayda ve kurubaklagillere 10.1 ayda başlandığı görülmektedir. Bu besinlere sırasıyla çocukların %63.3'üne, %57.4'üne ve %60.6'sına belirtilen aylarda başlanmıştır (Tablo 3.2.2.7).

Tablo 3.2.2.7. Yirmidört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (yumurta beyazı, tam yumurta, kurubaklagiller) başlama durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri

Temel Özellik	Yumurta beyazı		Tam yumurta		Kuru baklagiller (nohut, mercimek vb.)		Çocuk sayısı
	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{X}$	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{X}$	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{X}$	
Cinsiyet							
Erkek	62.9	11.0	58.1	11.1	62.6	9.9	429
Kız	63.6	9.3	56.6	10.9	58.5	10.5	410
Yerleşim yeri							
Kent	63.6	9.4	57.7	10.0	63.0	9.4	575
Kır	62.6	12.0	56.7	13.3	54.7	12.2	264
NUTS 12 Bölge							
İstanbul	54.3	9.7	49.9	10.2	57.5	9.2	51
Batı Marmara	70.6	8.6	54.6	9.8	70.6	10.0	48
Ege	66.2	11.2	64.2	11.0	63.3	11.5	78
Doğu Marmara	64.0	9.9	56.9	11.8	67.8	8.4	55
Batı Anadolu	70.2	8.8	66.3	9.4	82.9	9.4	44
Akdeniz	69.4	10.8	66.0	11.6	64.8	11.4	75
Orta Anadolu	64.0	8.5	57.0	9.8	70.4	10.6	83
Batı Karadeniz	57.1	8.7	54.3	9.7	56.3	10.0	66
Doğu Karadeniz	58.1	8.7	55.7	10.7	74.6	9.0	64
Kuzeydoğu Anadolu	66.5	8.5	62.1	9.2	49.0	10.1	80
Ortadoğu Anadolu	60.6	11.4	51.9	10.8	45.8	10.8	91
Güneydoğu Anadolu	61.1	11.3	50.8	12.9	47.1	10.3	104
TÜRKİYE GENELİ	**63.3**	**10.2**	**57.4**	**11.0**	**60.6**	**10.1**	**839**

Sütle hazırlanmış muhallebi verilen çocukların oranı %53.0'dür ve ortalama 7.6 ayda başlanmaktadır. Kırsal yerleşim yerlerinde muhallebiye kentsel yerleşi yerlerine göre daha erken aylarda başlanmaktadır. Muhallebiye en erken başlanan bölgeler Batı Marmara, Batı Anadolu, Kuzeydoğu Anadolu bölgeleridir (Tablo 3.2.2.8).

Çocukların %25.6'sına sütsüz hazırlanmış muhallebiye 7.3 aylıkken başlandığı öğrenilmiştir. Batı Marmara bölgesinde (%51.3) bu besine başlanan çocukların oranı diğer bölgelerden daha yüksektir (Tablo 3.2.2.8).

Makarna, erişte ve pilav gibi besinlere ise çocuklar 10.0 aylık olduğunda başlanmaktadır. Kırsal ve kentsel yerleşim yerlerinde benzer oranlarda çocuğa verilmiş olup kırsaldaki çocuklara (9.7 ay), kentseldekilerden (10.7 ay) daha erken başlanmıştır (Tablo 3.2.2.8).

Tablo 3.2.2.8. Yirmidört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (sütle ve sütsüz hazırlanmış muhallebi, makarna-erişte-pilav) başlama durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri

Temel Özellik	Sütle hazırlanmış muhallebi		Sütsüz hazırlanmış muhallebi		Makarna, erişte, pilav		Çocuk sayısı
	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{x}$	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{x}$	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{x}$	
Cinsiyet							
Erkek	55.7	7.3	26.0	6.6	75.8	9.9	429
Kız	50.2	8.1	25.3	8.0	72.3	10.1	410
Yerleşim yeri							
Kent	41.4	8.4	18.6	9.4	74.4	10.7	264
Kır	57.9	7.4	28.5	6.7	74.0	9.7	575
NUTS 12 Bölge							
İstanbul	60.1	7.7	35.4	7.0	70.1	10.7	51
Batı Marmara	56.2	6.6	51.3	6.1	81.7	10.0	48
Ege	60.0	9.0	30.5	9.9	80.2	11.7	78
Doğu Marmara	60.6	7.6	30.9	6.4	75.6	9.1	55
Batı Anadolu	69.6	6.8	30.2	7.0	70.4	8.5	44
Akdeniz	66.9	7.6	27.9	6.5	84.5	9.3	75
Orta Anadolu	41.2	7.8	18.1	7.0	70.4	10.0	83
Batı Karadeniz	47.4	7.4	10.8	6.0	64.8	10.0	66
Doğu Karadeniz	57.8	7.2	32.0	6.1	63.6	9.7	64
Kuzeydoğu Anadolu	38.8	7.0	19.0	6.9	79.4	9.6	80
Ortadoğu Anadolu	35.7	7.8	10.4	8.7	70.7	10.6	91
Güneydoğu Anadolu	35.9	7.3	16.9	7.3	70.0	9.9	104
TÜRKİYE GENELİ	**53.0**	**7.6**	**25.6**	**7.3**	**74.1**	**10.0**	**839**

Tahıllı çorbalara 8.6 ayda, sebze çorbalarına 8.2 ayda ve yoğurt çorbasına 8.2 ayda başlanmaktadır. Kırsal yerleşim yerlerindeki çocuklara bu çorba türlerinin verilme oranları daha yüksektir ve kentsel yerleşim yerlerine göre daha erken aylarda başlanmıştır. Doğu Marmara bölgesinde bu çorba türlerine, bütün bölgelerdekilerden daha erken aylarda başlanmıştır (Tablo 3.2.2.9).

Tablo 3.2.2.9. Yirmidört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (tahıl çorbası, sebze çorbası ve yoğurt çorbası) başlama durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri

Temel Özellik	Tahıl çorbası		Sebze çorbası		Yoğurt çorbası		Çocuk sayısı
	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{x}$	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{x}$	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{x}$	
Cinsiyet							
Erkek	61.4	8.8	74.3	8.1	75.9	8.3	429
Kız	56.6	8.4	68.8	8.4	70.2	8.2	410
Yerleşim yeri							
Kent	50.8	10.1	60.5	9.9	64.8	9.7	264
Kır	62.5	8.1	76.3	7.7	76.6	7.7	575
NUTS 12 Bölge							
İstanbul	60.1	8.4	80.3	7.9	76.7	7.9	51
Batı Marmara	69.0	8.2	92.1	7.1	75.6	7.6	48
Ege	75.7	10.5	78.5	10.0	64.2	10.6	78
Doğu Marmara	55.5	7.0	79.1	6.2	85.0	6.9	55
Batı Anadolu	80.3	7.5	79.3	6.8	95.3	8.6	44
Akdeniz	67.0	8.0	84.4	7.4	82.3	7.6	75
Orta Anadolu	58.2	7.9	59.3	6.9	71.8	7.7	83
Batı Karadeniz	64.9	8.9	60.1	8.8	61.5	7.0	66
Doğu Karadeniz	50.9	7.4	78.0	7.3	70.4	7.7	64
Kuzeydoğu Anadolu	43.1	7.9	60.9	11.1	70.7	10.8	80
Ortadoğu Anadolu	50.6	9.2	62.0	8.6	65.6	8.6	91
Güneydoğu Anadolu	39.5	9.4	52.5	10.1	62.0	8.1	104
TÜRKİYE GENELİ	**59.1**	**8.6**	**71.6**	**8.2**	**73.1**	**8.2**	**839**

Tarhana çorbası, çocukların %56.8'ine ve ortalama 7. 9 ayda, mercimek çorbası, çocukların %73.9'una 8.6 ayda başlanırken, hazır çorbalar, çocukların %23.2'sine 8.8 ayda başlanmıştır. Diğer çorbalardakine benzer olarak bu çorbalara da kırsal yerleşim yerlerindekilerden daha yüksek oranlarla ve daha erken aylarda başlandığı belirlenmiştir (Tablo 3.2.2.10).

Tablo 3.2.2.10. Yirmidört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (tarhana çorbası, mercimek çorbası ve hazır çorba) başlama durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri

Temel Özellik	Tarhana çorbası		Mercimek çorbası		Hazır çorba		Çocuk sayısı
	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{x}$	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{x}$	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{x}$	
Cinsiyet							
Erkek	58.1	7.9	74.2	8.5	24.0	9.3	429
Kız	55.6	7.9	73.5	8.7	22.4	8.2	410
Yerleşim yeri							
Kent	42.9	9.7	65.2	10.0	23.5	8.7	264
Kır	62.6	7.4	77.5	8.1	23.1	8.8	575
NUTS 12 Bölge							
İstanbul	66.4	8.2	73.7	8.4	35.4	9.4	51
Batı Marmara	92.1	7.2	85.8	7.6	27.1	8.5	48
Ege	86.3	9.9	82.7	10.6	23.8	9.3	78
Doğu Marmara	83.9	6.8	76.3	7.3	26.0	9.6	55
Batı Anadolu	81.3	7.0	91.5	7.1	33.3	6.9	44
Akdeniz	53.0	7.5	79.0	8.0	16.7	7.7	75
Orta Anadolu	51.4	7.5	74.9	7.9	36.2	8.7	83
Batı Karadeniz	59.2	7.2	63.7	9.4	27.8	9.2	66
Doğu Karadeniz	56.4	7.9	80.1	7.8	31.6	9.4	64
Kuzeydoğu Anadolu	24.8	7.6	74.1	11.1	46.2	8.5	80
Ortadoğu Anadolu	30.0	8.1	64.2	9.1	16.6	8.5	91
Güneydoğu Anadolu	20.5	7.6	58.4	8.7	3.1	8.2	104
TÜRKİYE GENELİ	**56.8**	**7.9**	**73.9**	**8.6**	**23.2**	**8.8**	**839**

Genelde çocukların %7.7'sine 12.9 ayda kahvaltılık tahıllar, %45.2'sine 8.0 ayda taze sebze püreleri, %34.1'ine 7.8 ayda taze sebze suları başlanmıştır (Tablo 3.2.2.11).

Kırsal yerleşim yerlerinde bu besinlere, kentseldekilerden daha yüksek oranlarda başlanmış olup, başlama ayları daha erkendir (Tablo 3.2.2.11).

Kahvaltılık tahıllar en yüksek oranla Batı Marmara bölgesindeki çocuklara verilmektedir ve en erken Doğu Karadeniz bölgesindeki çocuklara başlanmıştır. Taze sebze püreleri de en yüksek oranla Batı Marmara bölgesindeki çocuklara verilmiş olup, bu besine en erken başlanan bölge Batı Anadolu bölgesindeki çocuklardadır. Taze sebze suları ise en düşük oranla Kuzeydoğu Anadolu bölgesindeki çocuklara verilmiştir. Taze sebze sularının da en erken başlandığı bölge Batı Marmara bölgesidir (Tablo 3.2.2.11).

Tablo 3.2.2.11. Yirmidört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (kahvaltılık tahıllar, taze sebze püresi, taze sebze suları) başlama durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri

Temel Özellik	Kahvaltılık tahıllar		Taze sebze püresi		Taze sebze suyu		Çocuk sayısı
	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{x}$	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{x}$	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{x}$	
Cinsiyet							
Erkek	6.8	16.2	49.7	7.8	38.2	7.3	429
Kız	8.6	10.1	40.4	8.3	29.7	8.4	410
Yerleşim yeri							
Kent	5.2	18.2	29.1	9.9	24.3	9.8	264
Kır	8.7	11.6	51.9	7.6	38.1	7.3	575
NUTS 12 Bölge							
İstanbul	10.0	12.5	59.1	7.9	46.8	7.5	51
Batı Marmara	16.6	8.2	62.7	6.8	52.3	6.2	48
Ege	8.9	10.2	55.1	10.1	35.7	10.3	78
Doğu Marmara	8.1	16.5	47.3	6.7	34.3	6.9	55
Batı Anadolu	15.0	10.2	47.1	6.4	34.8	7.5	44
Akdeniz	6.9	12.0	55.4	8.4	38.8	7.3	75
Orta Anadolu	6.0	8.4	45.8	7.5	32.2	6.7	83
Batı Karadeniz	3.8	10.9	42.6	8.5	23.4	8.1	66
Doğu Karadeniz	2.4	6.0	56.7	7.3	41.1	6.9	64
Kuzeydoğu Anadolu	11.9	8.1	24.5	7.5	17.5	6.5	80
Ortadoğu Anadolu	7.1	9.7	32.0	8.2	25.4	7.9	91
Güneydoğu Anadolu	2.8	40.2	24.3	7.8	26.2	8.5	104
TÜRKİYE GENELİ	**7.7**	**12.9**	**45.2**	**8.0**	**34.1**	**7.8**	**839**

Taze meyve püreleri, çocukların %67.6'sına ortalama 7.3 aylıkken verilmiştir. Kırsal yerleşim yerlerindeki çocukların %74.0'üne 6.9 aylıkken verilirken, kentsel yerleşim yerlerindeki çocukların %52.7'sine 8.6 aylıkken verilmiştir. Meyve pürelerinin çocuklar verilme oranı en yüksek Batı Marmara bölgesindedir. Bu bölge aynı zamanda bu besine en erken başlanan bölgedir (Tablo 3.2.2.12).

Taze meyve sularının verilme durumu incelendiğinde, çocukların genelinde %69.3'üne 7.5 aylıkken verildiği görülmüştür. Bunda da kırsaldakilere daha yüksek oranda ve daha erken verilmiştir. Taze meyve sularının verilen çocukların oranı, Batı Marmara bölgesinde en yüksektir. Çocukların %96.0'sına 4.3 aylıkta su verilmeye başlanmıştır (Tablo 3.2.2.12).

Tablo 3.2.2.12. Yirmidört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (taze meyve püresi, taze meyve suları, su) başlama durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri

Temel Özellik	Taze meyve püresi		Taze meyve suyu		Su		Çocuk sayısı
	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{x}$	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{x}$	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{x}$	
Cinsiyet							
Erkek	70.2	7.1	69.6	7.5	97.6	4.2	429
Kız	65.2	7.6	68.9	7.4	94.2	4.5	410
Yerleşim yeri							
Kent	52.7	8.6	59.4	8.4	94.6	5.1	264
Kır	74.0	6.9	73.4	7.1	96.5	4.0	575
NUTS 12 Bölge							
İstanbul	70.4	7.1	66.2	6.8	92.1	4.9	51
Batı Marmara	86.1	6.3	94.2	6.5	98.2	3.7	48
Ege	80.0	8.3	80.1	8.3	97.8	4.1	78
Doğu Marmara	77.6	6.6	79.4	6.4	98.3	4.9	55
Batı Anadolu	75.9	6.7	73.8	8.9	100.0	4.6	44
Akdeniz	79.1	7.4	87.9	6.9	100.0	4.0	75
Orta Anadolu	68.7	7.0	65.3	6.9	90.0	3.7	83
Batı Karadeniz	50.8	7.1	48.1	7.1	88.2	2.9	66
Doğu Karadeniz	70.8	7.1	77.5	7.0	96.5	4.2	64
Kuzeydoğu Anadolu	42.5	7.3	51.5	7.5	95.4	4.2	80
Ortadoğu Anadolu	49.0	7.8	53.5	7.7	96.3	3.6	91
Güneydoğu Anadolu	54.4	7.7	54.0	8.3	94.9	5.1	104
TÜRKİYE GENELİ	**67.8**	**7.3**	**69.3**	**7.5**	**96.0**	**4.3**	**839**

Çocukların %30.8'ine 3.2 aylık olduklarında şekerli su verilmeye başlanmaktadır. Bitki çayları, çocukların %29.2'sine ortalama 5.8 ayda, çay ise %48.3'üne 10.3 ayda verilmiştir. Çayın ve şekerli suyun verilme oranları kentsel, bitki çaylarının verilme oranları ise kırsal yerleşim alanlarında daha yüksektir. Çaya en erken Ortadoğu Anadolu, bitki çaylarına Orta Anadolu, şekerli suya ise Doğu Marmara bölgelerinde başlanmaktadır (Tablo 3.2.2.13).

Tablo 3.2.2.13. Yirmidört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (çay, bitki çayı, şekerli su) başlama durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri

Temel Özellik	Çay		Bitki çayı		Şekerli su		Çocuk
	Verildi	İlk verilen ay	Verildi	İlk verilen ay	Verildi	İlk verilen ay	

	%	$\bar{x}$	%	$\bar{x}$	%	$\bar{x}$	sayısı
Cinsiyet							
Erkek	49.9	9.5	29.4	5.1	32.5	2.9	429
Kız	46.5	11.3	29.0	6.5	29.0	3.7	410
Yerleşim yeri							
Kent	57.4	10.4	18.9	9.0	35.6	3.7	264
Kır	44.5	10.3	33.4	5.0	28.8	3.0	575
NUTS 12 Bölge							
İstanbul	52.3	11.2	27.8	4.0	36.3	3.1	51
Batı Marmara	35.0	10.3	53.9	6.1	12.6	4.8	48
Ege	47.3	13.6	51.7	7.2	19.9	2.7	78
Doğu Marmara	33.0	14.0	40.2	4.9	29.7	2.2	55
Batı Anadolu	39.5	8.8	48.8	5.4	16.6	6.0	44
Akdeniz	54.2	10.8	31.7	5.6	34.3	2.3	75
Orta Anadolu	39.2	8.8	26.7	3.3	39.3	2.7	83
Batı Karadeniz	36.6	10.7	14.6	7.2	45.3	2.7	66
Doğu Karadeniz	40.9	10.2	32.4	7.7	28.0	4.9	64
Kuzeydoğu Anadolu	73.6	8.9	13.5	9.1	40.7	4.2	80
Ortadoğu Anadolu	56.1	7.6	11.8	6.9	27.7	4.4	91
Güneydoğu Anadolu	54.1	8.4	8.7	5.5	34.6	3.5	104
TÜRKİYE GENELİ	**48.3**	**10.3**	**29.2**	**5.8**	**30.8**	**3.2**	**839**

Türkiye genelinde ceviz fındık vb. yağlı tohumlara başlama zamanı ortalama 11.7 ay olup çocukların %40.2'sine verilmektedir. Batı Anadolu bölgesindeki çocukların %64.5'ine verilmektedir ve bu oran en yüksektir (Tablo 3.2.2.14).

Ekmek 8.3 ayda, bisküvi-kraker vb. besinler ise 8.9 ayda verilmeye başlanmaktadır. Ekmeğe en erken Kuzeydoğu Anadolu, bisküvi-kraker vb. besinler Batı Anadolu bölgesinde başlanmaktadır (Tablo 3.2.2.14).

Tablo 3.2.2.14. Yirmidört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (yağlı tohum, ekmek, bisküvi, kraker) başlama durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri

Temel Özellik	Yağlı tohum (ceviz. fındık vb.)		Ekmek		Bisküvi, kraker		Çocuk
	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{x}$	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{x}$	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{x}$	

							sayısı
Cinsiyet							
Erkek	38.4	11.7	86.9	8.4	79.1	9.1	429
Kız	42.0	11.7	84.6	8.3	82.0	8.7	410
Yerleşim yeri							
Kent	44.5	10.7	85.7	8.1	81.7	8.6	575
Kır	29.7	15.4	85.9	9.1	77.7	9.8	264
NUTS 12 Bölge							
İstanbul	41.7	11.2	81.8	8.4	83.7	8.0	51
Batı Marmara	43.4	11.5	89.8	8.3	90.2	8.3	48
Ege	54.3	13.9	88.8	9.0	89.7	9.7	78
Doğu Marmara	57.8	10.4	85.9	7.8	84.5	7.9	55
Batı Anadolu	64.5	11.0	91.7	7.7	88.0	7.4	44
Akdeniz	46.1	11.2	93.7	8.5	83.2	10.0	75
Orta Anadolu	31.2	12.3	85.8	8.3	81.5	8.0	83
Batı Karadeniz	34.4	11.8	70.7	8.4	72.1	8.3	66
Doğu Karadeniz	35.8	12.6	80.2	8.2	84.7	8.6	64
Kuzeydoğu Anadolu	30.1	11.2	89.3	7.1	74.8	8.6	80
Ortadoğu Anadolu	23.8	10.8	85.6	8.4	70.9	8.5	91
Güneydoğu Anadolu	19.5	12.1	81.5	8.6	69.3	10.4	104
TÜRKİYE GENELİ	**40.2**	**11.7**	**85.8**	**8.3**	**80.5**	**8.9**	**839**

Çocuklar yemek suları ile 7.4 aylık olduklarında tanışmaktadırlar ve %85.9'una verilmektedir. Kırsalda, kentsele göre daha erken başlanmaktadır. Akdeniz bölgesindeki çocukların %95.7'sine verilmektedir ve bu oran bölgeler içindeki en yüksek orandır (Tablo 3.2.2.15).

Gazlı içeceklere 13.0 ayda, hazır meyve sularına ise 10.0 ayda ve her ikisine de en yüksek oranda Akdeniz bölgesinde başlanmaktadır. Kuzeydoğu Anadolu, Batı Anadolu ve Ege bölgelerinde en yüksek oranlarda verilmekte olan hazır meyve sularına en erken 8.8 ay ile Batı Anadolu bölgesinde başlanmaktadır (Tablo 3.2.2.15).

Tablo 3.2.2.15. Yirmidört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (yemek suyu, gazlı içecekler, hazır meyve suları) başlama durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri

	Yemek suyu	**Gazlı içecekler (kola, gazoz vb.)**	**Hazır meyve suyu**

Temel Özellik	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{x}$	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{x}$	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{x}$	Çocuk sayısı
Cinsiyet							
Erkek	87.0	7.4	18.6	12.9	42.6	9.6	429
Kız	84.7	7.5	18.1	13.1	44.0	10.4	410
Yerleşim yeri							
Kent	83.7	8.9	22.2	12.7	47.1	9.9	264
Kır	86.8	6.8	16.8	13.1	41.7	10.0	575
NUTS 12 Bölge							
İstanbul	76.1	7.1	10.0	11.6	40.2	9.0	51
Batı Marmara	85.6	6.8	16.6	14.7	35.5	10.1	48
Ege	92.7	7.6	22.0	13.6	46.1	10.6	78
Doğu Marmara	88.9	6.2	21.3	13.4	38.9	10.9	55
Batı Anadolu	90.9	6.8	5.7	14.3	47.4	8.8	44
Akdeniz	95.7	7.1	26.3	14.1	52.5	10.2	75
Orta Anadolu	82.8	6.4	17.4	13.1	38.7	9.7	83
Batı Karadeniz	70.7	6.4	16.1	13.8	40.8	9.9	66
Doğu Karadeniz	84.9	7.1	11.8	11.8	29.0	10.7	64
Kuzeydoğu Anadolu	87.4	9.5	20.8	11.9	58.7	9.7	80
Ortadoğu Anadolu	83.4	7.6	13.9	13.0	43.3	9.7	91
Güneydoğu Anadolu	83.2	8.8	23.1	11.6	39.9	10.2	104
TÜRKİYE GENELİ	**85.9**	**7.4**	**18.4**	**13.0**	**43.3**	**10.0**	**839**

Çocuklara genel olarak 9.1 ayda reçel, 10.1 ayda bal, 11.7 ayda çikolata gofret vb. başlanmaktadır. Bu besinlerin çocuklara verilme oranları sırasıyla %49.2, %39.1 ve %52.6'dır. Reçel, en yüksek oranlarda Doğu Marmara ve Akdeniz bölgelerinde, bal, Doğu Karadeniz ve Batı Marmara, çikolata gofret ve fındık ezmesi ise Akdeniz ve Doğu Marmara bölgelerinde verilmektedir (Tablo 3.2.2.16).

Tablo 3.2.2.16. Yirmidört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (reçel, bal çikolata, gofret, fındık ezmesi) başlama durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri

	Reçel		Bal		Çikolata, gofret, fındık ezmesi		
	Verildi	İlk verilen ay	Verildi	İlk verilen ay	Verildi	İlk verilen ay	Çocuk

Temel Özellik	%	$\bar{x}$	%	$\bar{x}$	%	$\bar{x}$	sayısı
Cinsiyet							
Erkek	48.5	9.5	39.6	10.0	52.2	11.9	429
Kız	49.9	8.7	38.5	10.3	53.0	11.6	410
Yerleşim yeri							
Kent	47.1	9.4	30.1	11.3	53.4	12.1	264
Kır	50.1	9.0	42.8	9.8	52.2	11.5	575
NUTS 12 Bölge							
İstanbul	44.1	9.2	46.5	10.2	51.4	11.4	51
Batı Marmara	60.3	8.6	51.5	10.0	44.6	11.6	48
Ege	53.6	9.7	47.8	11.9	58.7	13.6	78
Doğu Marmara	65.9	8.3	50.4	8.5	63.8	10.3	55
Batı Anadolu	44.2	8.4	37.8	8.6	37.3	11.7	44
Akdeniz	62.0	9.0	42.0	10.1	64.6	12.1	75
Orta Anadolu	47.6	8.9	33.2	9.3	51.6	10.6	83
Batı Karadeniz	47.3	8.6	38.5	12.3	49.7	13.1	66
Doğu Karadeniz	58.9	8.7	54.4	9.7	50.7	11.6	64
Kuzeydoğu Anadolu	47.4	9.5	37.6	9.6	59.7	10.6	80
Ortadoğu Anadolu	31.5	9.8	22.7	11.1	47.6	11.6	91
Güneydoğu Anadolu	37.8	10.1	23.9	9.8	44.2	11.3	104
TÜRKİYE GENELİ	**49.2**	**9.1**	**39.1**	**10.1**	**52.6**	**11.7**	**839**

Genelde, şekerleme, lokum gibi besinler, çocukların %25.2'sine 12.4 aylık olduklarında, pekmez, pestil vb. besinler, %53.7'sine 8.1 aylık olduklarında, tereyağı ise %27.2'sine 9.2 aylık olduklarında başlanmıştır. Bu besinlere kentsel yerleşim bölgelerinde, kırsal yerleşim alanlarındakilerden daha geç başlanmaktadır (Tablo 3.2.2.17).

Tablo 3.2.2.17. Yirmidört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (şekerleme, lokum, pekmez, pestil, tereyağı) başlama durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri

	Şekerleme, lokum		**Pekmez, pestil**		**Tereyağ**		
	Verildi	**İlk verilen ay**	**Verildi**	**İlk verilen ay**	**Verildi**	**İlk verilen ay**	**Çocuk**

Temel Özellik	%	$\bar{x}$	%	$\bar{x}$	%	$\bar{x}$	sayısı
Cinsiyet							
Erkek	24.5	11.9	56.2	8.3	29.2	8.7	429
Kız	26.0	12.9	51.0	8.0	25.0	9.7	410
Yerleşim yeri							
Kent	30.2	13.5	39.1	8.6	22.8	11.2	264
Kır	23.2	11.8	59.7	8.0	29.0	8.5	575
NUTS 12 Bölge							
İstanbul	19.7	11.3	64.9	8.1	38.3	8.3	51
Batı Marmara	37.3	12.9	68.7	8.0	24.5	10.4	48
Ege	29.6	16.1	64.6	7.8	33.3	11.9	78
Doğu Marmara	25.2	12.0	67.8	7.0	46.4	8.0	55
Batı Anadolu	17.4	11.4	48.9	7.4	36.8	8.8	44
Akdeniz	31.5	11.0	57.0	8.0	20.6	8.7	75
Orta Anadolu	25.0	11.7	57.0	9.0	26.4	9.3	83
Batı Karadeniz	18.7	12.5	50.4	10.4	19.1	9.8	66
Doğu Karadeniz	18.0	11.9	64.8	7.3	37.5	8.3	64
Kuzeydoğu Anadolu	26.7	11.0	37.5	9.3	32.0	8.2	80
Ortadoğu Anadolu	26.8	13.3	31.8	10.3	19.7	9.7	91
Güneydoğu Anadolu	24.8	11.7	37.8	8.3	9.0	9.5	104
TÜRKİYE GENELİ	**25.2**	**12.4**	**53.7**	**8.1**	**27.2**	**9.2**	**839**

Kuyruk yağı kullanımı Doğu Karadeniz (%3.4), Kuzeydoğu Anadolu (%2.6), Akdeniz (%1.9) ve Güneydoğu Anadolu (%1.2) bölgelerinde yaşayan düşük oranlardaki çocuklara başlanmıştır. Diğer bölgelerde, çocuk beslenmesinde bu yağın kullanımı yaygın değildir. Genelde çocukların %0.7'sine 9.0 aylık olduklarında verilmiştir (Tablo 3.2.2.18).

Margarinler, çocukların %9.0'una 9.5 aylık olduklarında, sıvı yağlar ise %58.6'sına 8.5 aylık olduklarında verilmiştir (Tablo 3.2.2.18).

Tablo 3.2.2.18. Yirmidört aydan küçük çocuklara tamamlayıcı besinlerin (kuyruk yağı, margarin, sıvı yağ) başlama durumları ve başlama aylarının ortalama değerleri

Temel Özellik	Kuyruk yağı, iç yağı		Margarin		Sıvı yağ		Çocuk sayısı
	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{x}$	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{x}$	Verildi %	İlk verilen ay $\bar{x}$	
Cinsiyet							

Erkek	0.6	8.8	8.3	9.5	57.3	7.9	429
Kız	0.7	9.2	10.8	9.9	59.9	9.0	410
Yerleşim yeri							
Kent	0.5	10.4	8.5	9.7	50.7	10.2	264
Kır	0.8	8.6	9.9	9.8	61.8	7.9	575
NUTS 12 Bölge							
İstanbul	0.0	0.0	11.5	7.9	57.7	7.7	51
Batı Marmara	0.0	0.0	6.2	12.3	63.0	7.4	48
Ege	0.0	0.0	10.9	12.0	66.5	13.6	78
Doğu Marmara	0.0	0.0	14.6	11.3	82.6	7.9	55
Batı Anadolu	0.0	0.0	6.3	11.2	58.0	6.8	44
Akdeniz	1.9	9.0	13.4	6.9	68.2	7.6	75
Orta Anadolu	0.0	0.0	10.8	9.5	67.4	6.4	83
Batı Karadeniz	0.0	0.0	4.1	11.4	60.1	6.0	66
Doğu Karadeniz	3.4	10.3	9.4	12.4	67.7	7.5	64
Kuzeydoğu Anadolu	2.6	9.8	16.1	8.2	43.6	7.9	80
Ortadoğu Anadolu	0.0	0.0	9.6	11.5	39.2	8.7	91
Güneydoğu Anadolu	1.2	8.0	3.1	11.1	39.7	8.8	104
TÜRKİYE GENELİ	**0.7**	**9.0**	**9.5**	**9.8**	**58.6**	**8.5**	**839**

3.2.3. İshal Durumu ve Beslenme Uygulamaları

Tablo 3.2.3.1 ve Tablo 3.2.3.2'de 0-5 yaş arası çocukların ishal olma durumları ve ishal olduğunda tedavi için verilen besin/içeceklerin dağılımları verilmektedir. Bu yaş grubu çocuklarda son 15 gün içinde ishal olma durumu %16.9 olup, en fazla 7-12 ay yaş grubunda (%35.1), en az ise 24-60 ay arasında (%12.5) olduğu görülmektedir. Kentsel ve kırsal yerleşim yerlerine göre son 15 gün içinde ishal olma oranları incelendiğinde kırsal bölgelerde bu oranının (%18.4) kentsel bölgelere (%16.4) göre daha fazla olduğunu görmekteyiz. Bölgeler içerisinde son 15 gün içerisinde ishal görülme durumu en fazla bölge %24.6 ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi iken en az görülen bölge ise %10.1 ile Doğu Marmara'dır.

İshal durumunda tedavi amaçlı olarak kullanılan besin/içecekler (ağızdan sıvı tedavisi paketi/AST, anne sütü, patates püresi, pirinç lapası, su, yoğurt/ayran, yoğurt çorbası vb.) incelendiğinde, Türkiye genelinde en fazla kullanılan besin/içeceğin, su (%32.5) ve patates püresi (%29.3) olduğunu, bunları yoğurt/ayran (%20.5), pirinç lapası (%13.3), AST (%11.1), yoğurt çorbası (%7.7) ve anne sütü (%5.2)'nün izlediği görülmektedir (Tablo 3.2.3.2).

Yerleşim yerlerine göre ishalde en çok kullanılan besin/içeceklerin kullanım durumları dağılım yüzdeleri değişmekle birlikte Türkiye geneli ile benzer bulunmuştur. Hem kırsal hemde kentsel yerleşim yerlerinde en fazla kullanılan besin/içecek su (kentsel: %34.7, kırsal: %27.5), en az kullanılan besin ise anne sütüdür (kentsel: %5.4, kırsal: %4.8). Yaş gruplarına göre kullanılan besin/içeceklerin dağılımları da (1-3 ay yaş grubu hariç) Türkiye geneli ile benzerlik göstermekte olup yine en fazla su kullanılmaktadır. Sadece 1-3 ay yaş grubunda, en fazla kullanılan besin/içeceğin anne sütü olduğunu görmekteyiz (anne sütü %27.7, su %16.6). İshalde, pirinç lapası, yoğurtlu çorba, ayran, yoğurt ve patates püresi kullanımı yaşla birlikte artmaktadır. Genelde bu besinler 1-3 aylık dönemde kullanılmaya başlanmakta, ancak yaş arttıkça kullanım oranı da artmaktadır (Tablo 3.2.3.2).

Bölgelere göre ishalde kullanılan besin/içeceklerin dağılımları incelendiğinde, AST kullanımının en fazla olduğu bölgeler, Batı Anadolu (%14.9) ve Akdeniz (%16.0) bölgesi iken en az kullanılan bölge %4.0 ile Kuzeydoğu ve Ortadoğu Anadolu bölgesidir. Anne sütü kullanımının en fazla olduğu bölge, Akdeniz (%11.0) bölgesi iken en az kullanılan bölge %2.7 ile İstanbul'dur. Patates püresi kullanımının en fazla olduğu bölgeler, Ege (%41.5) ve Batı Marmara (%41.2) bölgesi iken en az kullanılan bölge %10.9 ile Ortadoğu Anadolu bölgesidir. Pirinç lapası kullanımının en fazla olduğu bölgeler, Batı Marmara (%20.2) ve İstanbul (%20.8) bölgesi iken en az kullanılan bölge %3.3 ile Kuzeydoğu Anadolu bölgesidir. Su kullanımının en fazla olduğu bölgeler, Akdeniz (%46.9) ve Doğu Karadeniz (%41.5) bölgesi iken en az kullanılan bölge %21.1 ile Ortadoğu Anadolu bölgesidir. Yoğurt/ayran kullanımının en fazla olduğu bölgeler, Akdeniz (%31.5) ve Doğu Karadeniz (%30.5) bölgesi iken en az kullanılan bölge %9.2 Doğu Marmara bölgesidir. Yoğurt çorbası kullanımının en fazla olduğu bölge, Batı Karadeniz (%16.5) bölgesi iken en az kullanılan bölgeler ile Kuzeydoğu Anadolu (%2.7) ve Batı Marmara (%3.5) bölgesidir (Tablo 3.2.3.2).

Tablo 3.2.3.1. 0-5 yaş arası çocukların son 15 gün içinde ishal olma durumları

Temel Özellik	Son 15 günde ishal olma durumu			
	Evet		Hayır	
	%	Çocuk sayısı	%	Çocuk sayısı
Yaş grubu (ay)				
0	7.3	3	92.7	25
1-3	20.0	22	80.0	84
4-6	26.1	29	73.9	84
7-12	35.1	101	64.9	166
13-18	29.1	74	70.9	159
19-23	27.6	45	72.4	132
24-60	12.5	262	87.5	1595
Yerleşim yeri				
Kent	16.4	356	83.6	1518
Kır	18.4	180	81.6	727
NUTS 12 Bölge				
Istanbul	14.4	30	85.6	159
Batı Marmara	15.3	21	84.7	102
Ege	15.9	42	84.1	209
Doğu Marmara	10.1	24	89.9	162
Batı Anadolu	10.2	22	89.8	159
Akdeniz	15.4	43	84.6	201
Orta Anadolu	19.1	54	80.9	230
Batı Karadeniz	15.1	39	84.9	191
Doğu Karadeniz	13.9	30	86.1	155
Kuzeydoğu Anadolu	24.2	68	75.8	197
Orta Doğu Anadolu	22.9	73	77.1	220
Güneydoğu Anadolu	24.6	90	75.4	260
TÜRKİYE GENELİ	**16.9**	**536**	**83.1**	**2245**

Tablo 3.2.3.2. 0-5 yaş arası çocukların ishal olma durumları ve ishal olduğunda tedavisi için verilen besin/içeceklere göre dağılımları (%)

Temel Özellik	Evet										
	Hayır kullanılmaz	Ağızdan sıvı tedavisi paketi	Anne sütü	Patates püresi	Pirinç lapası	Su	Yoğurt/ Ayran	Yoğurt çorbası	Diğer	Hayır	Çocuk sayısı
Yaş grubu (ay)											
0-1	18.9	0.0	10.0	0.0	0.0	16.7	2.0	1.8	10.2	92.7	28
1-3	25.5	8.9	27.7	2.5	1.7	16.6	6.5	1.3	11.3	80.0	106
4-6	22.3	9.1	18.6	6.1	1.0	28.0	7.1	0.0	24.3	73.9	113
7-12	14.0	12.6	12.6	20.2	12.8	33.7	19.0	8.4	26.0	64.9	267
13-18	12.3	9.0	12.1	27.5	15.9	34.9	17.1	6.5	32.4	70.9	233
19-23	9.8	7.3	7.1	37.1	13.3	37.8	22.1	12.6	30.3	72.4	177
24-60	12.2	11.7	1.9	32.5	14.3	32.9	22.3	8.1	28.8	87.5	1857
Yerleşim yeri											
Kent	10.6	11.8	5.4	32.7	15.2	34.7	21.3	8.4	30.2	83.6	1874
Kır	18.7	9.4	4.8	21.4	8.9	27.5	18.6	6.2	22.9	81.6	907
NUTS 12 Bölge											
İstanbul	3.8	10.6	2.7	33.9	20.8	37.8	22.0	10.3	34.5	85.6	189
Batı Marmara	8.3	11.1	8.7	41.2	20.2	35.2	24.0	2.5	29.2	84.7	123
Ege	10.4	9.9	2.9	41.5	16.8	36.1	18.8	3.8	37.4	84.1	251
Doğu Marmara	18.8	9.8	2.9	32.7	17.9	31.3	9.2	6.2	36.1	89.9	186
Batı Anadolu	7.5	14.9	6.8	37.8	9.8	34.8	29.2	12.0	13.6	89.8	181
Akdeniz	9.0	16.0	11.0	33.3	10.7	46.9	31.5	8.2	26.2	84.6	244
Orta Anadolu	14.4	11.6	4.5	36.6	15.0	35.9	17.5	3.0	34.0	80.9	284
Batı Karadeniz	16.5	9.2	3.3	32.4	18.2	26.7	18.2	16.5	28.1	84.9	230
Doğu Karadeniz	12.9	12.8	5.6	37.2	19.9	41.5	30.5	8.0	34.9	86.1	185
Kuzeydoğu Anadolu	30.4	4.1	3.9	14.4	3.3	14.7	10.7	2.7	15.9	75.8	265
Ortadoğu Anadolu	17.9	4.0	5.2	10.9	6.8	21.1	17.1	3.7	14.9	77.1	293
Güneydoğu Anadolu	18.2	12.0	5.1	13.8	8.3	23.1	16.3	9.0	28.7	75.4	350
TÜRKİYE GENELİ	**13.1**	**11.1**	**5.2**	**29.3**	**13.3**	**32.5**	**20.5**	**7.7**	**28.0**	**83.1**	**2781**

3.3. 6-11 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARIN BESLENME ALIŞKANLIKLARI

3.3.1. Öğün Atlama Durumları ve Nedenleri

Tablo 3.3.1.1'de 6-11 yaş grubu çocukların beslenme alışkanlıklarını belirlemek amacıyla sorulan ana öğün tüketim durumları verilmiştir. Türkiye genelinde çocukların %10.8'inin kahvaltı yapma alışkanlığına sahip olmadığı görülmektedir. Cinsiyete göre kahvaltı öğününü atlama oranı kız çocuklarda (%11.9), erkek çocuklara (%9.9) göre daha fazladır. Yaş gruplarına göre, kahvaltı öğününü atlama oranı incelendiğinde, 9-11 yaş grubunda kahvaltı atlama oranının (%13.3), 6-8 yaş grubuna (%7.5) göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yerleşim yerlerine göre kentte kahvaltı öğününü atlama durumu (%11.7), kırsala göre (%8.4) daha yüksektir. Bölgelere göre kahvaltı öğününü atlama oranı Doğu Marmara'da en yüksek (%20.1) iken, bunu sırasıyla Batı Karadeniz (%15.1), Doğu Karadeniz (%13.2), Orta Anadolu (%11.1), Güneydoğu Anadolu (%10.6), Ege (%10.3), İstanbul (%10.0), Akdeniz (%9.2), Batı Anadolu (%8.9), Kuzeydoğu Anadolu (%8.2), Batı Marmara (%8.0) ve Ortadoğu Anadolu (%5.7) bölgeleri izlemektedir.

Türkiye genelinde çocukların %9.1'öğle öğününü atlamaktadır. Cinsiyete göre öğle öğününü atlama oranı kız çocuklarda (%9.5), erkek çocuklarına (%8.8) göre daha fazladır. Yaş gruplarına göre, öğle öğünü atlama oranı 9-11 yaş grubunda %8.4 iken, bu oran 6-8 yaş grubunda %10.1'e çıkmaktadır. Yerleşim yerlerine göre kentte öğle öğününü atlama oranı (%11.0), kırsal bölgelere (%4.3) göre daha yüksektir. Bölgelere göre öğle öğününü atlama oranı, Doğu Marmara'da en yüksek (%25.8) iken bunu Güneydoğu Anadolu (%11.4), Ege (%9.9), Batı Karadeniz (%9.4), İstanbul (%8.7), Akdeniz (%7.6), Doğu Karadeniz (%6.3), Ortadoğu Anadolu (%4.1), Batı Anadolu (%3.9), Batı Marmara (%3.9), Orta Anadolu (%3.6) ve Kuzeydoğu Anadolu (%3.6) izlemektedir.

Türkiye genelinde 6-11 yaş grubu çocukların %0.9'u akşam öğününü atlamaktadır. Cinsiyete göre akşam öğününü atlama oranı erkek çocuklarda (%1.1), kız çocuklarına (%0.7) göre daha fazladır. Yaş gruplarına göre, akşam öğününü atlama oranı 6-8 yaş grubunda %1.2 iken, 9-11 yaş grubunda bu oran %0.7'dir. Yerleşim

yerlerine göre kentsel kesimde akşam öğününü atlama oranı (%0.8), kırsal bölgelere (%1.2) göre daha düşüktür. Bölgelere göre akşam öğününü atlama oranı Doğu Karadeniz bölgesinde (%5.1) en yüksektir. Bunu sırasıyla Kuzeydoğu Anadolu (%4.5), Ortadoğu Anadolu (%2.6), İstanbul (%2.0), Orta Anadolu (%1.9) ve Batı Karadeniz (%1.9) bölgeleri izlemektedir. Batı Marmara, Ege, Doğu Marmara, Batı Anadolu, Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde akşam öğününü atlayan 6-11 yaş grubu çocuk bulunmamaktadır.

Tablo 3.3.1.1. 6-11 yaş grubu çocukların ana öğünleri yapmama durumlarına göre dağılımları (%)

Temel Özellik	Kahvaltı			Çocuk sayısı	Öğle			Çocuk sayısı	Akşam			Çocuk sayısı
	Erkek	Kız	Toplam		Erkek	Kız	Toplam		Erkek	Kız	Toplam	
Yaş grubu (yıl)												
6-8	8.0	7.0	7.5	592	9.4	11.0	10.1	579	1.0	1.4	1.2	578
9-11	11.2	15.7	13.3	615	8.4	8.4	8.4	605	1.2	0.1	0.7	605
Yerleşim yeri												
Kent	10.3	13.5	11.7	792	10.0	12.1	11.0	782	1.0	0.5	0.8	781
Kır	8.6	8.3	8.4	415	5.0	3.7	4.3	402	1.6	0.9	1.2	402
NUTS 12 Bölge												
İstanbul	11.5	7.9	10.0	68	5.9	12.8	8.7	66	3.5	0.0	2.0	67
Batı Marmara	3.0	12.4	8.0	64	0.0	7.3	3.9	64	0.0	0.0	0.0	63
Ege	7.0	13.4	10.3	110	9.8	10.0	9.9	107	0.0	0.0	0.0	108
Doğu Marmara	14.5	25.6	20.1	63	25.8	25.8	25.8	63	0.0	0.0	0.0	63
Batı Anadolu	6.2	13.4	8.9	84	5.4	1.4	3.9	84	0.0	0.0	0.0	84
Akdeniz	6.1	12.5	9.2	107	7.4	7.8	7.6	107	0.0	0.0	0.0	106
Orta Anadolu	10.5	11.8	11.1	95	3.4	3.9	3.6	95	1.9	2.0	1.9	94
Batı Karadeniz	16.8	13.8	15.1	111	7.8	10.7	9.4	109	1.1	2.6	1.9	110
Doğu Karadeniz	14.0	12.7	13.2	82	12.8	1.6	6.3	80	5.3	4.9	5.1	77
Kuzeydoğu Anadolu	10.2	5.2	8.2	138	0.7	7.6	3.6	134	7.1	1.0	4.5	134
Ortadoğu Anadolu	7.9	3.7	5.7	131	1.9	6.1	4.1	124	1.8	3.3	2.6	125
Güneydoğu Anadolu	14.3	7.1	10.6	154	13.7	9.1	11.4	151	0.0	0.0	0.0	152
TÜRKİYE GENELİ	**9.9**	**11.9**	**10.8**	**1207**	**8.8**	**9.5**	**9.1**	**1184**	**1.1**	**0.7**	**0.9**	**1183**

Tablo 3.3.1.2-4'de çocukların ana öğünleri (kahvaltı, öğle, akşam) atlama nedenlerine göre dağılımları verilmiştir. Çocukların öğün atlama nedenleri; zaman yetersizliği, canının istememesi, yemek hazırlanmadığı için, zayıflamak için, alışkanlığı olmaması, ekonomik nedenler, atıştırdığı için, geç kalktığı için ve diğer nedenler olmak üzere dokuz ayrı başlık altında toplanmıştır.

6-11 yaş grubu çocukların öğün atlama nedenlerine göre dağılım oranları ve çocuk sayısı çok düşük olduğu için (özellikle 12 bölge dağılımında çocuk sayısı n=25'in altına düşmektedir) Tablo 3.3.1.2-4'de bazı veriler yorumlanamamıştır. Ancak dağılım yüzdeleri tablolarda ve metinde yer almaktadır.

Sabah kahvaltısını atlama nedenlerinin başında, Türkiye genelinde %71.7 ile "canım istemiyor" yer alırken (E: %78.6, K: %65.4) bunu %14.4 ile "zaman yetersizliği" (E: %10.9, K: %17.6), %12.4 ile "alışkanlığının olmaması" (E: %14.3, K: %10.7), %5.4 ile "geç kalktığı için" (E: %3.9, K: %6.9), %2.7 ile "ekonomik nedenler" (E: %3.7, K: %1.8), %2.5 ile "atıştırdığı için" (E: %4.4, K: %0.8) ve %2.1 ile "yemek hazırlanmadığı için" (E: %4.4, K: %0.0) nedenleri takip etmektedir.

6-8 yaş grubunda "canı istemediği için" kahvaltı yapmama oranı (%78.3), 9-11 yaş grubuna (%68.8) göre daha yüksek iken "zaman yetersizliği" nedeni ile kahvaltı yapmama oranı 9-11 yaş grubunda (%17.4) daha fazladır. "Geç kalkma ve ekonomik nedenlere" bağlı olarak kahvaltı yapmama durumu 6-8 yaş grubunda (%8.4 ve %3.7), diğer yaş grubuna göre (%4.2 ve %2.3) daha fazladır. "Canı istemediği için" kahvaltı yapmayan çocukların oranı kentsel bölgelerde yaşayan çocuklarda %68.1 iken kırsal kesimde bu oran %84.6'dır. Kentsel bölgelerde "zaman yetersizliği" nedeni ile kahvaltı yapmama durumu (%16.6), kırsal bölgelere (%6.5) oranla daha fazladır.

Bölgelere göre kahvaltı yapmama nedenleri içerisinde ilk sırada yer alan "canım istemiyor" nedeni en çok İstanbul'da (%100) daha sonra, Akdeniz (%81.6), Orta Anadolu (%81.2), Ege (%78.4), Ortadoğu Anadolu (%74.9), Doğu Marmara (%73.5), Batı Karadeniz (%70.1), Doğu Karadeniz (%68.7), Kuzeydoğu Anadolu (%64.0), Batı Marmara (%58.7), Batı Anadolu (%53.3) ve Güneydoğu Anadolu

(%50.4) bölgelerinde görülmektedir. Kahvaltı yapmama nedenleri içerisinde ikinci sırada yer alan "zaman yetersizliği" nedeni en çok Ortadoğu Anadolu (%25.1), Batı Marmara (%25.0), Doğu Marmara (%24.7), Ege (%24.5), Orta Anadolu (%18), Akdeniz (%17.9), Güneydoğu Anadolu (%15.4), Doğu Karadeniz (%9.1), Kuzeydoğu Anadolu (%5.1) ve Batı Karadeniz (%4.7) bölgelerinde görülmektedir.

Türkiye genelinde öğle öğününü atlama nedenlerinin başında, %32.1 ile "canım istemiyor" yer alırken (E: %27.7, K: %36.5) bunu %26.6 ile "geç kalktığı için" (E: %19.1, K: %34.2), %20.8 ile "atıştırdığı için" (E: %17.1, K: %24.4), %15.2 ile "alışkanlığım yok" (E: %19.9, K: %10.5), %4.7 ile "zaman yetersizliği" (E: %2.0, K: %7.4) ve %0.6 ile "ekonomik nedenler" (E: %1.3, K: %0.0) nedenleri takip etmektedir.

6-8 yaş grubunda "canı istemediği için" öğle öğününü atlama oranı %31.1 iken , 9-11 yaş grubunda bu oran %32.9'dur. "Geç kalkma" nedeni ile öğle öğününü atlama oranı 6-8 yaş grubunda (%29.8), 9-11 yaş grubuna (%23.6) göre daha fazla iken "atıştırdığı için" öğle öğününü atlama oranı 9-11 yaş grubunda (%27.4) daha fazladır. "Alışkanlığı olmadığı" nedenine bağlı olarak öğle öğünü yapmama durumu 6-8 yaş grubunda %11.7, 9-11 yaş grubunda ise %18.3'tür. "Canı istemediği için" öğle öğününü atlayan çocukların oranı kentsel bölgelerde yaşayan çocuklarda %30.4 iken kırsal kesimde bu oran %43.5'tir. Kentsel bölgelerde "atıştırdığı için" öğle öğününü atlama oranı %17.7 iken bu oran kırsal bölgelerde %41.4'dür.

Bölgelere göre öğle öğünü atlama nedenleri içerisinde ilk sırada yer alan "canım istemiyor" nedeni en çok Doğu Karadeniz'de (%66.8), daha sonra Ortadoğu Anadolu (%57.6), İstanbul (%44.5), Doğu Marmara (%37.2), Ege (%36.9), Güneydoğu Anadolu (%28.9), Kuzeydoğu Anadolu (%23.5), Batı Karadeniz (%21.4), Akdeniz (%19.5) ve Batı Anadolu (%14.9) bölgelerinde görülmektedir. Öğle öğünü atlama nedenleri içerisinde ikinci sırada yer alan "Geç kalkma" nedeni en çok İstanbul (%55.5), Batı Marmara (%33.3), Doğu Marmara (%31.8), Ege (%30.4), Ortadoğu Anadolu (%28.3), Batı Karadeniz (%23.3), Akdeniz (%16.9), Batı Anadolu (%14.9), Güneydoğu Anadolu (%15.2) ve Doğu Karadeniz (%13.6), bölgelerinde görülmektedir.

Türkiye genelinde akşam öğününü atlama nedenlerinin başında %76.5 ile "canım istemiyor" yer alırken (E: %78.4, K: %72.9) bunu %25.9 ile "atıştırdığı için" (E: %40.0, K: %0.0), %9.6 ile "diğer" (E: %0.0, K: %27.1) ve %1.9 ile "zaman yetersizliği" (E: %2.9, K: %0.0) nedenleri takip etmektedir.

6-8 yaş grubunda "canı istemediği için" akşam öğününü atlama oranı %73.4 iken 9-11 yaş grubunda bu oran %80.7'dir. "Atıştırdığı için" nedeni ile akşam öğününü atlama oranı 9-11 yaş grubunda (%61.8) daha fazla iken "diğer nedenlerle" akşam öğününü atlama oranı 6-8 yaş grubunda (%16.5) daha fazladır. "Canı istemediği için" akşam öğününü atlayan çocukların oranı kentsel bölgelerde yaşayan çocuklarda %92.7 iken kırsal kesimde bu oran %49.3'tür. Kentsel bölgelerde "atıştırdığı için" akşam öğününü atlama oranı daha fazladır (%41.4).

Bölgelere göre akşam öğünü atlama nedenleri içerisinde ilk sırada yer alan "canım istemiyor" nedeni en çok İstanbul, Doğu Karadeniz ve Orta Anadolu (%100)'da daha sonra Ortadoğu Anadolu (%66.2), Kuzeydoğu Anadolu (%58.0) ve Batı Karadeniz (%26.5) bölgelerinde görülmektedir. Akşam öğünü atlama nedenleri içerisinde ikinci sırada yer alan "Atıştırdığı için" nedeni sadece İstanbul (%100)'da birinci sırada yer almaktadır. Diğer bölgelerde bu nedenle akşam öğünü atlanmamaktadır. "Diğer nedenlerle" akşam öğününü atlama oranı en fazla Batı Marmara (%73.5)'da olup diğer bölgelerde bu nedenlere rastlanmamıştır. Ayrıca "zaman yetersizliği" nedeni ile akşam öğünü atlama oranı %9.2 ile sadece Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde görülmektedir.

Tablo 3.3.1.2. 6-11 yaş grubundaki çocukların kahvaltı atlama nedenlerine göre dağılımları (%)

Temel Özellik	Sabah Kahvaltısı									
	Zaman Yetersizliği	Canı İstemiyor	Yemek Hazırlanmadığı için	Zayıflamak istiyor	Alışkanlığı Yok	Ekonomik Nedenler	Atıştırdığı için	Geç Kalkıyor	Diğer	Toplam
Cinsiyet										
Erkek	10.9	78.6	4.4	0.0	14.3	3.7	4.4	3.9	1.5	63
Kız	17.6	65.4	0.0	0.0	10.7	1.8	0.8	6.9	12.4	59
Yaş grubu (yıl)										
6-8	7.3	78.3	0.0	0.0	10.5	3.7	0.0	8.4	6.4	52
9-11	17.4	68.8	3.0	0.0	13.2	2.3	3.6	4.2	7.6	70
Yerleşim yeri										
Kent	16.6	68.1	2.7	0.0	13.0	2.6	2.7	5.3	7.5	87
Kır	6.5	84.6	0.0	0.0	10.3	3.0	2.0	5.9	6.5	35
NUTS 12 Bölge										
İstanbul	0.0	100.0	20.1	0.0	32.6	0.0	20.1	0.0	19.2	6
Batı Marmara	25.0	58.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	5
Ege	24.5	78.4	0.0	0.0	13.7	0.0	0.0	6.9	16.9	11
Doğu Marmara	24.7	73.5	0.0	0.0	14.2	0.0	0.0	6.2	0.0	11
Batı Anadolu	0.0	53.3	0.0	0.0	4.4	0.0	0.0	3.6	15.2	7
Akdeniz	17.9	81.6	0.0	0.0	0.0	14.0	0.0	0.0	0.0	8
Orta Anadolu	18.0	81.2	0.0	0.0	0.0	0.0	10.0	8.3	10.6	11
Batı Karadeniz	4.7	70.1	0.0	0.0	23.0	7.6	0.0	25.2	12.6	18
Doğu Karadeniz	9.1	68.7	0.0	0.0	18.4	0.0	0.0	19.8	0.0	11
Kuzeydoğu Anadolu	5.1	64.0	0.0	0.0	4.9	0.0	0.0	0.0	0.0	13
Ortadoğu Anadolu	25.1	74.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	7
Güneydoğu Anadolu	15.4	50.4	0.0	0.0	11.9	3.7	0.0	0.0	0.0	14
TÜRKİYE GENELİ	**14.4**	**71.7**	**2.1**	**0.0**	**12.4**	**2.7**	**2.5**	**5.4**	**7.3**	**122**

Tablo 3.3.1.3. 6-11 yaş grubundaki çocukların öğle öğününü atlama nedenlerine göre dağılımları (%)

Temel Özellik	Öğle Yemeği									
	Zaman Yetersizliği	Canı İstemiyor	Yemek Hazırlanmadığı için	Zayıflamak istiyor	Alışkanlığı Yok	Ekonomik Nedenler	Atıştırdığı için	Geç Kalkıyor	Diğer	Toplam
Cinsiyet										
Erkek	2.0	27.7	0.0	0.0	19.9	1.3	17.1	19.1	15.6	47
Kız	7.4	36.5	0.0	0.0	10.5	0.0	24.4	34.2	6.3	47
Yaş grubu (yıl)										
6-8	5.4	31.1	0.0	0.0	11.7	0.0	13.4	29.8	13.3	48
9-11	4.1	32.9	0.0	0.0	18.3	0.0	27.4	23.6	8.9	46
Yerleşim yeri										
Kent	3.0	30.4	0.0	0.0	16.4	0.0	17.7	29.5	9.6	79
Kır	16.6	43.5	0.0	0.0	7.2	0.0	41.4	6.8	20.6	15
NUTS 12 Bölge										
İstanbul	0.0	44.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	55.5	0.0	6
Batı Marmara	0.0	0.0	0.0	0.0	33.3	0.0	0.0	33.3	0.0	3
Ege	9.7	36.9	0.0	0.0	14.7	0.0	8.2	30.4	0.0	10
Doğu Marmara	0.0	37.2	0.0	0.0	22.3	0.0	18.4	31.8	0.0	12
Batı Anadolu	0.0	14.9	0.0	0.0	13.8	0.0	8.3	14.9	63.1	4
Akdeniz	0.0	19.5	0.0	0.0	9.2	0.0	54.4	16.9	15.1	8
Orta Anadolu	25.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	52.4	0.0	0.0	4
Batı Karadeniz	34.6	21.4	0.0	0.0	9.8	0.0	50.3	23.3	7.6	10
Doğu Karadeniz	0.0	66.8	0.0	0.0	24.7	0.0	0.0	13.6	0.0	6
Kuzeydoğu Anadolu	0.0	23.5	0.0	0.0	26.3	0.0	0.0	0.0	26.3	6
Ortadoğu Anadolu	0.0	57.6	0.0	0.0	0.0	0.0	14.1	28.3	0.0	6
Güneydoğu Anadolu	0.0	28.9	0.0	0.0	20.6	3.5	23.5	15.2	0.0	19
TÜRKİYE GENELİ	**4.7**	**32.1**	**0.0**	**0.0**	**15.2**	**0.6**	**20.8**	**26.6**	**11.0**	**94**

Tablo 3.3.1.4. 6-11 yaş grubundaki çocukların akşam öğününü atlama nedenlerine göre dağılımları (%)

Temel Özellik	Akşam Yemeği									
	Zaman Yetersizliği	Canı İstemiyor	Yemek Hazırlanmadığı için	Zayıflamak istiyor	Alışkanlığı Yok	Ekonomik Nedenler	Atıştırdığı için	Geç Kalkıyor	Diğer	Toplam
Cinsiyet										
Erkek	2.9	78.4	0.0	0.0	0.0	0.0	40.0	0.0	0.0	12
Kız	0.0	72.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	27.1	8
Yaş grubu (yıl)										
6-8	3.2	73.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	16.5	14
9-11	0.0	80.7	0.0	0.0	0.0	0.0	61.8	0.0	0.0	6
Yerleşim yeri										
Kent	3.0	92.7	0.0	0.0	0.0	0.0	41.4	0.0	0.0	13
Kır	0.0	49.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	25.6	7
NUTS 12 Bölge										
İstanbul	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	0.0	0.0	1
Batı Marmara	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Ege	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Doğu Marmara	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Batı Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Akdeniz	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Orta Anadolu	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2
Batı Karadeniz	0.0	26.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	73.5	2
Doğu Karadeniz	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4
Kuzeydoğu Anadolu	9.2	58.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	7
Ortadoğu Anadolu	0.0	66.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4
Güneydoğu Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
TÜRKİYE GENELİ	**1.9**	**76.5**	**0.0**	**0.0**	**0.0**	**0.0**	**25.9**	**0.0**	**9.6**	**20**

3.4. 12 YAŞ VE ÜZERİ BİREYLERİN BESLENME ALIŞKANLIKLARI

Bu bölümde 12 yaş ve üzeri bireylerin ana öğünleri atlama durumları, atlama nedenleri ve çalışan bireylerin işyerinde beslenme durumlarına yönelik bulgular verilmiştir.

3.4.1. Öğün Atlama Durumları ve Nedenleri

Türkiye genelinde erkeklerin %15.8'i, kadınların %12.5'i, toplamda %14.2'sinin sabah kahvaltısını atladıkları saptanmıştır. Yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde erkekler arasında sabah kahvaltısını atlayanların oranının %21.6 ile en yüksek 19-30 yaş arasında olduğu bunu %18.2 ile 15-18 yaş ve %17.3 ile 31-50 yaş grubunun izlediği gözlenmiştir. Kadınlarda ise 15-18 yaş grubunda %24.0'ünün, 19-30 yaş grubunda %18.7'sinin, 12-14 yaş grubunda ise %16.1'nin sabah kahvaltısını yapmadıkları gözlenmektedir. Erkek ve kadınlarda yaşın ilerlemesi ile sabah kahvaltısı yapmayanların oranında azalmalar gözlenmektedir. Sabah öğününü atlayanların oranı 65-74 yaş grubunda erkeklerde %3.8, kadınlarda %4.3, 75 yaş üzerinde ise erkeklerde %3.3, kadınlarda ise %3.2 olarak saptanmıştır. Sabah kahvaltısını atlama oranı kentte %15.8 , kırda ise %9.7 olduğu gözlenmektedir. Oniki bölge değerlendirildiğinde ise sabah kahvaltısını atlayanların oranının en yüksek sırasıyla İstanbul, Kuzeydoğu Anadolu bölgeleri (%17.2, %15.6) olduğu, Batı Anadolu'da ise bu oranın en düşük (%10.0) olduğu saptanmıştır.

Öğle yemeğini atlayanların oranı Türkiye genelinde erkeklerde %14.5, kadınlarda %21.4 ve toplamda %17.8 olarak saptanmıştır. Yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde erkekler arasında öğle öğününü atlayanların oranının %20.3 ile en yüksek 51-64 yaş arasında olduğu bunu %16.3 ile 75 yaş üzeri ve %15.8 ile 65-74 yaş grubunun izlediği gözlenmiştir. Kadınlarda öğle öğününü atlayanların %26.5'inin 31-50 yaş grubunda, %21.6'sının 51-64 yaş grubunda, %20.5'nin 19-30 yaş grubunda olduğu gözlenmektedir. Öğle öğünü atlama oranı en düşük olan yaş grupları ise erkeklerde 12-14 (%10.0) ve 15-18 (%10.0) yaş grupları olduğu, kadınlarda ise 12-14 yaş (%9.8) ve 15-18 yaş (%15.3) grupları olduğu saptanmıştır. Öğle öğününü atlama oranı kentte %20.3, kırda ise %10.3 olduğu gözlenmektedir.

On iki bölge değerlendirildiğinde ise öğle öğününü atlayanların oranının en yüksek sırasıyla İstanbul, Batı Anadolu ve Doğu Marmara bölgeleri (sırasıyla %22.2, %20.3, %19.5) olduğu, en düşük oranın ise Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde olduğu (%12.5) olduğu saptanmıştır.

Akşam yemeğini atlayanların oranı Türkiye genelinde erkeklerde %4.5, kadınlarda %5.7 ve toplamda %5.1 olarak saptanmıştır. Yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde erkekler arasında akşam öğününü atlayanların oranının %6.6 ile en yüksek 75 ve üzeri yaş grubunda olduğu bunu %5.7 ile 19-30 yaş ve %4.8 ile 51-64 yaş grubunun izlediği gözlenmiştir. Akşam yemeğini atlayan kadınların %9.6'sının 75 yaş ve üzeri yaş grubunda, %8.3'ünün 15-18 yaş grubunda , %6.5'nin 65-74 yaş grubunda olduğu gözlenmektedir. Yaşın ilerlemesi ile akşam öğününü atlayanların oranının yükseldiği gözlenmektedir. Akşam öğünü atlama oranı en düşük olan yaş grupları ise erkeklerde 12-14 (%0.6) ve 15-18 (%2.7) yaş grupları olduğu, kadınlarda ise 12-14 yaş (%1.8) ve 51-64 yaş (%5.0) grupları olduğu saptanmıştır. Akşam öğününü atlama oranı kentte %5.3, kırda ise %4.3 olduğu gözlenmektedir. On iki bölge değerlendirildiğinde ise akşam öğününü atlayanların oranının en yüksek sırasıyla Batı Anadolu, Kuzeydoğu Anadolu ve Doğu Karadeniz bölgeleri (sırasıyla %9.3, %8.4, %7.4) olduğu, Batı Marmara ve Ege bölgelerinde ise bu oranın en düşük (%2.9) olduğu saptanmıştır.

Genel olarak bakıldığında atlanma oranları en yüksek olan öğünün sabah ve öğlen öğünleri olduğu, akşam öğünün atlanma oranının düşük olduğu saptanmıştır.

Tablo 3.4.1.1. Bireylerin sabah kahvaltısı öğününü atlama/tüketmeme durumlarının dağılımları (%)

Temel Özellik	Sabah Kahvaltısı					
	Erkek		Kadın		Toplam	
	S	%	S	%	S	%
Yaş grubu (yıl)						
12-14	273	15.6	265	16.1	538	15.9
15-18	317	18.2	352	24.0	669	21.0
19-30	743	21.6	968	18.7	1711	20.4
31-50	1146	17.3	1886	10.8	3032	14.3
51-64	724	6.9	1169	5.9	1893	6.4
65-74	330	3.8	544	4.3	874	4.0
75 + yaş	207	3.3	354	3.2	561	3.2
Yerleşim yeri						
Kent	2392	18.0	3687	13.5	6079	15.8
Kır	1348	9.8	1851	9.5	3199	9.7
NUTS 12 Bölge						
İstanbul	323	20.4	674	13.9	997	17.2
Batı Marmara	286	14.6	481	8.7	767	11.8
Ege	403	14.4	477	14.4	880	14.4
Doğu Marmara	270	15.9	396	12.8	666	14.5
Batı Anadolu	235	11.4	377	8.7	612	10.0
Akdeniz	325	15.1	433	13.0	758	14.2
Orta Anadolu	373	15.6	534	11.2	907	13.5
Batı Karadeniz	412	13.4	480	13.6	892	13.5
Doğu Karadeniz	288	17.9	405	10.6	693	14.4
Kuzeydoğu Anadolu	291	18.2	459	12.7	750	15.6
Orta Doğu Anadolu	273	12.0	471	11.4	744	11.7
Güneydoğu Anadolu	261	16.2	351	12.5	612	14.5
TÜRKİYE GENELİ	**3740**	**15.8**	**5538**	**12.5**	**9278**	**14.2**

Tablo 3.4.1.2. Bireylerin öğle öğününü atlama/tüketmeme durumlarının dağılımları

Temel Özellik	Öğle Yemeği					
	Erkek		Kadın		Toplam	
	S	%	S	%	S	%
Yaş grubu (yıl)	271	10.0	262	9.8	533	9.9
12-14	315	10.0	349	15.3	664	12.5
15-18	739	12.9	960	20.5	1699	16.1
19-30	1145	15.0	1862	26.5	3007	20.4
31-50	719	20.3	1156	21.6	1875	21.0
51-64	327	15.8	541	19.6	868	17.9
65-74	205	16.3	352	17.9	557	17.2
75 + yaş	271	10.0	262	9.8	533	9.9
Yerleşim yeri						
Kent	2380	16.7	3652	24.3	6032	20.3
Kır	1341	8.3	1830	12.6	3171	10.3
NUTS 12 Bölge						
İstanbul	320	18.1	664	26.3	984	22.2
Batı Marmara	286	15.9	478	17.4	764	16.6
Ege	402	12.3	476	22.6	878	17.1
Doğu Marmara	270	17.1	395	22.1	665	19.5
Batı Anadolu	233	18.9	370	21.7	603	20.3
Akdeniz	324	11.4	432	20.1	756	15.4
Orta Anadolu	369	11.9	533	21.7	902	16.6
Batı Karadeniz	410	16.9	478	18.2	888	17.5
Doğu Karadeniz	288	12.1	400	18.6	688	15.2
Kuzeydoğu Anadolu	291	10.8	456	14.6	747	12.6
Orta Doğu Anadolu	268	11.1	454	18.4	722	14.5
Güneydoğu Anadolu	260	10.4	346	16.7	606	13.3
TÜRKİYE GENELİ	**3721**	**14.5**	**5482**	**21.4**	**9203**	**17.8**

Tablo 3.4.1.3. Bireylerin akşam öğününü atlama/tüketmeme durumlarının dağılımları

Temel Özellik	Akşam Yemeği					
	Erkek		Kadın		Toplam	
	S	%	S	%	S	%
Yaş grubu (yıl)						
12-14	267	0.6	262	1.8	529	1.2
15-18	313	2.7	352	8.3	665	5.4
19-30	737	5.7	956	5.9	1693	5.8
31-50	1130	4.5	1858	5.3	2988	4.9
51-64	711	4.8	1157	5.0	1868	4.9
65-74	326	4.2	538	6.5	864	5.4
75 + yaş	203	6.6	349	9.6	552	8.4
Yerleşim yeri						
Kent	2367	4.8	3641	5.9	6008	5.3
Kır	1320	3.5	1831	5.1	3151	4.3
NUTS 12 Bölge						
İstanbul	320	4.0	661	4.5	981	4.3
Batı Marmara	282	2.5	476	3.3	758	2.9
Ege	400	2.0	476	3.9	876	2.9
Doğu Marmara	265	2.3	394	4.4	659	3.3
Batı Anadolu	232	8.9	372	9.7	604	9.3
Akdeniz	322	3.3	432	5.1	754	4.1
Orta Anadolu	368	6.2	532	7.7	900	6.9
Batı Karadeniz	411	5.2	478	8.8	889	6.9
Doğu Karadeniz	277	7.8	398	7.0	675	7.4
Kuzeydoğu Anadolu	288	7.7	454	9.1	742	8.4
Orta Doğu Anadolu	265	4.2	452	5.8	717	4.9
Güneydoğu Anadolu	257	6.5	347	5.1	604	5.8
TÜRKİYE GENELİ	**3687**	**4.5**	**5472**	**5.7**	**9159**	**5.1**

Bireylerin ana öğün tüketim durumlarına göre dağılımları Tablo 3.4.1.4'de verilmiştir. Türkiye genelinde 3 ana öğün tüketenlerin oranı erkeklerde %69.2, kadınlarda %66.4, toplamda ise %67.9 olarak bulunmuştur. Erkeklerin %25.4'ü, kadınların %26.4'ü, toplamda ise %25.8'sinin 2 öğün tükettikleri, 1 ana öğün veya hiç öğün tüketmeyenlerin oranının erkeklerde %5.4, kadınlarda %7.3, toplamda ise %6.3 olduğu saptanmıştır. Yaş gruplarına göre bakıldığında; erkeklerde 3 ana öğün tüketim oranı en yüksek sırasıyla 65-74 (%79.3), 75 yaş ve üzeri (%74.3) ve 12-14 yaş grubunda (%73.9) bulunurken, kadınlarda bu oranlar erkeklerle benzer şekilde 75 yaş ve üzeri, 65-74 yaş grubu ve 12-14 yaş grubunda yüksek olarak bulunmuştur. (sırasıyla, %75.2, %73.8, %72.6). Günde 2 öğün tüketenlerin oranı erkeklerde en yüksek sırasıyla 19-30 yaş (%28.3), 31-50 yaş (%26.9), 12-14 yaş (%24.1) gruplarında iken kadınlarda ise 19-30 yaş (%30.8), 15 -18 yaş (%29.6) ve 31-50 yaş (%26.9) gruplarındadır. Bir öğün tüketen ve hiç öğün tüketmeyenlerin oranı erkeklerde 19-30 yaş grubunda % 6.4, 51-64 yaş grubunda % 5.8, 15-18 yaş grubunda %5.7 olarak saptanırken 12-14 yaş grubunda bu oranının en düşük olduğu (%2.0) gözlenmiştir. Kadınlarda ise 1 öğün tüketen ve hiç öğün tüketmeyenlerin oranı 15-18 yaş grubunda %9.2, 31-50 yaş grubunda %8.6 ve 75 yaş üzeri grupta %7.4 olarak en yüksek değerleri oluştururken, erkeklerle benzer şekilde 12-14 yaş grubunda en düşük olduğu (%3.7) saptanmıştır. Toplamda değerlendirildiğinde; günde bir öğün tüketen ve hiç tüketmeyenlerin oranı en yüksek 15-18 yaş (%7.4), 31-50 yaş (%6.9) ve 19-30 yaş (%6.9) gruplarında gözlendiği, 12-14 yaş grubunda bu oranın en düşük (%2.9) olduğu saptanmıştır.

Günde 3 ana öğün tüketenlerin oranı, erkeklerde kentte %65.5, kırda %80.0, kadınlarda kentte %62.8, kırda %77.3, toplamda ise kentte %64.2, kırda ise %78.7 olarak bulunmuştur. Kırda yaşayan bireylerde 3 öğün tüketenlerin oranı kente göre daha yüksektir. Günde 2 öğün tüketenlerin oranı kentte erkeklerde %28.4, kırda %16.7, kadınlarda kentte %29.3, kırda %17.5, toplamda ise kentte %28.8, kırda ise %17.1 olarak saptanmıştır. Bir öğün ve hiç öğün tüketmeyenlerin oranı erkeklerde kentte %6.2, kırda %3.3, kadınlarda kentte %8.0, kırda %5.2, toplamda kentte %7.0, kırda ise %4.2 olduğu, kentte kıra göre bu oranının daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Bölgelere göre değerlendirildiğinde; 3 ana öğün tüketim oranları erkeklerde en yüksek olan bölgeler sırasıyla Ege, Akdeniz ve Orta Doğu Anadolu bölgeleri (%74.5, %73.2, %72.9), kadınlarda Batı Marmara, Kuzeydoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri (%73.6, %71.2, %69.6), toplamda ise Batı Marmara, Kuzeydoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri (%72.3, %71, %70.8) olduğu saptanmıştır. Günde 1 öğün tüketen ve hiç öğün tüketmeyenlerin oranı ise en yüksek erkeklerde İstanbul (%7.3), Kuzeydoğu Anadolu (%7.0) ve Güneydoğu Anadolu (%6.5) bölgelerinde, kadınlarda Batı Anadolu (%9.5), Doğu Karadeniz (%9.2), ve İstanbul (%9.1) bölgelerinde, toplamda ise İstanbul (%8.2), Doğu Karadeniz (%7.8) ve Kuzeydoğu Anadolu (%7.4) bölgeleri olduğu gözlenmiştir (Tablo 3.4.1.4).

Kahvaltı öğününü atlama nedenlerine bakıldığında; Türkiye genelinde %52.3'ü "canı istemiyor", %26.2'si "alışkanlığı yok", %17.4'ü "zaman yetersizliği", %16.6'sı "geç kalkıyor" nedenlerini göstermişlerdir. Erkeklerde en çok gösterilen nedenler; "canı istemiyor" (%51.5), "alışkanlığı yok" (%27.2) ve "zaman yetersizliği" (%19.7) olarak sıralanmaktadır. Kadınlarda ise "canı istemiyor" (%53.4), "alışkanlığı yok" (%24.8) ve "geç kalkıyor" (%16.7) olarak sıralanmaktadır. Yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde; "canı istemiyor" ve "zaman yetersizliği" nedenini gösterenlerin oranı yaşın ilerlemesiyle birlikte azalış göstermektedir. Sadece 65-74 yaş grubunda "alışkanlığı yok" nedeni ilk sıraya çıkmaktadır (%44.0). Dikkat çekici bir nokta 75 yaş üzeri grupta yemek hazırlanmadığı için ve ekonomik nedenler (%11.2) diğer yaş gruplarına göre ön plana çıkmaktadır. Yerleşim yerine göre değerlendirildiğinde; kent ve kırda Türkiye geneline benzer sonuçlar görülmektedir. Kentte ve kırda sırasıyla "canı istemiyor" (%50.7, %59.7), "alışkanlığı yok" (%27.7, %18.9), "zaman yetersizliği" (%18.2, %13.7) önde gelen nedenler olarak saptanmıştır. Bölgelere göre değerlendirildiğinde; Batı Anadolu dışında tüm bölgelerde "canı istemiyor" nedeni 1. sırada yer alırken, Batı Anadolu bölgesinde "alışkanlığı yok" nedeni (%44.0) ilk sırada, "geç kalkıyor" (%31.6) nedeni ikinci sırada yer almaktadır (Tablo 3.4.1.5).

Öğle öğününü atlama nedenlerine bakıldığında; Türkiye genelinde %30.1'i "canı istemiyor", %28.3'ü "geç kalkıyor", %24.8'i "alışkanlığı yok" nedenlerini göstermişlerdir. Erkeklerde en çok gösterilen nedenler "geç kalkıyor" (%26.5), "canı istemiyor" (%24.6), "alışkanlığı yok" (%23.1) ve "zaman yetersizliği" (%14.4)

olarak sıralanmaktadır. Kadınlarda ise "canı istemiyor" (%34.2), "geç kalkıyor" (%29.7), "alışkanlığı yok" (%26.1) olarak sıralanmaktadır. Yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde; 19-30 yaş ve 31-50 yaş grupları dışındaki tüm yaş gruplarında "canı istemiyor" nedeni ilk sırada yer alırken 19-30 yaş grubunda "geç kalkıyor nedeni" (%35.6), 31-50 yaş grubunda "alışkanlığı yok" nedeni (%28.0) birinci sırayı almaktadır. Kentte yaşayanlarda öğle öğününü atlama nedenlerinin başında "geç kalkıyor" (%30.2) , kırda yaşayanlarda ise "canı istemiyor" (%37.0) nedeni birinci sırada gelmektedir. Bölgelere göre değerlendirildiğinde; İstanbul (%34.7), Batı Anadolu (%40.8) ve Batı Karadeniz (%30.2) bölgelerinde "geç kalkıyor" nedeni, diğer bölgelerde "canı istemiyor" nedeni ilk sırada almaktadır (Tablo 3.4.1.6).

Akşam öğününü atlama nedenlerine bakıldığında; Türkiye genelinde %27.9 "canı istemiyor", %19.0 "alışkanlığı yok", %16.9 "atıştırdığı için" nedenleri gösterilmiştir. Erkek ve kadınlarda en çok gösterilen atlama nedeni "canı istemiyor" (sırasıyla, %26.1, %29.5) olarak saptanmıştır. "Zayıflamak istiyor" nedeni kadınlarda %16.8, erkeklerde ise %4.3 olarak gözlenmiştir. Yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde; 15-18 yaş grubunda "atıştırdığı için" nedeni (%33.9), 51-64 yaş grubunda "alışkanlığı yok" nedeni (%24.5), diğer yaş gruplarında ise "canı istemiyor" nedeni ilk sırada yer aldığı gözlenmektedir. Kentte ve kırda yaşayanlarda akşam öğününü atlama nedenlerinin başında "canı istemiyor" birinci sırada gelmektedir (sırasıyla, %27.3, %30.1). Bölgelere göre değerlendirildiğinde; İstanbul ve Ege bölgelerinde "atıştırdığı için" nedeni ilk sırada yer alırken Batı Anadolu ve Batı Karadeniz bölgelerinde "alışkanlığı yok", Doğu Marmara bölgesinde " zayıflamak istiyor", diğer bölgelerde ise "canı istemiyor" ilk sıralarda yer almaktadır (Tablo 3.4.1.7).

Tablo 3.4.1.4. Bireylerin ana öğün tüketimlerine göre dağılımları (%)

Temel Özellik		Erkek					Kadın					Toplam				
		Hiç ana ogun tuketmiyor	Sadece 1 ana ogun tuketiyor	2 ana ogun tuketiyor	3 ana ogunu de tuketiyor	n	Hiç ana ogun tuketmiyor	Sadece 1 ana ogun tuketiyor	2 ana ogun tuketiyor	3 ana ogunu de tuketiyor	n	Hiç ana ogun tuketmiyor	Sadece 1 ana ogun tuketiyor	2 ana ogun tuketiyor	3 ana ogunu de tuketiyor	n
Yaş grubu (yıl)	12-14	0.1	1.9	24.1	73.9	274	0.3	3.4	23.8	72.6	265	0.2	2.7	23.9	73.2	539
	15-18	1.3	4.4	22.6	71.7	319	0.4	8.8	29.6	61.2	352	0.9	6.5	25.9	66.8	671
	19-30	0.8	5.6	28.3	65.3	745	1.2	6.4	30.8	61.6	970	1.0	5.9	29.4	63.7	1715
	31-50	1.1	4.3	26.9	67.7	1148	0.5	8.1	26.9	64.4	1889	0.8	6.1	26.9	66.2	3037
	51-64	0.2	5.6	22.2	72.0	724	0.3	4.9	23.4	71.4	1171	0.3	5.2	22.8	71.7	1895
	65-74	0.3	3.9	16.5	79.3	330	1.0	3.9	21.4	73.8	546	0.7	3.9	19.2	76.3	876
	75 +	0.0	2.9	22.8	74.3	207	1.6	5.8	17.4	75.2	355	1.0	4.6	19.5	74.9	562
Yerleşim yeri	Kent	0.9	5.3	28.4	65.5	2399	0.6	7.4	29.3	62.8	3695	0.7	6.3	28.8	64.2	6094
	Kır	0.5	2.8	16.7	80.0	1348	1.1	4.1	17.5	77.3	1853	0.8	3.4	17.1	78.7	3201
NUTS 12 Bölge	İstanbul	1.9	5.4	28.7	64.0	324	0.3	8.8	29.3	61.6	675	1.1	7.1	29.0	62.8	999
	Batı Marmara	0.4	4.3	24.2	71.1	286	0.4	3.9	22.1	73.6	481	0.4	4.1	23.2	72.3	767
	Ege	0.3	3.9	21.3	74.5	403	1.1	5.2	28.7	65.1	478	0.7	4.5	24.7	70.1	881
	Doğu Marmara	0.1	4.3	28.9	66.7	270	0.0	5.3	29.2	65.5	396	0.1	4.8	29.0	66.1	666
	Batı Anadolu	0.0	5.1	30.7	64.2	235	0.2	9.3	23.3	67.1	378	0.1	7.2	26.9	65.7	613
	Akdeniz	0.3	3.3	23.2	73.2	325	1.0	5.0	26.3	67.8	434	0.6	4.0	24.6	70.7	759
	Orta Anadolu	1.0	4.5	24.6	69.9	375	1.5	5.2	26.1	67.2	534	1.2	4.8	25.3	68.6	909
	Batı Karadeniz	0.2	5.3	24.9	69.5	412	1.7	6.3	23.9	68.1	480	0.9	5.8	24.4	68.9	892
	Doğu Karadeniz	1.6	4.9	28.0	65.5	289	1.9	7.3	21.4	69.5	411	1.7	6.1	24.8	67.4	700
	Kuzeydoğu Anadolu	1.3	5.7	22.1	70.8	291	1.0	6.8	21.1	71.2	459	1.2	6.2	21.6	71.0	750
	Orta Doğu Anadolu	0.6	4.8	21.7	72.9	275	0.5	7.3	25.7	66.5	471	0.6	5.9	23.5	70.0	746
	Güneydoğu Anadolu	1.3	5.2	21.6	71.9	262	0.3	5.5	24.7	69.6	351	0.8	5.3	23.0	70.8	613
TÜRKİYE GENELİ		**0.8**	**4.6**	**25.4**	**69.2**	**3747**	**0.7**	**6.6**	**26.4**	**66.4**	**5548**	**0.7**	**5.6**	**25.8**	**67.9**	**9295**

Tablo 3.4.1.5. Kahvaltı öğününü atlayan bireylerin kahvaltı atlama nedenlerine göre dağılımları (%)

Temel Özellik		Sabah Kahvaltısı									
		Zaman Yetersizliği	Canı İstemiyor	Yemek Hazırlanmadığı için	Zayıflamak istiyor	Alışkanlığı Yok	Ekonomik Nedenler	Atıştırdığı için	Geç Kalkıyor	Diğer	n
Cinsiyet	Erkek	19.7	51.5	2.0	1.1	27.2	0.7	2.9	16.5	3.0	525
	Kadın	14.3	53.4	1.5	3.7	24.8	1.1	3.3	16.7	3.1	576
Yaş grubu (yıl)	12-14	16.1	81.4	0.0	1.3	16.2	1.7	3.4	9.7	3.0	84
	15-18	16.7	59.3	1.0	2.2	24.0	0.4	6.4	17.4	2.5	133
	19-30	18.5	53.4	1.9	2.1	27.0	0.5	2.4	19.4	3.4	335
	31-50	19.1	44.4	2.1	2.9	27.3	1.0	2.1	14.5	3.0	383
	51-64	12.4	44.6	2.5	1.3	28.6	1.3	5.5	16.7	1.8	107
	65-74	1.7	35.9	0.0	0.0	44.0	0.0	0.0	27.4	5.8	37
	75 ve üzeri	0.0	54.4	11.2	0.0	17.6	11.2	3.5	6.4	3.6	22
Yerleşim yeri	Kent	18.2	50.7	2.0	2.3	27.7	0.9	3.5	17.6	2.3	838
	Kır	13.7	59.7	0.8	1.7	18.9	0.8	1.0	11.6	6.4	263
NUTS 12 Bölge	İstanbul	20.2	46.4	1.6	2.2	25.9	0.4	6.9	23.1	0.4	139
	Batı Marmara	12.7	60.8	3.8	3.1	28.8	2.3	1.9	10.2	3.3	71
	Ege	9.2	58.2	0.0	1.8	28.8	0.6	0.9	17.2	7.7	114
	Doğu Marmara	22.6	54.3	1.4	1.0	30.8	0.0	0.9	10.2	3.8	74
	Batı Anadolu	13.1	30.8	0.0	7.0	44.0	0.0	1.8	31.6	0.5	44
	Akdeniz	26.7	50.5	4.8	0.6	23.4	1.8	3.2	14.0	2.6	94
	Orta Anadolu	20.7	64.7	1.9	1.0	25.9	1.0	1.6	10.4	2.9	102
	Batı Karadeniz	7.8	46.2	0.0	4.5	11.4	1.1	2.4	20.4	8.9	110
	Doğu Karadeniz	21.0	57.7	0.0	3.2	26.8	0.0	2.8	14.7	4.9	82
	Kuzeydoğu Anadolu	14.8	49.7	0.0	2.1	11.7	0.5	2.4	5.6	0.0	114
	Ortadoğu Anadolu	18.0	58.3	0.0	3.3	13.6	2.3	0.0	8.2	3.0	79
	Güneydoğu Anadolu	12.9	65.3	5.0	0.8	27.5	2.0	2.7	9.3	0.9	78
TÜRKİYE GENELİ		**17.4**	**52.3**	**1.8**	**2.2**	**26.2**	**0.9**	**3.1**	**16.6**	**3.0**	**1101**

Tablo 3.4.1.6. Öğle öğününü atlayan bireylerin öğle atlama nedenlerine göre dağılımları (%)

Temel Özellik		Öğle Yemeği									
		Zaman Yetersizliği	Canı İstemiyor	Yemek Hazırlanmadığı için	Zayıflamak istiyor	Alışkanlığı Yok	Ekonomik Nedenler	Atıştırdığı için	Geç Kalkıyor	Diğer	n
Cinsiyet	Erkek	14.4	24.6	4.6	4.4	23.1	3.1	12.2	26.5	6.2	518
	Kadın	4.5	34.2	1.7	5.2	26.1	1.8	12.3	29.7	5.4	1140
Yaş grubu	12-14	12.6	43.3	8.5	0.0	15.7	5.5	7.9	25.3	9.3	50
(yıl)	15-18	9.8	34.0	3.6	4.3	15.1	1.8	8.0	21.6	7.2	79
	19-30	12.9	28.4	5.5	5.8	18.2	0.9	12.9	35.6	6.2	296
	31-50	9.6	27.2	2.0	4.8	28.0	3.0	15.0	27.9	4.9	618
	51-64	4.3	28.5	1.6	7.3	25.4	1.9	10.5	27.6	4.8	375
	65-74	1.7	37.6	1.1	1.1	37.6	3.3	7.0	24.0	11.8	144
	75 ve üzeri	1.8	48.3	0.6	0.0	31.4	0.9	6.8	16.3	1.3	96
Yerleşim yeri	Kent	9.1	28.9	3.1	4.4	24.9	2.4	12.8	30.2	5.3	1287
	Kır	6.7	37.0	2.3	7.7	24.3	1.9	9.4	17.8	8.1	371
NUTS 12 Bölge	İstanbul	12.8	25.0	4.5	3.9	22.8	2.6	19.4	34.7	6.5	226
	Batı Marmara	5.6	36.5	1.2	6.4	20.7	3.1	4.9	21.3	8.9	127
	Ege	5.0	33.3	3.3	4.5	27.2	3.0	15.5	21.3	7.9	163
	Doğu Marmara	15.3	29.8	3.4	5.5	20.5	5.5	6.3	29.6	2.6	123
	Batı Anadolu	7.5	32.5	0.5	3.0	33.1	0.0	7.2	40.8	4.5	104
	Akdeniz	3.5	32.4	3.0	7.1	25.2	2.1	13.5	23.9	3.2	125
	Orta Anadolu	6.4	32.6	1.6	4.8	27.2	2.8	10.4	16.6	7.3	177
	Batı Karadeniz	6.5	17.8	2.0	7.6	28.1	0.5	8.7	30.2	7.0	180
	Doğu Karadeniz	15.6	27.7	0.8	4.9	24.5	0.0	9.6	24.6	11.8	109
	Kuzeydoğu Anadolu	12.3	39.9	0.8	4.1	10.5	0.0	10.2	7.1	0.5	117
	Ortadoğu Anadolu	9.3	39.8	2.9	1.4	20.6	1.8	5.4	22.5	3.2	122
	Güneydoğu Anadolu	1.8	35.2	4.1	6.0	24.8	1.4	9.4	27.1	5.5	85
TÜRKİYE GENELİ		**8.7**	**30.1**	**3.0**	**4.9**	**24.8**	**2.3**	**12.3**	**28.3**	**5,8**	**1658**

Tablo 3.4.1.7 Akşam öğününü atlayan bireylerin akşam öğününü atlama nedenlerine göre dağılımı (%)

Temel Özellik		Akşam Yemeği									
		Zaman Yetersizliği	Canı İstemiyor	Yemek Hazırlanmadığı için	Zayıflamak istiyor	Alışkanlığı Yok	Ekonomik Nedenler	Atıştırdığı için	Geç Kalkıyor	Diğer	n
Cinsiyet	Erkek	9.7	26.1	0.7	4.3	20.2	3.2	14.4	5.1	15.0	169
	Kadın	6.3	29.5	1.9	16.8	18.0	1.4	18.9	4.2	9.6	334
Yaş grubu (yıl)	12-14	0.0	47.9	0.0	0.0	6.6	0.0	10.6	0.0	6.3	11
	15-18	5.6	25.3	0.0	4.4	18.3	0.0	33.9	0.0	3.3	41
	19-30	9.1	28.4	0.0	12.5	14.8	0.8	13.4	1.4	14.3	102
	31-50	11.9	26.4	2.7	14.3	20.8	4.8	12.4	8.1	12.5	151
	51-64	4.4	22.7	0.4	11.6	24.5	0.5	23.1	2.8	15.6	103
	65-74	2.1	41.3	1.6	5.1	24.2	1.6	13.7	13.3	8.5	48
	75 ve üzeri	0.5	31.9	4.3	4.2	13.6	3.2	18.7	4.5	11.2	47
Yerleşim yeri	Kent	8.1	27.3	1.6	11.5	19.9	2.5	17.8	4.7	11.4	356
	Kır	7.0	30.1	0.3	9.2	15.8	1.3	13.5	4.2	14.5	147
NUTS 12 Bölge	İstanbul	7.5	24.0	0.0	16.5	13.7	1.6	28.5	13.7	4.8	42
	Batı Marmara	12.2	29.2	0.0	3.5	27.4	4.4	12.0	0.0	16.4	23
	Ege	5.1	26.7	0.0	0.0	23.7	0.0	36.4	4.0	15.6	28
	Doğu Marmara	15.9	11.6	4.4	25.1	19.9	0.0	5.1	0.0	5.6	22
	Batı Anadolu	4.1	17.7	0.0	5.7	22.3	7.6	5.9	4.0	21.2	36
	Akdeniz	18.3	33.2	4.1	7.0	20.5	2.0	28.3	0.0	11.6	31
	Orta Anadolu	4.3	40.3	1.8	8.0	22.1	3.4	18.5	2.2	5.5	68
	Batı Karadeniz	4.4	22.6	4.3	12.8	25.5	0.9	20.9	3.3	15.4	69
	Doğu Karadeniz	14.7	26.7	0.0	12.6	11.2	0.0	12.9	5.9	13.9	43
	Kuzeydoğu Anadolu	9.7	38.1	0.7	10.0	5.2	0.7	10.3	6.0	3.5	68
	Ortadoğu Anadolu	7.0	43.4	2.6	15.7	14.6	0.0	5.0	2.3	9.3	39
	Güneydoğu Anadolu	1.5	42.7	0.0	14.8	18.5	0.0	1.8	2.3	15.5	34
TÜRKİYE GENELİ		**7.9**	**27.9**	**1.4**	**11.0**	**19.0**	**2.2**	**16.9**	**4.6**	**12.1**	**503**

3.4.2. Çalışan Bireylerin İşyerinde Beslenme Durumları

Çalışan bireylerin işyerinde yemek yeme durumları incelendiğinde; Türkiye genelinde çalışan bireylerin %35.3'ünün evden yemek getirdiği veya evde yediği, %34.4'ünün işyerinin verdiği yemeği yediği, %25.3'ünün ise dışarıdan yediği saptanmıştır.

Kadınlarda evden yemek getiren veya evde yiyen oranı %45.3 iken bu oran erkeklerde %32.1'dir. Yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde; 12-14 yaş grubundaki çalışanların %36.7'sinin yemeği işyeri tarafından verilirken %33.2'si yemeğini evde tüketmekte veya evden getirmektedir.

Evden yemek getirme veya evde yemek yeme oranı 19-30 yaş grubunda azalırken işyerinde yeme veya dışarıda yeme oranları artış göstermektedir. Elli yaş üzerindeki çalışanların büyük bir çoğunluğunun evde yemek yediği veya evden yemek getirdiği dikkat çekicidir.

Yerleşim yerine göre değerlendirildiğinde; evde yemek yiyen veya evden yemek getiren çalışanların oranının kırda %62.2, kentte ise %28.0 olduğu saptanmıştır. Dışarıda yemek yeme oranının kentte daha yüksek olduğu görülmektedir. Bölgelere göre değerlendirildiğinde; işyerinde yemek yeme oranı en yüksek olan bölgelerin başında İstanbul (%41.2) gelmektedir. İstanbul'u Akdeniz (%39.3) ve Doğu Marmara (%37.4) izlemektedir. Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde çalışanların büyük bir çoğunluğu (%57.3) evde yemek yemekte veya evden yemek getirmektedir. Bu oranın İstanbulda %22.6 olduğu saptanmıştır. Dışarıda yemek yiyenlerin oranı, en yüksek Güneydoğu Anadolu (%35.7), Batı Anadolu (%32.3) ve İstanbul (%32.1) bölgelerindedir (Tablo 3.4.2.1).

Tablo 3.4.2.1. Çalışan bireylerin en çok yemek yedikleri yerlere göre dağılımları (%)

Temel Özellik	Yemek yemiyor	Evde yiyor/evden getiriyor	İşyeri veriyor/ catering	Dışarıdan yiyor/ Dışarıdan sipariş veriyor	Diğer	n
Cinsiyet						
Erkek	2.8	32.1	34.6	29.3	1.2	1636
Kadın	5.1	45.3	33.9	12.6	3.1	866
Yaş grubu(yıl)						
12-14	5.1	33.2	36.7	20.9	4.1	37
15-18	0.2	43.6	33.0	22.0	1.1	143
19-30	2.6	25.7	43.6	26.5	1.7	695
31-50	2.9	36.0	33.5	26.0	1.7	1175
51-64	7.8	51.5	15.1	23.8	1.7	361
65-74	15.9	67.9	4.9	11.4	0.0	71
75 ve üzeri	18.0	72.1	4.5	5.4	0.0	20
Yerleşim yeri						
Kent	3.1	28.0	38.0	29.4	1.5	1714
Kır	4.3	62.2	21.2	9.9	2.4	788
NUTS 12 Bölge						
İstanbul	2.9	22.6	41.2	32.1	1.1	324
Batı Marmara	0.8	53.6	28.7	16.8	0.0	215
Ege	4.1	37.7	36.0	18.9	3.3	310
Doğu Marmara	1.5	29.5	37.4	30.0	1.7	232
Batı Anadolu	4.7	39.2	23.5	32.3	0.3	131
Akdeniz	5.4	40.3	39.3	14.4	0.6	206
Orta Anadolu	5.4	40.0	30.7	21.7	2.2	223
Batı Karadeniz	3.7	43.1	35.6	16.7	0.9	248
Doğu Karadeniz	1.1	39.1	25.9	29.3	4.7	166
Kuzeydoğu Anadolu	1.7	57.3	12.1	26.5	2.5	170
Orta Doğu Anadolu	2.3	46.5	29.4	20.4	1.4	136
Güneydoğu Anadolu	2.9	36.7	21.9	35.7	2.7	141
TÜRKİYE GENELİ	**3.3**	**35.3**	**34.4**	**25.3**	**1.6**	**2502**

3.5. GEBE VE EMZİREN KADINLARIN BESLENME ALIŞKANLIKLARI

3.5.1 Gebe ve Emziren Kadınların Öğün Atlama Durumları ve Nedenleri

Gebe ve emziren kadınların ana öğünleri atlama durumları Tablo 3.5.1.1'de verilmiştir. Türkiye genelinde gebe ve emziren kadınlarda sabah kahvaltısını atlayanların oranı gebelerde %14.5, emziren kadınlarda ise %7.5 olduğu gözlenmiştir. Yerleşim yerine göre bakıldığında; kentte sabah kahvaltısını atlayan gebelerin oranı %17.6 iken kırda bu oran %5.7 olarak saptanmıştır. Emziren kadınlarda ise kent ve kırda bu oran (%7.5) benzerdir. Gebe kadınların %16.9'u, emziren kadınların ise %17.7'sinin öğle öğününü atladığı saptanmıştır. Kente gebelerde öğle öğününü atlayanların oranı %20.9 iken kırda bu oran %5.7'dir. Emziren kadınlarda ise kentte %22.5'inin, kırda ise %5.2'sinin öğle öğününü atladıkları gözlenmiştir. Akşam öğününü atlayanların oranının gebe ve emziren kadınlarda her iki yerleşim yerinde de oldukça düşük olduğu dikkat çekicidir. Gebelerin %5.6'sının, emziren kadınların ise %0.8'inin akşam yemeğini atladıkları saptanmıştır. Gebe kadınlarda kentte ve kırda yaşayanlarda atlama oranları birbirine yakın (sırasıyla %5.3, %6.2) iken emziren kadınlarda akşam öğününü atlayanların oranının kentte %1.1 olduğu, kırda ise atlayanın olmadığı görülmektedir. Öğün atlama nedenlerine bakıldığında; "canı istemiyor" ve "geç kalkıyor" nedenlerinin hem gebelerde hem de emziren kadınlarda ön sıralarda geldiği görülmektedir. (Tablo 3.5.1.2)

Tablo 3.5.1.1. Gebe ve emziren kadınların ana öğünleri atlama durumlarına göre dağılımları (%)

		Sabah kahvaltısını atlama		Öğle öğününü atlama		Akşam öğününü atlama	
		S	%	S	%	S	%
Gebe							
Yerleşim yeri	Kent	101	17.6	101	20.9	101	5.3
	Kır	43	5.7	43	5.7	42	6.2
Gebe toplam		144	14.5	144	16.9	143	5.6
Emziren							
Yerleşim yeri	Kent	263	7.5	259	22.5	260	1.1
	Kır	121	7.5	121	5.2	120	0.0
Emziren toplam		384	7.5	380	17.7	380	0.8

Tablo 3.5.1.2. Gebe ve emziren kadınlarda öğün atlama nedenlerine göre dağılımları (%)

Temel Özellik		Zaman Yetersizliği	Canı İstemiyor	Yemek Hazırlanmadığı için	Zayıflamak istiyor	Alışkanlığı Yok	Ekonomik Nedenler	Atıştırdığı için	Geç Kalkıyor	Diğer	n
		Sabah Kahvaltısı									
Gebe	Kent	10.2	26.4	0.0	6.5	13.0	0.0	0.0	42.4	14.3	14
	Kır	0.0	76.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	23.4	2
	Toplam	9.2	31.6	0.0	5.9	11.7	0.0	0.0	38.1	15.3	16
Emziren	Kent	24.2	27.8	0.0	0.0	7.1	0.0	6.0	13.4	2.1	24
	Kır	9.4	85.0	0.0	0.0	16.3	0.0	0.0	0.0	16.3	7
	Toplam	20.2	43.3	0.0	0.0	9.6	0.0	4.4	9.7	6.0	31
		Öğle Yemeği									
Gebe	Kent	0.0	36.1	0.0	0.0	7.1	15.6	17.6	70.8	0.0	20
	Kır	0.0	55.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	88.5	0.0	3
	Toplam	0.0	37.8	0.0	0.0	6.5	14.2	16.1	72.3	0.0	23
Emziren	Kent	2.1	36.9	0.5	0.0	14.1	16.8	14.8	31.8	4.2	56
	Kır	0.0	29.8	0.0	0.0	0.0	0.0	16.1	20.0	16.1	7
	Toplam	1.9	36.3	0.5	0.0	12.9	15.4	15.0	30.9	5.1	63
		Akşam Yemeği									
Gebe	Kent	0.0	13.7	0.0	0.0	34.3	0.0	81.4	43.3	0.0	5
	Kır	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	68.6	0.0	0.0	2
	Toplam	0.0	9.8	0.0	0.0	24.4	0.0	77.7	30.8	0.0	7
Emziren	Kent	14.8	22.5	0.0	0.0	56.5	0.0	0.0	0.0	0.0	5
	Kır	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
	Toplam	14.8	22.5	0.0	0.0	56.5	0.0	0.0	0.0	0.0	5

3.5.2 Gebelik ve Emzirme Süresince Besin Gruplarının Arttırma Azaltma Durumları

Tablo 3.5.2.1 ve 3.5.2.2 arasında yer alan 2 tabloda 15-49 yaş arasındaki kadınların gebelik ve emziklilik süresince belirtilen besin gruplarının (süt/süt ürünleri, kırmızı et, et ürünleri (sucuk,salam,sosis), sakatatlar, tavuk/hindi, balık, yumurta, taze sebze/meyve, tahıllar (ekmek, makarna, pilavlar, börek vb.), kurubaklagiller (kurufasülye, mercimek, nohut vb.), yağlı tohumlar (fındık, fıstık, ceviz vb.), su, tatlı içecekler (limonata, şerbet vb.), sütlü tatlılar, hamurişi tatlılar, pekmez/pestil vb.) tüketim durumlarına (gebelik ve emziklilik süresince daha önceki tüketimine göre; artırdım, azalttım, değiştirmedim, hiç tüketmedim gibi beyana dayanmaktadır) göre dağılımı verilmiştir.

Kadınların %49.8'i gebelik ve %39.1'i emzirme döneminde, süt ve süt ürünlerinin (süt, yoğurt, peynir, vb.) tüketimlerini artırdıklarını, %32.7'si gebelikte ve %53.4'ü ise emzirme döneminde hiçbir değişiklik yapmadığını bildirmiştir. Yerleşim bölgelerine göre karşılaştırma yapıldığında kentsel bölgelerdeki gebe kadınların %56.2'si emziren kadınların %38.6'sı kırsal bölgelerdeki gebelerin %31.5'i ve emziren kadınların %40.6'sı süt ve süt ürünlerini (süt, yoğurt, peynir, vb.) tüketimlerini artırmaktadırlar. Gebelik ve emzirme dönemi süresince süt ve süt ürünlerini (süt, yoğurt, peynir, vb.) tüketmeyen gebe kadınların oranı %6.9 iken emzirme döneminde bu oran %4.2 olarak bulunmuştur (Tablo 3.5.2.1).

Kadınların %13.9'u gebelik ve %14.1'i emzirme döneminde, kırmızı et tüketimlerini artırdıklarını, %53.7'si gebelikte ve %68.8'i ise emzirme döneminde hiçbir değişiklik yapmadığını bildirmiştir. Yerleşim bölgelerine göre karşılaştırma yapıldığında kentsel bölgelerdeki gebe kadınların %14.8'i, emziren kadınların %14.0'ü, kırsal bölgelerdeki gebelerin %11.5'i ve emziren kadınların %14.3'ü kırmızı et tüketimlerini artırmaktadırlar. Gebelik ve emzirme döneminde kırmızı et tüketmeyen gebe kadınların oranı %15.8 iken emzirme döneminde bu oran %13.9 olarak bulunmuştur (Tablo 3.5.2.1).

Gebelik/emzirme dönemi süresince kadınların et ürünlerine (sucuk,salam,sosis vb.) yönelik uygulamalarına baktığımızda, gebe kadınların %41.4'ü ve emziren

kadınların %35.2'si et ürünlerini hiç tüketmediklerini, gebelerin %6.0'sının, emziren kadınların %4.1'nin bu ürünleri artırdıklarını, %17.8'nin gebelik döneminde, %3.3'ünün ise emzirme döneminde azalttığını ve %34.8'nin gebelikte, %57.4'nün ise emzirme döneminde et ürünleri tüketim durumlarında herhangi bir değişiklik yapmadığı görülmektedir. Doymuş yağ ve tuz içeriği yüksek olan bu et ürünlerinin gebelik/emziklilik süresince kullanılmaması doğru bir uygulamadır. Gebelik/emzirme dönemi öncesinde et ürünlerini tüketip, gebelik/emzirme dönemi süresince bu ürünlerin tüketiminin kentsel bölgelerde kırsala göre daha fazla oranda azaltıldığı (gebelerde kentsel: %20.9, kırsal: %9.0, emzirme dönemi kentsel: %3.8, kırsal: %2.0) görülmektedir (Tablo 3.5.2.1).

Sakatatların (karaciğer, böbrek, beyin, dalak, yürek vd.) kolesterol ve doymuş yağ içeriğinin yüksek olması, insan sağlığına zararlı olan hormonları, bazı proteinleri (deli dana hastalığı etken proteini), virüsler, parazitler ve toksik ögeleri (pestisitler, insektesitler vb.) depolama özelliğine sahip olması nedeni ile gebelik/emziklilik döneminde kullanılması oldukça risklidir. Gebelik/emzirme dönemi süresince sakatatların kullanımının azaltılması ve/veya tüketilmemesi doğru bir uygulamadır. Bu araştırmada gebelik süresince kadınların %4.2'si (kentsel: %5.7, kırsal: %0.0), emzirme döneminde ise %3.6'sı (kentsel: %4.1, kırsal: %2.4), sakatat tüketimlerini artırdıklarını, %7.1'i gebelikte, %0.9'u ise emzirme döneminde sakatat tüketimlerini azalttıklarını bildirmişlerdir. Buna karşın Türkiye genelinde gebelik/emziklilik öncesi sakatat tüketimi ile ilgili uygulamalarında gebelik/emzirme dönemi süresince hiçbir değişiklik yapmadıklarını bildirenlerin oranı sırasıyla %21.0 ve %47.0'dir (Tablo 3.5.2.1).

Gebelik dönemi süresince beyaz et (tavuk/hindi) tüketim durumları incelendiğinde, kadınların %21.4'ü tüketimlerini artırdıklarını (kentsel: %24.1, kırsal: %13.9), %13.6'sı azalttığını, %5.1'i hiç tüketmediğini ve %59.9'u ise tüketimlerini değiştirmediklerini bildirmişlerdir. Yerleşim bölgelerine göre karşılaştırma yapıldığında kentsel ve kırsal bölgelerdeki kadınlar gebelik süresince beyaz et tüketimi ile ilgili benzer uygulamalar yaptıkları görülmektedir. Emzirme döneminde, kadınların %17.3'ü tüketimlerini artırdıklarını (kentsel: %16.6, kırsal: %19.3),

%2.3'ü azalttığını, %3.4'ü'i hiç tüketmediğini ve %77.0'si ise tüketimlerini değiştirmediklerini bildirmişlerdir (Tablo 3.5.2.1).

Gebelik ve emzirme dönemi süresince balık tüketmeyen kadınların oranı sırasıyla %21.0 ve %18.4 iken, balık tüketimini artırdım diyenlerin oranı gebelikte %24.3, emzirme döneminde ise %18.9'dur. Gebelik ve emzirme döneminde yerleşim bölgelerine (kentsel, kırsal) göre balık tüketimine yönelik uygulamalarda önemli farklılıklar bulunmamaktadır. Gebelik/emziklilik süresince balık tüketiminin artırılması doğru bir uygulama olmasına karşın her iki dönemde de balık tüketimini azaltan kadınların oranı oldukça yüksektir. Gebelik döneminde kadınların %12.6'sı, emziren kadınların da %2.5'i balık tüketimini azaltmaktadırlar (Tablo 3.5.2.1).

Tablo 3.5.2.1. 15-49 yaş arasındaki kadınların gebelik ve emzirme dönemi süresince besin gruplarını tüketim durumlarına göre dağılımı

	Yerleşim yeri	Süt ve Süt Ürünleri				Kırmızı et				Et ürünleri			
		Artırdı	Azalttı	Değişmedi	Tüketmedi	Artırdı	Azalttı	Değişmedi	Tüketmedi	Artırdı	Azalttı	Değişmedi	Tüketmedi
Gebe	Kent	56.2	10.5	28.9	4.5	14.8	18.7	49.1	17.5	6.1	20.9	32.5	40.5
	Kır	31.5	10.9	43.6	13.9	11.5	10.3	67.0	11.2	5.6	9.0	41.4	44.0
	Toplam	49.8	10.6	32.7	6.9	13.9	16.5	53.7	15.8	6.0	17.8	34.8	41.4
Emziren	Kent	38.6	4.1	53.4	3.9	14.0	3.1	69.4	13.5	4.6	3.8	60.6	31.1
	Kır	40.6	1.2	53.2	5.1	14.3	3.6	67.0	15.0	2.7	2.0	48.5	46.8
	Toplam	39.1	3.3	53.4	4.2	14.1	3.2	68.8	13.9	4.1	3.3	57.4	35.2
		Sakatat				**Tavuk/Hindi**				**Balık**			
		Artırdı	Azalttı	Değişmedi	Tüketmedi	Artırdı	Azalttı	Değişmedi	Tüketmedi	Artırdı	Azalttı	Değişmedi	Tüketmedi
Gebe	Kent	5.7	7.9	18.9	67.6	24.1	13.5	58.1	4.3	25.5	10.3	41.5	22.6
	Kır	0.0	4.7	27.0	68.3	13.9	13.8	65.1	7.3	20.7	19.1	43.8	16.4
	Toplam	4.2	7.1	21.0	67.8	21.4	13.6	59.9	5.1	24.3	12.6	42.1	21.0
Emziren	Kent	4.1	0.9	46.5	48.5	16.6	2.7	78.4	2.3	18.6	2.3	61.8	17.2
	Kır	2.4	0.9	48.5	48.3	19.3	1.3	73.0	6.4	19.6	2.8	55.9	21.7
	Toplam	3.6	0.9	47.0	48.4	17.3	2.3	77.0	3.4	18.9	2.5	60.3	18.4
		Yumurta				**Taze sebze meyve**				**Tahıl, ekmek, pilav, makarna, börek**			
		Artırdı	Azalttı	Değişmedi	Tüketmedi	Artırdı	Azalttı	Değişmedi	Tüketmedi	Artırdı	Azalttı	Değişmedi	Tüketmedi
Gebe	Kent	45.2	11.7	38.8	4.4	74.0	2.1	23.9	0.0	22.3	17.5	59.9	0.3
	Kır	28.5	9.8	45.5	16.3	44.3	8.9	46.8	0.0	11.3	24.2	57.3	7.1
	Toplam	40.8	11.2	40.6	7.5	66.3	3.9	29.9	0.0	19.5	19.2	59.2	2.0
Emziren	Kent	28.9	2.1	67.0	2.0	42.4	1.4	56.1	0.0	15.0	8.4	76.6	0.0
	Kır	32.0	5.3	59.9	2.8	36.9	2.2	58.4	2.5	21.4	4.4	74.2	0.0
	Toplam	29.7	2.9	65.1	2.2	40.9	1.7	56.7	0.6	16.7	7.3	75.9	0.0

Tablo 3.5.2.2. 15-49 yaş arasındaki kadınların gebelik ve emzirme dönemi süresince besin gruplarını tüketim durumlarına göre dağılımı

	Yerleşim yeri	Kurubaklagiller				Yağlı tohumlar				Su			
		Artırdı	Azalttı	Değişmedi	Tüketmedi	Artırdı	Azalttı	Değişmedi	Tüketmedi	Artırdı	Azalttı	Değişmedi	Tüketmedi
Gebe	Kent	15.6	10.1	66.3	8.1	35.3	11.1	41.1	12.5	70.2	2.2	26.0	1.5
	Kır	9.7	17.7	67.0	5.7	17.9	8.8	65.7	7.7	48.9	15.6	35.5	0.0
	Toplam	14.0	12.1	66.5	7.4	30.9	10.5	47.4	11.2	64.8	5.6	28.5	1.2
Emziren	Kent	9.6	11.0	77.7	1.8	16.1	3.1	67.6	13.2	60.7	1.0	38.2	0.2
	Kır	9.7	9.8	77.3	3.2	10.1	6.8	62.1	21.0	65.3	0.0	34.7	0.0
	Toplam	9.6	10.7	77.6	2.1	14.5	4.1	66.2	15.2	61.9	0.7	37.3	0.1
		Limonata, şerbet vb. tatlı içecekler				**Sütlü tatlılar**				**Hamurişi tatlıları**			
		Artırdı	Azalttı	Değişmedi	Tüketmedi	Artırdı	Azalttı	Değişmedi	Tüketmedi	Artırdı	Azalttı	Değişmedi	Tüketmedi
Gebe	Kent	22.6	12.1	42.1	23.1	24.0	11.2	51.7	13.1	11.5	18.6	52.8	17.1
	Kır	25.0	10.2	47.9	16.9	15.8	10.6	56.3	17.2	18.5	7.8	61.6	12.1
	Toplam	23.2	11.6	43.6	21.5	21.9	11.0	52.9	14.2	13.3	15.8	55.1	15.8
Emziren	Kent	29.5	5.6	54.2	10.7	29.4	2.7	61.3	6.6	11.9	9.3	69.1	9.6
	Kır	36.0	1.4	45.8	16.8	24.2	5.1	56.9	13.8	21.1	8.1	59.8	11.1
	Toplam	31.2	4.5	52.0	12.3	28.0	3.4	60.2	8.5	14.4	9.0	66.6	10.0
		Pekmez, pestil, tahin helvası				**Diğer şekerli ürünler**							
		Artırdı	Azalttı	Değişmedi	Tüketmedi	Artırdı	Azalttı	Değişmedi	Tüketmedi				
Gebe	Kent	20.6	10.8	44.2	24.4	19.9	6.0	51.6	22.5				
	Kır	24.4	3.9	55.8	15.9	18.4	5.0	60.8	15.7				
	Toplam	21.6	9.0	47.3	22.2	19.5	5.8	54.0	20.7				
Emziren	Kent	21.9	3.3	59.3	15.5	18.2	4.1	70.8	6.9				
	Kır	26.9	3.3	53.2	16.6	17.4	4.8	63.0	14.8				
	Toplam	23.2	3.3	57.7	15.8	18.0	4.3	68.8	9.0				

Tablo 3.5.2.1'de önemli protein kaynağı olan yumurtanın gebelik/emziklilik süresince tüketimi ile ilgili uygulamalar yer almaktadır. Kadınların %7.5'i gebelikte, %2.2'si emzirme süresince hiç yumurta tüketmezken, %40.8'i (kentsel: %45.2, kırsal: %28.5) gebelikte, %29.7'si (kentsel: %28.9, kırsal: %32.0) emzirme döneminde tüketimlerini artırdıklarını bildirmişlerdir. Kadınların %40.6'sı gebelik ve %65.1'i emziklilik nedeni ile yumurta tüketimlerinde herhangi bir değişiklik yapmamaktadır.

Gebelik/emziklilik süresince taze sebze ve meyve tüketiminin artırılması önemlidir. Türkiye genelinde gebelik döneminde kadınların %66.3'ü (kentsel: %74.0, kırsal: %44.3), emzirme döneminde %40.9'u (kentsel: %42.4, kırsal: %36.9) tüketimlerini artırdıklarını, %3.9'u gebelikte, %1.7'si ise emzirme döneminde sebze ve meyve tüketimini azalttıklarını bildirmişlerdir (Tablo 3.5.2.1).

Tablo 3.5.2.1'de gebelik/emziklilik süresince tahılların (ekmek, makarna, pilav, börek vb.) tüketimine yönelik uygulamalar da yer almaktadır. Gebelik süresince tahılların tüketimini artırdığını bildiren kadınların oranı %19.5 (kentsel: %22.3, kırsal: %11.3) iken, %19.2'si (kentsel: %17.5, kırsal: %24.2) azalttığını bildirmektedir. Emzirme döneminde kadınların %16.7'si tahıl tüketimini artırırken (kentsel: %15.0, kırsal: %21.4), %7.3'ü (kentsel: %8.4, kırsal: %4.4) ise azaltmaktadır. Gebelik ve emzirme süresince tahıl tüketimlerini değiştirmeyenlerin oranı sırasıyla %59.2 ve %75.9 olarak belirlenmiştir.

Gebelik ve emziklilik süresince kadınların kurubaklagil (kurufasulye, nohut, mercimek vb.) tüketimlerine yönelik uygulamalar tablo 3.5.2.2'de verilmiştir. Gebelikte kadınların %14'ü emzirme döneminde ise %9.6'sı kurubaklagil tüketimlerini artırdıklarını, %66.5-77.6'sı ise hiçbir değişiklik yapmadığını bildirmiştir. Yerleşim bölgelerine göre karşılaştırma yapıldığında gebelik döneminde, kentsel bölgelerdeki kadınların %15.6'sı kırsalda ise %9.7'si, emziklilikte ise kentselde %9.6, kırsalda %9.7'si kurubaklagil tüketimlerini artırmaktadırlar. Gebelik/emziklilik süresince kurubaklagil tüketmeyen kadınların oranı sırasıyla %7.4 ve %2.1'dir.

Gebelik/emziklilik süresince yağlı tohumların (fındık, ceviz vb.) tüketimini artırdığını bildiren kadınların oranı sırasıyla %30.9 (kentsel: %35.3, kırsal: %17.9) ve %14.5 (kentsel: %16.1, kırsal: %10.1) iken hiç tüketmeyenlerin oranı %11.2 ve %15.2 arasında değişmektedir. (Tablo 3.5.2.2).

Gebelik/emziklilik süresince sıvı tüketimi önemlidir. Günlük olarak 2-3 litre su tüketimi önerilmektedir. Türkiye genelinde gebelik döneminde kadınların %64.8'i (kentsel: %70.2, kırsal: %48.9), emzirme döneminde ise %61.9'u (kentsel: %60.7, kırsal: %65.3) su tüketimlerini artırdıklarını bildirmektedirler.

Tablo 3.5.2.2'de gebelik/emziklilik süresince tatlı içecekler (limonata, şerbet vb.), sütlü ve hamur işi tatlılar, pekmez, pestil gibi besinlerin tüketimlerine yönelik uygulamalar verilmiştir. Limonata, şerbet gibi tatlı içeceklerin tüketimini gebelik ve emziklilik süresince artırdığını bildiren kadınların oranı sırasıyla %23.2 ve %31.2 iken, hiçbir değişiklik yapmadığını bildiren kadınların oranı gebelikte %43.6 ve emziklilikte %52'dir. Gebelik ve emzirme döneminde tatlı içeceklerin tüketimi kırsal bölgelerde kentsel bölgelere göre daha fazladır. Kadınların özellikle emzirme döneminde bu içeceklerin tüketimini daha fazla artırdıkları görülmektedir.

Sütlü tatlıların tüketimini gebelik ve emziklilik süresince artırdığını bildiren kadınların oranı sırasıyla %21.9 ve %28.0 iken, hiçbir değişiklik yapmadığını bildiren kadınların oranı gebelikte %52.9 ve emziklilikte %60.2'dir. Besin değeri hamur işi tatlılara göre daha fazla olan sütlü tatlıların tüketiminin artırılması özellikle kentsel bölgelerde yaşayan kadınlarda daha fazladır. Bunun yanı sıra Türkiye genelinde kadınların %14.2'si gebelikte, %8.5'i emzirme döneminde sütlü tatlıları, %15.8 ve %10'u ise hamur işi tatlıları hiç tüketmemektedirler.

Tablo 3.5.2.2'de gebelik/emziklilik süresince, enerji ve besin değeri yüksek olan pekmez, pestil, tahin ve tahin helvası gibi tatlıların tüketiminin, özellikle kırsal bölgelerdeki kadınlar tarafından artırıldığı görülmektedir (gebelikte kırsal: %24.4, kentsel:%20.6). Pekmez, pestil, tahin ve tahin helvası gibi tatlıları gebelik ve emziklilik süresince hiç tüketmeyen kadınların oranı sırasıyla %22.2 ve %15.8'dir.

BÖLÜM 4. BESİN TÜKETİM DURUMU VE SIKLIĞI

4.1. BESİN TÜKETİM SIKLIĞI

4.1.1. Yirmi Yaş ve Üzeri Bireylerde Besin Tüketim Sıklığı

Bu bölümde 20 ve üzeri yaştaki bireylere son bir ay içerisinde besinlerin tüketim sıklıkları sorgulanmıştır. Bireylerin son bir ay içindeki besin tüketim sıklıkları yerleşim yerlerine göre incelendiğinde; Türkiye genelinde süt tüketmeyenlerin oranının %44.6 olduğu, her iki cinsiyette de oranların birbirine benzer olduğu saptanmıştır. Kentte haftada 1-2 kez süt tüketen kadınların oranı erkeklerden daha yüksek iken kırda erkeklerin oranı kadınlardan daha yüksek olarak bulunmuştur. Genelde %19.5 oranında haftada 1-2 kez süt tüketildiği görülmüştür. Süt tüketiminin tersine yoğurt, ayran, kefir vb. süt ürünlerini her gün tüketenlerin oranı %55.1'dir ve kırdaki tüketim oranı kentten daha yüksektir (sırasıyla, %62.4, %52.7). Her gün peynir tüketenlerin oranı toplamda %76.0, erkeklerde %73.7, kadınlarda ise %78.6 olduğu saptanmıştır (Tablo 4.1.1.1).

Türkiye genelinde kırmızı eti hiç tüketmeyenlerin oranı toplamda %20.2, erkeklerde %17.6, kadınlarda ise %23.2 olduğu saptanmıştır. Kentte yaşayanların %17.3'ü, kırda yaşayanların ise %28.9'u kırmızı eti tüketmemektedir. Her iki yerleşim bölgesinde de kırmızı et tüketmeyen kadınların oranı erkeklerden yüksektir. Kentte yaşayanların %30.5'i, kırda yaşayanların ise %20.8'i haftada 1-2 kez, kentte yaşayanların %17.6'sı, kırda yaşayanların ise %25.5'i ayda 1 kez kırmızı et tüketmektedirler. Tavuk, hindi tüketim sıklığına bakıldığında, en yüksek tüketim sıklığının haftada 1-2 kez olduğu saptanmıştır (%42.9). Haftada 1-2 kez tavuk, hindi eti tüketenlerin oranı kentte %44.7, kırda ise %37.6'dır. Balık tüketim sıklığına bakıldığında; hiç tüketmeyenlerin oranını %39.1'dir. Kadınlarda hiç balık tüketmeme oranının erkeklerden daha yüksek olduğu saptanmıştır (sırasıyla, %42.1, %36.5). Ayda 1 kez balık tüketenlerin oranı %25.6'dır. Kentte yaşayanların %18.8'i, kırda yaşayanların ise %12.4'ü haftada 1-2 kez balık tüketmektedirler. Genelde %77.6'sının hiç sakatat tüketmediği, %12.8'inin ayda bir kez sakatat tükettiği ve erkeklerdeki tüketim sıklığının her iki yerleşim bölgesinde de daha yüksek olduğu

saptanmıştır. Hazır et ürünlerinin tüketim sıklığına bakıldığında; bireylerin %56.4'ü hiç et ürünün tüketmezken, %17.3'ü haftada 1-2 kez tüketmektedir. Her iki yerleşim yerinde de (kent-kır) tüketim sıklığının erkeklerde kadınlara göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir (sırasıyla, %23.5, %12.3). Evde yapılmış et ürünlerinin ise %89.1 oranında hiç tüketilmediği saptanmıştır (Tablo 4.1.1.2).

Her gün yumurta tüketenlerin oranı %29.7'dir ve kırdaki oran kentte yaşayanlara göre daha yüksektir (sırasıyla, %35.8, %27.6). Bireylerin %26.9'u haftada 1-2 kez, %24.4'ü haftada 3-4 kez yumurta tüketmektedirler. Haftada 1-2 kez kurubaklagil tüketenlerin oranı %46.6 olarak saptanmıştır. Erkeklerin %50.0'si, kadınların %42.9'u haftada 1-2 kez kurubaklagil tükettikleri gözlenmiştir. Her iki yerleşim bölgesinde benzer sonuçlar bulunmuştur. Fındık, ceviz vb. yağlı tohumların tüketim sıklıkları incelendiğinde; %24.4'ünün haftada 1-2 kez, %13.7'sinin haftada 3-4 kez, %13.2'sinin 15 günde bir tükettiği, %23.4'ünün hiç tüketmediği saptanmıştır. Yağlı tohumları hiç tüketmeyenlerin oranı kentte yaşayanlarda %21.1 iken, kırda yaşayanlarda %30.2 olarak saptanmıştır. Hiç tüketmeyenlerin oranı her iki yerleşim bölgesinde de kadınlarda erkeklerden daha yüksektir (Tablo 4.1.1.3).

Sebze-meyve tüketim sıklıkları incelendiğinde; bireylerin %47.6'sının her gün yeşil yapraklı sebze tükettiği, bu oranın erkeklerde %44.4, kadınlarda ise %51.2 olduğu saptanmıştır. Bireylerin %41.2'sinin haftada 1-2 kez, %28.5'inin haftada 3-4 kez patates tükettiği ve sıklık oranının her iki cinsiyet ve yerleşim yerinde benzer olduğu gözlenmiştir. Diğer taze sebzelerin %34.9 oranında her gün, %24.6 oranında haftada 1-2 kez tüketildiği saptanmıştır. Bireylerin %38.4'ünün turunçgilleri tüketmediği, %16.2'sinin her gün, %15.7'sinin haftada 1-2 kez tükettiği gözlenmiştir. Çalışmanın yaz aylarında yapılmasının turunçgil tüketim sıklığının düşük gözlenmesinin önemli nedenlerinden biri olduğu düşünülmektedir. Diğer taze meyveleri her gün tüketenlerin oranı %51.5 olarak gözlenirken kentte her gün tüketenlerin oranının kırda yaşayanlardan daha yüksek olduğu saptanmıştır (sırasıyla, %53.5, %45.5). Bireylerin %60.5' inin kuru meyveleri tüketmediği, her iki yerleşim yeri ve cinsiyette oranların birbirine yakın olduğu gözlenmiştir (Tablo 4.1.1.4).

Beyaz ekmek türlerinin %85.4 oranında her gün tüketildiği, bu oranın kırda kentten daha yüksek olduğu saptanmıştır (sırasıyla, %88.8, %84.3). Tam tahıl ekmeklerini tüketim sıklığının oldukça düşük olduğu tüketmeyenlerin oranının kentte yaşayanlarda %68.1, kırda yaşayanlarda ise %81.0 olduğu gözlenmiştir. Kentte yaşayan kadınların %22.7'si, erkeklerin %13.6'sı her gün tam tahıllı ekmek tüketmektedirler. Kırda yaşanlarda ise tam tahıllı ekmek tüketim oranı %10.5 olup her iki cinsiyette benzer oranlardadır. Bireylerin %30.6'sı haftada 1-2 kez, %28.3'ü haftada 3-4 kez, %22.3'ü her gün pirinç, bulgur, makarna vb. tahılları tüketmektedirler. Tarhanayı tüketmeyenlerin oranı kentte %46.9, kırda %43.2'dir. Kentte yaşayanların %18.3'ü, kırda yaşayanların ise %21.5'i haftada 1-2 kez tarhana tüketmektedirler. Bisküvi-kraker türü besinleri haftada 1-2 kez tüketenlerin oranı %21.1, haftada 3-4 kez tüketenlerin oranı %13.4, her gün tüketenlerin oranı %11.6 olarak saptanmıştır. Kentte yaşayanların %32.5'i, kırda yaşayanların ise %37.0'ı bisküvi/kraker vb. besinleri tüketmemektedirler. Kahvaltılık tahılları tüketmeyenlerin oranı kentte % 90.1, kırda ise %96.1 olarak gözlenmiştir. Simit tüketimine bakıldığında kentte tüketim sıklığının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Kentte yaşayanların %24.0'ı, kırda yaşayanların ise %13.8'i haftada 1-2 kez simit tüketmektedirler (Tablo 4.1.1.5).

Son 1 aydaki içecek tüketim sıklıkları değerlendirildiğinde; her iki cinsiyet için de en sık tüketilen içeceğin çay olduğu, kentte %92.3 ve kırda %94.5 oranında her gün içildiği saptanmıştır. Bitki çaylarının tüketim sıklığının genelde düşük olduğu, toplamda %71.2 oranında hiç tüketilmediği gözlenmiştir. Kadınların %10.6'sı, erkeklerin ise %5.3'ü her gün bitki çayı içmektedirler. Kahve, neskafeyi her gün içenlerin oranı %21.3'dür. Kentte yaşayanların %24.2'si, kırda yaşayanların ise %13'ü her gün kahve, neskafe içtiklerini bildirmişlerdir. Hazır meyve sularını haftada 1-2 kez tüketenlerin oranı %22, haftada 3-4 kez tüketenlerin oranı %11.2, her gün tüketenlerin oranı ise %7.9 olarak saptanmıştır. Hazır meyve sularını tüketmeyenlerin oranı her iki yerleşim bölgesinde de kadınlarda daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Gazlı içecek tüketim sıklığının ise kentte ve kırda yaşayan erkeklerde kadınlardan daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Her gün gazlı içecek tüketenlerin oranı %11.7 olup kentteki oran kırdan daha yüksektir (sırasıyla, %12.8, %8.4). Maden suyu, soda tüketim sıklığı kentte kıra göre ve erkeklerde kadınlara göre daha

yüksektir. Kentte yaşayanların %18.3'ü, kırda yaşayanların ise %14.4'ü haftada 1-2 kez maden suyu, soda tüketmektedirler. Alkollü içecekleri tüketmeyenlerin oranı %84.9 olarak saptanmıştır ve kadınlarda tüketmeyenlerin oranı erkeklerden daha yüksektir (sırasıyla, %94.8, %76.1) (Tablo 4.1.1.6).

Yağ tüketim sıklıkları değerlendirildiğinde; her gün ayçiçek yağı tüketenlerin oranı %67.4, zeytinyağını tüketenlerin oranı %35.3, mısırözü yağı tüketenlerin oranı %11.7 olarak saptanmıştır. Bireylerin %95.2'si fındık yağını, %99.4'ü soya yağını, %98.9'u kanola yağını hiç tüketmemektedir. Bu yağların cinsiyete ve yerleşim yerleri göre tüketilmeme durumu da benzer şekilde yüksek bulunmuştur (Tablo 4.1.1.7). Kentte yaşayanların %11.2'si, kırda yaşayanların %19.6'sı her gün tereyağı tükettikleri saptanmıştır. Haftada 1-2 kez tereyağı tüketenlerin oranı ise kentte %17.0, kırda %13.9 olarak saptanmıştır. Genelde bireylerin %50.3'ünün tereyağını hiç tüketmediği, bu oranın kentsel bölgelerde %51.5 iken, kırsal bölgelerde %46.8 olduğu görülmüştür. Bireylerin %11.2'si haftada 1-2 kez sert margarin tüketirken %69.1'i hiç tüketmemektedir. Yumuşak margarinleri tüketmeyenlerin oranı kentte %77.6, kırda ise %83.6 olarak saptanmıştır. Kuyruk yağı, iç yağı gibi hayvansal yağlar %95.4 oranında tüketilmemektedir (Tablo 4.1.1.7).

Şeker, bal, reçel, pekmezin tüketim sıklıkları değerlendirildiğinde; bireylerin %55.5'inin her gün tükettiği, %11.9'unun haftada 1-2 kez tükettiği saptanmıştır. Kentte yaşayanların %54.2'si, kırda yaşayanların ise %59.2'i her gün şeker, bal, pekmez vb. tüketmektedirler. Şekerleme, lokum, çikolata gibi besinleri haftada 1-2 kez tüketenlerin oranı %19.3, 15 günde bir tüketenlerin oranı %12.1'dir. Kentte yaşayanların %40.8'i, kırda yaşayanların ise %52.5'inin şekerleme, lokum vb. tüketmedikleri saptanmıştır (Tablo 4.1.1.7).

Bireylerin hazır besinleri tüketim sıklıkları Tablo 4.1.1.8'de verilmiştir. Toplamda %11.9'u haftada 1-2 kez, %9.2'si 15 günde bir, %7.2'si ayda bir kez hazır çorba tüketmektedirler. Hazır çorba tüketmeyenlerin oranı ise %66.8 olup her iki yerleşim bölgesinde de benzerdir. Pide, lahmacun, pizzayı haftada 1-2 kez ve 15 günde bir tüketenlerin oranının kentte kırdan daha yüksek olduğu ve erkeklerde kadınlardan daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayda 1 kez pide, lahmacun, pizza tüketim oranı erkeklerde %20.6, kadınlarda ise %26.0'dır. Döner, kebap tüketimi sıklık oranları

incelendiğinde, kentte yaşayan erkeklerin %23.5'i, kadınların ise %8.6'ı haftada 1-2 kez bu tür besinleri tükettiği, kırda yaşayanlarda ise bu oranların erkeklerde %11.9, kadınlarda %3.1 olduğu saptanmıştır. Bireylerin %19.7'si ayda 1 kez, %15.1'i 15 günde bir, %14.2'si haftada 1-2 kez döner, kebap tüketmektedirler. Hamburger, kızarmış tavuk parçaları gibi fast food besinleri tüketmeyenlerin oranı kırda %88.0 iken kentte bu oran %74.0 olarak saptanmıştır. Kentte yaşayanların %10.0'ı, kırda yaşayanların ise %5.9'u ayda 1 kez bu tür besinleri tüketmektedir. Cips tüketim sıklığının benzer şekilde kentte daha yüksek olduğu saptanmıştır. Kentte yaşayanların %9.1'i, kırda yaşayanların ise %6.2'si haftada 1-2 kez cips tüketmektedir. Dondurulmuş besinleri haftada 1-2 kez tüketenlerin oranı %8.9, 15 günde bir tüketenlerin oranı %8.7, ayda 1 tüketenlerin oranı %6.4 olarak saptanmıştır. Genelde dondurulmuş besinlerin tüketim sıklığı, kentsel bölgelerde yaşayanlarda, kırsal bölgelerde yaşayanlardan daha yüksektir. Bireylerin %25.4'ü haftada 1-2 kez, %21.3'ü 15 günde bir, %15.4'ü ayda bir kez hamur tatlıları tüketmektedirler. Kent ve kırda yaşayan bireylerin birbirine benzer sıklıkla hamur tatlıları tükettikleri gözlenmiştir. Sütlü tatlıların tüketim sıklığı değerlendirildiğinde; haftada 1-2 kez tüketenlerin oranı %29.0, 15 günde bir tüketenlerin oranı %17.4, haftada 3-4 kez tüketenlerin oranı %12.4 olarak saptanmıştır. Sütlü tatlı tüketim oranları kentte yaşayanlarda daha yüksektir (Tablo 4.1.1.8).

Tablo 4.1.1.1. Bireylerin süt ve ürünleri tüketim sıklığı dağılımları (%)

Süt ve Süt Ürünleri	Tüketmiyor			Her gün			Haftada 5- 6			Haftada 3- 4			Haftada 1- 2			15 günde 1			Ayda 1			n		
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T
Süt ve süt ürünleri																								
Süt																								
Kent	44.9	43.4	44.2	11.6	13.3	12.4	1.2	2.0	1.6	7.6	6.8	7.2	18.8	20.4	19.5	8.4	7.2	7.8	7.5	7.0	7.3	1938	3236	5174
Kır	44.5	47.9	46.0	9.7	10.0	9.8	1.4	1.4	1.4	7.1	6.3	6.7	20.2	18.3	19.3	8.7	8.3	8.6	8.4	7.8	8.2	1143	1608	2751
Toplam	44.8	44.5	44.6	11.1	12.5	11.8	1.3	1.9	1.5	7.5	6.7	7.1	19.1	19.9	19.5	8.5	7.5	8.0	7.7	7.2	7.5	3081	4844	7925
Yoğurt, ayran, kefir																								
Kent	2.2	2.9	2.5	52.9	52.5	52.7	7.4	7.1	7.3	18.1	18.0	18.0	15.3	15.8	15.6	2.9	2.5	2.7	1.2	1.1	1.2	1930	3225	5155
Kır	2.3	3.2	2.7	64.9	59.5	62.4	6.0	6.1	6.1	13.2	14.2	13.6	11.4	12.4	11.9	1.2	3.2	2.1	1.0	1.5	1.2	1143	1608	2751
Toplam	2.2	3.0	2.6	56.0	54.2	55.1	7.0	6.9	7.0	16.8	17.1	16.9	14.3	15.0	14.6	2.5	2.7	2.6	1.2	1.2	1.2	3073	4833	7906
Peynir																								
Kent	4.0	3.9	4.0	74.9	80.8	77.7	2.7	2.4	2.6	7.8	5.3	6.6	9.2	6.2	7.8	1.0	1.2	1.1	0.4	0.3	0.3	1922	3208	5130
Kır	5.4	6.7	6.0	70.4	71.9	71.0	3.1	2.8	3.0	8.6	7.2	7.9	9.3	7.9	8.7	2.5	1.6	2.1	0.8	2.0	1.3	1140	1599	2739
Toplam	4.4	4.6	4.5	73.7	78.6	76.0	2.8	2.5	2.7	8.0	5.7	6.9	9.2	6.6	8.0	1.4	1.3	1.3	0.5	0.7	0.6	3062	4807	7869

E:Erkek, K:Kadın, T: Toplam

Tablo 4.1.1.2. Bireylerin et ve ürünleri tüketim sıklığı dağılımları (%)

Et ve Et Ürünleri	Tüketmiyor			Her gün			Haftada 5- 6			Haftada 3- 4			Haftada 1- 2			15 günde 1			Ayda 1			n		
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T
Kırmızı Et																								
Kent	14.5	20.3	17.3	6.9	2.8	4.9	3.8	1.3	2.6	12.4	8.1	10.3	31.2	29.8	30.5	15.8	17.8	16.7	15.5	19.9	17.6	1931	3227	5158
Kır	26.1	32.3	28.9	3.2	1.5	2.4	2.0	0.9	1.5	6.5	3.0	4.9	23.9	17.1	20.8	14.5	17.6	15.9	23.7	27.6	25.5	1140	1601	2741
TOPLAM	17.6	23.2	20.2	5.9	2.5	4.3	3.3	1.2	2.3	10.9	6.8	9.0	29.3	26.7	28.1	15.4	17.7	16.5	17.6	21.8	19.6	3071	4828	7899
Tavuk, hindi																								
Kent	5.9	4.8	5.4	5.5	2.0	3.8	3.8	2.9	3.3	22.4	16.5	19.6	43.3	46.3	44.7	12.7	18.4	15.5	6.4	9.1	7.7	1926	3218	5144
Kır	7.9	9.0	8.4	1.8	1.6	1.7	2.8	1.3	2.1	14.8	9.0	12.2	38.6	36.4	37.6	20.1	23.6	21.7	14.0	19.1	16.3	1142	1605	2747
TOPLAM	6.4	5.9	6.2	4.5	1.9	3.3	3.5	2.5	3.0	20.4	14.7	17.7	42.1	43.9	42.9	14.6	19.7	17.0	8.4	11.5	9.9	3068	4823	7891
Balık																								
Kent	34.2	39.4	36.7	0.4	0.3	0.4	1.0	0.2	0.6	3.2	2.0	2.6	19.8	17.8	18.8	14.8	15.2	15.0	26.5	25.2	25.9	1925	3218	5143
Kır	42.8	50.4	46.3	0.5	0.4	0.5	0.3	0.3	0.3	2.5	1.0	1.8	14.5	9.8	12.4	15.1	13.0	14.1	24.3	25.1	24.6	1132	1599	2731
TOPLAM	36.5	42.1	39.1	0.4	0.3	0.4	0.8	0.2	0.5	3.0	1.8	2.4	18.4	15.8	17.2	14.9	14.7	14.8	25.9	25.2	25.6	3057	4817	7874
Sakatatlar																								
Kent	73.5	80.9	77.0	0.2	0.0	0.1	0.2	0.1	0.1	0.8	0.3	0.5	4.8	2.6	3.8	6.0	5.1	5.6	14.5	11.0	12.8	1929	3220	5149
Kır	76.8	81.9	79.1	0.1	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0	0.5	0.3	0.4	3.9	2.6	3.3	4.7	3.8	4.3	14.0	11.3	12.8	1133	1602	2735
TOPLAM	74.3	81.1	77.6	0.2	0.0	0.1	0.2	0.0	0.1	0.7	0.3	0.5	4.6	2.6	3.6	5.7	4.8	5.3	14.4	11.0	12.8	3062	4822	7884
Hazır et ürünleri																								
Kent	44.3	60.8	52.2	2.5	2.0	2.3	1.4	0.5	0.9	6.6	3.5	5.1	23.5	15.3	19.5	11.5	9.4	10.5	10.3	8.6	9.5	1915	3214	5129
Kır	64.9	73.2	68.7	1.4	0.7	1.1	0.6	0.4	0.5	3.4	1.6	2.6	12.3	8.6	10.6	7.6	6.7	7.2	9.8	8.8	9.3	1137	1600	2737
TOPLAM	49.7	63.8	56.4	2.2	1.7	2.0	1.2	0.5	0.8	5.7	3.0	4.4	20.6	13.7	17.3	10.5	8.7	9.6	10.2	8.6	9.4	3052	4814	7866
Evde yapılmış et ürünleri																								
Kent	87.6	89.9	88.7	0.5	0.3	0.4	0.5	0.4	0.4	1.2	0.9	1.1	4.2	3.3	3.8	3.6	2.0	2.8	2.5	3.3	2.9	1916	3204	5120
Kır	89.0	91.8	90.3	0.4	0.4	0.4	0.0	0.0	0.0	1.2	0.5	.9	2.4	2.0	2.2	2.7	2.1	2.4	4.3	3.3	3.8	1131	1595	2726
TOPLAM	88.0	90.3	89.1	0.4	0.3	0.4	0.3	0.3	0.3	1.2	0.8	1.0	3.7	3.0	3.4	3.4	2.0	2.7	3.0	3.3	3.1	3047	4799	7846

E:Erkek, K:Kadın, T: Toplam

Tablo 4.1.1.3. Bireylerin yumurta, kurubaklagil, yağlı tohum tüketim sıklığı dağılımları (%)

Yumurta, Kurubaklagil, Yağlı Tohumlar	Tüketmiyor			Her gün			Haftada 5- 6			Haftada 3- 4			Haftada 1- 2			15 günde 1			Ayda 1			n		
	E	**K**	**T**	**E**	**K**	**T**	**E**	**K**	**T**	**E**	**K**	**T**	**E**	**K**	**T**	**E**	**K**	**T**	**E**	**K**	**T**	**E**	**K**	**T**
Yumurta																								
Kent	5.7	6.1	5.9	26.2	29.0	27.6	7.4	6.3	6.9	24.4	25.8	25.0	29.3	27.1	28.2	5.5	4.0	4.8	1.5	1.6	1.5	1914	3208	5122
Kır	5.5	7.9	6.6	38.4	32.8	35.8	8.6	6.0	7.4	22.9	22.0	22.5	21.0	24.8	22.8	2.9	4.2	3.5	0.7	2.3	1.4	1135	1597	2732
TOPLAM	5.6	6.5	6.1	29.4	30.0	29.7	7.7	6.2	7.0	24.0	24.9	24.4	27.1	26.6	26.9	4.8	4.1	4.5	1.3	1.8	1.5	3049	4805	7854
Kurubaklagiller																								
Kent	7.6	9.3	8.4	2.4	1.8	2.1	2.7	2.2	2.5	12.8	9.1	11.0	49.6	42.5	46.2	17.4	23.1	20.2	7.5	12.0	9.7	1910	3198	5108
Kır	7.1	10.2	8.5	1.8	1.1	1.5	2.7	2.1	2.4	13.3	10.9	12.2	51.1	44.0	47.9	16.5	22.3	19.1	7.5	9.5	8.4	1133	1589	2722
TOPLAM	7.5	9.5	8.4	2.2	1.6	1.9	2.7	2.2	2.5	12.9	9.5	11.3	50.0	42.9	46.6	17.1	22.9	19.9	7.5	11.4	9.3	3043	4787	7830
Yağlı tohumlar																								
Kent	17.2	25.2	21.1	11.8	10.9	11.4	5.4	3.8	4.6	16.9	12.0	14.5	27.2	21.8	24.6	11.8	15.9	13.8	9.7	10.4	10.0	1922	3209	5131
Kır	26.2	34.9	30.2	10.3	6.8	8.7	2.9	2.8	2.8	13.2	9.2	11.3	26.7	20.7	24.0	10.7	12.2	11.4	10.0	13.5	11.6	1139	1594	2733
TOPLAM	19.6	27.6	23.4	11.4	9.9	10.7	4.7	3.5	4.2	15.9	11.3	13.7	27.0	21.6	24.4	11.5	15.0	13.2	9.8	11.1	10.4	3061	4803	7864

E:Erkek, K:Kadın, T: Toplam

Tablo 4.1.1.4. Bireylerin sebze ve meyve tüketim sıklığı dağılımları (%)

Sebze ve Meyve	Tüketmiyor			Her gün			Haftada 5- 6			Haftada 3- 4			Haftada 1- 2			15 günde 1			Ayda 1			n		
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T
Yeşil yapraklı taze sebzeler																								
Kent	4.8	2.7	3.8	43.1	51.1	46.9	8.4	7.4	7.9	18.1	18.0	18.0	20.5	17.1	18.8	3.6	3.0	3.3	1.5	0.8	1.1	1929	3224	5153
Kır	6.0	4.5	5.3	48.2	51.6	49.7	7.5	8.2	7.8	18.2	15.9	17.2	14.8	15.5	15.1	3.9	3.2	3.6	1.4	1.1	1.2	1136	1606	2742
TOPLAM	5.2	3.1	4.2	44.4	51.2	47.6	8.2	7.6	7.9	18.1	17.5	17.8	19.0	16.7	17.9	3.7	3.0	3.4	1.5	0.8	1.2	3065	4830	7895
Patates																								
Kent	3.8	2.4	3.1	8.8	9.0	8.9	5.5	7.7	6.6	31.4	25.6	28.6	40.7	43.2	41.9	7.8	9.4	8.6	2.1	2.6	2.3	1928	3213	5141
Kır	2.9	2.7	2.9	13.7	12.4	13.1	6.6	7.9	7.2	27.6	28.7	28.1	40.2	38.0	39.2	6.3	7.9	7.0	2.7	2.4	2.5	1140	1604	2744
TOPLAM	3.5	2.5	3.0	10.1	9.9	10.0	5.8	7.8	6.7	30.4	26.4	28.5	40.5	41.9	41.2	7.4	9.0	8.2	2.3	2.5	2.4	3068	4817	7885
Diğer taze sebzeler																								
Kent	5.3	1.4	3.4	31.1	38.1	34.5	9.0	10.9	9.9	23.4	22.1	22.8	25.8	24.0	24.9	4.0	3.0	3.5	1.4	0.6	1.0	1916	3204	5120
Kır	4.2	2.2	3.3	36.2	35.7	36.0	9.9	9.4	9.7	22.0	21.1	21.6	21.1	26.6	23.6	4.7	3.5	4.2	1.9	1.3	1.6	1131	1591	2722
TOPLAM	5.0	1.6	3.4	32.4	37.5	34.9	9.2	10.6	9.9	23.0	21.9	22.5	24.6	24.6	24.6	4.2	3.1	3.7	1.5	0.7	1.2	3047	4795	7842
Turunçgiller																								
Kent	37.9	35.9	37.0	15.6	18.7	17.1	3.9	4.7	4.3	9.8	10.0	9.9	15.9	15.5	15.7	8.1	7.8	8.0	8.7	7.5	8.1	1915	3195	5110
Kır	41.8	43.7	42.7	12.8	14.1	13.4	3.4	2.4	2.9	9.8	9.5	9.7	16.8	14.6	15.8	7.6	7.4	7.5	7.7	8.3	8.0	1140	1593	2733
TOPLAM	39.0	37.8	38.4	14.9	17.6	16.2	3.8	4.1	3.9	9.8	9.8	9.8	16.1	15.3	15.7	8.0	7.7	7.8	8.4	7.7	8.1	3055	4788	7843
Diğer taze meyveler																								
Kent	3.9	3.3	3.6	49.7	57.6	53.5	8.4	8.1	8.3	17.1	13.0	15.1	15.6	13.9	14.7	4.4	3.2	3.8	1.0	0.9	0.9	1913	3200	5113
Kır	5.9	5.4	5.6	44.7	46.4	45.5	8.2	7.7	8.0	19.1	15.8	17.6	15.5	17.2	16.3	3.8	5.1	4.4	2.7	2.4	2.6	1134	1589	2723
TOPLAM	4.4	3.8	4.1	48.4	54.9	51.5	8.4	8.0	8.2	17.6	13.7	15.7	15.5	14.7	15.1	4.3	3.7	4.0	1.4	1.3	1.4	3047	4789	7836
Kurutulmuş Sebze/Meyve																								
Kent	62.8	59.4	61.1	2.4	4.8	3.6	1.1	1.4	1.2	4.3	3.6	4.0	10.0	9.9	9.9	11.3	11.5	11.4	8.3	9.3	8.8	1917	3211	5128
Kır	58.6	58.3	58.4	2.1	3.3	2.6	1.1	0.9	1.0	3.6	4.6	4.1	9.9	12.7	11.2	12.7	10.4	11.7	12.0	9.8	11.0	1134	1597	2731
TOPLAM	61.7	59.1	60.5	2.3	4.5	3.3	1.1	1.3	1.2	4.1	3.9	4.0	9.9	10.6	10.3	11.6	11.2	11.4	9.2	9.4	9.3	3051	4808	7859

E:Erkek, K:Kadın, T: Toplam

Tablo 4.1.1.5 Bireylerin ekmek ve tahıl tüketim sıklığı dağılımları (%)

Ekmek ve Tahıllar	Tüketmiyor			Her gün			Haftada 5- 6			Haftada 3- 4			Haftada 1- 2			15 günde 1			Ayda 1			n		
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T
Beyaz ekmek türleri																								
Kent	6.5	12.8	9.5	88.8	79.3	84.3	0.6	1.0	0.7	1.8	2.2	2.0	1.4	3.3	2.3	0.7	0.9	0.8	0.3	0.6	0.4	1935	3219	5154
Kır	5.8	6.4	6.1	89.0	88.6	88.8	0.7	0.9	0.8	1.4	1.3	1.3	1.7	1.2	1.5	0.7	0.6	0.7	0.8	0.9	0.8	1139	1607	2746
TOPLAM	6.3	11.2	8.6	88.9	81.6	85.4	0.6	0.9	0.8	1.7	1.9	1.8	1.4	2.8	2.1	0.7	0.8	0.7	0.4	0.7	0.5	3074	4826	7900
Tam tahıl ekmekleri																								
Kent	73.6	62.1	68.1	13.6	22.7	18.0	1.3	1.6	1.4	3.1	3.7	3.4	4.8	5.7	5.2	2.0	2.6	2.3	1.5	1.6	1.5	1901	3184	5085
Kır	81.0	81.0	81.0	10.3	10.7	10.5	0.9	0.9	0.9	1.7	1.3	1.5	2.0	2.8	2.3	2.3	1.7	2.0	1.9	1.6	1.8	1124	1585	2709
TOPLAM	75.6	66.7	71.4	12.7	19.8	16.1	1.2	1.4	1.3	2.7	3.2	2.9	4.1	5.0	4.5	2.1	2.3	2.2	1.6	1.6	1.6	3025	4769	7794
Pirinç, bulgur, makarna																								
Kent	2.5	2.4	2.4	23.0	20.6	21.8	11.0	9.9	10.5	29.4	29.1	29.3	29.3	31.7	30.4	3.8	4.8	4.3	1.0	1.5	1.3	1916	3197	5113
Kır	2.4	2.2	2.3	27.2	19.6	23.7	10.3	10.7	10.5	27.1	23.9	25.7	27.7	35.4	31.2	4.3	6.3	5.3	1.0	1.7	1.3	1132	1602	2734
TOPLAM	2.5	2.4	2.4	24.1	20.4	22.3	10.8	10.1	10.5	28.8	27.8	28.3	28.9	32.6	30.6	3.9	5.1	4.5	1.0	1.6	1.3	3048	4799	7847
Tarhana																								
Kent	47.0	46.8	46.9	2.7	1.8	2.3	2.7	2.4	2.5	6.1	7.4	6.8	17.9	18.7	18.3	12.4	12.7	12.5	11.1	10.2	10.6	1908	3211	5119
Kır	44.5	41.8	43.2	5.5	4.1	4.8	2.1	3.0	2.5	9.6	10.8	10.1	21.4	21.7	21.5	9.3	11.2	10.1	7.7	7.5	7.6	1130	1594	2724
TOPLAM	46.4	45.6	46.0	3.4	2.4	2.9	2.6	2.5	2.5	7.1	8.2	7.6	18.9	19.4	19.1	11.5	12.3	11.9	10.2	9.5	9.9	3038	4805	7843
Bisküvi/ kraker																								
Kent	31.8	33.3	32.5	12.9	11.5	12.2	3.8	4.0	3.9	15.3	12.5	14.0	20.8	21.7	21.2	9.9	11.9	10.9	5.5	5.1	5.3	1918	3209	5127
Kır	37.3	36.7	37.0	9.9	9.2	9.6	3.7	3.4	3.5	11.8	11.5	11.6	20.8	20.7	20.7	10.4	11.9	11.1	6.1	6.6	6.4	1136	1598	2734
TOPLAM	33.2	34.1	33.6	12.1	10.9	11.6	3.8	3.9	3.8	14.4	12.3	13.4	20.8	21.5	21.1	10.0	11.9	10.9	5.7	5.5	5.6	3054	4807	7861
Kahvaltılık tahıllar																								
Kent	91.6	88.6	90.1	0.7	1.4	1.1	0.2	0.4	0.3	1.7	1.8	1.7	2.4	2.9	2.6	2.1	2.9	2.5	1.2	2.1	1.6	1926	3221	5147
Kır	95.8	96.4	96.1	0.8	0.5	0.6	0.2	0.1	0.2	0.3	0.6	0.5	1.3	1.0	1.2	0.8	0.4	0.6	0.8	0.9	0.9	1132	1602	2734
TOPLAM	92.7	90.5	91.6	0.8	1.2	1.0	0.2	0.4	0.3	1.3	1.5	1.4	2.1	2.4	2.2	1.8	2.3	2.0	1.1	1.8	1.4	3058	4823	7881
Simit																								
Kent	30.7	37.2	33.9	7.4	3.0	5.3	3.0	0.9	2.0	13.6	5.9	9.9	24.1	23.8	24.0	12.1	17.9	14.9	9.0	11.3	10.1	1930	3231	5161
Kır	55.1	62.7	58.6	4.7	1.2	3.1	0.9	0.4	0.7	4.8	2.5	3.7	16.1	11.0	13.8	8.2	11.1	9.5	10.3	11.1	10.6	1143	1612	2755
TOPLAM	37.1	43.4	40.1	6.7	2.5	4.7	2.4	0.8	1.7	11.3	5.1	8.3	22.0	20.7	21.4	11.0	16.3	13.5	9.4	11.2	10.2	3073	4843	7916

E:Erkek, K:Kadın, T: Toplam

Tablo 4.1.1.6. Bireylerin içecek tüketim sıklığı dağılımları (%)

İçecekler	Tüketmiyor			Her gün			Haftada 5- 6			Haftada 3- 4			Haftada 1- 2			15 günde 1			Ayda 1			n		
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T
Hazır meyve suları																								
Kent	31.7	49.0	40.1	11.7	5.2	8.6	3.1	1.3	2.2	15.6	8.6	12.2	24.6	18.9	21.9	8.6	10.0	9.3	4.7	7.0	5.8	1930	3231	5161
Kır	38.1	51.1	44.0	7.6	3.9	5.9	2.3	.8	1.6	9.9	6.3	8.2	22.3	16.7	19.8	12.3	11.3	11.9	7.4	9.9	8.6	1139	1609	2748
TOPLAM	33.4	49.5	41.1	10.6	4.9	7.9	2.9	1.2	2.1	14.1	8.0	11.2	24.0	18.4	21.3	9.6	10.3	9.9	5.5	7.7	6.5	3069	4840	7909
Gazlı içecekler																								
Kent	28.5	42.0	35.0	16.6	8.8	12.8	5.6	2.8	4.2	15.1	9.3	12.3	22.0	20.6	21.3	7.8	9.3	8.5	4.5	7.2	5.8	1928	3222	5150
Kır	28.1	41.7	34.3	11.0	5.4	8.4	2.5	1.9	2.2	16.2	7.5	12.2	24.7	22.9	23.9	10.2	12.6	11.3	7.3	8.1	7.7	1138	1601	2739
TOPLAM	28.4	41.9	34.8	15.1	8.0	11.7	4.8	2.5	3.7	15.4	8.9	12.3	22.7	21.1	22.0	8.4	10.1	9.2	5.2	7.4	6.3	3066	4823	7889
Maden suyu, soda																								
Kent	26.3	56.6	40.9	19.5	8.9	14.4	5.2	1.9	3.6	13.2	7.6	10.5	22.7	13.6	18.3	7.8	7.2	7.5	5.2	4.2	4.7	1913	3206	5119
Kır	42.0	77.5	58.2	12.1	1.3	7.2	2.0	0.8	1.4	11.0	2.6	7.2	18.8	9.2	14.4	7.2	4.6	6.0	6.9	4.0	5.6	1132	1598	2730
TOPLAM	30.4	61.7	45.3	17.6	7.1	12.6	4.4	1.6	3.1	12.6	6.4	9.7	21.7	12.5	17.3	7.6	6.5	7.1	5.7	4.1	4.9	3045	4804	7849
Kahve, nescafe																								
Kent	33.0	37.0	35.0	24.0	24.3	24.2	2.6	2.4	2.5	10.8	8.7	9.8	16.3	16.1	16.2	8.4	6.8	7.6	4.8	4.6	4.7	1910	3213	5123
Kır	41.0	51.9	46.0	14.2	11.5	13.0	3.1	1.5	2.4	10.5	5.9	8.4	16.9	14.8	15.9	7.6	8.1	7.8	6.8	6.3	6.5	1131	1602	2733
TOPLAM	35.1	40.6	37.8	21.4	21.2	21.3	2.8	2.2	2.5	10.7	8.0	9.4	16.5	15.8	16.2	8.2	7.1	7.7	5.3	5.0	5.2	3041	4815	7856
Çay (siyah /yeşil)																								
Kent	2.8	4.4	3.6	93.4	91.1	92.3	0.7	1.0	0.8	1.0	1.0	1.0	1.5	1.6	1.5	0.5	0.5	0.5	0.1	0.4	0.2	1924	3224	5148
Kır	2.3	3.3	2.8	96.0	92.7	94.5	0.1	0.8	0.4	0.4	1.1	0.7	1.0	1.6	1.3	0.2	0.4	0.3	0.0	0.1	0.0	1138	1597	2735
TOPLAM	2.7	4.1	3.4	94.1	91.5	92.9	0.5	0.9	0.7	0.9	1.0	0.9	1.3	1.6	1.5	0.4	0.5	0.5	0.1	0.3	0.2	3062	4821	7883
Bitki çayları																								
Kent	75.8	65.3	70.7	4.9	11.6	8.1	0.8	1.8	1.3	3.5	4.1	3.8	6.7	8.3	7.5	4.4	5.7	5.0	4.0	3.2	3.6	1918	3213	5131
Kır	73.5	71.9	72.8	6.7	7.7	7.1	1.1	1.3	1.2	2.9	3.2	3.1	8.0	7.7	7.9	4.1	4.5	4.2	3.6	3.8	3.7	1136	1603	2739
TOPLAM	75.2	66.9	71.2	5.3	10.6	7.9	0.9	1.6	1.3	3.4	3.9	3.6	7.0	8.2	7.6	4.3	5.4	4.8	3.9	3.4	3.6	3054	4816	7870
Alkollü içecekler																								
Kent	74.0	93.3	83.3	2.4	0.3	1.4	0.4	0.0	0.2	3.0	0.2	1.7	6.6	1.0	3.9	4.8	1.7	3.3	8.8	3.5	6.3	1922	3205	5127
Kır	81.9	99.2	89.8	2.3	0.1	1.3	0.3	0.2	0.2	2.2	0.0	1.2	3.4	0.0	1.9	4.0	0.1	2.2	5.9	0.3	3.3	1134	1601	2735
TOPLAM	76.1	94.8	84.9	2.4	0.3	1.4	0.4	0.1	0.2	2.8	0.1	1.5	5.7	0.8	3.4	4.6	1.3	3.0	8.1	2.7	5.5	3056	4806	7862

E:Erkek, K:Kadın, T: Toplam

Tablo 4.1.1.7. Bireylerin yağ-şeker tüketim sıklığı dağılımları (%)

Yağ ve Şeker	Tüketmiyor			Her gün			Haftada 5- 6			Haftada 3- 4			Haftada 1- 2			15 günde 1			Ayda 1			n		
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T
Zeytinyağı																								
Kent	45.0	43.7	44.3	35.3	36.9	36.1	2.8	3.3	3.1	7.2	6.6	6.9	6.1	6.7	6.4	2.2	1.9	2.0	1.4	1.0	1.2	1916	3209	5125
Kır	53.1	54.4	53.7	33.6	32.2	33.0	1.8	1.7	1.7	3.9	3.8	3.8	5.0	4.9	4.9	1.5	2.3	1.8	1.2	0.8	1.0	1126	1599	2725
TOPLAM	47.1	46.3	46.7	34.9	35.8	35.3	2.6	2.9	2.7	6.3	5.9	6.1	5.8	6.2	6.0	2.0	2.0	2.0	1.4	0.9	1.2	3042	4808	7850
Fındık yağı																								
Kent	95.3	94.7	95.0	3.0	3.5	3.3	0.3	0.3	0.3	0.7	0.5	0.6	0.2	0.4	0.3	0.4	0.2	0.3	0.2	0.3	0.2	1903	3192	5095
Kır	95.3	96.6	95.9	3.4	2.7	3.1	0.3	0.2	0.3	0.2	0.3	0.3	0.2	0.1	0.1	0.1	0.0	0.1	0.6	0.0	0.3	1126	1593	2719
TOPLAM	95.3	95.2	95.2	3.1	3.3	3.2	0.3	0.3	0.3	0.5	0.5	0.5	0.2	0.3	0.3	0.3	0.2	0.2	0.3	0.2	0.2	3029	4785	7814
Ayçicek Yağı																								
Kent	19.9	18.2	19.1	67.3	69.4	68.3	2.7	2.0	2.3	3.6	3.2	3.4	3.9	4.3	4.1	1.4	1.9	1.7	1.2	1.0	1.1	1922	3210	5132
Kır	24.5	26.8	25.5	65.4	63.4	64.5	1.9	1.9	1.9	2.1	2.7	2.4	4.0	3.5	3.8	0.8	0.6	0.7	1.3	1.1	1.2	1130	1601	2731
TOPLAM	21.1	20.3	20.7	66.8	68.0	67.4	2.5	2.0	2.2	3.2	3.1	3.1	3.9	4.1	4.0	1.3	1.6	1.4	1.2	1.0	1.1	3052	4811	7863
Mısırözü Yağı																								
Kent	81.5	81.8	81.7	12.4	12.8	12.6	1.2	0.9	1.0	1.4	1.1	1.3	2.0	2.0	2.0	1.0	0.7	0.9	0.4	0.8	0.6	1911	3210	5121
Kır	86.9	83.2	85.2	7.5	10.9	9.1	0.7	0.8	0.7	1.2	1.6	1.4	2.8	1.8	2.4	0.6	0.6	0.6	0.4	1.3	0.8	1127	1604	2731
TOPLAM	82.9	82.2	82.6	11.1	12.3	11.7	1.0	0.8	0.9	1.4	1.2	1.3	2.2	1.9	2.1	0.9	0.7	0.8	0.4	0.9	0.6	3038	4814	7852
Soya Yağı																								
Kent	99.2	99.5	99.4	0.2	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.1	0.2	0.0	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	0.3	0.2	1918	3208	5126
Kır	99.6	99.7	99.6	0.2	0.2	0.2	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.1	1130	1602	2732
TOPLAM	99.3	99.6	99.4	0.2	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.1	0.1	0.0	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	0.2	3048	4810	7858
Kanola yağı																								
Kent	98.6	98.9	98.7	0.6	0.6	0.6	0.1	0.0	0.1	0.2	0.1	0.1	0.1	0.2	0.2	0.3	0.2	0.3	0.1	0.0	0.1	1919	3204	5123
Kır	99.2	99.2	99.2	0.5	0.3	0.4	0.1	0.2	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	1127	1602	2729
TOPLAM	98.7	99.0	98.9	0.6	0.5	0.6	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	0.2	0.2	0.1	0.1	0.1	3046	4806	7852

E:Erkek, K:Kadın, T: Toplam

Tablo 4.1.1.7. (devam)

	Tüketmiyor			Her gün			Haftada 5- 6			Haftada 3- 4			Haftada 1- 2			15 günde 1			Ayda 1			n		
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T
Sert margarin																								
Kent	66.7	68.3	67.5	3.8	4.5	4.2	0.9	1.9	1.4	4.7	4.5	4.6	11.8	12.0	11.9	7.4	5.2	6.3	4.7	3.6	4.1	3204	1912	5116
Kır	73.3	74.3	73.8	4.3	4.4	4.3	1.0	0.9	1.0	3.0	3.8	3.4	9.5	9.1	9.3	5.4	4.9	5.1	3.4	2.7	3.0	1593	1126	2719
TOPLAM	68.3	69.9	69.1	3.9	4.5	4.2	0.9	1.6	1.3	4.3	4.3	4.3	11.2	11.3	11.2	6.9	5.1	6.0	4.4	3.4	3.8	4797	3038	7835
Yumuşak margarin																								
Kent	76.9	78.3	77.6	5.1	3.8	4.5	1.8	0.8	1.3	3.3	2.7	3.0	6.0	7.4	6.7	4.5	4.0	4.2	2.3	3.0	2.6	1905	3192	5097
Kır	84.3	82.8	83.6	5.1	4.2	4.7	0.7	0.9	0.8	1.7	2.0	1.8	4.8	5.3	5.0	2.4	2.4	2.4	1.1	2.5	1.7	1121	1588	2709
TOPLAM	78.8	79.4	79.1	5.1	3.9	4.5	1.5	0.8	1.2	2.9	2.5	2.7	5.7	6.9	6.3	3.9	3.6	3.8	2.0	2.9	2.4	3026	4780	7806
Tereyağı																								
Kent	50.7	52.4	51.5	11.5	10.9	11.2	2.3	2.6	2.5	8.4	8.5	8.5	18.3	15.7	17.0	6.0	7.5	6.7	2.8	2.4	2.6	1917	3209	5126
Kır	46.4	47.2	46.8	19.5	19.7	19.6	3.2	3.1	3.2	7.5	7.0	7.3	14.3	13.3	13.9	5.3	6.2	5.7	3.8	3.4	3.6	1126	1600	2726
TOPLAM	49.6	51.1	50.3	13.6	13.0	13.3	2.6	2.7	2.6	8.2	8.2	8.2	17.3	15.1	16.2	5.8	7.2	6.5	3.0	2.7	2.9	3043	4809	7852
Kuyruk yağı, iç yağı																								
Kent	95.4	95.8	95.6	0.6	0.7	0.6	0.1	0.1	0.1	0.4	0.4	0.4	1.2	0.7	0.9	1.0	1.0	1.0	1.3	1.3	1.3	1907	3190	5097
Kır	94.5	95.4	94.9	1.1	1.0	1.1	0.1	0.1	0.1	0.3	0.1	0.2	1.3	1.0	1.1	0.9	1.0	0.9	1.8	1.3	1.6	1122	1597	2719
TOPLAM	95.2	95.7	95.4	0.7	0.8	0.8	0.1	0.1	0.1	0.4	0.4	0.4	1.2	0.7	1.0	1.0	1.0	1.0	1.4	1.3	1.4	3029	4787	7816
Şeker, bal, reçel, pekmez																								
Kent	15.7	18.7	17.1	55.2	53.1	54.2	3.0	3.4	3.2	7.0	7.7	7.4	13.5	11.6	12.6	3.9	3.1	3.5	1.6	2.4	2.0	1913	3199	5112
Kır	13.0	16.6	14.7	59.4	59.1	59.2	2.6	2.3	2.4	8.3	6.0	7.2	9.7	10.3	10.0	4.4	3.5	4.0	2.6	2.2	2.4	1126	1601	2727
TOPLAM	15.0	18.2	16.5	56.3	54.6	55.5	2.9	3.1	3.0	7.4	7.3	7.3	12.5	11.3	11.9	4.0	3.2	3.6	1.9	2.4	2.1	3039	4800	7839
Şekerleme, lokum, çikolata																								
Kent	38.6	43.2	40.8	9.2	7.8	8.5	1.9	1.9	1.9	9.3	7.3	8.3	22.1	19.0	20.6	12.1	12.5	12.3	6.9	8.4	7.6	1915	3194	5109
Kır	51.6	53.6	52.5	3.8	4.6	4.1	2.2	.7	1.5	5.8	5.1	5.5	15.7	15.4	15.5	11.7	11.6	11.6	9.3	9.0	9.2	1130	1598	2728
TOPLAM	42.1	45.7	43.8	7.8	7.0	7.4	1.9	1.6	1.8	8.4	6.7	7.6	20.4	18.1	19.3	12.0	12.3	12.1	7.5	8.6	8.0	3045	4792	7837

E:Erkek, K:Kadın, T: Toplam

Tablo 4.1.1.8 Bireylerin hazır besinleri tüketim sıklığı dağılımları (%)

Hazır Besinler	Tüketmiyor			Her gün			Haftada 5- 6			Haftada 3- 4			Haftada 1- 2			15 günde 1			Ayda 1			n		
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T
Hazır çorbalar																								
Kent	64.6	68.4	66.4	1.3	1.0	1.2	1.2	0.5	0.9	3.2	2.8	3.0	13.1	9.9	11.6	10.5	8.6	9.6	6.1	8.9	7.5	1907	3197	5104
Kır	67.0	68.7	67.8	0.8	0.9	0.8	.7	0.4	0.6	4.6	2.7	3.8	13.3	12.0	12.7	7.4	8.6	8.0	6.0	6.7	6.4	1124	1598	2722
TOPLAM	65.3	68.5	66.8	1.2	1.0	1.1	1.1	0.5	0.8	3.5	2.8	3.2	13.2	10.4	11.9	9.7	8.6	9.2	6.1	8.4	7.2	3031	4795	7826
Hazır yemekler																								
Kent	87.9	91.3	89.5	0.2	0.4	0.3	0.2	0.0	0.1	1.9	0.5	1.2	3.5	2.2	2.9	2.8	2.3	2.5	3.4	3.3	3.3	1911	3202	5113
Kır	93.5	96.8	95.0	0.1	0.0	0.1	0.2	0.1	0.1	0.6	0.4	0.5	1.7	0.6	1.2	1.8	1.3	1.5	2.2	0.7	1.5	1128	1601	2729
TOPLAM	89.3	92.7	90.9	0.2	0.3	0.3	0.2	0.0	0.1	1.6	0.5	1.1	3.0	1.8	2.5	2.5	2.0	2.3	3.1	2.6	2.9	3039	4803	7842
Pide, lahmacun, pizza																								
Kent	25.8	41.4	33.3	0.8	0.6	0.7	0.4	0.2	0.3	5.3	1.1	3.3	23.8	10.3	17.3	22.6	18.5	20.6	21.4	27.9	24.5	1916	3216	5132
Kır	48.8	65.1	56.3	0.1	0.0	0.1	0.4	0.3	0.3	3.1	0.5	1.9	15.0	5.1	10.5	14.2	9.0	11.8	18.4	20.0	19.1	1129	1604	2733
TOPLAM	31.8	47.1	39.1	0.6	0.4	0.5	0.4	0.2	0.3	4.7	1.0	2.9	21.5	9.0	15.5	20.4	16.2	18.4	20.6	26.0	23.1	3045	4820	7865
Döner, kebap vb.																								
Kent	28.6	51.3	39.6	2.3	0.3	1.3	1.6	0.1	0.9	7.0	1.2	4.2	23.5	8.6	16.4	19.0	15.2	17.2	18.0	23.3	20.5	1924	3219	5143
Kır	51.8	76.7	63.2	0.5	0.3	0.4	0.3	0.1	0.2	2.8	0.4	1.7	11.9	3.1	7.9	13.2	4.4	9.2	19.5	14.9	17.4	1132	1608	2740
TOPLAM	34.7	57.5	45.5	1.8	0.3	1.1	1.2	0.1	0.7	5.9	1.0	3.6	20.5	7.3	14.2	17.5	12.5	15.1	18.4	21.3	19.7	3056	4827	7883
Hamburger, kızarmış tavuk parçaları vb.																								
Kent	70.3	77.9	74.0	0.3	0.2	0.3	0.3	0.1	0.2	1.9	0.4	1.1	8.7	4.3	6.6	8.5	7.1	7.9	10.0	9.9	10.0	1920	3219	5139
Kır	85.9	90.5	88.0	0.1	0.0	0.1	0.0	0.2	0.1	0.4	0.2	0.3	3.4	1.3	2.5	3.9	2.2	3.2	6.3	5.5	5.9	1137	1606	2743
TOPLAM	74.4	81.0	77.5	0.3	0.2	0.2	0.2	0.1	0.2	1.5	0.3	.9	7.3	3.6	5.6	7.3	5.9	6.7	9.0	8.8	8.9	3057	4825	7882
Cips																								
Kent	72.4	76.6	74.4	1.6	1.1	1.4	0.9	0.5	0.7	3.1	2.2	2.7	10.1	8.0	9.1	6.7	5.6	6.2	5.2	6.1	5.6	1925	3215	5140
Kır	82.7	84.8	83.6	0.7	0.8	0.8	0.4	0.5	0.5	1.0	1.8	1.4	7.1	5.1	6.2	4.3	3.0	3.7	3.7	4.0	3.8	1133	1607	2740
TOPLAM	75.1	78.6	76.7	1.4	1.0	1.2	0.8	0.5	0.6	2.6	2.1	2.3	9.3	7.3	8.3	6.1	5.0	5.5	4.8	5.6	5.2	3058	4822	7880

E:Erkek, K:Kadın, T: Toplam

Tablo 4.1.1.8. (devam)

	Tüketmiyor			Her gün			Haftada 5- 6			Haftada 3- 4			Haftada 1- 2			15 günde 1			Ayda 1			n		
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T
Dondurulmuş besinler																								
Kent	76.1	67.0	71.7	0.1	0.5	0.3	0.2	0.4	0.3	2.5	1.7	2.1	7.6	11.9	9.7	8.1	10.5	9.3	5.4	8.0	6.6	1914	3187	5101
Kır	80.5	77.5	79.1	0.2	0.1	0.2	0.1	0.1	0.1	1.2	1.6	1.4	6.3	6.6	6.5	6.6	7.2	6.9	5.1	6.8	5.9	1130	1598	2728
TOPLAM	77.2	69.6	73.6	0.2	0.4	0.3	0.2	0.3	0.2	2.1	1.7	1.9	7.3	10.6	8.9	7.7	9.7	8.7	5.3	7.7	6.4	3044	4785	7829
Hamur işi tatlılar																								
Kent	26.3	27.6	26.9	1.5	1.7	1.6	1.1	1.5	1.3	7.4	6.6	7.0	28.6	24.0	26.4	21.0	22.4	21.7	14.1	16.3	15.2	1921	3221	5142
Kır	32.3	36.8	34.4	1.4	0.9	1.2	1.0	0.9	0.9	6.0	3.6	4.9	24.5	19.9	22.4	19.5	20.4	19.9	15.3	17.4	16.2	1131	1604	2735
TOPLAM	27.9	29.8	28.8	1.5	1.5	1.5	1.0	1.4	1.2	7.0	5.8	6.5	27.5	23.0	25.4	20.6	22.0	21.3	14.4	16.5	15.4	3052	4825	7877
Sütlü tatlı, dondurma																								
Kent	18.2	20.0	19.1	5.6	6.2	5.9	3.4	3.9	3.7	14.9	12.6	13.8	31.8	29.7	30.8	17.6	17.9	17.8	8.4	9.6	9.0	1929	3231	5160
Kır	31.9	34.7	33.2	3.9	2.5	3.2	1.7	1.4	1.6	9.3	7.5	8.5	24.5	22.3	23.5	15.5	17.6	16.4	13.2	14.0	13.6	1135	1608	2743
TOPLAM	21.8	23.6	22.6	5.2	5.3	5.2	3.0	3.3	3.1	13.4	11.3	12.4	29.9	27.9	29.0	17.1	17.8	17.4	9.7	10.7	10.2	3064	4839	7903

E:Erkek, K:Kadın, T: Toplam

4.1.2. Gebe ve Emziren Kadınlarda Besin Tüketim Sıklığı

Bu bölümde 15-49 yaş grubu gebe ve emziren kadınların son bir ay içerisindeki besinlerin tüketim sıklıkları sorgulanmıştır.

Gebe kadınların son bir ay içindeki besin tüketim sıklıkları yerleşim yerlerine göre incelendiğinde, Türkiye genelinde süt tüketmeyenlerin oranının %27.1 ve bu oranın kırsal kesimde (%36.2) kentte yaşayanlara (%24) göre daha fazla olduğu görülmüştür. Gebe bireylerde her gün süt tüketenlerin oranı %28.4 iken, haftada 1-2 kez süt tüketenlerin oranı %20.1'dir. Her gün süt tüketenlerin oranı kentte (%32.4) kırsal kesime göre (%16.5) daha yüksektir. Süt tüketiminin tersine yoğurt, ayran, kefir vb. süt ürünlerini her gün tüketenlerin oranı %62.9'dur ve kırdaki tüketim oranı kentten daha yüksektir (sırasıyla, %75.1, %58.8). Her gün peynir tüketenlerin oranının % 83.4 olduğu ve bu oranın kentte yaşayanlarda (%87.3), kırsalda yaşayanlara göre (%71.6) daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 4.1.2.1).

Türkiye genelinde kırmızı eti hiç tüketmeyen gebelerin oranı %31.5 olduğu, kırsal kesimde kırmızı et tüketmeyenlerin oranının (%40.2) kente göre (%28.6) daha yüksek olduğu saptanmıştır. Kentte yaşayanların %22.1'i haftada 1-2 kez, %18.6'sı 15 günde bir ve %22.3'ü ayda bir kez, kırsal kesimde yaşayanların ise %22.8'i haftada 1-2 kez, %18.4'ü 15 günde bir ve %11.7'si ayda bir kez kırmızı et tüketmektedirler. Tavuk ve hindi etlerinde en yüksek tüketim sıklığının haftada 1-2 kez olduğu saptanmıştır (%46.7). Bu etleri haftada 1-2 kez tüketenlerin oranı kentsel bölgelerde %45.7 iken, kırsal bölgelerde %49.6'dır. Balık tüketim sıklığına bakıldığında, hiç tüketmeyenlerin oranın %49.4'tür. Kırsalda hiç balık tüketmeme oranının (%52.7) kente göre (%48.4) daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayda 1 kez balık tüketenlerin oranı %21.2'dir (kent %17.8, kır %32.0). Gebelerin %82.6'sının hiç sakatat tüketmediği, %13.2'sinin ayda bir kez sakatat tükettiği saptanmıştır. Hazır et ürünlerinin tüketim sıklığına bakıldığında, bireylerin %68.3'ünün hiç tüketmezken, %11.8'inin ayda 1 kez tükettiği gözlenmiştir. Evde yapılmış et ürünlerinin ise %87.6 oranında hiç tüketilmediği, %7.4 oranında ayda 1 kez tüketildiği saptanmıştır. Her gün yumurta tüketenlerin oranı %49.8'dir ve kentteki oran, kırda yaşayanlara göre daha yüksektir (sırasıyla, %53.2, %39.9). Gebelerin

%16.1'i haftada 1-2 kez, %18'i haftada 3-4 kez yumurta tüketmektedirler. Haftada 1-2 kez kurubaklagil tüketenlerin oranı %45.1 olarak saptanmıştır ve kırdaki oran kentte yaşayanlara göre daha yüksektir (sırasıyla, %59.6, %40.2). Fındık, fıstık, ceviz, badem gibi yağlı tohumları, bireylerin %24.3'ünün haftada 1-2 kez, %21.2'sinin her gün, %12.5'inin ayda bir, %9.7'sinin haftada 3-4 kez, %8.8'inin 15 günde bir tükettiği, %19.4'ünün ise hiç tüketmediği saptanmıştır (Tablo 4.1.2.1).

Gebelerin sebze-meyve tüketim sıklıkları incelendiğinde, %51.1'inin yeşil yapraklı sebzeleri, %40.6'sının diğer sebzeleri her gün tükettiği saptanmıştır. Her gün patates tüketenlerin oranı %4.3'tür. Gebelerin %44.3'ü patatesi haftada 1-2, %32.9'u haftada 3-4 kez tüketmektedir. Gebelerin %34.4'ü turunçgilleri hiç tüketmezken, büyük bir çoğunluğunun turunçgilleri haftada 1-2 kez (%21.6) ve her gün (%24.5) tükettikleri bulunmuştur. Buna karşılık diğer taze meyvelerin her gün tüketilme oranı %60, hiç tüketilmeme oranı ise %3'dür. Çalışmanın yaz aylarında yapılmasının turunçgil tüketim sıklığının düşük gözlenmesinin önemli nedenlerinden biri olduğu düşünülmektedir. Gebelerin %58.6'sının kuru meyveleri hiç tüketmediği, oranların her iki yerleşim yerinde birbirine benzer olduğu (kent: %58.2, kır: %60.0) gözlenmiştir (Tablo 4.1.2.1).

Beyaz ekmek türlerinin %88.4 oranında her gün tüketildiği, bu oranın kırda kentten daha yüksek olduğu saptanmıştır (sırasıyla, %97.8 ve %85.2). Tam tahıl ekmeklerini tüketmeyenlerin oranı kentte %77.4, kırda ise %84.8'dir. Gebelerin kentte %10.9'u, kırsalda %8.1'i her gün tam tahıllı ekmek tüketmektedirler. Pirinç, bulgur, makarna, buğday unu, börek, kurabiye gibi tahıl ürünlerini, bireylerin %34.3'ü haftada 1-2 kez, %24.0'ü haftada 3-4 kez, %19'u her gün tüketmektedir. Tarhanayı hiç tüketmeyenlerin oranı kentte %65.5, kırda %51.6'dır. Kentte yaşayanların %9.7'si, kırda yaşayanların ise %33.6'sı haftada 1-2 kez tarhana tüketmektedirler. Bisküvi-kraker türü besinleri her gün tüketenlerin oranı %18.3, haftada 1-2 kez tüketenlerin oranı %16.3, haftada 3-4 kez tüketenlerin oranı %15.1 olarak saptanmıştır. Kahvaltılık tahılları tüketmeyenlerin oranı kırda (%96.2) kente (%85.4) göre daha yüksektir. Simit tüketimine bakıldığında kırda tüketmeyenlerin oranının daha yüksek olduğu saptanmıştır (%47.3). Kentte yaşayanların %24.0'ü, kırda yaşayanların ise %24.9'u haftada 1-2 kez simit tüketmektedirler (Tablo 4.1.2.1).

Gebelerin son 1 aydaki içecek tüketim sıklıkları değerlendirildiğinde, her gün en sık tüketilen içeceğin çay olduğu (%79.3) ve bu oranın kentte %79.9, kırda %77.4 olduğu saptanmıştır. Çaydan sonra en sık tüketilen içecek sırasıyla hazır meyve suları (%12.3) ve kahve türleridir (%7.9). Bitki çaylarının tüketim sıklığının genelde düşük olduğu, gebelerin %90.2'sinin ise bitki çaylarını hiç tüketmediği görülmüştür. Her gün gazlı içecek tüketenlerin oranı %3.3 olup kentteki oran kırdan daha yüksektir (sırasıyla %3.8 ve %1.8). Gazlı içecek genellikle haftada 1-2 kez tüketilmektedir (%14.9). Gazlı içecekleri hiç tüketmeyenlerin oranı ise %55.6'dır. Maden suyu ve sodanın tüketim sıklığına bakıldığında, kentte yaşayanların %12.7'si, kırda yaşayanların ise %9.2'si ancak haftada 1-2 kez tüketmektedirler. Maden suyunu hiç tüketmeyen gebelerin oranı %81.1'dir. Gebelerin hiçbiri alkollü içecek tüketmemektedir (Tablo 4.1.2.1).

Yağ tüketim sıklıkları değerlendirildiğinde, gebelerin %69.7'unun ayçiçek yağını, %35.4'ünün zeytinyağını ve %16.0'sının mısırözü yağını her gün tükettikleri bulunmuştur. Ayçicek ve zeytinyağını kırda her gün tüketenlerin oranı kente göre daha yüksektir (ayçiçek yağı için sırasıyla %71.7 ve %69.0, zeytinyağı için sırasıyla %46.8 ve %31.6). Gebelerin %98.8'i kanola yağını, %98.6'sı fındık yağını ve hiçbiri (%100) soya yağını tüketmemektedir. Her gün tereyağı tüketenlerin oranı %10.1'dir ve kırdaki oran (%17.0) kentten (%7.8) daha yüksektir. Haftada 1-2 kez tereyağı tüketenlerin oranı kentte %11.7, kırda %21.4 olarak saptanmıştır (toplamda %14.1). Gebelerin %6.3'ü her gün ve %8.7'i haftada 1-2 kez sert margarin tüketirken, %69.3'ü hiç tüketmemektedir. Yumuşak margarinleri tüketmeyenlerin oranı kentte %74.9, kırda ise %81.9 olarak saptanmıştır. Kuyruk yağı, iç yağı gibi hayvansal yağları %99.0 oranında tüketilmemektedir (Tablo 4.1.2.1).

Şeker, bal, reçel, pekmezin tüketim sıklıkları değerlendirildiğinde, bireylerin %53.8'inin her gün tükettiği, %13.7'sinin haftada 1-2 kez tükettiği, %16.5'inin de hiç tüketmediği saptanmıştır. Şekerleme, lokum, çikolata gibi besinleri haftada 1-2 kez tüketenlerin oranı %18.4, 15 günde bir tüketenlerin oranı %9.6 ve hiç tüketmeyenlerin oranı %40.7'dir (Tablo 4.1.2.1).

Gebelerin %12.4'ü haftada 1-2 kez, %9.8'i ayda bir, %4.2'si on beş günde bir kez hazır çorba tüketirken, %69.5'i hiç hazır çorba tüketmemektedir. Gebelerin %93.1'i hazır yemekleri tüketmemektedir. Pide, lahmacun, pizzayı haftada 1-2 kez tüketenlerin oranı %7.7'dir ve bu oran kırda (%10.3) kente (%6.9) göre daha yüksektir. Ayda 1 kez pide, lahmacun, pizza tüketim oranı %33.7, hiç tüketmeyenlerin oranı ise %40.8'dir. Döner, kebap tüketimi sıklık oranları kentte daha yüksektir. Gebelerin %23.0'ü ayda 1 kez, %20.1'i on beş günde bir ve %7.3'ü haftada 1-2 kez döner, kebap tüketmektedirler. Döner, kebap tüketmeyenlerin oranı %49.3'tür. Hamburger, kızarmış tavuk parçaları gibi fast food besinleri tüketmeyenlerin oranı kırda %92.7, kentte %82.1 olarak saptanmıştır. Kentte yaşayanların %1.3'ü, kırda yaşayanların ise %7.3'ü on beş günde 1 kez bu tür besinleri tüketmektedir. Kentte yaşayanların %6.7'si, kırda yaşayanların ise %17.2'si haftada 1-2 kez cips tüketmektedir. Ayda 1 cips tüketenlerin oranı %11.7, hiç tüketmeyenlerin oranı %66.9'dur. Hiç cips tüketmeyenlerin oranı kırda %80.7, kentte % 62.7'dir.

Dondurulmuş besinleri ayda 1 tüketenlerin oranı %12.4, haftada 1-2 kez tüketenlerin oranı % 5.2, 15 günde günde bir tüketenlerin oranı %3.8'dir. Gebelerin %78.4'ü dondurulmuş besinleri tüketmemektedir. Gebelerin %18.8'i 15 günde bir kez, %17.8'i haftada 1-2 kez, %10.9'u ayda bir kez hamur tatlıları tüketmektedirler. Sütlü tatlıların tüketim sıklığı değerlendirildiğinde, haftada 1-2 kez tüketenlerin oranı %33.0, haftada 3-4 kez tüketenlerin oranı %16.3, on beş günde bir tüketenlerin oranı %10.5 ve her gün tüketenlerin oranı %7.7 olarak saptanmıştır. Hamur ve sütlü tatlıları hiç tüketmeyenlerin oranı sırasıyla %43.1 ve %22.6'dır (Tablo 4.1.2.1).

Tablo 4.1.2.1. Gebe kadınların besin tüketim sıklığı (%)

Besinler	Besin Tüketim Sıklığı																					n		
	Tüketmiyor			Her gün			Haftada 5-6			Haftada 3-4			Haftada 1-2			15 günde 1			Ayda 1					
	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam
Süt	24.0	36.2	27.1	32.4	16.5	28.4	3.4	5.7	4.0	10.9	10.5	10.8	18.0	26.2	20.1	5.0	4.9	5.0	6.3	0.0	4.7	96	39	135
Yoğurt, ayran, kefir	6.3	2.5	5.4	58.8	75.1	62.9	5.6	0.7	4.3	17.6	11.0	16.0	11.2	6.8	10.1	0.5	3.8	1.3	0.0	0.0	0.0	96	39	135
Peynir	1.9	1.7	1.8	87.3	71.6	83.4	2.4	4.2	2.8	4.2	5.9	4.7	2.3	10.1	4.2	0.6	6.5	2.1	1.3	0.0	1.0	96	38	134
Kırmızı et	28.6	40.2	31.5	0.5	0.0	0.4	0.0	4.1	1.0	7.9	2.8	6.6	22.1	22.8	22.3	18.6	18.4	18.5	22.3	11.7	19.6	97	39	136
Tavuk, hindi	7.3	1.6	5.9	0.3	0.0	0.2	0.5	0.0	0.4	14.9	3.9	12.2	45.7	49.6	46.7	21.0	30.1	23.2	10.3	14.9	11.4	96	37	133
Balık	48.4	52.7	49.4	0.0	0.0	0.0	0.4	0.0	0.3	1.2	1.4	1.3	19.7	9.3	17.2	12.6	4.6	10.6	17.8	32.0	21.2	96	37	133
Sakatatlar	82.8	82.0	82.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3.6	0.0	2.7	0.9	3.1	1.5	12.6	14.9	13.2	96	39	135
Hazır et ürünleri	66.2	74.5	68.3	0.2	0.0	0.2	0.2	0.0	0.2	2.9	0.0	2.1	10.1	9.9	10.1	8.5	4.1	7.4	11.8	11.5	11.8	96	39	135
Evde yapılmış et ürünleri	86.4	91.2	87.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2	0.0	0.2	1.7	1.3	1.6	3.4	2.6	3.2	8.3	4.9	7.4	97	39	136
Yumurta	7.9	9.7	8.3	53.2	39.9	49.8	4.4	5.2	4.6	18.8	15.7	18.0	11.5	29.5	16.1	1.4	0.0	1.1	2.7	0.0	2.0	97	39	136
Kurubaklagiller	12.7	4.4	10.6	0.2	4.8	1.4	3.8	0.0	2.9	9.7	11.8	10.2	40.2	59.6	45.1	19.1	16.2	18.3	14.4	3.2	11.6	97	39	136
Yağlı tohumlar	20.9	15.2	19.4	22.0	18.9	21.2	5.4	0.0	4.0	9.5	10.4	9.7	23.9	25.6	24.3	8.2	10.6	8.8	10.1	19.4	12.5	97	39	136
Yeşil yapraklı sebzeler	7.6	7.4	7.6	48.6	58.3	51.1	10.1	5.7	9.0	18.8	9.0	16.4	11.5	7.6	10.5	3.1	12.0	5.4	0.2	0.0	0.2	96	39	135
Patates	6.1	0.0	4.6	2.3	10.3	4.3	3.6	8.2	4.8	30.7	39.2	32.9	48.5	31.7	44.3	6.4	10.6	7.5	2.2	0.0	1.7	97	39	136
Diğer taze sebzeler	5.6	7.3	6.1	44.1	30.5	40.6	3.2	15.8	6.4	16.9	28.5	19.9	26.1	13.1	22.8	3.2	0.0	2.4	0.8	4.7	1.8	94	39	133
Turunçgiller	35.0	32.5	34.4	30.2	7.9	24.5	0.5	0.0	0.3	8.4	8.1	8.3	16.5	36.4	21.6	4.2	1.1	3.4	5.3	14.0	7.5	94	38	132
Diğer taze meyveler	2.2	5.5	3.0	63.1	50.3	60.0	11.1	4.4	9.5	10.3	12.9	10.9	10.1	25.0	13.6	1.5	2.0	1.6	1.7	0.0	1.3	95	37	132
Kuru meyve/sebzeler	58.2	60.0	58.6	11.0	1.6	8.6	0.5	2.2	1.0	7.5	0.0	5.6	8.8	4.2	7.7	8.7	8.3	8.6	5.3	23.7	9.9	96	38	134
Beyaz ekmek türleri	7.4	2.2	6.1	85.2	97.8	88.4	1.3	0.0	1.0	0.0	0.0	0.0	5.8	0.0	4.3	0.0	0.0	0.0	0.2	0.0	0.2	97	39	136
Tam tahıl ekmekler	77.4	84.8	79.2	10.9	8.1	10.3	3.8	1.7	3.3	2.9	1.9	2.7	4.1	3.5	4.0	0.5	0.0	0.3	0.4	0.0	0.3	97	36	133
Pirinç, bulgur, makarna gibi tahıllar	4.0	2.2	3.5	19.1	18.9	19.0	11.1	13.4	11.7	22.2	29.1	24.0	35.3	31.2	34.3	6.9	5.1	6.5	1.3	0.0	1.0	97	38	135
Tarhana	65.5	51.6	62.0	1.0	2.5	1.4	2.7	0.0	2.0	8.8	0.0	6.6	9.7	33.6	15.7	8.5	6.1	7.9	3.7	6.2	4.3	97	39	136
Bisküvi/kraker	28.2	31.7	29.1	18.8	17.1	18.3	8.6	11.2	9.3	17.6	7.9	15.1	17.8	11.8	16.3	5.9	13.8	7.9	3.2	6.4	4.0	95	39	134
Kahvaltılık tahıllar	85.4	96.2	88.1	7.2	0.0	5.4	0.0	0.0	0.0	0.0	2.2	0.6	0.6	0.0	0.5	2.5	0.0	1.9	4.3	1.6	3.6	96	38	134
Simit	42.2	47.3	43.4	0.2	0.0	0.2	0.7	0.0	0.5	5.6	2.2	4.8	24.0	24.9	24.2	18.7	6.1	15.5	8.6	19.5	11.4	97	39	136

Tablo 4.1.2.1. (devam)

Besinler	Besin Tüketim Sıklığı																					n		
	Tüketmiyor			Her gün			Haftada 5-6			Haftada 3-4			Haftada 1-2			15 günde 1			Ayda 1					
	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam
Hazır meyve suları	36.7	40.4	37.6	11.8	13.9	12.3	1.6	0.0	1.2	14.8	9.0	13.3	23.7	27.9	24.8	7.8	6.5	7.5	3.6	2.4	3.3	96	39	135
Gazlı içecekler	52.6	64.8	55.6	3.8	1.8	3.3	0.8	0.0	0.6	10.2	9.9	10.1	14.8	15.5	14.9	10.7	3.6	8.9	7.1	4.5	6.5	97	39	136
Maden suyu soda	77.8	90.8	81.1	6.6	0.0	4.9	0.0	0.0	0.0	1.9	0.0	1.4	12.7	9.2	11.8	1.1	0.0	0.8	0.0	0.0	0.0	95	39	134
Kahve, neskafe	58.2	70.5	61.3	10.1	1.3	7.9	0.0	0.0	0.0	3.5	0.0	2.6	16.3	22.9	18.0	4.0	3.6	3.9	7.8	1.8	6.3	97	39	136
Çay (siyah, yeşil)	14.8	12.6	14.3	79.9	77.4	79.3	0.2	3.2	1.0	2.3	5.6	3.1	2.7	1.1	2.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	96	39	135
Bitki çayları	94.0	79.0	90.2	0.7	7.4	2.4	0.3	0.0	0.2	3.0	0.0	2.3	0.0	10.0	2.5	0.0	3.6	0.9	1.9	0.0	1.5	97	39	136
Alkollü içecekler	100.0	100.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	96	39	135
Zeytinyağı	59.5	43.8	55.6	31.6	46.8	35.4	0.5	0.0	0.3	0.4	5.3	1.7	4.7	4.1	4.6	2.2	0.0	1.6	1.1	0.0	0.9	97	39	136
Fındık yağı	98.2	100.0	98.6	1.8	0.0	1.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	97	38	135
Ayçiçek yağı	22.1	22.2	22.1	69.0	71.7	69.7	4.6	2.2	4.0	1.7	0.0	1.3	0.9	3.9	1.6	0.6	0.0	0.5	1.2	0.0	0.9	97	39	136
Mısırözü yağı	82.2	86.1	83.2	16.7	13.9	16.0	0.0	0.0	0.0	0.3	0.0	0.2	0.0	0.0	0.0	0.3	0.0	0.2	0.4	0.0	0.3	97	39	136
Soya yağı	100.0	100.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	97	39	136
Kanola yağı	99.2	97.5	98.8	0.8	2.5	1.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	96	39	135
Sert margarin	66.4	77.7	69.3	6.9	6.3	6.7	0.6	0.0	0.5	8.8	0.0	6.6	10.4	4.0	8.7	6.3	6.1	6.2	0.6	5.9	2.0	94	39	133
Yumusak margarin	74.9	81.9	76.6	4.9	5.8	5.1	2.9	0.0	2.2	6.2	0.0	4.7	6.2	8.4	6.7	4.4	4.0	4.3	0.6	0.0	0.5	97	39	136
Tereyağı	67.9	47.8	62.8	7.8	17.0	10.1	0.4	0.0	0.3	6.3	2.5	5.3	11.7	21.4	14.1	1.5	3.9	2.1	4.5	7.3	5.2	97	39	136
Kuyruk yağı, içyağı	99.1	98.7	99.0	0.2	1.3	0.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.7	0.0	0.5	97	39	136
Şeker, bal, reçel, pekmez	17.5	13.6	16.5	51.3	61.1	53.8	3.4	0.0	2.5	9.8	1.5	7.7	13.8	13.2	13.7	2.3	5.7	3.1	1.9	4.7	2.6	96	39	135
Şekerleme, lokum, çikolata	39.6	44.0	40.7	18.2	8.0	15.7	1.2	3.9	1.8	9.7	5.0	8.6	18.8	17.1	18.4	9.4	10.3	9.6	3.2	11.7	5.3	96	37	133
Hazır çorbalar	63.5	87.9	69.5	1.1	0.0	0.8	0.5	0.0	0.4	3.8	0.0	2.8	13.3	9.6	12.4	5.6	0.0	4.2	12.2	2.6	9.8	97	38	135
Hazır yemekler	92.1	96.2	93.1	1.1	0.0	0.8	0.0	0.0	0.0	0.7	0.0	0.5	2.1	0.0	1.6	0.6	3.8	1.4	3.4	0.0	2.6	97	37	134
Pide, lahmacun, pizza	30.4	71.7	40.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2.3	0.0	1.7	6.9	10.3	7.7	19.0	7.2	16.0	41.4	10.8	33.7	97	39	136
Döner kebap	43.5	66.9	49.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.4	0.0	0.3	8.7	3.3	7.3	21.0	17.5	20.1	26.5	12.3	23.0	96	38	134
Hamburger, kızarmış tavuk	82.1	92.7	84.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.3	0.0	1.0	1.3	7.3	2.8	15.3	0.0	11.5	97	38	135
Cips	62.4	80.7	66.9	2.7	0.0	2.0	0.2	0.0	0.2	3.2	0.0	2.4	6.7	17.2	9.3	9.2	2.1	7.4	15.6	0.0	11.7	96	38	134
Dondurulmuş besinler	78.5	78.2	78.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2	0.0	0.2	3.5	10.4	5.2	3.3	5.1	3.8	14.5	6.2	12.4	95	39	134
Hamur işi tatlı	43.2	42.9	43.1	2.7	0.0	2.0	0.0	6.4	1.6	6.2	4.1	5.7	19.2	13.7	17.8	16.7	24.9	18.8	11.9	8.0	10.9	96	39	135
Sütlü tatlı dondurma	20.8	28.0	22.6	10.3	0.0	7.7	1.6	1.5	1.5	18.8	8.9	16.3	31.8	36.4	33.0	8.7	15.7	10.5	8.0	9.6	8.4	97	39	136

Emziren kadınların son bir ay içindeki besin tüketim sıklıkları yerleşim yerlerine göre incelendiğinde, Türkiye genelinde hiç süt tüketmeyenlerin oranının %38.3 olduğu görülmüştür. Bu oran kentte yaşayanlarda (%40.3), kırsal kesimde yaşayanlara (%32.6) göre daha yüksek bulunmuştur (Tablo 4.1.2.2). Emziren kadınlarda her gün süt tüketenlerin oranı %17.9 iken, haftada 1-2 kez süt tüketenlerin oranı %19.0'dur. Her gün süt tüketenlerin oranı kentte (%17.7) ve kırsal kesimde (%18.4) benzerdir. Süt tüketiminin tersine yoğurt, ayran, kefir vb. süt ürünlerini her gün tüketenlerin oranı %63.6'dır ve kentteki tüketim oranı kırdan daha yüksektir (sırasıyla, %65.0, %59.9). Her gün peynir tüketenlerin oranının %80.9 olduğu ve bu oranın kentte yaşayanlarda (%84.8), kırsalda yaşayanlara göre (%70.2) daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 4.1.2.2).

Türkiye genelinde kırmızı eti hiç tüketmeyen emziren kadınların oranı %25.8 olduğu, kırsal kesimde kırmızı et tüketmeyenlerin oranının (%25.2) kent ile (%26.0) benzer olduğu saptanmıştır. Kentte yaşayanların %29.6'sı haftada 1-2 kez, %25.4'ü ayda bir kez, %10.7'si 15 günde bir kez, kırsal kesimde yaşayanların ise %32.8'i ayda bir kez, %19.4'ü haftada 1-2 kez ve %16.8'i 15 günde bir kez kırmızı et tüketmektedirler. Tavuk, hindi tüketim sıklığına bakıldığında, en yüksek tüketim sıklığının haftada 1-2 kez olduğu saptanmıştır (%41.3). Kentte haftada 1-2 kez tüketim oranı %39.4, kırda ise %46.6'dır. Balık tüketim sıklığına bakıldığında, hiç tüketmeyenlerin oranını %44.2'dir. Kırsalda hiç balık tüketmeme oranının (%40.9) kente göre (%45.4) daha düşük olduğu saptanmıştır. Ayda 1 kez balık tüketenlerin oranı %32.0'dir (kent % 31.9, kır %32.4). Emziren kadınların %83.1'inin hiç sakatat tüketmediği, %10.5'inin ayda bir kez sakatat tükettiği saptanmıştır. Hazır et ürünleri tüketim sıklığına bakıldığında, %64.6'sı hiç tüketmezken, %11.8 oranında haftada 1-2 kez tüketildiği gözlenmiştir. Evde yapılmış et ürünlerinin ise %91.8 oranında hiç tüketilmediği, % 3.8 oranında ayda 1 kez tüketildiği saptanmıştır. Her gün yumurta tüketenlerin oranı %44.1'dir ve kentteki oran, kırda yaşayanlara göre daha yüksektir (sırasıyla, %45.4, %40.4). Emziren kadınların %19.5'i haftada 3-4 kez, %17.3'ü haftada 1-2 kez yumurta tüketmektedirler. Haftada 1-2 kez kurubaklagil tüketenlerin oranı %41.4 olarak saptanmıştır ve kırdaki oran kentte yaşayanlara göre daha yüksektir (sırasıyla, %43.5, %40.6). Fındık, fıstık, ceviz, badem gibi yağlı tohumların tüketim sıklıkları incelendiğinde, sırasıyla %21.1'inin haftada 1-2 kez,

%16.6'sının ayda bir, % 12.4'ünün 15 günde bir tükettiği, %12.3'ünün haftada 3-4 kez, %8.6'sının her gün, %26.0'sının ise hiç tüketmediği saptanmıştır (Tablo 4.1.2.2).

Emziren kadınların sebze-meyve tüketim sıklıkları incelendiğinde, %48.9'unun yeşil yapraklı sebzeleri, %33.7'sinin diğer sebzeleri her gün tükettiği saptanmıştır. Her gün patates tüketenlerin oranı %14.5'tir. Emziren kadınların %40.6'sı patatesi haftada 1-2, %26.7'si haftada 3-4 kez tüketmektedir. Emziren kadınların %43.6'sı turunçgilleri hiç tüketmezken, büyük bir çoğunluğunun turunçgilleri haftada 1-2 kez (%18.2) ve her gün (%11.8) tükettikleri bulunmuştur. Buna karşılık diğer taze meyvelerin her gün tüketilme oranı %51.2, hiç tüketilmeme oranı ise %5.7'dir. Çalışmanın yaz aylarında yapılmasının turunçgil tüketim sıklığının düşük gözlenmesinin önemli nedenlerinden biri olduğu düşünülmektedir. Emziren kadınların %54.8'inin kuru meyveleri hiç tüketmediği, oranın kırsalda (%58.9), kente göre (%53.4) daha yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 4.1.2.2).

Beyaz ekmek türlerinin %88.6 oranında her gün tüketildiği, bu oranın kentte kırdan daha yüksek olduğu saptanmıştır (sırasıyla, %89.2 ve %86.8). Tam tahıl ekmeklerini tüketmeyenlerin oranı kentte %78.2, kırda ise %84.4'dür. Emziren kadınların kentte %11.0'i, kırsalda %10.1'i her gün tam tahıllı ekmek tüketmektedirler. Bireylerin %33.0'ü haftada 1-2 kez, %26.2'si her gün, %21.8'i haftada 3-4 kez pirinç, bulgur, makarna, buğday unu, börek, kurabiye gibi tahıl ürünlerini tüketmektedir. Tarhanayı tüketmeyenlerin oranı kentte %57.3, kırda %50.9'dur. Kentte yaşayanların %17.0'si, kırda yaşayanların ise %18.1'i haftada 1-2 kez tarhana tüketmektedirler. Bisküvi-kraker türü besinleri haftada 1-2 kez tüketenlerin oranı %24.4, haftada 3-4 kez tüketenlerin oranı %18.2, her gün tüketenlerin oranı %12.3 olarak saptanmıştır. Kahvaltılık tahılları tüketmeyenlerin oranı kırda (%96.0) kente (%92.9) göre daha yüksektir. Simit tüketimine bakıldığında kırda tüketmeyenlerin oranının daha yüksek olduğu saptanmıştır (%61.4). Kentte yaşayanların %19.7'si, kırda yaşayanların ise %18.6'sı haftada 1-2 kez simit tüketmektedirler (Tablo 4.1.2.2).

Emziren kadınların son 1 aydaki içecek tüketim sıklıkları değerlendirildiğinde, her gün en sık tüketilen içeceğin çay olduğu (%92.4) ve bu oranın kentte %93.2, kırda %90.1 olduğu saptanmıştır. Çaydan sonra en sık tüketilen içecek sırasıyla kahve

türleri (%10.1) ve bitki çayları (%9.1) ve hazır meyve sularıdır (%7.7). Her gün gazlı içecek tüketenlerin oranı %7.1 olup, kentteki oran kırdan daha yüksektir (sırasıyla %8.8 ve %2.4). Gazlı içecek genellikle haftada 1-2 kez tüketilmektedir (%22.1). Gazlı içeceği hiç tüketmeyenlerin oranı ise %41.2'dir. Maden suyu, soda tüketim sıklığı (her gün, haftada 5-6 ve haftada 3-4) genellikle kentte kıra göre daha yüksektir. Kentsel bölgelerde yaşayan kadınların %9.7'si, kırsal bölgelerde yaşayan kadınların ise %12.2'si haftada 1-2 kez maden suyu, soda tüketmektedir. Maden suyunu hiç tüketmeyen emziren kadınların oranı %71.7'dir. Emziren kadınların %0.3'ü ayda 1 kez alkollü içecek tüketmektedir (Tablo 4.1.2.2).

Yağ tüketim sıklıkları değerlendirildiğinde, gebelerin %71.9'unun ayçiçek yağını, %30.7'sinin zeytinyağını ve %14.1'inin tereyağını her gün tükettikleri bulunmuştur. Ayçicek ve zeytinyağını kentte her gün tüketenlerin oranı kıra göre daha yüksektir (ayçiçek yağı için sırasıyla %74.9 ve %63.6, zeytinyağı için sırasıyla %32.9 ve %24.6). Emziren kadınların %99.4'ü kanola yağını, %97.4'ü fındık yağını ve hiçbiri (%100) soya yağını tüketmemektedir. Her gün mısırözü yağını tüketenlerin oranı %9.5'dir ve kırdaki oran (%10.0), kentten (%9.3) daha yüksektir. Emziren kadınların %7.6'sı her gün ve %9.3'ü haftada 1-2 kez sert margarin tüketirken, %66.6'sı hiç tüketmemektedir. Yumuşak margarinleri tüketmeyenlerin oranı kentte %76.6, kırda ise %72.3 olarak saptanmıştır. Kuyruk yağı, iç yağı gibi hayvansal yağları %95.8 oranında tüketilmemektedir (Tablo 4.1.2.2).

Şeker, bal, reçel, pekmezin tüketim sıklıkları değerlendirildiğinde, bireylerin %59.6'sının her gün tükettiği, %12.7'sinin haftada 1-2 kez tükettiği, %12.0'sinin de hiç tüketmediği saptanmıştır. Şekerleme, lokum, çikolata gibi besinleri haftada 3-4 kez tüketenlerin oranı %11.9, 15 günde bir tüketenlerin oranı %11.8, haftada 1-2 kez tüketenlerin oranı %18.4 ve hiç tüketmeyenlerin oranı %35.9'dur (Tablo 4.1.2.2).

Emziren kadınların %9.7'si haftada 1-2 kez, %7.3'ü ayda bir, %4.9'u 15 günde bir kez hazır çorba tüketirken, %73.2'si hiç hazır çorba tüketmemektedir. Emziren kadınların %96.1'i hazır yemekleri tüketmemektedir. Pide, lahmacun, pizzayı haftada 1-2 kez tüketenlerin oranı %6.3'dür ve bu oran kentte (%7.5), kıra (%3.1) göre daha yüksektir. Ayda 1 kez pide, lahmacun, pizza tüketim oranı %23.1, hiç tüketmeyenlerin oranı ise %52.3'dür. Döner, kebap tüketimi sıklık oranları kentte

daha yüksektir. Emziren kadınların %22.0'si ayda 1 kez, %16.0'sı 15 günde bir ve %6.4'ü haftada 1-2 kez döner kebap tüketmektedirler. Döner, kebap tüketmeyenlerin oranı %55.6'dır. Hamburger, kızarmış tavuk parçaları gibi fast food besinleri tüketmeyenlerin oranı kırda %86.2, kentte %80.9 olarak saptanmıştır. Kentte yaşayanların %6.8'i, kırda yaşayanların ise %3.1'i 15 günde 1 kez bu tür besinleri tüketmektedir. Kentte yaşayanların %10.2'si, kırda yaşayanların ise %8.1'i haftada 1-2 kez cips tüketmektedir. Ayda 1 cips tüketenlerin oranı %5.9, hiç tüketmeyenlerin oranı %74.8'dir. Hiç cips tüketmeyenlerin oranı kırda %80.9, kentte %72.6'dır.

Dondurulmuş besinleri haftada 1-2 kez tüketenlerin oranı %8.2, on beş günde bir tüketenlerin oranı %7.9, ayda 1 tüketenlerin oranı %7.4'dür. Emziren kadınların %72.0'si dondurulmuş besinleri tüketmemektedir. Emziren kadınların %24.8'i haftada 1-2 kez, %19.3'ü ayda bir kez, %15.1'i 15 günde bir kez hamur tatlıları tüketmektedirler. Sütlü tatlıların tüketim sıklığı değerlendirildiğinde, haftada 1-2 kez tüketenlerin oranı %32.0, on beş günde bir tüketenlerin oranı %13.1, haftada 3-4 kez tüketenlerin oranı %11.5 ve her gün tüketenlerin oranı %4.8 olarak saptanmıştır. Hamur ve sütlü tatlıları hiç tüketmeyenlerin oranı sırasıyla %31.4 ve %27.1'dir (Tablo 4.1.2.2).

Tablo 4.1.2.2. Emziren kadınların besin tüketim sıklığı (%)

Besinler	Besin Tüketim Sıklığı																					n		
	Tüketmiyor			Her gün			Haftada 5-6			Haftada 3-4			Haftada 1-2			15 günde 1			Ayda 1					
	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam
Süt	40.3	32.6	38.3	17.7	18.4	17.9	2.2	2.0	2.1	6.6	9.2	7.3	19.2	18.5	19.0	7.1	13.3	8.7	6.9	6.2	6.7	252	111	363
Yoğurt, ayran, kefir	3.6	2.5	3.3	65.0	59.9	63.6	7.0	8.1	7.3	8.2	11.7	9.1	12.5	12.5	12.5	2.6	5.3	3.3	1.2	0.0	0.9	251	111	362
Peynir	1.4	5.5	2.5	84.8	70.2	80.9	2.4	6.2	3.4	6.5	10.6	7.6	3.2	1.9	2.9	1.5	5.6	2.6	0.2	0.0	0.1	249	110	359
Kırmızı et	26.0	25.2	25.8	2.1	1.8	2.0	0.7	2.8	1.2	5.5	1.1	4.4	29.6	19.4	26.9	10.7	16.8	12.3	25.4	32.8	27.3	252	110	362
Tavuk, hindi	4.5	7.8	5.4	3.2	1.0	2.6	0.5	3.6	1.3	15.1	3.1	11.9	39.4	46.6	41.3	24.1	21.3	23.4	13.2	16.6	14.1	248	110	358
Balık	45.4	40.9	44.2	0.0	0.0	0.0	0.2	1.2	0.5	0.0	0.0	0.0	12.8	14.7	13.3	9.8	10.7	10.1	31.9	32.4	32.0	251	109	360
Sakatatlar	84.0	80.5	83.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.4	0.1	0.0	0.0	0.0	5.5	0.6	4.2	1.9	2.8	2.1	8.6	15.7	10.5	253	110	363
Hazır et ürünleri	62.1	71.5	64.6	0.8	0.0	0.6	0.0	0.0	0.0	1.9	1.2	1.7	13.0	8.4	11.8	8.3	8.6	8.4	13.8	10.3	12.9	252	111	363
Evde yapılmış et ürünleri	91.6	92.2	91.8	0.7	0.0	0.5	0.0	1.0	0.3	0.2	0.0	0.1	2.4	1.9	2.3	1.1	1.6	1.2	3.9	3.3	3.8	251	110	361
Yumurta	2.6	5.2	3.3	45.4	40.4	44.1	8.7	14.4	10.2	21.1	14.9	19.5	16.7	18.9	17.3	3.9	1.9	3.4	1.5	4.3	2.3	249	111	360
Kurubaklagiller	11.3	12.4	11.6	0.4	3.9	1.3	1.9	1.7	1.8	11.4	11.4	11.4	40.6	43.5	41.4	21.7	12.6	19.4	12.7	14.5	13.2	252	110	362
Yağlı tohumlar	23.0	34.5	26.0	9.6	5.7	8.6	3.1	2.8	3.0	13.8	7.9	12.3	23.3	15.0	21.1	12.2	13.1	12.4	15.0	21.0	16.6	252	108	360
Yeşil yapraklı sebzeler	4.4	6.5	5.0	48.9	49.0	48.9	6.6	8.8	7.2	17.1	10.3	15.3	17.4	13.0	16.3	4.8	8.7	5.8	0.8	3.7	1.6	251	111	362
Patates	2.0	0.0	1.4	14.0	15.8	14.5	4.5	15.8	7.5	29.1	20.2	26.7	41.4	38.4	40.6	8.1	5.4	7.4	1.0	4.4	1.9	251	111	362
Diğer taze sebzeler	2.2	7.4	3.6	34.0	32.9	33.7	10.1	9.9	10.1	17.3	15.5	16.8	33.0	22.3	30.2	2.2	9.2	4.1	1.1	2.9	1.6	247	110	357
Turunçgiller	44.1	42.0	43.6	13.1	8.0	11.8	1.1	1.5	1.2	6.0	7.1	6.3	20.0	13.2	18.2	4.6	12.3	6.6	11.1	15.9	12.3	248	108	356
Diğer taze meyveler	3.2	12.7	5.7	55.1	40.1	51.2	6.7	5.3	6.3	11.8	12.4	11.9	18.2	15.4	17.5	3.9	7.7	4.9	1.2	6.4	2.5	246	106	352
Kuru meyve/sebzeler	53.4	58.9	54.8	7.8	5.0	7.0	0.5	3.6	1.3	5.0	3.6	4.7	10.2	6.6	9.3	11.6	9.8	11.1	11.6	12.6	11.8	250	107	357
Beyaz ekmek türleri	6.1	9.8	7.1	89.2	86.8	88.6	0.9	0.0	0.7	3.2	0.5	2.5	0.5	2.4	1.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.5	0.2	251	111	362
Tam tahıl ekmekler	78.2	84.4	79.9	11.0	10.1	10.7	0.7	1.2	0.8	5.4	0.0	4.0	3.7	2.6	3.4	0.6	1.8	1.0	0.3	0.0	0.2	246	110	356
Pirinç, bulgur, makarna gibi tahıllar	2.9	2.4	2.8	27.1	23.9	26.2	9.8	15.5	11.3	21.9	21.7	21.8	34.6	28.8	33.0	2.8	7.8	4.2	0.9	0.0	0.7	244	108	352
Tarhana	57.3	50.9	55.6	1.7	4.2	2.4	3.3	3.5	3.4	4.8	2.6	4.2	17.0	18.1	17.3	11.9	9.6	11.3	3.9	11.1	5.8	247	109	356
Bisküvi/kraker	23.8	32.7	26.1	12.6	11.6	12.3	5.0	3.8	4.7	22.4	6.5	18.2	23.1	27.9	24.4	7.9	6.5	7.5	5.2	11.0	6.7	251	110	361
Kahvaltılık tahıllar	92.9	96.0	93.7	2.3	0.0	1.7	0.0	0.6	0.2	0.0	0.4	0.1	3.4	0.5	2.6	0.5	0.7	0.5	0.9	1.8	1.2	248	111	359
Simit	42.3	61.4	47.4	0.2	0.0	0.1	0.9	0.6	0.8	3.9	0.9	3.1	19.7	18.6	19.4	20.6	10.1	17.8	12.4	8.4	11.4	250	111	361

Tablo 4.1.2 2. (devam)

Besinler	Besin Tüketim Sıklığı																					n		
	Tüketmiyor			Her gün			Haftada 5-6			Haftada 3-4			Haftada 1-2			15 günde 1			Ayda 1					
	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam	Kent	Kır	Toplam
Hazır meyve suları	39.8	43.8	40.8	7.6	8.0	7.7	2.9	0.0	2.1	9.1	1.7	7.1	20.8	20.2	20.6	11.4	11.7	11.5	8.5	14.5	10.1	249	111	360
Gazlı içecekler	42.2	38.4	41.2	8.8	2.4	7.1	2.3	0.0	1.7	11.6	9.5	11.0	20.8	25.7	22.1	7.1	12.9	8.7	7.1	11.1	8.1	249	111	360
Maden suyu soda	69.9	76.9	71.7	3.2	1.4	2.8	4.2	0.0	3.1	3.7	1.2	3.0	9.7	12.2	10.4	4.2	2.9	3.9	5.1	5.4	5.2	248	111	359
Kahve, neskafe	47.1	51.0	48.2	9.5	11.7	10.1	0.8	0.0	0.6	10.0	4.3	8.4	19.8	17.0	19.1	4.2	4.8	4.4	8.5	11.3	9.2	245	110	355
Çay (siyah, yeşil)	2.5	6.1	3.5	93.2	90.1	92.4	1.7	0.9	1.5	0.1	1.5	0.5	2.1	1.4	1.9	0.4	0.0	0.3	0.0	0.0	0.0	247	110	357
Bitki çayları	72.0	75.2	72.9	11.1	3.5	9.1	2.6	0.0	1.9	2.7	3.1	2.8	7.0	5.6	6.6	2.8	6.3	3.8	1.8	6.2	2.9	248	110	358
Alkollü içecekler	99.6	100.0	99.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.4	0.0	0.3	246	109	355
Zeytinyağı	56.9	61.9	58.2	32.9	24.6	30.7	0.0	2.6	0.7	3.5	5.7	4.1	3.3	1.3	2.8	2.8	1.7	2.5	0.6	2.2	1.0	247	110	357
Fındık yağı	97.2	97.9	97.4	1.9	2.1	2.0	0.1	0.0	0.1	0.2	0.0	0.1	0.6	0.0	0.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	246	110	356
Ayçiçek yağı	15.1	26.5	18.2	74.9	63.6	71.9	1.8	3.2	2.2	3.0	2.1	2.7	3.9	4.0	4.0	0.2	0.6	0.3	1.1	0.0	0.8	248	111	359
Mısırözü yağı	86.3	86.3	86.3	9.3	10.0	9.5	0.2	0.0	0.2	2.6	1.4	2.3	0.6	1.8	0.9	0.0	0.0	0.0	0.9	0.5	0.8	247	108	355
Soya yağı	100.0	100.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	248	110	358
Kanola yağı	99.1	100.0	99.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.9	0.0	0.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	248	110	358
Sert margarin	65.0	71.2	66.6	8.4	5.1	7.6	1.2	0.7	1.1	4.2	5.9	4.7	9.9	7.8	9.3	5.6	3.6	5.1	5.6	5.7	5.7	247	110	357
Yumusak margarin	76.6	72.3	75.4	7.1	7.9	7.3	0.3	2.9	1.0	2.9	1.0	2.4	7.8	4.4	6.9	4.1	1.2	3.4	1.2	10.3	3.6	248	109	357
Tereyağı	58.4	52.8	56.9	11.7	20.9	14.1	1.8	.8	1.5	8.9	3.3	7.4	9.9	13.0	10.8	4.6	2.3	4.0	4.7	6.9	5.3	248	110	358
Kuyruk yağı, içyağı	95.4	96.7	95.8	0.5	0.9	0.6	0.0	0.0	0.0	0.4	0.9	0.5	1.4	1.4	1.4	1.6	0.0	1.2	0.7	0.0	0.5	247	108	355
Şeker, bal, reçel, pekmez	12.1	11.9	12.0	61.3	55.1	59.6	2.4	5.0	3.1	6.5	8.6	7.0	12.9	12.0	12.7	3.3	4.2	3.5	1.6	3.2	2.0	247	109	356
Şekerleme, lokum, çikolata	33.9	41.3	35.9	12.1	8.6	11.1	3.8	1.5	3.2	12.3	10.6	11.9	18.7	17.4	18.4	10.2	16.3	11.8	9.0	4.3	7.8	245	108	353
Hazır çorbalar	70.1	81.5	73.2	0.5	2.6	1.1	0.2	0.0	0.2	4.7	0.9	3.7	10.9	6.3	9.7	5.2	4.0	4.9	8.3	4.6	7.3	245	111	356
Hazır yemekler	95.5	97.8	96.1	0.0	0.8	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.8	0.2	1.4	0.0	1.1	0.5	0.6	0.6	2.6	0.0	1.9	249	108	357
Pide, lahmacun, pizza	47.4	65.8	52.3	0.3	0.0	0.2	0.2	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	7.5	3.1	6.3	19.9	12.5	18.0	24.7	18.6	23.1	248	110	358
Döner kebap	49.8	71.8	55.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	7.8	2.5	6.4	19.5	6.4	16.0	22.9	19.3	22.0	246	110	356
Hamburger, kızarmış tavuk	80.9	86.2	82.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.4	0.4	2.1	1.3	1.9	6.7	3.6	5.9	10.4	7.6	9.6	248	111	359
Cips	72.6	80.9	74.8	1.1	0.0	0.8	0.2	0.0	0.1	3.0	2.5	2.8	10.2	8.1	9.7	6.8	3.1	5.8	6.1	5.5	5.9	249	111	360
Dondurulmuş besinler	68.8	81.2	72.0	0.3	0.0	0.2	0.0	0.0	0.0	4.1	4.3	4.2	9.5	4.7	8.2	8.4	6.6	7.9	9.0	3.2	7.4	245	110	355
Hamur işi tatlı	31.5	31.0	31.4	2.9	1.7	2.6	0.0	1.9	0.5	6.5	5.9	6.3	25.1	23.9	24.8	16.0	12.9	15.1	18.1	22.7	19.3	249	111	360
Sütlü tatlı dondurma	23.0	38.2	27.1	5.9	1.9	4.8	2.7	2.8	2.7	14.4	3.2	11.5	32.8	29.8	32.0	13.1	13.1	13.1	8.0	11.0	8.8	249	111	360

4.2. YAŞ GRUPLARINA GÖRE 24 SAATLİK GERİYE DÖNÜK BESİN TÜKETİMİ

Seçilen örneklemdeki 2 yaş ve üzeri bireylere "24 Saatlik Geriye Dönük Besin Tüketim Kaydı" uygulanmıştır. Bir gün boyunca ana ve ara öğünlerde tüketilen yemek, yiyecek ve içeceklerin tür ve miktarları ayrıntılı bir şekilde kaydedilmiştir. Besinlerin ve içeceklerin gram olarak miktarları saptandıktan sonra, tüketilen enerji ve diğer makro ve mikro besin ögeleri miktarı saptanmıştır. Yine bu besin ögelerinin sağlanmış olduğu besin ve besin gruplarının günlük tüketim miktarı kaydedilmiştir.

4.2.1. Enerji ve Besin Ögelerinin Tüketim Durumu

Bu bölümde bireylerin, yaşa, cinsiyete ve yerleşim yerlerine (kent/kır) göre enerji ve diğer besin ögeleri günlük tüketim miktarlarına ilişkin ortalama, standart sapma, medyan ve range değerleri Tablo 4.2.1.1-4.2.1.39 verilmiştir. Yetişkin bireylerin (19 yaş ve üzeri) günlük ortalama kişi başına enerji ve besin ögeleri alım miktarları ise Ek 1'de sunulmuştur.

Enerji Alımı

Tablo 4.2.1.1'de bireylerin günlük enerji alımları gösterilmiştir.

2-5 yaş grubunda Türkiye genelinde erkek çocukların günlük ortalama 1253 kkal, kız çocukların 1190 kkal aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların günlük ortalama 1282 kkal, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların ise günlük ortalama 1183 kkal aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların günlük ortalama 1216 kkal, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların ise günlük ortalama 1135 kkal aldıkları görülmektedir.

6-8 yaş grubunda Türkiye genelinde erkek çocukların günlük ortalama 1587 kkal, kız çocukların 1510 kkal aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların günlük ortalama 1632 kkal, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların ise günlük

ortalama 1446 kkal aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların günlük ortalama 1586 kkal, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların ise günlük ortalama 1341 kkal aldıkları görülmektedir.

9-11 yaş grubunda Türkiye genelinde erkek çocukların günlük ortalama 1677 kkal, kız çocukların 1679 kkal aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların günlük ortalama 1724 kkal, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların ise günlük ortalama 1544 kkal aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların günlük ortalama 1727 kkal, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların ise günlük ortalama 1571 kkal aldıkları görülmektedir.

12-14 yaş grubunda Türkiye genelinde erkek çocukların günlük ortalama 2017 kkal, kız çocukların 1723 kkal aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların günlük ortalama 2078 kkal, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların ise günlük ortalama 1844 kkal aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların günlük ortalama 1751 kkal, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların ise günlük ortalama 1649 kkal aldıkları görülmektedir.

15-18 yaş grubunda Türkiye genelinde erkek çocukların günlük ortalama 2288 kkal, kız çocukların 1701 kkal aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların günlük ortalama 2343 kkal, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların ise günlük ortalama 2131 kkal aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların günlük ortalama 1770 kkal, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların ise günlük ortalama 1534 kkal aldıkları görülmektedir.

19-30 yaş grubunda Türkiye genelinde erkeklerin günlük ortalama 2242 kkal, kadınların 1649 kkal aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin günlük ortalama 2229 kkal, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin ise günlük ortalama 2292 kkal aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kadınların günlük

ortalama 1643 kkal, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kadınların ise günlük ortalama 1673 kkal aldıkları görülmektedir.

31-50 yaş grubunda Türkiye genelinde erkeklerin günlük ortalama 2203 kkal, kadınların 1638 kkal aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin günlük ortalama 2201 kkal, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin ise günlük ortalama 2212 kkal aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kadınların günlük ortalama 1620 kkal, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kadınların ise günlük ortalama 1711 kkal aldıkları görülmektedir.

51-64 yaş grubunda Türkiye genelinde erkeklerin günlük ortalama 1918 kkal, kadınların 1533 kkal aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin günlük ortalama 1881 kkal, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin ise günlük ortalama 2003 kkal aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kadınların günlük ortalama 1511 kkal, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kadınların ise günlük ortalama 1584 kkal aldıkları görülmektedir.

65-74 yaş grubunda Türkiye genelinde erkeklerin günlük ortalama 1705 kkal, kadınların 1409 kkal aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin günlük ortalama 1675 kkal, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin ise günlük ortalama 1743 kkal aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kadınların günlük ortalama 1435 kkal, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kadınların ise günlük ortalama 1362 kkal aldıkları görülmektedir.

75 ve üzeri yaş grubunda Türkiye genelinde erkeklerin günlük ortalama 1606 kkal, kadınların 1223 kkal aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin günlük ortalama 1636 kkal, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin ise günlük ortalama1557 kkal aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kadınların günlük

ortalama 1230 kkal, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kadınların ise günlük ortalama 1214 kkal aldıkları görülmektedir.

Gebe ve emziren kadınlar Türkiye genelinde değerlendirildiğinde; gebe kadınların günlük ortalama 1736 kkal, emziren kadınların ise 1862 kkal aldıkları görülmektedir. Gebe ve emziren kadınlar yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan gebe kadınların günlük ortalama 1751 kkal, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan gebe kadınların ise günlük ortalama 1695 kkal aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan emziren kadınların günlük ortalama 1906 kkal, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan emziren kadınların ise günlük ortalama 1745 kkal aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.1. Bireylerin günlük enerji alımları (kkal)

		Enerji (kkal)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{x}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{x}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	1281.99	502.68	1248.14	2999.63	749	1216.10	480.50	1168.24	3385.18	662
	Kır	1182.98	479.60	1085.41	2865.06	364	1135.32	451.78	1088.28	2708.85	353
	TOPLAM	1253.45	497.77	1201.82	3025.92	1113	1190.33	472.64	1124.22	3385.18	1015
6-8 yaş	Kent	1632.17	599.38	1613.12	3014.15	207	1586.09	691.57	1512.15	3111.72	183
	Kır	1446.01	579.28	1460.24	3152.83	104	1340.52	511.42	1297.36	2269.98	99
	TOPLAM	1587.04	598.95	1565.69	3154.76	311	1509.81	650.18	1421.90	3111.72	282
9-11 yaş	Kent	1723.66	671.31	1559.33	3291.89	212	1727.33	629.22	1688.96	3498.06	185
	Kır	1543.54	611.08	1438.69	2912.40	113	1570.64	599.33	1497.29	3092.54	101
	TOPLAM	1676.73	660.15	1527.91	3291.89	325	1679.49	623.61	1586.07	3498.06	286
12-14 yaş	Kent	2077.75	768.78	1924.49	4142.25	183	1750.53	652.03	1625.54	4995.54	178
	Kır	1844.10	729.58	1661.74	4351.05	91	1649.24	769.36	1560.87	3811.01	87
	TOPLAM	2017.26	764.69	1897.59	4414.30	274	1723.47	685.75	1600.56	5026.09	265
15-18 yaş	Kent	2342.55	942.73	2235.96	5153.20	224	1770.37	691.38	1699.85	3669.95	227
	Kır	2131.01	915.37	2066.56	4709.33	94	1533.74	647.47	1459.04	3298.68	123
	TOPLAM	2288.24	939.50	2221.43	5281.15	318	1700.69	686.61	1615.00	3898.11	350
19-30 yaş	Kent	2228.51	843.61	2188.21	5986.88	541	1643.40	644.96	1593.54	4104.50	730
	Kır	2291.97	840.54	2241.68	4810.43	202	1672.83	787.93	1542.36	6510.80	234
	TOPLAM	2241.79	843.07	2213.03	5986.88	743	1649.36	676.05	1586.36	6510.80	964
31-50 yaş	Kent	2200.78	807.27	2144.42	4755.53	766	1619.80	632.85	1555.98	4950.68	1355
	Kır	2211.54	876.72	2073.60	7171.68	375	1711.25	733.90	1590.29	7929.72	532
	TOPLAM	2203.43	824.68	2126.27	7344.18	1141	1638.40	655.48	1577.40	8274.69	1887
51-64 yaş	Kent	1880.88	690.60	1814.04	4581.23	417	1510.81	553.36	1442.01	3600.28	713
	Kır	2002.55	761.66	1895.99	5229.24	305	1584.14	642.33	1516.42	3589.41	455
	TOPLAM	1918.14	714.85	1840.41	5229.24	722	1532.68	581.90	1467.53	3686.75	1168
65-74 yaş	Kent	1674.66	693.72	1574.61	3712.40	148	1434.78	626.64	1287.34	4764.89	303
	Kır	1742.69	665.70	1719.80	3507.42	182	1362.43	598.71	1302.89	3098.14	242
	TOPLAM	1705.45	680.81	1610.89	3720.16	330	1408.72	616.80	1287.34	4764.89	545
75+ yaş	Kent	1636.27	649.29	1632.73	3062.54	107	1229.56	474.08	1174.41	3131.73	180
	Kır	1557.02	640.20	1485.83	3221.69	98	1213.63	535.04	1141.71	3245.83	173
	TOPLAM	1605.86	644.91	1535.65	3221.69	205	1223.49	497.15	1172.43	3245.83	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	1751.01	662.17	1602.06	3535.48	100
	Kır	-	-	-	-	-	1695.18	640.03	1604.11	2624.34	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	1736.37	654.71	1604.11	3535.48	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	1906.35	733.40	1767.84	3996.54	258
	Kır	-	-	-	-	-	1744.59	677.27	1647.87	3251.64	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	1862.11	721.24	1740.47	3996.54	379

Karbonhidrat Alımı

Tablo 4.2.1.2'de bireylerin günlük karbonhidrat alımları gösterilmiştir.

2-5 yaş grubunda Türkiye genelinde erkek çocukların günlük ortalama 152 g, kız çocukların 148 g karbonhidrat aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların günlük ortalama 155 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların ise günlük ortalama 147 g karbonhidrat aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların günlük ortalama 150 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların ise günlük ortalama 142 g karbonhidrat aldıkları görülmektedir.

6-8 yaş grubunda Türkiye genelinde erkek çocukların günlük ortalama 202 g, kız çocukların 193 g karbonhidrat aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların günlük ortalama 209 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların ise günlük ortalama 181 g karbonhidrat aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların günlük ortalama 201 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların ise günlük ortalama 175 g karbonhidrat aldıkları görülmektedir.

9-11 yaş grubunda Türkiye genelinde erkek çocukların günlük ortalama 211 g, kız çocukların 218 g karbonhidrat aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların günlük ortalama 214 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların ise günlük ortalama 200 g karbonhidrat aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların günlük ortalama 222 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların ise günlük ortalama 208 g karbonhidrat aldıkları görülmektedir.

12-14 yaş grubunda Türkiye genelinde erkek çocukların günlük ortalama 261 g, kız çocukların 221 g karbonhidrat aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların günlük ortalama 266 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların ise günlük ortalama 248 g karbonhidrat aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların günlük ortalama 223 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların ise günlük ortalama 213 g karbonhidrat aldıkları görülmektedir.

15-18 yaş grubunda Türkiye genelinde erkek çocukların günlük ortalama 300 g, kız çocukların 221 g karbonhidrat aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların günlük ortalama 303 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların ise günlük ortalama 293 g karbonhidrat aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların günlük ortalama 228 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların ise günlük ortalama 204 g karbonhidrat aldıkları görülmektedir.

19-30 yaş grubunda Türkiye genelinde erkeklerin günlük ortalama 282 g, kadınların 204 g karbonhidrat aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin günlük ortalama 277 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin ise günlük ortalama 301 g karbonhidrat aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kadınların günlük ortalama 199 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kadınların ise günlük ortalama 220 g karbonhidrat aldıkları görülmektedir.

31-50 yaş grubunda Türkiye genelinde erkeklerin günlük ortalama 278 g, kadınların 205 g karbonhidrat aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin günlük ortalama 276 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin ise günlük ortalama 285 g karbonhidrat aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kadınların günlük ortalama 200 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kadınların ise günlük ortalama 224 g karbonhidrat aldıkları görülmektedir.

51-64 yaş grubunda Türkiye genelinde erkeklerin günlük ortalama 242 g, kadınların 195 g karbonhidrat aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin günlük ortalama 233 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin ise günlük ortalama 262 g karbonhidrat aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kadınların günlük ortalama 188 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kadınların ise günlük ortalama 212 g karbonhidrat aldıkları görülmektedir.

65-74 yaş grubunda Türkiye genelinde erkeklerin günlük ortalama 220 g, kadınların 183 g karbonhidrat aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre

değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin günlük ortalama 211 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin ise günlük ortalama 230 g karbonhidrat aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kadınların günlük ortalama 184 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kadınların ise günlük ortalama 181 g karbonhidrat aldıkları görülmektedir.

75 ve üzeri yaş grubunda Türkiye genelinde erkeklerin günlük ortalama 207 g, kadınların 156 g karbonhidrat aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin günlük ortalama 209 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin ise günlük ortalama 203 g karbonhidrat aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kadınların günlük ortalama 152 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kadınların ise günlük ortalama 163 g karbonhidrat aldıkları görülmektedir.

Gebe ve emziren kadınlar Türkiye genelinde değerlendirildiğinde; gebe kadınların günlük ortalama 221 g, emziren kadınların ise 241 g karbonhidrat aldıkları görülmektedir. Gebe ve emziren kadınlar yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan gebe kadınların günlük ortalama 222 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan gebe kadınların ise günlük ortalama 220 g karbonhidrat aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan emziren kadınların günlük ortalama 242 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan emziren kadınların ise günlük ortalama 237 g karbonhidrat aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.2. Bireylerin günlük karbonhidrat alımları (g)

		Karbonhidrat (g)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{x}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{x}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	154.77	66.79	148.33	446.72	749	150.40	64.17	140.20	445.60	662
	Kır	146.48	64.89	139.18	451.95	364	141.86	59.76	136.07	382.90	353
	TOPLAM	152.38	66.30	145.66	459.61	1113	147.68	62.87	138.23	445.60	1015
6-8 yaş	Kent	208.87	88.11	202.91	437.09	207	201.05	97.25	188.26	461.19	183
	Kır	180.67	74.46	173.78	324.83	104	175.36	75.12	174.07	415.72	99
	TOPLAM	202.03	85.74	194.02	445.59	311	193.07	91.60	180.69	461.19	282
9-11 yaş	Kent	214.20	89.25	204.57	464.16	212	222.04	84.06	204.14	485.17	185
	Kır	200.22	77.68	189.52	365.23	113	208.44	87.28	194.03	452.86	101
	TOPLAM	210.56	86.50	204.19	464.16	325	217.89	85.17	202.26	485.17	286
12-14 yaş	Kent	265.62	104.47	252.74	583.87	183	223.33	91.14	220.87	532.76	178
	Kır	248.33	101.34	231.64	527.66	91	212.82	106.45	195.73	513.00	87
	TOPLAM	261.14	103.80	245.66	583.87	274	220.52	95.44	215.77	539.27	265
15-18 yaş	Kent	302.73	122.74	280.81	634.24	224	227.48	98.45	221.54	532.60	227
	Kır	292.56	136.81	290.37	705.85	94	204.25	96.47	205.21	569.53	123
	TOPLAM	300.12	126.45	282.72	705.85	318	220.64	98.34	214.60	569.53	350
19-30 yaş	Kent	276.78	114.75	266.19	848.89	541	199.37	86.36	190.30	523.40	730
	Kır	300.82	123.32	297.69	577.04	202	220.19	112.03	198.99	903.30	234
	TOPLAM	281.81	116.96	269.45	848.89	743	203.59	92.45	192.58	903.30	964
31-50 yaş	Kent	275.54	116.45	260.62	723.18	766	200.49	85.20	192.54	789.04	1355
	Kır	285.26	118.81	275.54	709.78	375	224.33	103.53	210.09	1046.44	532
	TOPLAM	277.93	117.08	264.03	734.20	1141	205.34	89.72	195.52	1087.04	1887
51-64 yaş	Kent	233.39	95.56	219.08	601.51	417	188.15	78.89	177.31	583.41	713
	Kır	261.89	109.55	253.87	699.39	305	212.00	96.89	192.22	608.39	455
	TOPLAM	242.12	100.85	230.10	703.61	722	195.27	85.30	182.95	608.39	1168
65-74 yaş	Kent	210.85	96.80	197.21	493.23	148	184.39	92.90	169.32	651.62	303
	Kır	230.08	106.89	204.23	552.67	182	180.91	88.68	166.39	515.99	242
	TOPLAM	219.55	101.76	200.53	554.13	330	183.14	91.28	168.35	651.62	545
75+ yaş	Kent	208.83	94.74	209.39	455.08	107	152.49	68.89	144.33	408.77	180
	Kır	202.84	99.15	194.36	478.15	98	162.89	81.33	152.57	477.53	173
	TOPLAM	206.53	96.18	197.26	478.15	205	156.45	73.89	144.49	477.53	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	221.85	92.74	208.73	518.42	100
	Kır	-	-	-	-	-	220.42	86.63	203.84	453.24	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	221.47	90.89	208.61	518.42	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	242.46	103.54	220.13	604.17	258
	Kır	-	-	-	-	-	236.61	103.71	218.37	567.40	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	240.86	103.49	220.13	604.17	379

Enerjinin Karbonhidrattan Gelen Oranı

Tablo 4.2.1.3'de Türkiye genelinde günlük ortalama alınan enerjinin karbonhidrattan gelen oranlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda %50.3, kız çocuklarda %51.4, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda %52.4, kız çocuklarda %52.5, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda %52.2, kız çocuklarda %53.8, 12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda %53.9, kız çocuklarda %52.6, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda % 54.7, kız çocuklarda % 53.6, 19-30 yaş grubunda erkeklerde %52.1, kadınlarda %51.0, 31-50 yaş grubunda erkeklerde %51.8, kadınlarda %51.7, 51-64 yaş grubunda erkeklerde %51.8, kadınlarda %52.3, 65-74 yaş grubunda erkeklerde %52.6, kadınlarda %53.0, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde %52.8, kadınlarda %52.7 olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde günlük alınan enerjinin karbonhidrattan gelen oranlarının gebe kadınlarda ortalama %52.7 ve emziren kadınlarda ortalama %53.3 olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2.1.3. Bireylerin günlük aldıkları enerjilerinin karbonhidrattan gelen oranları (%)

		Karbonhidrat (%)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{x}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{x}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	50.02	10.14	49.00	74.00	749	51.25	10.16	51.00	67.00	662
	Kır	51.06	10.86	50.00	75.00	364	51.69	10.03	52.00	61.00	353
	TOPLAM	50.32	10.35	49.00	84.00	1113	51.39	10.11	51.00	67.00	1015
6-8 yaş	Kent	52.40	9.88	53.00	62.00	207	51.98	9.83	53.00	56.00	183
	Kır	52.46	10.76	51.00	53.00	104	53.67	11.26	53.00	51.00	99
	TOPLAM	52.42	10.08	53.00	62.00	311	52.50	10.30	53.00	60.00	282
9-11 yaş	Kent	51.55	10.38	52.00	57.00	212	53.57	9.75	55.00	49.00	185
	Kır	54.16	9.48	54.00	50.00	113	54.13	9.71	54.00	50.00	101
	TOPLAM	52.23	10.20	53.00	59.00	325	53.75	9.73	55.00	52.00	286
12-14 yaş	Kent	53.17	10.05	53.00	56.00	183	52.49	10.12	52.00	59.00	178
	Kır	55.88	9.81	56.00	44.00	91	52.98	11.42	53.00	48.00	87
	TOPLAM	53.87	10.05	54.00	57.00	274	52.62	10.47	52.00	59.00	265
15-18 yaş	Kent	54.13	9.79	54.00	65.00	224	53.25	9.84	54.00	50.00	227
	Kır	56.30	10.60	56.00	56.00	94	54.56	11.40	54.00	70.00	123
	TOPLAM	54.69	10.04	55.00	65.00	318	53.64	10.33	54.00	70.00	350
19-30 yaş	Kent	51.52	10.34	52.00	86.00	541	50.26	10.72	50.00	68.00	730
	Kır	54.02	11.22	54.00	55.00	202	53.85	10.20	55.00	60.00	234
	TOPLAM	52.05	10.57	52.00	86.00	743	50.99	10.71	51.00	68.00	964
31-50 yaş	Kent	51.29	10.29	52.00	66.00	766	51.10	10.30	51.00	85.00	1355
	Kır	53.21	10.58	54.00	73.00	375	53.94	10.38	55.00	61.00	532
	TOPLAM	51.76	10.39	52.00	74.00	1141	51.68	10.38	52.00	85.00	1887
51-64 yaş	Kent	50.83	10.46	51.00	65.00	417	51.18	10.41	51.00	72.00	713
	Kır	53.83	11.00	54.00	69.00	305	54.80	10.23	54.00	64.00	455
	TOPLAM	51.75	10.71	52.00	69.00	722	52.26	10.48	52.00	72.00	1168
65-74 yaş	Kent	51.70	10.36	53.00	51.00	148	52.11	10.94	52.00	72.00	303
	Kır	53.71	11.33	54.00	64.00	182	54.66	12.11	56.00	77.00	242
	TOPLAM	52.61	10.84	53.00	64.00	330	53.03	11.43	53.00	77.00	545
75+ yaş	Kent	52.50	10.89	54.00	74.00	107	51.20	12.18	51.00	62.00	180
	Kır	53.14	12.13	54.00	63.00	98	55.11	11.16	56.00	72.00	173
	TOPLAM	52.75	11.35	54.00	74.00	205	52.69	11.93	53.00	74.00	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	52.24	11.22	52.00	63.00	100
	Kır	-	-	-	-	-	53.96	8.97	55.00	47.00	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	52.69	10.67	53.00	63.00	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	52.41	9.55	52.00	56.00	258
	Kır	-	-	-	-	-	55.58	10.14	57.00	51.00	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	53.28	9.81	53.00	57.00	379

Protein Alımı

Tablo 4.2.1.4'de bireylerin günlük protein alımları gösterilmiştir.

2-5 yaş grubunda Türkiye genelinde erkek çocukların günlük ortalama 39.2 g, kız çocukların 36.5 g protein aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların günlük ortalama 39.9 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların ise günlük ortalama 37.4 g protein aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların günlük ortalama 37.3 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların ise günlük ortalama 34.9 g protein aldıkları görülmektedir.

6-8 yaş grubunda Türkiye genelinde erkek çocukların günlük ortalama 48.7 g, kız çocukların 45.4 g protein aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların günlük ortalama 49.2 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların ise günlük ortalama 47.0 g protein aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların günlük ortalama 47.3 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların ise günlük ortalama 41.0 g protein aldıkları görülmektedir.

9-11 yaş grubunda Türkiye genelinde erkek çocukların günlük ortalama 51.9 g, kız çocukların 50.6 g protein aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların günlük ortalama 52.7 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların ise günlük ortalama 49.5 g protein aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların günlük ortalama 52.0 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların ise günlük ortalama 47.3 g protein aldıkları görülmektedir.

12-14 yaş grubunda Türkiye genelinde erkek çocukların günlük ortalama 62.3 g, kız çocukların 51.2 g protein aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların günlük ortalama 64.4 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların ise günlük ortalama 56.1 g protein aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların günlük ortalama 51.7 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların ise günlük ortalama 50.1 g protein aldıkları görülmektedir.

15-18 yaş grubunda Türkiye genelinde erkek çocukların günlük ortalama 68.0 g, kız çocukların 48.8g protein aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların günlük ortalama 69.2 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların ise günlük ortalama 64.7 g protein aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların günlük ortalama 50.1 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların ise günlük ortalama 45.7 g protein aldıkları görülmektedir.

19-30 yaş grubunda Türkiye genelinde erkeklerin günlük ortalama 71.3 g, kadınların 51.9 g protein aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin günlük ortalama 70.6 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin ise günlük ortalama 74.1 g protein aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kadınların günlük ortalama 52.1 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kadınların ise günlük ortalama 51.1 g protein aldıkları görülmektedir.

31-50 yaş grubunda Türkiye genelinde erkeklerin günlük ortalama 72.9 g, kadınların 52.0 g protein aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin günlük ortalama 73.0 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin ise günlük ortalama 72.5 g protein aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kadınların günlük ortalama 51.4 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kadınların ise günlük ortalama 54.3 g protein aldıkları görülmektedir.

51-64 yaş grubunda Türkiye genelinde erkeklerin günlük ortalama 64.3 g, kadınların 49.4 g protein aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin günlük ortalama 63.9 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin ise günlük ortalama 65.4 g protein aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kadınların günlük ortalama 49.0 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kadınların ise günlük ortalama 50.4 g protein aldıkları görülmektedir.

65-74 yaş grubunda Türkiye genelinde erkeklerin günlük ortalama 56.2 g, kadınların 46.0 g protein aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde;

kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin günlük ortalama 55.4 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin ise günlük ortalama 57.2 g protein aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kadınların günlük ortalama 47.7 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kadınların ise günlük ortalama 43.1 g protein aldıkları görülmektedir.

75 ve üzeri yaş grubunda Türkiye genelinde erkeklerin günlük ortalama 51.9 g, kadınların 39.5 g protein aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin günlük ortalama 53.8 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin ise günlük ortalama 48.8 g protein aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kadınların günlük ortalama 39.9 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kadınların ise günlük ortalama 38.8 g protein aldıkları görülmektedir.

Gebe ve emziren kadınlar Türkiye genelinde değerlendirildiğinde; gebe kadınların günlük ortalama 53.2 g, emziren kadınların ise 56.3 g protein aldıkları görülmektedir. Gebe ve emziren kadınlar yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde bulunan gebe kadınların günlük ortalama 53.0 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan gebe kadınların ise günlük ortalama 53.8 g protein aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan emziren kadınların günlük ortalama 57.6 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan emziren kadınların ise günlük ortalama 52.9 g protein aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.4. Bireylerin günlük protein alımları (g)

		Protein (g)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{X}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{X}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	39.93	17.99	37.99	121.21	749	37.31	15.56	36.75	95.91	662
	Kır	37.39	16.55	34.29	99.43	364	34.90	14.46	32.18	79.55	353
	TOPLAM	39.20	17.61	37.25	121.21	1113	36.54	15.24	34.88	95.91	1015
6-8 yaş	Kent	49.16	20.20	47.60	100.77	207	47.32	22.40	45.14	117.24	183
	Kır	47.04	24.24	42.08	137.52	104	40.98	17.78	38.19	72.51	99
	TOPLAM	48.65	21.23	46.07	138.04	311	45.35	21.24	43.05	117.24	282
9-11 yaş	Kent	52.69	20.39	50.31	111.89	212	51.99	23.45	47.17	127.55	185
	Kır	49.47	22.73	42.49	135.37	113	47.31	18.83	43.07	89.88	101
	TOPLAM	51.85	21.04	47.96	137.93	325	50.56	22.22	46.43	127.55	286
12-14 yaş	Kent	64.44	27.43	59.65	154.63	183	51.67	19.61	50.43	125.36	178
	Kır	56.13	23.88	50.68	129.82	91	50.06	24.21	48.18	129.44	87
	TOPLAM	62.29	26.77	55.34	154.63	274	51.24	20.92	49.39	130.95	265
15-18 yaş	Kent	69.18	29.27	65.61	162.98	224	50.06	22.65	47.06	120.32	227
	Kır	64.67	27.80	61.31	125.97	94	45.72	21.19	44.47	122.12	123
	TOPLAM	68.02	28.94	65.58	171.79	318	48.78	22.30	45.65	124.64	350
19-30 yaş	Kent	70.59	30.14	67.54	200.92	541	52.12	23.52	48.75	180.81	730
	Kır	74.05	32.67	66.45	176.66	202	51.13	27.61	46.81	235.43	234
	TOPLAM	71.31	30.71	67.51	200.92	743	51.92	24.39	48.52	235.43	964
31-50 yaş	Kent	73.00	29.84	69.04	186.67	766	51.38	23.18	48.57	203.09	1355
	Kır	72.45	34.50	67.21	284.32	375	54.33	25.46	49.40	211.96	532
	TOPLAM	72.87	31.04	68.79	290.65	1141	51.98	23.69	48.65	218.54	1887
51-64 yaş	Kent	63.85	25.71	60.07	135.18	417	48.96	20.54	46.21	142.61	713
	Kır	65.44	29.56	61.42	207.61	305	50.40	23.40	46.52	141.95	455
	TOPLAM	64.33	26.94	60.29	207.61	722	49.39	21.43	46.24	149.08	1168
65-74 yaş	Kent	55.36	25.10	51.91	147.86	148	47.68	22.95	43.78	169.99	303
	Kır	57.15	22.50	53.29	149.98	182	43.11	21.06	39.77	119.03	242
	TOPLAM	56.17	23.93	52.56	153.51	330	46.03	22.36	41.92	169.99	545
75+ yaş	Kent	53.75	23.69	52.08	136.61	107	39.86	18.76	37.30	125.97	180
	Kır	48.81	24.02	42.66	131.72	98	38.82	19.15	35.76	111.42	173
	TOPLAM	51.86	23.86	48.88	136.61	205	39.46	18.88	36.52	127.71	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	53.02	24.64	46.07	151.03	100
	Kır	-	-	-	-	-	53.81	26.19	47.87	139.51	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	53.23	24.97	47.87	151.03	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	57.58	25.23	51.59	142.81	258
	Kır	-	-	-	-	-	52.90	22.40	47.81	105.64	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	56.30	24.55	50.64	142.81	379

Enerjinin Proteinden Gelen Oranı

Tablo 4.2.1.5'de Türkiye genelinde günlük ortalama alınan enerjinin proteinden gelen oranlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda %13.0, kız çocuklarda %12.9, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda %12.8, kız çocuklarda %12.5, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda %13.1, kız çocuklarda %12.5, 12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda %12.8, kız çocuklarda %12.6, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda %12.5, kız çocuklarda %12.1, 19-30 yaş grubunda erkeklerde %13.3, kadınlarda % 13.1, 31-50 yaş grubunda erkeklerde %13.7, kadınlarda %13.1, 51-64 yaş grubunda erkeklerde %14.0, kadınlarda %13.4, 65-74 yaş grubunda erkeklerde %13.8, kadınlarda %13.5, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde %13.2, kadınlarda %13.4 olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde günlük alınan enerjinin proteinden gelen oranlarının gebe kadınlarda ortalama %12.6 ve emziren kadınlarda ortalama %12.6 olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2.1.5. Bireylerin günlük aldıkları enerjilerinin proteinden gelen oranları (%)

		Protein (%)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{X}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{X}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	12.94	3.60	13.00	27.00	749	12.83	3.42	12.00	27.00	662
	Kır	13.16	3.22	13.00	18.00	364	12.93	3.35	13.00	23.00	353
	TOPLAM	13.01	3.49	13.00	27.00	1113	12.86	3.39	12.00	28.00	1015
6-8 yaş	Kent	12.54	3.25	12.00	26.00	207	12.50	3.40	12.00	17.00	183
	Kır	13.46	3.70	13.00	18.00	104	12.64	2.90	12.00	17.00	99
	TOPLAM	12.76	3.38	12.00	26.00	311	12.54	3.25	12.00	18.00	282
9-11 yaş	Kent	13.02	3.86	12.00	24.00	212	12.41	3.00	12.00	18.00	185
	Kır	13.25	3.12	13.00	20.00	113	12.57	2.71	12.00	16.00	101
	TOPLAM	13.08	3.68	12.00	25.00	325	12.46	2.91	12.00	18.00	286
12-14 yaş	Kent	12.90	3.45	12.00	21.00	183	12.51	3.62	12.00	25.00	178
	Kır	12.60	2.79	12.00	15.00	91	12.77	3.61	12.00	23.00	87
	TOPLAM	12.82	3.29	12.00	21.00	274	12.58	3.61	12.00	25.00	265
15-18 yaş	Kent	12.40	3.23	12.00	30.00	224	11.87	3.29	11.00	18.00	227
	Kır	12.93	3.68	12.00	21.00	94	12.49	3.44	12.00	26.00	123
	TOPLAM	12.53	3.35	12.00	30.00	318	12.06	3.35	12.00	28.00	350
19-30 yaş	Kent	13.20	3.28	13.00	31.00	541	13.23	3.78	13.00	28.00	730
	Kır	13.43	3.96	13.00	21.00	202	12.62	3.61	12.00	30.00	234
	TOPLAM	13.25	3.43	13.00	31.00	743	13.10	3.75	13.00	30.00	964
31-50 yaş	Kent	13.82	3.55	13.00	27.00	766	13.15	3.79	13.00	92.00	1355
	Kır	13.48	3.52	13.00	26.00	375	13.12	3.43	13.00	22.00	532
	TOPLAM	13.74	3.54	13.00	28.00	1141	13.14	3.72	13.00	92.00	1887
51-64 yaş	Kent	14.17	3.64	14.00	28.00	417	13.46	3.61	13.00	30.00	713
	Kır	13.52	3.65	13.00	23.00	305	13.22	3.54	13.00	28.00	455
	TOPLAM	13.97	3.65	14.00	29.00	722	13.39	3.59	13.00	31.00	1168
65-74 yaş	Kent	13.62	3.51	13.00	25.00	148	13.73	3.61	13.00	21.00	303
	Kır	13.98	4.35	13.00	30.00	182	13.10	3.36	13.00	23.00	242
	TOPLAM	13.78	3.91	13.00	30.00	330	13.50	3.53	13.00	23.00	545
75+ yaş	Kent	13.45	3.26	13.00	19.00	107	13.41	3.67	13.00	29.00	180
	Kır	12.89	3.31	13.00	17.00	98	13.31	3.96	13.00	31.00	173
	TOPLAM	13.24	3.28	13.00	19.00	205	13.38	3.77	13.00	32.00	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	12.53	3.53	12.00	22.00	100
	Kır	-	-	-	-	-	12.81	3.06	12.00	18.00	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	12.61	3.41	12.00	22.00	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	12.54	3.22	12.00	25.00	258
	Kır	-	-	-	-	-	12.58	2.90	12.00	16.00	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	12.55	3.13	12.00	25.00	379

Bitkisel Protein Alımı

Tablo 4.2.1.6'da Türkiye genelinde günlük ortalama bitkisel protein alımlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda 18.2 g, kız çocuklarda 17.4 g, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda 25.3 g, kız çocuklarda 24.2 g, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda 26.7 g, kız çocuklarda 28.1 g, 12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda 33.7 g, kız çocuklarda 29.4 g, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda 38.3 g, kız çocuklarda 28.9 g, 19-30 yaş grubunda erkeklerde 37.2 g, kadınlarda 27.4 g, 31-50 yaş grubunda erkeklerde 37.6 g, kadınlarda 28.4 g, 51-64 yaş grubunda erkeklerde 34.2 g, kadınlarda 27.7 g, 65-74 yaş grubunda erkeklerde 30.9 g, kadınlarda 26.3 g, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde 29.0 g, kadınlarda 22.1 g olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde günlük bitkisel protein alımlarının gebe kadınlarda ortalama 30.2 g ve emziren kadınlarda ortalama 32.2 g olduğu görülmektedir.

4.2.1.6. Bireylerin günlük bitkisel protein alımları (g)

		Bitkisel protein (g)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	17.99	8.49	17.13	55.33	749	17.21	8.43	16.25	57.21	662
	Kır	18.76	9.41	17.06	53.56	364	17.79	8.09	17.31	44.63	353
	TOPLAM	18.21	8.77	17.07	55.33	1113	17.40	8.32	16.55	57.21	1015
6-8 yaş	Kent	26.10	12.36	23.40	68.16	207	24.41	10.81	22.68	53.00	183
	Kır	22.93	10.97	21.49	62.65	104	23.80	11.03	22.21	60.99	99
	TOPLAM	25.33	12.10	22.77	69.97	311	24.22	10.86	22.63	60.99	282
9-11 yaş	Kent	26.22	11.71	23.09	62.00	212	28.40	11.01	26.90	66.30	185
	Kır	27.97	11.69	26.52	53.09	113	27.39	11.34	26.27	61.68	101
	TOPLAM	26.68	11.72	24.18	62.00	325	28.09	11.10	26.78	66.46	286
12-14 yaş	Kent	33.16	14.90	30.85	96.23	183	29.62	12.38	28.74	71.58	178
	Kır	35.34	16.15	34.26	88.76	91	28.72	14.68	25.01	72.60	87
	TOPLAM	33.72	15.24	31.34	96.23	274	29.38	13.02	28.19	74.29	265
15-18 yaş	Kent	38.11	16.47	35.26	79.42	224	29.51	14.26	28.68	93.16	227
	Kır	38.74	19.26	36.65	105.07	94	27.25	13.56	26.61	87.14	123
	TOPLAM	38.27	17.21	35.65	105.07	318	28.85	14.08	27.61	93.30	350
19-30 yaş	Kent	36.29	15.27	35.23	110.52	541	26.72	12.15	25.56	82.19	730
	Kır	40.66	17.57	39.57	102.68	202	30.27	16.54	28.13	110.11	234
	TOPLAM	37.20	15.87	36.09	110.52	743	27.44	13.23	25.83	110.99	964
31-50 yaş	Kent	36.89	15.51	34.59	89.84	766	27.37	12.36	25.32	126.76	1355
	Kır	39.89	18.41	36.99	106.01	375	32.51	16.37	30.02	168.29	532
	TOPLAM	37.63	16.32	35.05	107.70	1141	28.42	13.43	26.25	171.81	1887
51-64 yaş	Kent	33.05	14.61	30.59	89.02	417	26.48	11.10	25.00	99.63	713
	Kır	36.93	15.91	35.29	107.86	305	30.55	14.98	27.72	90.20	455
	TOPLAM	34.24	15.12	31.31	107.86	722	27.70	12.51	25.82	100.75	1168
65-74 yaş	Kent	30.04	13.99	27.97	77.00	148	26.25	12.97	23.62	71.09	303
	Kır	31.99	15.09	29.04	82.55	182	26.32	13.89	23.59	76.66	242
	TOPLAM	30.92	14.50	28.47	82.55	330	26.28	13.29	23.59	78.74	545
75+ yaş	Kent	28.70	13.96	29.27	79.31	107	21.30	10.23	20.28	65.69	180
	Kır	29.37	14.55	27.24	76.33	98	23.43	12.53	21.20	69.88	173
	TOPLAM	28.96	14.15	28.14	79.31	205	22.11	11.18	20.33	69.88	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	29.90	14.44	27.20	75.59	100
	Kır	-	-	-	-	-	30.93	12.28	31.25	66.01	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	30.17	13.87	27.87	76.46	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	32.23	14.77	29.88	86.50	258
	Kır	-	-	-	-	-	32.24	15.20	32.90	88.74	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	32.24	14.87	30.53	88.74	379

Hayvansal Protein Alımı

Tablo 4.2.1.7'de Türkiye genelinde günlük ortalama hayvansal protein alımlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda 21.0 g, kız çocuklarda 19.2 g, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda 23.3 g, kız çocuklarda 21.1 g, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda 25.2 g, kız çocuklarda 22.5 g, 12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda 28.6 g, kız çocuklarda 21.9 g, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda 29.8 g, kız çocuklarda 19.9 g, 19-30 yaş grubunda erkeklerde 34.1 g, kadınlarda 24.5 g, 31-50 yaş grubunda erkeklerde 35.2 g, kadınlarda 23.6 g, 51-64 yaş grubunda erkeklerde 30.1 g, kadınlarda 21.7 g, 65-74 yaş grubunda erkeklerde 25.2 g, kadınlarda 19.8 g, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde 22.9 g, kadınlarda 17.4 g olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde günlük hayvansal protein alımlarının gebe kadınlarda ortalama 23.1 g ve emziren kadınlarda ortalama 24.1 g olduğu görülmektedir.

4.2.1.7. Bireylerin günlük hayvansal protein alımları (g)

		Hayvansal protein (g)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	21.95	14.46	19.28	92.05	749	20.10	12.84	18.36	81.08	662
	Kır	18.63	13.01	15.51	80.40	364	17.11	12.03	14.51	60.88	353
	TOPLAM	20.99	14.13	18.06	92.05	1113	19.15	12.65	17.09	81.08	1015
6-8 yaş	Kent	23.07	15.27	19.77	84.82	207	22.91	17.19	18.93	101.57	183
	Kır	24.11	20.31	18.77	104.59	104	17.18	13.71	15.13	63.57	99
	TOPLAM	23.32	16.60	19.30	104.59	311	21.13	16.38	17.63	101.57	282
9-11 yaş	Kent	26.47	18.03	22.34	96.71	212	23.59	18.97	19.34	89.21	185
	Kır	21.51	16.95	17.29	101.54	113	19.92	13.83	17.82	71.77	101
	TOPLAM	25.18	17.87	21.06	101.54	325	22.47	17.62	18.72	89.21	286
12-14 yaş	Kent	31.28	22.43	25.13	116.42	183	22.05	16.26	19.20	100.05	178
	Kır	20.79	15.38	18.41	81.65	91	21.35	17.99	17.48	122.12	87
	TOPLAM	28.57	21.32	23.31	116.42	274	21.86	16.72	18.33	122.12	265
15-18 yaş	Kent	31.07	21.56	26.80	142.60	224	20.55	15.96	16.87	90.64	227
	Kır	25.93	19.73	19.82	87.29	94	18.47	15.25	15.51	97.37	123
	TOPLAM	29.75	21.21	24.53	142.60	318	19.93	15.77	15.95	97.37	350
19-30 yaş	Kent	34.30	24.33	27.93	158.88	541	25.40	19.04	20.34	165.83	730
	Kır	33.39	26.11	26.81	135.16	202	20.86	18.57	15.93	155.49	234
	TOPLAM	34.11	24.71	27.69	158.88	743	24.48	19.02	19.51	165.83	964
31-50 yaş	Kent	36.11	23.76	31.99	154.97	766	24.01	17.98	19.40	181.05	1355
	Kır	32.57	26.44	25.52	210.34	375	21.82	18.08	16.94	114.83	532
	TOPLAM	35.24	24.49	30.58	210.34	1141	23.56	18.01	18.81	181.05	1887
51-64 yaş	Kent	30.80	20.24	26.19	105.71	417	22.48	16.45	18.44	122.47	713
	Kır	28.50	22.91	23.10	151.70	305	19.84	16.72	15.10	95.96	455
	TOPLAM	30.09	21.10	25.21	151.70	722	21.69	16.57	17.45	122.47	1168
65-74 yaş	Kent	25.32	18.66	20.89	93.15	148	21.43	16.52	17.07	113.45	303
	Kır	25.15	17.60	22.79	98.74	182	16.78	14.85	13.89	101.80	242
	TOPLAM	25.24	18.16	21.81	98.74	330	19.75	16.07	16.12	113.45	545
75+ yaş	Kent	25.05	17.51	22.66	114.30	107	18.56	14.96	13.79	74.82	180
	Kır	19.45	16.59	16.33	88.09	98	15.38	12.96	12.70	74.08	173
	TOPLAM	22.90	17.32	18.57	114.30	205	17.35	14.28	13.37	74.82	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	23.12	19.11	19.28	116.79	100
	Kır	-	-	-	-	-	22.87	20.23	18.39	109.31	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	23.06	19.34	19.28	116.79	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	25.34	18.88	20.47	110.70	258
	Kır	-	-	-	-	-	20.66	16.23	17.82	102.50	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	24.06	18.29	19.37	110.70	379

Yağ Alımı

Tablo 4.2.1.8'de bireylerin günlük yağ alımları gösterilmiştir.

2-5 yaş grubunda Türkiye genelinde erkek çocukların günlük ortalama 52.3 g, kız çocukların günlük ortalama 48.7 g yağ aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların günlük ortalama 54.0 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların ise günlük ortalama 48.0 g yağ aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların günlük ortalama 49.9 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların ise günlük ortalama 46.0 g yağ aldıkları görülmektedir.

6-8 yaş grubunda Türkiye genelinde erkek çocukların günlük ortalama 62.4 g, kız çocukların günlük ortalama 59.6 g yağ aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların günlük ortalama 64.1 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların ise günlük ortalama 56.9 g yağ aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların günlük ortalama 63.5 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların ise günlük ortalama 50.9 g yağ aldıkları görülmektedir.

9-11 yaş grubunda Türkiye genelinde erkek çocukların günlük ortalama 66.3 g, kız çocukların günlük ortalama 64.3 g yağ aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların günlük ortalama 69.3 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların ise günlük ortalama 57.9 g yağ aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların günlük ortalama 66.9 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların ise günlük ortalama 58.6 g yağ aldıkları görülmektedir.

12-14 yaş grubunda Türkiye genelinde erkek çocukların günlük ortalama 76.7 g, kız çocukların günlük ortalama 67.7 g yağ aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların günlük ortalama 80.2 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların ise günlük ortalama 66.7 g yağ aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların günlük ortalama 69.1 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların ise günlük ortalama 64.0 g yağ aldıkları görülmektedir.

15-18 yaş grubunda Türkiye genelinde erkek çocukların günlük ortalama 85.1 g, kız çocukların günlük ortalama 65.1 g yağ aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların günlük ortalama 89.2 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların ise günlük ortalama 73.4 g yağ aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların günlük ortalama 69.1 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların ise günlük ortalama 55.4 g yağ aldıkları görülmektedir.

19-30 yaş grubunda Türkiye genelinde erkeklerin günlük ortalama 86.0 g, kadınların günlük ortalama 66.6 g yağ aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin günlük ortalama 86.9 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin ise günlük ortalama 82.7 g yağ aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kadınların günlük ortalama 67.6 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kadınların ise günlük ortalama 62.7 g yağ aldıkları görülmektedir.

31-50 yaş grubunda Türkiye genelinde erkeklerin günlük ortalama 82.5 g, kadınların günlük ortalama 65.1 g yağ aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin günlük ortalama 82.9 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin ise günlük ortalama 81.4 g yağ aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kadınların günlük ortalama 65.4 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kadınların ise günlük ortalama 63.9 g yağ aldıkları görülmektedir.

51-64 yaş grubunda Türkiye genelinde erkeklerin günlük ortalama 72.3 g, kadınların günlük ortalama 59.3 g yağ aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin günlük ortalama 72.2 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin ise günlük ortalama 72.5 g yağ aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kadınların günlük ortalama 60.2 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kadınların ise günlük ortalama 57.0 g yağ aldıkları görülmektedir.

65-74 yaş grubunda Türkiye genelinde erkeklerin günlük ortalama 64.4 g, kadınların günlük ortalama 52.8 g yağ aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin günlük ortalama 65.3 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin ise günlük ortalama 63.2 g yağ aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kadınların günlük ortalama 54.4 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kadınların ise günlük ortalama 49.8 g yağ aldıkları görülmektedir.

75 ve üzeri yaş grubunda Türkiye genelinde erkeklerin günlük ortalama 61.3 g, kadınların günlük ortalama 47.1 g yağ aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin günlük ortalama 62.9 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin ise günlük ortalama 58.7 g yağ aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kadınların günlük ortalama 49.3 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kadınların ise günlük ortalama 43.6 g yağ aldıkları görülmektedir.

Gebe ve emziren kadınlar, Türkiye genelinde değerlendirildiğinde; gebe kadınlaın günlük ortalama 68.0 g, emziren kadınların ise günlük ortalama 72.1 g yağ aldıkları görülmektedir. Gebe ve emziren kadınların yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde olan gebe kadınların günlük ortalama 69.5 g, kırsal yerleşim yerlerinde olan gebe kadınların ise günlük ortalama 63.6 g yağ aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde olan emziren kadınların günlük ortalama 75.6 g, kırsal yerleşim yerlerinde olan emziklilerin ise günlük ortalama 62.7 g yağ aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.8. Bireylerin günlük toplam yağ alımları (g)

		Yağ (g)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	54.02	26.89	51.27	173.35	749	49.90	24.68	47.90	158.98	662
	Kır	47.96	24.70	43.47	138.06	364	45.97	24.29	42.57	120.15	353
	TOPLAM	52.27	26.40	48.65	173.35	1113	48.65	24.60	46.16	158.98	1015
6-8 yaş	Kent	64.11	29.43	63.07	172.26	207	63.47	32.72	57.42	148.89	183
	Kır	56.89	30.91	56.42	143.16	104	50.94	25.44	46.94	132.11	99
	TOPLAM	62.36	29.90	61.63	172.26	311	59.58	31.15	53.33	148.89	282
9-11 yaş	Kent	69.28	35.15	57.72	168.87	212	66.85	32.28	61.45	161.60	185
	Kır	57.91	31.88	49.20	141.53	113	58.57	29.32	52.89	198.06	101
	TOPLAM	66.31	34.65	56.77	168.87	325	64.32	31.59	59.02	198.06	286
12-14 yaş	Kent	80.17	40.73	72.92	245.05	183	69.05	33.84	65.01	267.40	178
	Kır	66.69	37.83	61.24	187.65	91	64.03	40.96	52.67	192.13	87
	TOPLAM	76.68	40.38	69.79	245.05	274	67.71	35.89	61.20	268.57	265
15-18 yaş	Kent	89.16	47.84	78.75	301.97	224	69.09	33.69	63.00	154.80	227
	Kır	73.38	40.31	68.78	211.53	94	55.43	28.91	51.73	129.31	123
	TOPLAM	85.11	46.50	76.98	303.25	318	65.07	32.92	60.25	158.83	350
19-30 yaş	Kent	86.89	41.29	83.14	272.61	541	67.61	32.31	66.05	224.63	730
	Kır	82.68	42.68	73.55	266.61	202	62.70	34.72	54.74	230.74	234
	TOPLAM	86.01	41.61	81.39	272.61	743	66.61	32.86	63.13	231.02	964
31-50 yaş	Kent	82.90	38.74	77.40	305.34	766	65.44	32.25	61.31	212.15	1355
	Kır	81.41	44.78	72.00	436.67	375	63.85	36.12	55.98	327.73	532
	TOPLAM	82.54	40.30	75.66	443.97	1141	65.11	33.07	60.23	333.37	1887
51-64 yaş	Kent	72.17	34.94	65.25	212.14	417	60.22	28.67	57.33	196.07	713
	Kır	72.46	38.25	65.87	226.10	305	57.03	29.19	51.05	166.81	455
	TOPLAM	72.26	35.96	65.25	226.10	722	59.27	28.85	55.17	196.07	1168
65-74 yaş	Kent	65.30	33.55	63.00	158.37	148	54.39	28.49	48.44	204.97	303
	Kır	63.23	31.38	59.02	137.97	182	49.83	29.90	44.25	176.49	242
	TOPLAM	64.36	32.54	61.55	165.02	330	52.75	29.05	46.48	204.97	545
75+ yaş	Kent	62.91	29.94	61.29	178.30	107	49.26	25.80	47.03	154.30	180
	Kır	58.71	33.37	50.87	156.49	98	43.56	24.39	39.39	122.00	173
	TOPLAM	61.30	31.26	58.04	178.30	205	47.09	25.37	43.55	154.89	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	69.54	33.73	68.27	166.78	100
	Kır	-	-	-	-	-	63.56	31.12	57.23	165.10	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	67.97	33.07	67.04	172.36	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	75.61	36.40	69.88	210.53	258
	Kır	-	-	-	-	-	62.71	34.68	55.96	168.66	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	72.08	36.35	63.73	210.53	379

Enerjinin Yağdan Gelen Oranı

Tablo 4.2.1.9'da Türkiye genelinde günlük ortalama alınan enerjinin yağdan gelen oranlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda %36.6, kız çocuklarda %35.8, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda %34.8, kız çocuklarda %34.9, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda %34.7, kız çocuklarda %33.8, 12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda %33.3, kız çocuklarda %34.8, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda %32.7, kız çocuklarda %34.3, 19-30 yaş grubunda erkeklerde %34.3, kadınlarda %35.8, 31-50 yaş grubunda erkeklerde %33.5, kadınlarda %35.1, 51-64 yaş grubunda erkeklerde %33.4, kadınlarda %34.3, 65-74 yaş grubunda erkeklerde %33.5, kadınlarda %33.5, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde %33.9, kadınlarda %33.9 olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde günlük alınan enerjinin yağdan gelen oranlarının gebe kadınlarda ortalama %34.7 ve emziren kadınlarda ortalama %34.2 olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2.1.9. Bireylerin günlük aldıkları enerjilerinin yağdan gelen oranları (%)

		Yağ (%)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{X}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{X}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	36.97	9.76	37.00	70.00	749	35.96	9.14	37.00	69.00	662
	Kır	35.78	10.06	36.00	75.00	364	35.35	9.56	35.00	58.00	353
	TOPLAM	36.63	9.85	37.00	83.00	1113	35.77	9.27	36.00	69.00	1015
6-8 yaş	Kent	34.98	9.81	35.00	65.00	207	35.49	9.63	35.00	57.00	183
	Kır	34.08	10.37	36.00	54.00	104	33.55	10.29	34.00	50.00	99
	TOPLAM	34.76	9.94	35.00	65.00	311	34.89	9.86	35.00	59.00	282
9-11 yaş	Kent	35.43	9.69	36.00	52.00	212	34.00	9.19	35.00	48.00	185
	Kır	32.55	9.55	33.00	54.00	113	33.31	9.21	33.00	50.00	101
	TOPLAM	34.68	9.73	35.00	57.00	325	33.79	9.19	34.00	52.00	286
12-14 yaş	Kent	33.93	9.84	34.00	54.00	183	35.00	9.72	35.00	52.00	178
	Kır	31.55	9.66	31.00	46.00	91	34.27	10.69	35.00	44.00	87
	TOPLAM	33.31	9.84	33.00	56.00	274	34.80	9.98	35.00	52.00	265
15-18 yaş	Kent	33.45	9.40	33.00	56.00	224	34.94	9.64	35.00	49.00	227
	Kır	30.66	9.97	31.00	51.00	94	32.85	10.88	33.00	52.00	123
	TOPLAM	32.73	9.62	33.00	56.00	318	34.33	10.06	34.00	52.00	350
19-30 yaş	Kent	34.83	9.71	34.00	86.00	541	36.38	9.88	37.00	62.00	730
	Kır	32.17	11.12	32.00	57.00	202	33.55	9.85	34.00	50.00	234
	TOPLAM	34.28	10.08	34.00	86.00	743	35.81	9.93	36.00	62.00	964
31-50 yaş	Kent	33.78	9.66	34.00	64.00	766	35.64	9.82	36.00	83.00	1355
	Kır	32.61	9.87	32.00	66.00	375	32.92	10.23	32.00	58.00	532
	TOPLAM	33.49	9.72	33.00	68.00	1141	35.09	9.96	35.00	83.00	1887
51-64 yaş	Kent	34.10	9.50	34.00	53.00	417	35.35	9.92	35.00	66.00	713
	Kır	31.96	10.23	32.00	52.00	305	31.97	9.80	32.00	62.00	455
	TOPLAM	33.44	9.78	34.00	54.00	722	34.34	10.00	34.00	66.00	1168
65-74 yaş	Kent	34.59	10.03	35.00	51.00	148	34.18	10.68	34.00	67.00	303
	Kır	32.18	10.40	32.00	53.00	182	32.26	11.83	31.00	66.00	242
	TOPLAM	33.50	10.25	33.00	55.00	330	33.49	11.13	33.00	67.00	545
75+ yaş	Kent	34.11	10.01	34.00	61.00	107	35.33	12.01	36.00	61.00	180
	Kır	33.67	12.79	34.00	67.00	98	31.51	10.56	30.00	64.00	173
	TOPLAM	33.94	11.12	34.00	69.00	205	33.87	11.61	34.00	66.00	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	35.23	10.41	37.00	63.00	100
	Kır	-	-	-	-	-	33.12	8.59	33.00	43.00	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	34.68	9.98	36.00	63.00	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	35.11	9.14	36.00	66.00	258
	Kır	-	-	-	-	-	31.93	10.38	31.00	57.00	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	34.24	9.59	35.00	66.00	379

Doymuş Yağ Asidi Alımı

Tablo 4.2.1.10'da Türkiye genelinde günlük ortalama doymuş yağ asidi alımlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda 17.9 g, kız çocuklarda 16.9 g, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda 21.1 g, kız çocuklarda 19.6 g, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda 22.4 g, kız çocuklarda 21.5g, 12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda 25.5 g, kız çocuklarda 22.1 g, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda 28.7 g, kız çocuklarda 20.5 g, 19-30 yaş grubunda erkeklerde 28.3 g, kadınlarda 21.7 g , 31-50 yaş grubunda erkeklerde 27.4 g, kadınlarda 21.1 g, 51-64 yaş grubunda erkeklerde 23.8 g, kadınlarda 19.5 g, 65-74 yaş grubunda erkeklerde 21.5 g, kadınlarda 16.8 g, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde 20.1 g, kadınlarda 16.0 g olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde gebe kadınların günlük ortalama 22.2 g ve emziren kadınların günlük ortalama 23.2 g doymuş yağ asidi aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.10. Bireylerin günlük doymuş yağ asidi alımları (g)

		Doymuş yağ asidi (g)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{x}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{x}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	18.55	10.88	17.03	73.22	749	17.51	10.50	15.70	62.01	662
	Kır	16.18	9.37	14.54	44.08	364	15.56	9.22	13.30	57.31	353
	TOPLAM	17.87	10.51	16.10	73.22	1113	16.89	10.14	15.01	62.01	1015
6-8 yaş	Kent	21.69	12.21	19.64	64.43	207	20.97	13.09	18.10	54.50	183
	Kır	19.40	11.50	19.16	52.15	104	16.49	11.32	14.85	72.75	99
	TOPLAM	21.13	12.06	19.41	64.43	311	19.57	12.72	16.92	73.66	282
9-11 yaş	Kent	23.16	14.10	19.53	74.03	212	22.09	12.98	19.81	66.91	185
	Kır	20.03	13.28	16.53	61.00	113	20.28	12.64	18.55	86.31	101
	TOPLAM	22.35	13.95	18.84	74.05	325	21.53	12.89	19.43	87.32	286
12-14 yaş	Kent	26.88	15.84	24.51	78.00	183	22.79	14.69	18.09	102.67	178
	Kır	21.57	15.91	15.59	83.44	91	20.11	14.17	17.27	80.23	87
	TOPLAM	25.51	16.00	22.05	85.15	274	22.08	14.59	17.89	102.67	265
15-18 yaş	Kent	30.32	19.52	27.73	173.00	224	21.73	12.16	19.73	71.21	227
	Kır	24.11	13.71	23.17	72.28	94	17.69	11.32	15.89	57.57	123
	TOPLAM	28.73	18.40	26.78	173.00	318	20.54	12.05	18.54	71.21	350
19-30 yaş	Kent	28.78	16.14	25.53	107.75	541	22.17	12.40	20.66	80.32	730
	Kır	26.65	15.73	23.01	90.95	202	19.80	12.64	17.21	82.60	234
	TOPLAM	28.33	16.07	24.70	107.75	743	21.69	12.48	20.01	82.60	964
31-50 yaş	Kent	27.49	15.66	25.12	125.76	766	21.55	12.42	20.18	84.60	1355
	Kır	26.97	19.32	24.17	242.29	375	19.36	13.09	16.48	111.23	532
	TOPLAM	27.36	16.63	24.92	244.07	1141	21.10	12.58	19.37	112.22	1887
51-64 yaş	Kent	23.89	13.40	21.45	75.95	417	20.26	11.82	17.86	84.14	713
	Kır	23.62	14.65	20.44	81.73	305	17.74	10.11	16.44	65.74	455
	TOPLAM	23.81	13.79	21.01	81.99	722	19.51	11.39	17.56	84.14	1168
65-74 yaş	Kent	21.73	12.88	19.35	82.88	148	17.63	10.19	15.63	60.76	303
	Kır	21.24	12.93	19.03	76.57	182	15.20	10.27	13.86	66.30	242
	TOPLAM	21.51	12.88	19.34	84.05	330	16.76	10.27	15.08	66.48	545
75+ yaş	Kent	21.08	12.20	19.49	79.18	107	17.40	11.40	15.36	66.23	180
	Kır	18.63	13.45	16.69	85.66	98	13.61	8.85	12.23	46.98	173
	TOPLAM	20.14	12.71	18.51	86.03	205	15.95	10.64	13.77	66.37	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	22.86	12.40	23.12	77.68	100
	Kır	-	-	-	-	-	20.43	11.57	19.78	48.57	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	22.23	12.20	22.05	77.68	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	24.18	12.82	22.01	84.18	258
	Kır	-	-	-	-	-	20.69	13.54	18.04	63.54	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	23.23	13.10	20.68	84.18	379

Tekli Doymamış Yağ Asidi Alımı

Tablo 4.2.1.11'de Türkiye genelinde günlük ortalama tekli doymamış yağ asidi alımlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda 16.9 g, kız çocuklarda 15.8 g, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda 20.1 g, kız çocuklarda 19.0 g, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda 21.8 g, kız çocuklarda 21.8 g, 12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda 25.4 g, kız çocuklarda 22.6 g, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda 29.2 g, kız çocuklarda 21.6 g, 19-30 yaş grubunda erkeklerde 30.0 g, kadınlarda 23.1 g, 31-50 yaş grubunda erkeklerde 29.3 g, kadınlarda 22.4 g, 51-64 yaş grubunda erkeklerde 26.5 g, kadınlarda 21.5 g, 65-74 yaş grubunda erkeklerde 23.4 g, kadınlarda 19.0 g, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde 24.0 g, kadınlarda 17.2 g olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde gebe kadınların günlük ortalama 23.5 g ve emziren kadınların günlük ortalama 24.2 g tekli doymamış yağ asidi aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.11. Bireylerin günlük tekli doymamış yağ asidi alımları (g)

		Tekli doymamış yağ asidi (g)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{X}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{X}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	17.47	9.97	16.61	60.97	749	16.30	9.07	14.98	57.55	662
	Kır	15.52	8.74	13.63	52.38	364	14.80	9.39	12.26	66.90	353
	TOPLAM	16.90	9.66	15.34	60.97	1113	15.82	9.19	14.49	67.92	1015
6-8 yaş	Kent	20.76	10.02	20.61	63.81	207	20.55	11.17	18.25	60.66	183
	Kır	18.04	10.66	17.42	53.74	104	15.68	8.43	14.74	40.54	99
	TOPLAM	20.10	10.22	19.82	63.81	311	19.03	10.62	16.59	60.66	282
9-11 yaş	Kent	22.94	12.70	19.95	70.06	212	23.02	13.09	20.52	62.94	185
	Kır	18.68	11.01	15.98	48.52	113	19.09	10.34	17.18	74.36	101
	TOPLAM	21.83	12.41	18.81	70.17	325	21.82	12.43	18.97	74.84	286
12-14 yaş	Kent	26.27	13.73	24.18	78.58	183	23.14	12.35	21.17	70.41	178
	Kır	22.95	13.34	20.95	65.66	91	21.02	14.69	17.84	78.51	87
	TOPLAM	25.41	13.69	23.19	78.58	274	22.57	13.03	20.11	78.51	265
15-18 yaş	Kent	30.74	17.99	26.61	96.06	224	22.64	11.83	21.91	57.80	227
	Kır	24.62	13.43	21.32	58.09	94	19.09	10.97	16.65	49.49	123
	TOPLAM	29.17	17.14	25.70	96.22	318	21.59	11.68	21.44	58.93	350
19-30 yaş	Kent	30.03	15.65	27.83	108.48	541	23.35	12.63	22.43	134.01	730
	Kır	29.78	19.94	24.33	128.47	202	22.05	14.66	18.55	114.55	234
	TOPLAM	29.98	16.63	27.24	129.83	743	23.09	13.07	21.66	134.01	964
31-50 yaş	Kent	29.28	14.74	26.68	109.01	766	22.60	12.32	20.86	114.41	1355
	Kır	29.20	18.20	24.41	138.58	375	21.72	12.95	19.48	108.26	532
	TOPLAM	29.26	15.65	26.20	141.27	1141	22.42	12.46	20.72	114.41	1887
51-64 yaş	Kent	26.48	14.13	23.91	99.36	417	21.79	11.52	19.58	75.95	713
	Kır	26.59	15.70	23.31	83.09	305	20.90	12.88	18.12	86.47	455
	TOPLAM	26.51	14.62	23.62	100.65	722	21.52	11.94	19.27	87.09	1168
65-74 yaş	Kent	23.73	13.25	21.47	63.88	148	19.62	12.08	16.93	118.48	303
	Kır	22.90	13.74	19.58	71.41	182	18.02	11.39	16.40	60.47	242
	TOPLAM	23.35	13.45	20.96	71.41	330	19.04	11.84	16.81	118.48	545
75+ yaş	Kent	24.48	13.45	22.31	58.33	107	18.12	11.31	16.40	68.36	180
	Kır	23.08	16.69	17.48	70.69	98	15.79	9.69	14.70	58.51	173
	TOPLAM	23.95	14.74	21.62	71.01	205	17.23	10.76	15.66	68.52	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	23.88	13.84	20.25	76.07	100
	Kır	-	-	-	-	-	22.25	12.88	19.98	65.71	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	23.45	13.57	20.25	76.07	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	25.28	13.31	21.70	79.27	258
	Kır	-	-	-	-	-	21.21	13.74	17.96	85.50	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	24.17	13.53	21.04	86.50	379

Çoklu Doymamış Yağ Asidi Alımı

Tablo 4.2.1.12'de Türkiye genelinde günlük ortalama çoklu doymamış yağ asidi alımlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda 13.6 g, kız çocuklarda 12.5 g, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda 16.8 g, kız çocuklarda 16.9 g, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda 17.6 g, kız çocuklarda 16.5 g, 12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda 20.5 g, kız çocuklarda 18.5 g, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda 21.4 g, kız çocuklarda 18.6 g, 19-30 yaş grubunda erkeklerde 21.9 g, kadınlarda 17.4 g, 31-50 yaş grubunda erkeklerde 20.4 g, kadınlarda 17.3 g, 51-64 yaş grubunda erkeklerde 17.1 g, kadınlarda 14.2 g, 65-74 yaş grubunda erkeklerde 15.0 g, kadınlarda 13.4 g, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde 13.0 g, kadınlarda 10.7 g olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde gebe kadınların günlük ortalama 17.7 g ve emziren günlük ortalama 19.9 g çoklu doymamış yağ asidi aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.12. Bireylerin günlük çoklu doymamış yağ asidi alımları (g)

		Çoklu doymamış yağ asidi (g)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	14.02	9.30	11.97	54.49	749	12.47	8.28	11.15	60.30	662
	Kır	12.71	10.17	10.16	61.98	364	12.43	9.11	10.53	62.10	353
	TOPLAM	13.64	9.57	11.25	62.09	1113	12.46	8.54	10.98	62.55	1015
6-8 yaş	Kent	17.24	11.19	15.49	76.24	207	17.70	11.66	14.82	53.90	183
	Kır	15.58	11.23	13.46	67.10	104	15.28	9.65	14.43	43.60	99
	TOPLAM	16.84	11.20	15.21	76.27	311	16.94	11.12	14.70	54.01	282
9-11 yaş	Kent	18.53	12.50	14.96	76.54	212	17.07	9.99	15.14	67.00	185
	Kır	14.84	10.94	12.95	68.94	113	15.24	10.68	11.79	56.21	101
	TOPLAM	17.57	12.21	14.45	76.62	325	16.51	10.22	14.67	67.00	286
12-14 yaş	Kent	21.56	15.78	16.71	127.20	183	18.52	11.31	17.10	75.45	178
	Kır	17.58	13.45	12.64	56.76	91	18.50	16.17	13.20	87.04	87
	TOPLAM	20.53	15.29	15.89	127.20	274	18.52	12.77	16.54	87.04	265
15-18 yaş	Kent	22.18	13.87	18.74	82.39	224	20.11	13.95	15.95	80.05	227
	Kır	19.23	16.00	13.37	74.51	94	14.86	10.89	12.06	56.27	123
	TOPLAM	21.42	14.49	17.20	82.39	318	18.56	13.33	14.46	80.32	350
19-30 yaş	Kent	22.26	14.24	19.40	80.53	541	17.62	11.75	14.50	71.58	730
	Kır	20.56	12.74	17.03	63.88	202	16.61	11.89	13.38	71.66	234
	TOPLAM	21.91	13.95	19.08	80.53	743	17.41	11.78	14.33	72.50	964
31-50 yaş	Kent	20.69	12.87	18.23	98.70	766	16.97	11.79	14.07	80.67	1355
	Kır	19.63	12.88	16.86	81.04	375	18.41	14.23	14.86	114.44	532
	TOPLAM	20.43	12.88	17.68	98.70	1141	17.27	12.34	14.13	115.18	1887
51-64 yaş	Kent	16.99	12.37	13.54	78.97	417	14.15	9.71	11.87	66.79	713
	Kır	17.18	12.11	13.78	91.42	305	14.41	11.79	10.81	77.98	455
	TOPLAM	17.05	12.28	13.76	91.42	722	14.23	10.36	11.39	78.22	1168
65-74 yaş	Kent	15.26	12.01	11.12	64.54	148	13.50	10.85	11.01	84.14	303
	Kır	14.67	10.58	11.99	58.70	182	13.13	13.10	9.92	77.87	242
	TOPLAM	14.99	11.37	11.51	65.74	330	13.37	11.69	10.53	84.14	545
75+ yaş	Kent	13.08	8.89	10.79	46.21	107	10.42	7.84	7.89	53.58	180
	Kır	12.90	10.07	10.31	51.42	98	11.11	10.27	7.94	55.29	173
	TOPLAM	13.01	9.33	10.79	51.53	205	10.68	8.83	7.90	55.29	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	18.11	13.02	14.71	53.30	100
	Kır	-	-	-	-	-	16.46	9.78	14.90	42.21	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	17.68	12.24	14.83	53.30	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	21.20	13.56	17.61	113.15	258
	Kır	-	-	-	-	-	16.58	11.34	14.09	71.55	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	19.94	13.14	17.18	113.37	379

Omega 3 Yağ Asidi Alımı

Tablo 4.2.1.13'de Türkiye genelinde günlük ortalama omega 3 yağ asidi alımlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda 1.01 g, kız çocuklarda 0.92 g, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda 1.14 g, kız çocuklarda 1.23 g, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda 1.24 g, kız çocuklarda 1.21 g, 12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda 1.38 g, kız çocuklarda 1.27 g, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda 1.61 g, kız çocuklarda 1.20 g, 19-30 yaş grubunda erkeklerde 1.59 g, kadınlarda 1.22 g, 31-50 yaş grubunda erkeklerde 1.51 g, kadınlarda 1.18 g, 51-64 yaş grubunda erkeklerde 1.32 g, kadınlarda 1.08 g, 65-74 yaş grubunda erkeklerde 1.13 g, kadınlarda 0.92 g, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde 1.07 g, kadınlarda 0.83 g olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde gebe kadınların günlük ortalama 1.23 g ve emziren kadınların günlük ortalama 1.27 g omega 3 yağ asidi aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.13. Bireylerin günlük omega 3 yağ asidi alımları (g)

		Omega 3 yağ asidi (g)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	1.07	0.84	0.87	10.11	749	0.95	0.67	0.77	6.59	662
	Kır	0.87	0.63	0.70	5.27	364	0.86	0.67	0.65	5.53	353
	TOPLAM	1.01	0.79	0.81	10.11	1113	0.92	0.67	0.72	6.59	1015
6-8 yaş	Kent	1.15	0.69	1.04	4.93	207	1.38	1.23	1.10	8.01	183
	Kır	1.10	0.95	0.89	4.92	104	0.89	0.68	0.72	5.44	99
	TOPLAM	1.14	0.76	0.96	4.96	311	1.23	1.11	0.97	8.01	282
9-11 yaş	Kent	1.28	0.94	1.01	7.49	212	1.23	0.78	1.01	6.19	185
	Kır	1.11	0.69	0.91	3.28	113	1.16	1.09	0.85	7.08	101
	TOPLAM	1.24	0.88	1.00	7.49	325	1.21	0.89	0.99	7.12	286
12-14 yaş	Kent	1.43	0.96	1.12	6.05	183	1.31	0.96	1.07	8.10	178
	Kır	1.21	1.11	0.96	12.50	91	1.17	1.29	0.88	10.39	87
	TOPLAM	1.38	1.01	1.09	12.50	274	1.27	1.06	1.01	10.44	265
15-18 yaş	Kent	1.67	1.25	1.35	8.30	224	1.28	0.99	1.02	7.77	227
	Kır	1.43	1.16	1.13	7.79	94	0.98	0.73	0.80	7.63	123
	TOPLAM	1.61	1.23	1.33	8.31	318	1.20	0.93	0.99	7.81	350
19-30 yaş	Kent	1.62	0.97	1.40	7.42	541	1.26	1.01	1.06	7.34	730
	Kır	1.44	0.95	1.26	9.11	202	1.09	0.85	0.87	5.90	234
	TOPLAM	1.59	0.97	1.36	9.19	743	1.22	0.98	1.01	7.38	964
31-50 yaş	Kent	1.52	1.00	1.34	10.14	766	1.20	0.92	1.02	9.77	1355
	Kır	1.46	1.52	1.18	25.35	375	1.11	0.71	0.93	4.70	532
	TOPLAM	1.51	1.15	1.30	25.52	1141	1.18	0.88	1.00	9.77	1887
51-64 yaş	Kent	1.33	0.78	1.15	5.23	417	1.10	0.74	0.94	5.63	713
	Kır	1.27	0.72	1.09	4.34	305	1.03	0.62	0.90	4.43	455
	TOPLAM	1.32	0.76	1.13	5.32	722	1.08	0.71	0.92	5.63	1168
65-74 yaş	Kent	1.09	0.67	0.97	4.14	148	0.97	0.64	0.78	4.47	303
	Kır	1.17	0.76	1.00	4.84	182	0.83	0.50	0.77	3.61	242
	TOPLAM	1.13	0.71	0.97	4.84	330	0.92	0.60	0.78	4.47	545
75+ yaş	Kent	1.15	0.83	0.97	8.46	107	0.85	0.59	0.75	6.73	180
	Kır	0.94	0.71	0.84	6.11	98	0.79	0.52	0.68	3.32	173
	TOPLAM	1.07	0.79	0.94	8.46	205	0.83	0.56	0.74	6.73	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	1.25	0.75	1.14	3.31	100
	Kır	-	-	-	-	-	1.18	0.78	1.02	4.66	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	1.23	0.75	1.11	4.84	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	1.34	0.89	1.11	7.26	258
	Kır	-	-	-	-	-	1.08	0.71	0.85	3.78	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	1.27	0.85	1.05	7.26	379

Omega 6 Yağ Asidi Alımı

Tablo 4.2.1.14'de Türkiye genelinde günlük ortalama omega 6 yağ asidi alımlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda 12.6 g, kız çocuklarda 11.5 g, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda 15.6 g, kız çocuklarda 15.6 g, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda 16.3 g, kız çocuklarda 15.1 g,12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda 18.9 g, kız çocuklarda 17.2 g, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda 19.7 g, kız çocuklarda 17.3 g,19-30 yaş grubunda erkeklerde 20.2 g, kadınlarda 16.1 g ,31-50 yaş grubunda erkeklerde 18.8 g, kadınlarda 16.0 g, 51-64 yaş grubunda erkeklerde 15.7 g, kadınlarda 13.1 g, 65-74 yaş grubunda erkeklerde 13.7 g, kadınlarda 12.4 g,75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde 11.9 g, kadınlarda 9.8 g olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde gebe kadınların günlük ortalama 16.4 g ve emziren kadınların günlük ortalama 18.6 g omega 6 yağ asidi aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.14. Bireylerin günlük omega 6 yağ asidi alımları (g)

		Omega 6 yağ asidi (g)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	12.92	8.89	10.91	53.19	749	11.51	7.94	10.33	58.93	662
	Kır	11.77	9.85	9.43	59.28	364	11.48	8.87	9.54	61.30	353
	TOPLAM	12.59	9.18	10.27	59.33	1113	11.50	8.24	9.91	61.65	1015
6-8 yaş	Kent	16.02	10.83	14.46	72.78	207	16.27	11.18	13.27	53.06	183
	Kır	14.34	10.86	11.81	66.06	104	14.25	9.33	13.14	42.90	99
	TOPLAM	15.62	10.84	14.22	72.85	311	15.64	10.67	13.14	53.06	282
9-11 yaş	Kent	17.21	12.03	13.28	73.58	212	15.69	9.59	14.37	66.11	185
	Kır	13.65	10.63	12.18	68.05	113	13.86	10.09	10.69	53.89	101
	TOPLAM	16.29	11.78	13.05	73.65	325	15.13	9.77	13.37	66.11	286
12-14 yaş	Kent	19.89	15.22	15.64	122.79	183	17.19	10.90	15.76	67.55	178
	Kır	15.99	12.80	11.88	56.51	91	17.32	15.60	11.94	84.27	87
	TOPLAM	18.88	14.72	14.83	122.79	274	17.23	12.31	14.88	84.27	265
15-18 yaş	Kent	20.38	13.12	17.49	78.82	224	18.78	13.55	14.40	77.94	227
	Kır	17.78	15.41	12.23	71.99	94	13.70	10.48	11.26	54.17	123
	TOPLAM	19.72	13.77	15.59	78.82	318	17.28	12.92	12.98	78.18	350
19-30 yaş	Kent	20.48	13.62	17.69	78.39	541	16.28	11.32	13.21	70.37	730
	Kır	18.98	12.27	15.96	61.08	202	15.17	10.91	12.16	51.48	234
	TOPLAM	20.16	13.36	17.50	78.39	743	16.06	11.24	12.96	70.37	964
31-50 yaş	Kent	18.99	12.30	16.52	96.61	766	15.74	11.39	12.72	78.69	1355
	Kır	18.06	12.23	14.92	79.91	375	17.10	13.85	13.29	111.83	532
	TOPLAM	18.76	12.29	16.25	96.61	1141	16.02	11.94	12.82	112.38	1887
51-64 yaş	Kent	15.58	11.97	12.62	77.14	417	12.97	9.39	10.59	64.87	713
	Kır	15.81	11.69	12.66	88.43	305	13.24	11.48	9.38	76.48	455
	TOPLAM	15.65	11.88	12.65	88.62	722	13.05	10.05	10.30	76.62	1168
65-74 yaş	Kent	14.03	11.38	10.06	63.45	148	12.49	10.48	10.09	82.69	303
	Kır	13.37	10.26	10.11	54.34	182	12.21	12.75	8.71	75.65	242
	TOPLAM	13.73	10.87	10.08	64.47	330	12.39	11.33	9.64	82.69	545
75+ yaş	Kent	11.87	8.50	9.64	42.35	107	9.53	7.51	7.48	52.90	180
	Kır	11.86	9.79	8.95	48.77	98	10.17	10.08	7.11	53.35	173
	TOPLAM	11.87	8.99	9.33	48.82	205	9.77	8.57	7.28	53.35	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	16.84	12.67	12.81	51.11	100
	Kır	-	-	-	-	-	15.22	9.44	13.22	40.48	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	16.41	11.90	13.22	51.11	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	19.75	13.18	16.83	110.80	258
	Kır	-	-	-	-	-	15.37	10.97	13.10	70.14	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	18.55	12.75	15.85	111.05	379

Kolesterol Alımı

Tablo 4.2.1.15'de Türkiye genelinde günlük ortalama kolesterol alımlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda 195 mg, kız çocuklarda 177 mg, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda 212 mg, kız çocuklarda 206 mg, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda 209 mg, kız çocuklarda 209 mg, 12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda 241 mg, kız çocuklarda 196 mg, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda 245 mg, kız çocuklarda 171 mg, 19-30 yaş grubunda erkeklerde 266 mg, kadınlarda 192 mg, 31-50 yaş grubunda erkeklerde günlük 249 mg, kadınlarda 182 mg, 51-64 yaş grubunda erkeklerde 220 mg, kadınlarda 163 mg, 65-74 yaş grubunda erkeklerde 185 mg, kadınlarda 130 mg , 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde 167 mg, kadınlarda 133 mg olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde gebe kadınların günlük ortalama 200 mg ve emziren kadınların günlük ortalama 212 mg kolesterol aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.15. Bireylerin günlük kolesterol alımları (mg)

		Kolesterol (mg)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	204.95	137.07	199.98	908.80	749	187.30	128.16	170.40	608.26	662
	Kır	170.22	143.13	131.70	1123.10	364	153.83	134.22	100.17	715.71	353
	TOPLAM	194.94	139.62	186.12	1123.10	1113	176.63	130.94	150.50	715.71	1015
6-8 yaş	Kent	213.44	147.43	200.35	673.82	207	229.08	167.42	217.54	1360.92	183
	Kır	207.05	171.80	177.54	762.40	104	153.88	147.96	97.60	584.75	99
	TOPLAM	211.89	153.41	198.00	762.40	311	205.72	165.08	203.60	1360.92	282
9-11 yaş	Kent	208.21	143.68	193.80	779.36	212	222.40	151.67	201.94	664.42	185
	Kır	209.80	182.85	189.17	1623.68	113	179.59	138.90	167.70	497.96	101
	TOPLAM	208.63	154.59	193.80	1623.68	325	209.33	149.01	198.00	664.42	286
12-14 yaş	Kent	261.62	191.27	211.46	940.10	183	200.95	163.03	183.84	790.20	178
	Kır	183.04	180.96	97.72	876.00	91	181.83	177.97	134.46	977.10	87
	TOPLAM	241.28	191.53	197.27	940.10	274	195.84	167.13	178.00	977.10	265
15-18 yaş	Kent	248.79	180.45	214.21	1222.50	224	179.36	138.82	141.90	613.41	227
	Kır	233.25	208.46	166.60	880.14	94	151.03	151.88	101.26	894.78	123
	TOPLAM	244.80	187.96	204.80	1222.50	318	171.02	143.21	129.60	894.78	350
19-30 yaş	Kent	265.91	200.78	237.48	1804.90	541	197.63	156.00	159.60	1119.86	730
	Kır	266.47	237.97	201.60	1502.12	202	168.63	150.48	130.59	1035.45	234
	TOPLAM	266.02	209.02	233.31	1804.90	743	191.75	155.27	151.50	1119.86	964
31-50 yaş	Kent	248.69	170.84	217.16	1045.10	766	185.86	149.42	153.39	1352.25	1355
	Kır	249.16	225.26	190.18	1654.16	375	168.85	149.27	120.16	1417.70	532
	TOPLAM	248.80	185.64	210.90	1654.16	1141	182.40	149.50	147.80	1417.70	1887
51-64 yaş	Kent	218.87	168.74	185.40	996.50	417	166.41	133.26	136.12	964.69	713
	Kır	220.92	174.73	179.40	870.90	305	153.82	139.30	102.97	892.11	455
	TOPLAM	219.50	170.49	185.34	996.50	722	162.66	135.13	128.80	964.69	1168
65-74 yaş	Kent	180.57	154.43	144.78	1292.74	148	131.86	119.63	95.70	733.08	303
	Kır	190.55	163.02	144.30	773.10	182	125.74	135.03	76.20	1064.83	242
	TOPLAM	185.09	158.17	144.30	1292.74	330	129.65	125.22	93.36	1064.83	545
75+ yaş	Kent	165.45	137.50	124.10	749.64	107	132.06	113.72	94.70	577.06	180
	Kır	168.47	148.61	127.20	725.20	98	135.60	159.24	78.30	1355.88	173
	TOPLAM	166.61	141.40	124.10	749.64	205	133.41	132.61	92.40	1355.88	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	214.61	201.34	171.70	1221.77	100
	Kır	-	-	-	-	-	159.51	136.28	112.00	611.55	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	200.16	187.62	163.40	1221.77	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	226.89	160.57	208.66	995.41	258
	Kır	-	-	-	-	-	173.44	138.44	132.40	645.35	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	212.27	156.49	187.32	995.41	379

Posa Alımı

Tablo 4.2.1.16'da bireylerin günlük posa alımları gösterilmiştir.

2-5 yaş grubunda Türkiye genelinde erkek çocukların günlük ortalama 12.0 g, kız çocukların 11.5 g posa aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların günlük ortalama 11.8 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların ise günlük ortalama 12.7 g posa aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların günlük ortalama 11.4 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların ise günlük ortalama 11.7 g posa aldıkları görülmektedir.

6-8 yaş grubunda Türkiye genelinde erkek çocukların günlük ortalama 16.1 g, kız çocukların 15.8 g posa aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların günlük ortalama 16.4 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların ise günlük ortalama 15.3 g posa aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların günlük ortalama 15.7 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların ise günlük ortalama 16.1 g posa aldıkları görülmektedir.

9-11 yaş grubunda Türkiye genelinde erkek çocukların günlük ortalama 17.5 g, kız çocukların 18.3 g posa aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların günlük ortalama 17.5 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların ise günlük ortalama 17.6 g posa aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların günlük ortalama 18.2 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların ise günlük ortalama 18.5 g posa aldıkları görülmektedir.

12-14 yaş grubunda Türkiye genelinde erkek çocukların günlük ortalama 21.1 g, kız çocukların 18.8 g posa aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların günlük ortalama 20.7 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların ise günlük ortalama 22.2 g posa aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların günlük ortalama 18.6 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların ise günlük ortalama 19.2 g posa aldıkları görülmektedir.

15-18 yaş grubunda Türkiye genelinde erkek çocukların günlük ortalama 23.2 g, kız çocukların 18.9 g posa aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların günlük ortalama 23.1 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkek çocukların ise günlük ortalama 23.4 g posa aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların günlük ortalama 19.0 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kız çocukların ise günlük ortalama 18.7 g posa aldıkları görülmektedir.

19-30 yaş grubunda Türkiye genelinde erkeklerin günlük ortalama 22.4 g, kadınların 19.0 g posa aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin günlük ortalama 21.6 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin ise günlük ortalama 25.7 g posa aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kadınların günlük ortalama 18.5 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kadınların ise günlük ortalama 21.0 g posa aldıkları görülmektedir.

31-50 yaş grubunda Türkiye genelinde erkeklerin günlük ortalama 23.7 g, kadınların 20.3 g posa aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin günlük ortalama 23.0 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin ise günlük ortalama 25.9 g posa aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kadınların günlük ortalama 19.8 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kadınların ise günlük ortalama 22.4 g posa aldıkları görülmektedir.

51-64 yaş grubunda Türkiye genelinde erkeklerin günlük ortalama 24.0 g, kadınların 21.0 g posa aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin günlük ortalama 23.4 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin ise günlük ortalama 25.5 g posa aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kadınların günlük ortalama 20.5 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kadınların ise günlük ortalama 22.1 g posa aldıkları görülmektedir.

65-74 yaş grubunda Türkiye genelinde erkeklerin günlük ortalama 22.9 g, kadınların 19.3 g posa aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde,

kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin günlük ortalama 22.6 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin ise günlük ortalama 23.3 g posa aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kadınların günlük ortalama 19.8 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kadınların ise günlük ortalama 18.4 g posa aldıkları görülmektedir.

75 ve üzeri yaş grubunda Türkiye genelinde erkeklerin günlük ortalama 21.4 g, kadınların 16.5 g posa aldıkları görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin günlük ortalama 22.6 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan erkeklerin ise günlük ortalama 19.3 g posa aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde bulunan kadınların günlük ortalama 16.3 g, kırsal yerleşim yerlerinde bulunan kadınların ise günlük ortalama 16.9 g posa aldıkları görülmektedir.

Gebe ve emziren kadınlar Türkiye genelinde değerlendirildiğinde; gebe kadınların günlük ortalama 22.0 g, emziren kadınların ise günlük ortalama 22.1 g posa aldıkları görülmektedir. Gebe ve emziren kadınlar yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentsel yerleşim yerlerinde olan gebe kadınların günlük ortalama 22.2 g, kırsal yerleşim yerlerinde olan gebe kadınların ise günlük ortalama 21.3 g posa aldıkları, kentsel yerleşim yerlerinde olan emziren kadınların günlük ortalama 22.2 g, kırsal yerleşim yerlerinde olan emziren kadınların ise günlük ortalama 21.8 g posa aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.16. Bireylerin günlük toplam posa alımları (g)

		Posa (g)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	11.76	6.45	10.99	36.71	749	11.43	6.11	10.62	35.96	662
	Kır	12.72	7.02	11.30	44.43	364	11.74	5.96	11.06	32.25	353
	TOPLAM	12.04	6.63	11.11	44.55	1113	11.53	6.06	10.79	35.96	1015
6-8 yaş	Kent	16.41	8.18	15.57	39.76	207	15.66	7.66	14.61	43.04	183
	Kır	15.26	8.47	13.20	49.92	104	16.09	8.43	14.71	49.51	99
	TOPLAM	16.13	8.25	14.64	49.92	311	15.79	7.89	14.71	49.51	282
9-11 yaş	Kent	17.53	9.07	15.42	42.02	212	18.21	7.93	17.35	42.40	185
	Kır	17.58	8.85	16.29	53.91	113	18.45	8.20	17.39	40.71	101
	TOPLAM	17.54	9.00	15.52	55.37	325	18.28	8.00	17.35	43.51	286
12-14 yaş	Kent	20.74	10.42	19.16	74.95	183	18.63	8.21	17.57	54.54	178
	Kır	22.21	11.32	20.45	71.97	91	19.18	9.87	17.11	51.42	87
	TOPLAM	21.12	10.66	19.67	74.95	274	18.78	8.68	17.57	54.54	265
15-18 yaş	Kent	23.09	11.05	22.38	66.98	224	19.01	9.78	17.25	48.36	227
	Kır	23.44	12.22	21.36	63.12	94	18.68	8.76	17.31	43.94	123
	TOPLAM	23.18	11.35	22.11	66.98	318	18.92	9.48	17.25	48.36	350
19-30 yaş	Kent	21.58	10.62	19.83	69.34	541	18.53	9.46	17.44	61.19	730
	Kır	25.68	12.52	24.36	79.17	202	20.96	12.63	19.24	99.47	234
	TOPLAM	22.43	11.16	21.19	80.83	743	19.02	10.23	17.57	99.47	964
31-50 yaş	Kent	22.99	10.46	21.30	62.43	766	19.75	9.54	18.49	88.05	1355
	Kır	25.92	12.94	23.70	95.05	375	22.42	11.63	20.10	117.24	532
	TOPLAM	23.71	11.19	21.80	95.05	1141	20.29	10.06	18.85	119.17	1887
51-64 yaş	Kent	23.35	11.11	21.87	64.63	417	20.54	9.95	18.72	77.05	713
	Kır	25.52	12.51	23.77	72.77	305	22.06	11.55	20.18	77.55	455
	TOPLAM	24.02	11.59	22.24	73.40	722	20.99	10.47	18.97	77.55	1168
65-74 yaş	Kent	22.60	11.88	20.36	60.09	148	19.79	12.19	17.06	103.99	303
	Kır	23.33	11.79	21.00	63.72	182	18.35	9.46	16.31	44.38	242
	TOPLAM	22.93	11.82	20.36	63.72	330	19.27	11.29	16.79	103.99	545
75+ yaş	Kent	22.64	11.53	21.05	74.94	107	16.28	8.81	14.64	54.98	180
	Kır	19.31	11.25	17.09	52.27	98	16.90	9.45	15.29	44.50	173
	TOPLAM	21.36	11.50	19.37	74.94	205	16.52	9.04	14.66	55.25	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	22.23	10.93	20.92	51.89	100
	Kır	-	-	-	-	-	21.25	8.31	21.37	46.22	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	21.97	10.29	20.92	53.08	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	22.20	11.20	19.98	59.71	258
	Kır	-	-	-	-	-	21.81	11.09	21.09	64.18	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	22.09	11.16	20.32	64.37	379

Suda Çözünebilen Posa Alımı

Tablo 4.2.1.17'de Türkiye genelinde günlük ortalama suda çözünebilen posa alımlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda 3.8 g, kız çocuklarda 3.7 g, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda 5.3 g, kız çocuklarda 5.0 g, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda 5.5 g, kız çocuklarda 5.8 g, 12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda 7.0 g, kız çocuklarda 6.1 g, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda 7.5 g, kız çocuklarda 6.0 g, 19-30 yaş grubunda erkeklerde 7.4 g, kadınlarda 5.9 g, 31-50 yaş grubunda erkeklerde 7.7 g, kadınlarda 6.3 g, 51-64 yaş grubunda erkeklerde 7.5 g, kadınlarda 6.5 g, 65-74 yaş grubunda erkeklerde 7.2 g, kadınlarda 6.0 g, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde 6.8 g, kadınlarda 5.2 g olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde gebe kadınların günlük ortalama 7.0 g ve emziren kadınların günlük ortalama 6.9 g suda çözünebilen posa aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.17. Bireylerin günlük suda çözünebilen posa alımları (g)

		Suda çözünebilen posa (g)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	3.65	2.04	3.24	13.22	749	3.68	2.15	3.31	13.86	662
	Kır	3.99	2.44	3.44	21.41	364	3.74	2.05	3.34	13.97	353
	TOPLAM	3.75	2.17	3.38	21.45	1113	3.70	2.12	3.32	14.00	1015
6-8 yaş	Kent	5.47	3.07	5.10	20.50	207	5.04	2.68	4.33	14.49	183
	Kır	4.83	2.76	4.14	13.55	104	4.98	2.52	4.64	19.76	99
	TOPLAM	5.31	3.01	4.73	20.81	311	5.02	2.63	4.34	19.76	282
9-11 yaş	Kent	5.41	2.70	5.15	14.88	212	5.85	2.92	5.35	15.84	185
	Kır	5.76	3.26	5.15	24.24	113	5.63	2.36	5.40	12.99	101
	TOPLAM	5.50	2.86	5.15	24.24	325	5.78	2.76	5.35	15.84	286
12-14 yaş	Kent	6.82	4.45	5.67	39.39	183	6.12	2.91	5.74	20.50	178
	Kır	7.47	4.25	6.81	27.70	91	6.05	3.39	5.32	20.85	87
	TOPLAM	6.99	4.40	6.18	39.39	274	6.10	3.04	5.51	21.42	265
15-18 yaş	Kent	7.52	4.16	6.99	33.67	224	6.02	3.35	5.35	19.86	227
	Kır	7.54	3.85	7.08	19.65	94	5.86	3.05	5.37	16.42	123
	TOPLAM	7.52	4.08	6.99	33.67	318	5.97	3.26	5.37	19.89	350
19-30 yaş	Kent	7.15	3.61	6.63	23.99	541	5.78	3.08	5.39	19.72	730
	Kır	8.32	4.05	7.68	21.95	202	6.60	4.24	5.69	24.68	234
	TOPLAM	7.39	3.74	6.88	23.99	743	5.94	3.36	5.40	24.83	964
31-50 yaş	Kent	7.46	3.69	6.83	28.49	766	6.07	3.14	5.42	23.58	1355
	Kır	8.51	4.65	7.72	33.14	375	7.14	4.00	6.29	36.61	532
	TOPLAM	7.72	3.97	7.02	33.48	1141	6.29	3.36	5.62	37.52	1887
51-64 yaş	Kent	7.23	3.61	6.76	22.62	417	6.33	3.43	5.64	41.15	713
	Kır	8.22	4.56	7.18	30.63	305	6.92	3.91	6.11	31.13	455
	TOPLAM	7.54	3.95	6.89	30.74	722	6.51	3.59	5.80	41.16	1168
65-74 yaş	Kent	7.02	3.80	6.02	22.88	148	6.12	3.68	5.35	24.52	303
	Kır	7.34	3.90	6.38	21.89	182	5.79	3.20	5.30	16.18	242
	TOPLAM	7.16	3.84	6.21	23.27	330	6.00	3.51	5.30	24.52	545
75+ yaş	Kent	7.00	3.85	6.51	24.56	107	5.00	2.77	4.57	21.61	180
	Kır	6.49	4.05	5.62	23.18	98	5.51	3.60	4.83	19.10	173
	TOPLAM	6.81	3.92	5.95	24.56	205	5.20	3.12	4.64	21.76	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	7.01	3.87	6.30	20.07	100
	Kır	-	-	-	-	-	6.80	2.95	6.40	15.28	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	6.96	3.64	6.31	20.07	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	6.91	3.57	6.23	21.79	258
	Kır	-	-	-	-	-	6.97	3.52	6.51	16.37	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	6.93	3.56	6.33	21.79	379

Suda Çözünemeyen Posa Alımı

Tablo 4.2.1.18'de Türkiye genelinde günlük ortalama suda çözünemeyen posa alımlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda 7.8 g, kız çocuklarda 7.4 g, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda 10.4 g, kız çocuklarda 10.3 g, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda 11.0 g, kız çocuklarda 12.0 g, 12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda 13.4 g, kız çocuklarda 12.0 g, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda 14.9 g, kız çocuklarda 12.1 g, 19-30 yaş grubunda erkeklerde 14.5 g, kadınlarda 12.3 g, 31-50 yaş grubunda erkeklerde 15.4 g, kadınlarda 13.4 g, 51-64 yaş grubunda erkeklerde 15.7 g, kadınlarda 13.8 g, 65-74 yaş grubunda erkeklerde 15.3 g, kadınlarda 12.6 g, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde 14.0 g, kadınlarda 10.9 g olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde gebe kadınların günlük ortalama 14.9 g ve emziren kadınların günlük ortalama 14.6 g suda çözünemeyen posa aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.18. Bireylerin günlük suda çözünemeyen posa alımları (g)

		Suda çözünemeyen posa (g)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{X}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{X}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	7.51	4.28	7.05	27.02	749	7.22	3.92	6.70	22.35	662
	Kır	8.35	4.66	7.38	24.56	364	7.69	4.00	7.22	20.08	353
	TOPLAM	7.75	4.41	7.09	27.02	1113	7.37	3.95	6.83	22.35	1015
6-8 yaş	Kent	10.42	5.31	9.40	24.93	207	10.15	5.19	9.24	29.32	183
	Kır	10.15	5.98	9.04	36.36	104	10.62	6.10	9.38	34.71	99
	TOPLAM	10.35	5.47	9.27	36.36	311	10.30	5.48	9.24	34.71	282
9-11 yaş	Kent	10.80	5.69	9.47	30.61	212	11.85	5.17	11.44	22.53	185
	Kır	11.44	5.83	10.13	32.81	113	12.29	5.75	11.59	29.55	101
	TOPLAM	10.96	5.73	9.55	32.81	325	11.99	5.35	11.55	29.55	286
12-14 yaş	Kent	13.08	6.49	12.28	37.44	183	11.85	5.12	11.43	28.38	178
	Kır	14.43	7.37	13.81	48.71	91	12.49	6.63	11.94	38.53	87
	TOPLAM	13.43	6.74	12.45	49.81	274	12.02	5.56	11.45	38.53	265
15-18 yaş	Kent	14.58	6.97	14.25	44.24	224	12.16	6.27	11.13	30.68	227
	Kır	15.68	8.47	13.80	43.47	94	12.08	5.98	11.07	28.50	123
	TOPLAM	14.86	7.39	14.25	44.95	318	12.14	6.18	11.13	30.68	350
19-30 yaş	Kent	13.98	6.91	12.87	48.13	541	11.98	6.12	11.03	45.44	730
	Kır	16.65	8.49	15.73	58.42	202	13.72	8.25	12.85	71.65	234
	TOPLAM	14.53	7.35	13.55	59.31	743	12.33	6.64	11.33	72.02	964
31-50 yaş	Kent	14.81	6.78	13.66	41.83	766	13.01	6.46	11.82	67.44	1355
	Kır	17.08	8.72	15.37	62.78	375	14.81	7.75	13.30	77.35	532
	TOPLAM	15.37	7.37	14.12	62.78	1141	13.38	6.78	12.04	78.35	1887
51-64 yaş	Kent	15.28	7.47	14.05	45.72	417	13.49	6.44	12.56	39.05	713
	Kır	16.77	8.54	15.49	47.66	305	14.44	7.50	13.26	46.42	455
	TOPLAM	15.74	7.84	14.33	48.18	722	13.77	6.78	12.68	46.42	1168
65-74 yaş	Kent	15.06	8.24	12.98	40.03	148	12.82	7.55	11.20	42.56	303
	Kır	15.51	7.73	14.15	44.13	182	12.16	6.54	11.08	31.56	242
	TOPLAM	15.26	8.01	13.25	44.13	330	12.59	7.20	11.20	42.56	545
75+ yaş	Kent	14.85	7.95	13.63	50.52	107	10.86	5.95	9.48	37.10	180
	Kır	12.54	7.44	11.11	34.87	98	10.82	6.03	9.63	29.37	173
	TOPLAM	13.96	7.81	12.57	50.52	205	10.85	5.97	9.55	37.41	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	15.07	7.48	14.24	32.77	100
	Kır	-	-	-	-	-	14.37	5.52	14.72	30.95	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	14.89	7.01	14.31	33.97	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	14.68	7.74	13.26	46.67	258
	Kır	-	-	-	-	-	14.44	7.76	13.35	47.85	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	14.62	7.74	13.30	48.13	379

Çinko Alımı

Tablo 4.2.1.19'da Türkiye genelinde günlük ortalama çinko alımlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda 6.1 mg, kız çocuklarda 5.6 mg, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda 7.5 mg, kız çocuklarda 7.1 mg, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda 8.1 mg, kız çocuklarda 7.9 mg, 12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda 9.5 mg, kız çocuklarda 8.0 mg, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda 10.5 mg, kız çocuklarda 8.0 mg, 19-30 yaş grubunda erkeklerde 11.2 mg, kadınlarda 8.4 mg, 31-50 yaş grubunda erkeklerde 11.5 mg, kadınlarda 8.6 mg, 51-64 yaş grubunda erkeklerde 10.3 mg, kadınlarda 8.2 mg, 65-74 yaş grubunda erkeklerde 9.2 mg, kadınlarda 7.6 mg, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde 8.4 mg, kadınlarda 6.3 mg olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde gebe kadınların günlük ortalama 8.8 mg ve emziren kadınların günlük ortalama 9.3 mg çinko aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.19. Bireylerin günlük çinko alımları (mg)

		Çinko (mg)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{x}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{x}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	6.07	2.68	5.82	17.09	749	5.58	2.29	5.39	14.33	662
	Kır	6.02	2.62	5.38	15.36	364	5.53	2.19	5.05	13.24	353
	TOPLAM	6.06	2.66	5.73	17.09	1113	5.57	2.26	5.29	14.55	1015
6-8 yaş	Kent	7.53	3.06	6.94	20.04	207	7.29	3.35	6.98	16.48	183
	Kır	7.29	3.82	6.63	23.26	104	6.75	3.02	6.44	15.71	99
	TOPLAM	7.47	3.26	6.87	23.26	311	7.12	3.25	6.84	16.65	282
9-11 yaş	Kent	8.25	3.14	8.28	19.97	212	7.92	3.31	7.54	19.12	185
	Kır	7.76	3.58	7.10	18.20	113	7.95	3.30	7.22	15.21	101
	TOPLAM	8.12	3.26	8.04	19.97	325	7.93	3.30	7.34	19.47	286
12-14 yaş	Kent	9.74	4.17	8.50	24.28	183	8.01	3.05	7.60	18.72	178
	Kır	8.95	4.16	8.01	26.28	91	8.12	3.60	7.93	19.56	87
	TOPLAM	9.54	4.18	8.38	27.21	274	8.04	3.20	7.67	19.77	265
15-18 yaş	Kent	10.65	4.37	10.03	21.07	224	8.12	3.25	8.09	19.33	227
	Kır	10.19	4.27	9.96	21.33	94	7.59	3.13	7.44	19.68	123
	TOPLAM	10.53	4.35	10.00	22.13	318	7.97	3.22	7.69	19.68	350
19-30 yaş	Kent	11.03	4.98	10.57	37.58	541	8.46	3.90	8.04	35.10	730
	Kır	11.72	4.96	10.81	27.70	202	8.34	4.58	7.17	35.58	234
	TOPLAM	11.17	4.98	10.57	37.58	743	8.44	4.04	7.92	36.93	964
31-50 yaş	Kent	11.45	4.61	10.98	26.91	766	8.49	3.58	8.04	30.03	1355
	Kır	11.54	5.29	10.54	36.34	375	8.82	4.02	8.09	32.21	532
	TOPLAM	11.47	4.78	10.92	37.13	1141	8.56	3.67	8.05	32.89	1887
51-64 yaş	Kent	10.18	4.28	9.57	22.99	417	8.20	3.39	7.85	23.62	713
	Kır	10.67	5.11	9.48	34.69	305	8.29	3.77	7.55	21.60	455
	TOPLAM	10.33	4.55	9.56	34.69	722	8.23	3.50	7.71	23.62	1168
65-74 yaş	Kent	9.03	4.02	8.47	17.73	148	8.01	3.98	7.41	29.17	303
	Kır	9.45	3.68	8.87	22.27	182	6.82	3.29	5.98	15.88	242
	TOPLAM	9.22	3.87	8.71	22.27	330	7.58	3.78	7.03	29.38	545
75+ yaş	Kent	9.06	4.12	8.94	20.13	107	6.29	2.61	6.07	19.61	180
	Kır	7.39	3.15	7.05	15.51	98	6.39	2.81	5.85	18.78	173
	TOPLAM	8.42	3.85	7.97	20.17	205	6.33	2.68	5.91	19.70	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	8.88	4.23	7.96	27.03	100
	Kır	-	-	-	-	-	8.71	3.19	9.09	16.33	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	8.84	3.97	8.37	27.03	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	9.39	4.31	8.67	24.47	258
	Kır	-	-	-	-	-	9.00	3.64	8.85	23.42	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	9.28	4.14	8.67	24.47	379

Demir Alımı

Tablo 4.2.1.20'de Türkiye genelinde günlük ortalama demir alımlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda 7.0 mg, kız çocuklarda 6.6 mg, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda 8.7 mg, kız çocuklarda 8.3 mg, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda 9.3 mg, kız çocuklarda 9.6 mg, 12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda 11.5 mg, kız çocuklarda 9.6 mg, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda 12.1 mg, kız çocuklarda 9.7 mg, 19-30 yaş grubunda erkeklerde 12.4 mg, kadınlarda 9.9 mg, 31-50 yaş grubunda erkeklerde 13.0 mg, kadınlarda 10.4 mg, 51-64 yaş grubunda erkeklerde 12.2 mg, kadınlarda 10.3 mg, 65-74 yaş grubunda erkeklerde 11.1 mg, kadınlarda 9.5 mg, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde 10.2 mg, kadınlarda 8.1 mg olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde gebe kadınların günlük ortalama 10.7 mg ve emziren kadınların günlük ortalama 11.1 mg demir aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.20. Bireylerin günlük demir alımları (mg)

		Demir (mg)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	7.00	3.32	6.51	20.42	749	6.71	3.13	6.32	21.73	662
	Kır	6.97	3.46	6.20	20.38	364	6.32	2.87	5.94	17.15	353
	TOPLAM	6.99	3.36	6.46	21.32	1113	6.59	3.05	6.22	21.73	1015
6-8 yaş	Kent	8.87	3.74	8.67	22.96	207	8.61	4.06	8.11	19.70	183
	Kır	8.11	3.63	7.77	18.86	104	7.68	3.79	6.98	19.81	99
	TOPLAM	8.68	3.72	8.42	23.61	311	8.32	3.99	7.70	19.93	282
9-11 yaş	Kent	9.24	3.68	8.62	29.19	212	9.73	3.94	9.18	27.98	185
	Kır	9.27	4.86	8.28	42.03	113	9.16	3.64	8.74	20.45	101
	TOPLAM	9.25	4.02	8.61	42.21	325	9.56	3.85	8.98	28.49	286
12-14 yaş	Kent	11.78	5.32	10.41	29.05	183	9.64	3.85	8.89	22.79	178
	Kır	10.82	4.83	10.18	29.30	91	9.61	4.52	8.89	22.63	87
	TOPLAM	11.53	5.21	10.18	29.72	274	9.63	4.04	8.89	22.80	265
15-18 yaş	Kent	12.29	5.39	11.48	34.23	224	9.95	4.49	9.56	28.47	227
	Kır	11.56	5.09	11.57	22.75	94	9.15	4.07	8.60	24.33	123
	TOPLAM	12.11	5.32	11.57	35.29	318	9.72	4.38	9.20	28.90	350
19-30 yaş	Kent	12.07	5.07	11.39	37.84	541	9.84	4.52	9.14	33.95	730
	Kır	13.60	5.62	13.02	27.39	202	10.33	5.80	9.23	41.83	234
	TOPLAM	12.39	5.23	11.59	37.84	743	9.94	4.81	9.14	41.83	964
31-50 yaş	Kent	12.86	5.10	12.40	32.68	766	10.26	4.63	9.62	37.98	1355
	Kır	13.38	6.05	12.21	35.65	375	10.84	5.03	10.11	45.23	532
	TOPLAM	12.99	5.35	12.34	35.76	1141	10.38	4.72	9.75	46.02	1887
51-64 yaş	Kent	12.16	5.20	11.35	35.13	417	10.19	4.57	9.46	37.04	713
	Kır	12.26	5.44	11.64	31.66	305	10.61	5.28	9.62	43.97	455
	TOPLAM	12.19	5.28	11.44	36.11	722	10.32	4.80	9.52	43.97	1168
65-74 yaş	Kent	10.88	5.35	9.96	37.05	148	9.83	5.48	8.66	36.55	303
	Kır	11.43	5.02	10.79	32.60	182	8.79	4.36	7.97	21.49	242
	TOPLAM	11.13	5.20	10.47	37.74	330	9.45	5.12	8.36	36.55	545
75+ yaş	Kent	10.84	4.82	10.81	29.63	107	8.17	4.07	7.41	20.12	180
	Kır	9.19	4.83	8.18	29.28	98	8.05	4.27	7.38	25.49	173
	TOPLAM	10.20	4.88	9.82	29.63	205	8.13	4.14	7.40	25.49	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	10.87	5.83	9.63	36.63	100
	Kır	-	-	-	-	-	10.33	3.68	10.07	17.53	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	10.73	5.35	9.82	37.10	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	11.36	5.28	10.57	38.06	258
	Kır	-	-	-	-	-	10.54	4.40	10.65	22.69	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	11.14	5.07	10.62	38.06	379

Fosfor Alımı

Tablo 4.2.1.21'de Türkiye genelinde günlük ortalama fosfor alımlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda 739 mg, kız çocuklarda 691 mg, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda 856 mg, kız çocuklarda 824 mg, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda 884 mg, kız çocuklarda 884 mg, 12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda 1025 mg, kız çocuklarda 893 mg,15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda 1142 mg, kız çocuklarda 858 mg, 19-30 yaş grubunda erkeklerde 1141 mg, kadınlarda 889 mg, 31-50 yaş grubunda erkeklerde 1191 mg, kadınlarda 901 mg, 51-64 yaş grubunda erkeklerde 1103 mg, kadınlarda 869 mg, 65-74 yaş grubunda erkeklerde 1017 mg, kadınlarda 805 mg, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde 895 mg, kadınlarda 691 mg olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde gebe kadınların günlük ortalama 963 mg ve emziren kadınların günlük ortalama 988 mg fosfor aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.21. Bireylerin günlük fosfor alımları (mg)

		Fosfor (mg)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{X}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{X}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	744.92	326.06	713.26	2175.99	749	696.57	304.04	679.19	1874.68	662
	Kır	725.93	324.43	673.72	1649.96	364	677.73	299.54	630.22	1736.65	353
	TOPLAM	739.45	325.44	700.81	2175.99	1113	690.56	302.48	657.74	1874.68	1015
6-8 yaş	Kent	855.69	337.10	823.91	1942.07	207	832.89	381.65	799.27	2361.02	183
	Kır	856.38	415.92	795.48	2184.68	104	804.77	407.55	740.45	1873.08	99
	TOPLAM	855.86	357.05	821.12	2235.55	311	824.15	389.37	770.24	2361.02	282
9-11 yaş	Kent	890.80	333.53	920.42	2404.72	212	887.01	375.21	822.08	2284.39	185
	Kır	865.90	396.99	822.15	2094.20	113	878.17	351.66	835.00	1714.44	101
	TOPLAM	884.31	350.81	867.04	2404.72	325	884.31	367.71	822.08	2284.72	286
12-14 yaş	Kent	1050.97	423.35	1008.84	2152.02	183	867.85	350.77	832.04	2684.57	178
	Kır	951.65	409.09	894.90	2477.04	91	960.34	448.62	922.81	2770.24	87
	TOPLAM	1025.26	421.38	952.42	2502.12	274	892.56	380.97	835.41	2797.11	265
15-18 yaş	Kent	1162.25	476.64	1150.53	2265.09	224	859.01	364.36	850.45	2412.93	227
	Kır	1081.77	499.37	1046.19	2649.88	94	855.50	356.07	789.62	1785.00	123
	TOPLAM	1141.59	483.39	1108.58	2649.88	318	857.97	361.56	839.89	2470.63	350
19-30 yaş	Kent	1116.54	465.50	1086.57	3489.30	541	884.75	391.77	853.32	3346.39	730
	Kır	1235.01	512.32	1137.80	3001.86	202	905.68	491.21	836.21	4034.25	234
	TOPLAM	1141.33	477.93	1090.63	3489.30	743	888.99	413.67	846.75	4034.25	964
31-50 yaş	Kent	1174.48	474.50	1117.59	3077.10	766	888.29	384.40	834.00	3133.54	1355
	Kır	1241.15	581.74	1157.82	4178.46	375	949.27	462.53	880.04	3977.01	532
	TOPLAM	1190.87	503.66	1120.82	4281.25	1141	900.69	402.14	845.55	4161.44	1887
51-64 yaş	Kent	1086.44	453.88	1039.16	2989.25	417	862.13	358.68	820.20	2968.18	713
	Kır	1139.95	526.01	1029.05	3229.25	305	885.38	412.08	830.41	2131.82	455
	TOPLAM	1102.83	477.44	1035.59	3229.25	722	869.07	375.30	824.98	2968.18	1168
65-74 yaş	Kent	1010.84	495.43	925.03	2576.36	148	840.09	432.73	775.35	3550.63	303
	Kır	1023.88	398.32	954.52	2261.41	182	743.00	374.78	661.87	1823.86	242
	TOPLAM	1016.74	453.32	931.81	2576.36	330	805.13	414.85	706.55	3569.06	545
75+ yaş	Kent	931.47	404.35	900.28	2345.33	107	702.00	318.97	634.68	2310.88	180
	Kır	836.50	397.59	769.32	1872.18	98	672.05	311.17	642.89	1845.10	173
	TOPLAM	895.03	403.16	860.84	2345.33	205	690.58	315.70	634.68	2335.17	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	965.66	489.78	831.02	2988.70	100
	Kır	-	-	-	-	-	954.88	395.57	892.80	1687.88	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	962.83	465.62	840.67	2988.70	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	991.52	443.15	932.11	2462.68	258
	Kır	-	-	-	-	-	980.33	418.66	927.73	2395.73	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	988.46	436.08	929.28	2554.55	379

İyot Alımı

Tablo 4.2.1.22'de Türkiye genelinde günlük ortalama iyot alımlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda 47.1 mcg, kız çocuklarda 44.0 mcg, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda 51.1 mcg, kız çocuklarda 49.7 mcg, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda 53.2 mcg, kız çocuklarda 52.2 mcg, 12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda 56.0 mcg, kız çocuklarda 52.1 mcg, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda 68.2 mcg, kız çocuklarda 54.5 mcg, 19-30 yaş grubunda erkeklerde 67.3 mcg, kadınlarda 57.1 mcg, 31-50 yaş grubunda erkeklerde 73.8 mcg, kadınlarda 59.7 mcg, 51-64 yaş grubunda erkeklerde 68.3 mcg, kadınlarda 59.4 mcg, 65-74 yaş grubunda erkeklerde 64.4 mcg, kadınlarda 52.7 mcg, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde 54.6 mcg, kadınlarda 48.7 mcg olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde gebe kadınların günlük ortalama 66.4 mcg ve emziren kadınların günlük ortalama 65.7 mcg iyot aldıkları görülmektedir.

Not: Diyetle alınan günlük iyot miktarı gerçek alım miktarını yansıtmamaktadır. Tuzla alınan iyot hesaplamaya katılmamıştır.

Tablo 4.2.1.22. Bireylerin günlük iyot alımları (mcg)

		İyot (mcg)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	47.78	22.88	44.33	358.65	749	44.22	22.50	40.90	168.03	662
	Kır	45.53	21.93	43.19	147.38	364	43.65	19.92	41.22	132.04	353
	TOPLAM	47.13	22.61	43.78	358.65	1113	44.04	21.70	41.00	168.03	1015
6-8 yaş	Kent	51.34	25.00	48.48	182.23	207	50.52	23.23	48.10	116.73	183
	Kır	50.31	43.81	45.07	461.48	104	48.00	25.10	41.67	142.73	99
	TOPLAM	51.09	30.56	48.01	464.80	311	49.74	23.81	46.61	148.24	282
9-11 yaş	Kent	54.26	24.32	52.94	132.08	212	53.11	23.71	50.08	121.46	185
	Kır	50.23	28.77	44.59	169.10	113	50.00	22.77	45.55	148.87	101
	TOPLAM	53.21	25.58	50.50	169.99	325	52.16	23.44	49.14	151.77	286
12-14 yaş	Kent	56.59	24.14	54.42	129.75	183	52.32	22.47	51.60	157.30	178
	Kır	54.28	23.56	51.92	123.12	91	51.51	25.03	48.70	108.86	87
	TOPLAM	55.99	23.98	53.42	131.61	274	52.10	23.15	51.06	158.83	265
15-18 yaş	Kent	70.14	42.65	64.42	390.32	224	54.68	25.49	54.00	252.26	227
	Kır	62.65	29.43	57.93	142.86	94	54.01	25.27	49.51	187.30	123
	TOPLAM	68.22	39.79	63.10	390.32	318	54.48	25.40	51.98	252.26	350
19-30 yaş	Kent	66.64	32.85	61.65	369.60	541	57.27	28.29	53.94	336.78	730
	Kır	69.95	30.96	65.08	193.67	202	56.22	30.43	47.31	312.39	234
	TOPLAM	67.33	32.48	62.25	369.60	743	57.06	28.73	52.50	336.78	964
31-50 yaş	Kent	73.35	66.19	64.42	1302.06	766	60.21	26.60	56.70	244.30	1355
	Kır	75.32	39.62	67.16	357.81	375	57.71	24.20	53.77	166.20	532
	TOPLAM	73.83	60.74	64.84	1302.06	1141	59.70	26.15	56.48	244.30	1887
51-64 yaş	Kent	66.90	28.85	60.78	162.36	417	59.79	24.02	58.03	150.87	713
	Kır	71.36	38.09	64.61	335.42	305	58.53	29.91	54.15	361.39	455
	TOPLAM	68.26	32.01	62.40	338.58	722	59.41	25.91	57.20	361.39	1168
65-74 yaş	Kent	60.27	28.67	58.10	163.06	148	54.60	23.96	51.76	165.27	303
	Kır	69.48	63.69	60.13	745.72	182	49.21	22.74	47.49	132.54	242
	TOPLAM	64.44	47.93	59.54	753.68	330	52.66	23.64	50.61	167.01	545
75+ yaş	Kent	55.62	22.75	52.64	106.04	107	49.51	22.16	47.10	133.25	180
	Kır	52.86	26.46	49.03	225.94	98	47.39	22.97	42.07	121.11	173
	TOPLAM	54.56	24.20	52.25	225.94	205	48.70	22.44	45.53	133.25	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	67.54	35.22	61.14	182.67	100
	Kır	-	-	-	-	-	63.08	23.64	65.18	87.19	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	66.37	32.57	61.14	182.67	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	66.32	29.74	62.74	227.13	258
	Kır	-	-	-	-	-	63.89	25.21	60.19	110.45	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	65.66	28.56	61.48	232.81	379

Kalsiyum Alımı

Tablo 4.2.1.23'de Türkiye genelinde günlük ortalama kalsiyum alımlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda 549 mg, kız çocuklarda 515 mg, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda 553 mg, kız çocuklarda 540 mg, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda 554 mg, kız çocuklarda 549 mg, 12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda 603 mg, kız çocuklarda 545 mg, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda 697 mg, kız çocuklarda 562 mg, 19-30 yaş grubunda erkeklerde 676 mg, kadınlarda 566 mg, 31-50 yaş grubunda erkeklerde 744 mg, kadınlarda 605 mg, 51-64 yaş grubunda erkeklerde 713 mg, kadınlarda 606 mg, 65-74 yaş grubunda erkeklerde 677 mg, kadınlarda 547 mg, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde 593 mg, kadınlarda 495 mg olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde gebe kadınların günlük ortalama 677 mg ve emziren kadınlarda günlük ortalama 664 mg kalsiyum aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.23. Bireylerin günlük kalsiyum alımları (mg)

		Kalsiyum (mg)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	561.35	319.67	501.39	2138.69	749	525.43	327.42	458.65	2209.63	662
	Kır	517.04	289.40	446.10	1822.97	364	492.51	287.46	433.94	1594.59	353
	TOPLAM	548.57	311.66	488.35	2138.69	1113	514.93	315.34	450.05	2209.63	1015
6-8 yaş	Kent	559.32	303.88	513.66	1472.39	207	543.07	309.52	514.13	2035.07	183
	Kır	533.74	298.68	485.00	1478.79	104	533.96	363.45	451.23	2347.93	99
	TOPLAM	553.12	302.33	499.95	1549.33	311	540.24	326.59	497.28	2380.85	282
9-11 yaş	Kent	566.15	288.08	498.47	1812.46	212	541.36	298.33	471.96	1439.13	185
	Kır	519.55	285.35	450.47	1432.69	113	567.65	286.06	527.30	1478.27	101
	TOPLAM	554.01	287.74	491.45	1831.67	325	549.39	294.49	482.39	1478.27	286
12-14 yaş	Kent	617.64	304.77	580.82	1668.15	183	524.27	299.29	439.52	2075.89	178
	Kır	562.77	269.43	526.97	1295.81	91	603.52	315.08	556.70	1449.29	87
	TOPLAM	603.44	296.63	561.21	1668.15	274	545.44	305.19	467.15	2075.89	265
15-18 yaş	Kent	722.36	359.04	652.92	2129.76	224	553.44	283.58	532.30	2605.63	227
	Kır	623.92	319.39	576.86	1747.31	94	581.70	292.19	556.48	1542.82	123
	TOPLAM	697.09	351.64	629.13	2129.76	318	561.76	286.13	536.75	2613.51	350
19-30 yaş	Kent	663.35	339.21	598.39	2178.55	541	568.05	283.15	536.33	2257.67	730
	Kır	723.77	350.14	636.22	1910.14	202	557.72	299.76	505.54	2031.97	234
	TOPLAM	675.99	342.29	613.55	2178.55	743	565.96	286.48	528.42	2257.67	964
31-50 yaş	Kent	733.95	373.11	661.14	2342.09	766	611.61	298.09	564.71	2235.97	1355
	Kır	772.92	417.18	690.73	4177.48	375	579.99	289.21	529.13	2422.71	532
	TOPLAM	743.53	384.67	667.14	4322.22	1141	605.18	296.50	558.96	2456.48	1887
51-64 yaş	Kent	707.16	342.83	665.23	2287.37	417	615.64	297.85	566.28	2549.38	713
	Kır	725.25	369.46	641.98	2236.85	305	584.96	299.65	529.36	1812.11	455
	TOPLAM	712.70	351.07	647.66	2288.69	722	606.48	298.54	554.23	2549.38	1168
65-74 yaş	Kent	688.01	394.33	650.60	2493.75	148	568.82	292.04	518.81	2117.25	303
	Kır	664.07	310.22	607.78	1879.23	182	507.26	281.56	465.48	1674.40	242
	TOPLAM	677.18	358.30	625.87	2493.75	330	546.65	289.40	488.99	2150.79	545
75+ yaş	Kent	614.07	281.57	600.18	1302.63	107	520.65	259.96	460.75	1346.18	180
	Kır	558.06	298.16	546.70	1756.80	98	453.93	254.48	401.47	1407.55	173
	TOPLAM	592.58	288.40	581.29	1756.80	205	495.21	259.39	432.63	1407.55	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	681.37	373.12	615.07	2028.84	100
	Kır	-	-	-	-	-	663.88	288.26	626.34	1018.44	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	676.78	351.97	617.45	2028.84	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	669.58	332.84	586.06	1992.29	258
	Kır	-	-	-	-	-	649.06	342.43	558.81	1474.27	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	663.97	335.17	578.45	1992.29	379

Magnezyum Alımı

Tablo 4.2.1.24'de Türkiye genelinde günlük ortalama magnezyum alımlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda 175 mg, kız çocuklarda 165 mg, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda 208 mg, kız çocuklarda 206 mg, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda 216 mg, kız çocuklarda 228 mg, 12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda 254 mg, kız çocuklarda 232 mg, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda 280 mg, kız çocuklarda 236 mg, 19-30 yaş grubunda erkeklerde 279 mg, kadınlarda 241 mg, 31-50 yaş grubunda erkeklerde 306 mg, kadınlarda 254 mg, 51-64 yaş grubunda erkeklerde 291 mg, kadınlarda 247 mg, 65-74 yaş grubunda erkeklerde 272 mg, kadınlarda 231 mg, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde 242 mg, kadınlarda 196 mg olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde gebe kadınların günlük ortalama 256 mg ve emziren kadınların günlük ortalama 269 mg magnezyum aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.24. Bireylerin günlük magnezyum alımları (mg)

		Magnezyum (mg)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{X}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{X}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	171.68	80.13	158.48	507.72	749	163.89	73.70	155.28	518.40	662
	Kır	182.70	87.10	160.68	459.28	364	166.35	71.87	153.81	457.71	353
	TOPLAM	174.85	82.28	159.69	507.72	1113	164.67	73.07	155.00	527.74	1015
6-8 yaş	Kent	208.99	84.02	206.26	470.64	207	205.31	94.27	195.49	504.26	183
	Kır	206.21	100.28	188.27	633.85	104	208.08	112.27	180.05	580.92	99
	TOPLAM	208.31	88.06	204.43	645.67	311	206.17	100.01	193.38	598.87	282
9-11 yaş	Kent	215.03	94.11	200.71	574.40	212	229.10	92.72	213.26	552.51	185
	Kır	217.18	107.37	197.96	606.43	113	226.26	93.46	220.77	462.39	101
	TOPLAM	215.59	97.60	200.12	606.43	325	228.23	92.83	215.53	574.44	286
12-14 yaş	Kent	256.02	121.78	226.34	768.89	183	225.07	101.72	197.95	703.34	178
	Kır	246.47	121.21	222.13	776.07	91	250.20	123.70	231.09	667.59	87
	TOPLAM	253.55	121.53	223.85	825.92	274	231.78	108.43	212.45	703.34	265
15-18 yaş	Kent	281.67	140.34	260.23	821.90	224	236.11	116.66	218.78	904.04	227
	Kır	273.77	139.95	245.69	727.56	94	235.20	99.35	230.38	481.06	123
	TOPLAM	279.64	140.15	260.23	827.04	318	235.84	111.74	225.68	925.83	350
19-30 yaş	Kent	268.23	122.62	238.64	746.98	541	237.10	113.48	219.99	757.04	730
	Kır	320.97	155.18	298.73	1023.10	202	255.24	163.80	220.39	1271.10	234
	TOPLAM	279.27	131.81	252.51	1069.41	743	240.78	125.44	220.26	1271.10	964
31-50 yaş	Kent	297.30	122.71	274.37	693.33	766	249.60	115.12	231.26	926.58	1355
	Kır	331.00	170.82	298.22	1211.67	375	272.13	138.23	246.06	1266.32	532
	TOPLAM	305.59	136.85	280.19	1229.02	1141	254.18	120.48	233.81	1292.70	1887
51-64 yaş	Kent	284.38	122.99	266.32	690.47	417	245.21	111.13	226.77	799.06	713
	Kır	305.25	145.38	278.42	811.68	305	251.74	123.22	227.53	687.56	455
	TOPLAM	290.77	130.52	268.97	814.95	722	247.16	114.83	226.77	799.06	1168
65-74 yaş	Kent	269.24	155.31	224.61	1220.11	148	239.84	142.26	211.82	879.07	303
	Kır	276.00	131.23	247.48	781.13	182	214.43	112.29	183.35	583.99	242
	TOPLAM	272.30	144.70	242.47	1243.14	330	230.69	132.64	197.32	888.51	545
75+ yaş	Kent	258.19	121.85	240.40	642.92	107	199.82	112.55	182.88	682.05	180
	Kır	215.16	116.29	192.71	556.25	98	190.36	103.65	174.44	577.03	173
	TOPLAM	241.68	121.20	214.16	642.92	205	196.21	109.12	179.44	682.05	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	252.67	128.60	214.81	597.96	100
	Kır	-	-	-	-	-	264.53	96.29	271.94	445.66	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	255.78	120.76	226.42	603.09	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	265.42	118.54	252.77	781.85	258
	Kır	-	-	-	-	-	277.75	126.20	255.52	817.59	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	268.79	120.65	254.19	826.56	379

Mangan Alımı

Tablo 4.2.1.25'de Türkiye genelinde günlük ortalama mangan alımlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda 2.8 mg, kız çocuklarda 2.7 mg, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda 3.7 mg, kız çocuklarda 3.7 mg, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda 4.1 mg, kız çocuklarda 4.3 mg, 12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda 5.4 mg, kız çocuklarda 4.5 mg, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda 6.1 mg, kız çocuklarda 5.2 mg, 19-30 yaş grubunda erkeklerde 7.2 mg, kadınlarda 5.9 mg, 31-50 yaş grubunda erkeklerde 8.8 mg, kadınlarda 7.0 mg, 51-64 yaş grubunda erkeklerde 7.9 mg, kadınlarda 6.3 mg, 65-74 yaş grubunda erkeklerde 6.7 mg, kadınlarda 5.4 mg, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde 6.0 mg, kadınlarda 4.4 mg olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde gebe kadınların günlük ortalama 5.6 mg ve emziren kadınların günlük ortalama 7.1 mg mangan aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.25. Bireylerin günlük mangan alımları (mg)

		Mangan (mg)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	2.58	1.43	2.38	9.73	749	2.55	1.29	2.44	7.98	662
	Kır	3.25	1.81	2.96	12.10	364	3.11	1.67	2.82	9.92	353
	TOPLAM	2.77	1.57	2.52	12.12	1113	2.73	1.45	2.54	9.94	1015
6-8 yaş	Kent	3.56	1.58	3.38	9.33	207	3.44	1.68	3.19	8.00	183
	Kır	4.09	2.34	3.71	12.91	104	4.14	2.39	3.56	15.27	99
	TOPLAM	3.69	1.80	3.47	12.91	311	3.66	1.95	3.27	15.27	282
9-11 yaş	Kent	3.90	1.90	3.57	15.13	212	4.03	1.63	3.81	9.54	185
	Kır	4.67	2.60	4.03	14.74	113	4.83	2.20	4.44	10.05	101
	TOPLAM	4.10	2.13	3.68	15.13	325	4.28	1.86	4.06	10.05	286
12-14 yaş	Kent	5.29	2.62	4.59	15.04	183	4.10	1.78	3.90	10.53	178
	Kır	5.62	2.95	4.90	19.59	91	5.51	3.07	5.34	15.63	87
	TOPLAM	5.38	2.71	4.80	20.14	274	4.48	2.28	4.04	16.73	265
15-18 yaş	Kent	5.96	3.03	5.69	21.33	224	5.21	3.22	4.61	18.43	227
	Kır	6.53	3.43	6.23	17.64	94	5.21	2.90	4.72	18.02	123
	TOPLAM	6.11	3.15	5.93	21.54	318	5.21	3.13	4.63	18.43	350
19-30 yaş	Kent	6.88	3.73	6.35	33.72	541	5.74	3.07	5.26	21.24	730
	Kır	8.36	4.75	7.43	43.95	202	6.44	3.73	5.48	26.72	234
	TOPLAM	7.19	4.01	6.60	44.55	743	5.88	3.23	5.29	27.26	964
31-50 yaş	Kent	8.63	4.14	7.96	63.32	766	6.97	3.67	6.43	39.02	1355
	Kır	9.19	4.76	8.53	34.24	375	7.27	3.61	6.51	34.52	532
	TOPLAM	8.77	4.30	8.10	63.32	1141	7.03	3.66	6.43	39.02	1887
51-64 yaş	Kent	7.64	3.53	7.02	26.06	417	6.19	3.04	5.78	27.31	713
	Kır	8.63	4.23	8.08	23.17	305	6.41	3.35	5.95	24.42	455
	TOPLAM	7.94	3.78	7.28	26.06	722	6.26	3.13	5.82	27.40	1168
65-74 yaş	Kent	6.64	3.46	5.80	16.01	148	5.53	3.10	4.84	22.50	303
	Kır	6.73	3.55	6.02	23.51	182	5.18	2.71	4.73	15.63	242
	TOPLAM	6.68	3.49	6.00	23.51	330	5.41	2.97	4.78	22.50	545
75+ yaş	Kent	6.14	2.97	5.91	15.16	107	4.39	2.16	4.28	15.99	180
	Kır	5.75	3.05	5.12	15.82	98	4.28	2.01	4.22	11.88	173
	TOPLAM	5.99	3.00	5.48	15.94	205	4.35	2.10	4.28	16.36	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	5.46	3.02	4.83	21.48	100
	Kır	-	-	-	-	-	5.87	3.21	5.28	19.34	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	5.56	3.07	4.98	21.51	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	7.01	3.46	6.37	25.59	258
	Kır	-	-	-	-	-	7.49	4.34	6.78	34.09	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	7.14	3.72	6.41	34.98	379

Sodyum Alımı

Tablo 4.2.1.26'da Türkiye genelinde günlük ortalama sodyum alımlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda 1019 mg, kız çocuklarda 971 mg, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda 1453 mg, kız çocuklarda 1324 mg, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda 1599 mg, kız çocuklarda 1587 mg, 12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda 2009 mg, kız çocuklarda 1636 mg, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda 2428 mg, kız çocuklarda 1560 mg, 19-30 yaş grubunda erkeklerde 2411 mg, kadınlarda 1596 mg, 31-50 yaş grubunda erkeklerde 2353 mg, kadınlarda 1686 mg, 51-64 yaş grubunda erkeklerde 2197 mg, kadınlarda 1636 mg, 65-74 yaş grubunda erkeklerde 1938 mg, kadınlarda 1572 mg, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde 1811 mg, kadınlarda 1426 mg olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde gebe kadınların günlük ortalama 1718 mg ve emziren kadınların günlük ortalama 1885 mg sodyum aldıkları görülmektedir.

Not: Bu değerler besinlerin bileşimindeki sodyumu içermektedir. Dışarıdan eklenen tuzdan gelen sodyum hesaba katılmamıştır. Bu nedenle gerçek sodyum alımını yansıtmamaktadır.

Tablo 4.2.1.26. Bireylerin günlük sodyum alımları (mg)

		Sodyum (mg)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{X}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{X}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	1032.56	631.98	921.30	4388.25	749	976.25	641.23	878.11	6545.75	662
	Kır	984.54	585.05	870.91	3637.60	364	958.84	566.04	823.09	3046.33	353
	TOPLAM	1018.72	618.72	907.64	4389.00	1113	970.69	617.80	859.83	6545.75	1015
6-8 yaş	Kent	1484.71	1020.71	1264.08	5215.97	207	1351.31	1135.03	1172.18	14813.48	183
	Kır	1354.27	743.34	1307.05	3841.44	104	1263.28	701.72	1034.28	3676.70	99
	TOPLAM	1453.09	961.30	1264.08	5215.97	311	1323.97	1019.84	1134.85	14813.48	282
9-11 yaş	Kent	1595.05	865.97	1382.95	5239.32	212	1577.85	853.23	1375.42	5026.60	185
	Kır	1608.76	880.91	1371.11	4158.08	113	1608.67	953.75	1368.52	5249.83	101
	TOPLAM	1598.62	868.78	1377.09	5264.45	325	1587.26	883.90	1373.32	5363.51	286
12-14 yaş	Kent	2001.71	1148.47	1809.58	7803.70	183	1635.59	976.21	1453.50	5448.74	178
	Kır	2030.09	1057.43	1707.63	4738.43	91	1638.40	1228.06	1338.88	7245.18	87
	TOPLAM	2009.05	1124.19	1794.23	7803.70	274	1636.34	1047.70	1392.11	7245.18	265
15-18 yaş	Kent	2429.76	1393.30	2112.22	7526.32	224	1563.76	969.16	1265.38	6529.23	227
	Kır	2422.27	1274.64	2131.83	6374.63	94	1549.32	1003.47	1375.98	4827.32	123
	TOPLAM	2427.84	1362.66	2130.55	7557.22	318	1559.51	978.35	1313.36	6606.17	350
19-30 yaş	Kent	2376.42	1402.41	2142.15	12796.05	541	1571.90	1007.28	1446.73	14814.41	730
	Kır	2540.34	1631.40	2366.28	15504.50	202	1690.44	1089.58	1467.70	6250.45	234
	TOPLAM	2410.72	1454.26	2194.11	15638.39	743	1595.90	1025.05	1449.34	14814.41	964
31-50 yaş	Kent	2301.45	1227.70	2215.18	7845.27	766	1622.46	904.19	1478.78	8541.99	1355
	Kır	2512.14	1495.45	2178.31	11685.00	375	1933.14	2642.84	1529.37	33898.95	532
	TOPLAM	2353.26	1301.44	2211.07	11770.12	1141	1685.65	1443.68	1490.93	33959.65	1887
51-64 yaş	Kent	2130.40	1174.05	1915.48	8733.33	417	1577.80	803.31	1482.27	5210.58	713
	Kır	2346.88	1523.31	2048.49	14662.96	305	1772.91	1055.60	1554.99	8690.18	455
	TOPLAM	2196.70	1293.98	1958.49	14834.94	722	1636.00	889.95	1510.12	8759.62	1168
65-74 yaş	Kent	1907.64	851.65	1756.92	5093.78	148	1576.44	780.35	1451.02	4194.49	303
	Kır	1974.59	1156.69	1683.26	5834.28	182	1565.32	1083.69	1344.64	9014.67	242
	TOPLAM	1937.93	999.91	1742.15	5847.59	330	1572.44	899.82	1411.31	9046.57	545
75+ yaş	Kent	1754.76	999.69	1550.77	5720.96	107	1499.03	805.98	1384.44	4092.96	180
	Kır	1901.42	970.63	1786.85	4321.78	98	1306.88	848.36	1070.79	4877.61	173
	TOPLAM	1811.03	988.10	1659.71	5797.62	205	1425.76	825.93	1309.27	4877.61	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	1745.06	868.52	1696.10	4400.39	100
	Kır	-	-	-	-	-	1640.41	848.71	1765.53	3734.83	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	1717.61	861.69	1730.77	4400.39	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	1935.56	1073.14	1683.98	7199.53	258
	Kır	-	-	-	-	-	1749.66	1038.26	1615.68	5281.49	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	1884.71	1065.61	1652.53	7236.37	379

Potasyum Alımı

Tablo 4.2.1.27'de Türkiye genelinde günlük ortalama potasyum alımlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda 1675 mg, kız çocuklarda 1593 mg, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda 1924 mg, kız çocuklarda 1925 mg, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda 2039 mg, kız çocuklarda 2087 mg, 12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda 2388 mg, kız çocuklarda 2049 mg, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda 2430 mg, kız çocuklarda 2059 mg, 19-30 yaş grubunda erkeklerde 2511 mg, kadınlarda 2211 mg, 31-50 yaş grubunda erkeklerde 2717 mg, kadınlarda 2311 mg, 51-64 yaş grubunda erkeklerde 2687 mg, kadınlarda 2357 mg, 65-74 yaş grubunda erkeklerde 2537 mg, kadınlarda 2063 mg, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde 2193 mg, kadınlarda 1856 mg olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde gebe kadınların günlük ortalama 2641 mg ve emziren kadınların günlük ortalama 2512 mg potasyum aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.27. Bireylerin günlük potasyum alımları (mg)

		Potasyum (mg)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	1697.08	790.03	1594.80	4999.22	749	1615.53	750.08	1509.05	3830.61	662
	Kır	1619.35	785.79	1468.19	4335.02	364	1544.59	780.77	1448.15	5054.01	353
	TOPLAM	1674.67	788.95	1546.02	4999.22	1113	1592.90	760.05	1477.90	5118.97	1015
6-8 yaş	Kent	1973.71	858.31	1981.66	4067.91	207	1983.82	955.35	1859.43	4186.29	183
	Kır	1770.22	800.80	1727.63	3833.01	104	1793.13	900.41	1635.05	5407.32	99
	TOPLAM	1924.38	847.91	1908.27	4086.35	311	1924.59	941.19	1771.80	5458.42	282
9-11 yaş	Kent	2093.09	940.20	1941.64	4743.87	212	2153.20	997.25	1934.78	5459.32	185
	Kır	1886.75	819.00	1825.79	4715.22	113	1937.56	796.51	1773.63	4155.70	101
	TOPLAM	2039.33	913.67	1937.60	4966.32	325	2087.35	944.65	1872.25	5796.84	286
12-14 yaş	Kent	2470.62	1204.57	2220.87	6134.21	183	2097.44	1008.22	1866.06	6831.42	178
	Kır	2151.61	900.59	2030.22	4339.28	91	1915.92	936.49	1789.41	4901.10	87
	TOPLAM	2388.04	1141.10	2136.88	6134.21	274	2048.94	991.60	1835.52	6831.42	265
15-18 yaş	Kent	2474.96	1074.02	2399.43	5085.86	224	2075.99	1082.57	1901.24	5153.31	227
	Kır	2299.15	1137.24	2092.78	6298.73	94	2017.94	849.64	1951.17	4496.64	123
	TOPLAM	2429.82	1092.23	2330.37	6298.73	318	2058.90	1018.99	1923.86	5324.18	350
19-30 yaş	Kent	2439.19	1075.19	2259.04	7116.36	541	2202.27	952.29	2115.90	6693.98	730
	Kır	2782.97	1251.30	2610.83	7527.50	202	2246.54	1105.54	2012.58	6649.60	234
	TOPLAM	2511.13	1122.64	2309.43	7918.00	743	2211.23	984.85	2108.72	6693.98	964
31-50 yaş	Kent	2707.07	1129.00	2580.03	7498.62	766	2309.62	1051.28	2161.11	10163.53	1355
	Kır	2747.90	1190.09	2607.67	8669.62	375	2316.69	1015.23	2166.62	6909.78	532
	TOPLAM	2717.11	1144.15	2584.98	8867.74	1141	2311.06	1043.77	2161.11	10163.53	1887
51-64 yaş	Kent	2686.63	1103.35	2548.58	7844.24	417	2368.21	1010.18	2278.59	6747.66	713
	Kır	2687.99	1304.23	2475.91	8776.06	305	2332.04	1194.29	2123.56	8675.43	455
	TOPLAM	2687.05	1167.73	2525.36	9068.37	722	2357.42	1067.82	2244.29	8918.32	1168
65-74 yaş	Kent	2523.41	1215.16	2284.44	6192.24	148	2139.14	1164.74	1932.93	6999.12	303
	Kır	2553.95	1119.78	2352.53	6686.39	182	1927.91	975.21	1733.64	4951.83	242
	TOPLAM	2537.23	1170.97	2300.46	6686.39	330	2063.07	1103.43	1852.45	7102.84	545
75+ yaş	Kent	2321.37	942.29	2355.18	6835.48	107	1895.80	907.62	1776.71	4076.79	180
	Kır	1985.48	1084.06	1833.35	6901.91	98	1790.04	889.62	1588.55	5099.78	173
	TOPLAM	2192.49	1009.03	2142.40	7043.61	205	1855.47	900.39	1688.49	5161.69	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	2738.00	1476.76	2576.92	7901.95	100
	Kır	-	-	-	-	-	2368.93	992.05	2531.61	5370.73	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	2641.19	1372.78	2531.61	8330.64	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	2610.85	1227.61	2407.95	6806.15	258
	Kır	-	-	-	-	-	2247.79	1000.68	2037.67	5035.59	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	2511.55	1179.84	2364.83	6806.15	379

Niasin Alımı

Tablo 4.2.1.28'de Türkiye genelinde günlük ortalama niasin alımlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda 6.7 mg, kız çocuklarda 6.1 mg, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda 8.4 mg, kız çocuklarda 8.1 mg, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda 9.5 mg, kız çocuklarda 9.1 mg, 12-14 yaş erkek çocuklarda 11.9 mg, kız çocuklarda 9.0 mg, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda 12.0 mg, kız çocuklarda 9.0 mg, 19-30 yaş grubunda erkeklerde 14.1 mg, kadınlarda 10.6 mg, 31-50 yaş grubunda erkeklerde 14.5 mg, kadınlarda 10.5 mg, 51-64 yaş grubunda erkeklerde 13.2 mg, kadınlarda 9.8 mg, 65-74 yaş grubunda erkeklerde 11.2 mg, kadınlarda 8.8 mg, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde 9.7 mg, kadınlarda 7.7 mg olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde gebe kadınların günlük ortalama 10.6 mg ve emziren kadınların günlük ortalama 10.9 mg niasin aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.28. Bireylerin günlük niasin alımları (mg)

		Niasin (mg)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{X}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{X}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	6.57	4.57	5.53	42.16	749	6.12	3.39	5.45	20.96	662
	Kır	6.85	4.43	5.58	30.28	364	6.00	3.61	4.99	26.55	353
	TOPLAM	6.65	4.53	5.54	42.16	1113	6.08	3.46	5.31	26.79	1015
6-8 yaş	Kent	8.47	4.92	7.59	26.44	207	8.34	5.39	6.80	36.81	183
	Kır	8.32	5.52	6.69	28.62	104	7.61	5.13	6.27	23.28	99
	TOPLAM	8.43	5.06	7.40	28.62	311	8.11	5.31	6.72	36.81	282
9-11 yaş	Kent	9.61	5.66	8.67	38.16	212	9.38	6.05	7.51	34.22	185
	Kır	9.01	5.79	7.52	32.91	113	8.38	4.42	7.01	21.24	101
	TOPLAM	9.46	5.69	8.25	38.16	325	9.08	5.61	7.31	34.69	286
12-14 yaş	Kent	12.78	8.10	10.98	36.48	183	9.07	5.29	8.07	43.40	178
	Kır	9.48	5.43	8.74	37.15	91	8.91	6.88	7.06	47.97	87
	TOPLAM	11.92	7.63	9.83	37.61	274	9.03	5.75	7.83	48.33	265
15-18 yaş	Kent	11.94	6.94	10.96	67.45	224	9.23	5.60	8.32	35.75	227
	Kır	11.97	8.05	10.40	41.55	94	8.28	5.37	6.98	40.46	123
	TOPLAM	11.95	7.23	10.68	68.05	318	8.95	5.54	8.06	40.69	350
19-30 yaş	Kent	13.45	8.39	11.05	62.54	541	10.72	7.70	9.18	83.00	730
	Kır	16.33	17.21	12.37	153.46	202	10.10	6.90	8.24	50.80	234
	TOPLAM	14.05	10.90	11.36	154.02	743	10.59	7.54	9.06	83.60	964
31-50 yaş	Kent	14.45	7.86	13.26	80.87	766	10.38	6.36	8.90	61.02	1355
	Kır	14.53	9.50	12.26	75.59	375	10.76	6.78	9.21	50.81	532
	TOPLAM	14.47	8.29	13.14	80.87	1141	10.46	6.45	8.96	61.02	1887
51-64 yaş	Kent	13.17	7.41	11.67	51.53	417	9.70	5.36	8.28	49.95	713
	Kır	13.17	8.69	10.74	57.67	305	10.10	6.69	8.44	58.04	455
	TOPLAM	13.17	7.82	11.30	57.67	722	9.82	5.78	8.36	58.04	1168
65-74 yaş	Kent	10.93	6.99	9.13	38.81	148	9.22	6.00	7.49	41.43	303
	Kır	11.47	6.63	10.33	49.72	182	8.07	5.40	6.69	46.63	242
	TOPLAM	11.18	6.82	9.71	49.72	330	8.81	5.81	7.18	46.96	545
75+ yaş	Kent	10.73	6.20	9.37	32.94	107	7.89	6.68	6.44	64.53	180
	Kır	8.05	5.81	6.76	35.55	98	7.30	4.72	6.31	32.07	173
	TOPLAM	9.70	6.17	8.03	36.10	205	7.66	6.01	6.35	64.71	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	10.66	9.06	8.63	58.01	100
	Kır	-	-	-	-	-	10.42	6.21	8.71	34.45	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	10.59	8.39	8.63	59.08	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	11.16	6.82	9.39	42.28	258
	Kır	-	-	-	-	-	10.20	6.10	8.52	36.27	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	10.90	6.64	9.24	42.28	379

Pantotenik Asit Alımı

Tablo 4.2.1.29'da Türkiye genelinde günlük ortalama pantotenik asit alımlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda 4.2 mg, kız çocuklarda 3.8 mg, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda 4.5 mg, kız çocuklarda 4.6 mg , 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda 5.1 mg, kız çocuklarda 4.7 mg , 12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda 5.9 mg, kız çocuklarda 5.0 mg, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda 5.5 mg, kız çocuklarda 4.7 mg, 19-30 yaş grubunda erkeklerde 6.0 mg, kadınlarda 4.9 mg, 31-50 yaş grubunda erkeklerde 6.4 mg, kadınlarda 5.0 mg, 51-64 yaş grubunda erkeklerde 6.1 mg, kadınlarda 5.1 mg, 65-74 yaş grubunda erkeklerde 5.5 mg, kadınlarda 4.4 mg, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde 4.8 mg, kadınlarda 4.0 mg olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde gebe kadınların günlük ortalama 6.3 mg ve emziren kadınların günlük ortalama 5.8 mg pantotenik asit aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.29. Bireylerin günlük pantotenik asit alımları (mg)

		Pantotenik asit (mg)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	4.31	2.40	3.81	15.31	749	3.81	2.13	3.40	13.31	662
	Kır	3.80	2.28	3.20	14.31	364	3.68	2.32	3.20	15.38	353
	TOPLAM	4.17	2.38	3.57	15.31	1113	3.77	2.19	3.33	15.38	1015
6-8 yaş	Kent	4.63	2.33	4.41	14.91	207	4.82	2.78	4.16	14.17	183
	Kır	4.19	2.33	3.73	13.11	104	4.21	2.55	3.50	12.67	99
	TOPLAM	4.53	2.33	4.18	14.91	311	4.63	2.72	3.96	14.17	282
9-11 yaş	Kent	5.21	2.95	4.41	13.48	212	4.83	2.49	4.16	12.88	185
	Kır	4.81	3.32	3.91	23.36	113	4.48	2.50	3.89	12.57	101
	TOPLAM	5.10	3.05	4.16	23.36	325	4.72	2.49	4.16	13.11	286
12-14 yaş	Kent	6.15	4.11	5.08	20.75	183	5.12	3.36	4.15	19.26	178
	Kır	4.97	3.04	4.23	20.60	91	4.53	2.68	4.29	17.73	87
	TOPLAM	5.85	3.89	4.75	20.83	274	4.97	3.20	4.15	19.26	265
15-18 yaş	Kent	5.53	2.80	4.95	17.87	224	4.72	3.39	3.72	18.48	227
	Kır	5.37	3.07	4.83	16.75	94	4.63	2.96	3.96	17.56	123
	TOPLAM	5.49	2.87	4.95	18.18	318	4.70	3.26	3.83	18.91	350
19-30 yaş	Kent	5.83	3.49	4.79	21.77	541	4.91	3.05	4.16	25.75	730
	Kır	6.62	5.03	5.44	39.13	202	5.04	3.22	4.14	16.04	234
	TOPLAM	6.00	3.87	4.93	39.78	743	4.94	3.09	4.16	25.82	964
31-50 yaş	Kent	6.34	3.67	5.42	35.09	766	5.06	3.02	4.35	28.07	1355
	Kır	6.42	3.81	5.54	27.14	375	4.99	2.98	4.36	25.35	532
	TOPLAM	6.36	3.70	5.45	35.09	1141	5.04	3.01	4.35	28.07	1887
51-64 yaş	Kent	6.23	3.70	5.00	23.52	417	5.20	2.95	4.44	20.77	713
	Kır	5.79	3.84	4.94	35.63	305	4.86	3.28	4.09	24.08	455
	TOPLAM	6.09	3.75	5.00	35.83	722	5.10	3.05	4.32	24.42	1168
65-74 yaş	Kent	5.46	3.71	4.40	22.04	148	4.45	2.82	3.70	15.64	303
	Kır	5.55	3.37	4.79	19.90	182	4.20	3.16	3.32	26.17	242
	TOPLAM	5.50	3.55	4.66	22.04	330	4.36	2.95	3.62	26.17	545
75+ yaş	Kent	5.24	3.67	4.35	24.37	107	4.03	2.91	3.47	24.56	180
	Kır	4.16	2.39	3.47	10.74	98	4.04	2.97	3.11	20.95	173
	TOPLAM	4.82	3.28	4.00	24.37	205	4.04	2.93	3.43	24.58	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	6.62	4.98	4.89	28.59	100
	Kır	-	-	-	-	-	5.33	2.94	4.45	11.31	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	6.28	4.56	4.74	29.11	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	6.10	3.24	5.38	19.26	258
	Kır	-	-	-	-	-	4.93	2.92	4.08	14.96	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	5.78	3.19	5.04	19.26	379

Folat Alımı

Tablo 4.2.1.30'da Türkiye genelinde günlük ortalama folat alımlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda 195 mcg, kız çocuklarda 188 mcg, 6-8 yaş grubunda erkek çocukların 243 mcg, kız çocuklarda 241 mcg, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda 281 mcg, kız çocuklarda 277 mcg, 12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda 344 mcg, kız çocuklarda 284 mcg, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda 359 mcg, kız çocuklarda 284 mcg, 19-30 yaş grubunda erkeklerde 385 mcg, kadınlarda 308 mcg, 31-50 yaş grubunda erkeklerde 410 mcg, kadınlarda 334 mcg, 51-64 yaş grubunda erkeklerde 400 mcg, kadınlarda 335 mcg, 65-74 yaş grubunda erkeklerde 375 mcg, kadınlarda 296 mcg, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde 329 mcg, kadınlarda 271 mcg olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde gebe kadınların günlük ortalama 348 mcg ve emziren kadınların günlük ortalama 355 mcg folat aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.30. Bireylerin günlük folat alımları (mcg)

		Folat (mcg)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	191.38	96.32	178.78	624.28	749	188.62	94.87	172.18	648.42	662
	Kır	202.70	105.25	181.36	606.35	364	187.66	93.24	176.19	490.43	353
	TOPLAM	194.64	99.02	179.02	624.28	1113	188.32	94.27	174.86	648.42	1015
6-8 yaş	Kent	243.76	107.56	234.52	588.88	207	238.16	105.37	233.69	518.65	183
	Kır	239.17	107.87	228.25	588.27	104	246.23	130.12	219.80	632.67	99
	TOPLAM	242.65	107.47	233.79	601.05	311	240.67	113.46	226.05	646.47	282
9-11 yaş	Kent	279.65	128.21	256.43	639.64	212	280.89	117.39	265.13	719.27	185
	Kır	284.76	160.83	241.86	1088.56	113	269.05	106.61	245.73	554.73	101
	TOPLAM	280.98	137.25	253.78	1088.56	325	277.27	114.19	255.61	736.99	286
12-14 yaş	Kent	347.47	165.86	317.00	1174.06	183	282.56	124.55	263.04	776.51	178
	Kır	332.85	173.35	318.57	881.99	91	286.75	137.91	272.09	571.57	87
	TOPLAM	343.68	167.70	318.19	1174.06	274	283.68	128.08	266.45	776.51	265
15-18 yaş	Kent	363.01	162.73	339.37	915.24	224	282.71	135.02	267.06	762.88	227
	Kır	345.73	162.44	344.66	769.84	94	287.37	138.51	260.51	896.12	123
	TOPLAM	358.57	162.68	340.36	915.24	318	284.08	135.93	265.66	896.12	350
19-30 yaş	Kent	374.46	167.84	350.60	1055.87	541	302.53	138.92	290.11	963.85	730
	Kır	425.53	197.37	394.85	1015.70	202	330.33	185.24	294.33	1537.20	234
	TOPLAM	385.15	175.60	365.54	1055.87	743	308.16	149.78	290.69	1542.68	964
31-50 yaş	Kent	403.02	163.86	379.35	1093.52	766	330.02	144.74	308.78	998.88	1355
	Kır	433.16	204.46	385.25	1191.81	375	348.72	155.42	322.48	930.11	532
	TOPLAM	410.43	175.15	382.02	1229.52	1141	333.82	147.12	311.32	998.88	1887
51-64 yaş	Kent	396.14	164.84	383.48	1038.33	417	333.60	138.49	312.65	1275.44	713
	Kır	408.99	176.09	393.14	1111.62	305	338.83	172.42	302.54	1313.07	455
	TOPLAM	400.07	168.36	385.12	1111.62	722	335.16	149.33	310.46	1329.97	1168
65-74 yaş	Kent	373.96	175.62	348.48	905.78	148	304.08	161.47	276.14	1311.82	303
	Kır	377.09	163.83	342.92	898.85	182	281.54	157.61	252.06	1382.24	242
	TOPLAM	375.37	170.09	346.25	944.70	330	295.96	160.22	266.21	1395.87	545
75+ yaş	Kent	336.28	132.59	333.05	844.83	107	266.47	120.79	248.06	721.17	180
	Kır	317.76	148.20	296.02	927.67	98	277.75	158.90	243.52	1033.73	173
	TOPLAM	329.17	138.61	325.01	936.99	205	270.77	136.37	246.94	1048.08	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	362.21	213.19	348.00	1413.32	100
	Kır	-	-	-	-	-	308.88	121.73	308.71	549.81	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	348.22	194.45	342.90	1450.61	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	366.81	162.96	350.58	1058.14	258
	Kır	-	-	-	-	-	322.82	146.49	292.70	837.00	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	354.78	159.65	334.29	1073.86	379

A Vitamini Alımı

Tablo 4.2.1.31'de Türkiye genelinde günlük ortalama A vitamini alımlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda 769 mcg, kız çocuklarda 696 mcg, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda 955 mcg, kız çocuklarda 815 mcg, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda 995 mcg, kız çocuklarda 946 mcg, 12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda 1284 mcg, kız çocuklarda 846 mcg, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda 1094 mcg, kız çocuklarda 1173 mcg, 19-30 yaş grubunda erkeklerde 1336 mcg, kadınlarda 1136 mcg, 31-50 yaş grubunda erkeklerde 1428 mcg, kadınlarda 1146 mcg, 51-64 yaş grubunda erkeklerde 1504 mcg, kadınlarda 1087 mcg, 65-74 yaş grubunda erkeklerde 985 mcg, kadınlarda 950 mcg, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde 1017 mcg, kadınlarda 1142 mcg olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde gebe kadınların günlük ortalama 1661 mcg ve emziren kadınların günlük ortalama 1394 mcg A vitamini aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.31. Bireylerin günlük A vitamini alımları (mcg)

		Vitamin A (mcg)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	823.45	1534.04	530.89	31063.56	749	718.61	1044.49	499.42	17158.16	662
	Kır	632.98	802.65	488.89	16598.21	364	648.64	1216.88	426.21	22716.19	353
	TOPLAM	768.54	1366.08	518.94	31063.56	1113	696.29	1101.84	470.93	22753.77	1015
6-8 yaş	Kent	1051.19	1798.55	665.26	17908.95	207	859.56	686.92	654.91	3440.35	183
	Kır	655.83	571.68	514.46	4253.64	104	716.63	758.55	576.67	4017.31	99
	TOPLAM	955.35	1598.49	661.91	17908.95	311	815.16	711.67	617.09	4019.19	282
9-11 yaş	Kent	915.47	1123.70	662.46	13099.38	212	934.45	881.94	693.75	11335.27	185
	Kır	1222.14	2516.03	574.24	16987.61	113	971.04	1169.78	653.14	7047.90	101
	TOPLAM	995.37	1608.84	609.09	17081.90	325	945.62	977.31	676.44	11335.27	286
12-14 yaş	Kent	1465.78	2698.32	752.54	19377.96	183	849.74	745.23	706.52	10305.50	178
	Kır	763.97	600.26	660.06	3429.96	91	836.65	846.66	557.33	4311.67	87
	TOPLAM	1284.10	2361.77	704.49	19377.96	274	846.24	772.49	676.52	10342.94	265
15-18 yaş	Kent	1170.17	1406.76	876.94	16051.29	224	1161.48	1815.41	687.41	21535.71	227
	Kır	871.42	723.82	738.88	7818.00	94	1200.58	2344.13	647.75	20521.46	123
	TOPLAM	1093.47	1273.11	815.00	16051.29	318	1173.00	1983.28	671.40	21547.99	350
19-30 yaş	Kent	1359.59	3015.46	769.58	28758.52	541	1173.64	2133.55	740.66	28100.67	730
	Kır	1248.26	1852.63	898.79	15306.50	202	987.93	1974.95	623.07	23416.86	234
	TOPLAM	1336.30	2812.00	776.81	28758.52	743	1136.04	2102.82	729.88	28100.67	964
31-50 yaş	Kent	1428.96	2538.66	828.85	33223.95	766	1198.69	2326.91	778.18	45717.49	1355
	Kır	1426.29	3606.26	789.34	46166.50	375	938.85	1149.76	695.15	19519.10	532
	TOPLAM	1428.30	2837.66	820.19	46174.06	1141	1145.85	2142.87	766.45	45717.49	1887
51-64 yaş	Kent	1580.93	2800.11	829.39	24319.98	417	1054.70	1192.47	828.14	18027.85	713
	Kır	1329.88	2206.12	789.35	17087.78	305	1161.51	1658.19	724.80	12583.92	455
	TOPLAM	1504.04	2633.67	806.66	24413.54	722	1086.56	1348.18	794.53	18034.85	1168
65-74 yaş	Kent	1051.75	1996.45	756.27	31075.31	148	970.40	1184.51	694.64	14778.05	303
	Kır	903.85	922.61	724.22	7739.67	182	913.48	1154.75	571.41	8981.26	242
	TOPLAM	984.82	1601.43	725.98	31107.22	330	949.90	1172.45	657.08	14781.01	545
75+ yaş	Kent	1091.00	1477.67	734.28	10362.46	107	1102.41	1559.24	770.52	17071.97	180
	Kır	897.15	1136.51	631.14	8415.88	98	1207.38	3455.43	588.52	38111.72	173
	TOPLAM	1016.63	1356.38	698.51	10362.46	205	1142.44	2454.50	669.49	38157.61	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	1958.93	6688.35	822.53	48083.63	100
	Kır	-	-	-	-	-	824.03	496.51	836.99	2174.73	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	1661.23	5764.83	836.99	48083.63	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	1564.36	3190.86	914.20	28513.57	258
	Kır	-	-	-	-	-	941.13	1200.43	584.40	8645.73	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	1393.89	2803.27	801.55	28513.57	379

B_1 Vitamini (Tiamin) Alımı

Tablo 4.2.1.32'de Türkiye genelinde günlük ortalama B_1 vitamini (tiamin) alımlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda 0.61 mg, kız çocuklarda 0.57 mg, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda 0.73 mg, kız çocuklarda 0.73 mg, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda 0.79 mg, kız çocuklarda 0.80 mg, 12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda 0.94 mg, kız çocuklarda 0.83 mg, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda 0.99 mg, kız çocuklarda 0.78 mg, 19-30 yaş grubunda erkeklerde 1.00 mg, kadınlarda 0.80, 31-50 yaş grubunda erkeklerde 1.04 mg, kadınlarda 0.82 mg, 51-64 yaş grubunda erkeklerde 0.98 mg, kadınlarda 0.83 mg, 65-74 yaş grubunda erkeklede 0.95 mg, kadınlarda 0.76 mg, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde 0.82 mg, kadınlarda 0.65 mg olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde gebe kadınların günlük ortalama 0.90 mg ve emziren kadınların günlük ortalama 0.91 mg tiamin aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.32. Bireylerin günlük B_1 vitamini (tiamin) alımları (mg)

		Vitamin B_1 (mg)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	0.60	0.27	0.56	1.78	749	0.57	0.25	0.54	1.48	662
	Kır	0.62	0.32	0.56	1.68	364	0.56	0.25	0.52	1.22	353
	TOPLAM	0.61	0.29	0.56	1.78	1113	0.57	0.25	0.53	1.48	1015
6-8 yaş	Kent	0.73	0.30	0.71	1.57	207	0.74	0.38	0.70	2.28	183
	Kır	0.71	0.35	0.64	2.23	104	0.72	0.42	0.58	1.95	99
	TOPLAM	0.73	0.31	0.69	2.23	311	0.73	0.39	0.65	2.28	282
9-11 yaş	Kent	0.79	0.35	0.70	2.26	212	0.81	0.34	0.76	2.09	185
	Kır	0.79	0.41	0.70	2.24	113	0.78	0.36	0.70	1.92	101
	TOPLAM	0.79	0.37	0.70	2.35	325	0.80	0.35	0.73	2.17	286
12-14 yaş	Kent	0.96	0.46	0.85	3.97	183	0.82	0.38	0.76	2.55	178
	Kır	0.90	0.46	0.82	3.32	91	0.83	0.48	0.71	3.22	87
	TOPLAM	0.94	0.46	0.85	3.97	274	0.83	0.41	0.75	3.24	265
15-18 yaş	Kent	0.99	0.46	0.95	3.22	224	0.78	0.39	0.75	4.23	227
	Kır	0.99	0.55	0.91	3.12	94	0.79	0.38	0.72	1.92	123
	TOPLAM	0.99	0.48	0.93	3.26	318	0.78	0.39	0.75	4.30	350
19-30 yaş	Kent	0.96	0.43	0.92	3.22	541	0.79	0.36	0.73	2.74	730
	Kır	1.13	0.59	1.04	4.05	202	0.88	0.53	0.80	4.46	234
	TOPLAM	1.00	0.47	0.93	4.15	743	0.80	0.40	0.75	4.46	964
31-50 yaş	Kent	1.01	0.42	0.95	3.05	766	0.80	0.35	0.74	2.71	1355
	Kır	1.13	0.59	0.98	4.46	375	0.92	0.48	0.83	4.15	532
	TOPLAM	1.04	0.47	0.96	4.48	1141	0.82	0.38	0.76	4.25	1887
51-64 yaş	Kent	0.96	0.40	0.88	2.57	417	0.81	0.34	0.77	2.55	713
	Kır	1.04	0.50	0.96	2.86	305	0.88	0.44	0.79	2.80	455
	TOPLAM	0.98	0.44	0.90	2.86	722	0.83	0.37	0.77	2.87	1168
65-74 yaş	Kent	0.92	0.48	0.80	2.78	148	0.78	0.44	0.70	2.80	303
	Kır	0.99	0.46	0.95	2.78	182	0.72	0.38	0.61	1.86	242
	TOPLAM	0.95	0.47	0.86	2.79	330	0.76	0.42	0.68	2.82	545
75+ yaş	Kent	0.86	0.38	0.84	2.11	107	0.64	0.30	0.61	2.47	180
	Kır	0.77	0.42	0.70	2.40	98	0.67	0.33	0.63	1.92	173
	TOPLAM	0.82	0.40	0.79	2.43	205	0.65	0.31	0.62	2.47	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	0.90	0.51	0.76	2.38	100
	Kır	-	-	-	-	-	0.88	0.36	0.77	1.68	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	0.90	0.47	0.76	2.58	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	0.91	0.41	0.84	2.58	258
	Kır	-	-	-	-	-	0.90	0.47	0.83	3.27	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	0.91	0.43	0.84	3.28	379

B_{12} Vitamini Alımı

Tablo 4.2.1.33'de Türkiye genelinde günlük ortalama B_{12} vitamini alımlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda 2.25 mcg, kız çocuklarda 2.03 mg, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda 2.88 mcg, kız çocuklarda 2.22 mcg, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda 2.89 mcg, kız çocuklarda 2.33 mcg, 12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda 3.42 mcg, kız çocuklarda 2.12 mcg, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda 3.12 mcg, kız çocuklarda 2.27 mcg, 19-30 yaş grubunda erkeklerde 4.39 mcg, kadınlarda 3.07 mcg, 31-50 yaş grubunda erkeklerde 4.70 mcg, kadınlarda 2.68 mcg, 51-64 yaş grubunda erkeklerde 3.68 mg, kadınlarda 2.33 mcg, 65-74 yaş grubunda erkeklerde 2.77 mcg, kadınlarda 1.99 mcg, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde 2.34 mcg, kadınlarda 1.97 mcg olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde gebe kadınların günlük ortalama 4.64 mcg ve emziren kadınların günlük ortalama 3.06 mcg B_{12} vitamini aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.33. Bireylerin günlük B_{12} vitamini alımları (mcg)

		Vitamin B_{12} (mcg)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	2.41	3.45	1.88	113.39	749	2.13	2.87	1.77	61.69	662
	Kır	1.87	1.91	1.52	28.08	364	1.83	3.47	1.32	84.60	353
	TOPLAM	2.25	3.09	1.75	113.39	1113	2.03	3.08	1.62	84.60	1015
6-8 yaş	Kent	3.04	6.33	2.02	65.22	207	2.52	2.07	2.14	10.69	183
	Kır	2.41	2.30	1.85	11.18	104	1.56	1.38	1.32	9.56	99
	TOPLAM	2.88	5.63	1.91	65.22	311	2.22	1.93	1.85	10.69	282
9-11 yaş	Kent	2.49	1.99	1.98	13.09	212	2.37	1.81	2.04	8.30	185
	Kır	4.03	11.53	1.77	109.35	113	2.24	1.91	1.83	11.72	101
	TOPLAM	2.89	6.14	1.92	109.35	325	2.33	1.84	2.00	11.72	286
12-14 yaş	Kent	3.81	7.66	2.37	71.47	183	2.12	2.19	1.66	34.40	178
	Kır	2.29	2.08	1.75	11.69	91	2.12	1.87	1.65	10.15	87
	TOPLAM	3.42	6.71	2.35	71.47	274	2.12	2.11	1.65	34.40	265
15-18 yaş	Kent	3.33	3.87	2.56	32.40	224	2.41	3.70	1.56	36.85	227
	Kır	2.52	2.13	2.15	9.53	94	1.96	2.93	1.56	32.56	123
	TOPLAM	3.12	3.52	2.44	32.40	318	2.27	3.49	1.56	36.85	350
19-30 yaş	Kent	4.49	8.38	2.74	83.71	541	3.21	6.73	2.03	104.36	730
	Kır	4.01	5.54	2.90	37.19	202	2.53	6.17	1.57	85.51	234
	TOPLAM	4.39	7.87	2.74	83.71	743	3.07	6.62	1.96	104.36	964
31-50 yaş	Kent	4.80	8.80	3.08	123.84	766	2.83	7.14	1.85	170.70	1355
	Kır	4.39	12.69	2.32	168.40	375	2.07	2.50	1.56	31.55	532
	TOPLAM	4.70	9.90	2.87	168.40	1141	2.68	6.48	1.78	170.70	1887
51-64 yaş	Kent	3.80	6.03	2.29	54.92	417	2.46	4.22	1.71	67.81	713
	Kır	3.41	6.41	2.04	64.99	305	2.00	2.20	1.44	18.23	455
	TOPLAM	3.68	6.15	2.22	64.99	722	2.33	3.73	1.64	67.81	1168
65-74 yaş	Kent	2.92	4.57	1.93	62.10	148	2.29	3.47	1.46	51.66	303
	Kır	2.59	2.38	2.03	16.38	182	1.47	1.53	1.10	9.91	242
	TOPLAM	2.77	3.74	2.00	62.10	330	1.99	2.95	1.33	51.66	545
75+ yaş	Kent	2.70	2.39	2.04	21.43	107	1.89	4.33	1.26	61.75	180
	Kır	1.76	1.44	1.69	9.00	98	2.10	5.46	1.33	60.30	173
	TOPLAM	2.34	2.12	1.80	21.43	205	1.97	4.78	1.26	61.75	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	5.61	23.91	1.97	171.11	100
	Kır	-	-	-	-	-	1.94	1.62	1.91	8.61	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	4.64	20.59	1.97	171.11	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	3.48	7.24	2.03	67.60	258
	Kır	-	-	-	-	-	1.95	1.67	1.74	11.23	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	3.06	6.27	1.93	67.60	379

B_2 Vitamini (Riboflavin) Alımı

Tablo 4.2.1.34'de Türkiye genelinde günlük ortalama B_2 vitamini (riboflavin) alımlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda 1.01 mg, kız çocuklarda 0.95 mg, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda 1.09 mg, kız çocuklarda 1.05 mg, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda 1.12 mg, kız çocuklarda 1.08 mg, 12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda 1.28 mg, kız çocuklarda 1.07 mg, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda 1.36 mg, kız çocuklarda 1.02 mg, 19-30 yaş grubunda erkeklerde 1.43 mg, kadınlarda 1.11 mg, 31-50 yaş grubunda erkeklerde 1.52 mg, kadınlarda 1.15 mg, 51-64 yaş grubunda erkeklerde 1.43 mg, kadınlarda 1.14 mg, 65-74 yaş grubunda erkeklerde 1.32 mg, kadınlarda 1.02 mg, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde 1.14 mg, kadınlarda 0.96 mg olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde gebe kadınların günlük ortalama 1.39 mg ve emziren kadınların günlük ortalama 1.30 mg riboflavin aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.34. Bireylerin günlük B_2 vitamini (riboflavin) alımları (mg)

		Vitamin B_2 (mg)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	1.04	0.51	0.98	6.24	749	0.97	0.51	0.91	4.14	662
	Kır	0.94	0.49	0.83	3.00	364	0.88	0.47	0.80	4.61	353
	TOPLAM	1.01	0.50	0.94	6.24	1113	0.95	0.50	0.85	4.61	1015
6-8 yaş	Kent	1.10	0.55	1.00	4.00	207	1.07	0.55	0.98	3.34	183
	Kır	1.04	0.50	0.98	2.63	104	0.99	0.60	0.85	3.77	99
	TOPLAM	1.09	0.54	1.00	4.00	311	1.05	0.57	0.95	3.89	282
9-11 yaş	Kent	1.11	0.45	1.03	2.58	212	1.09	0.50	1.03	2.76	185
	Kır	1.16	1.00	0.95	10.40	113	1.05	0.47	1.02	2.35	101
	TOPLAM	1.12	0.64	1.01	10.43	325	1.08	0.49	1.02	2.81	286
12-14 yaş	Kent	1.34	0.72	1.24	5.46	183	1.06	0.45	1.01	2.64	178
	Kır	1.12	0.45	1.03	2.13	91	1.11	0.50	1.15	2.31	87
	TOPLAM	1.28	0.66	1.19	5.46	274	1.07	0.46	1.01	2.64	265
15-18 yaş	Kent	1.38	0.61	1.31	3.33	224	1.02	0.44	0.98	2.24	227
	Kır	1.28	0.58	1.22	3.01	94	1.04	0.57	0.96	5.19	123
	TOPLAM	1.36	0.60	1.28	3.39	318	1.02	0.48	0.96	5.19	350
19-30 yaş	Kent	1.41	0.79	1.27	6.70	541	1.11	0.56	1.06	6.99	730
	Kır	1.51	0.70	1.36	4.52	202	1.12	0.63	1.00	5.17	234
	TOPLAM	1.43	0.77	1.29	6.70	743	1.11	0.57	1.04	7.00	964
31-50 yaş	Kent	1.50	0.72	1.39	7.72	766	1.16	0.62	1.08	9.02	1355
	Kır	1.58	0.93	1.40	9.38	375	1.12	0.51	1.04	4.15	532
	TOPLAM	1.52	0.78	1.39	9.62	1141	1.15	0.60	1.07	9.02	1887
51-64 yaş	Kent	1.41	0.68	1.31	5.11	417	1.15	0.50	1.07	4.22	713
	Kır	1.46	0.76	1.33	6.68	305	1.13	0.56	1.05	3.67	455
	TOPLAM	1.43	0.70	1.32	6.81	722	1.14	0.52	1.06	4.22	1168
65-74 yaş	Kent	1.33	0.74	1.25	6.86	148	1.06	0.50	0.96	3.22	303
	Kır	1.31	0.53	1.25	3.26	182	0.96	0.49	0.88	2.86	242
	TOPLAM	1.32	0.65	1.25	6.86	330	1.02	0.50	0.93	3.22	545
75+ yaş	Kent	1.18	0.46	1.17	2.27	107	0.96	0.46	0.93	3.82	180
	Kır	1.06	0.48	1.03	2.61	98	0.94	0.74	0.81	7.61	173
	TOPLAM	1.14	0.47	1.12	2.66	205	0.96	0.58	0.88	7.61	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	1.45	1.55	1.16	11.42	100
	Kır	-	-	-	-	-	1.21	0.55	1.19	2.51	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	1.39	1.36	1.16	11.53	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	1.35	0.81	1.22	7.01	258
	Kır	-	-	-	-	-	1.18	0.53	1.08	2.65	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	1.30	0.75	1.17	7.02	379

B_6 Vitamini Alımı

Tablo 4.2.1.35'de Türkiye genelinde günlük ortalama B_6 vitamini alımlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda 0.97 mg, kız çocuklarda 0.89 mg, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda 1.12 mg, kız çocuklarda 1.10 mg, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda 1.24 mg, kız çocuklarda 1.23 mg, 12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda 1.48 mg, kız çocuklarda 1.23 mg, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda 1.48 mg, kız çocuklarda 1.21 mg, 19-30 yaş grubunda erkeklerde 1.63 mg, kadınlarda 1.34 mg, 31-50 yaş grubunda erkeklerde 1.64 mg, kadınlarda 1.32 mg, 51-64 yaş grubunda erkeklerde 1.61 mg, kadınlarda 1.34 mg, 65-74 yaş grubunda erkeklerde 1.44 mg, kadınlarda 1.18 mg, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde 1.29 mg, kadınlarda 1.06 mg olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde gebe kadınların günlük ortalama 1.49 mg ve emziren kadınların günlük ortalama 1.45 mg B_6 vitamini aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.35. Bireylerin günlük B_6 vitamini alımları (mg)

		Vitamin B_6 (mg)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	0.97	0.50	0.88	3.94	749	0.89	0.41	0.85	2.26	662
	Kır	0.95	0.48	0.84	2.97	364	0.88	0.42	0.82	2.49	353
	TOPLAM	0.97	0.49	0.88	3.94	1113	0.89	0.41	0.84	2.54	1015
6-8 yaş	Kent	1.14	0.53	1.07	2.56	207	1.12	0.49	1.13	2.26	183
	Kır	1.06	0.50	1.02	2.75	104	1.07	0.54	0.95	2.57	99
	TOPLAM	1.12	0.52	1.07	2.76	311	1.10	0.50	1.05	2.62	282
9-11 yaş	Kent	1.25	0.55	1.19	2.70	212	1.25	0.58	1.12	3.49	185
	Kır	1.20	0.56	1.13	2.89	113	1.18	0.49	1.05	2.26	101
	TOPLAM	1.24	0.55	1.16	2.89	325	1.23	0.55	1.11	3.58	286
12-14 yaş	Kent	1.54	0.74	1.41	3.70	183	1.24	0.54	1.08	2.94	178
	Kır	1.32	0.60	1.31	3.56	91	1.19	0.58	1.13	2.69	87
	TOPLAM	1.48	0.72	1.39	3.70	274	1.23	0.55	1.08	2.96	265
15-18 yaş	Kent	1.48	0.68	1.38	4.34	224	1.22	0.64	1.06	3.04	227
	Kır	1.47	0.75	1.40	4.68	94	1.20	0.52	1.10	2.81	123
	TOPLAM	1.48	0.69	1.38	4.68	318	1.21	0.60	1.07	3.12	350
19-30 yaş	Kent	1.52	0.70	1.44	7.11	541	1.33	1.01	1.22	14.85	730
	Kır	2.05	3.66	1.61	35.65	202	1.36	0.76	1.26	5.91	234
	TOPLAM	1.63	1.80	1.47	35.79	743	1.34	0.96	1.22	14.88	964
31-50 yaş	Kent	1.60	0.67	1.53	4.16	766	1.29	0.60	1.22	4.03	1355
	Kır	1.73	0.84	1.59	6.24	375	1.42	0.68	1.31	6.72	532
	TOPLAM	1.64	0.72	1.56	6.26	1141	1.32	0.62	1.23	6.86	1887
51-64 yaş	Kent	1.60	0.67	1.50	5.33	417	1.32	0.57	1.22	3.78	713
	Kır	1.64	0.78	1.54	5.06	305	1.37	0.67	1.29	3.43	455
	TOPLAM	1.61	0.71	1.50	5.33	722	1.34	0.60	1.24	3.78	1168
65-74 yaş	Kent	1.37	0.65	1.26	3.52	148	1.20	0.66	1.06	3.92	303
	Kır	1.52	0.68	1.36	4.03	182	1.15	0.60	1.00	3.12	242
	TOPLAM	1.44	0.67	1.33	4.03	330	1.18	0.64	1.05	3.98	545
75+ yaş	Kent	1.33	0.57	1.36	3.40	107	1.05	0.51	0.99	3.52	180
	Kır	1.22	0.68	1.02	3.51	98	1.07	0.55	1.00	4.16	173
	TOPLAM	1.29	0.62	1.27	3.57	205	1.06	0.52	0.99	4.18	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	1.53	0.92	1.34	5.60	100
	Kır	-	-	-	-	-	1.39	0.56	1.33	3.04	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	1.49	0.84	1.34	5.84	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	1.47	0.69	1.36	3.90	258
	Kır	-	-	-	-	-	1.37	0.63	1.29	3.26	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	1.45	0.67	1.34	3.90	379

C Vitamini Alımı

Tablo 4.2.1.36'da Türkiye genelinde günlük ortalama C vitamini alımlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda 71 mg, kız çocuklarda 71 mg, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda 84 mg, kız çocuklarda 90 mg, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda 96 mg, kız çocuklarda 111 mg , 12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda 115 mg, kız çocuklarda 99 mg, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda 111 mg, kız çocuklarda 115 mg, 19-30 yaş grubunda erkeklerde 124 mg, kadınlarda 127 mg, 31-50 yaş grubunda erkeklerde 140 mg, kadınlarda 137 mg, 51-64 yaş grubunda erkeklerde 163 mg, kadınlarda 154 mg, 65-74 yaş grubunda erkeklerde 147 mg, kadınlarda 123 mg, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde 129 mg, kadınlarda 121 mg olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde gebe kadınların günlük ortalama 166 mg ve emziren kadınların günlük ortalama 142 mg C vitamini aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.36. Bireylerin günlük C vitamini alımları (mg)

		Vitamin C (mg)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{x}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{x}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	70.72	64.49	55.19	471.61	749	70.39	62.44	51.02	333.83	662
	Kır	72.09	63.72	56.79	375.32	364	72.18	68.72	49.27	386.43	353
	TOPLAM	71.11	64.22	55.94	471.61	1113	70.96	64.45	50.58	386.43	1015
6-8 yaş	Kent	85.64	70.08	70.71	462.04	207	94.38	80.59	74.65	486.58	183
	Kır	78.20	83.84	62.09	579.36	104	81.36	62.95	73.04	415.10	99
	TOPLAM	83.84	73.57	69.21	580.14	311	90.33	75.68	74.65	487.47	282
9-11 yaş	Kent	101.03	87.71	75.91	432.37	212	114.13	91.74	88.70	568.51	185
	Kır	83.15	70.39	64.82	349.95	113	104.05	84.90	83.12	500.39	101
	TOPLAM	96.37	83.83	75.32	432.37	325	111.05	89.71	87.35	568.51	286
12-14 yaş	Kent	119.19	95.69	92.07	669.99	183	104.69	93.58	85.28	518.66	178
	Kır	102.71	79.77	83.42	392.00	91	84.48	94.52	64.10	665.65	87
	TOPLAM	114.93	92.01	87.69	669.99	274	99.29	94.13	76.87	665.65	265
15-18 yaş	Kent	112.30	84.47	86.63	530.68	224	118.45	106.80	85.32	556.14	227
	Kır	107.59	107.33	93.75	821.66	94	108.18	75.97	94.85	427.80	123
	TOPLAM	111.09	90.80	88.46	821.66	318	115.43	98.76	89.04	556.14	350
19-30 yaş	Kent	121.26	109.17	90.66	1008.08	541	126.42	98.76	103.47	667.20	730
	Kır	134.15	112.93	107.01	716.59	202	131.41	113.94	113.67	863.74	234
	TOPLAM	123.96	110.05	93.29	1008.08	743	127.43	101.98	105.25	863.74	964
31-50 yaş	Kent	136.23	108.27	108.17	703.10	766	138.20	107.17	112.31	824.70	1355
	Kır	149.60	126.14	121.80	842.11	375	133.31	107.96	113.63	753.89	532
	TOPLAM	139.52	113.04	111.34	842.11	1141	137.21	107.32	112.54	824.70	1887
51-64 yaş	Kent	166.42	135.96	134.57	1044.45	417	155.19	112.18	127.48	705.70	713
	Kır	153.99	136.41	122.26	894.34	305	150.64	138.50	111.79	1030.39	455
	TOPLAM	162.61	136.13	127.69	1044.45	722	153.83	120.57	123.08	1030.40	1168
65-74 yaş	Kent	140.67	98.35	123.60	496.42	148	122.44	99.35	95.50	508.52	303
	Kır	154.80	120.17	132.18	646.78	182	122.82	118.03	88.33	756.04	242
	TOPLAM	147.07	108.79	126.88	647.28	330	122.58	106.28	91.08	756.04	545
75+ yaş	Kent	134.32	93.57	123.01	495.74	107	127.88	119.63	102.81	860.45	180
	Kır	120.27	113.87	89.02	547.93	98	108.62	109.14	83.32	967.50	173
	TOPLAM	128.93	101.71	105.19	548.55	205	120.54	115.88	96.70	967.50	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	178.44	147.05	146.67	688.02	100
	Kır	-	-	-	-	-	129.03	74.11	126.02	317.71	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	165.48	133.42	131.12	689.56	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	151.81	124.19	121.43	801.57	258
	Kır	-	-	-	-	-	116.26	111.71	91.38	824.70	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	142.09	121.80	116.30	824.70	379

D Vitamini Alımı

Tablo 4.2.1.37'de Türkiye genelinde günlük ortalama D vitamini alımlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda 0.91 mcg, kız çocuklarda 0.89 mcg, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda 1.56 mcg, kız çocuklarda 1.10 mcg, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda 0.98 mcg, kız çocuklarda 0.94 mcg, 12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda 1.16 mcg, kız çocuklarda 1.00 mcg, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda 1.14 mcg, kız çocuklarda 0.81 mcg, 19-30 yaş grubunda erkeklerde 1.13 mcg, kadınlarda 0.93 mcg, 31-50 yaş grubunda erkeklerde 1.33 mcg, kadınlarda 0.89 mcg, 51-64 yaş grubunda erkeklerde 1.27 mcg, kadınlarda 0.66 mcg, 65-74 yaş grubunda erkeklerde 1.19 mcg, kadınlarda 0.51 mcg, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde 0.59 mcg, kadınlarda 0.97 mcg olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde gebe kadınların günlük ortalama 0.96 mcg ve emziren kadınların günlük ortalama 0.85 mcg D vitamini aldıkları görülmektedir.

Not: Bu miktarlar sadece besinlerle alınan D vitamini miktarları olduğu için, gerçek D vitamini alımını göstermemektedir.

Tablo 4.2.1.37. Bireylerin günlük D vitamini alımları (mcg)

		Vitamin D (mcg)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{x}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{x}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	0.96	0.99	0.89	10.26	749	0.91	1.20	0.68	22.00	662
	Kır	0.77	1.59	0.50	32.32	364	0.87	2.31	0.30	27.33	353
	TOPLAM	0.91	1.20	0.80	32.32	1113	0.89	1.63	0.58	27.33	1015
6-8 yaş	Kent	1.51	5.20	0.90	74.62	207	1.20	1.75	1.00	20.90	183
	Kır	1.72	5.12	0.60	31.47	104	0.90	3.48	0.24	41.52	99
	TOPLAM	1.56	5.17	0.89	74.62	311	1.10	2.42	0.90	41.52	282
9-11 yaş	Kent	0.91	1.52	0.68	16.60	212	1.01	1.02	0.80	7.00	185
	Kır	1.19	4.06	0.68	42.76	113	0.76	0.81	0.54	3.77	101
	TOPLAM	0.98	2.44	0.68	42.76	325	0.94	0.97	0.75	7.00	286
12-14 yaş	Kent	1.06	2.30	0.70	40.92	183	0.83	0.90	0.63	3.90	178
	Kır	1.42	4.64	0.30	41.92	91	1.47	5.30	0.60	41.38	87
	TOPLAM	1.16	3.08	0.58	41.92	274	1.00	2.85	0.60	41.38	265
15-18 yaş	Kent	1.18	1.52	0.90	13.32	224	0.78	1.01	0.57	17.20	227
	Kır	1.01	1.13	0.80	3.90	94	0.87	2.22	0.40	21.90	123
	TOPLAM	1.14	1.43	0.90	13.32	318	0.81	1.47	0.50	21.90	350
19-30 yaş	Kent	1.14	2.37	0.84	71.28	541	0.88	2.35	0.55	78.80	730
	Kır	1.08	1.95	0.75	28.50	202	1.14	3.70	0.34	42.79	234
	TOPLAM	1.13	2.28	0.84	71.28	743	0.93	2.68	0.50	78.80	964
31-50 yaş	Kent	1.38	3.94	0.71	75.00	766	0.91	2.20	0.44	36.00	1355
	Kır	1.16	2.70	0.51	30.30	375	0.80	2.16	0.33	39.90	532
	TOPLAM	1.33	3.67	0.64	75.00	1141	0.89	2.19	0.40	39.90	1887
51-64 yaş	Kent	1.19	4.13	0.45	39.90	417	0.60	1.24	0.23	28.60	713
	Kır	1.47	5.89	0.42	66.80	305	0.82	3.14	0.17	50.47	455
	TOPLAM	1.27	4.74	0.44	66.80	722	0.66	2.00	0.22	50.47	1168
65-74 yaş	Kent	1.43	5.60	0.15	43.34	148	0.48	1.25	0.05	20.53	303
	Kır	0.90	3.21	0.20	47.40	182	0.56	1.83	0.08	25.52	242
	TOPLAM	1.19	4.67	0.15	47.40	330	0.51	1.48	0.05	25.52	545
75+ yaş	Kent	0.48	0.68	0.14	3.73	107	1.22	6.10	0.04	60.00	180
	Kır	0.76	1.75	0.12	15.70	98	0.57	1.58	0.10	21.36	173
	TOPLAM	0.59	1.21	0.14	15.70	205	0.97	4.90	0.05	60.00	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	1.09	3.00	0.55	41.32	100
	Kır	-	-	-	-	-	0.60	0.89	0.20	4.76	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	0.96	2.62	0.45	41.32	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	0.90	1.09	0.84	20.65	258
	Kır	-	-	-	-	-	0.70	1.07	0.45	9.79	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	0.85	1.09	0.73	20.65	379

K Vitamini Alımı

Tablo 4.2.1.38'de Türkiye genelinde günlük ortalama K vitamini alımlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda 173 mcg, kız çocuklarda 175 mcg, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda 220 mcg, kız çocuklarda 229 mcg, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda 234 mcg, kız çocuklarda 275 mcg, 12-14 yaş grubunda erkek çocuklarda 297 mcg, kız çocuklarda 245 mcg, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda 296 mcg, kız çocuklarda 286 mcg, 19 -30 yaş grubunda erkeklerde 318 mcg, kadınlarda 309 mcg, 31-50 yaş grubunda erkeklerde 367 mcg, kadınlarda 341 mcg, 51-64 yaş grubunda erkeklerde 371 mcg, kadınlarda 359 mcg, 65-74 yaş grubunda erkeklerde 384 mcg, kadınlarda 313 mcg, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde 330 mcg, kadınlarda 292 mcg olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde gebe kadınların günlük ortalama 332 mcg ve emziren kadınların günlük ortalama 347 mcg K vitamini aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.38. Bireylerin günlük K vitamini alımları (mcg)

		Vitamin K (mcg)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{x}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{x}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	169.65	131.38	140.96	1050.12	749	177.57	155.46	138.86	2110.76	662
	Kır	180.96	138.61	139.66	1016.15	364	169.42	144.53	131.51	1355.86	353
	TOPLAM	172.91	133.49	140.96	1050.12	1113	174.97	151.98	135.06	2110.76	1015
6-8 yaş	Kent	232.18	189.55	190.77	1385.35	207	237.25	159.21	204.00	803.86	183
	Kır	182.29	116.16	147.91	560.74	104	212.05	182.39	159.87	859.78	99
	TOPLAM	220.08	175.74	180.97	1385.35	311	229.42	166.84	191.15	871.08	282
9-11 yaş	Kent	235.02	153.52	205.47	1412.85	212	278.55	220.00	212.59	1654.36	185
	Kır	231.19	168.12	188.21	907.20	113	266.79	228.52	206.09	1344.92	101
	TOPLAM	234.02	157.25	198.77	1414.42	325	274.96	222.38	208.44	1654.36	286
12-14 yaş	Kent	297.64	207.57	233.19	949.00	183	248.15	195.03	184.16	1048.73	178
	Kır	293.71	223.22	233.02	1306.24	91	235.55	161.07	187.68	682.10	87
	TOPLAM	296.62	211.41	233.19	1306.24	274	244.79	186.43	186.29	1048.73	265
15-18 yaş	Kent	309.33	216.74	234.57	1107.84	224	293.24	241.64	198.29	1225.02	227
	Kır	257.58	147.82	235.95	590.01	94	269.98	203.51	223.48	1745.64	123
	TOPLAM	296.05	202.44	235.95	1107.84	318	286.39	231.10	208.82	1752.45	350
19-30 yaş	Kent	311.08	253.84	248.45	2325.13	541	306.27	225.01	249.41	1510.67	730
	Kır	344.91	219.93	294.85	1016.53	202	318.93	290.06	218.00	2010.25	234
	TOPLAM	318.16	247.44	260.99	2325.13	743	308.84	239.51	246.45	2012.95	964
31-50 yaş	Kent	355.76	238.17	307.07	2069.26	766	338.16	278.52	275.05	3518.41	1355
	Kır	400.65	310.75	311.23	1880.46	375	350.99	307.38	278.66	3589.58	532
	TOPLAM	366.80	258.56	308.17	2069.26	1141	340.77	284.59	276.42	3603.18	1887
51-64 yaş	Kent	375.12	353.05	295.07	3621.80	417	347.45	273.95	278.47	2966.15	713
	Kır	362.33	272.08	293.43	1946.99	305	387.61	382.98	282.21	4015.30	455
	TOPLAM	371.20	330.25	295.07	3621.80	722	359.43	310.81	279.25	4022.25	1168
65-74 yaş	Kent	380.95	292.68	314.84	2080.58	148	315.73	244.93	245.22	1701.68	303
	Kır	387.69	353.89	280.29	3076.36	182	308.18	338.31	215.24	3647.35	242
	TOPLAM	384.00	321.24	293.47	3076.36	330	313.01	281.66	232.52	3650.19	545
75+ yaş	Kent	327.53	266.55	289.91	2798.35	107	303.16	267.80	215.52	2031.13	180
	Kır	335.07	301.62	242.60	1760.63	98	273.77	226.45	209.46	1452.45	173
	TOPLAM	330.42	279.59	285.90	2798.35	205	291.95	252.75	215.52	2031.13	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	331.68	357.06	233.36	2244.51	100
	Kır	-	-	-	-	-	333.99	279.99	276.15	1665.14	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	332.28	337.62	246.14	2244.51	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	366.00	264.83	306.63	3136.35	258
	Kır	-	-	-	-	-	295.72	214.78	243.73	1195.12	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	346.78	253.81	288.33	3141.59	379

E Vitamini Alımı

Tablo 4.2.1.39'da Türkiye genelinde günlük ortalama E vitamini alımlarının; 2-5 yaş grubunda erkek çocuklarda 11.6 mg, kız çocuklarda 10.6 mg, 6-8 yaş grubunda erkek çocuklarda 14.2 mg, kız çocuklarda 14.5 mg, 9-11 yaş grubunda erkek çocuklarda 14.3 mg, kız çocuklarda 14.2 mg, 12-14 yaş erkek çocuklarda 17.9 mg, kız çocuklarda 15.4 mg, 15-18 yaş grubunda erkek çocuklarda 16.7 mg, kız çocuklarda 16.3 mg, 19-30 yaş grubunda erkeklerde 17.6 mg, kadınlarda 15.4 mg, 31-50 yaş grubunda erkeklerde 17.3 mg, kadınlarda 15.6 mg, 51-64 yaş grubunda erkeklerde 15.5 mg, kadınlarda 13.7 mg, 65-74 yaş grubunda erkeklerde 14.5 mg, kadınlarda 12.9 mg, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerde 11.9 mg, kadınlarda 10.5 mg olduğu görülmektedir. Yine aynı tabloda, Türkiye genelinde gebe kadınların günlük ortalama 15.9 mg ve emziren kadınların günlük ortalama 17.7 mg E vitamini aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.2.1.39. Bireylerin günlük E vitamini alımları (mg)

		Vitamin E (mg)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	11.75	8.59	9.38	56.90	749	10.31	7.10	8.84	63.17	662
	Kır	11.22	9.42	8.56	51.82	364	11.07	9.17	8.70	62.46	353
	TOPLAM	11.60	8.83	9.22	56.90	1113	10.55	7.82	8.84	63.17	1015
6-8 yaş	Kent	14.51	10.09	12.29	66.86	207	14.61	10.65	11.92	54.61	183
	Kır	13.24	11.30	10.02	66.91	104	14.25	9.58	11.48	45.10	99
	TOPLAM	14.20	10.39	12.18	67.35	311	14.50	10.32	11.83	54.61	282
9-11 yaş	Kent	14.90	11.50	11.15	60.52	212	14.67	9.03	13.01	67.88	185
	Kır	12.52	10.90	9.51	69.10	113	13.28	9.19	10.63	42.77	101
	TOPLAM	14.28	11.38	10.85	69.10	325	14.24	9.09	12.49	67.88	286
12-14 yaş	Kent	18.78	15.20	13.41	107.08	183	15.14	10.01	13.12	64.47	178
	Kır	15.36	12.52	11.39	61.18	91	15.92	14.43	11.50	62.63	87
	TOPLAM	17.90	14.61	13.13	107.08	274	15.35	11.34	11.96	65.05	265
15-18 yaş	Kent	16.99	12.63	14.00	77.70	224	17.42	13.79	12.22	77.07	227
	Kır	15.67	13.06	11.86	68.28	94	13.58	10.38	10.12	56.24	123
	TOPLAM	16.65	12.75	13.73	77.70	318	16.29	12.99	11.17	77.61	350
19-30 yaş	Kent	17.44	12.92	14.31	76.27	541	15.47	10.92	12.28	75.52	730
	Kır	18.23	12.36	15.45	74.93	202	14.99	10.34	13.30	48.93	234
	TOPLAM	17.60	12.81	14.44	76.27	743	15.38	10.80	12.32	75.52	964
31-50 yaş	Kent	17.23	11.82	14.37	66.67	766	15.26	11.13	12.47	79.42	1355
	Kır	17.52	12.18	15.05	84.18	375	16.92	13.92	13.60	120.17	532
	TOPLAM	17.30	11.90	14.48	84.20	1141	15.60	11.77	12.78	120.56	1887
51-64 yaş	Kent	15.44	12.20	12.21	77.15	417	13.39	9.22	11.25	72.07	713
	Kır	15.64	11.02	13.24	90.61	305	14.25	10.96	11.68	85.13	455
	TOPLAM	15.50	11.84	12.60	90.61	722	13.65	9.77	11.34	85.13	1168
65-74 yaş	Kent	14.87	11.46	11.13	66.28	148	12.76	10.78	9.92	94.02	303
	Kır	13.96	10.48	10.97	58.33	182	13.20	12.48	9.36	73.13	242
	TOPLAM	14.46	11.02	11.13	67.04	330	12.92	11.40	9.77	94.02	545
75+ yaş	Kent	11.42	6.78	10.95	42.15	107	10.54	7.72	8.29	52.47	180
	Kır	12.69	9.34	12.00	46.25	98	10.52	9.78	7.68	51.62	173
	TOPLAM	11.91	7.86	10.95	46.49	205	10.53	8.55	8.29	52.50	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	16.26	11.22	13.67	45.39	100
	Kır	-	-	-	-	-	14.99	9.18	12.38	39.72	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	15.92	10.70	12.82	45.78	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	18.77	12.51	16.74	61.23	258
	Kır	-	-	-	-	-	14.76	10.20	13.51	64.22	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	17.67	12.04	15.44	64.22	379

4.2.2. Besin Gruplarının Günlük Tüketim Miktarı

Bu bölümde bireylerin, yaşa, cinsiyete ve yerleşim yerlerine (kent/kır) göre besin gruplarının günlük tüketim miktarlarına ilişkin ortalama, standart sapma, medyan ve range değerleri Tablo 4.2.2.1-4.2.2.12.3'de verilmiştir. Yetişkin bireylerin (19 yaş ve üzeri) günlük ortalama kişi başına besin alım miktarları ise Ek 2'de sunulmuştur.

Besin gruplarında yer alan besinler aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır. Besin gruplaması "Et grubu besinler", "Yumurta", "Kurubaklagiller, sertkabuklu yemişler/yağlı tohumlar vb.", "Süt ve süt ürünleri", "Taze sebze ve meyve grubu", "Ekmek grubu", "Tahıllar grubu", "Su", "Alkolsüz içecekler", "Alkollü içecekler", "Yağ grubu", "Şekerli Besinler" şeklinde yapılmıştır.

4.2.2.1.Et Grubu Besinler

Tablo 4.2.2.1. et grubu besinlerin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre günlük tüketim miktarlarına ilişkin ortalama, standart sapma ve range değerleri verilmiştir.

2-5 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde et grubu besinlerin günlük tüketim miktarının bu yaş grubu erkek çocuklarda ortalama 29.4 g, kız çocuklarda ise ortalama 24.7 g olduğu bulunmuştur. Yerleşim yerlerine göre bakıldığında, kentsel kesimdeki erkek ve kız çocuklarının et grubu besinleri günlük tüketim miktarlarının sırasıyla ortalama 32.0 g ve 27.3 g, kırsal kesimde ise 22.9 g ve 19.2 g olduğu görülmüştür.

6-8 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde günlük et grubu besinlerin tüketim miktarının bu yaş grubu erkek çocuklarda ortalama 40.7 g, kız çocuklarda ise ortalama 32.7 g olduğu bulunmuştur. Yerleşim yerlerine göre bakıldığında, erkek çocuklarda günlük et grubu besin tüketiminin kentsel ve kırsal kesimde sırasıyla, ortalama 40.8 g ve 40.2 g iken, kız çocuklarda sırasıyla ortalama 40.2 g ve 16.1 g olduğu görülmüştür.

9-11 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde et grubu besinlerin günlük ortalama tüketim miktarının bu yaş grubu erkek çocuklarda 49.2 g, kız çocuklarda ise 40.7 g olduğu bulunmuştur. Et grubu besinlerin günlük ortalama tüketiminin kentsel ve kırsal kesimdeki erkek çocuklarda sırasıyla 54.2 g ve 35.2 g, kız çocuklarda ise sırasıyla 47.8 g ve 24.6 g olduğu görülmüştür.

12-14 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde et grubu besinlerin günlük ortalama tüketim miktarının bu yaş grubu erkek çocuklarda 67.4 g, kız çocuklarda ise 37.7 g olduğu bulunmuştur. Et grubu besinlerin günlük ortalama tüketiminin kentsel ve kırsal kesimdeki erkek çocuklarda sırasıyla 79.3 g ve 33.2 g, kız çocuklarda ise sırasıyla 41.4 g ve 27.7 g olduğu görülmüştür.

15-18 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde et grubu besinlerin günlük ortalama tüketim miktarının bu yaş grubu erkek çocuklarda 62.1 g, kız çocuklarda ise 36.1 g olduğu bulunmuştur. Yerleşim yerlerine göre, günlük ortalama et grubu besinlerin tüketiminin kentsel ve kırsal kesimdeki erkek çocuklarda sırasıyla 67.4 g ve 46.8 g, kız çocuklarda 41.2 g ve 23.7 g olduğu görülmüştür.

19-30 yaş grubu yetişkinler: Türkiye genelinde et grubu besinlerin günlük ortalama tüketiminin bu yaş grubu erkeklerde 89.6 g, kadınlarda ise 55.0 g olduğu bulunmuştur. Et grubu besinlerin günlük ortalama tüketiminin kentsel ve kırsal kesimdeki erkeklerde sırasıyla 92.4 g ve 79.0 g iken kadınlarda ise sırasıyla 59.6 grama karşın 36.8 g olduğu görülmüştür.

31-50 yaş grubu yetişkinler: Türkiye genelinde et grubu besinlerin günlük ortalama tüketimi bu yaş grubu erkeklerde 91.4 g, kadınlarda ise 47.4 g olarak bulunmuştur. Kentsel yerleşim bölgelerinde et grubu besinlerin günlük ortalama tüketim miktarı erkeklerde 98.6 g, kadınlarda 48.9 g iken, kırsal bölgede sırasıyla 69.5 g ve 41.5 g olduğu görülmüştür.

51-64 yaş grubu bireyler: Türkiye genelinde et grubu besinlerin günlük ortalama tüketiminin bu yaş grubu erkeklerde 67.8 g, kadınlarda 38.3 g olduğu bulunmuştur.

Kentsel bölgelerde yaşayan erkek ve kadın bireylerin et grubu besinleri günlük ortalama tüketim miktarları sırasıyla 72.6 g ve 40.6 g iken, kırsal bölgelerde yaşayan erkek ve kadınlarda sırasıyla 56.9 g ve 33.0 gram olduğu görülmüştür.

65-74 yaş grubu bireyler: Türkiye genelinde et grubu besinlerin günlük ortalama tüketiminin bu yaş grubu erkeklerde 43.3 g, kadınlarda 34.5 g olduğu bulunmuştur. Kentsel yerleşim bölgelerinde et grubu besinlerin günlük ortalama tüketim miktarı erkeklerde 42.5 g, kadınlarda 40.2 g iken, kırsal bölgelerde sırasıyla 44.2 g ve 24.3 g olduğu görülmüştür.

75 yaş ve üzeri bireyler: Türkiye genelinde et grubu besinlerin günlük ortalama tüketiminin bu yaş grubu erkeklerde 43.2 g, kadınlarda 27.5 g olduğu bulunmuştur. Yerleşim bölgelerine göre, erkeklerde kentsel yerleşim bölgelerdeki günlük ortalama et grubu besinlerin tüketim miktarı 56.6 g, kırsal bölgelerde 21.6 g bulunmuştur. Kadınlarda ise kentsel alandaki günlük ortalama tüketim 28.9 g, kırsal yerleşim bölgelerinde 25.4 gramdır.

Gebe ve emziren kadınlar: Türkiye genelinde gebe kadınların et grubu besinleri günlük ortalama tüketim miktarı 38.8 g, emzikli kadınların 41.1 g olduğu görülmüştür. Yerleşim yerlerine göre gebe kadınların et grubu besinleri tüketim miktarı kentsel ve kırsal bölgelerde sırasıyla 39.0 g ve 38.5 gram iken, emziren kadınlarda sırasıyla 46.1 g ve 27.9 gramdır.

Tablo 4.2.2.1. Et grubu besinlerin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre tüketim miktarları (g/gün)

		ET GRUBU BESİNLER (g)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	31.96	55.23	0.00	371.00	749	27.26	43.37	0.00	244.00	662
	Kır	22.94	46.30	0.00	310.00	364	19.24	39.14	0.00	231.00	353
	TOPLAM	29.36	52.93	0.00	371.00	1113	24.70	42.20	0.00	244.00	1015
6-8 yaş	Kent	40.83	59.51	0.00	339.00	207	40.22	64.70	12.50	400.00	183
	Kır	40.18	67.48	0.00	250.00	104	16.10	37.63	0.00	264.00	99
	TOPLAM	40.67	61.42	0.00	339.00	311	32.73	58.68	0.00	400.00	282
9-11 yaş	Kent	54.15	75.80	30.00	444.50	212	47.79	83.92	0.00	408.50	185
	Kır	35.19	66.54	0.00	333.00	113	24.56	48.63	0.00	255.00	101
	TOPLAM	49.21	73.88	10.00	444.50	325	40.70	75.62	0.00	408.50	286
12-14 yaş	Kent	79.31	99.40	40.00	576.00	183	41.38	71.22	0.00	516.00	178
	Kır	33.22	57.55	0.00	326.00	91	27.72	77.56	0.00	564.50	87
	TOPLAM	67.38	92.60	30.00	576.00	274	37.73	73.11	0.00	564.50	265
15-18 yaş	Kent	67.42	92.38	30.00	600.00	224	41.24	69.54	0.00	400.00	227
	Kır	46.84	71.51	0.00	280.00	94	23.65	54.49	0.00	364.00	123
	TOPLAM	62.14	87.90	25.90	600.00	318	36.06	65.91	0.00	400.00	350
19-30 yaş	Kent	92.44	107.68	60.00	711.00	541	59.56	82.63	21.00	869.00	730
	Kır	78.95	106.42	28.00	545.00	202	36.79	69.42	0.00	700.00	234
	TOPLAM	89.62	107.52	60.00	711.00	743	54.95	80.62	16.00	869.00	964
31-50 yaş	Kent	98.58	106.58	80.00	740.00	766	48.91	75.89	12.00	896.90	1355
	Kır	69.48	106.89	0.00	793.80	375	41.46	76.01	0.00	516.00	532
	TOPLAM	91.42	107.36	60.00	793.80	1141	47.40	75.95	0.00	896.90	1887
51-64 yaş	Kent	72.62	93.66	40.00	450.00	417	40.60	62.45	0.00	516.00	713
	Kır	56.91	101.55	0.00	682.50	305	32.99	66.77	0.00	348.00	455
	TOPLAM	67.81	96.35	20.00	682.50	722	38.33	63.82	0.00	516.00	1168
65-74 yaş	Kent	42.45	59.62	0.00	294.00	148	40.23	61.94	0.00	458.00	303
	Kır	44.22	73.77	0.00	360.00	182	24.33	60.79	0.00	400.00	242
	TOPLAM	43.25	66.28	0.00	360.00	330	34.50	61.91	0.00	458.00	545
75+ yaş	Kent	56.64	76.67	30.00	516.00	107	28.87	58.20	0.00	333.00	180
	Kır	21.63	52.35	0.00	286.00	98	25.35	51.65	0.00	350.00	173
	TOPLAM	43.21	70.29	0.00	516.00	205	27.53	55.71	0.00	350.00	353
Gebe kadın	Kent	.	.	.	.	.	38.96	66.39	0.00	284.00	100
	Kır	.	.	.	.	.	38.45	83.08	0.00	513.50	43
	TOPLAM	.	.	.	.	.	38.82	70.85	0.00	513.50	143
Emziren kadın	Kent	.	.	.	.	.	46.05	81.35	0.00	676.00	258
	Kır	.	.	.	.	.	27.94	64.97	0.00	485.00	121
	TOPLAM	.	.	.	.	.	41.10	77.55	0.00	676.00	379

4.2.2.2 Yumurta

Tablo 4.2.2.2.'de yumurtanın cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre günlük tüketim miktarlarına ilişkin ortalama, standart sapma, medyan ve range değerleri verilmiştir.

2-5 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde bu yaş grubunda günlük ortalama yumurta tüketim miktarı erkek çocuklarda 28.1 g, kız çocuklarda 25.2 g bulunmuştur. Yerleşim yerlerine göre, kentsel kesimdeki erkek ve kız çocuklarının günlük ortalama yumurta tüketim miktarları sırasıyla 30.0 g ve 27.3 g iken, kırsal kesimde sırasıyla 23.5 g ve 20.7 g olduğu görülmüştür.

6-8 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde bu yaş grubunda günlük ortalama yumurta tüketim miktarı erkek çocuklarda 28.5 g, kız çocuklarda 29.0 g bulunmuştur. Yerleşim yerlerine göre, kentsel ve kırsal kesimdeki erkek çocukların günlük ortalama yumurta tüketim miktarları sırasıyla 28.4 g ve 28.9 g iken, kız çocuklarda sırasıyla 32.3 g ve 21.5 g olduğu görülmüştür.

9-11 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde bu yaş grubunda günlük ortalama yumurta tüketim miktarı erkek çocuklarda 26.6 g, kız çocuklarda 28.6 g bulunmuştur. Yerleşim yerlerine göre, kentsel ve kırsal kesimdeki erkek çocukların günlük ortalama yumurta tüketim miktarları sırasıyla 26.3 g ve 27.6 g iken, kız çocuklarda sırasıyla 30.2 g ve 24.9 g olduğu görülmüştür.

12-14 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde bu yaş grubunda günlük ortalama yumurta tüketim miktarı erkek çocuklarda 27.8 g, kız çocuklarda ise 26.1 gramdır. Yerleşim yerlerine göre, kentsel kırsal kesimdeki erkek çocukların günlük ortalama yumurta tüketim miktarları sırasıyla 29.3 g ve 23.4 g iken, kız çocuklarda sırasıyla 26.9 g ve 23.9 g olduğu görülmüştür.

15-18 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde bu yaş grubunda günlük ortalama yumurta tüketim miktarı erkek çocuklarda 28.9 g, kız çocuklarda ise 19.8 gramdır.

Yerleşim yerlerine göre, kentsel ve kırsal kesimdeki erkek çocukların günlük ortalama yumurta tüketim miktarları sırasıyla 27.8 g ve 32.0 g iken, kız çocuklarda sırasıyla 20.2 g ve 18.8 g olduğu görülmüştür.

19-30 yaş grubu yetişkinler: Türkiye genelinde bu yaş grubunda günlük ortalama yumurta tüketim miktarı erkeklerde 29.8 g, kadınlarda ise 22.8 gramdır. Yerleşim yerlerine göre, kentsel ve kırsal kesimdeki erkeklerin günlük ortalama yumurta tüketimi sırasıyla 29.0 g ve 32.6 g iken, kadınların sırasıyla 23.5 g ve 20.1 gramdır.

31-50 yaş grubu yetişkinler: Türkiye genelinde bu yaş grubunda günlük ortalama yumurta tüketim miktarı erkeklerde 25.7 g, kadınlarda ise 21.4 gramdır. Yerleşim yerlerine göre, kentsel ve kırsal kesimdeki erkeklerin günlük ortalama yumurta tüketimi sırasıyla 25.1 g ve 27.5 g iken, kadınların sırasıyla 21.6 g ve 20.7 gramdır.

51-64 yaş grubu bireyler: Türkiye genelinde bu yaş grubunda günlük ortalama yumurta tüketim miktarı erkeklerde 23.4 g, kadınlarda ise 18.8 gramdır. Yerleşim yerlerine göre, kentsel ve kırsal kesimdeki erkeklerin günlük ortalama yumurta tüketimi sırasıyla 22.5 g ve 25.5 g iken, kadınların sırasıyla 18.6 g ve 19.3 gramdır.

65-74 yaş grubu bireyler: Türkiye genelinde bu yaş grubunda günlük ortalama yumurta tüketim miktarı erkeklerde 21.2 g, kadınlarda ise 13.9 gramdır. Yerleşim yerlerine göre kentsel ve kırsal kesimdeki erkeklerin günlük ortalama yumurta tüketimi sırasıyla 19.1 g ve 23.8 g iken, kadınların sırasıyla 13.0 g ve 15.4 gramdır.

75 yaş ve üzeri bireyler: Türkiye genelinde bu yaş grubunda günlük ortalama yumurta tüketim miktarı erkeklerde 18.8 g, kadınlarda ise 14.1 gramdır. Yerleşim yerlerine göre kentsel ve kırsal kesimdeki erkeklerin günlük ortalama yumurta tüketimi sırasıyla 16.2 g ve 23.2 g iken, kadınların sırasıyla 12.8 g ve 16.3 gramdır.

Gebe ve emziren kadınlar: Türkiye genelinde gebe kadınların yumurtayı günlük ortalama tüketim miktarı 24.4 g, emzikli kadınlarda 27.1 g olduğu görülmüştür. Yerleşim yerlerine göre gebe kadınların günlük ortalama yumurta tüketimi kentsel ve kırsal bölgelerde sırasıyla 27.1 g ve 16.6 g iken, emziren kadınlarda sırasıyla 29.1 g ve 21.9 gramdır.

Tablo 4.2.2.2. Yumurtanın cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre tüketim miktarları (g/gün)

		YUMURTA (g)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{x}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{x}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	29.96	28.76	25.00	186.00	749	27.30	28.13	22.00	136.00	662
	Kır	23.46	28.06	10.00	120.00	364	20.70	27.65	0.00	125.00	353
	TOPLAM	28.08	28.69	24.40	186.00	1113	25.19	28.12	15.00	136.00	1015
6-8 yaş	Kent	28.40	29.87	22.00	142.00	207	32.33	26.68	39.00	111.00	183
	Kır	28.94	35.23	24.60	152.00	104	21.53	33.37	0.00	140.00	99
	TOPLAM	28.53	31.19	22.00	152.00	311	28.98	29.30	22.00	140.00	282
9-11 yaş	Kent	26.32	30.85	17.50	178.00	212	30.24	33.97	22.00	150.00	185
	Kır	27.55	30.94	11.00	103.40	113	24.94	29.99	3.00	116.00	101
	TOPLAM	26.64	30.84	17.50	178.00	325	28.62	32.86	20.00	150.00	286
12-14 yaş	Kent	29.30	35.58	13.00	131.00	183	26.93	38.06	10.00	195.00	178
	Kır	23.37	37.64	0.00	220.00	91	23.89	36.11	1.00	222.00	87
	TOPLAM	27.76	36.16	10.00	220.00	274	26.12	37.53	7.50	222.00	265
15-18 yaş	Kent	27.83	33.89	15.00	187.00	224	20.17	29.24	1.50	133.50	227
	Kır	31.99	47.34	5.00	186.90	94	18.80	31.37	0.00	204.00	123
	TOPLAM	28.90	37.80	12.00	187.00	318	19.77	29.86	1.00	204.00	350
19-30 yaş	Kent	29.01	35.93	15.00	275.00	541	23.46	32.41	8.00	248.60	730
	Kır	32.58	46.36	5.00	287.00	202	20.14	30.62	0.00	198.00	234
	TOPLAM	29.76	38.36	12.50	287.00	743	22.79	32.07	5.00	248.60	964
31-50 yaş	Kent	25.14	34.22	5.00	219.00	766	21.61	28.66	5.00	209.50	1355
	Kır	27.52	40.60	5.00	270.00	375	20.70	29.63	0.00	300.00	532
	TOPLAM	25.73	35.89	5.00	270.00	1141	21.42	28.85	5.00	300.00	1887
51-64 yaş	Kent	22.51	30.91	3.00	213.60	417	18.62	25.34	0.00	160.00	713
	Kır	25.49	36.12	0.00	173.60	305	19.26	28.41	0.00	158.50	455
	TOPLAM	23.42	32.60	2.50	213.60	722	18.81	26.28	0.00	160.00	1168
65-74 yaş	Kent	19.07	31.06	0.00	170.00	148	12.99	25.38	0.00	183.00	303
	Kır	23.77	35.74	0.00	178.00	182	15.41	29.43	0.00	249.20	242
	TOPLAM	21.20	33.28	0.00	178.00	330	13.86	26.89	0.00	249.20	545
75+ yaş	Kent	16.02	27.57	0.00	121.60	107	12.75	22.70	0.00	133.50	180
	Kır	23.15	31.16	0.00	150.00	98	16.29	25.19	0.00	100.00	173
	TOPLAM	18.76	29.11	0.00	150.00	205	14.10	23.69	0.00	133.50	353
Gebe kadın	Kent	.	.	.	.	.	27.12	30.59	10.00	125.00	100
	Kır	.	.	.	.	.	16.63	25.94	0.00	75.00	43
	TOPLAM	.	.	.	.	.	24.37	29.72	5.00	125.00	143
Emziren kadın	Kent	.	.	.	.	.	29.05	29.09	22.50	150.00	258
	Kır	.	.	.	.	.	21.94	28.32	0.00	112.30	121
	TOPLAM	.	.	.	.	.	27.11	29.02	15.00	150.00	379

4.2.2.3. Kurubaklagiller ve yağlı tohumlar

Tablo 4.2.2.3'de kurubaklagiller ve yağlı tohumların cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre günlük tüketim miktarlarına ilişkin ortalama, standart sapma, medyan ve range değerleri verilmiştir.

2-5 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde bu yaş grubunda kurubaklagil ve yağlı tohumların günlük ortalama tüketim miktarı erkek çocuklarda 9.0 g, kız çocuklarda 9.2 g bulunmuştur. Kentsel ve kırsal yerleşim yerlerine göre erkek çocukların günlük ortalama tüketim miktarı sırasıyla 8.6 g ve 9.8 g iken kız çocukların sırasıyla 8.9 g ve 9.9 gramdır.

6-8 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde bu yaş grubunda kurubaklagil ve yağlı tohumların günlük ortalama tüketim miktarı erkek çocuklarda 10.3 g, kız çocuklarda 8.4 g bulunmuştur. Kentsel ve kırsal yerleşim yerlerine göre erkek çocukların günlük ortalama tüketim miktarı sırasıyla 10.7 g ve 9.0 g iken, kız çocukların sırasıyla 8.1 g ve 9.0 gramdır.

9-11 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde bu yaş grubunda kurubaklagil ve yağlı tohumların günlük ortalama tüketim miktarı erkek ve kız çocuklarda benzer şekilde 10.9 gram olarak bulunmuştur. Kentsel ve kırsal yerleşim yerlerine göre erkek çocukların günlük ortalama tüketim miktarı sırasıyla 10.9 g ve 10.8 g iken, kız çocukların sırasıyla 12.1 g ve 8.3 gramdır.

12-14 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde bu yaş grubunda kurubaklagil ve yağlı tohumların günlük ortalama tüketim miktarı erkek çocuklarda 15.0 g, kız çocuklarda 15.6 g bulunmuştur. Kentsel ve kırsal yerleşim yerlerine göre erkek çocukların günlük ortalama tüketim miktarı sırasıyla 14.2 g ve 17.3 g iken, kız çocukların sırasıyla 15.2 g ve 16.8 gramdır.

15-18 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde bu yaş grubunda kurubaklagil ve yağlı tohumların günlük ortalama tüketim miktarı erkek çocuklarda 15.9 g, kız

çocuklarda 13.4 g bulunmuştur. Kentsel ve kırsal yerleşim yerlerine göre erkek çocukların günlük ortalama tüketim miktarı sırasıyla 18.8 g ve 7.5 g iken, kız çocukların sırasıyla 14.1 g ve 11.7 gramdır.

19-30 yaş grubu yetişkinler: Türkiye genelinde bu yaş grubunda kurubaklagil ve yağlı tohumların günlük ortalama tüketim miktarı, erkeklerde 17.8 g, kadınlarda 13.3 g bulunmuştur. Kentsel ve kırsal yerleşim yerlerine göre erkeklerin günlük ortalama tüketim miktarı sırasıyla 17.5 g ve 18.9 g iken, kadınların sırasıyla 13.2 g ve 14.0 gramdır.

31-50 yaş grubu yetişkinler: Türkiye genelinde bu yaş grubunda kurubaklagil ve yağlı tohumların günlük ortalama tüketim miktarı, erkeklerde 16.4 g, kadınlarda 13.4 g bulunmuştur Kentsel ve kırsal yerleşim yerlerine göre erkeklerin günlük ortalama tüketim miktarı sırasıyla 16.1 g ve 17.3 g iken, kadınların sırasıyla 12.4 g ve 17.5 gramdır.

51-64 yaş grubu bireyler: Türkiye genelinde bu yaş grubunda kurubaklagil ve yağlı tohumların günlük ortalama tüketim miktarı, erkeklerde 15.6 g, kadınlarda 13.1 g bulunmuştur. Kentsel ve kırsal yerleşim yerlerine göre erkeklerin günlük ortalama tüketim miktarı sırasıyla 15.9 g ve 14.7 g iken, kadınların sırasıyla 13.9 g ve 11.2 gramdır.

65-74 yaş grubu bireyler: Türkiye genelinde bu yaş grubunda kurubaklagil ve yağlı tohumların günlük ortalama tüketim miktarı, erkeklerde 12.9 g, kadınlarda 12.8 g bulunmuştur. Kentsel ve kırsal yerleşim yerlerine göre erkeklerin günlük ortalama tüketim miktarı sırasıyla 14.5 g ve 11.0 g iken, kadınların sırasıyla 14.9 g ve 9.1 gramdır.

75 yaş ve üzeri bireyler: Türkiye genelinde bu yaş grubunda kurubaklagil ve yağlı tohumların günlük ortalama tüketim miktarı, erkeklerde 10.5 g, kadınlarda 8.0 g bulunmuştur. Kentsel ve kırsal yerleşim yerlerine göre erkeklerin günlük ortalama tüketim miktarı sırasıyla 9.4 g ve 12.2 g iken, kadınların sırasıyla 6.6 g ve 10.1 gramdır.

Gebe ve emziren kadınlar: Türkiye genelinde gebe kadınların kurubaklagil ve yağlı tohumları günlük ortalama tüketim miktarı 11.3 g iken emzikli kadınlarda tüketimin 12.6 g olduğu görülmüştür. Yerleşim yerlerine göre gebe kadınların günlük ortalama tüketimi kentsel ve kırsal bölgelerde sırasıyla 10.5 g ve 13.5 g, emziren kadınlarda sırasıyla 12.8 g ve 11.8 gramdır.

Tablo 4.2.2.3. Kurubaklagiller ve yağlı tohumların cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre üketim miktarları (g/gün)

		KURUBAKLAGİL VE YAĞLI TOHUMLAR (g)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	8.61	19.23	0.00	161.00	749	8.90	19.46	0.00	169.00	662
	Kır	9.80	20.63	0.00	143.00	364	9.92	20.96	0.00	180.00	353
	TOPLAM	8.95	19.63	0.00	161.00	1113	9.23	19.94	0.00	180.00	1015
6-8 yaş	Kent	10.67	22.41	0.00	167.00	207	8.13	16.91	0.00	110.00	183
	Kır	9.00	22.41	0.00	114.00	104	8.95	19.73	0.00	125.00	99
	TOPLAM	10.26	22.38	0.00	167.00	311	8.39	17.80	0.00	125.00	282
9-11 yaş	Kent	10.91	26.38	0.00	128.00	212	12.09	21.73	0.00	120.00	185
	Kır	10.83	22.01	0.00	100.00	113	8.30	15.84	0.00	62.00	101
	TOPLAM	10.89	25.28	0.00	128.00	325	10.93	20.17	0.00	120.00	286
12-14 yaş	Kent	14.19	34.83	0.00	250.00	183	15.17	28.78	0.00	200.00	178
	Kır	17.32	35.17	0.00	170.00	91	16.81	30.49	0.00	158.00	87
	TOPLAM	15.00	34.90	0.00	250.00	274	15.61	29.21	0.00	200.00	265
15-18 yaş	Kent	18.80	38.32	0.00	240.00	224	14.12	28.71	0.00	200.00	227
	Kır	7.50	19.26	0.00	110.00	94	11.68	20.83	0.00	80.00	123
	TOPLAM	15.90	34.78	0.00	240.00	318	13.40	26.63	0.00	200.00	350
19-30 yaş	Kent	17.45	28.51	0.00	200.00	541	13.15	24.60	0.00	185.00	730
	Kır	18.87	36.77	0.00	184.00	202	14.04	30.93	0.00	180.00	234
	TOPLAM	17.75	30.41	0.00	200.00	743	13.33	25.99	0.00	185.00	964
31-50 yaş	Kent	16.13	30.08	0.00	170.00	766	12.36	25.12	0.00	207.00	1355
	Kır	17.32	34.96	0.00	225.00	375	17.46	32.78	0.00	195.00	532
	TOPLAM	16.42	31.35	0.00	225.00	1141	13.39	26.92	0.00	207.00	1887
51-64 yaş	Kent	15.93	31.49	0.00	233.00	417	13.85	27.29	0.00	240.00	713
	Kır	14.70	31.31	0.00	214.00	305	11.21	26.41	0.00	160.00	455
	TOPLAM	15.55	31.42	0.00	233.00	722	13.06	27.05	0.00	240.00	1168
65-74 yaş	Kent	14.52	27.76	0.00	140.00	148	14.85	30.86	0.00	250.00	303
	Kır	10.95	25.52	0.00	160.00	182	9.07	23.38	0.00	141.00	242
	TOPLAM	12.90	26.78	0.00	160.00	330	12.77	28.49	0.00	250.00	545
75+ yaş	Kent	9.37	18.72	0.00	112.00	107	6.63	18.82	0.00	200.00	180
	Kır	12.22	27.03	0.00	150.00	98	10.10	25.20	0.00	153.50	173
	TOPLAM	10.46	22.24	0.00	150.00	205	7.95	21.50	0.00	200.00	353
Gebe kadın	Kent	.	.	.	.	.	10.54	24.12	0.00	100.00	100
	Kır	.	.	.	.	.	13.50	31.45	0.00	170.00	43
	TOPLAM	.	.	.	.	.	11.32	26.16	0.00	170.00	143
Emziren kadın	Kent	.	.	.	.	.	12.82	22.41	0.00	119.50	258
	Kır	.	.	.	.	.	11.83	24.72	0.00	118.00	121
	TOPLAM	.	.	.	.	.	12.55	23.03	0.00	119.50	379

4.2.2.4. Süt ve süt ürünleri

Tablo 4.2.2.4'de süt ve süt ürünlerinin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre günlük tüketim miktarlarına ilişkin ortalama, standart sapma, medyan ve range değerleri verilmiştir.

2-5 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde süt ve süt ürünleri grubundaki besinlerin günlük ortalama tüketim miktarı bu yaş grubu erkek çocuklarda 240.3 g, kız çocuklarda 226.2 gramdır. Kentsel ve kırsal yerleşim bölgelerinde erkek çocukların süt ve süt ürünlerini günlük ortalama tüketim miktarları sırasıyla 249.0 g ve 218.8 g iken, kız çocukların sırasıyla 234.4 g ve 208.7 gramdır.

6-8 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde süt ve süt ürünleri grubundaki besinlerin günlük ortalama tüketim miktarı bu yaş grubu erkek çocuklarda 197.5 g, kız çocuklarda 193.0 gram bulunmuştur. Kentsel ve kırsal yerleşim bölgelerinde erkek çocukların süt ve süt ürünlerini günlük ortalama tüketim miktarları sırasıyla 194.2 g ve 207.7 g iken, kız çocukların sırasıyla 200.8 g ve 175.6 gramdır.

9-11 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde süt ve süt ürünleri grubundaki besinlerin günlük ortalama tüketim miktarı bu yaş grubu erkek çocuklarda 177.1 g, kız çocuklarda ise 170.6 g bulunmuştur. Kentsel ve kırsal yerleşim bölgelerinde erkek çocukların süt ve süt ürünlerini günlük ortalama tüketim miktarları sırasıyla 175.9 g ve 180.7 g iken, kız çocukların sırasıyla 168.0 g ve 176.5 gramdır.

12-14 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde süt ve süt ürünleri grubundaki besinlerin günlük ortalama tüketim miktarı bu yaş grubu erkek çocuklarda 166.9 g, kız çocuklarda ise 149.6 gramdır. Kentsel ve kırsal yerleşim bölgelerinde erkek çocukların süt ve süt ürünlerini günlük ortalama tüketim miktarları sırasıyla 168.5 g ve 162.4 g iken, kız çocukların sırasıyla 133.9 g ve 192.5 gramdır.

15-18 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde süt ve süt ürünleri grubundaki besinlerin günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkek çocuklarda 176.2 g, kız

çocuklarda 130.8 g bulunmuştur. Kentsel ve kırsal yerleşim bölgelerinde erkek çocukların süt ve süt ürünlerini günlük ortalama tüketim miktarları sırasıyla 179.2 g ve 167.5 g iken, kız çocukların sırasıyla 119.2 g ve 158.7 gramdır.

19-30 yaş grubu yetişkinler: Türkiye genelinde süt ve süt ürünleri grubundaki besinlerin günlük ortalama tüketim miktarı erkeklerde 145.6 g, kadınlarda 135.9 g bulunmuştur. Kentsel ve kırsal yerleşim bölgelerinde erkeklerin süt ve süt ürünlerini günlük ortalama tüketim miktarları sırasıyla 140.7 g ve 164.2 g iken, kadınların sırasıyla 132.0 g ve 151.1 gramdır.

31-50 yaş grubu yetişkinler: Türkiye genelinde süt ve süt ürünleri grubundaki besinlerin günlük ortalama tüketim miktarı erkeklerde 169.5 g, kadınlarda 141.3 g bulunmuştur. Kentsel ve kırsal yerleşim bölgelerinde erkeklerin süt ve süt ürünlerini günlük ortalama tüketim miktarları sırasıyla 157.2 g ve 207.0 g iken, kadınların sırasıyla 138.4 g ve 152.5 gramdır.

51-64 yaş grubu bireyler: Türkiye genelinde süt ve süt ürünleri grubundaki besinlerin günlük ortalama tüketim miktarı erkeklerde 172.6 g, kadınlarda 152.9 g bulunmuştur. Kentsel ve kırsal yerleşim bölgelerinde erkeklerin süt ve süt ürünlerini günlük ortalama tüketim miktarları, sırasıyla 158.1 g ve 205.7 g iken, kadınların sırasıyla 152.9 g ve 152.7 gramdır.

65-74 yaş grubu bireyler: Türkiye genelinde süt ve süt ürünleri grubundaki besinlerin günlük ortalama tüketim miktarı erkeklerde 197.3 g, kadınlarda 136.2 g bulunmuştur. Kentsel ve kırsal yerleşim bölgelerinde erkeklerin süt ve süt ürünlerini günlük ortalama tüketim miktarları sırasıyla 205.1 g ve 187.9 g iken, kadınların sırasıyla 132.7 g ve 142.6 gramdır.

75 yaş ve üzeri bireyler: Türkiye genelinde süt ve süt ürünleri grubundaki besinlerin günlük ortalama tüketim miktarı erkeklerde 169.3 g, kadınlarda 148.5 gramdır Kentsel ve kırsal yerleşim bölgelerinde erkeklerin süt ve süt ürünlerini günlük

ortalama tüketim miktarları sırasıyla 172.4 g ve 164.4 g iken, kadınların sırasıyla 157.6 g ve 133.7 gramdır.

Gebe ve emziren kadınlar: Türkiye genelinde gebe kadınların süt ve süt ürünlerini günlük ortalama tüketim miktarı 207.9 g iken, emzikli kadınlarda tüketimin 164.7 g olduğu görülmüştür. Yerleşim yerlerine göre gebe kadınların günlük ortalama tüketimi kentsel ve kırsal bölgelerde sırasıyla 201.0 g ve 227.0 g, emziren kadınlarda sırasıyla 154.9 g ve 190.8 gramdır. Gereksinmenin artmış olduğu gebe ve emziren kadınların süt ve süt ürünleri grubundaki besinleri, günlük ortalama tüketimlerinin yetersiz olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 4.2.2.4. Süt ve süt ürünlerinin ürünlerinin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre tüketim miktarları (g/gün)

		SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ (g)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	249.01	221.93	210.00	1580.00	749	234.37	226.04	193.00	1800.00	662
	Kır	218.82	202.57	182.00	1330.00	364	208.74	198.36	170.30	1090.00	353
	TOPLAM	240.31	216.79	200.00	1580.00	1113	226.19	217.75	180.00	1800.00	1015
6-8 yaş	Kent	194.18	191.83	135.00	805.00	207	200.79	189.49	152.50	1026.00	183
	Kır	207.72	190.75	195.00	860.00	104	175.58	194.95	110.00	1000.00	99
	TOPLAM	197.46	191.33	140.00	860.00	311	192.96	191.21	140.00	1026.00	282
9-11 yaş	Kent	175.85	168.41	120.00	915.00	212	168.03	168.33	110.00	838.00	185
	Kır	180.65	179.68	134.00	852.00	113	176.51	145.56	132.00	640.00	101
	TOPLAM	177.10	171.20	120.00	915.00	325	170.62	161.56	120.00	838.00	286
12-14 yaş	Kent	168.50	178.57	120.00	960.00	183	133.93	146.68	82.00	808.00	178
	Kır	162.39	134.03	140.00	530.00	91	192.46	181.57	160.00	760.00	87
	TOPLAM	166.92	168.01	120.00	960.00	274	149.57	158.65	100.00	808.00	265
15-18 yaş	Kent	179.22	163.48	133.00	720.00	224	119.16	129.48	80.00	648.00	227
	Kır	167.53	165.30	114.00	660.00	94	158.65	161.52	120.00	1240.00	123
	TOPLAM	176.22	163.87	130.00	720.00	318	130.79	140.67	90.00	1240.00	350
19-30 yaş	Kent	140.68	137.54	105.00	980.00	541	132.04	126.19	98.00	900.00	730
	Kır	164.18	156.39	137.00	770.00	202	151.13	149.90	120.00	820.00	234
	TOPLAM	145.60	141.96	110.00	980.00	743	135.91	131.48	105.00	900.00	964
31-50 yaş	Kent	157.21	154.75	120.00	970.00	766	138.40	129.89	105.00	980.00	1355
	Kır	207.02	196.59	160.00	1140.00	375	152.54	149.91	110.00	905.00	532
	TOPLAM	169.46	167.35	125.00	1140.00	1141	141.28	134.28	105.00	980.00	1887
51-64 yaş	Kent	158.06	146.67	122.00	1120.00	417	152.94	141.34	120.00	960.00	713
	Kır	205.66	214.82	132.00	1340.00	305	152.72	147.75	120.00	890.00	455
	TOPLAM	172.64	171.73	125.00	1340.00	722	152.87	143.19	120.00	960.00	1168
65-74 yaş	Kent	205.09	189.54	160.00	820.00	148	132.66	129.50	90.00	705.00	303
	Kır	187.93	166.59	150.00	878.00	182	142.58	140.97	110.00	805.00	242
	TOPLAM	197.32	179.41	160.00	878.00	330	136.23	133.62	95.00	805.00	545
75+ yaş	Kent	172.40	159.10	120.00	630.00	107	157.60	153.98	95.00	830.00	180
	Kır	164.35	151.58	130.00	675.00	98	133.68	159.45	70.00	680.00	173
	TOPLAM	169.31	155.82	120.00	675.00	205	148.48	156.19	90.00	830.00	353
Gebe kadın	Kent	.	.	.	.	.	201.04	183.63	162.00	855.00	100
	Kır	.	.	.	.	.	227.03	169.21	210.00	680.00	43
	TOPLAM	.	.	.	.	.	207.85	179.75	170.00	855.00	143
Emziren kadın	Kent	.	.	.	.	.	154.90	147.93	98.00	744.00	258
	Kır	.	.	.	.	.	190.76	178.50	145.00	790.00	121
	TOPLAM	.	.	.	.	.	164.71	157.46	110.00	790.00	379

4.2.2.5. Taze Sebze ve Meyveler

Tablo 4.2.2.5'de taze sebze ve meyvelerin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre günlük tüketim miktarlarına ilişkin ortalama, standart sapma, medyan ve range değerleri verilmiştir.

2-5 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde bu yaş grubunda, taze sebze ve meyvelerin günlük ortalama tüketim miktarı erkek çocuklarda 295.5 g iken, kız çocuklarda 291.3 g bulunmuştur. Kentsel ve kırsal yerleşim bölgelerinde, erkek çocukların taze sebze ve meyveleri günlük ortalama tüketim miktarları sırasıyla 298.2 g ve 288.7 g, kız çocukların sırasıyla 294.7 g ve 284.0 gramdır.

6-8 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde bu yaş grubunda taze sebze ve meyvelerin günlük ortalama tüketim miktarı erkek çocuklarda 373.7 g iken, kız çocuklarda 396.7 g bulunmuştur. Kentsel ve kırsal yerleşim bölgelerinde, erkek çocukların taze sebze ve meyveleri günlük ortalama tüketim miktarları sırasıyla 397.8 g ve 298.4 g, kız çocukların sırasıyla 417.6 g ve 350.3 gramdır.

9-11 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde bu yaş grubunda taze sebze ve meyvelerin günlük ortalama tüketim miktarı erkek çocuklarda 420.5 g iken, kız çocuklarda 442.3 g bulunmuştur. Kentsel ve kırsal yerleşim bölgelerinde, erkek çocukların taze sebze ve meyveleri günlük ortalama tüketim miktarları sırasıyla 441.4 g ve 361.3 g, kız çocukların sırasıyla 449.0 g ve 427.1 gramdır.

12-14 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde bu yaş grubunda taze sebze ve meyvelerin günlük ortalama tüketim miktarı erkek çocuklarda 483.6 g iken, kız çocuklarda 430.6 g bulunmuştur. Kentsel ve kırsal yerleşim bölgelerinde, erkek çocukların taze sebze ve meyveleri günlük ortalama tüketim miktarları sırasıyla 498.9 g ve 439.6 g, kız çocukların sırasıyla 467.0 g ve 330.7 gramdır.

15-18 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde bu yaş grubunda taze sebze ve meyvelerin günlük ortalama tüketim miktarı erkek çocuklarda 435.2 g iken, kız

çocuklarda 447.2 g bulunmuştur. Kentsel ve kırsal yerleşim bölgelerinde, erkek çocukların taze sebze ve meyveleri günlük ortalama tüketim miktarları sırasıyla 432.6 g ve 442.8 g, kız çocukların sırasıyla 449.1 g ve 442.7 gramdır.

19-30 yaş grubu yetişkinler: Türkiye genelinde bu yaş grubunda taze sebze ve meyvelerin günlük ortalama tüketim miktarı erkeklerde 461.5 g iken, kadınlarda 484.5 g bulunmuştur. Kentsel ve kırsal yerleşim bölgelerinde, erkeklerin taze sebze ve meyveleri günlük ortalama tüketim miktarları sırasıyla 444.9 g ve 524.1 g, kadınların sırasıyla 481.5 g ve 496.3 gramdır.

31-50 yaş grubu yetişkinler: Türkiye genelinde bu yaş grubunda taze sebze ve meyvelerin günlük ortalama tüketim miktarı erkeklerde 537.3 g iken, kadınlarda 541.4 g bulunmuştur. Kentsel ve kırsal yerleşim bölgelerinde, erkeklerin taze sebze ve meyveleri günlük ortalama tüketim miktarları sırasıyla 533.1 g ve 550.4 g, kadınların sırasıyla 548.2 g ve 514.5 gramdır.

51-64 yaş grubu bireyler: Türkiye genelinde bu yaş grubunda taze sebze ve meyvelerin günlük ortalama tüketim miktarı erkeklerde 603.9 g iken, kadınlarda 581.3 g bulunmuştur. Kentsel ve kırsal yerleşim bölgelerinde, erkeklerin taze sebze ve meyveleri günlük ortalama tüketim miktarları sırasıyla 629.1 g ve 546.6 g, kadınların sırasıyla 594.0 g ve 551.0 gramdır.

65-74 yaş grubu bireyler: Türkiye genelinde bu yaş grubunda taze sebze ve meyvelerin günlük ortalama tüketim miktarı erkeklerde 583.0 g iken, kadınlarda 497.6 g bulunmuştur. Kentsel ve kırsal yerleşim bölgelerinde, erkeklerin taze sebze ve meyveleri günlük ortalama tüketim miktarları sırasıyla 573.7 g ve 594.4 g, kadınların sırasıyla 516.2 g ve 464.6 gramdır.

75 yaş ve üzeri bireyler: Türkiye genelinde bu yaş grubunda taze sebze ve meyvelerin günlük ortalama tüketim miktarı erkeklerde 519.3 g iken, kadınlarda 471.3 g bulunmuştur. Kentsel ve kırsal yerleşim bölgelerinde, erkeklerin taze sebze

ve meyveleri günlük ortalama tüketim miktarları sırasıyla 573.1 g ve 432.9 g, kadınların sırasıyla 492.8 g ve 436.5 gramdır.

Gebe ve emziren kadınlar: Türkiye genelinde gebe kadınların taze sebze ve meyveleri günlük ortalama tüketim miktarı 730.4 g iken, emzikli kadınlarda tüketimin 569.9 g olduğu görülmüştür. Yerleşim yerlerine göre gebe kadınların günlük ortalama tüketimi kentsel ve kırsal bölgelerde sırasıyla 801.4 g ve 530.7 g, emziren kadınlarda sırasıyla 613.5 g ve 454.1 gramdır. Bu gruptaki kadınların, taze sebze ve meyveleri diğer gruplardan daha fazla tüketiyor olmaları, gereksinmenin karşılanabilmesi açısından sevindiricidir.

Tablo 4.2.2.5. Taze sebze ve meyvelerin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre tüketim miktarları (g/gün)

		TAZE SEBZE VE MEYVELER (g)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	298.22	245.07	254.00	1594.00	749	294.67	241.20	231.00	1049.00	662
	Kır	288.70	239.58	239.00	1354.00	364	284.00	254.34	226.00	1548.00	353
	TOPLAM	295.47	243.34	249.00	1594.00	1113	291.27	245.30	230.52	1548.00	1015
6-8 yaş	Kent	397.84	380.03	338.00	3061.00	207	417.62	308.33	397.50	1343.00	183
	Kır	298.44	242.34	243.00	1016.00	104	350.33	263.45	290.80	1855.50	99
	TOPLAM	373.74	353.84	303.00	3061.00	311	396.71	296.30	355.00	1855.50	282
9-11 yaş	Kent	441.40	314.87	377.00	1641.00	212	449.01	317.67	385.00	1712.00	185
	Kır	361.32	271.21	281.40	1122.00	113	427.07	293.21	389.00	1580.15	101
	TOPLAM	420.53	305.80	355.60	1641.00	325	442.31	310.16	386.50	1712.00	286
12-14 yaş	Kent	498.92	430.60	377.00	2007.60	183	466.99	374.39	376.50	2021.00	178
	Kır	439.57	309.61	380.00	1267.00	91	330.73	312.42	260.00	2246.00	87
	TOPLAM	483.56	403.20	379.25	2007.60	274	430.58	363.53	327.00	2246.00	265
15-18 yaş	Kent	432.58	309.23	377.30	1631.00	224	449.07	423.57	320.00	2094.55	227
	Kır	442.80	347.87	388.00	1681.00	94	442.69	304.41	362.12	1403.00	123
	TOPLAM	435.20	319.29	380.00	1681.00	318	447.19	391.96	333.00	2094.55	350
19-30 yaş	Kent	444.94	351.43	348.75	2108.50	541	481.47	326.78	438.00	2138.00	730
	Kır	524.12	394.91	498.50	2225.37	202	496.30	348.25	421.00	1788.00	234
	TOPLAM	461.51	362.25	362.50	2225.37	743	484.47	331.12	437.00	2138.00	964
31-50 yaş	Kent	533.05	376.84	450.10	2844.50	766	548.23	359.72	478.00	2448.70	1355
	Kır	550.43	386.54	498.70	2654.50	375	514.54	339.93	458.60	1919.00	532
	TOPLAM	537.32	379.23	464.20	2844.50	1141	541.38	355.95	475.30	2448.70	1887
51-64 yaş	Kent	629.13	388.72	571.10	2913.30	417	594.10	341.75	559.80	1986.00	713
	Kır	546.58	471.08	456.50	4361.00	305	551.01	398.80	475.00	2328.10	455
	TOPLAM	603.85	417.12	531.60	4361.00	722	581.25	360.01	542.00	2328.10	1168
65-74 yaş	Kent	573.69	376.52	527.00	2470.00	148	516.22	394.02	425.50	2138.50	303
	Kır	594.36	430.35	522.90	1999.30	182	464.56	335.63	395.10	1901.50	242
	TOPLAM	583.04	401.16	527.00	2470.00	330	497.61	374.35	412.20	2138.50	545
75+ yaş	Kent	573.07	360.69	566.95	1667.00	107	492.79	344.01	384.00	1608.00	180
	Kır	432.92	386.81	323.00	1872.60	98	436.51	325.52	420.00	1621.00	173
	TOPLAM	519.30	375.97	488.00	1872.60	205	471.33	337.50	410.80	1621.00	353
Gebe kadın	Kent	.	.	.	.	.	801.35	616.09	743.00	5818.00	100
	Kır	.	.	.	.	.	530.74	311.63	533.00	1397.50	43
	TOPLAM	.	.	.	.	.	730.36	564.42	681.76	5818.00	143
Emziren kadın	Kent	.	.	.	.	.	613.53	409.23	588.85	2419.70	258
	Kır	.	.	.	.	.	454.12	353.87	371.50	1481.95	121
	TOPLAM	.	.	.	.	.	569.93	400.77	517.00	2419.70	379

4.2.2.6. Ekmek grubu

Tablo 4.2.2.6'da ekmek grubu besinlerin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre günlük tüketim miktarlarına ilişkin ortalama, standart sapma, medyan ve range değerleri verilmiştir.

2-5 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde ekmek grubu besinlerin günlük tüketim miktarı erkek çocuklarda ortalama 87.89 g, kız çocuklarda 80.69 g bulunmuştur. Yerleşim yerlerine göre bakıldığında; kırsal kesimdeki erkek ve kız çocuklarının ekmek grubu besinleri günlük tüketim miktarlarının sırasıyla ortalama 96.82 g ve 91.75 g, kentsel kesimde sırasıyla ortalama 84.27 g ve 75.50 g olduğu görülmüştür.

6-8 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde ekmek grubu besinlerin günlük tüketim miktarı erkek çocuklarda ortalama 141.15 g, kız çocuklarda 124.92 g olarak bulunmuştur. Yerleşim yerlerine göre bakıldığında; kırsal kesimdeki erkek ve kız çocuklarının ekmek grubu besinleri günlük tüketim miktarlarının sırasıyla ortalama 143.07 g ve 143.08 g, kentsel kesimde sırasıyla ortalama 1470.53 g ve 116.73 g olduğu görülmüştür.

9-11 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde ekmek grubu besinlerin günlük tüketim miktarı erkek çocuklarda ortalama 162.55 g, kız çocuklarda 159.11 g bulunmuştur. Yerleşim yerlerine göre bakıldığında; kırsal kesimdeki erkek ve kız çocuklarının ekmek grubu besinleri günlük tüketim miktarlarının sırasıyla ortalama 191.84 g ve 177.76 g, kentsel kesimde sırasıyla ortalama 152.23 g ve 150.91 g olduğu görülmüştür.

12-14 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde ekmek grubu besinlerin günlük tüketim miktarı erkek çocuklarda ortalama 224.58 g, kız çocuklarda 165.14 g bulunmuştur. Kırsal yerleşim bölgelerinde ekmek grubu besinlerin günlük ortalama tüketim miktarı, bu yaş grubu erkek çocuklarda 263.27 g, kız çocuklarda 174.45 gramdır. Kentsel bölgede ise erkek çocuklarda 211.07 g, kız çocuklarda 161.74 g olarak saptanmıştır.

15-18 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde ekmek grubu besinlerin günlük tüketim miktarı erkek çocuklarda ortalama 266.35 g, kız çocuklarda 157.94 g bulunmuştur. Kırsal yerleşim bölgelerinde ekmek grubu besinlerin günlük ortalama tüketim miktarı, bu yaş grubu erkek çocuklarda 315.33 g, kız çocuklarda 167.54 gramdır. Kentsel bölgede ise erkek çocuklarda 249.43 g, kız çocuklarda 153.93 g olduğu saptanmıştır.

19-30 yaş grubu yetişkinler: Türkiye genelinde ekmek grubu besinlerin günlük tüketim miktarı erkeklerde ortalama 248.83 g, kadınlarda 150.93 gramdır. Bu yaş grubunda kırsal yerleşim bölgelerinde günlük ekmek grubu besinlerin ortalama tüketim miktarı erkeklerde 291.16 g, kadınlarda 182.80 gramdır. Kentsel bölgede erkek ve kadınlarda ekmek grubu besin tüketim miktarı sırasıyla ortalama 237.63 g/gün ve 142.83 g/gün olduğu görülmüştür.

31-50 yaş grubu yetişkinler: Türkiye genelinde ekmek grubu besinlerin günlük tüketim miktarı erkeklerde ortalama 248.61 g, kadınlarda 153.26 gramdır. Bu yaş grubunda kırsal yerleşim bölgelerinde ekmek grubu besinlerin günlük ortalama tüketim miktarı erkeklerde 285.41 g, kadınlarda 192.85 gramdır. Kentsel bölgede erkek ve kadınlarda ekmek grubu besin tüketimi sırasıyla ortalama 236.61 g/gün ve 143.15 g/gün olarak saptanmıştır.

51-64 yaş grubu bireyler: Türkiye genelinde ekmek grubu besinlerin günlük tüketim miktarı erkeklerde ortalama 221.58 g, kadınlarda 157.42 gramdır. Bu yaş grubunda kırsal yerleşim bölgelerinde ekmek grubu besinlerin günlük ortalama tüketim miktarı erkeklerde 257.66 g, kadınlarda 197.95 gramdır. Kentsel bölgede erkek ve kadınlarda ekmek grubu besin tüketimi sırasıyla ortalama 205.65 g/gün ve 140.18 g/gün olarak saptanmıştır.

65-74 yaş grubu bireyler: Türkiye genelinde ekmek grubu besinlerin günlük tüketim miktarı erkeklerde ortalama 199.98 g, kadınlarda 158.77 gramdır. Bu yaş grubunda kırsal yerleşim bölgelerinde ekmek grubu besinlerin günlük ortalama tüketim miktarı erkeklerde 214.91 g, kadınlarda 167.14 gramdır. Kentsel bölgede ise

erkek ve kadınlarda ekmek grubu besin tüketimi sırasıyla ortalama 187.64 g/gün ve 154.06 g/gün olarak saptanmıştır.

75 yaş ve üzeri bireyler: Türkiye genelinde ekmek grubu besinlerin günlük tüketim miktarı erkeklerde ortalama 179.41 g, kadınlarda 138.15 gramdır. Bu yaş grubunda kırsal yerleşim bölgelerinde ekmek grubu besinlerin günlük ortalama tüketim miktarı erkeklerde 200.52 g, kadınlarda 145.94 gramdır. Kentsel bölgede ise erkeklerde 166.27 g, kadınlarda 133.35 g olarak saptanmıştır.

Gebe ve emziren kadınlar: Türkiye genelinde ekmek grubu besinlerin günlük tüketim miktarı gebelerde ortalama 181.58 g, emziren kadınlarda 183.55 gramdır. Kırsal yerleşim bölgelerinde ekmek grubu besinlerin günlük ortalama tüketim miktarı gebelerde 203.15 g, emziren kadınlarda 209.61 gramdır. Kentsel bölgede ise gebelerde 173.91 g, emziren kadınlarda 173.73 g olarak saptanmıştır.

Tablo 4.2.2.6. Ekmek grubu besinlerin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre tüketim miktarları (g/gün)

		EKMEK (g)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	84.27	66.81	75.00	340.00	749	75.50	61.34	60.00	330.00	662
	Kır	96.82	72.49	80.00	410.00	364	91.75	67.91	80.00	425.00	353
	TOPLAM	87.89	68.67	75.00	410.00	1113	80.69	63.90	67.50	425.00	1015
6-8 yaş	Kent	140.53	106.24	115.00	520.90	207	116.73	88.77	95.00	390.00	183
	Kır	143.07	105.93	110.00	460.00	104	143.08	99.62	125.00	510.00	99
	TOPLAM	141.15	105.99	115.00	520.90	311	124.92	92.90	100.00	510.00	282
9-11 yaş	Kent	152.23	107.21	120.00	660.00	212	150.91	103.14	130.00	550.00	185
	Kır	191.84	104.75	195.00	600.00	113	177.76	115.42	160.00	475.00	101
	TOPLAM	162.55	107.86	143.75	660.00	325	159.11	107.59	135.00	550.00	286
12-14 yaş	Kent	211.07	159.15	175.00	1152.50	183	161.74	125.15	140.00	657.00	178
	Kır	263.27	169.92	220.00	975.00	91	174.45	171.90	128.00	1040.00	87
	TOPLAM	224.58	163.37	187.50	1152.50	274	165.14	139.05	140.00	1040.00	265
15-18 yaş	Kent	249.43	171.84	235.00	1200.00	224	153.93	131.87	120.00	717.50	227
	Kır	315.33	210.00	260.00	1044.00	94	167.54	148.50	115.00	1075.00	123
	TOPLAM	266.35	184.46	240.00	1200.00	318	157.94	136.96	120.00	1075.00	350
19-30 yaş	Kent	237.63	149.98	217.00	1240.00	541	142.83	110.93	120.00	800.00	730
	Kır	291.16	184.67	260.00	1110.00	202	182.80	157.44	150.00	1060.00	234
	TOPLAM	248.83	159.30	225.00	1240.00	743	150.93	122.76	125.00	1060.00	964
31-50 yaş	Kent	236.61	157.91	210.00	1000.00	766	143.15	115.30	120.00	1200.00	1355
	Kır	285.41	186.49	240.00	1000.00	375	192.85	140.86	160.00	860.00	532
	TOPLAM	248.61	166.68	215.30	1000.00	1141	153.26	122.54	125.00	1200.00	1887
51-64 yaş	Kent	205.65	133.58	180.00	780.00	417	140.18	103.70	120.00	1000.00	713
	Kır	257.66	163.52	230.00	1030.00	305	197.95	150.71	157.50	920.00	455
	TOPLAM	221.58	145.30	200.00	1030.00	722	157.42	122.47	130.00	1000.00	1168
65-74 yaş	Kent	187.64	125.26	175.00	913.00	148	154.06	112.65	120.00	675.00	303
	Kır	214.91	152.70	180.00	860.00	182	167.14	118.58	147.50	800.00	242
	TOPLAM	199.98	138.76	175.00	913.00	330	158.77	114.81	125.00	800.00	545
75+ yaş	Kent	166.27	130.63	155.00	651.00	107	133.35	100.90	110.00	651.00	180
	Kır	200.52	141.82	172.50	860.00	98	145.94	106.22	120.00	650.00	173
	TOPLAM	179.41	135.61	170.00	860.00	205	138.15	102.92	115.00	651.00	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	173.91	136.99	155.00	896.00	100
	Kır	-	-	-	-	-	203.15	153.64	185.00	860.00	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	181.58	141.59	160.00	896.00	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	173.73	143.25	135.00	860.00	258
	Kır	-	-	-	-	-	209.61	170.49	175.00	975.00	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	183.55	151.81	150.00	975.00	379

4.2.2.7.Tahıl grubu

Tablo 4.2.2.7'de tahıl grubu besinlerin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre günlük tüketim miktarlarına ilişkin ortalama, standart sapma, medyan ve range değerleri verilmiştir.

2-5 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde tahıl grubu günlük tüketim miktarının bu yaş grubu erkek çocuklarda ortalama 60.77 g, kız çocuklarda ise ortalama 58.94 g olduğu bulunmuştur. Yerleşim yerlerine göre bakıldığında, kentsel kesimdeki erkek ve kız çocuklarının tahıl grubu besinlerin günlük tüketim miktarlarının sırasıyla ortalama 61.85 g ve 62.02 g, kırsal kesimde ise 58.12 g ve 52.35 g olduğu görülmüştür.

6-8 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde günlük tahıl grubu besinlerin tüketim miktarının bu yaş grubu erkek çocuklarda ortalama 76.68 g, kız çocuklarda ise ortalama 78.72 g olduğu bulunmuştur. Yerleşim yerlerine göre bakıldığında, kentsel kesimdeki erkek ve kız çocuklarının tahıl grubu besinlerin günlük tüketim miktarlarının sırasıyla, ortalama 81.48 g ve 83.96 g, kırsal kesimde ise ortalama 61.68 g ve 67.1 g olduğu görülmüştür.

9-11 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde günlük tahıl grubu besinlerin tüketim miktarının bu yaş grubu erkek çocuklarda ortalama 68.99 g, kız çocuklarda ise ortalama 79.02 g olduğu bulunmuştur. Günlük tahıl grubu besinlerin tüketiminin kentsel kesimde, kırsal kesime göre hem erkek çocuklarda (sırasıyla, ortalama 72.29 ve 59.62 g) hem de kız çocuklarda (sırasıyla, ortalama 83.65 g ve 68.49 g) daha fazla olduğu görülmüştür.

12-14 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde günlük tahıl grubu besinlerin günlük tüketim miktarının bu yaş grubu erkek çocuklarda ortalama 73.97 g, kız çocuklarda ise ortalama 79.24 g olduğu bulunmuştur. Yerleşim yerlerine göre bakıldığında, kentsel kesimdeki erkek ve kız çocuklarının tahıl grubu besinlerin günlük tüketim

miktarlarının sırasıyla, ortalama 80.59 g ve 79.79 g, kırsal kesimde ise ortalama 55.03 g ve 77.73 g olduğu görülmüştür.

15-18 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde tahıl grubu besinlerin günlük tüketim miktarının bu yaş grubu erkek çocuklarda ortalama 95.92 g, kız çocuklarda ise ortalama 80.11 g olduğu bulunmuştur. Yerleşim yerlerine göre bakıldığında, kentsel kesimdeki erkek ve kız çocuklarının tahıl grubu besinlerin günlük tüketim miktarlarının sırasıyla, ortalama 103.98 g ve 87.85 g, kırsal kesimde ise ortalama 72.57 g ve 61.55 g olduğu görülmüştür.

19-30 yaş grubu yetişkinler: Türkiye genelinde günlük tahıl grubu besinlerin tüketiminin bu yaş grubu erkeklerde ortalama 78.10 g, kadınlarda ise 67.75 g olduğu bulunmuştur. Tahıl grubu besinlerin günlük tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde 79.88 g, kadınlarda 67.95 g, kırsalda ise erkeklerde 71.36 g, kadınlarda 66.96 g olduğu saptanmıştır.

31-50 yaş grubu yetişkinler: Türkiye genelinde günlük ortalama tahıl grubu besinlerin tüketimi bu yaş grubu erkeklerde 76.94 g, kadınlarda ise 68.04 g olarak bulunmuştur. Tahıl grubu besinlerin günlük tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde 80.30 g, kadınlarda 67.79 g, kırsalda ise erkeklerde 66.66 g, kadınlarda 69.04 g olduğu saptanmıştır.

51-64 yaş grubu bireyler: Türkiye genelinde günlük tahıl grubu besinlerin tüketiminin bu yaş grubu erkeklerde ortalama 59.51 g, kadınlarda 54.02 g olduğu bulunmuştur. Tahıl grubu besinlerin günlük tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde 58.51 g, kadınlarda 54.22 g, kırsalda ise erkeklerde 61.78 g, kadınlarda 53.56 g olduğu saptanmıştır.

65-74 yaş grubu bireyler: Türkiye genelinde günlük tahıl grubu besinlerin tüketiminin bu yaş grubu erkeklerde 52.54 g ve kadınlarda 51.51 g olduğu bulunmuştur. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, tahıl grubu besinlerin günlük

tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde 55.18 g, kadınlarda 53.00 g, kırsalda ise erkeklerde 49.34 g, kadınlarda 48.86 g olduğu saptanmıştır.

75 yaş ve üzeri bireyler: Türkiye genelinde günlük tahıl grubu besinlerin tüketiminin bu yaş grubu erkeklerde ortalama 59.76 g, kadınlarda 36.84 g olduğu bulunmuştur. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, tahıl grubu besinlerin günlük tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde 67.36 g, kadınlarda 34.25 g, kırsalda ise erkeklerde 47.55 g, kadınlarda 41.05 g olduğu saptanmıştır.

Gebe ve emziren kadınlar: Türkiye genelinde tahıl grubu besinlerin günlük tüketim miktarı gebelerde ortalama 55.54 g, emziren kadınlarda 80.83 gramdır. Kırsal yerleşim bölgelerinde tahıl grubu besinlerin günlük ortalama tüketim miktarı gebelerde 60.42 g, emziren kadınlarda 74.95 gramdır. Kentsel bölgede ise gebelerde 53.81 g, emziren kadınlarda 83.05 g olarak saptanmıştır.

Tablo 4.2.2.7. Tahıl grubu besinlerin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre tüketim miktarları (g/gün)

		TAHILLAR (g)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{x}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{x}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	61.85	49.51	54.00	291.00	749	62.02	54.69	55.00	312.00	662
	Kır	58.12	49.21	54.00	300.50	364	52.35	49.97	44.00	280.00	353
	TOPLAM	60.77	49.41	54.00	300.50	1113	58.94	53.38	50.00	312.00	1015
6-8 yaş	Kent	81.48	69.18	70.00	333.00	207	83.96	69.89	72.50	291.50	183
	Kır	61.68	59.49	45.00	244.00	104	67.10	60.65	62.00	294.00	99
	TOPLAM	76.68	67.40	67.50	333.00	311	78.72	67.50	66.00	294.00	282
9-11 yaş	Kent	72.29	71.01	60.00	372.00	212	83.65	71.20	75.00	304.00	185
	Kır	59.62	67.53	48.00	293.00	113	68.49	65.32	52.00	250.00	101
	TOPLAM	68.99	70.25	60.00	372.00	325	79.02	69.72	63.00	304.00	286
12-14 yaş	Kent	80.59	75.10	60.00	420.00	183	79.79	78.80	62.50	427.80	178
	Kır	55.03	64.54	35.00	330.00	91	77.73	73.19	60.00	388.00	87
	TOPLAM	73.97	73.29	60.00	420.00	274	79.24	77.25	60.00	427.80	265
15-18 yaş	Kent	103.98	108.91	80.00	750.00	224	87.85	75.45	76.50	436.00	227
	Kır	72.57	76.84	60.00	360.00	94	61.55	62.14	48.00	280.00	123
	TOPLAM	95.92	102.51	70.00	750.00	318	80.11	72.72	64.00	436.00	350
19-30 yaş	Kent	79.88	74.45	65.00	546.00	541	67.95	66.46	60.00	425.00	730
	Kır	71.36	72.96	60.00	495.00	202	66.96	69.22	51.00	500.00	234
	TOPLAM	78.10	74.20	63.00	546.00	743	67.75	67.00	60.00	500.00	964
31-50 yaş	Kent	80.30	68.06	71.00	420.00	766	67.79	64.10	60.00	371.00	1355
	Kır	66.66	69.90	60.00	436.00	375	69.04	87.81	56.60	1225.10	532
	TOPLAM	76.94	68.75	68.00	436.00	1141	68.04	69.55	60.00	1225.10	1887
51-64 yaş	Kent	58.51	60.17	50.00	282.50	417	54.22	51.83	48.00	333.20	713
	Kır	61.78	69.04	50.00	500.50	305	53.56	61.95	35.00	359.00	455
	TOPLAM	59.51	62.99	50.00	500.50	722	54.02	55.00	43.00	359.00	1168
65-74 yaş	Kent	55.18	61.06	45.00	365.00	148	53.00	61.26	35.00	387.50	303
	Kır	49.34	58.01	30.00	270.00	182	48.86	63.88	31.50	512.00	242
	TOPLAM	52.54	59.66	39.00	365.00	330	51.51	62.15	35.00	512.00	545
75+ yaş	Kent	67.36	66.43	65.00	515.00	107	34.25	41.16	20.00	250.00	180
	Kır	47.55	54.71	35.00	260.00	98	41.05	50.55	24.00	282.00	173
	TOPLAM	59.76	62.76	55.00	515.00	205	36.84	44.99	22.00	282.00	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	53.81	56.45	35.00	251.50	100
	Kır	-	-	-	-	-	60.42	48.93	60.00	153.00	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	55.54	54.49	45.00	251.50	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	83.05	69.02	65.00	395.00	258
	Kır	-	-	-	-	-	74.95	71.79	60.00	300.00	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	80.83	69.78	63.00	395.00	379

4.2.2.8. Su

Tablo 4.2.2.8'de suyun cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre günlük tüketim miktarlarına ilişkin ortalama, standart sapma, medyan ve range değerleri verilmiştir.

2-5 yaş grubu çocuklar: Bu yaş grubunda Türkiye genelinde günlük su tüketim miktarı erkek çocuklarda ortalama 607.75 mL ve kız çocuklarda 546.52 mL olarak saptanmıştır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük su tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkek çocuklarında 615.80 mL, kız çocuklarında 526.87 mL, kırsalda ise erkeklerde 587.87 mL, kızlarda 588.45 mL olduğu saptanmıştır.

6-8 yaş grubu çocuklar: Bu yaş grubunda Türkiye genelinde günlük su tüketim miktarı erkek çocuklarda ortalama 694.14 mL ve kız çocuklarda 682.82 mL olarak saptanmıştır. Erkeklerde kentte yaşayanların ortalama su tüketimi 749.73 mL, kırda yaşayanların ise 520.38 mL dir. Kız çocuklarda ise sırasıyla 707.50 mL ve 628.05 mL olarak saptanmıştır.

9-11 yaş grubu çocuklar: Bu yaş grubunda Türkiye genelinde günlük su tüketim miktarı erkek çocuklarda ortalama 788.39 mL ve kız çocuklarda 756.24 mL olarak saptanmıştır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük su tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkek çocuklarda 819.33 mL, kız çocuklarında 778.90 mL, kırsalda ise erkeklerde 700.59 mL, kızlarda 704.70 mL olduğu saptanmıştır.

12-14 yaş grubu çocuklar: Bu yaş grubunda Türkiye genelinde günlük su tüketim miktarı erkek çocuklarda ortalama 788.92 mL ve kız çocuklarda 815.40 mL olarak saptanmıştır. Kentte yaşayan erkek çocukların tüketimi ortalama 808.32 mL iken kız çocukların tüketim miktarı ortalama 873.03 mL olarak gözlenmiştir. Kırsal kesimde erkek ve kız çocukların günlük su tüketim ortalamaları sırasıyla 733.37 mL ve 657.35 mL olarak saptanmıştır.

15-18 yaş grubu çocuklar: Bu yaş grubunda Türkiye genelinde erkek çocukların günlük ortalama su tüketim miktarı 947.57 mL, kızların ise 906.50 mL olarak bulunmuştur. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük su tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkek çocuklarda 930.29 mL, kız çocuklarında 932.74 mL, kırsalda ise erkeklerde 997.62 mL, kızlarda 843.63 mL olduğu saptanmıştır.

19-30 yaş grubu yetişkinler: Bu yaş grubunda Türkiye genelinde günlük ortalama su tüketim miktarı erkeklerde 1055.51 mL, kadınlarda 913.62 mL olarak saptanmıştır. Yerleşim yerine göre değerlendirildiğinde günlük su tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde 1059.01 mL, kadınlarda 924.96 mL, kırsalda ise erkeklerde 1042.25 mL, kadınlarda 868.96 mL olduğu saptanmıştır.

31-50 yaş grubu yetişkinler: Bu yaş grubunda Türkiye genelinde erkeklerin günlük ortalama su tüketim miktarı 1098.88 mL, kadınların ise 957.23 mL olduğu saptanmıştır. Yerleşim yerine göre değerlendirildiğinde günlük su tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde 1097.34 mL, kadınlarda 960.16 mL, kırsalda ise erkeklerde 1103.59 mL, kadınlarda 945.78 mL olduğu saptanmıştır.

51-64 yaş grubu bireyler: Bu yaş grubunda Türkiye genelinde erkeklerin günlük ortalama su tüketim miktarı 1085.91 mL, kadınların ise 984.06 mL olduğu saptanmıştır. Yerleşim yerine göre değerlendirildiğinde günlük su tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde 1072.58 mL, kadınlarda 1010.99 mL, kırsalda ise erkeklerde 1116.11 mL, kadınlarda 920.71 mL olduğu saptanmıştır.

65-74 yaş grubu bireyler: Bu yaş grubunda Türkiye genelinde günlük ortalama su tüketim miktarı erkeklerde 873.15 mL, kadınlarda 861.41 mL olarak bulunmuştur. Yerleşim yerine göre değerlendirildiğinde günlük su tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde 796.37 mL, kadınlarda 899.51 mL, kırsalda ise erkeklerde 966.05 mL, kadınlarda 793.72 mL olduğu saptanmıştır.

75 yaş ve üzeri bireyler: Bu yaş grubunda Türkiye genelinde günlük ortalama su tüketim miktarı erkeklerde 797.03 mL, kadınlarda 791.37 mL olarak benzer

bulunmuştur. Günlük su tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde 834.73 mL, kadınlarda 772.00 mL, kırsalda ise erkeklerde 736.48 mL, kadınlarda 822.81 mL olduğu saptanmıştır.

Gebe ve emziren kadınlar: Türkiye genelinde günlük ortalama su tüketim miktarı gebelerde 1101.33 mL, emziren kadınlarda 1060.15 mL'dir. Kırsal yerleşim bölgelerinde günlük ortalama su tüketim miktarı gebelerde 1043.89 mL, emziren kadınlarda 1052.51 mL, kentsel bölgede ise gebelerde 1121.76 mL, emziren kadınlarda 1063.03 mL olarak saptanmıştır.

Tablo 4.2.2.8. Suyun cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre tüketim miktarları (mL/gün)

		SU (mL)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{X}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{X}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	615.80	513.15	540.00	2800.00	749	526.87	418.34	480.00	2660.00	662
	Kır	587.87	430.04	540.00	2600.00	364	588.45	454.26	540.00	3600.00	353
	TOPLAM	607.75	490.46	540.00	2800.00	1113	546.52	430.69	500.00	3600.00	1015
6-8 yaş	Kent	749.73	568.16	675.00	2850.00	207	707.50	541.16	630.00	2220.00	183
	Kır	520.38	435.56	540.00	1910.00	104	628.05	481.18	540.00	2440.00	99
	TOPLAM	694.14	547.25	610.00	2850.00	311	682.82	523.71	600.00	2440.00	282
9-11 yaş	Kent	819.33	575.17	765.00	3800.00	212	778.90	636.15	725.00	4785.00	185
	Kır	700.59	604.83	540.00	2755.00	113	704.70	489.69	610.00	2400.00	101
	TOPLAM	788.39	584.59	720.00	3800.00	325	756.24	595.56	720.00	4785.00	286
12-14 yaş	Kent	808.32	628.56	720.00	3040.00	183	873.03	658.13	840.00	3940.00	178
	Kır	733.37	598.55	640.00	3500.00	91	657.35	566.59	540.00	3280.00	87
	TOPLAM	788.92	620.96	720.00	3500.00	274	815.40	641.39	720.00	3940.00	265
15-18 yaş	Kent	930.29	666.58	860.00	3240.00	224	932.74	748.64	785.00	4800.00	227
	Kır	997.62	843.39	810.00	3600.00	94	843.63	624.81	720.00	3780.00	123
	TOPLAM	947.57	715.91	860.00	3600.00	318	906.50	714.92	760.00	4800.00	350
19-30 yaş	Kent	1059.01	933.83	900.00	6800.00	541	924.96	741.56	750.00	4000.00	730
	Kır	1042.25	981.66	900.00	6120.00	202	868.96	708.00	720.00	4210.00	234
	TOPLAM	1055.51	943.72	900.00	6800.00	743	913.62	734.90	750.00	4210.00	964
31-50 yaş	Kent	1097.34	955.19	900.00	6141.00	766	960.16	743.86	828.00	5350.00	1355
	Kır	1103.59	996.18	900.00	6220.00	375	945.78	723.27	800.00	3600.00	532
	TOPLAM	1098.88	965.18	900.00	6220.00	1141	957.23	739.54	820.00	5350.00	1887
51-64 yas	Kent	1072.58	873.54	940.00	5640.00	417	1010.99	713.08	900.00	5200.00	713
	Kır	1116.11	975.13	900.00	6120.00	305	920.71	692.87	860.00	4000.00	455
	TOPLAM	1085.91	905.48	920.00	6120.00	722	984.06	707.91	900.00	5200.00	1168
65-74 yaş	Kent	796.37	736.04	720.00	4650.00	148	899.51	625.48	800.00	3200.00	303
	Kır	966.05	692.12	900.00	4000.00	182	793.72	579.82	700.00	2500.00	242
	TOPLAM	873.15	720.20	750.00	4650.00	330	861.41	610.67	750.00	3200.00	545
75+ yaş	Kent	834.73	664.92	720.00	3000.00	107	772.00	642.07	640.00	3235.00	180
	Kır	736.48	572.64	720.00	3110.00	98	822.81	722.00	720.00	5200.00	173
	TOPLAM	797.03	631.04	720.00	3110.00	205	791.37	672.62	675.00	5200.00	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	1121.76	742.00	900.00	3200.00	100
	Kır	-	-	-	-	-	1043.89	560.76	1045.00	3040.00	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	1101.33	698.01	945.00	3200.00	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	1063.03	898.03	900.00	6200.00	258
	Kır	-	-	-	-	-	1052.51	722.77	900.00	3375.00	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	1060.15	852.77	900.00	6200.00	379

4.2.2.9. Alkolsüz içecekler

Tablo 4.2.2.9'da çay, kahve, kakao, gazlı içecekler vb. alkolsüz içeceklerin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre günlük tüketim miktarlarına ilişkin ortalama, standart sapma, medyan ve range değerleri verilmiştir.

2-5 yaş grubu çocuklar: Bu yaş grubunda Türkiye genelinde günlük alkolsüz içeceklerin tüketim miktarı erkek çocuklarda ortalama 176.49 mL ve kız çocuklarda 174.22 mL olarak saptanmıştır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük alkolsüz içecek tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkek çocuklarında 167.19 mL, kız çocuklarında 164.96 mL, kırsalda ise erkeklerde 199.45 mL, kızlarda 193.99 mL olduğu saptanmıştır.

6-8 yaş grubu çocuklar: Bu yaş grubunda Türkiye genelinde günlük alkolsüz içeceklerin tüketim miktarı erkek çocuklarda ortalama 236.03 mL ve kız çocuklarda 213.56 mL olarak saptanmıştır. Günlük alkolsüz içecek tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkek çocuklarında 225.22 mL, kız çocuklarında 215.71 mL, kırsalda ise erkeklerde 269.83 mL, kızlarda 208.79 mL olduğu saptanmıştır.

9-11 yaş grubu çocuklar: Bu yaş grubunda Türkiye genelinde günlük alkolsüz içeceklerin tüketim miktarı erkek çocuklarda ortalama 306.12 mL ve kız çocuklarda 273.27 mL olarak saptanmıştır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük alkolsüz içecek tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkek çocuklarında 305.47 mL, kız çocuklarında 265.88 mL, kırsalda ise erkeklerde 307.96 mL, kızlarda 290.06 mL olduğu saptanmıştır.

12-14 yaş grubu çocuklar: Bu yaş grubunda Türkiye genelinde günlük alkolsüz içeceklerin tüketim miktarı erkek çocuklarda ortalama 397.55 mL ve kız çocuklarda 310.21 mL olarak saptanmıştır. Kentte yaşayan erkek çocukların tüketimi ortalama 410.05 mL iken kız çocukların tüketim miktarı ortalama 307.03 mL olarak gözlenmiştir. Kırsal kesimde ise alkolsüz içecek tüketim miktarı erkek çocuklarda ortalama 361.76 mL, kız çocuklarda 318.93 mL olarak saptanmıştır.

15-18 yaş grubu çocuklar: Bu yaş grubunda Türkiye genelinde günlük alkolsüz içeceklerin tüketim miktarı erkek çocuklarda ortalama 559.98 mL ve kız çocuklarda 453.43 mL olarak saptanmıştır. Kentte yaşayan erkek çocukların tüketimi ortalama 578.22 mL iken kız çocukların tüketim miktarı ortalama 473.00 mL olarak gözlenmiştir. Kırsal kesimde ise alkolsüz içecek tüketim miktarı erkek çocuklarda ortalama 507.17 mL, kız çocuklarda 406.55 mL olarak saptanmıştır.

19-30 yaş grubu yetişkinler: Bu yaş grubunda Türkiye genelinde günlük alkolsüz içeceklerin tüketim miktarı erkeklerde ortalama 717.76 mL ve kadınlarda 518.54 mL olarak saptanmıştır. Kentte yaşayan erkeklerin tüketimi ortalama 709.22 mL iken kadınların tüketim miktarı ortalama 524.0 mL olarak gözlenmiştir. Kırsal kesimde ise alkolsüz içecek tüketim miktarı erkeklerde ortalama 750.06 mL, kadınlarda 497.05 mL olarak saptanmıştır.

31-50 yaş grubu yetişkinler: Bu yaş grubunda Türkiye genelinde erkeklerin günlük alkolsüz içecekleri ortalama tüketim miktarı 807.38 mL, kadınların ise 617.08 mL olduğu saptanmıştır. Kentte yaşayan erkeklerin tüketimi ortalama 818.08 mL iken kadınların tüketim miktarı ortalama 635.46 mL olarak gözlenmiştir. Kırsal kesimde ise alkolsüz içecek tüketim miktarı erkeklerde ortalama 774.58 mL, kadınlarda 545.07 mL olarak saptanmıştır.

51-64 yaş grubu bireyler: Bu yaş grubunda Türkiye genelinde erkeklerin günlük alkolsüz içecekleri ortalama tüketim miktarı 640.91 mL, kadınların ise 492.14 mL olduğu saptanmıştır. Kentte yaşayan erkeklerin tüketimi ortalama 623.33 mL iken kadınların tüketim miktarı ortalama 515.32 mL olarak gözlenmiştir. Kırsal kesimde ise alkolsüz içecek tüketim miktarı erkeklerde ortalama 680.73 mL, kadınlarda 437.62 mL olarak saptanmıştır.

65-74 yaş grubu bireyler: Bu yaş grubunda Türkiye genelinde alkolsüz içeceklerin günlük ortalama tüketim miktarı erkeklerde 486.33 mL, kadınlarda 369.10 mL olarak bulunmuştur. Kentte yaşayan erkeklerin tüketimi ortalama 498.62 mL iken kadınların tüketim miktarı ortalama 390.63 mL olarak gözlenmiştir. Kırsal kesimde ise alkolsüz

içecek tüketim miktarı erkeklerde ortalama 471.46 mL, kadınlarda 330.83 mL olarak saptanmıştır.

75 yaş ve üzeri bireyler: Bu yaş grubunda Türkiye genelinde alkolsüz içeceklerin günlük ortalama tüketim miktarı erkeklerde 400.27 mL, kadınlarda 301.78 mL olarak bulunmuştur. Kentte yaşayan erkeklerin tüketimi ortalama 388.93 mL iken kadınların tüketim miktarı ortalama 324.81 mL olarak gözlenmiştir. Kırsal kesimde ise alkolsüz içecek tüketim miktarı erkeklerde ortalama 418.48 mL, kadınlarda 264.40 mL olarak saptanmıştır.

Gebe ve emziren kadınlar: Türkiye genelinde günlük ortalama alkolsüz içeceklerin günlük ortalama tüketim miktarı gebelerde 389.61 mL, emziren kadınlarda 580.08 mL'dir. Gebe ve emziren kadınların her iki yerleşim bölgesinde de benzer tüketimleri olduğu gözlenmiştir. Özellikle emziren kadınların tüketiminin yüksek olması sıvı alımının arttırılmasına yönelik önerilerle ilişkilendirilebilir.

Tablo 4.2.2.9. Alkolsüz içeceklerin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre tüketim miktarları (mL/gün)

		ALKOLSÜZ İÇECEKLER (mL)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{x}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{x}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	167.19	163.90	146.00	1225.00	749	164.96	161.31	100.00	959.00	662
	Kır	199.45	182.10	160.00	1050.00	364	193.99	175.72	160.00	1000.00	353
	TOPLAM	176.49	169.83	160.00	1225.00	1113	174.22	166.44	125.00	1000.00	1015
6-8 yaş	Kent	225.22	195.41	187.00	1140.00	207	215.71	184.70	200.00	843.00	183
	Kır	269.83	233.50	190.00	1042.00	104	208.79	181.76	160.00	1080.00	99
	TOPLAM	236.03	205.77	190.00	1140.00	311	213.56	183.49	186.20	1080.00	282
9-11 yaş	Kent	305.47	308.05	205.00	1660.00	212	265.88	224.36	200.00	1050.00	185
	Kır	307.96	272.04	208.50	1440.00	113	290.06	220.80	213.00	1100.00	101
	TOPLAM	306.12	298.74	206.00	1660.00	325	273.27	223.25	202.00	1100.00	286
12-14 yaş	Kent	410.05	354.72	350.00	1700.00	183	307.03	244.22	273.40	1640.00	178
	Kır	361.76	279.94	300.00	1240.00	91	318.93	289.36	300.00	1600.00	87
	TOPLAM	397.55	337.24	336.00	1700.00	274	310.21	256.71	273.40	1640.00	265
15-18 yaş	Kent	578.22	552.15	430.00	3280.00	224	473.00	447.45	375.00	2840.00	227
	Kır	507.17	351.76	430.00	1500.00	94	406.55	344.81	305.00	1855.00	123
	TOPLAM	559.98	508.93	430.00	3280.00	318	453.43	420.57	360.00	2840.00	350
19-30 yaş	Kent	709.22	554.32	604.00	4560.00	541	524.00	383.82	446.00	2700.00	730
	Kır	750.06	636.41	606.00	6040.00	202	497.05	384.63	400.00	3215.00	234
	TOPLAM	717.76	572.48	605.00	6040.00	743	518.54	383.96	440.00	3215.00	964
31-50 yaş	Kent	818.08	549.54	710.00	8625.00	766	635.46	482.24	530.00	5520.00	1355
	Kır	774.58	519.36	700.00	2800.00	375	545.07	367.59	480.00	2400.00	532
	TOPLAM	807.38	542.47	706.00	8625.00	1141	617.08	462.57	505.00	5520.00	1887
51-64 yaş	Kent	623.33	429.75	510.00	2750.00	417	515.32	394.72	440.00	3600.00	713
	Kır	680.73	460.30	605.00	3100.00	305	437.62	312.48	400.00	2540.00	455
	TOPLAM	640.91	439.85	555.00	3100.00	722	492.14	373.61	404.00	3600.00	1168
65-74 yaş	Kent	498.62	366.80	400.00	1800.00	148	390.63	312.17	321.80	2170.00	303
	Kır	471.46	377.21	400.00	3100.00	182	330.83	254.58	300.00	1800.00	242
	TOPLAM	486.33	371.11	400.00	3100.00	330	369.10	293.75	315.00	2170.00	545
75+ yaş	Kent	388.93	335.02	340.00	1820.00	107	324.81	227.30	280.00	1360.00	180
	Kır	418.48	293.26	380.00	2080.00	98	264.40	191.69	200.00	1125.00	173
	TOPLAM	400.27	319.00	340.00	2080.00	205	301.78	216.01	240.00	1360.00	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	380.64	375.32	300.00	2880.00	100
	Kır	-	-	-	-	-	414.86	389.93	300.00	2400.00	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	389.61	378.16	300.00	2880.00	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	593.88	409.31	510.00	3100.00	258
	Kır	-	-	-	-	-	543.43	369.70	500.00	1920.00	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	580.08	399.03	500.00	3100.00	379

4.2.2.10. Alkollü içecekler

Tablo 4.2.2.10'da bira, şarap, rakı vb. alkollü içeceklerin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre günlük tüketim miktarlarına ilişkin ortalama, standart sapma, medyan ve range değerleri verilmiştir.

Türkiye genelinde alkollü içecek tüketiminin kadınlarda, 19-30 yaş grubunda ortalama 4.79 mL, 31-50 yaş grubunda ise 1.5 mL olduğu saptanmıştır. Kadınlarda alkollü içecek tüketimi oldukça düşüktür. Erkeklerde ise alkollü içecek tüketiminin en yüksek 31-50 yaş grubunda (39.62 mL) olduğu, 51-64 yaş grubunda ortalama 35.37 mL, 19-30 yaş grubunda ise ortalama 25.35 mL alkollü içecek tüketildiği saptanmıştır. Kırsal kesimde alkollü içecek tüketiminin kente göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4.2.2.10. Alkollü içeceklerin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre tüketim miktarları (mL/gün)

		ALKOLLÜ İÇECEKLER (mL)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{x}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{x}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	0.00	0.00	0.00	0.00	749	0.00	0.00	0.00	0.00	662
	Kır	0.00	0.00	0.00	0.00	364	0.00	0.00	0.00	0.00	353
	TOPLAM	0.00	0.00	0.00	0.00	1113	0.00	0.00	0.00	0.00	1015
6-8 yaş	Kent	0.00	0.00	0.00	0.00	207	0.00	0.00	0.00	0.00	183
	Kır	0.00	0.00	0.00	0.00	104	0.00	0.00	0.00	0.00	99
	TOPLAM	0.00	0.00	0.00	0.00	311	0.00	0.00	0.00	0.00	282
9-11 yaş	Kent	0.00	0.00	0.00	0.00	212	0.00	0.00	0.00	0.00	185
	Kır	0.00	0.00	0.00	0.00	113	0.00	0.00	0.00	0.00	101
	TOPLAM	0.00	0.00	0.00	0.00	325	0.00	0.00	0.00	0.00	286
12-14 yaş	Kent	0.00	0.00	0.00	0.00	183	0.00	0.00	0.00	0.00	178
	Kır	1.89	13.70	0.00	100.00	91	0.00	0.00	0.00	0.00	87
	TOPLAM	0.49	6.99	0.00	100.00	274	0.00	0.00	0.00	0.00	265
15-18 yaş	Kent	0.00	0.00	0.00	0.00	224	0.00	0.00	0.00	0.00	227
	Kır	13.67	116.54	0.00	1000.00	94	0.00	0.00	0.00	0.00	123
	TOPLAM	3.51	59.19	0.00	1000.00	318	0.00	0.00	0.00	0.00	350
19-30 yaş	Kent	22.68	169.30	0.00	3000.00	541	6.00	97.49	0.00	1650.00	730
	Kır	35.44	222.34	0.00	2000.00	202	0.00	0.00	0.00	0.00	234
	TOPLAM	25.35	181.67	0.00	3000.00	743	4.79	87.08	0.00	1650.00	964
31-50 yaş	Kent	37.66	219.35	0.00	4000.00	766	1.52	18.82	0.00	350.00	1355
	Kır	45.63	266.76	0.00	2500.00	375	1.42	25.27	0.00	450.00	532
	TOPLAM	39.62	231.86	0.00	4000.00	1141	1.50	20.29	0.00	450.00	1887
51-64 yaş	Kent	32.70	168.92	0.00	2000.00	417	0.27	4.23	0.00	75.00	713
	Kır	41.40	253.92	0.00	2500.00	305	0.00	0.00	0.00	0.00	455
	TOPLAM	35.37	198.73	0.00	2500.00	722	0.19	3.54	0.00	75.00	1168
65-74 yaş	Kent	0.29	4.20	0.00	60.00	148	0.00	0.00	0.00	0.00	303
	Kır	0.60	7.82	0.00	120.00	182	0.00	0.00	0.00	0.00	242
	TOPLAM	0.43	6.10	0.00	120.00	330	0.00	0.00	0.00	0.00	545
75+ yaş	Kent	0.00	0.00	0.00	0.00	107	0.00	0.00	0.00	0.00	180
	Kır	5.95	45.64	0.00	350.00	98	0.00	0.00	0.00	0.00	173
	TOPLAM	2.28	28.28	0.00	350.00	205	0.00	0.00	0.00	0.00	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	0.00	0.00	0.00	0.00	100
	Kır	-	-	-	-	-	0.00	0.00	0.00	0.00	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	0.00	0.00	0.00	0.00	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	0.00	0.00	0.00	0.00	258
	Kır	-	-	-	-	-	0.00	0.00	0.00	0.00	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	0.00	0.00	0.00	0.00	379

4.2.2.11. Yağ grubu

Toplam yağ

Tablo 4.2.2.11.1'de toplam yağ grubundaki besinlerin (toplam görünür yağ) cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre günlük tüketim miktarlarına ilişkin ortalama, standart sapma, medyan ve range değerleri verilmiştir.

2-5 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde yağ grubundaki besinlerin (toplam görünür yağ) günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkek çocuklarda ortalama 20.76 g, kız çocuklarda ise ortalama 20.07 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük toplam yağ tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkek çocuklarında 21.03 g, kız çocuklarında 20.0 g, kırsalda ise erkeklerde 20.10 g, kızlarda 20.21 g olduğu saptanmıştır.

6-8 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde bu yaş grubunda toplam görünür yağ tüketim miktarları erkek ve kız çocuklarda birbirine yakın bulunmuştur (sırasıyla 26.77 g ve 26.80 g). Erkeklerde kentte yaşayanlar ortalama 27.35 g, kırda ise 24.98 g yağ tüketirken kızlarda bu değer sırasıyla 27.81 g ve 24.54 g olarak saptanmıştır.

9-11 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde toplam görünür yağın günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkek çocuklarda ortalama 28.09 g, kız çocuklarda ise 28.02 gramdır. Kentsel bölgelerdeki günlük tüketim miktarı erkek çocuklarda ortalama 29.35 g, kız çocuklarda 29.23 gramdır. Kırsal yerleşim yerlerinde ise erkek ve kız çocuklarda sırasıyla 24.51 g ve 25.26 gramdır. Her iki yerleşim bölgesinde de toplam yağ tüketiminin cinsiyetler arasında benzer olduğu görülmektedir.

12-14 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde toplam görünür yağın günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkek çocuklarda ortalama 32.25 g, kız çocuklarda ise 29.55 gramdır. Kentte yaşayan erkek çocukların günlük yağ tüketimi ortalama 32.78 g, kız çocukların ise 28.86 gramdır. Kırsal bölgede ise erkek ve kız çocuklarda yağ tüketim ortalamaları sırasıyla 30.73 g ve 31.43 g olarak saptanmıştır.

15-18 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde toplam görünür yağın günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkek çocuklarda 33.21 g, kız çocuklarda ise 29.39 g olarak bulunmuştur. Yerleşim yerlerine bakıldığında; kentte yaşayan erkek ve kız çocukların ortalama yağ tüketimi sırasıyla 33.92 g ve 31.22 g iken kırsal kesimde bu değerler erkek çocuklarda 31.15 g, kız çocuklarda ise 25.00 g olduğu görülmektedir.

19-30 yaş grubu yetişkinler: Türkiye genelinde toplam görünür yağın günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkeklerde ortalama 34.42 g, kadınlarda 29.06 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre değerlendirildiğinde kentsel bölgede yaşayan erkeklerde toplam yağ tüketimi ortalama 34.91 g, kadınlarda 28.82 g, kırda yaşayanlarda ise erkeklerde 32.57 g, kadınlarda ise 30.00 g olduğu görülmektedir.

31-50 yaş grubu yetişkinler: Türkiye genelinde günlük toplam yağ tüketim miktarı bu yaş grubu erkeklerde ortalama 33.46 g, kadınlarda 29.05 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük toplam yağ tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde 33.59 g, kadınlarda 28.70 g, kırsalda ise erkeklerde 33.05 g, kadınlarda 30.42 g olduğu saptanmıştır.

51-64 yaş grubu bireyler: Türkiye genelinde günlük toplam yağ tüketim miktarı bu yaş grubu erkeklerde ortalama 28.86 g, kadınlarda 25.60 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük toplam yağ tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde 28.52 g, kadınlarda 25.08 g, kırsalda ise erkeklerde 29.64 g, kadınlarda 26.84 g olduğu saptanmıştır.

65-74 yaş grubu bireyler: Türkiye genelinde günlük toplam yağ tüketim miktarı bu yaş grubu erkeklerde ortalama 26.45 g, kadınlarda 23.69 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük toplam yağ tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde 26.40 g, kadınlarda 23.59 g, kırsalda ise erkeklerde 26.52 g, kadınlarda 23.88 g olduğu saptanmıştır.

75 yaş ve üzeri bireyler: Türkiye genelinde günlük toplam yağ tüketim miktarı bu yaş grubu erkeklerde ortalama 26.37 g, kadınlarda 19.19 gramdır. Yerleşim

bölgelerine göre bakıldığında, günlük toplam yağ tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde 26.06 g, kadınlarda 18.29 g, kırsalda ise erkeklerde 26.88 g, kadınlarda 20.66 g olduğu saptanmıştır.

Gebe ve emziren kadınlar: Türkiye genelinde günlük toplam yağ tüketim miktarı gebelerde ortalama 29.43 g, emziren kadınlarda 32.64 gramdır. Kentte yaşayan gebe ve emziren kadınların toplam yağ tüketim miktarı sırasıyla ortalama 30.69 g ve 34.12 g iken kırda ise sırasıyla 25.88 g ve 28.71 g olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.2.2.11.1. Toplam yağ grubu besinlerin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre tüketim miktarları (g/gün)

		YAĞLAR (g)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	21.03	16.20	17.50	96.50	749	20.00	16.26	16.50	112.00	662
	Kır	20.10	16.24	16.00	92.00	364	20.21	17.00	15.00	99.25	353
	TOPLAM	20.76	16.20	17.00	96.50	1113	20.07	16.49	16.00	112.00	1015
6-8 yaş	Kent	27.35	19.92	22.50	92.20	207	27.81	22.31	21.28	99.60	183
	Kır	24.98	21.61	20.00	105.00	104	24.54	15.91	24.00	80.00	99
	TOPLAM	26.77	20.33	21.30	105.00	311	26.80	20.57	22.00	99.60	282
9-11 yaş	Kent	29.35	23.20	24.00	143.00	212	29.23	20.89	27.50	107.20	185
	Kır	24.51	19.88	20.00	109.64	113	25.26	18.90	20.00	95.00	101
	TOPLAM	28.09	22.46	23.00	143.00	325	28.02	20.36	25.00	107.20	286
12-14 yaş	Kent	32.78	28.54	26.50	165.00	183	28.86	20.33	25.00	95.00	178
	Kır	30.73	26.54	22.50	134.00	91	31.43	30.39	25.00	185.00	87
	TOPLAM	32.25	28.01	25.00	165.00	274	29.55	23.42	25.00	185.00	265
15-18 yaş	Kent	33.92	25.51	28.00	130.00	224	31.22	24.21	25.00	135.00	227
	Kır	31.15	26.06	25.00	150.50	94	25.00	18.24	20.00	74.00	123
	TOPLAM	33.21	25.65	27.00	150.50	318	29.39	22.77	23.10	135.00	350
19-30 yaş	Kent	34.91	25.56	31.00	194.00	541	28.82	21.32	24.50	115.00	730
	Kır	32.57	24.73	26.00	124.00	202	30.00	23.65	25.00	151.50	234
	TOPLAM	34.42	25.40	30.00	194.00	743	29.06	21.81	24.50	151.50	964
31-50 yaş	Kent	33.59	23.70	30.00	181.00	766	28.70	22.58	23.00	228.00	1355
	Kır	33.05	25.26	26.50	194.10	375	30.42	24.04	25.00	213.00	532
	TOPLAM	33.46	24.09	29.00	194.10	1141	29.05	22.89	24.00	228.00	1887
51-64 yaş	Kent	28.52	21.64	24.00	135.50	417	25.08	18.70	20.00	134.00	713
	Kır	29.64	22.70	25.00	135.00	305	26.84	23.20	21.20	160.00	455
	TOPLAM	28.86	21.96	24.00	135.50	722	25.60	20.15	20.00	160.00	1168
65-74 yaş	Kent	26.40	22.30	22.50	125.00	148	23.59	21.16	17.00	132.50	303
	Kır	26.52	22.04	20.00	126.00	182	23.88	22.03	20.00	140.00	242
	TOPLAM	26.45	22.14	20.50	126.00	330	23.69	21.45	17.00	140.00	545
75+ yaş	Kent	26.06	19.67	25.00	98.00	107	18.29	17.12	14.00	95.00	180
	Kır	26.88	23.70	20.00	104.50	98	20.66	18.80	15.00	94.00	173
	TOPLAM	26.37	21.23	24.00	104.50	205	19.19	17.78	15.00	95.00	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	30.69	24.30	22.00	91.00	100
	Kır	-	-	-	-	-	25.88	17.08	25.00	71.50	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	29.43	22.67	24.00	91.00	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	34.12	25.61	29.00	171.00	258
	Kır	-	-	-	-	-	28.71	22.47	25.00	121.00	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	32.64	24.88	27.00	171.00	379

Katı yağ (tereyağ, margarin, kuyruk vb.)

Tablo 4.2.2.11.2'de toplam tereyağ, margarin, kuyruk yağı gibi katı yağların cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre günlük tüketim miktarlarına ilişkin ortalama, standart sapma, medyan ve range değerleri verilmiştir.

2-5 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde katı yağ günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkek çocuklarda ortalama 5.78 g, kız çocuklarda ise ortalama 6.49 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük katı yağ tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkek çocuklarında 6.07 g, kız çocuklarında 6.82 g, kırsalda ise erkeklerde 5.07 g, kızlarda 5.78 g olduğu saptanmıştır.

6-8 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde katı yağ günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkek çocuklarda ortalama 8.70 g, kız çocuklarda ise ortalama 8.60 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük katı yağ tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkek çocuklarında 8.64 g, kız çocuklarında 9.77 g, kırsalda ise erkeklerde 8.88 g, kızlarda 6.02 g olduğu saptanmıştır.

9-11 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde katı yağın günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkek çocuklarda ortalama 8.98 g, kız çocuklarda ise 9.27 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük katı yağ tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkek çocuklarında 9.14 g, kız çocuklarında 9.63 g, kırsalda ise erkeklerde 8.53 g, kızlarda 8.45 g olduğu saptanmıştır.

12-14 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde katı yağın günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkek çocuklarda ortalama 8.88 g, kız çocuklarda ise 9.31 gramdır. Kentte yaşayan erkek çocuklarda 8.69 g, kız çocuklarında 9.15 g, kırsalda ise erkeklerde 9.40 g, kız çocuklarında 9.73 g olarak saptanmıştır.

15-18 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde katı yağın günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkek çocuklarda 12.68 g, kız çocuklarında 7.85 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük katı yağ tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan

erkek çocuklarında 12.77 g, kız çocuklarında 8.42 g, kırsalda ise erkeklerde 12.42 g, kızlarda 6.49 g olduğu saptanmıştır.

19-30 yaş grubu yetişkinler: Türkiye genelinde katı yağın günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkeklerde ortalama 12.41 g, kadınlarda 8.81 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük katı yağ tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde 13.16 g, kadınlarda 8.72 g, kırsalda ise erkeklerde 9.58 g, kadınlarda 9.18 g olduğu saptanmıştır.

31-50 yaş grubu yetişkinler: Türkiye genelinde günlük katı yağ tüketim miktarı bu yaş grubu erkeklerde ortalama 10.84 g, kadınlarda 8.29 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük katı yağ tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde 11.18 g, kadınlarda 8.44 g, kırsalda ise erkeklerde 9.81 g, kadınlarda 7.67 g olduğu saptanmıştır.

51-64 yaş grubu bireyler: Türkiye genelinde günlük katı yağ tüketim miktarı bu yaş grubu erkeklerde ortalama 7.61 g, kadınlarda 6.01 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük katı yağ tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde 7.80 g, kadınlarda 6.17 g, kırsalda ise erkeklerde 7.19 g, kadınlarda 5.63 g olduğu saptanmıştır.

65-74 yaş grubu bireyler: Türkiye genelinde günlük katı yağ tüketim miktarı bu yaş grubu erkeklerde ortalama 6.06 g, kadınlarda 4.91 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük katı yağ tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde 5.46 g, kadınlarda 5.43 g, kırsalda ise erkeklerde 6.79 g, kadınlarda 3.97 g olduğu saptanmıştır.

75 yaş üzeri bireyler: Türkiye genelinde günlük katı yağ tüketim miktarı bu yaş grubu erkeklerde ortalama 7.12 g, kadınlarda 4.25 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük katı yağ tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde 7.78 g, kadınlarda 3.92 g, kırsalda ise erkeklerde 6.06 g, kadınlarda 4.77 g olduğu saptanmıştır.

Gebe ve emziren kadınlar: Türkiye genelinde günlük katı yağ tüketim miktarı gebelerde ortalama 7.78 g, emziren kadınlarda 9.51 gramdır. Kentte yaşayan gebe ve emziren kadınların katı yağ tüketim miktarı sırasıyla ortalama 8.54 g ve 10.14 g iken kırda ise sırasıyla 5.63 g ve 7.82 g olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.2.2.11.2. Toplam katı yağların cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre tüketim miktarları (g/gün)

		KATI YAĞLAR (g)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	6.07	9.82	0.00	52.00	749	6.82	12.17	0.00	96.00	662
	Kır	5.07	10.02	0.00	92.00	364	5.78	11.87	0.00	79.00	353
	TOPLAM	5.78	9.88	0.00	92.00	1113	6.49	12.08	0.00	96.00	1015
6-8 yaş	Kent	8.64	13.11	0.00	53.00	207	9.77	18.12	0.00	88.00	183
	Kır	8.88	14.87	0.00	77.00	104	6.02	10.97	0.00	60.00	99
	TOPLAM	8.70	13.53	0.00	77.00	311	8.60	16.31	0.00	88.00	282
9-11 yaş	Kent	9.14	15.93	3.00	110.00	212	9.63	13.01	4.00	65.00	185
	Kır	8.53	12.68	1.00	73.00	113	8.45	15.43	0.00	85.00	101
	TOPLAM	8.98	15.14	3.00	110.00	325	9.27	13.78	2.50	85.00	286
12-14 yaş	Kent	8.69	14.96	0.00	69.00	183	9.15	15.91	0.00	75.00	178
	Kır	9.40	18.84	0.00	120.00	91	9.73	18.86	0.00	102.00	87
	TOPLAM	8.88	16.03	0.00	120.00	274	9.31	16.72	0.00	102.00	265
15-18 yaş	Kent	12.77	20.44	2.00	130.00	224	8.42	13.18	0.00	120.00	227
	Kır	12.42	20.26	0.00	112.00	94	6.49	11.68	0.00	60.00	123
	TOPLAM	12.68	20.38	2.00	130.00	318	7.85	12.77	0.00	120.00	350
19-30 yaş	Kent	13.16	18.14	6.00	194.00	541	8.72	14.41	0.00	90.00	730
	Kır	9.58	14.58	4.00	94.00	202	9.18	16.92	0.00	112.00	234
	TOPLAM	12.41	17.51	5.00	194.00	743	8.81	14.94	0.00	112.00	964
31-50 yaş	Kent	11.18	15.78	4.00	103.00	766	8.44	14.32	0.00	94.00	1355
	Kır	9.81	16.37	0.00	114.20	375	7.67	14.42	0.00	123.00	532
	TOPLAM	10.84	15.93	4.00	114.20	1141	8.29	14.34	0.00	123.00	1887
51-64 yaş	Kent	7.80	13.54	0.00	97.90	417	6.17	10.85	0.00	89.60	713
	Kır	7.19	12.68	0.00	70.00	305	5.63	11.64	0.00	125.00	455
	TOPLAM	7.61	13.28	0.00	97.90	722	6.01	11.09	0.00	125.00	1168
65-74 yaş	Kent	5.46	9.85	0.00	47.00	148	5.43	11.72	0.00	102.50	303
	Kır	6.79	13.94	0.00	126.00	182	3.97	7.57	0.00	45.00	242
	TOPLAM	6.06	11.87	0.00	126.00	330	4.91	10.43	0.00	102.50	545
75+ yaş	Kent	7.78	13.65	0.00	72.00	107	3.92	9.18	0.00	58.00	180
	Kır	6.06	15.24	0.00	83.00	98	4.77	9.98	0.00	84.00	173
	TOPLAM	7.12	14.25	0.00	83.00	205	4.25	9.48	0.00	84.00	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	8.54	14.03	2.00	64.50	100
	Kır	-	-	-	-	-	5.63	9.46	0.00	30.00	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	7.78	13.02	0.00	64.50	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	10.14	19.70	0.00	111.00	258
	Kır	-	-	-	-	-	7.82	13.32	0.00	80.00	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	9.51	18.19	0.00	111.00	379

Sıvı yağlar (ayçiçek yağı, zeytinyağ, mısırözü vb.)

Tablo 4.2.2.11.3'de Toplam sıvı yağların (ayçiçeği, zeytinyağ, mısırözü gibi) cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre günlük tüketim miktarlarına ilişkin ortalama, standart sapma, medyan ve range değerleri verilmiştir.

2-5 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde sıvı yağların günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkek çocuklarda ortalama 14.98 g, kız çocuklarda ise ortalama 13.58 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük sıvı yağ tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkek çocuklarında 14.96 g, kız çocuklarında 13.19 g, kırsalda ise erkeklerde 15.03 g, kızlarda 14.43 g olduğu saptanmıştır.

6-8 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde sıvı yağların günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkek çocuklarda ortalama 18.07 g, kız çocuklarda ise ortalama 18.19 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük sıvı yağ tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkek çocuklarında 18.70 g, kız çocuklarında 18.04 g, kırsalda ise erkeklerde 16.10 g, kızlarda 18.52 g olduğu saptanmıştır.

9-11 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde sıvı yağların günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkek çocuklarda ortalama 19.11 g, kız çocuklarda ise ortalama 18.75 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük sıvı yağ tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkek çocuklarında 20.21 g, kız çocuklarında 19.60 g, kırsalda ise erkeklerde 15.98 g, kızlarda 16.80 g olduğu saptanmıştır.

12-14 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde sıvı yağların günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkek çocuklarda ortalama 23.37 g, kız çocuklarda ise 20.24 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük sıvı yağ tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkek çocuklarında 24.09 g, kız çocuklarında 19.71 g, kırsalda ise erkeklerde 21.33 g, kızlarda 21.70 g olduğu saptanmıştır.

15-18 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde sıvı yağların günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkek çocuklarda 20.53 g, kız çocuklarda ise 21.53 gramdır. Yerleşim

bölgelerine göre bakıldığında, günlük sıvı yağ tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkek çocuklarında 21.16 g, kız çocuklarında 22.80 g, kırsalda ise erkeklerde 18.74 g, kızlarda 18.51 g olduğu saptanmıştır.

19-30 yaş grubu yetişkinler: Türkiye genelinde sıvı yağların günlük tüketim miktarı erkeklerde ortalama 22.01 g, kadınlarda 20.24 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük sıvı yağ tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde 21.75 g, kadınlarda 20.10 g, kırsalda ise erkeklerde 22.99 g, kadınlarda 20.82 g olduğu saptanmıştır.

31-50 yaş grubu yetişkinler: Türkiye genelinde günlük sıvı yağ tüketim miktarı erkeklerde ortalama 22.62 g, kadınlarda 20.76 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük sıvı yağ tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde 22.41 g, kadınlarda 20.26 g, kırsalda ise erkeklerde 23.23 g, kadınlarda 22.74 g olduğu saptanmıştır.

51-64 yaş grubu bireyler: Türkiye genelinde günlük sıvı yağları tüketim miktarı erkeklerde ortalama 21.25 g, kadınlarda 19.59 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük sıvı yağ tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde 20.72 g, kadınlarda 18.91 g, kırsalda ise erkeklerde 22.45 g, kadınlarda 21.20 g olduğu saptanmıştır.

65-74 yaş grubu bireyler: Türkiye genelinde günlük sıvı yağları tüketim miktarı erkeklerde ortalama 20.39 g, kadınlarda 18.79 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük sıvı yağ tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde 20.94 g, kadınlarda 18.16 g, kırsalda ise erkeklerde 19.73 g, kadınlarda 19.91 g olduğu saptanmıştır.

75 yaş ve üzeri bireyler: Türkiye genelinde günlük sıvı yağları tüketim miktarı erkeklerde ortalama 19.26 g, kadınlarda 14.94 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük sıvı yağ tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde

18.28 g, kadınlarda 14.36 g, kırsalda ise erkeklerde 20.82 g, kadınlarda 15.89 g olduğu saptanmıştır.

Gebe ve emziren kadınlar: Türkiye genelinde günlük sıvı yağ tüketim miktarı gebelerde ortalama 21.65 g, emziren kadınlarda 23.14 gramdır. Kentte yaşayan gebe ve emziren kadınların sıvı yağ tüketim miktarı sırasıyla ortalama 22.15 g ve 23.98 g iken kırda ise sırasıyla 20.24 g ve 20.89 g olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.2.2.11.3. Toplam sıvı yağların cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre tüketim miktarları (g/gün)

		SIVI YAĞLAR (g)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	14.96	13.54	11.00	90.00	749	13.19	11.36	11.00	95.00	662
	Kır	15.03	14.16	11.00	68.20	364	14.43	13.77	10.60	98.00	353
	TOPLAM	14.98	13.71	11.00	90.00	1113	13.58	12.18	11.00	98.00	1015
6-8 yaş	Kent	18.70	15.76	15.00	90.00	207	18.04	15.52	14.00	84.25	183
	Kır	16.10	16.93	12.00	105.00	104	18.52	13.92	14.00	68.00	99
	TOPLAM	18.07	16.06	15.00	105.00	311	18.19	15.02	14.00	84.25	282
9-11 yaş	Kent	20.21	18.63	14.00	95.00	212	19.60	15.39	18.00	107.20	185
	Kır	15.98	17.82	10.00	109.64	113	16.80	13.04	13.50	55.40	101
	TOPLAM	19.11	18.50	13.60	109.64	325	18.75	14.75	15.00	107.20	286
12-14 yaş	Kent	24.09	23.24	19.00	165.00	183	19.71	15.75	17.50	85.00	178
	Kır	21.33	19.62	20.00	95.00	91	21.70	21.09	15.30	95.00	87
	TOPLAM	23.37	22.37	19.90	165.00	274	20.24	17.33	16.00	95.00	265
15-18 yaş	Kent	21.16	19.19	17.00	95.00	224	22.80	21.18	16.60	118.20	227
	Kır	18.74	16.71	14.00	86.50	94	18.51	16.13	15.00	74.00	123
	TOPLAM	20.53	18.60	15.00	95.00	318	21.53	19.91	16.00	118.20	350
19-30 yaş	Kent	21.75	18.70	18.00	99.50	541	20.10	16.73	16.00	110.00	730
	Kır	22.99	20.11	18.00	102.00	202	20.82	17.64	18.00	107.50	234
	TOPLAM	22.01	19.01	18.00	102.00	743	20.24	16.91	16.50	110.00	964
31-50 yaş	Kent	22.41	18.37	19.70	103.00	766	20.26	17.97	15.00	208.00	1355
	Kır	23.23	20.16	20.00	126.00	375	22.74	19.62	18.00	126.50	532
	TOPLAM	22.62	18.82	20.00	126.00	1141	20.76	18.34	16.00	208.00	1887
51-64 yaş	Kent	20.72	18.36	15.00	127.50	417	18.91	15.29	15.00	104.00	713
	Kır	22.45	19.15	17.00	135.00	305	21.20	19.52	16.00	115.00	455
	TOPLAM	21.25	18.61	15.00	135.00	722	19.59	16.68	15.00	115.00	1168
65-74 yaş	Kent	20.94	17.73	20.00	100.00	148	18.16	17.99	15.00	132.50	303
	Kır	19.73	19.55	15.00	99.00	182	19.91	19.76	15.00	122.00	242
	TOPLAM	20.39	18.55	15.00	100.00	330	18.79	18.64	15.00	132.50	545
75+ yaş	Kent	18.28	14.10	16.60	66.00	107	14.36	14.98	10.00	82.50	180
	Kır	20.82	19.95	15.00	75.30	98	15.89	15.35	11.00	75.00	173
	TOPLAM	19.26	16.57	15.60	75.30	205	14.94	15.11	10.00	82.50	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	22.15	18.62	18.00	69.00	100
	Kır	-	-	-	-	-	20.24	12.91	17.00	57.50	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	21.65	17.28	18.00	69.00	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	23.98	18.76	20.00	82.50	258
	Kır	-	-	-	-	-	20.89	17.14	18.00	101.00	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	23.14	18.36	19.00	101.00	379

4.2.2.12. Şekerli besinler grubu

Toplam şekerli besinler (şeker, bal, reçel, tatlılar vb.)

Tablo 4.2.2.12.1'de toplam şeker ve şekerli besinlerin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre günlük tüketim miktarlarına ilişkin ortalama, standart sapma, medyan ve range değerleri verilmiştir.

2-5 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde şekerli besinlerin günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkek çocuklarda ortalama 19.20 g, kız çocuklarda ise ortalama 22.29 gramdır. Kentte yaşayan erkek çocukların şekerli besinleri günlük tüketim miktarı ortalama 19.96 g, kız çocukların ise 23.28 gramdır. Kırda yaşayanlarda ise sırasıyla 17.33 g ve 20.16 gramdır.

6-8 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde şekerli besinlerin günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkek çocuklarda ortalama 24.70 g, kız çocuklarda ise ortalama 24.25 gramdır. Kentte yaşayan erkek çocukların şekerli besinleri günlük tüketim miktarı ortalama 24.53 g, kız çocukların ise 25.22 gramdır. Kırda yaşayanlarda ise sırasıyla 25.25 g ve 22.10 gramdır.

9-11 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde şekerli besinlerin günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkek çocuklarda ortalama 21.85 g, kız çocuklarda ise 29.14 gramdır Kentte yaşayan erkek çocukların şekerli besinleri günlük tüketim miktarı ortalama 21.13 g, kız çocukların ise 28.61 gramdır. Kırda yaşayanlarda ise sırasıyla 23.88 g ve 30.34 gramdır.

12-14 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde şekerli besinlerin günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkek çocuklarda ortalama 32.60 g, kız çocuklarda ise 28.09 gramdır. Kentte yaşayan erkek çocukların şekerli besinleri günlük tüketim miktarı ortalama 33.53 g, kız çocukların ise 26.88 gramdır. Kırda yaşayanlarda ise sırasıyla 29.95 g ve 31.41 gramdır.

15-18 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde şekerli besinlerin günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkek çocuklarda ortalama 31.78 g, kız çocuklarda ise 26.27 gramdır. Kentte yaşayan erkek çocukların şekerli besinleri günlük tüketim miktarı ortalama 33.01 g, kız çocukların ise 26.03 gramdır. Kırda yaşayanlarda ise sırasıyla 28.23 g ve 26.85 gramdır.

19-30 yaş grubu yetişkinler: Türkiye genelinde şekerli besinlerin günlük tüketim miktarı erkeklerde ortalama 34.01 g, kadınlarda 27.54 gramdır. Kentte yaşayan erkeklerin şekerli besinleri günlük tüketim miktarı ortalama 32.73 g, kadınların ise 25.66 gramdır. Kırda yaşayanlarda ise sırasıyla 38.83 g ve 34.98 gramdır.

31-50 yaş grubu yetişkinler: Türkiye genelinde şekerli besinlerin günlük tüketim miktarı erkeklerde ortalama 38.52 g, kadınlarda 30.20 gramdır. Kentte yaşayan erkeklerin şekerli besinleri günlük tüketim miktarı ortalama 37.99 g, kadınların ise 29.20 gramdır. Kırda yaşayanlarda ise sırasıyla 40.14 g ve 34.12 gramdır.

51-64 yaş grubu bireyler: Türkiye genelinde günlük şekerli besinlerin tüketim miktarı erkeklerde ortalama 30.48 g, kadınlarda 23.57 gramdır. Kentte yaşayan erkeklerin şekerli besinleri günlük tüketim miktarı ortalama 26.85 g, kadınların ise 22.03 gramdır. Kırda yaşayanlarda ise sırasıyla 38.69 g ve 27.20 gramdır.

65-74 yaş grubu bireyler: Türkiye genelinde şekerli besinlerin günlük tüketim miktarı erkeklerde ortalama 30.60 g, kadınlarda 21.73 gramdır. Kentte yaşayan erkeklerin şekerli besinleri günlük tüketim miktarı ortalama 25.25 g, kadınların ise 21.27 gramdır. Kırda yaşayanlarda ise sırasıyla 37.08 g ve 22.54 gramdır.

75 yaş üzeri bireyler: Türkiye genelinde günlük şekerli besin tüketim miktarı erkeklerde ortalama 27.22 g, kadınlarda 18.88 gramdır Kentte yaşayan erkeklerin şekerli besinleri günlük tüketim miktarı ortalama 26.61 g, kadınların ise 17.48 gramdır. Kırda yaşayanlarda ise sırasıyla 28.20 g ve 21.16 gramdır.

Gebe ve emziren kadınlar: Türkiye genelinde günlük şekerli besinleri toplam tüketim miktarı gebelerde ortalama 26.14 g, emziren kadınlarda 36.00 gramdır. Kentte yaşayan gebe ve emziren kadınların şekerli besin tüketim miktarı sırasıyla ortalama 26.83 g ve 35.54 g iken kırda ise sırasıyla 24.18 g ve 37.21 g olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.2.2.12.1. Toplam şekerli besinlerin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre tüketim miktarları (g/gün)

		TOPLAM ŞEKERLİ BESİNLER (g)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{\chi}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	19.96	27.73	10.00	229.00	749	23.28	28.92	14.00	172.00	662
	Kır	17.33	23.96	8.00	168.00	364	20.16	25.98	10.00	170.00	353
	TOPLAM	19.20	26.71	10.00	229.00	1113	22.29	28.03	12.00	172.00	1015
6-8 yaş	Kent	24.53	27.98	16.00	161.00	207	25.22	28.49	15.00	140.00	183
	Kır	25.25	28.98	18.00	213.00	104	22.10	24.77	12.00	92.00	99
	TOPLAM	24.70	28.18	16.00	213.00	311	24.25	27.38	12.30	140.00	282
9-11 yaş	Kent	21.13	28.04	11.00	204.00	212	28.61	30.65	18.00	212.00	185
	Kır	23.88	31.44	12.00	170.00	113	30.34	34.46	20.00	180.00	101
	TOPLAM	21.85	28.95	11.00	204.00	325	29.14	31.83	18.00	212.00	286
12-14 yaş	Kent	33.53	36.76	23.00	313.00	183	26.88	31.79	15.00	156.00	178
	Kır	29.95	40.54	16.00	316.00	91	31.41	35.24	20.00	141.00	87
	TOPLAM	32.60	37.75	20.00	316.00	274	28.09	32.76	18.00	156.00	265
15-18 yaş	Kent	33.01	30.33	24.00	177.50	224	26.03	30.99	17.00	360.00	227
	Kır	28.23	31.69	16.00	141.00	94	26.85	31.91	17.50	208.00	123
	TOPLAM	31.78	30.73	24.00	177.50	318	26.27	31.23	17.00	360.00	350
19-30 yaş	Kent	32.73	37.65	22.00	295.50	541	25.66	28.97	15.00	177.00	730
	Kır	38.83	37.13	28.00	228.00	202	34.98	52.71	20.00	647.50	234
	TOPLAM	34.01	37.61	23.00	295.50	743	27.54	35.27	16.00	647.50	964
31-50 yaş	Kent	37.99	41.48	27.00	310.00	766	29.20	31.56	20.00	237.00	1355
	Kır	40.14	38.53	30.00	208.00	375	34.12	34.20	24.00	256.00	532
	TOPLAM	38.52	40.77	28.00	310.00	1141	30.20	32.17	20.00	256.00	1887
51-64 yaş	Kent	26.85	29.44	16.00	200.00	417	22.03	27.64	14.00	212.00	713
	Kır	38.69	38.45	28.00	315.00	305	27.20	28.97	18.00	144.00	455
	TOPLAM	30.48	32.89	20.00	315.00	722	23.57	28.12	15.00	212.00	1168
65-74 yaş	Kent	25.25	35.48	12.00	216.00	148	21.27	29.76	10.00	191.00	303
	Kır	37.08	45.56	22.50	288.00	182	22.54	28.36	12.00	216.00	242
	TOPLAM	30.60	40.71	17.00	288.00	330	21.73	29.23	10.00	216.00	545
75+ yaş	Kent	26.61	31.55	16.00	140.00	107	17.48	24.76	8.00	135.00	180
	Kır	28.20	29.24	19.00	152.00	98	21.16	27.07	12.00	176.00	173
	TOPLAM	27.22	30.60	16.00	152.00	205	18.88	25.67	10.00	176.00	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	26.83	33.93	13.00	415.00	100
	Kır	-	-	-	-	-	24.18	26.52	15.00	148.00	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	26.14	32.09	15.00	415.00	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	35.54	36.29	24.00	178.00	258
	Kır	-	-	-	-	-	37.21	47.62	24.00	400.00	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	36.00	39.65	24.00	400.00	379

Şeker

Tablo 4.2.2.12.2'de şekerin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre günlük tüketim miktarlarına ilişkin ortalama, standart sapma, medyan ve range değerleri verilmiştir.

2-5 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde şekerin günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkek çocuklarda ortalama 8.98 g, kız çocuklarda ise ortalama 10.42 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük şeker tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkek çocuklarında 8.48 g, kız çocuklarında 10.12 g, kırsalda ise erkeklerde 10.22 g, kızlarda 11.06 g olduğu saptanmıştır.

6-8 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde bu yaş grubunda şekerin günlük tüketim miktarları erkek çocuklarda 10.59 g, kız çocuklarda 13.21 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük şeker tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkek çocuklarında 9.66 g, kız çocuklarında 13.57 g, kırsalda ise erkeklerde 13.49 g, kızlarda 12.40 g olduğu saptanmıştır.

9-11 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde bu yaş grubunda şekerin günlük tüketim miktarları erkek çocuklarda 11.94 g , kız çocuklarda 12.89 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük şeker tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkek çocuklarında 11.51 g, kız çocuklarında 10.97 g, kırsalda ise erkeklerde 13.15 g, kızlarda 17.26 g olduğu saptanmıştır.

12-14 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde bu yaş grubunda şekerin günlük tüketim miktarları erkek çocuklarda 16.46 g, kız çocuklarda 13.63 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük şeker tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkek çocuklarında 16.52 g, kız çocuklarında 11.97 g, kırsalda ise erkeklerde 16.26 g, kızlarda 18.17 g olduğu saptanmıştır.

15-18 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde bu yaş grubunda şekerin günlük tüketim miktarları erkek çocuklarda 19.01 g, kız çocuklarda 14.78 gramdır. Yerleşim

bölgelerine göre bakıldığında, günlük şeker tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkek çocuklarında 18.87 g, kız çocuklarında 14.91 g, kırsalda ise erkeklerde 19.43 g, kızlarda 14.46 g olduğu saptanmıştır.

19-30 yaş grubu yetişkinler: Türkiye genelinde bu yaş grubunda şekerin günlük tüketim miktarları erkeklerde ortalama 24.76 g, kadınlarda 17.84 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük şeker tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde ortalama 23.59 g, kadınlarda 17.13 g, kırsalda ise erkeklerde 29.19 g, kadınlarda 20.64 g olduğu saptanmıştır.

31-50 yaş grubu yetişkinler: Türkiye genelinde bu yaş grubunda şekerin günlük tüketim miktarları erkeklerde ortalama 27.94 g, kadınlarda 20.97 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük şeker tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde ortalama 27.27 g, kadınlarda 20.22 g, kırsalda ise erkeklerde 30.00 g, kadınlarda 23.92 g olduğu saptanmıştır.

51-64 yaş grubu bireyler: Türkiye genelinde bu yaş grubunda şekerin günlük tüketim miktarları erkeklerde ortalama 22.53 g , kadınlarda 16.26 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük şeker tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde ortalama 19.71 g, kadınlarda 15.04 g, kırsalda ise erkeklerde 28.92 g, kadınlarda 19.13 g olduğu saptanmıştır.

65-74 yaş grubu bireyler: Türkiye genelinde bu yaş grubunda şekerin günlük tüketim miktarları erkeklerde ortalama 20.88 g, kadınlarda 15.12 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük şeker tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde ortalama 17.01 g, kadınlarda 15.45 g, kırsalda ise erkeklerde 25.57 g, kadınlarda 14.53 g olduğu saptanmıştır.

75 yaş ve üzeri bireyler: Türkiye genelinde bu yaş grubunda şekerin günlük tüketim miktarları erkeklerde ortalama 20.47 g, kadınlarda 14.01 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük şeker tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan

erkeklerde ortalama 19.70 g, kadınlarda 13.22 g, kırsalda ise erkeklerde 21.70 g, kadınlarda 15.28 g olduğu saptanmıştır.

Gebe ve emziren kadınlar: Türkiye genelinde günlük şeker tüketim miktarı gebelerde ortalama 16.95 g, emziren kadınlarda 24.25 gramdır. Kentte yaşayan gebe ve emziren kadınların şeker tüketim miktarı sırasıyla ortalama 16.52 g ve 24.35 g iken kırda ise sırasıyla 18.16 g ve 23.99 g olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.2.2.12.2. Şekerin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre tüketim miktarları (g/gün)

		ŞEKER (g)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{x}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{x}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	8.48	14.67	4.00	131.00	749	10.12	16.91	5.00	129.00	662
	Kır	10.22	15.13	6.00	168.00	364	11.06	13.86	6.00	113.00	353
	TOPLAM	8.98	14.81	5.00	168.00	1113	10.42	15.99	5.00	129.00	1015
6-8 yaş	Kent	9.66	16.97	5.00	122.00	207	13.57	18.86	5.00	100.00	183
	Kır	13.49	15.49	8.10	76.00	104	12.40	15.54	8.00	76.50	99
	TOPLAM	10.59	16.68	6.00	122.00	311	13.21	17.87	6.00	100.00	282
9-11 yaş	Kent	11.51	19.44	6.00	204.00	212	10.97	15.08	6.00	88.00	185
	Kır	13.15	17.59	8.00	132.00	113	17.26	21.25	10.00	91.00	101
	TOPLAM	11.94	18.97	6.00	204.00	325	12.89	17.41	6.10	91.00	286
12-14 yaş	Kent	16.52	21.45	10.00	166.00	183	11.97	14.14	8.00	106.00	178
	Kır	16.26	21.19	10.00	125.00	91	18.17	20.55	12.00	104.20	87
	TOPLAM	16.46	21.36	10.00	166.00	274	13.63	16.31	8.20	106.00	265
15-18 yaş	Kent	18.87	20.56	12.00	116.00	224	14.91	17.50	9.00	90.00	227
	Kır	19.43	21.39	12.00	138.00	94	14.46	18.60	8.00	110.00	123
	TOPLAM	19.01	20.75	12.00	138.00	318	14.78	17.81	9.00	110.00	350
19-30 yaş	Kent	23.59	29.47	15.00	260.00	541	17.13	21.50	10.00	147.00	730
	Kır	29.19	32.68	20.00	228.00	202	20.64	25.03	12.00	129.00	234
	TOPLAM	24.76	30.24	15.00	260.00	743	17.84	22.29	10.00	147.00	964
31-50 yaş	Kent	27.27	31.89	18.00	244.50	766	20.22	24.78	12.00	204.00	1355
	Kır	30.00	32.93	20.00	208.00	375	23.92	26.08	16.00	256.00	532
	TOPLAM	27.94	32.16	19.00	244.50	1141	20.97	25.09	12.00	256.00	1887
51-64 yaş	Kent	19.71	23.93	10.00	158.00	417	15.04	20.54	7.50	144.00	713
	Kır	28.92	32.87	20.00	315.00	305	19.13	23.18	12.00	144.00	455
	TOPLAM	22.53	27.30	12.00	315.00	722	16.26	21.43	10.00	144.00	1168
65-74 yaş	Kent	17.01	23.72	10.00	144.00	148	15.45	26.07	6.00	188.00	303
	Kır	25.57	34.21	15.00	216.00	182	14.53	18.59	8.00	98.00	242
	TOPLAM	20.88	29.20	12.00	216.00	330	15.12	23.62	7.70	188.00	545
75+ yaş	Kent	19.70	27.87	10.00	140.00	107	13.22	20.48	6.00	127.00	180
	Kır	21.70	22.79	15.00	120.00	98	15.28	18.66	8.00	126.00	173
	TOPLAM	20.47	25.98	12.00	140.00	205	14.01	19.79	7.50	127.00	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	16.52	29.70	8.00	415.00	100
	Kır	-	-	-	-	-	18.16	19.33	12.00	92.00	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	16.95	27.31	9.00	415.00	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	24.35	25.70	18.00	136.00	258
	Kır	-	-	-	-	-	23.99	33.56	15.00	400.00	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	24.25	28.02	16.00	400.00	379

Bal, reçel, pekmez vb.şekerli besinler

Tablo 4.2.2.12.3'de bal, pekmez, reçel gibi şekerli besinlerin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre günlük tüketim miktarlarına ilişkin ortalama, standart sapma, medyan ve range değerleri verilmiştir.

2-5 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde bal, reçel, pekmez vb. şekerli besinlerin günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkek çocuklarda ortalama 10.22 g, kız çocuklarda ise ortalama 11.87 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük şekerli besin tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkek çocuklarında 11.48 g, kız çocuklarında 13.16 g, kırsalda ise erkeklerde 7.11 g, kızlarda 9.10 g olduğu saptanmıştır.

6-8 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde bal, reçel, pekmez vb. şekerli besinlerin günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkek çocuklarda ortalama 14.11 g, kız çocuklarda ise ortalama 11.05 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük şekerli besin tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkek çocuklarında 14.87 g, kız çocuklarında 11.65 g, kırsalda ise erkeklerde 11.76 g, kızlarda 9.70 g olduğu saptanmıştır.

9-11 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde bal, reçel, pekmez vb. şekerli besinlerin günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkek çocuklarda ortalama 9.91 g, kız çocuklarda ise ortalama 16.25 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük şekerli besin tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkek çocuklarında 9.62 g, kız çocuklarında 17.64 g, kırsalda ise erkeklerde 10.73 g, kızlarda 13.08 g olduğu saptanmıştır.

12-14 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde bal, reçel, pekmez vb. şekerli besinlerin günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkek çocuklarda ortalama 16.15 g, kız çocuklarda ise ortalama 14.46 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük şekerli besin tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkek çocuklarında

17.01 g, kız çocuklarında 14.91 g, kırsalda ise erkeklerde 13.69 g, kızlarda 13.25 g olduğu saptanmıştır.

15-18 yaş grubu çocuklar: Türkiye genelinde bal, reçel, pekmez vb. şekerli besinlerin günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkek çocuklarda ortalama 12.77 g, kız çocuklarda ise ortalama 11.49 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük şekerli besin tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkek çocuklarında 14.14 g, kız çocuklarında 11.12 g, kırsalda ise erkeklerde 8.80 g, kızlarda 12.39 g olduğu saptanmıştır.

19-30 yaş grubu yetişkinler: Türkiye genelinde bal, reçel, pekmez vb. şekerli besinlerin günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkeklerde ortalama 9.24 g, kadınlarda ise ortalama 9.70 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük şekerli besin tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde 9.14 g, kadınlarda 8.52 g, kırsalda ise erkeklerde 9.64 g, kadınlarda 14.34 g olduğu saptanmıştır.

31-50 yaş grubu yetişkinler: Türkiye genelinde bal, reçel, pekmez vb. şekerli besinlerin günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkeklerde ortalama 10.58 g, kadınlarda ise ortalama 9.22 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük şekerli besin tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde 10.72 g, kadınlarda 8.97 g, kırsalda ise erkeklerde 10.14 g, kadınlarda 10.21 g olduğu saptanmıştır.

51-64 yaş grubu bireyler: Türkiye genelinde bal, reçel, pekmez vb. şekerli besinlerin günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkeklerde ortalama 7.95 g, kadınlarda ise ortalama 7.31 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük şekerli besin tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde 7.14 g, kadınlarda 6.99 g, kırsalda ise erkeklerde 9.77 g, kadınlarda 8.07 g olduğu saptanmıştır.

65-74 yaş grubu bireyler: Türkiye genelinde bal, reçel, pekmez vb. şekerli besinlerin günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkeklerde ortalama 9.72 g, kadınlarda ise ortalama 6.61 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük

şekerli besin tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde 8.23 g, kadınlarda 5.82 g, kırsalda ise erkeklerde 11.51 g, kadınlarda 8.01 g olduğu saptanmıştır.

75 yaş ve üzeri bireyler: Türkiye genelinde bal, reçel, pekmez vb. şekerli besinlerin günlük tüketim miktarı bu yaş grubu erkeklerde ortalama 6.75 g, kadınlarda ise ortalama 4.88 gramdır. Yerleşim bölgelerine göre bakıldığında, günlük şekerli besin tüketiminin, kentsel kesimde yaşayan erkeklerde 6.91 g, kadınlarda 4.26 g, kırsalda ise erkeklerde 6.51 g, kadınlarda 5.88 g olduğu saptanmıştır.

Gebe ve emziren kadınlar: Türkiye genelinde günlük bal, reçel, pekmez vb. şekerli besinlerin tüketim miktarı gebelerde ortalama 9.19 g, emziren kadınlarda 11.74 gramdır. Kentte yaşayan gebe ve emziren kadınların bal, reçel, pekmez vb. şekerli besinlerin tüketim miktarı sırasıyla ortalama 10.31 g ve 11.19 g iken kırda ise sırasıyla 6.02 g ve 13.22 g olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.2.2.12.3. Bal, reçel, pekmez gibi şekerli besinlerin cinsiyet, yaş grubu, yerleşim yerlerine ve Türkiye geneline göre tüketim miktarları (g/gün)

		BAL, REÇEL.PEKMEZ vb. (g)									
		Erkek					Kadın				
		$\bar{x}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{x}$	S	Medyan	Range	n
2-5 yaş	Kent	11.48	21.09	0.00	160.00	749	13.16	23.24	3.00	160.00	662
	Kır	7.11	18.11	0.00	150.00	364	9.10	20.73	0.00	1600.00	353
	TOPLAM	10.22	20.36	0.00	160.00	1113	11.87	220.53	0.00	160.00	1015
6-8 yaş	Kent	14.87	21.37	6.00	156.00	207	11.65	210.43	0.00	140.00	183
	Kır	11.76	24.67	0.00	195.00	104	9.70	180.00	0.00	76.00	99
	TOPLAM	14.11	22.21	4.00	195.00	311	11.05	200.42	0.00	140.00	282
9-11 yaş	Kent	9.62	19.90	0.00	92.50	212	17.64	25.61	4.00	212.00	185
	Kır	10.73	24.81	0.00	170.00	113	13.08	27.63	0.00	162.00	101
	TOPLAM	9.91	21.26	0.00	170.00	325	16.25	26.29	0.00	212.00	286
12-14 yaş	Kent	17.01	31.83	0.00	3000.00	183	14.91	27.73	0.00	1500.00	178
	Kır	13.69	32.94	0.00	2800.00	91	13.25	26.23	0.00	1290.00	87
	TOPLAM	16.15	32.11	0.00	300.00	274	14.46	27.31	0.00	150.00	265
15-18 yaş	Kent	14.14	22.84	0.00	160.00	224	11.12	26.38	0.00	360.00	227
	Kır	8.80	22.95	0.00	126.00	94	12.39	23.27	0.00	160.00	123
	TOPLAM	12.77	22.96	0.00	160.00	318	11.49	25.49	0.00	360.00	350
19-30 yaş	Kent	9.14	19.52	0.00	250.00	541	8.52	17.15	0.00	150.00	730
	Kır	9.64	20.17	0.00	120.00	202	14.34	45.05	0.00	640.00	234
	TOPLAM	9.24	19.65	0.00	250.00	743	9.70	25.48	0.00	640.00	964
31-50 yaş	Kent	10.72	25.16	0.00	300.00	766	8.97	18.44	0.00	194.00	1355
	Kır	10.14	19.23	0.00	160.00	375	10.21	20.88	0.00	125.00	532
	TOPLAM	10.58	23.84	0.00	300.00	1141	9.22	18.96	0.00	194.00	1887
51-64 yaş	Kent	7.14	14.70	0.00	125.00	417	6.99	15.58	0.00	152.00	713
	Kır	9.77	21.91	0.00	163.50	305	8.07	16.75	0.00	100.00	455
	TOPLAM	7.95	17.26	0.00	163.50	722	7.31	15.93	0.00	152.00	1168
65-74 yaş	Kent	8.23	21.94	0.00	156.00	148	5.82	12.42	0.00	80.00	303
	Kır	11.51	24.33	0.00	120.00	182	8.01	19.85	0.00	176.00	242
	TOPLAM	9.72	23.07	0.00	156.00	330	6.61	15.52	0.00	176.00	545
75+ yaş	Kent	6.91	13.98	0.00	80.00	107	4.26	11.30	0.00	90.00	180
	Kır	6.51	15.99	0.00	112.00	98	5.88	17.87	0.00	120.00	173
	TOPLAM	6.75	14.74	0.00	112.00	205	4.88	14.16	0.00	120.00	353
Gebe kadın	Kent	-	-	-	-	-	10.31	17.43	0.00	106.00	100
	Kır	-	-	-	-	-	6.02	11.81	0.00	56.00	43
	TOPLAM	-	-	-	-	-	9.19	16.22	0.00	106.00	143
Emziren kadın	Kent	-	-	-	-	-	11.19	23.74	0.00	130.00	258
	Kır	-	-	-	-	-	13.22	32.26	0.00	226.00	121
	TOPLAM	-	-	-	-	-	11.74	26.32	0.00	226.00	379

BÖLÜM 5. BESİN DESTEKLERİ

Bu bölümde farklı yaş gruplarında (0-5 yaş, 6-11 yaş, 12 yaş ve üzeri bireyler) ve özel durumlarda (gebe/emziren kadınlarda) besin destekleri kullanım durumlarına ilişkin sonuçlar verilmiştir.

5.1. 0-5 YAŞ GRUBU BESİN DESTEKLERİ KULLANIM DURUMU

Tablo 5.1.1'de 0-5 yaş grubu çocukların cinsiyete, yerleşim yerlerine ve bölgelere göre besin destekleri kullanım (son bir haftadır en az bir besin desteği kullanım) durumlarına göre dağılımları verilmiştir. Türkiye genelinde 0-5 yaş grubu çocukların %23.9'u (E: %25.4, K: %22.3) en az bir besin desteği kullanmaktadır. Besin desteklerinin kullanım oranı kentsel bölgelerde (%26.2) kırsal bölgelere (%18.7) göre daha fazladır. Bölgelere göre besin desteklerinin kullanımı incelendiğinde, en fazla kullanım oranının Batı Marmara (%34.1)'da, en az kullanıldığı bölgenin ise Ortadoğu Anadolu (%15.6) olduğu görülmektedir.

Tablo 5.1.2'de 0-5 yaş grubu çocukların D vitamini ve demir destekleri kullanım durumlarına göre dağılımları verilmiştir. Türkiye genelinde 0-5 yaş grubu çocukların %71.7'sinin D vitamini ve %46.8'inin demir kullandıkları belirlenmiştir. Besin desteği olarak D vitamini %85.7 (E: %86.5, K: %84.9) kullanım oranı ile en fazla 13-23 ay yaş grubunda kullanılmakta; bunu %82.9 (E: %83.2, K: %82.6) ile 0-12 ay yaş grubu ve % 66.9 (E: %66.8, K: %66.9) ile 24-60 ay yaş grubu izlemektedir. Yaş büyüdükçe D vitamini kullanım oranı düşmektedir. D vitamini kullanım oranları kız ve erkek çocuklarda benzerdir. Kentsel ve kırsal bölgelerde D vitamini kullanımı karşılaştırıldığında, kentsel bölgelerde kullanım oranının (%74.9), kırsal bölgelere (%64.2) göre daha fazla olduğu görülmektedir (Tablo 5.1.2).

Türkiye genelinde 12 bölgede 0-5 yaş grubu çocuklarda D vitamini kullanımının en fazla olduğu bölge %87.7 ile İstanbul iken, bunu %84.4 ile Doğu Karadeniz, %83.6 ile Ege, %82.8 ile Doğu Marmara, %82.2 ile Batı Karadeniz, %80.8 ile Batı Marmara, %77.3 ile Orta Anadolu, %74.4 ile Akdeniz ve %72.0 ile Batı Anadolu izlemektedir. Ortadoğu Anadolu (%50.1), Güneydoğu Anadolu (%52.4) ve

Kuzeydoğu Anadolu (%45.1) D vitamini kullanımının en düşük olduğu bölgelerdir (Tablo 5.1.2).

Türkiye genelinde 0-5 yaş grubu çocuklarda demir kullanım oranı %46.8 (E: %46.6, K: %47.0) olup, en fazla 13-23 ay yaş grubunda (%63.2) kullanılmaktadır. 0-12 ay arasında kullanım oranı %44.8, 24-60 ay arasında ise %44.4'tür. Kentsel bölgelerdeki demir kullanım oranı (%49.9), kırsal bölgelere (%39.4) oranla daha fazladır. Bölgelere göre kullanım oranları karşılaştırıldığında en fazla kullanım oranlarına Batı Marmara (%65.4), Ege (%61.5) ve Doğu Karadeniz (%61.2)'de rastlanılmıştır. Demirin kullanım oranının en düşük olduğu bölge ise %22.6 ile Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'dir (Tablo 5.1.2).

Tablo 5.1.1. 0-5 yaş grubu çocukların son bir hafta içerisinde en az bir besin desteği kullanım durumlarına göre dağılımı (%)

Temel Özellik	Erkek				Kız				Toplam			
	Besin desteği kullanılmadı		En az 1 tanesi kullanıldı		Besin desteği kullanılmadı		En az 1 tanesi kullanıldı		Besin desteği kullanılmadı		En az 1 tanesi kullanıldı	
	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S	%	S
Yaş grubu (ay)												
0-12	38.8	121	61.2	198	33.9	105	66.1	173	36.5	226	63.5	371
13-23	66.6	163	33.4	77	70.6	164	29.4	68	68.6	327	31.4	145
24-60	84.0	964	16.0	159	88.1	896	11.9	130	86.0	1860	14.0	289
Yerleşim yeri												
Kent	72.2	814	27.8	320	75.7	756	24.3	264	73.8	1570	26.2	584
Kır	80.6	434	19.4	114	82.0	409	18.0	107	81.3	843	18.7	221
NUTS 12 Bölge												
İstanbul	65.1	71	34.9	42	75.4	78	24.6	28	69.9	149	30.1	70
Batı Marmara	64.2	41	35.8	28	67.7	54	32.3	25	65.9	95	34.1	53
Ege	76.8	104	23.2	42	78.4	93	21.6	33	77.7	197	22.3	75
Doğu Marmara	69.3	78	30.7	34	77.1	72	22.9	25	73.1	150	26.9	59
Batı Anadolu	72.2	81	27.8	25	71.5	76	28.5	27	71.9	157	28.1	52
Akdeniz	71.4	90	28.6	35	76.3	101	23.7	41	74.0	191	26.0	76
Orta Anadolu	72.0	124	28.0	55	81.2	116	18.8	31	76.3	240	23.7	86
Batı Karadeniz	76.1	100	23.9	37	74.2	79	25.8	36	75.1	179	24.9	73
Doğu Karadeniz	80.9	81	19.1	28	76.9	68	23.1	25	79.1	149	20.9	53
Kuzeydoğu Anadolu	83.4	131	16.6	33	83.6	128	16.4	28	83.5	259	16.5	61
Ortadoğu Anadolu	84.3	175	15.7	30	84.6	157	15.4	35	84.4	332	15.6	65
Güneydoğu Anadolu	80.8	172	19.2	45	80.9	143	19.1	37	80.8	315	19.2	82
TÜRKİYE GENELİ	**74.6**	**1248**	**25.4**	**434**	**77.7**	**1165**	**22.3**	**371**	**76.1**	**2413**	**23.9**	**805**

Tablo 5.1.2. 0-5 yaş grubu çocukların D vitamini ve demir kullanma durumlarına göre dağılımı (%)

Temel Özellik	D vitamini			Demir		
	Erkek	Kız	Toplam	Erkek	Kız	Toplam
Yaş grubu (ay)						
0-12	83.2	82.6	82.9	39.3	51.1	44.8
13-23	86.5	84.9	85.7	65.1	61.3	63.2
24-60	66.8	66.9	66.9	45.1	43.7	44.4
Yerleşim yeri						
Kent	74.8	75.1	74.9	49.4	50.5	49.9
Kır	64.6	63.9	64.2	39.5	39.3	39.4
NUTS 12 Bölge						
İstanbul	89.8	85.2	87.7	54.7	58.0	56.2
Batı Marmara	85.4	76.0	80.8	68.1	62.5	65.4
Ege	85.2	82.1	83.6	65.7	57.9	61.5
Doğu Marmara	81.0	84.7	82.8	48.5	55.2	51.8
Batı Anadolu	68.7	76.2	72.0	46.8	44.9	46.0
Akdeniz	73.3	75.4	74.4	46.8	48.8	47.9
Orta Anadolu	81.4	72.6	77.3	44.1	50.0	46.8
Batı Karadeniz	81.0	83.2	82.2	52.7	48.7	50.6
Doğu Karadeniz	85.7	83.0	84.4	65.9	55.7	61.2
Kuzeydoğu Anadolu	48.0	42.0	45.1	25.8	19.3	22.6
Ortadoğu Anadolu	53.9	45.7	50.1	31.1	32.2	31.6
Güneydoğu Anadolu	52.1	52.8	52.4	33.4	34.1	33.7
TÜRKİYE GENELİ	**71.8**	**71.6**	**71.7**	**46.6**	**47.0**	**46.8**

Türkiye genelinde 0-5 yaş grubu çocuklarda D vitamini ve demirden sonra en çok kullanılan besin destekleri multivitamin/mineral (%9.2), çinko (%2.5) ve balık yağı (%1.3)'dır. Kalsiyum ve omega-3 destekleri de % 0.6 oranında kullanılmaktadır. Yaş gruplarına göre dağılım incelendiğinde, 0-12 ay yaş grubunda yer alan çocuklarda en çok tercih edilen besin desteklerinin % 10.5 ile multivitamin/mineral (E: %11.6, K: %9.2), daha sonra %1.8 ile çinko (E: %1.1, K: %2.7), % 0.7 ile omega-3 (E: %0.6, K: %0.8), %0.5 ile kalsiyum (E: %0.4, K: %0.7) ve %0.2 kullanım oranı ile (E: %0.0, K: %0.4) balık yağı olduğu görülmektedir. 13-23 ay yaş grubunda multivitamin/mineral (%12.8), çinko (%3.3) ve kalsiyum (%1.6) gibi besin desteklerinin kullanımı diğer yaş gruplarına göre daha fazladır (Tablo 5.1.3).

Yerleşim yerlerine göre besin desteği kullanımları karşılaştırıldığında multivitamin/mineral (Kentsel: %9.8, Kırsal: %7.6), çinko (Kentsel: %2.9, Kırsal:

%1.4) ve balık yağı (Kentsel: %1.6, Kırsal: %0.6) kullanım oranının kentsel bölgelerde kırsal bölgelere göre daha fazla olduğu ve erkek çocuklar tarafından daha fazla kullanıldığı belirlenmiştir.

Türkiye genelinde 12 bölgede 0-5 yaş grubu çocuklarda besin desteği kullanım durumu değerlendirildiğinde, en fazla besin desteği kullanan bölgelerin Batı Marmara (%27.8). İstanbul (%17.9), Akdeniz (%17.7) ve Doğu Marmara (%17.5) olduğu bunları kullanım oranlarına göre, Batı Karadeniz (%16.4), Ege (%15.8), Batı Anadolu (%14.6), Güneydoğu Anadolu (%12.6), Orta Anadolu (%12.1), Doğu Karadeniz (%11.7), Ortadoğu Anadolu (%8.3) ve Kuzeydoğu Anadolu (%7.4) bölgesinin takip ettiği görülmektedir. Besin destekleri içerisinde en fazla tercih edilen ürün multivitamin/minerallerdir. Multivitamin/mineral kullanımı en yüksek olan bölge Batı Marmara (%13.8), en az kullanan bölge ise Ortadoğu Anadolu (%4.3)'dur. Kalsiyum kullanımının en yüksek olduğu bölge Güneydoğu Anadolu Bölgesi (%1.4) iken Batı Anadolu, Karadeniz ve Akdeniz bölgesinde hiç kalsiyum desteği kullanılmamaktadır. Çinko kullanımı en yüksek olan bölge Batı Marmara (%4.8), en az olan bölge ise Kuzeydoğu Anadolu (%0.5) bölgesidir. Omega-3 kullanımının en yüksek olduğu bölge Batı Marmara (%2.4) iken, Güneydoğu Anadolu bölgesinde hiç omega-3 desteği kullanılmamaktadır. Balık yağı kullanımı en yüksek olan bölge Batı Marmara (%3.0), en az olan bölge ise Kuzeydoğu Anadolu (%0.3) bölgesidir (Tablo 5.1.3).

Tablo 5.1.3. 0-5 yaş grubu çocukların besin destekleri kullanma durumlarına göre dağılımı (%)

Temel Özellik	Multivitamin/ mineral			Kalsiyum			Çinko			Omega-3			Balık yağı			Diğer			Çocuk sayısı
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	
Yaş grubu (ay)																			
0-12	11.6	9.2	10.5	0.4	0.7	0.5	1.1	2.7	1.8	0.6	0.8	0.7	0.0	0.4	0.2	1.2	0.5	0.9	532
13-23	14.5	11.0	12.8	1.8	1.4	1.6	2.5	4.1	3.3	0.1	0.9	0.5	0.6	2.4	1.5	2.3	1.7	2.0	421
24-60	9.4	7.0	8.3	0.6	0.3	0.5	1.8	3.2	2.5	0.4	0.7	0.6	2.3	0.7	1.5	0.6	0.4	0.5	1906
Yerleşim yeri																			
Kent	11.4	8.1	9.8	0.5	0.4	0.5	1.9	4.0	2.9	0.3	0.9	0.6	2.3	0.9	1.6	1.1	0.8	1.0	1913
Kır	8.0	7.3	7.6	1.3	0.6	0.9	1.4	1.4	1.4	0.8	0.4	0.6	0.5	0.7	0.6	0.4	0.1	0.3	946
NUTS 12 Bölge																			
İstanbul	12.1	6.7	9.6	0.8	0.8	0.8	2.5	6.3	4.3	0.0	2.7	1.3	0.9	0.8	0.9	1.9	0.0	1.0	193
Batı Marmara	14.1	13.6	13.8	0.0	2.3	1.1	2.6	7.1	4.8	0.0	4.9	2.4	1.3	4.8	3.0	2.9	2.6	2.7	126
Ege	13.0	9.8	11.3	0.9	0.5	0.7	1.3	1.7	1.5	0.4	0.0	0.2	2.5	0.0	1.2	1.4	0.5	0.9	248
Doğu Marmara	11.4	8.9	10.2	0.0	0.4	0.2	3.8	3.1	3.5	0.5	0.8	0.7	3.5	0.8	2.2	1.4	0.0	0.7	188
Batı Anadolu	8.2	4.8	6.7	0.0	0.0	0.0	0.9	8.8	4.4	0.2	0.6	0.4	4.0	0.6	2.5	0.0	1.4	0.6	172
Akdeniz	15.5	8.8	11.9	0.0	0.0	0.0	1.3	1.5	1.4	2.3	0.0	1.1	2.5	2.1	2.3	0.0	1.9	1.0	229
Orta Anadolu	9.5	7.4	8.5	0.0	0.5	0.2	1.0	1.4	1.2	0.4	0.0	0.2	0.8	1.0	0.9	1.5	0.8	1.1	292
Batı Karadeniz	9.6	10.9	10.3	0.0	0.0	0.0	1.7	4.3	3.1	0.0	2.6	1.4	0.0	1.4	0.7	1.2	0.6	0.9	222
Doğu Karadeniz	8.6	7.4	8.0	1.2	0.0	0.7	1.9	0.0	1.0	0.6	0.0	0.3	1.2	0.0	0.7	1.9	0.0	1.0	184
Kuzeydoğu Anadolu	2.8	8.1	5.4	0.9	0.0	0.5	0.3	0.7	0.5	0.3	0.0	0.2	0.3	0.3	0.3	0.9	0.0	0.5	305
Ortadoğu Anadolu	5.1	3.4	4.3	1.6	0.7	1.2	2.2	1.3	1.8	0.0	0.3	0.2	0.6	0.7	0.6	0.0	0.4	0.2	358
Güneydoğu Anadolu	9.5	7.9	8.8	1.7	1.0	1.4	1.5	2.0	1.7	0.0	0.0	0.0	1.0	0.0	0.6	0.3	0.0	0.1	342
TÜRKİYE GENELİ	**10.4**	**7.8**	**9.2**	**0.7**	**0.5**	**0.6**	**1.8**	**3.2**	**2.5**	**0.4**	**0.8**	**0.6**	**1.8**	**0.8**	**1.3**	**0.9**	**0.6**	**0.7**	**2859**

E: Erkek K: Kız T: Toplam

Yaş grubu 0-5 yıl arasında olan çocukların kalsiyum, omega-3, çinko ve balık yağı kullanım oranları çok düşük olduğu için (bazı verilerde çocuk sayısı 25'in altına düşmektedir) Tablo 5.1.3'te bazı veriler yorumlanamamıştır. Ancak dağılım yüzdeleri tablolarda yer almaktadır.

Çocukların (0-5 yaş grubu) kullandıkları besin desteklerini öneren kişilerin (hiç kimse, doktor, eczacı, akraba, arkadaş, medya) büyük çoğunluğunu doktorların oluşturduğu görülmüştür (D vitamini: %80.8, demir: %85.9, multivitamin/mineral: %89.6, kalsiyum: %98.0, çinko: %98.0, omega-3: %56.0, balık yağı: %59.3, diğer: %72.6). Besin destekleri arasında en çok balık yağı kullanımında medyadan etkilendikleri (%0.9), diğer desteklerinin kullanımında ise medyadan hiç etkilenmedikleri belirlenmiştir (Tablo 5.1.4).

Besin desteklerini doktor dışında en çok öneren kişilere göre dağılıma bakıldığında multivitamin/mineral, kalsiyum, omega-3 ve balık yağı için doktordan sonra en çok öneren kişinin eczacı olduğu (multivitamin/mineral: %4.7, kalsiyum: %2.0, omega-3: %16.2, balık yağı: %21.1) belirlenmiştir. Besin desteklerini öneren diğer kişilerin dağılımı en fazla D vitamini (%21.6), balık yağı (%16.2), demir (%14.7) ve omega-3 (%12.8) desteklerinde görülmüştür (Tablo 5.1.4).

Tablo 5.1.4. 0-5 yaş grubu çocukların kullandıkları D vitamini ve demir desteklerini öneren kişilerin dağılımı (%)

Temel Özellik	D vitamini								Demir							
	Hiç Kimse	Doktor	Eczacı	Akraba	Arkadaş	Medya	Diğer	Çocuk sayısı	Hiç Kimse	Doktor	Eczacı	Akraba	Arkadaş	Medya	Diğer	Çocuk sayısı
Cinsiyet	0.5	82.2	0.5	0.2	0.3	0.0	19.1	1240	0.4	87.0	0.7	0.1	0.1	0.0	12.5	800
Erkek	0.3	79.3	0.6	0.2	0.2	0.0	24.2	1089	0.7	84.8	0.6	0.0	0.0	0.0	17.0	727
Kız																
Yerleşim yeri																
Kent	0.5	82.6	0.6	0.2	0.2	0.0	19.8	1623	0.7	87.1	0.7	0.1	0.1	0.0	13.3	1074
Kır	0.1	75.7	0.4	0.2	0.3	0.0	26.3	706	0.0	82.2	0.3	0.0	0.0	0.0	18.9	453
NUTS 12 Bölge																
İstanbul	0.4	92.9	0.5	0.0	0.4	0.0	6.5	194	0.0	95.2	0.8	0.0	0.0	0.0	1.7	124
Batı Marmara	0.0	78.6	0.0	0.0	0.0	0.0	24.5	121	0.9	72.1	0.0	0.0	0.0	0.0	28.1	102
Ege	0.0	78.3	0.6	0.0	0.0	0.0	27.5	229	0.0	89.2	0.0	0.0	0.0	0.0	14.7	172
Doğu Marmara	0.0	79.5	0.0	0.0	0.0	0.0	25.4	175	3.2	83.9	0.0	0.0	0.0	0.0	19.2	106
Batı Anadolu	1.3	71.6	2.7	0.4	0.0	0.0	29.3	159	2.1	74.8	4.2	0.6	0.0	0.0	21.8	104
Akdeniz	0.8	79.3	0.0	0.0	0.6	0.0	22.7	197	0.0	88.3	0.0	0.0	0.0	0.0	13.5	130
Orta Anadolu	0.4	71.5	0.7	0.3	0.0	0.0	31.5	262	0.0	80.8	0.0	0.0	0.0	0.0	21.8	157
Batı Karadeniz	0.0	89.0	0.0	0.6	0.8	0.0	15.6	213	0.0	96.1	0.0	0.0	0.0	0.0	3.3	137
Doğu Karadeniz	0.0	65.4	0.0	0.4	0.4	0.0	36.8	174	0.0	64.0	0.0	0.0	1.2	0.0	34.8	133
Kuzeydoğu Anadolu	0.0	71.3	1.0	1.0	2.2	0.0	30.7	168	0.0	85.9	0.7	0.7	0.0	0.0	18.5	85
Ortadoğu Anadolu	0.0	81.4	0.0	0.3	0.0	0.0	15.4	209	0.0	85.9	0.0	0.0	0.0	0.0	10.4	129
Güneydoğu Anadolu	0.5	84.7	0.4	0.5	0.0	0.0	18.0	228	0.0	86.4	0.7	0.0	0.0	0.0	16.4	148
TÜRKİYE GENELİ	**0.4**	**80.8**	**0.6**	**0.2**	**0.3**	**0.0**	**21.6**	**2329**	**0.5**	**85.9**	**0.6**	**0.1**	**0.0**	**0.0**	**14.7**	**1527**

Tablo 5.1.4. (devam)

Temel Özellik	Multivitamin/mineral								Kalsiyum							
	Hiç Kimse	Doktor	Eczacı	Akraba	Arkadaş	Medya	Diğer	Çocuk sayısı	Hiç Kimse	Doktor	Eczacı	Akraba	Arkadaş	Medya	Diğer	Çocuk sayısı
Cinsiyet																
Erkek	0.9	90.2	6.6	0.7	0.3	0.0	1.1	174	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	12
Kız	3.0	88.8	2.2	0.0	1.6	0.0	3.6	135	0.0	94.9	5.1	0.0	0.0	0.0	0.0	10
Yerleşim yeri																
Kent	0.8	92.6	3.6	0.5	0.9	0.0	2.2	222	0.0	96.2	3.8	0.0	0.0	0.0	0.0	14
Kır	4.8	80.7	8.3	0.0	0.6	0.0	1.8	87	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	8
NUTS 12 Bölge																
İstanbul	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	24	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2
Batı Marmara	4.4	90.8	4.8	0.0	0.0	0.0	0.0	22	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2
Ege	1.8	89.4	1.8	0.0	0.0	0.0	4.4	38	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3
Doğu Marmara	6.4	75.6	16.3	0.0	1.7	0.0	2.6	24	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
Batı Anadolu	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	15	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Akdeniz	2.6	82.3	11.4	0.0	0.0	0.0	3.7	33	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Orta Anadolu	2.6	94.6	2.8	0.0	0.0	0.0	0.0	29	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
Batı Karadeniz	0.0	97.9	0.0	0.0	0.0	0.0	2.1	30	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Doğu Karadeniz	0.0	87.4	0.0	0.0	4.3	0.0	4.1	20	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2
Kuzeydoğu Anadolu	3.0	88.5	0.0	0.0	0.0	0.0	8.4	19	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
Ortadoğu Anadolu	3.7	69.7	0.0	4.0	0.0	0.0	0.0	16	0.0	86.4	13.6	0.0	0.0	0.0	0.0	4
Güneydoğu Anadolu	0.0	92.4	4.6	1.4	3.3	0.0	1.5	39	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	6
TÜRKİYE GENELİ	**1.8**	**89.6**	**4.8**	**0.4**	**0.8**	**0.0**	**2.1**	**309**	**0.0**	**98.0**	**2.0**	**0.0**	**0.0**	**0.0**	**0.0**	**22**

Tablo 5.1.4. (devam)

Temel Özellik	Çinko								Omega-3							
	Hiç Kimse	Doktor	Eczacı	Akraba	Arkadaş	Medya	Diğer	Çocuk sayısı	Hiç Kimse	Doktor	Eczacı	Akraba	Arkadaş	Medya	Diğer	Çocuk sayısı
Cinsiyet																
Erkek	0.0	96.4	0.0	2.4	0.0	0.0	1.2	30	15.9	19.1	37.7	0.0	3.1	0.0	34.4	8
Kız	0.0	98.9	1.1	0.0	0.0	0.0	0.0	41	9.5	78.0	3.4	0.0	9.2	0.0	0.0	11
Yerleşim yeri																
Kent	0.0	98.4	0.0	1.1	0.0	0.0	0.5	54	16.8	57.9	3.0	0.0	9.7	0.0	12.7	14
Kır	0.0	95.8	4.2	0.0	0.0	0.0	0.0	17	0.0	51.4	48.6	0.0	0.0	0.0	13.1	5
NUTS 12 Bölge																
İstanbul	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	8	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2
Batı Marmara	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	7	0.0	46.4	0.0	0.0	53.6	0.0	0.0	3
Ege	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	6	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
Doğu Marmara	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	7	60.9	39.1	0.0	0.0	0.0	0.0	39.1	2
Batı Anadolu	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	5	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2
Akdeniz	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	5	0.0	0.0	60.9	0.0	0.0	0.0	39.1	2
Orta Anadolu	0.0	72.4	27.6	0.0	0.0	0.0	0.0	4	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
Batı Karadeniz	0.0	92.9	0.0	0.0	0.0	0.0	7.1	9	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3
Doğu Karadeniz	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
Kuzeydoğu Anadolu	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	0.0	0.0	1
Ortadoğu Anadolu	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	6	0.0	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
Güneydoğu Anadolu	0.0	92.7	0.0	7.3	0.0	0.0	0.0	8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
TÜRKİYE GENELİ	**0.0**	**98.0**	**0.7**	**0.9**	**0.0**	**0.0**	**0.4**	**71**	**11.9**	**56.0**	**16.2**	**0.0**	**6.9**	**0.0**	**12.8**	**19**

Tablo 5.1.4. (devam)

Temel Özellik	Balık yağı								Diğer							
	Hiç Kimse	Doktor	Eczacı	Akraba	Arkadaş	Medya	Diğer	Çocuk sayısı	Hiç Kimse	Doktor	Eczacı	Akraba	Arkadaş	Medya	Diğer	Çocuk sayısı
Cinsiyet																
Erkek	1.3	61.5	24.4	5.3	6.2	1.3	23.4	22	12.4	78.9	5.7	0.0	5.7	0.0	3.0	16
Kız	9.4	54.4	13.7	3.0	22.5	0.0	0.0	18	31.7	63.3	0.0	0.0	0.0	5.1	0.0	10
Yerleşim yeri																
Kent	4.4	54.0	24.5	5.4	11.6	1.1	18.8	31	22.4	69.5	3.8	0.0	3.8	2.3	2.0	22
Kır	0.0	91.4	0.0	0.0	8.6	0.0	0.0	9	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4
NUTS 12 Bölge																
İstanbul	0.0	56.6	0.0	0.0	43.4	0.0	0.0	3	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2
Batı Marmara	18.5	81.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4
Ege	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4	52.9	23.5	23.5	0.0	23.5	0.0	0.0	4
Doğu Marmara	0.0	91.5	0.0	0.0	8.5	0.0	0.0	4	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
Batı Anadolu	0.0	15.0	85.0	0.0	0.0	0.0	85.0	3	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2
Akdeniz	8.1	55.7	19.2	0.0	17.0	0.0	0.0	7	50.0	50.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2
Orta Anadolu	24.1	51.8	0.0	0.0	0.0	24.1	0.0	4	47.3	31.2	0.0	0.0	0.0	0.0	21.4	3
Batı Karadeniz	0.0	62.8	0.0	0.0	37.2	0.0	0.0	2	0.0	64.8	0.0	0.0	0.0	35.2	0.0	3
Doğu Karadeniz	0.0	50.0	50.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2
Kuzeydoğu Anadolu	0.0	49.3	0.0	0.0	50.7	0.0	0.0	2	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
Ortadoğu Anadolu	0.0	74.5	0.0	25.5	25.5	0.0	0.0	3	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
Güneydoğu Anadolu	0.0	50.0	0.0	50.0	0.0	0.0	0.0	2	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
TÜRKİYE GENELİ	**3.8**	**59.3**	**21.1**	**4.6**	**11.2**	**0.9**	**16.2**	**40**	**20.1**	**72.6**	**3.4**	**0.0**	**3.4**	**2.0**	**1.8**	**26**

Besin destekleri kullanan 0-5 yaş grubu çocukların bu destekleri kullanma süreleri Tablo 5.1.5'te gösterilmiştir. D vitamini desteği kullanan çocukların (n=382 çocuk) %28.6'sı 1-3 ay, %24.1'i 4-6 ay, %21.7'si ise 7-12 ay süre ile bu desteği kullanmaktadır. Kırsal ve kentsel bölgelere göre yine aynı sürede (Kentsel 1-3 ay: %38.5, 4-6 ay: %23.5, 7-12 ay: %12, Kırsal 1-3 ay: %25.6, 4-6 ay: %24.4, 7-12 ay: %24.7) bu desteği kullandıkları ve kızların erkeklere göre daha uzun süreyle D vitamini kullandıkları saptanmıştır (E: 1-3 ay: %30.3, 4-6 ay: %19.7, 7-12 ay: %20.2; K: 1-3 ay: %26.6, 4-6 ay: % 29.7, 7-12 ay: %23.7). Demir desteği kullanan çocukların (n=281) çoğunluğu (%28.9) 1-3 ay, %20.6'sı 4-6 ay ve %15.6'sı 7-12 ay süre ile demir kullandıklarını belirtmişlerdir. Kırsal ve kentsel bölgelerde demir kullanım sürelerinin (Kentsel 1-3 ay: %26.7, 4-6 ay: %17.2, 7-12 ay: %13.2; Kırsal 1-3 ay: %29.4, 4-6 ay: %21.4, 7-12 ay: %16.2) benzer olduğu görülmektedir.

Multivitamin/mineral kullanan 0-5 yaş grubu 298 çocuğun %27.4'ü 1 hafta–1 ay, %23.9'u 1-3 ay, %17.0'si 1 haftadan az ve %12.4'ü 1 yıldan fazla süre ile bu desteği kullanmaktadır. Kırsal bölgelerde multivitamin/mineral kullanım süresi kentsel bölgelere oranla daha fazladır (Kentsel 1-3 ay: %20.1, 4-6 ay: %4.6, 7-12 ay: %4.7; Kırsal 1-3 ay: %25.1, 4-6 ay: %10.8, 7-12 ay: %5.8). Bir yıldan fazla süre ile multivitamin/mineral kullanımı Türkiye genelinde %12.4 olup, cinsiyetlere göre dağılım yapıldığında erkek çocukların (%14.3) daha uzun süreyle kullandıkları, yine kırsal kesimde (%13.8) bu oranın kentsel bölgelere göre (%8.3) daha fazla olduğu görülmektedir. Bir yıldan fazla süre ile multivitamin/mineral kullanımının en fazla olduğu bölge İstanbul (%23.6) olup, bunu Batı Marmara (%21.2), Orta Anadolu (%20.3), Doğu Marmara ve Akdeniz (%18.1) bölgeleri izlemektedir.

Yaş grubu 0-5 yıl arasında olan çocukların kalsiyum, omega-3, çinko ve balık yağı kullanım oranları çok düşük olduğu için (bazı verilerde çocuk sayısı 25'in altına düşmektedir) Tablo 5.1.5'te bazı veriler yorumlananamamıştır. Ancak dağılım yüzdeleri tablolarda yer almaktadır.

Kalsiyum desteği kullanımı oldukça düşüktür (n=22). Türkiye genelinde kalsiyum kullanan 0-5 yaş grubu çocukların %32.2'si 1-3 ay, %17'si bir yıldan fazla, %15.2'si bir haftadan az, %13.6'sı 1 hafta-1 ay süre ile kalsiyum kullanmaktadır. Kalsiyum kullandığı süreyi hatırlamayan/bilmeyen kişilerin oranı da oldukça fazladır (%7.9).

Kalsiyum kullanımı 1-3 ay olan kızların (%49.2) oranı erkeklere (%21.0) göre daha fazla iken, bir yıldan fazla süre ile kullanımın erkeklerdeki oranı daha yüksektir (E: %20.4, K: %11.9).

Türkiye genelinde çinko kullanan 0-5 yaş grubu çocukların (n=69), % 33.2'sı 1 hafta-1 ay (E: %21.0, K: %40.1), % 31.9'u 1-3 ay (E: %28.2, K: % 34.0), % 24.7'si bir haftadan az (E: %34.3, K: %19.3), % 4.1'i 4-6 ay (E: %10.0, K:% 0.7) süre ile çinko kullanmaktadır.

Omega-3 besin desteği kullanımı oldukça düşüktür (n=18). Türkiye genelinde omega-3 kullanan 0-5 yaş grubu çocukların %62.8'si 1 hafta-1 ay, %14.4'ü 1-3 ay, %11.8'si 4-6 ay, %6.4'ü bir yıldan fazla süre ile omega-3 kullanmaktadır. Bir hafta-1 ay süre ile omega-3 kullanımı kızlarda (%74.0), erkeklere (%44.7) göre daha fazla iken 4-6 ay süre ile kullanımın erkeklerdeki oranı daha yüksektir (E: %24.2, K: %4.1).

Türkiye genelinde balık yağı kullanan 0-5 yaş grubu çocukların (n=38), %36.8'i 1-3 ay (E: %29.0, K: %55.3), %23.8'si 1 hafta-1 ay (E: %25.2, K: %20.4), %23.6'si bir haftadan az (E: %30.5, K: %7.0), %7.8'i 7-12 ay (E: %9.3, K: %4.2) ve %7.1'i 4-6 ay (E: %6.0, K: %9.6) süre ile balık yağı kullanmaktadır.

Tablo 5.1.5. 0-5 yaş grubu çocukların besin destekleri kullanım sürelerine göre dağılımı (%)

Temel Özellik	D vitamini								Demir							
	< 1 hafta	1 hafta ≤ - < 1 ay	1-3 ay	4-6 ay	7-12 ay	1 yıl <	Bilmiyor	Çocuk sayısı	< 1 hafta	1 hafta ≤ - < 1 ay	1-3 ay	4-6 ay	7-12 ay	1 yıl <	Bilmiyor	Çocuk sayısı
Cinsiyet																
Erkek	2.8	12.4	30.3	19.7	20.2	12.9	1.8	211	10.3	10.2	29.6	22.1	15.0	12.8	0.0	145
Kız	2.5	11.1	26.6	29.7	23.7	4.4	2.0	171	8.8	15.6	28.1	19.0	16.3	11.8	0.4	136
Yaş grubu (ay)																
0-1	10.7	71.1	0.0	18.3	0.0	0.0	0.0	11	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
1-3	4.7	26.2	67.7	0.0	0.0	0.0	1.4	104	66.3	17.9	15.9	0.0	0.0	0.0	0.0	5
4-6	0.5	5.6	28.2	63.2	0.0	0.0	2.5	93	17.3	21.1	46.6	15.0	0.0	0.0	0.0	58
7-12	3.0	3.7	8.4	27.6	55.6	1.7	0.0	108	0.0	4.5	33.6	38.6	19.6	3.5	0.3	99
13-18	2.0	2.5	10.3	2.5	34.5	40.6	7.7	32	2.3	15.1	22.2	7.3	29.8	22.8	0.6	43
19-23	0.0	0.0	17.4	9.4	16.2	57.0	0.0	11	23.7	9.7	18.8	6.5	15.5	25.7	0.0	19
24-60	1.4	14.7	4.7	17.7	23.7	34.1	3.7	23	15.3	18.5	18.3	11.6	13.4	22.9	0.0	57
Yerleşim yeri																
Kent	6.2	12.8	38.5	23.2	12.0	5.7	1.6	103	7.7	19.4	26.7	17.2	13.2	15.9	0.0	69
Kır	1.6	11.5	25.6	24.4	24.7	10.2	2.0	279	10.0	11.2	29.4	21.4	16.2	11.4	0.2	212
NUTS 12 Bölge																
İstanbul	3.0	5.5	28.9	22.2	25.5	11.9	3.0	36	10.8	10.1	30.8	26.3	10.6	11.3	0.0	26
Batı Marmara	0.0	15.2	11.6	25.0	43.9	4.3	0.0	25	0.0	20.3	25.1	24.6	25.4	4.7	0.0	20
Ege	0.0	12.4	33.1	35.3	16.1	3.1	0.0	27	11.2	13.0	31.1	13.2	12.2	19.3	0.0	32
Doğu Marmara	0.0	9.3	28.8	26.8	27.2	2.9	5.0	31	0.0	14.4	22.9	29.7	21.0	11.9	0.0	18
Batı Anadolu	2.0	14.2	27.0	9.6	22.7	24.4	0.0	29	13.6	12.5	44.9	1.4	15.3	12.2	0.0	16
Akdeniz	0.0	3.5	35.4	38.6	20.4	2.1	0.0	28	6.5	4.6	34.1	24.2	26.3	4.3	0.0	21
Orta Anadolu	5.1	21.6	28.8	26.5	13.1	4.9	0.0	42	20.2	24.1	15.0	15.7	11.9	13.1	0.0	30
Batı Karadeniz	0.0	13.8	36.4	16.8	14.7	10.6	7.6	31	3.3	29.7	35.0	16.0	7.5	8.5	0.0	21
Doğu Karadeniz	2.8	10.7	27.0	35.0	24.5	0.0	0.0	30	6.0	18.6	28.2	25.1	15.9	3.1	3.2	28
Kuzeydoğu Anadolu	5.5	16.9	22.2	36.0	11.9	7.5	0.0	33	5.6	31.1	41.5	12.5	0.0	6.9	2.5	22
Ortadoğu Anadolu	4.4	23.4	22.8	22.8	24.4	2.3	0.0	36	8.7	12.0	30.5	6.4	23.7	18.8	0.0	24
Güneydoğu Anadolu	8.3	14.6	28.0	16.9	16.1	13.5	2.7	34	15.8	4.1	11.6	34.6	16.4	17.6	0.0	23
TÜRKİYE GENELİ	**2.7**	**11.8**	**28.6**	**24.1**	**21.7**	**9.1**	**1.9**	**382**	**9.5**	**12.9**	**28.9**	**20.6**	**15.6**	**12.3**	**0.2**	**281**

Tablo 5.1.5. (devam)

Temel Özellik	Multivitamin/mineral								Kalsiyum							
	< 1 hafta	1 hafta ≤ - < 1 ay	1-3 ay	4-6 ay	7-12 ay	1 yıl <	Bilmiyor	Çocuk sayısı	< 1 hafta	1 hafta ≤ - < 1 ay	1-3 ay	4-6 ay	7-12 ay	1 yıl <	Bilmiyor	Çocuk sayısı
Cinsiyet																
Erkek	12.6	28.3	22.0	9.8	6.1	14.3	7.0	168	14.3	14.7	21.0	14.2	2.3	20.4	13.1	12
Kız	23.3	26.1	26.7	8.4	4.8	9.6	1.1	130	16.6	11.8	49.2	0.0	10.5	11.9	0.0	10
Yaş grubu (ay)																
0-1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
1-3	54.9	32.4	12.7	0.0	0.0	0.0	0.0	3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
4-6	0.0	25.9	34.0	40.1	0.0	0.0	0.0	14	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
7-12	11.1	18.6	37.4	10.0	18.2	4.7	0.0	37	0.0	39.0	61.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3
13-18	13.8	19.2	33.6	10.2	4.9	15.1	3.2	35	0.0	30.3	58.5	0.0	11.2	0.0	0.0	6
19-23	23.9	28.2	32.9	1.6	5.3	6.0	2.1	30	0.0	0.0	47.9	16.7	0.0	35.3	0.0	3
24-60	18.0	30.0	18.2	8.4	3.6	15.4	6.3	179	27.9	4.8	12.1	11.7	6.3	22.6	14.6	10
Yerleşim yeri																
Kent	17.9	41.3	20.1	4.6	4.7	8.3	3.1	83	32.7	5.6	41.5	13.7	0.0	6.5	0.0	8
Kır	16.6	22.7	25.1	10.8	5.8	13.8	5.1	215	0.0	20.4	24.1	4.1	10.4	26.2	14.8	14
NUTS 12 Bölge																
İstanbul	4.6	22.0	39.3	9.9	0.5	23.6	0.0	24	0.0	0.0	46.4	0.0	0.0	53.6	0.0	2
Batı Marmara	7.8	22.5	21.8	8.5	18.1	21.2	0.0	22	0.0	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2
Ege	10.9	30.3	24.3	16.1	2.8	9.6	6.0	35	0.0	61.6	0.0	0.0	0.0	38.4	0.0	3
Doğu Marmara	24.4	12.0	21.4	14.8	9.4	18.1	0.0	23	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
Batı Anadolu	5.5	12.4	30.1	0.0	15.9	3.2	32.9	15	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Akdeniz	26.9	30.8	13.6	3.5	7.2	18.1	0.0	33	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Orta Anadolu	12.4	36.4	25.4	0.0	5.5	20.3	0.0	28	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	0.0	0.0	1
Batı Karadeniz	14.8	37.2	19.0	14.1	2.3	8.6	3.9	28	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Doğu Karadeniz	0.0	25.0	30.4	14.9	19.9	9.9	0.0	18	0.0	50.0	0.0	0.0	50.0	0.0	0.0	2
Kuzeydoğu Anadolu	42.4	42.1	9.2	0.0	0.0	3.1	3.1	19	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	0.0	1
Ortadoğu Anadolu	7.7	57.1	11.3	23.9	0.0	0.0	0.0	16	57.9	13.6	0.0	14.9	13.6	0.0	0.0	4
Güneydoğu Anadolu	27.7	28.3	25.8	9.1	1.6	1.5	6.1	37	16.4	0.0	48.0	15.8	0.0	0.0	19.8	6
TÜRKİYE GENELİ	**17.0**	**27.4**	**23.9**	**9.2**	**5.5**	**12.4**	**4.6**	**298**	**15.2**	**13.6**	**32.2**	**8.6**	**5.6**	**17.0**	**7.9**	**22**

Tablo 5.1.5. (devam)

Temel Özellik	Çinko								Omega-3							
	< 1 hafta	1 hafta ≤ - < 1 ay	1-3 ay	4-6 ay	7-12 ay	1 yıl <	Bilmiyor	Çocuk sayısı	< 1 hafta	1 hafta ≤ - < 1 ay	1-3 ay	4-6 ay	7-12 ay	1 yıl <	Bilmiyor	Çocuk sayısı
Cinsiyet																
Erkek	34.3	21.0	28.2	10.0	6.5	0.0	0.0	28	0.0	44.7	20.6	24.2	0.0	10.6	0.0	8
Kız	19.3	40.1	34.0	0.7	0.8	5.1	0.0	41	7.5	74.0	10.5	4.1	0.0	3.8	0.0	10
Yaş grubu (ay)																
0-1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
1-3	0.0	37.8	62.2	0.0	0.0	0.0	0.0	6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
4-6	0.0	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
7-12	0.0	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2	23.3	30.4	0.0	46.3	0.0	0.0	0.0	3
13-18	32.4	28.4	35.5	3.7	0.0	0.0	0.0	12	0.0	22.8	38.6	38.6	0.0	0.0	0.0	3
19-23	7.7	7.7	21.4	14.2	32.6	16.3	0.0	8	0.0	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
24-60	29.4	39.1	24.1	3.7	0.7	2.9	0.0	39	0.0	79.5	11.3	0.0	0.0	9.2	0.0	11
Yerleşim yeri																
Kent	28.8	16.7	48.0	2.7	0.0	3.8	0.0	17	0.0	67.0	26.6	0.0	0.0	6.5	0.0	5
Kır	23.9	36.7	28.5	4.3	3.4	3.1	0.0	52	6.6	61.1	9.3	16.7	0.0	6.3	0.0	13
12 Bölge																
İstanbul	0.0	38.9	40.3	10.4	10.4	0.0	0.0	8	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2
Batı Marmara	13.7	52.2	34.1	0.0	0.0	0.0	0.0	7	0.0	53.6	23.2	23.2	0.0	0.0	0.0	3
Ege	30.5	15.4	34.7	0.0	0.0	19.3	0.0	5	0.0	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
Doğu Marmara	72.7	0.0	10.3	0.0	0.0	17.0	0.0	7	0.0	60.9	39.1	0.0	0.0	0.0	0.0	2
Batı Anadolu	13.6	50.3	33.6	2.5	0.0	0.0	0.0	5	70.8	0.0	0.0	0.0	0.0	29.2	0.0	2
Akdeniz	13.2	74.2	12.6	0.0	0.0	0.0	0.0	5	0.0	60.9	0.0	39.1	0.0	0.0	0.0	2
Orta Anadolu	0.0	27.6	72.4	0.0	0.0	0.0	0.0	4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	0.0	1
Batı Karadeniz	20.9	24.9	54.2	0.0	0.0	0.0	0.0	9	0.0	46.2	33.8	0.0	0.0	20.0	0.0	3
Doğu Karadeniz	0.0	0.0	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	2	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
Kuzeydoğu Anadolu	33.0	34.0	33.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
Ortadoğu Anadolu	17.5	47.6	16.0	9.9	9.1	0.0	0.0	6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Güneydoğu Anadolu	59.0	7.3	33.7	0.0	0.0	0.0	0.0	8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
TÜRKİYE GENELİ	**24.7**	**33.2**	**31.9**	**4.1**	**2.8**	**3.3**	**0.0**	**69**	**4.6**	**62.8**	**14.4**	**11.8**	**0.0**	**6.4**	**0.0**	**18**

Tablo 5.1.5. (devam)

Temel Özellik	Balık yağı								Diğer							
	< 1 hafta	1 hafta ≤ - < 1 ay	1-3 ay	4-6 ay	7-12 ay	1 yıl <	Bilmiyor	Çocuk sayısı	< 1 hafta	1 hafta ≤ - < 1 ay	1-3 ay	4-6 ay	7-12 ay	1 yıl <	Bilmiyor	Çocuk sayısı
Cinsiyet																
Erkek	30.5	25.2	29.0	6.0	9.3	0.0	0.0	22	29.4	18.6	26.7	5.9	2.2	17.2	0.0	15
Kız	7.0	20.4	55.3	9.6	4.2	3.4	0.0	16	8.4	12.8	38.7	0.0	0.0	40.0	0.0	9
Yaş grubu (ay)																
0-1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
1-3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	61.9	24.9	13.2	0.0	0.0	0.0	0.0	3
4-6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
7-12	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
13-18	10.3	0.0	17.4	43.6	13.1	15.5	0.0	6	0.0	21.5	70.1	0.0	8.4	0.0	0.0	4
19-23	0.0	22.9	60.4	0.0	16.7	0.0	0.0	4	0.0	0.0	74.2	0.0	0.0	0.0	0.0	3
24-60	25.0	26.3	36.9	5.0	6.7	0.0	0.0	27	18.4	13.6	16.7	7.5	0.0	43.7	0.0	12
Yerleşim yeri																
Kent	26.9	26.6	33.7	8.2	3.4	1.2	0.0	29	20.8	18.2	33.9	4.2	1.6	21.3	0.0	21
Kır	4.0	7.3	55.1	0.0	33.7	0.0	0.0	9	33.7	0.0	0.0	0.0	0.0	66.3	0.0	3
NUTS 12 Bölge																
İstanbul	6.5	0.0	93.5	0.0	0.0	0.0	0.0	3	50.0	0.0	50.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2
Batı Marmara	0.0	59.8	18.5	0.0	21.8	0.0	0.0	4	0.0	31.5	31.5	0.0	0.0	37.0	0.0	3
Ege	0.0	0.0	55.7	17.4	26.9	0.0	0.0	4	0.0	23.5	23.5	23.5	0.0	29.4	0.0	4
Doğu Marmara	0.0	66.2	8.5	16.8	8.5	0.0	0.0	4	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
Batı Anadolu	95.6	0.0	0.0	0.0	4.4	0.0	0.0	3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2
Akdeniz	0.0	42.1	49.7	8.1	0.0	0.0	0.0	7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	0.0	1
Orta Anadolu	0.0	0.0	24.1	25.9	24.1	25.9	0.0	4	31.2	47.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3
Batı Karadeniz	0.0	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1	0.0	0.0	63.3	0.0	0.0	0.0	0.0	3
Doğu Karadeniz	50.0	0.0	0.0	0.0	50.0	0.0	0.0	2	0.0	0.0	0.0	0.0	34.2	65.8	0.0	2
Kuzeydoğu Anadolu	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	0.0	1
Ortadoğu Anadolu	0.0	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
Güneydoğu Anadolu	50.0	0.0	50.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
TÜRKİYE GENELİ	**23.6**	**23.8**	**36.8**	**7.1**	**7.8**	**1.0**	**0.0**	**38**	**22.0**	**16.6**	**30.9**	**3.8**	**1.4**	**25.3**	**0.0**	**24**

5.2. 6-11 YAŞ GRUBU BESİN DESTEKLERİ KULLANIM DURUMU

Tablo 5.2.1'de 6-11 yaş grubu çocukların besin destekleri kullanım durumlarına göre dağılımları verilmiştir. Bu yaş grubu çocuklarda besin desteği olarak D vitamini, folik asit ve demir kullanımına rastlanmamıştır. Ancak Türkiye genelinde 6-11 yaş grubu çocuklarda %3.1 oranında besin desteği (multivitamin/mineral, çinko, omega-3, kalsiyum, balık yağı) kullanılmaktadır. Besin destekleri içerisinde en çok multivitamin ve mineral (%1.9) daha sonra çinko (%0.4) ve omega-3 (%0.4) tercih edilmektedir. Yaş gruplarına ve cinsiyetlere göre dağılım incelendiğinde, 6-8 yaş grubunda yer alan erkek çocukların kız çocuklara göre daha fazla besin desteği kullandıkları ve en çok tercih edilen besin desteklerinin ise multivitamin/mineral (E: %3.9, K: %3.0), kalsiyum (E: %1.4, K: %0.0) ve çinko (E: %1.1, K: %0.6) olduğu görülmektedir. Yaş grubu 9-11 yıl arasında olan çocukların ise çinko kullanımı hariç diğer besin desteklerinin yine erkek çocuklar tarafından daha fazla kullanıldığı ve besin desteği olarak en çok multivitamin/mineralin tercih edildiği belirlenmiştir (Tablo 5.2.1).

Yerleşim yerlerine göre besin desteği kullanımları karşılaştırıldığında, multivitamin/mineral (Kentsel: %2.2, Kırsal: %1.2) ve omega-3 (Kentsel: %0.4, Kırsal: %0.3)'ün kullanım oranının kentsel bölgelerde, kırsal bölgelere göre daha fazla olduğu ve erkek çocuklar tarafından daha fazla kullanıldığı belirlenmiştir (Tablo 5.2.1).

Türkiye genelinde 12 bölgede, 6-11 yaş grubu çocuklarda besin desteği kullanım durumu değerlendirildiğinde; Doğu Marmara, Doğu Anadolu (Kuzey-Orta) ve Batı Anadolu bölgelerinde yaşayan çocukların hiçbiri besin desteği kullanmazken, diğer bölgelerde besin desteği kullanan çocukların çoğunluğunu sırasıyla İstanbul (%9.5), Karadeniz Bölgesi (%7.1), Akdeniz (%3.8), Orta Anadolu (%3.0), Ege Bölgesi (%2.4) ve Güneydoğu Anadolu (%1.5) bölgesinde yaşayan çocuklar oluşturmaktadır. Besin desteği kullanım oranı yüksek olan bölgelerde en fazla tercih edilen besin destekleri multivitamin/mineral (%17.5), omega3 (%3.1) ve balık yağı (%2.8)'dır (Tablo 5.2.1).

Yaş grubu 6-11 yıl arasında olan çocukların multivitamin/mineral, kalsiyum, omega-3, çinko ve balık yağı kullanım oranları çok düşük olduğu için (bazı verilerde çocuk sayısı n= 25'in altına düşmektedir) Tablo 5.2.1'de bazı veriler yorumlanamamıştır. Ancak dağılım yüzdeleri tablolarda yer almaktadır.

Çocukların (6-11 yaş) kullandıkları besin desteklerini öneren kişilerin (hiç kimse, doktor, eczacı, akraba, arkadaş, medya) büyük çoğunluğunu doktorların (multivitamin/mineral: %79.7, kalsiyum: %72.1, çinko: %100.0, omega-3: %65.3, balık yağı: %43.2) oluşturduğu görülmüştür. Besin desteklerinin kullanımında en çok omega-3 kullanımında medyadan etkilendikleri (%23.2) diğer desteklerin kullanımında ise medyadan hiç etkilenmedikleri belirlenmiştir (Tablo 5.2.2 - 5.2.4).

Besin desteklerini doktor dışında en çok öneren kişiler incelendiğinde, multivitamin/mineral için doktordan sonra en çok kendi kendine karar vererek kullandıkları (%15.7), kalsiyum, omega-3, balık yağı için doktordan sonra en çok öneren kişilerin akraba (kalsiyum: %27.9, omega-3: %23.2 balık yağı: %29.3) ve arkadaş (omega-3: %42.9) olduğu belirlenmiştir (Tablo 5.2.2 - 5.2.4).

Yaş grubu 6-11 yıl arasında olan çocukların besin desteklerini kullanma sürelerine ilişkin yeterli cevap alınamadığı için değerlendirilmeye alınmamıştır.

Tablo 5.2.1. 6-11 yaş grubu çocukların besin destekleri kullanma durumlarına göre dağılımı (%)

Temel Özellik	Multivitamin/mineral			Kalsiyum			Çinko			Omega-3			Balık yağı			Çocuk sayısı
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	
Yaş grubu (yıl)																
6-8	3.9	3.0	3.5	1.4	0.0	0.7	1.1	0.6	0.8	0.5	0.0	0.2	0.2	0.3	0.2	594
9-11	1.3	0.2	0.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2	0.1	0.6	0.3	0.5	0.1	0.0	0.1	616
Yerleşim yeri																
Kent	2.5	1.8	2.2	0.4	0.0	0.2	0.3	0.5	0.4	0.6	0.3	0.4	0.1	0.0	0.1	793
Kır	2.1	0.4	1.2	1.2	0.0	0.6	0.9	0.0	0.4	0.6	0.0	0.3	0.3	0.4	0.4	417
NUTS 12 Bölge																
İstanbul	9.4	6.2	8.1	2.4	0.0	1.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	68
Batı Marmara	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	64
Ege	2.6	1.3	1.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.1	0.0	0.5	0.0	0.0	0.0	110
Doğu Marmara	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	63
Batı Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	84
Akdeniz	1.3	2.7	2.0	1.3	0.0	0.7	0.0	0.0	0.0	2.2	0.0	1.1	0.0	0.0	0.0	107
Orta Anadolu	1.9	0.0	1.0	0.0	0.0	0.0	1.9	0.0	1.0	0.0	0.0	0.0	1.9	0.0	1.0	95
Batı Karadeniz	2.8	3.2	3.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.6	0.0	0.7	1.6	1.9	1.8	111
Doğu Karadeniz	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2.0	0.0	0.8	2.0	0.0	0.8	0.0	0.0	0.0	82
Kuzeydoğu Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	139
Ortadoğu Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	133
Güneydoğu Anadolu	3.1	0.0	1.5	1.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	154
TÜRKİYE GENELİ	**2.4**	**1.4**	**1.9**	**0.6**	**0.0**	**0.3**	**0.5**	**0.4**	**0.4**	**0.6**	**0.2**	**0.4**	**0.2**	**0.1**	**0.1**	**1210**

E: Erkek K: Kız T: Toplam

Tablo 5.2.2. 6-11 yaş grubu çocukların kullandıkları multivitamin/mineral ve kalsiyum desteklerini öneren kişilere göre dağılımı (%)

Temel Özellik	Multivitamin/mineral							Çocuk sayısı	Kalsiyum							Çocuk sayısı
	Hiç Kimse	Doktor	Eczacı	Akraba	Arkadaş	Medya	Diğer		Hiç Kimse	Doktor	Eczacı	Akraba	Arkadaş	Medya	Diğer	
Cinsiyet																
Erkek	12.8	80.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	13	0.0	72.1	0.0	27.9	0.0	0.0	27.9	3
Kız	20.9	79.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Yerleşim yeri																
Kır	19.0	81.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	15	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
Kent	0.0	73.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	5	0.0	44.5	0.0	55.5	0.0	0.0	0.0	2
NUTS 12 Bölge																
İstanbul	15.4	84.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	6	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
Batı Marmara	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Ege	28.4	71.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Doğu Marmara	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Batı Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Akdeniz	0.0	64.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2	0.0	0.0	0.0	100.0	0.0	0.0	100.0	1
Orta Anadolu	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Batı Karadeniz	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Doğu Karadeniz	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Kuzeydoğu Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Ortadoğu Anadolu	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Güneydoğu Anadolu	36.8	63.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
TÜRKİYE GENELİ	**15.7**	**79.7**	**0.0**	**0.0**	**0.0**	**0.0**	**0.0**	**20**	**0.0**	**72.1**	**0.0**	**27.9**	**0.0**	**0.0**	**27.9**	**3**

Tablo 5.2.3. 6-11 yaş grubu çocukların kullandıkları çinko ve omega-3 desteklerini öneren kişilere göre dağılımı (%)

Temel Özellik	Çinko							Çocuk sayısı	Omega-3							Çocuk sayısı
	Hiç Kimse	Doktor	Eczacı	Akraba	Arkadaş	Medya	Diğer		Hiç Kimse	Doktor	Eczacı	Akraba	Arkadaş	Medya	Diğer	
Cinsiyet																
Erkek	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4	0.0	85.0	0.0	0.0	25.7	0.0	0.0	4
Kız	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	0.0	0.0	1
Yerleşim yeri																
Kır	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4	0.0	56.8	0.0	28.9	28.9	28.9	0.0	4
Kent	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2	0.0	100.0	0.0	0.0	100.0	0.0	0.0	1
NUTS 12 Bölge																
İstanbul	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Batı Marmara	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Ege	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	100.0	0.0	0.0	100.0	0.0	0.0	1
Doğu Marmara	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Batı Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Akdeniz	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
Orta Anadolu	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Batı Karadeniz	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
Doğu Karadeniz	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
Kuzeydoğu Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Ortadoğu Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Güneydoğu Anadolu	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4	0.0	0.0	0.0	100.0	100.0	100.0	0.0	1
TÜRKİYE GENELİ	**0.0**	**100.0**	**0.0**	**0.0**	**0.0**	**0.0**	**0.0**	**6**	**0.0**	**65.3**	**0.0**	**23.2**	**42.9**	**23.2**	**0.0**	**5**

Tablo 5.2.4. 6-11 yaş grubu çocukların kullandıkları balık yağı desteğini öneren kişilere göre dağılımı (%)

Temel Özellik	Balık yağı							Çocuk sayısı
	Hiç Kimse	Doktor	Eczacı	Akraba	Arkadaş	Medya	Diğer	
Cinsiyet								
Erkek	0.0	0.0	0.0	51.5	0.0	0.0	48.5	2
Kız	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
Yerleşim yeri								
Kır	0.0	0.0	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	1
Kent	0.0	61.1	0.0	0.0	0.0	0.0	38.9	2
NUTS 12 Bölge								
İstanbul	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Batı Marmara	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Ege	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Doğu Marmara	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Batı Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Akdeniz	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Orta Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	1
Batı Karadeniz	0.0	59.6	0.0	40.4	0.0	0.0	0.0	2
Doğu Karadeniz	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Kuzeydoğu Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Ortadoğu Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
Güneydoğu Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
TÜRKİYE GENELİ	**0.0**	**43.2**	**0.0**	**29.3**	**0.0**	**0.0**	**27.5**	**3**

5.3. 12 YAŞ ve ÜZERİ BİREYLERDE BESİN DESTEKLERİ KULLANIM DURUMU

On iki yaş ve üzeri bireylerde besin destekleri kullanım durumu Tablo 5.3.1'de verilmiştir. Son 7 günde besin destekleri (D vitamini, demir, multivitamin/mineral, kalsiyum, çinko, omega-3 yağ asidi, folik asit, B_{12} vitamini, C vitamini) kullanan 12 yaş ve üzeri bireyler (n=9224) incelendiğinde; Türkiye genelinde D vitamininin %1.1, demirin %1.2, multivitamin/mineralin %1.5, kalsiyumun %1.9, çinkonun %0.1, omega-3 yağ asidinin %0.3, folik asidin %0.3, B_{12} vitamininin %2.4 ve C vitamininin %0.4 oranlarında kullanıldığı belirlenmiştir. Besin destekleri arasında en çok kullanılan desteğin B_{12} vitamini, en az kullanılan desteğin ise çinko olduğu görülmektedir. Cinsiyet açısından değerlendirildiğinde; Türkiye genelinde kadınlarda en fazla kalsiyumun (%3.4) ve B_{12} vitamininin (%3.3), erkeklerde ise en fazla B12 vitamininin (%1.6) kullanıldığı belirlenmiştir.

Son 7 günde D vitamini kullanan 12 yaş ve üzeri toplam bireylerin en fazla 65-74 yaş grubunda olduğu (%5.0), kentsel ve kırsal kesimde farklılık olmadığı (sırasıyla, %1.1 ve %1.2), en fazla Batı Marmara (%1.7), Doğu Marmara (%1.6) ve Ege (%1.6) bölgelerinde olduğu belirlenmiştir (Tablo 5.3.1).

Son 7 günde demir kullanan 12 yaş ve üzeri tüm bireylerin en fazla 75 yaş ve üzerindeki grupta olduğu (%2.9), kentsel ve kırsal kesimde farklılık olmadığı (sırasıyla, %1.3 ve %1.1), en fazla Ege (%1.7) bölgesinde olduğu belirlenmiştir (Tablo 5.3.1).

Son 7 günde multivitamin/mineral kullanan 12 yaş ve üzeri tüm bireylerin en fazla 75 yaş ve üzerindeki grupta olduğu (%4.6), kentsel kesimde % 1.6 ve kırsal kesimde %1.4 olduğu, en fazla Ege (%2.9) ve İstanbul (%2.6) bölgelerinde olduğu belirlenmiştir (Tablo 5.3.1).

Son 7 günde kalsiyum kullanan 12 yaş ve üzeri tüm bireylerin en fazla 65-74 yaş grubunda olduğu (%8.3), kentsel kesimde %2.0 ve kırsal kesimde % 1.8 olduğu, en fazla İstanbul ve Ege (sırasıyla, %2.9 ve %2.7) bölgelerinde olduğu belirlenmiştir (Tablo 5.3.1).

Son 7 günde çinko kullanan 12 yaş ve üzeri tüm bireylerin en fazla 65-74 yaş grubunda olduğu (%0.4), kentsel ve kırsal kesimde farklılık olmadığı (sırasıyla, %0.1 ve %0.1), en fazla Güney Doğu Anadolu (%0.3), Ege (%0.2) ve Doğu Marmara (% 0.2) bölgelerinde olduğu belirlenmiştir (Tablo 5.3.1).

Son 7 günde omega-3 yağ asidi kullanan 12 yaş ve üzeri tüm bireylerin en fazla 51-64 yaş grubunda bulunduğu (%0.8), kentsel kesimde %0.4 ve kırsal kesimde %0.1 olduğu ve en fazla Akdeniz bölgesinde (%1.0) olduğu belirlenmiştir (Tablo 5.3.1).

Son 7 günde folik asit kullanan 12 yaş ve üzeri tüm bireylerin en fazla 19-30 yaş grubunda olduğu (%0.6), kentsel kesimde %0.3 ve kırsal kesimde %0.2 olduğu, en fazla Güneydoğu Anadolu (%0.7) ve Akdeniz (%0.6) bölgelerinde olduğu belirlenmiştir (Tablo 5.3.1).

Son 7 günde B_{12} vitamini kullanan 12 yaş ve üzeri tüm bireylerin en fazla 65-74 yaş grubunda olduğu (%7.2), kentsel kesimde % 2.6 ve kırsal kesimde %1.9 olduğu, en fazla Ege bölgesinde (%4.0) olduğu belirlenmiştir (Tablo 5.3.1).

Son 7 günde C vitamini kullanan 12 yaş ve üzeri tüm bireylerin en fazla 15-18 yaş grubunda olduğu (%0.8), kentsel kesimde %0.4 ve kırsal kesimde %0.1 olduğu, en fazla İstanbul (%0.9) bölgesinde olduğu belirlenmiştir (Tablo 5.3.1).

Tablo 5.3.1. 12 yaş ve üzeri bireylerin son 7 gün içinde besin desteği kullanım durumlarına göre dağılımı (%)

Temel Özellik	D Vitamini			Demir			Multivitamin/ mineral			Kalsiyum			Çinko			n
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	
Yaş grubu (yıl)																
12-14	0.0	0.0	0.0	0.8	0.9	0.9	1.1	0.0	0.5	1.7	0.2	1.0	0.0	0.0	0.0	538
15-18	0.4	0.8	0.6	0.0	1.0	0.5	0.5	0.9	0.7	0.2	0.5	0.3	0.4	0.0	0.2	670
19-30	0.5	0.5	0.5	0.0	2.6	1.1	1.1	2.0	1.5	0.3	0.8	0.5	0.0	0.3	0.1	1706
31-50	0.0	1.1	0.5	0.0	2.9	1.4	1.1	1.9	1.5	0.1	1.8	0.9	0.0	0.2	0.1	3015
51-64	0.8	3.6	2.2	0.6	1.7	1.2	0.6	3.0	1.8	0.7	7.8	4.3	0.0	0.2	0.1	1877
65-74	0.5	8.8	5.0	0.7	1.9	1.4	0.9	2.6	1.8	2.7	13.0	8.3	0.2	0.6	0.4	868
75 ve üzeri	1.4	5.3	3.8	2.6	3.2	2.9	5.1	4.3	4.6	2.3	9.9	6.9	0.0	0.0	0.0	550
Yerleşim yeri																
Kent	0.4	1.9	1.1	0.2	2.4	1.3	1.2	2.0	1.6	0.5	3.5	2.0	0.0	0.1	0.1	6044
Kır	0.4	2.2	1.2	0.4	1.9	1.1	0.8	2.2	1.4	0.6	3.2	1.8	0.0	0.3	0.1	3180
NUTS 12 Bölge																
İstanbul	0.0	2.2	1.1	0.0	2.7	1.4	1.5	3.7	2.6	0.3	5.6	2.9	0.0	0.3	0.1	982
Batı Marmara	0.5	3.1	1.7	0.6	1.5	1.0	1.3	2.4	1.8	0.8	3.3	2.0	0.0	0.0	0.0	763
Ege	0.2	3.2	1.6	0.3	3.3	1.7	2.5	3.4	2.9	0.7	4.9	2.7	0.2	0.2	0.2	869
Doğu Marmara	1.5	1.9	1.6	0.3	2.5	1.4	1.9	1.4	1.7	1.4	2.9	2.1	0.0	0.4	0.2	662
Batı Anadolu	0.3	0.9	0.6	0.0	2.2	1.1	0.4	0.4	0.4	0.3	0.2	0.2	0.0	0.0	0.0	611
Akdeniz	0.4	2.0	1.1	0.8	2.1	1.4	0.5	1.6	1.0	0.4	3.2	1.7	0.0	0.0	0.0	753
Orta Anadolu	0.2	1.3	0.7	0.2	2.1	1.1	0.2	1.6	0.8	0.5	2.5	1.4	0.0	0.1	0.1	901
Batı Karadeniz	0.3	2.8	1.5	0.3	2.4	1.3	0.8	1.9	1.3	0.3	3.8	2.0	0.1	0.0	0.1	886
Doğu Karadeniz	0.0	1.4	0.7	0.0	1.9	0.9	0.6	1.1	0.9	0.3	2.1	1.2	0.0	0.0	0.0	693
Kuzeydoğu Anadolu	0.2	1.7	0.9	0.5	0.7	0.6	0.7	0.0	0.4	0.4	2.3	1.3	0.0	0.0	0.0	750
Orta Doğu Anadolu	1.6	0.6	1.1	0.0	1.4	0.6	0.3	0.0	0.2	0.3	1.6	0.9	0.0	0.1	0.1	744
Güneydoğu Anadolu	0.0	1.1	0.5	0.0	1.1	0.5	0.0	1.1	0.5	0.9	2.9	1.8	0.0	0.6	0.3	610
TÜRKİYE GENELİ	**0.4**	**2.0**	**1.1**	**0.2**	**2.3**	**1.2**	**1.1**	**2.0**	**1.5**	**0.6**	**3.4**	**1.9**	**0.0**	**0.2**	**0.1**	**9224**

E: Erkek K: Kadın T: Toplam

Tablo 5.3.1. (devam)

Temel Özellik	Omega-3			Folik asit			B_{12} vitamini			C vitamini			Diğer besin destekleri			n
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	
Yaş grubu (yıl)																
12-14	1.0	0.0	0.5	0.0	0.0	0.0	0.6	0.0	0.3	0.0	0.2	0.1	0.0	0.2	0.1	538
15-18	0.1	0.7	0.4	0.0	0.5	0.2	0.0	1.3	0.6	1.5	0.0	0.8	0.0	0.0	0.0	670
19-30	0.3	0.5	0.4	0.0	1.3	0.6	1.0	1.7	1.3	0.5	0.8	0.6	0.4	0.5	0.5	1706
31-50	0.0	0.2	0.1	0.0	0.4	0.2	0.9	3.0	1.9	0.1	0.2	0.1	0.1	1.1	0.6	3015
51-64	0.1	1.4	0.8	0.0	0.6	0.3	5.0	4.7	4.9	0.2	0.2	0.2	0.1	1.5	0.8	1877
65-74	0.1	0.9	0.5	0.0	0.7	0.4	3.8	10.1	7.2	0.0	0.8	0.5	0.7	1.6	1.2	868
75 ve üzeri	0.0	0.8	0.5	0.0	0.0	0.0	3.6	7.3	5.8	0.0	0.8	0.5	0.0	3.4	2.0	550
Yerleşim yeri																
Kent	0.2	0.7	0.4	0.0	0.7	0.3	1.9	3.4	2.6	0.4	0.5	0.4	0.2	1.1	0.6	6044
Kır	0.0	0.2	0.1	0.0	0.4	0.2	1.0	2.9	1.9	0.1	0.2	0.1	0.2	0.7	0.5	3180
NUTS 12 Bölge																
İstanbul	0.0	0.9	0.4	0.0	0.9	0.5	1.7	3.6	2.6	1.1	0.8	0.9	0.0	2.0	1.0	982
Batı Marmara	0.0	0.5	0.2	0.0	0.9	0.4	1.8	4.6	3.1	0.0	1.1	0.5	0.3	0.8	0.5	763
Ege	0.0	0.6	0.3	0.0	0.4	0.2	2.5	5.8	4.0	0.4	0.4	0.4	0.8	1.3	1.0	869
Doğu Marmara	0.0	1.0	0.5	0.0	0.0	0.0	2.6	3.9	3.2	0.1	0.0	0.1	0.2	1.0	0.6	662
Batı Anadolu	0.1	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	1.1	2.6	1.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.6	0.3	611
Akdeniz	0.9	1.0	1.0	0.0	1.2	0.6	1.6	2.8	2.1	0.3	0.7	0.5	0.0	0.8	0.4	753
Orta Anadolu	0.1	0.1	0.1	0.0	0.1	0.1	0.4	2.4	1.3	0.0	0.2	0.1	0.2	0.9	0.5	901
Batı Karadeniz	0.4	0.2	0.3	0.2	0.2	0.2	1.8	3.2	2.5	0.2	0.1	0.2	0.3	0.5	0.4	886
Doğu Karadeniz	0.0	0.3	0.1	0.0	0.3	0.1	1.1	1.3	1.2	0.0	0.0	0.0	0.3	0.9	0.6	693
Kuzeydoğu Anadolu	0.0	0.1	0.1	0.2	0.2	0.2	0.8	1.8	1.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	750
Orta Doğu Anadolu	0.2	0.0	0.1	0.0	0.5	0.2	1.2	1.0	1.1	0.3	0.4	0.3	0.0	0.4	0.2	744
Güneydoğu Anadolu	0.0	0.3	0.1	0.0	1.5	0.7	1.2	1.5	1.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.6	0.3	610
TÜRKİYE GENELİ	**0.2**	**0.6**	**0.3**	**0.0**	**0.6**	**0.3**	**1.6**	**3.3**	**2.4**	**0.3**	**0.4**	**0.4**	**0.2**	**1.0**	**0.6**	**9224**

E: Erkek K: Kadın T: Toplam

Tablo 5.3.2'de 12 yaş üzeri bireylerin besin destekleri kullanım sürelerine göre dağılımları gösterilmiştir.

Türkiye genelinde D vitamini kullanan 12 yaş ve üzeri bireylerin (n=145) yaklaşık yarısının (%44.3) 1 yıldan daha fazla süreyle D vitamini kullandığı görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; D vitamini kullanan bireylerin kentsel kesimde %46.8'inin, kırsal kesimde ise % 38.1'inin 1 yıldan fazla süreyle D vitamini kullandığı görülmektedir.

Türkiye genelinde demir kullanan 12 yaş ve üzeri bireylerin (n=129) yaklaşık yarısının (%43.8) 1 hafta-1 ay arası süreyle demir kullandığı görülmektedir.Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; demir kullanan bireylerin kentsel kesimde yaklaşık 1/3'ünün (%36.9), kırsal kesimde ise yaklaşık 2/3'ünün (%66.8) 1 hafta-1 ay arası süreyle demir kullandığı görülmektedir.

Türkiye genelinde multivitamin/mineral kullanan 12 yaş ve üzeri bireylerin (n=133) yaklaşık 1/4'ünün (%26.2) 1 hafta-1 ay arası, yaklaşık 1/4'ünün (%25.2) 1 haftadan daha az ve yine yaklaşık 1/4'ünün (%26.1) 1 yıldan daha fazla süredir multivitamin/mineral kullandığı görülmektedir. Cinsiyete göre değerlendirildiğinde; multivitamin/mineral kullanan kadınların %28.9'unun 1 hafta-1 ay arası ve erkeklerin %33.4'ünün 1 haftadan daha az bir süredir multivitamin/mineral kullandığı görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; multivitamin/mineral kullanan bireylerin kentsel kesimde % 28.4'ünün 1 yıldan daha fazla bir süredir ve % 26.9'unun 1 hafta-1 ay arası bir süredir, kırsal kesimde ise %35.8'inin 1 haftadan daha az ve %23.9'unun 1 hafta-1 ay arası bir süredir multivitamin/mineral kullandığı görülmektedir (Tablo 5.3.2).

Türkiye genelinde kalsiyum kullanan 12 yaş ve üzeri bireylerin (n=234) yaklaşık yarısının (%46.9) 1 yıldan daha fazla süredir kalsiyum kullandığı görülmektedir. Cinsiyete göre değerlendirildiğinde, kalsiyum kullanan kadınların %50.8'nin bir yıldan daha fazla bir süredir, erkeklerin %31.4'ünün 1-3 ay arası bir süredir kalsiyum kullandığı görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kalsiyum kullanan bireylerin kentsel kesimde yaklaşık yarısının (%47.9) ve kırsal kesimde

yine yarısına yakınının (%43.5) 1 yıldan daha fazla bir süredir kalsiyum kullandığı görülmektedir (Tablo 5.3.2).

Türkiye genelinde omega-3 yağ asidi kullanan 12 yaş ve üzeri bireylerin (n=31) yaklaşık yarısının (%48.3) 1-3 ay süreyle omega-3 yağ asidi kullandığı görülmektedir.

Türkiye genelinde folik asit kullanan 12 yaş ve üzeri bireylerin (n=27) yaklaşık 1/3'ünün (%34.5) 1 hafta-1 ay arası, %26.8'inin 1-3 ay arası bir süredir folik asit kullandığı görülmektedir (Tablo 5.3.2).

Türkiye genelinde B_{12} vitamini kullanan 12 yaş ve üzeri bireylerin (n=252) %29.7'sinin 1 hafta-1 ay süreyle B_{12} vitamini kullandığı görülmektedir. Cinsiyete göre değerlendirildiğinde; B_{12} vitamini kullanan kadınların %31.5'inin 1 hafta-1 ay arası, erkeklerin %26.3'ünün 1 hafta-1 ay arası ve %26.1'inin 1 yıldan daha fazla süredir B_{12} vitamini kullandığı görülmektedir. Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; $B1_2$ vitamini kullanan bireylerin kentsel kesimde % 30.1'inin 1 hafta-1 ay arası, kırsal kesimde %28.2'sinin 1 hafta-1 ay arası ve %28.0'ının bir haftadan daha az bir süredir B_{12} vitamini kullandığı görülmektedir (Tablo 5.3.2).

Tablo 5.3.2. 12 yaş ve üzeri bireylerin besin desteklerini kullanma sürelerine göre dağılımı (%)

Temel Özellik	D vitamini							n	Demir							n
	< 1 hafta	1 hafta ≤ - < 1 ay	1-3 ay	4-6 ay	7-12 ay	1 yıl <	Bilmiyor		< 1 hafta	1 hafta ≤ - < 1 ay	1-3 ay	4-6 ay	7-12 ay	1 yıl <	Bilmiyor	
Cinsiyet																
Erkek	11.5	21.9	36.7	0.0	9.0	20.8	0.0	17	4.5	28.1	9.7	28.6	15.0	14.1	0.0	13
Kadın	5.0	17.8	19.5	4.1	3.2	49.2	1.1	128	15.7	45.6	17.0	5.7	3.3	12.1	0.5	116
Yaş grubu (yıl)																
12-14	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	54.7	0.0	45.3	0.0	0.0	0.0	4
15-18	0.0	63.5	15.1	0.0	0.0	21.4	0.0	4	0.0	70.3	0.0	0.0	11.4	18.3	0.0	4
19-30	23.9	19.6	46.5	0.0	0.0	9.9	0.0	9	23.6	33.7	23.1	10.6	3.3	5.7	0.0	24
31-50	11.0	18.9	17.5	4.4	0.0	48.2	0.0	21	12.7	55.0	17.9	7.3	0.0	7.1	0.0	48
51-64	3.0	23.6	24.9	1.5	5.4	41.0	0.4	45	9.4	32.5	12.4	4.6	6.9	31.5	2.9	24
65-74	1.7	10.3	21.7	4.3	2.6	57.7	1.7	44	30.3	25.6	25.8	0.0	0.0	18.3	0.0	12
75 ve üzeri	3.0	3.4	5.4	9.5	15.4	60.8	2.5	22	15.4	28.6	8.8	0.0	29.4	17.8	0.0	13
Yerleşim yeri																
Kent	7.3	18.9	19.6	2.8	3.7	46.8	0.8	97	17.6	36.9	16.7	9.6	5.4	13.1	0.6	93
Kır	3.0	17.6	30.0	4.9	5.5	38.1	1.0	48	4.2	66.8	14.7	3.1	1.4	9.7	0.0	36
NUTS 12 Bölge																
İstanbul	6.2	24.0	15.1	6.0	0.0	48.7	0.0	17	15.8	37.6	16.0	5.1	4.8	20.7	0.0	19
Batı Marmara	10.1	4.1	25.3	5.3	8.9	46.3	0.0	19	0.0	22.8	28.8	20.5	0.0	27.8	0.0	8
Ege	0.0	0.0	28.4	3.4	3.8	64.3	0.0	19	11.4	42.3	13.3	12.2	6.8	14.0	0.0	18
Doğu Marmara	12.3	29.0	29.7	0.0	0.0	27.0	2.0	12	16.3	64.7	9.4	0.0	6.9	2.8	0.0	11
Batı Anadolu	0.0	76.0	13.4	0.0	0.0	10.6	0.0	6	27.1	21.0	44.6	7.3	0.0	0.0	0.0	9
Akdeniz	8.4	7.2	27.1	0.0	21.4	36.0	0.0	11	9.9	46.8	11.8	16.3	4.6	10.6	0.0	12
Orta Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	0.0	10	17.1	58.5	16.6	0.0	0.0	7.8	0.0	11
Batı Karadeniz	8.8	8.0	20.7	5.0	4.2	49.8	3.6	21	0.0	58.7	12.4	9.1	0.0	19.8	0.0	12
Doğu Karadeniz	22.8	0.0	18.8	10.4	0.0	47.9	0.0	6	7.1	61.3	0.0	0.0	15.1	9.1	7.4	9
Kuzeydoğu Anadolu	12.4	16.4	22.7	14.1	6.7	14.7	12.9	11	14.9	44.9	14.9	0.0	25.2	0.0	0.0	6
Ortadoğu Anadolu	0.0	40.6	16.9	5.9	0.0	36.6	0.0	7	32.6	45.8	11.8	0.0	0.0	0.0	9.8	8
Güneydoğu Anadolu	0.0	61.7	28.5	0.0	0.0	9.8	0.0	6	36.8	26.7	15.0	11.7	0.0	9.9	0.0	6
TÜRKİYE GENELİ	**6.1**	**18.5**	**22.5**	**3.4**	**4.2**	**44.3**	**0.9**	**145**	**14.6**	**43.8**	**16.3**	**8.1**	**4.5**	**12.3**	**0.5**	**129**

Tablo 5.3.2. (devam)

Temel Özellik	Multivitamin/mineral							n	Kalsiyum							n
	< 1 hafta	1 hafta ≤ - < 1 ay	1-3 ay	4-6 ay	7-12 ay	1 yıl <	Bilmiyor		< 1 hafta	1 hafta ≤ - < 1 ay	1-3 ay	4-6 ay	7-12 ay	1 yıl <	Bilmiyor	
Cinsiyet																
Erkek	33.4	21.6	6.8	1.5	17.4	19.3	0.0	37	26.1	15.2	31.4	0.0	2.3	25.1	0.0	26
Kadın	20.5	28.9	11.5	7.4	1.7	30.0	0.0	96	3.5	13.1	22.2	4.1	4.5	50.8	1.8	208
Yaş grubu (yıl)																
12-14	0.0	21.3	0.0	0.0	78.7	0.0	0.0	2	55.9	0.0	44.1	0.0	0.0	0.0	0.0	4
15-18	34.7	65.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	5	0.0	0.0	26.7	0.0	0.0	73.3	0.0	2
19-30	46.6	22.1	5.3	2.3	10.2	13.6	0.0	22	35.6	18.3	32.7	0.0	0.0	13.4	0.0	8
31-50	27.8	31.6	8.6	4.2	0.8	27.0	0.0	36	5.2	15.8	20.7	0.0	1.8	56.6	0.0	35
51-64	12.9	32.4	19.6	10.0	10.7	14.4	0.0	29	4.2	18.2	22.7	1.9	2.9	50.1	0.0	82
65-74	14.5	15.0	7.3	7.5	0.0	55.7	0.0	17	0.6	13.0	26.9	8.0	3.1	45.0	3.4	67
75 ve üzeri	5.6	6.3	13.7	8.0	9.0	57.4	0.0	22	1.7	1.0	12.8	7.2	16.6	55.1	5.6	36
Yerleşim yeri																
Kent	22.0	26.9	8.9	4.4	9.3	28.4	0.0	86	7.4	14.4	22.6	3.1	3.7	47.9	0.9	158
Kır	35.8	23.9	12.8	8.0	1.2	18.4	0.0	47	5.4	10.2	26.7	5.0	5.6	43.5	3.5	76
NUTS 12 Bölge																
İstanbul	26.4	41.6	3.8	0.0	5.8	22.4	0.0	27	0.0	20.8	22.3	6.7	2.3	45.8	2.1	42
Batı Marmara	21.8	13.1	24.7	4.2	4.5	31.7	0.0	16	26.6	7.5	32.4	0.0	7.5	26.0	0.0	21
Ege	34.1	6.1	12.5	6.8	11.2	29.3	0.0	26	7.1	10.3	21.1	2.1	2.3	57.2	0.0	31
Doğu Marmara	31.9	4.1	8.5	11.5	23.4	20.7	0.0	12	11.5	21.6	19.4	0.0	4.4	41.5	1.6	19
Batı Anadolu	22.3	31.2	0.0	0.0	12.2	34.4	0.0	6	0.0	36.9	20.3	0.0	0.0	42.8	0.0	4
Akdeniz	0.0	24.0	4.7	16.7	0.0	54.5	0.0	9	0.0	9.2	38.4	0.0	4.7	43.1	4.5	18
Orta Anadolu	41.3	34.4	15.6	0.0	0.0	8.7	0.0	9	0.0	4.7	12.7	4.4	4.6	69.1	4.5	20
Batı Karadeniz	14.0	46.5	11.8	13.4	0.0	14.3	0.0	14	3.2	7.6	12.5	9.2	8.2	59.3	0.0	25
Doğu Karadeniz	0.0	36.9	29.3	0.0	0.0	33.8	0.0	7	10.8	5.3	16.3	0.0	6.9	60.8	0.0	13
Kuzeydoğu Anadolu	72.6	27.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2	17.1	17.8	15.9	0.0	15.1	29.3	4.7	15
Ortadoğu Anadolu	0.0	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1	0.0	0.0	36.1	18.9	0.0	44.9	0.0	11
Güneydoğu Anadolu	20.4	62.0	17.6	0.0	0.0	0.0	0.0	4	27.5	3.2	29.7	0.0	6.9	32.7	0.0	15
TÜRKİYE GENELİ	**25.2**	**26.2**	**9.8**	**5.3**	**7.4**	**26.1**	**0.0**	**133**	**6.9**	**13.4**	**23.6**	**3.5**	**4.1**	**46.9**	**1.5**	**234**

Tablo 5.3.2. (devam)

Temel Özellik	Çinko							n	Omega-3							n
	< 1 hafta	1 hafta ≤ - < 1 ay	1-3 ay	4-6 ay	7-12 ay	1 yıl <	Bilmiyor		< 1 hafta	1 hafta ≤ - < 1 ay	1-3 ay	4-6 ay	7-12 ay	1 yıl <	Bilmiyor	
Cinsiyet																
Erkek	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1	0.0	11.7	88.3	0.0	0.0	0.0	0.0	7
Kadın	0.0	41.5	22.2	0.0	18.2	18.1	0.0	10	1.3	40.2	34.6	5.3	0.0	18.6	0.0	24
Yaş grubu (yıl)																
12-14	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	15.7	84.3	0.0	0.0	0.0	0.0	2
15-18	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2
19-30	0.0	74.6	25.4	0.0	0.0	0.0	0.0	3	0.0	38.9	61.1	0.0	0.0	0.0	0.0	3
31-50	0.0	59.2	0.0	0.0	40.8	0.0	0.0	3	0.0	58.2	0.0	41.8	0.0	0.0	0.0	2
51-64	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	0.0	1	0.0	46.3	31.2	0.0	0.0	22.5	0.0	11
65-74	0.0	20.5	50.9	0.0	17.4	11.2	0.0	4	10.6	22.7	21.9	0.0	0.0	44.8	0.0	8
75 ve üzeri	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	46.4	0.0	0.0	53.6	0.0	3
Yerleşim yeri																
Kent	0.0	6.7	35.5	0.0	29.0	28.8	0.0	7	1.1	31.8	52.2	4.3	0.0	10.7	0.0	26
Kır	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4	0.0	47.0	0.0	0.0	0.0	53.0	0.0	5
NUTS 12 Bölge																
İstanbul	0.0	0.0	49.6	0.0	0.0	50.4	0.0	2	0.0	42.3	39.6	18.1	0.0	0.0	0.0	5
Batı Marmara	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	31.7	36.7	31.7	0.0	0.0	0.0	0.0	3
Ege	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1	0.0	0.0	67.8	0.0	0.0	32.2	0.0	3
Doğu Marmara	0.0	37.5	0.0	0.0	62.5	0.0	0.0	2	0.0	78.4	0.0	0.0	0.0	21.6	0.0	3
Batı Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
Akdeniz	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	24.2	75.8	0.0	0.0	0.0	0.0	5
Orta Anadolu	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1	0.0	0.0	51.4	0.0	0.0	48.6	0.0	2
Batı Karadeniz	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1	0.0	27.6	38.6	0.0	0.0	33.7	0.0	3
Doğu Karadeniz	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	0.0	2
Kuzeydoğu Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
Ortadoğu Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	0.0	1	0.0	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
Güneydoğu Anadolu	0.0	53.4	28.1	0.0	18.5	0.0	0.0	3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	0.0	2
TÜRKİYE GENELİ	**0.0**	**44.8**	**21.0**	**0.0**	**17.2**	**17.1**	**0.0**	**11**	**1.0**	**32.9**	**48.3**	**3.9**	**0.0**	**13.9**	**0.0**	**31**

Tablo 5.3.2. (devam)

Temel Özellik	Folik asit							n	B_{12} vitamini							n
	< 1 hafta	1 hafta ≤ - < 1 ay	1-3 ay	4-6 ay	7-12 ay	1 yıl <	Bilmiyor		< 1 hafta	1 hafta ≤ - < 1 ay	1-3 ay	4-6 ay	7-12 ay	1 yıl <	Bilmiyor	
Cinsiyet																
Erkek	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2	21.4	26.3	14.2	6.4	4.3	26.1	1.3	68
Kadın	17.1	32.1	27.8	6.2	5.9	10.9	0.0	25	19.4	31.5	14.4	8.0	9.1	16.5	1.0	184
Yaş grubu (yıl)																
12-14	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0
15-18	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1	13.0	47.1	0.0	39.9	0.0	0.0	0.0	4
19-30	26.0	28.2	31.1	14.7	0.0	0.0	0.0	13	34.9	39.5	19.0	2.7	4.0	0.0	0.0	21
31-50	0.0	49.5	29.3	0.0	0.0	21.2	0.0	5	21.8	42.1	12.6	7.3	8.4	6.7	1.1	64
51-64	6.8	15.4	17.4	0.0	30.7	29.7	0.0	6	16.6	24.8	14.5	7.0	9.1	26.2	1.8	73
65-74	53.9	0.0	46.1	0.0	0.0	0.0	0.0	2	17.6	16.8	19.7	2.5	7.9	34.8	0.7	61
75 ve üzeri	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	15.6	15.7	7.9	15.1	4.1	40.4	1.2	29
Yerleşim yeri																
Kent	19.6	32.4	21.7	7.1	6.8	12.5	0.0	22	18.1	30.1	14.2	7.8	8.2	21.0	0.5	176
Kır	0.0	46.0	54.0	0.0	0.0	0.0	0.0	5	28.0	28.2	14.9	5.8	4.4	15.2	3.4	76
NUTS 12 Bölge																
İstanbul	0.0	24.0	37.7	20.9	0.0	17.4	0.0	5	16.9	30.1	16.5	0.0	12.0	24.5	0.0	33
Batı Marmara	0.0	64.6	35.4	0.0	0.0	0.0	0.0	3	24.0	31.4	20.9	2.3	2.3	19.2	0.0	31
Ege	0.0	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2	14.8	19.4	24.1	16.6	0.0	25.1	0.0	40
Doğu Marmara	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	16.6	60.0	3.3	7.4	2.9	9.8	0.0	30
Batı Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	30.6	28.2	1.5	15.5	0.0	21.2	3.1	15
Akdeniz	20.6	11.9	17.4	0.0	25.5	24.7	0.0	5	31.9	21.2	2.3	9.6	17.4	17.7	0.0	17
Orta Anadolu	100.	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1	7.3	38.4	18.0	0.0	20.3	16.0	0.0	16
Batı Karadeniz	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2	15.4	20.3	23.2	4.6	9.0	18.8	8.6	28
Doğu Karadeniz	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1	51.6	12.9	0.0	13.8	0.0	11.1	10.5	11
Kuzeydoğu Anadolu	0.0	52.2	47.8	0.0	0.0	0.0	0.0	2	41.0	45.8	0.0	0.0	0.0	13.2	0.0	10
Ortadoğu Anadolu	62.3	37.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2	35.6	25.9	25.0	0.0	0.0	8.0	5.6	10
Güneydoğu Anadolu	41.7	58.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4	6.4	22.9	23.3	0.0	26.9	20.6	0.0	11
TÜRKİYE GENELİ	**16.5**	**34.5**	**26.8**	**6.0**	**5.7**	**10.5**	**0.0**	**27**	**20.1**	**29.7**	**14.4**	**7.4**	**7.4**	**19.9**	**1.1**	**252**

Tablo 5.3.3'te 12 yaş ve üzerindeki bireylerin kullandıkları besin desteklerini kimlerin önerdiği gösterilmiştir.

12 yaş ve üzerindeki bireylerin kullandıkları besin desteklerini kimlerin önerdiği incelendiğinde; Türkiye genelinde D vitamini (%88.1), demir (%87.2), multivitamin/mineral (% 62.1), kalsiyum (%84.6), çinko (%91.4), folik asit (%87.9), B_{12} vitamini (%91.7) ve C vitamininin (%64.1) çoğunlukla doktorlar tarafından önerildiği belirlenmiştir. Besin desteklerinden sadece omega-3 yağ asidinin Türkiye genelinde %38.3 doktor, %24.4 arkadaş, %12.9 eczacı, %12.3 medya ve %9.4 akraba önerisi ile alındığı belirlenmiştir. Sonuç olarak, bireyler omega-3 yağ asidi hariç diğer besin desteklerini doktor kontrolünde kullanmayı tercih etmektedirler (Tablo 5.3.3).

Tablo 5.3.3. 12 yaş ve üzeri bireylerin kullandıkları besin desteklerini öneren kişilere göre dağılımı (%)

Temel Özellik	D vitamini							n	Demir							n
	Hiç Kimse	Doktor	Eczacı	Akraba	Arkadaş	Medya	Diğer		Hiç Kimse	Doktor	Eczacı	Akraba	Arkadaş	Medya	Diğer	
Cinsiyet																
Erkek	10.9	74.7	0.0	0.0	0.0	0.0	14.3	17	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	14
Kadın	3.1	90.8	0.7	1.4	0.0	0.4	0.3	133	4.1	85.7	0.8	1.5	1.7	0.0	1.2	121
Yerleşim yeri																
Kent	6.1	84.8	0.0	0.4	0.0	0.5	3.8	100	4.7	84.9	0.9	1.7	2.0	0.0	1.4	97
Kır	0.0	96.4	2.0	3.2	0.0	0.0	0.0	50	0.0	95.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	38
NUTS 12 Bölge																
İstanbul	11.9	81.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	18	0.0	77.6	0.0	5.9	6.7	0.0	4.9	20
Batı Marmara	0.0	77.0	0.0	4.7	0.0	0.0	18.3	20	0.0	93.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	9
Ege	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	19	0.0	89.3	3.5	0.0	0.0	0.0	0.0	19
Doğu Marmara	13.4	76.4	0.0	0.0	0.0	0.0	10.2	12	10.6	89.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	11
Batı Anadolu	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	7	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	9
Akdeniz	0.0	85.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	12	8.5	84.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	13
Orta Anadolu	9.1	90.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	10	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	12
Batı Karadeniz	0.0	90.3	6.5	9.7	0.0	0.0	0.0	21	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	13
Doğu Karadeniz	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	6	0.0	73.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	9
Kuzeydoğu Anadolu	0.0	94.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	12	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	6
Ortadoğu Anadolu	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	7	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	8
Güneydoğu Anadolu	0.0	90.2	0.0	0.0	0.0	9.8	0.0	6	36.8	63.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	6
TÜRKİYE GENELİ	**4.4**	**88.1**	**0.6**	**1.2**	**0.0**	**0.4**	**2.7**	**150**	**3.6**	**87.2**	**0.7**	**1.3**	**1.5**	**0.0**	**1.1**	**135**

Tablo 5.3.3. (devam)

Temel Özellik	Multivitamin/mineral							n	Kalsiyum							n
	Hiç Kimse	Doktor	Eczacı	Akraba	Arkadaş	Medya	Diğer		Hiç Kimse	Doktor	Eczacı	Akraba	Arkadaş	Medya	Diğer	
Cinsiyet																
Erkek	11.4	55.7	3.2	5.0	18.1	1.1	9.1	40	0.0	64.7	0.0	9.8	0.0	0.0	29.7	28
Kadın	9.5	65.9	4.8	4.9	2.7	3.1	8.9	100	1.9	88.1	2.0	1.9	1.9	0.0	2.1	217
Yerleşim yeri																
Kent	10.2	58.1	5.0	5.6	8.6	3.1	11.3	90	2.1	80.8	1.8	3.3	2.1	0.0	8.0	164
Kır	10.2	74.9	1.7	3.0	8.0	0.0	1.8	50	0.0	96.7	1.4	2.2	0.0	0.0	0.8	81
NUTS 12 Bölge																
İstanbul	3.6	53.4	5.5	8.6	15.1	2.9	13.0	29	2.2	84.1	0.0	4.9	2.2	0.0	9.3	45
Batı Marmara	18.2	69.1	3.8	0.0	0.0	0.0	4.4	16	5.3	73.9	0.0	4.1	9.1	0.0	7.6	21
Ege	18.5	66.8	2.1	0.0	4.5	0.0	6.0	29	0.0	90.1	2.3	2.3	0.0	0.0	5.3	32
Doğu Marmara	15.3	41.5	11.1	12.9	7.2	0.0	12.0	14	6.8	63.5	9.1	4.6	4.6	0.0	7.9	19
Batı Anadolu	0.0	91.4	0.0	0.0	0.0	0.0	8.6	6	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	6
Akdeniz	0.0	83.3	0.0	0.0	0.0	11.4	16.7	9	0.0	93.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	19
Orta Anadolu	19.6	80.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	9	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	20
Batı Karadeniz	0.0	78.0	7.5	7.5	14.5	0.0	0.0	14	0.0	92.5	5.0	7.5	0.0	0.0	0.0	27
Doğu Karadeniz	31.7	25.9	0.0	14.6	8.0	19.8	0.0	7	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	13
Kuzeydoğu Anadolu	72.6	27.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2	0.0	95.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	16
Ortadoğu Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	0.0	0.0	1	0.0	94.1	0.0	0.0	0.0	0.0	5.9	12
Güneydoğu Anadolu	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4	0.0	70.4	0.0	0.0	0.0	0.0	15.1	15
TÜRKİYE GENELİ	**10.2**	**62.1**	**4.2**	**5.0**	**8.4**	**2.3**	**9.0**	**140**	**1.6**	**84.6**	**1.7**	**3.1**	**1.6**	**0.0**	**6.3**	**245**

Tablo 5.3.3. (devam)

Temel Özellik	Çinko							n	Omega-3							n
	Hiç Kimse	Doktor	Eczacı	Akraba	Arkadaş	Medya	Diğer		Hiç Kimse	Doktor	Eczacı	Akraba	Arkadaş	Medya	Diğer	
Cinsiyet																
Erkek	0.0	78.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2	6.0	36.6	0.0	8.8	48.7	0.0	4.7	7
Kadın	5.0	95.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	10	1.8	38.8	17.2	9.7	16.5	16.4	11.7	25
Yerleşim yeri																
Kent	6.0	94.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	8	3.1	35.4	12.0	8.3	26.3	13.3	10.8	27
Kır	0.0	86.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4	0.0	75.3	24.7	24.7	0.0	0.0	0.0	5
NUTS 12 Bölge																
İstanbul	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2	0.0	14.7	0.0	18.7	30.6	15.1	36.1	6
Batı Marmara	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	31.7	36.7	0.0	31.7	0.0	0.0	0.0	3
Ege	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2	0.0	67.8	23.3	0.0	0.0	32.2	0.0	3
Doğu Marmara	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3
Batı Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
Akdeniz	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	21.9	25.4	0.0	40.7	12.1	0.0	5
Orta Anadolu	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1	0.0	48.6	0.0	51.4	0.0	0.0	0.0	2
Batı Karadeniz	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1	27.6	0.0	33.7	33.7	38.6	0.0	0.0	3
Doğu Karadeniz	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	47.4	0.0	0.0	52.6	0.0	0.0	2
Kuzeydoğu Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
Ortadoğu Anadolu	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1	0.0	0.0	0.0	100.0	0.0	0.0	100.0	1
Güneydoğu Anadolu	18.5	81.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	37.0	0.0	2
TÜRKİYE GENELİ	**3.9**	**91.4**	**0.0**	**0.0**	**0.0**	**0.0**	**0.0**	**12**	**2.8**	**38.3**	**12.9**	**9.4**	**24.4**	**12.3**	**10.0**	**32**

Tablo 5.3.3. (devam)

Temel Özellik	Folik asit							n	B_{12} vitamini							n
	Hiç Kimse	Doktor	Eczacı	Akraba	Arkadaş	Medya	Diğer		Hiç Kimse	Doktor	Eczacı	Akraba	Arkadaş	Medya	Diğer	
Cinsiyet																
Erkek	0.0	30.4	0.0	0.0	69.6	0.0	0.0	2	0.6	89.6	1.8	1.9	4.5	0.0	1.3	70
Kadın	0.0	89.8	0.0	0.0	0.0	0.0	4.6	28	2.9	92.9	1.5	0.3	1.2	0.0	1.9	191
Yerleşim yeri																
Kent	0.0	86.0	0.0	0.0	2.6	0.0	5.2	25	1.8	92.0	2.0	0.0	2.9	0.0	1.8	182
Kır	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	5	3.3	90.3	0.0	4.4	0.0	0.0	1.2	79
NUTS 12 Bölge																
İstanbul	0.0	68.4	0.0	0.0	0.0	0.0	14.4	6	3.5	92.7	3.5	0.0	2.0	0.0	2.0	34
Batı Marmara	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3	2.2	83.6	0.0	11.5	0.0	0.0	0.0	32
Ege	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2	1.5	89.9	2.8	0.0	5.9	0.0	0.0	42
Doğu Marmara	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	91.1	0.0	0.0	2.6	0.0	6.4	30
Batı Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	15
Akdeniz	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	6	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	17
Orta Anadolu	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1	6.9	88.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	17
Batı Karadeniz	0.0	41.6	0.0	0.0	58.4	0.0	0.0	2	7.0	85.3	3.5	0.0	4.2	0.0	0.0	28
Doğu Karadeniz	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1	12.2	72.2	0.0	0.0	0.0	0.0	9.9	11
Kuzeydoğu Anadolu	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2	0.0	80.2	0.0	11.7	0.0	0.0	0.0	13
Ortadoğu Anadolu	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2	0.0	85.9	0.0	0.0	0.0	0.0	14.1	10
Güneydoğu Anadolu	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	5	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	12
TÜRKİYE GENELİ	**0.0**	**87.9**	**0.0**	**0.0**	**2.2**	**0.0**	**4.5**	**30**	**2.1**	**91.7**	**1.6**	**0.9**	**2.3**	**0.0**	**1.7**	**261**

Tablo 5.3.3. (devam)

Temel Özellik	C vitamini							n	Diğer besin destekleri							n
	Hiç Kimse	Doktor	Eczacı	Akraba	Arkadaş	Medya	Diğer		Hiç Kimse	Doktor	Eczacı	Akraba	Arkadaş	Medya	Diğer	
Cinsiyet																
Erkek	21.7	70.1	4.3	0.0	3.9	0.0	0.0	8	15.3	55.4	8.7	0.0	6.6	0.0	14.0	10
Kadın	11.2	58.5	0.0	16.3	4.6	0.0	14.3	18	0.5	65.8	2.9	9.8	6.0	3.0	5.0	54
Yerleşim yeri																
Kent	17.7	63.2	0.0	9.2	4.6	0.0	8.1	21	1.6	64.4	3.5	7.0	7.6	3.1	6.4	46
Kır	0.0	74.3	25.7	0.0	0.0	0.0	0.0	5	8.4	62.4	5.3	12.9	0.0	0.0	6.9	18
NUTS 12 Bölge																
İstanbul	20.5	58.0	0.0	14.4	0.0	0.0	14.4	7	0.0	63.0	0.0	14.1	9.2	0.0	6.6	17
Batı Marmara	20.3	30.1	0.0	14.9	34.8	0.0	0.0	5	0.0	0.0	33.7	0.0	33.2	0.0	14.8	4
Ege	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4	0.0	83.0	6.0	0.0	0.0	0.0	10.3	12
Doğu Marmara	0.0	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1	18.2	81.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4
Batı Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1
Akdeniz	26.6	73.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3	0.0	0.0	0.0	19.6	0.0	32.5	0.0	3
Orta Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1	0.0	87.5	0.0	0.0	0.0	0.0	12.5	7
Batı Karadeniz	0.0	34.2	0.0	0.0	65.8	0.0	0.0	2	0.0	52.5	23.0	23.0	24.4	0.0	0.0	5
Doğu Karadeniz	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	36.1	44.3	0.0	0.0	0.0	0.0	19.5	6
Kuzeydoğu Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-
Ortadoğu Anadolu	0.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3	0.0	63.8	0.0	0.0	36.2	0.0	0.0	2
Güneydoğu Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	76.4	0.0	23.6	0.0	0.0	0.0	3
TÜRKİYE GENELİ	**16.3**	**64.1**	**2.1**	**8.4**	**4.3**	**0.0**	**7.4**	**26**	**3.0**	**64.0**	**3.9**	**8.1**	**6.1**	**2.5**	**6.5**	**64**

5.4. GEBE ve EMZİREN KADINLARDA BESİN DESTEKLERİ KULLANMA DURUMU

Gebe ve emziren kadınların besin destekleri kullanma (son bir haftada) durumlarına göre dağılımları Tablo 5.4.1'de gösterilmiştir. Gebelik döneminde en fazla kullanılan besin desteği %43.5 (Kentsel: %42.3, Kırsal: %46.8) kullanım oranı ile demir olup, bunu multivitamin/mineral (%27.1) ve folik asit (%15.1) kullanımı izlemektedir. Yerleşim bölgelerine göre besin destekleri kullanım oranları değerlendirildiğinde multivitamin ve mineral kullanımının kentsel bölgelerde (%30.0) kırsal bölgelere (%18.7) göre daha fazla olduğu, buna karşın folik asit kullanımının benzer (kentsel: %15.3, kırsal: %14.4) düzeyde olduğu görülmüştür. Gebelik döneminde kullanım düzeyi düşük olmakla beraber gebelikte kullanılan diğer besin destekleri, D vitamini (%5.7), kalsiyum (%5.0) ve B_{12} vitamini (%2.0)'dir.

Emzirme döneminde besin destekleri kullanım oranı çok az düzeyde olup, en çok kullanılan besin desteği %9.5 kullanım oranı ile demir desteğidir. Demirin kullanım oranı kırsal bölgelerde kentsel bölgelere daha fazladır (Kentsel: %9.1, Kırsal: %10.8). Demirden sonra en fazla kullanılan besin desteği, B_{12} vitamini (%1.9) ve multivitamin/mineral (%1.2)'dir. B_{12} vitamini ve multivitamin/mineral kullanımı kentsel bölgelerde daha fazladır. Emzirme döneminde kullanım oranları çok az düzeyde olmakla beraber kullanılan diğer besin destekleri; folik asit (%0.5), kalsiyum (%0.2), D vitamini (%0.1) ve C vitamini (%0.1)'dir.

Tablo 5.4.1. Gebe ve emziren kadınların besin destekleri kullanma (son 7 günde) durumlarına göre dağılımı (%)

Destekler		Gebe kadın				Emziren kadın			
		Kent	Kır	Toplam		Kent	Kır	Toplam	
		%	%	%	n	%	%	%	n
D vitamini	Kullandı	7.3	1.4	5.7	7	0.0	0.5	0.1	1
	Kullanmadı	92.7	98.6	94.3	138	100.0	99.5	99.9	384
Demir	Kullandı	42.3	46.8	43.5	66	9.1	10.8	9.5	31
	Kullanmadı	57.7	53.2	56.5	79	90.9	89.2	90.5	354
Multivitamin ve mineral	Kullandı	30.0	18.7	27.1	43	1.4	0.6	1.2	5
	Kullanmadı	70.0	81.3	72.9	102	98.6	99.4	98.8	380
Kalsiyum	Kullandı	5.7	3.2	5.0	7	0.2	0.0	0.2	2
	Kullanmadı	94.3	96.8	95.0	138	99.8	100.0	99.8	383
Çinko	Kullandı	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
	Kullanmadı	100.0	100.0	100.0	145	100.0	100.0	100.0	385
Omega 3	Kullandı	0.3	0.0	0.2	1	0.0	0.0	0.0	0.0
	Kullanmadı	99.7	100.0	99.8	144	100.0	100.0	100.0	385
Folik asit/folat	Kullandı	15.3	14.4	15.1	23	0.5	0.5	0.5	2
	Kullanmadı	84.7	85.6	84.9	122	99.5	99.5	99.5	383
B_{12} vitamini	Kullandı	0.7	5.6	2.0	4	2.1	1.3	1.9	5
	Kullanmadı	99.3	94.4	98.0	141	97.9	98.7	98.1	380
C vitamini	Kullandı	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2	0.0	0.1	1
	Kullanmadı	100.0	100.0	100.0	144	99.8	100.0	99.9	384
Diğer	Kullandı	4.6	2.9	4.2	5	0.0	1.0	0.3	1
	Kullanmadı	95.4	97.1	95.8	139	100.0	99.0	99.7	384

BÖLÜM 6. FİZİKSEL AKTİVİTE DURUMU

Bu bölümde, TBSA 2010'daki 0-5 yaş grubu, 6-11 yaş grubu, 12 yaş ve üzeri, gebe ve emziren kadın araştırma nüfusunun fiziksel aktivite durumlarının, yaş gruplarına, cinsiyete, yerleşim yerine (kent ve kır) ve 12 bölgeye (İstanbul, Batı Marmara, Ege, Doğu Marmara, Batı Anadolu, Akdeniz, Orta Anadolu, Batı Karadeniz, Doğu Karadeniz, Kuzeydoğu Anadolu, Ortadoğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu) göre dağılımları verilmiştir.

6.1. 2-5 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARDA FİZİKSEL AKTİVİTE DURUMU

Yaş grubu 2-5 yıl arasında olan çocukların hafta içi sedanter aktivite için (TV, bilgisayar, internet) harcadıkları ortalama süre 3.46 saattir. Bu süre erkekler için ortalama 3.51 saat, kızlar için ortalama 3.40 saat olarak bulunmuştur. Sedanter aktivite türleri değerlendirildiğinde çocukların en fazla TV, video, VCD, DVD için zaman harcadıkları (ortalama 3.04 saat), daha sonra bilgisayar/internet (0.41 saat) başında süre geçirdikleri saptanmıştır. Cinsiyete göre değerlendirme yapıldığında da benzer sonuçlar bulunmuştur (Tablo 6.1.1).

Kentsel bölgelerde yaşayan 2-5 yaş arası çocukların sedanter aktivite için harcadıkları süre (ortalama 3.50 saat), kırsal bölgelerde yaşayan çocuklara göre (ortalama 3.35 saat) daha fazladır (Tablo 6.1.1).

On iki bölgeye göre değerlendirme yapıldığında hafta içi sedanter aktivite için harcanan sürenin en fazla Güneydoğu Anadolu (ortalama 5.77 saat), Batı Anadolu (ortalama 5.62 saat) Bölgeleri'nde ve İstanbul'da (ortalama 3.35 saat), en az ise Kuzeydoğu Anadolu (ortalama 1.72 saat) ve Batı Karadeniz (ortalama 2.19 saat) Bölgeleri'nde olduğu bulunmuştur. Güneydoğu ve Batı Anadolu'da yaşayan çocukların, Kuzeydoğu Anadolu ve Batı Karadeniz Bölgeleri'nde yaşayan çocuklara göre hafta içi sedanter aktivite için harcadıkları sürenin yaklaşık 2-3 kat daha fazla olduğu görülmüştür (Tablo 6.1.1).

Hafta içi ve hafta sonu sedanter aktivite için harcanan süre cinsiyete, yerleşim yerine ve 12 bölgeye göre değerlendirildiğinde hafta sonu sedanter aktivite için harcanan sürenin, hafta içine benzer olduğu bulunmuştur (Tablo 6.1.1).

Tablo 6.1.1. 2-5 yaş arasındaki çocukların hafta içi ve hafta sonu TV, bilgisayar, internet için harcadıkları sürelerin ortalamaları (saat/gün)

Temel Özellik	Hafta içi									Hafta sonu								
	TV, Video, VCD, DVD			Bilgisayar, internet			Sedanter Aktivite Toplamı			TV, Video, VCD, DVD			Bilgisayar, internet			Sedanter Aktivite Toplamı		
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T
Yerleşim yeri																		
Kent	3.25	2.95	3.11	0.33	0.46	0.39	3.59	3.41	3.50	3.02	2.76	2.90	0.30	0.43	0.36	3.59	3.41	3.50
Kır	2.85	2.93	2.89	0.45	0.46	0.46	3.31	3.39	3.35	2.83	3.19	3.01	0.45	0.11	0.28	3.31	3.39	3.35
NUTS 12 Bölge																		
İstanbul	2.34	2.75	2.54	0.37	1.27	0.81	2.72	4.01	3.35	1.99	2.15	2.07	0.35	1.27	0.80	2.72	4.01	3.35
Batı Marmara	2.24	2.37	2.31	0.36	0.18	0.26	2.60	2.55	2.57	2.24	2.22	2.23	0.23	0.11	0.17	2.60	2.55	2.57
Ege	2.30	2.05	2.16	0.21	0.08	0.14	2.52	2.14	2.30	2.18	2.00	2.08	0.18	0.09	0.13	2.52	2.14	2.30
Doğu Marmara	3.01	1.93	2.50	0.25	0.18	0.22	3.26	2.11	2.71	2.63	1.63	2.16	0.21	0.17	0.19	3.26	2.11	2.71
Batı Anadolu	4.24	5.94	5.00	0.84	0.36	0.62	5.07	6.30	5.62	3.98	5.98	4.88	0.81	0.21	0.54	5.07	6.30	5.62
Akdeniz	2.68	2.41	2.54	0.14	0.02	0.08	2.82	2.44	2.62	2.48	2.29	2.38	0.14	0.02	0.08	2.82	2.44	2.62
Orta Anadolu	2.10	2.14	2.11	0.20	0.12	0.17	2.30	2.26	2.28	1.94	1.90	1.92	0.19	0.11	0.15	2.30	2.26	2.28
Batı Karadeniz	1.77	2.17	1.98	0.21	0.19	0.20	1.98	2.37	2.19	1.66	2.05	1.87	0.21	0.25	0.23	1.98	2.37	2.19
Doğu Karadeniz	3.21	1.98	2.66	0.20	0.28	0.23	3.47	2.26	2.92	2.00	1.73	1.87	0.17	0.24	0.20	3.47	2.26	2.92
Kuzeydoğu Anadolu	1.88	1.36	1.63	0.11	0.08	0.10	1.99	1.45	1.72	1.81	1.35	1.59	0.11	0.04	0.08	1.99	1.45	1.72
Ortadoğu Anadolu	3.06	1.61	2.36	0.07	0.12	0.10	3.15	1.75	2.46	3.14	1.66	2.42	0.08	0.09	0.09	3.15	1.75	2.46
Güneydoğu Anadolu	4.86	4.90	4.88	0.65	1.22	0.90	5.52	6.11	5.77	4.90	5.61	5.21	0.61	0.49	0.56	5.52	6.11	5.77
TÜRKİYE GENELİ	**3.14**	**2.94**	**3.04**	**0.37**	**0.46**	**0.41**	**3.51**	**3.40**	**3.46**	**2.96**	**2.90**	**2.93**	**0.34**	**0.33**	**0.34**	**3.51**	**3.40**	**3.46**

E: Erkek K: Kız T: Toplam

Yaş grubu 2-5 yıl arasında olan çocukların hafta içi TV, bilgisayar, internet başında geçirdikleri sürelerin dağılımına bakıldığında, çocukların %44.3'ünün 2 saatten az, %32.6'sının 2-3.9 saat arasında, %13.7'sinin 4-5.9 saat arasında ve %9.4'ünün 6 saat ve daha fazla süre geçirdikleri bulunmuştur. Aynı yaş grubu çocukların hafta sonunda %47.8'inin 2 saatten az, %30.7'sinin 2-3.9 saat arasında, %14.0'ının 4-5.9 saat arasında ve %7.4'ünün 6 saat ve daha fazla süreyi TV, bilgisayar, internet başında süre geçirdikleri saptanmıştır (Tablo 6.1.2).

Kırsal kesimde hafta içinde TV, bilgisayar, internet başında 2 saatten az süre geçiren çocukların oranı (%49.7), kentsel bölgelerde yaşayan çocuklara göre (%41.9) daha yüksek bulunmuştur. Kentsel bölgede hafta içinde TV, bilgisayar, internet başında 2-3.9 saat arasında süre geçirenlerin (%32.2) oranı kırsal bölgede yaşayan çocuklara benzerdir (%33.4). Kentsel bölgede hafta içinde TV, bilgisayar, internet başında 4 saat ve daha fazla süre geçirenlerin (%25.8) oranı, kırsal bölgede yaşayan çocuklara göre daha yüksektir (%16.8). Kırsal kesimde hafta sonunda TV, bilgisayar, internet başında 2 saatten az süre geçiren çocukların oranı (%50.5), kentsel bölgelerde yaşayan çocuklara göre (%46.6) daha yüksek bulunmuştur. Kentsel bölgede hafta sonunda TV, bilgisayar, internet başında 2-3.9 saat arasında süre geçirenlerin (%30.4) oranı kırsal bölgede yaşayan çocuklara benzerdir (%31.4). Kentsel bölgede hafta sonunda TV, bilgisayar, internet başında 4 saat ve daha fazla süre geçirenlerin (%22.9) oranı, kırsal bölgede yaşayan çocuklara göre (%18.0) daha yüksektir (Tablo 6.1.2).

On iki bölgeye göre değerlendirme yapıldığında hafta içi TV, bilgisayar, internet başında 2 saatten az süre geçirenlerin oranı en fazla Kuzeydoğu Anadolu (%55.9), Güneydoğu Anadolu (%52.2), Batı Karadeniz (%49.7), Doğu Karadeniz (%49.6), Ortadoğu Anadolu (%46.7) ve Orta Anadolu (%46.4)'dur. Hafta içi TV, bilgisayar, internet başında 2-3.9 saat süre geçirenlerin oranı en fazla Batı Marmara (%40.3), Ortadoğu Anadolu (%37.8), Ege (%35.2) ve Doğu Marmara (%34.7) bölgelerindedir. Hafta sonu TV, bilgisayar, internet başında 2 saatten az süre geçirenlerin oranı en fazla Kuzeydoğu Anadolu (%58.2), Güneydoğu Anadolu (%53.7), Batı Karadeniz (%53.0), Orta Anadolu (%51.7), Doğu Karadeniz (%49.6), Batı Anadolu (%48.4), İstanbul (%48.1) ve Doğu Marmara (%46.7) bölgeleridir. Hafta sonu TV, bilgisayar,

internet başında 2-3.9 saat süre geçirenlerin oranı en fazla Batı Marmara (%40.7), Ortadoğu Anadolu (%39.1), Ege (%33.3), Akdeniz (%33.2) ve Güneydoğu Anadolu (%30.5) bölgelerindedir (Tablo 6.1.2).

Tablo 6.1.2. 2-5 yaş arasındaki çocukların hafta içi ve hafta sonu TV, bilgisayar, ve internet için harcadıkları sürelere (saat) göre dağılımı (%)

Temel Özellik	Hafta içi												Hafta sonu												Çocuk sayısı
	< 2 saat			≥ 2 - < 4 saat			≥ 4 - < 6 saat			≥ 6 saat			< 2 saat			≥ 2 - < 4 saat			≥ 4 - < 6 saat			≥ 6 saat			
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	
Yerleşim yeri																									
Kent	38.0	46.3	41.9	31.8	32.7	32.2	18.4	12.3	15.5	11.8	8.6	10.3	41.8	51.9	46.6	31.7	29.1	30.4	17.3	12.7	15.1	9.2	6.3	7.8	1.354
Kır	47.6	51.8	49.7	37.7	29.3	33.4	9.0	10.1	9.5	5.7	8.8	7.3	48.8	52.2	50.5	34.8	28.2	31.4	11.2	11.8	11.5	5.2	7.7	6.5	690
NUTS 12 Bölge																									
İstanbul	37.8	38.3	38.1	37.5	30.1	33.8	9.0	16.4	12.7	15.7	15.2	15.5	45.0	51.0	48.1	36.8	22.3	29.2	9.8	18.6	14.4	8.4	8.2	8.3	147
Batı Marmara	34.4	34.8	34.6	42.8	38.1	40.3	13.2	25.3	19.8	9.6	1.7	5.3	34.4	36.1	35.3	42.3	39.4	40.7	16.0	24.5	20.7	7.3	0.0	3.2	89
Ege	36.2	46.2	41.8	34.9	35.4	35.2	26.9	13.0	19.2	1.9	5.4	3.8	40.3	44.8	42.8	32.2	34.1	33.3	24.5	18.3	21.1	2.9	2.8	2.8	175
Doğu Marmara	28.5	49.7	38.6	34.7	34.7	34.7	23.4	10.1	17.0	13.4	5.5	9.7	32.4	61.6	46.7	33.1	25.7	29.5	24.3	7.5	16.1	10.2	5.2	7.7	138
Batı Anadolu	31.6	58.2	42.8	27.8	22.5	25.5	19.0	8.5	14.6	21.6	10.8	17.0	38.9	60.8	48.4	23.6	23.6	23.6	19.0	5.3	13.0	18.5	10.3	15.0	130
Akdeniz	32.4	46.9	40.0	32.3	31.0	31.6	19.9	6.6	12.9	15.4	15.5	15.4	33.8	48.1	41.4	35.5	31.2	33.2	21.0	10.5	15.5	9.7	10.2	10.0	168
Orta Anadolu	43.5	50.1	46.4	30.4	24.0	27.6	17.8	18.9	18.3	8.3	7.0	7.7	49.1	55.1	51.7	28.8	22.5	26.1	14.5	15.4	14.9	7.6	7.0	7.3	217
Batı Karadeniz	57.7	42.5	49.7	21.4	37.2	29.6	12.1	9.2	10.6	8.8	11.2	10.0	59.1	47.5	53.0	24.0	34.3	29.4	9.5	4.3	6.8	7.4	13.9	10.8	169
Doğu Karadeniz	48.6	50.7	49.6	26.7	36.4	31.0	12.9	1.2	7.7	11.8	11.6	11.7	46.9	53.0	49.6	27.1	30.7	28.7	20.0	9.0	15.1	5.9	7.3	6.5	118
Kuzeydoğu Anadolu	49.2	63.0	55.9	34.1	33.4	33.8	12.5	3.2	7.9	4.1	0.5	2.4	51.9	65.0	58.2	31.5	29.3	30.4	10.9	4.7	7.9	5.7	1.0	3.5	200
Ortadoğu Anadolu	39.5	54.3	46.7	42.7	32.7	37.8	11.8	8.6	10.3	6.0	4.4	5.2	35.6	54.8	44.9	46.2	31.6	39.1	12.0	9.7	10.9	6.2	4.0	5.1	244
Güneydoğu Anadolu	54.3	49.3	52.2	33.8	31.6	32.9	9.3	14.1	11.3	2.6	5.0	3.6	55.9	50.7	53.7	31.5	29.2	30.5	8.2	14.4	10.8	4.4	5.7	5.0	249
TÜRKİYE GENELİ	**40.8**	**48.1**	**44.3**	**33.5**	**31.6**	**32.6**	**15.7**	**11.6**	**13.7**	**10.0**	**8.7**	**9.4**	**43.8**	**52.0**	**47.8**	**32.6**	**28.8**	**30.7**	**15.5**	**12.4**	**14.0**	**8.1**	**6.8**	**7.4**	**2044**

E: Erkek K: Kız T: Toplam

6.2. 6-11 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARDA FİZİKSEL AKTİVİTE DURUMU

Türkiye genelinde 6-11 yaş grubu çocukların %58.4'ü düzenli olarak egzersiz yapmamaktadır (günde 30 dakika veya daha fazla süre ile). Egzersiz yapmayanların oranı 6-8 yaş grubunda %65.8, 9-11 yaş grubunda %52.7, kentsel bölgelerde %58.2, kırsal bölgelerde %58.9'dur. Ege (%42.8), Akdeniz (%49.2), Doğu Marmara (%48.9) bölgelerinde egzersiz yapmayanların oranı en düşük, Ortadoğu Anadolu (%75.3) ve Güneydoğu Anadolu (%75.2) bölgelerinde ise egzersiz yapmayanların oranı en yüksek bulunmuştur (Tablo 6.2.1).

Her iki yaş grubunda da egzersiz yapmayan kızların oranı (6-8 yaş grubu için: %71.0, 9-11 yaş grubu için: %66.0), egzersiz yapmayan erkeklere (6-8 yaş grubu için: %60.9, 9-11 yaş grubu için: %40.6) göre daha yüksektir. Benzer şekilde kentsel ve kırsal bölgelerde ve 12 bölgeye göre değerlendirme yapıdığında, egzersiz yapmayan kızların oranının erkeklere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Türkiye geneli için egzersiz yapmayan erkeklerin oranı %49.3 ve kızların oranı %68.2'dir (Tablo 6.2.1).

Egzersiz yapan 6-11 yaş grubu çocukların %19.6'sı her gün, %11.7'si haftada 1-2 kez, %6.7'si haftada 3-4 kez, %3.4'ü ise haftada 5-6 kez spor/egzersiz yapmaktadır. 6-8 yaş grubunda ve 9-11 yaş grubunda egzersiz yapan çocukların büyük bir çoğunluğunun her gün (sırasıyla, %20.3 ve %19.1) egzersiz yaptığı bulunmuştur. Kentsel ve kırsal bölgelerde her gün egzersiz yapan çocukların oranı (sırasıyla, %20.0 ve %18.8) daha fazladır. Bölgelere göre değerlendirme yapıldığında sadece Orta Anadolu (%18.2), Kuzeydoğu Anadolu (%13.4) ve Ortadoğu Anadolu (%13.1) bölgelerinde haftada 1-2 kez egzersiz yapanların oranı; her gün, haftada 3-4 kez ve haftada 5-6 kez egzersiz yapanlara göre daha fazla bulunmuştur (Tablo 6.2.1).

Egzersiz yapan erkek ve kız çocukların egzersiz yapma sıklıkları değerlendirildiğinde, haftada 1-2 kez egzersiz yapan 6-8 yaş grubundaki kızların oranı (%7.3), aynı yaş grubundaki erkeklere göre (%6.2) daha fazladır. Bölgelere göre değerlendirme yapıldığında haftada 1-2 kez egzersiz yapan kızların oranı İstanbul (%15.8), Batı Marmara (%9.7), Doğu Marmara (%12.3), Akdeniz (% 10.5) ve Orta Anadolu (%20.5) bölgelerinde, haftada 5-6 kez egzersiz yapan kızların oranı ise sadece Batı Marmara (%3.7) ve Doğu Marmara (%8.8) bölgelerinde erkeklere göre daha yüksektir (Tablo 6.2.1).

Tablo 6.2.1. 6-11 yaş arasındaki çocukların günde 30 dakika veya daha fazla süre ile spor/egzersiz yapma durumlarına göre dağılımı (%)

Temel Özellik	Erkek					Kız					Toplam					
	Egzersiz Yapmadı	Haftada 1-2	Haftada 3-4	Haftada 5-6	Her gün	Egzersiz Yapmadı	Haftada 1-2	Haftada 3-4	Haftada 5-6	Her gün	Egzersiz Yapmadı	Haftada 1-2	Haftada 3-4	Haftada 5-6	Her gün	Çocuk sayısı
Yaş grubu (yıl)																
6-8	60.9	6.2	5.5	5.0	22.2	71.0	7.3	0.9	2.3	18.2	65.8	6.7	3.3	3.7	20.3	592
9-11	40.6	16.7	11.4	4.3	26.9	66.0	14.1	7.2	2.2	10.6	52.7	15.5	9.4	3.3	19.1	612
Yerleşim yeri																
Kent	49.0	12.4	9.7	3.6	25.2	69.0	10.9	3.7	2.7	13.8	58.2	11.7	7.0	3.1	20.0	790
Kır	50.1	11.7	6.3	7.6	23.9	66.5	11.6	5.9	1.2	14.3	58.9	11.7	6.1	4.2	18.8	414
NUTS 12 Bölge																
İstanbul	56.6	2.4	11.9	4.9	24.1	71.2	15.8	0.6	0.0	12.4	62.6	7.9	7.3	2.9	19.3	67
Batı Marmara	44.8	8.7	4.4	3.1	39.0	79.3	9.7	0.0	3.7	7.2	63.2	9.2	2.1	3.4	22.1	64
Ege	30.1	20.1	14.6	6.0	29.1	54.7	15.7	6.5	5.7	17.4	42.8	17.9	10.4	5.8	23.1	110
Doğu Marmara	50.9	8.0	12.2	3.0	25.8	46.8	12.3	11.7	8.8	20.4	48.9	10.1	12.0	5.9	23.1	62
Batı Anadolu	48.6	13.7	8.8	0.0	28.9	84.0	6.3	0.0	0.0	9.6	62.3	10.8	5.4	0.0	21.5	82
Akdeniz	37.6	8.6	7.4	11.6	34.9	61.6	10.5	6.6	0.0	21.3	49.2	9.5	7.0	6.0	28.3	107
Orta Anadolu	49.1	16.1	6.9	4.1	23.8	62.6	20.5	5.9	0.0	10.9	55.4	18.2	6.4	2.2	17.8	94
Batı Karadeniz	39.9	16.2	7.6	10.4	24.1	58.8	9.9	3.2	2.5	23.7	50.4	12.7	5.2	6.0	23.9	111
Doğu Karadeniz	37.0	16.3	14.9	0.0	29.8	69.9	9.2	3.2	1.6	16.2	55.9	12.2	8.2	0.9	21.9	82
Kuzeydoğu Anadolu	50.6	16.6	7.3	6.3	19.2	85.3	8.9	4.8	1.0	0.0	64.9	13.4	6.3	4.1	11.3	139
Ortadoğu Anadolu	65.3	16.8	5.9	3.4	8.5	84.7	9.7	0.0	0.0	5.7	75.3	13.1	2.9	1.7	7.0	132
Güneydoğu Anadolu	70.9	12.3	2.8	1.0	12.9	79.4	6.6	4.6	1.0	8.4	75.2	9.4	3.7	1.0	10.6	154
TÜRKİYE GENELİ	**49.3**	**12.2**	**8.9**	**4.6**	**24.9**	**68.2**	**11.1**	**4.4**	**2.2**	**13.9**	**58.4**	**11.7**	**6.7**	**3.4**	**19.6**	**1204**

Yaş grubu 6-11 yıl arasında olan çocukların yaptıkları spor/egzersiz türleri incelendiğinde, Türkiye geneli için erkek çocuklar tarafından en fazla yapılan spor/egzersizin sırasıyla futbol (%75.4), bisiklet (%32.8), koşu (%27.5) ve yürüyüş (%20.4); kız çocuklar tarafından en fazla yapılan spor/egzersizin sırasıyla yürüyüş (%31.2), bisiklet (%26.0), koşu (%24.2), voleybol (%21.2) ve yüzme (%10.1) olduğu bulunmuştur. Kız çocukların %19.4'ü diğer spor dalları ile ilgilenmektedir (Tablo 6.2.2 ve 6.2.3).

Yaş grubu 6-8 yıl ve 9-11 yıl arasında olan erkek çocuklar için en fazla yapılan spor/egzersiz futbol (sırasıyla, %63.7 ve %81.2), bisiklet (sırasıyla, %40.3 ve %29.1), koşu (sırasıyla, %29.7 ve %26.4) ve yürüyüştür (sırasıyla %25.5 ve %17.9). Yaş grubu 6-8 yıl arasında olan kız çocuklarının en fazla yaptıkları spor/egzersiz türleri sırasıyla yürüyüş (%34.1), bisiklet (%31.9); 9-11 yaş grubu kız çocukların ise en fazla yaptıkları spor/egzersiz türleri sırasıyla yürüyüş (%29.2), voleybol (%29.2), bisiklet (%22.1) ve koşudur (%21.4) (Tablo 6.2.2 ve 6.2.3).

Kentsel bölgelerde erkek çocukların en fazla yaptığı spor/egzersiz türleri sırasıyla futbol (%77.5), bisiklet (%34.3), koşu (%25.4) ve yürüyüş (%19.0) iken, kırsal bölgelerde erkek çocuklar tarafından en fazla yapılan spor/egzersiz türleri sırasıyla futbol (%68.9), koşu (%33.9), bisiklet (%28.2) ve yürüyüştür (%24.7). Kentsel bölgelerde kız çocukların en fazla yaptığı spor/egzersiz türleri sırasıyla yürüyüş (%31.9), bisiklet (%25.7), koşu (%22.1) ve voleybol (%18.9) iken, kırsal bölgelerde kız çocuklar tarafından en fazla yapılan spor/egzersiz türleri sırasıyla yürüyüş (%29.5), koşu (%28.5), bisiklet (%26.6), voleybol (%25.9) ve basketboldur (%15.9). Kentsel ve kırsal bölgelerdeki kız çocuklarının sırasıyla %22.4'ü ve %13.0'ı diğer spor dalları ile uğraşmaktadır (Tablo 6.2.2 ve 6.2.3).

Yaş grubu 6-11 yıl arasında olan erkek ve kız çocukların yaptıkları spor/egzersiz türleri 12 bölgeye göre değerlendirildiğinde, benzer sonuçlar elde edilmiştir (Tablo 6.2.2 ve 6.2.3).

Tablo 6.2.2. 6-11 yaş arasındaki erkek çocukların yaptıkları spor/egzersiz türlerine göre dağılımı (%)

Temel Özellik	Aerobik	Basketbol	Bisiklet	Kayak	Voleybol	Uzakdoğu spor./Boks	Yürüyüş	Yüzme	Futbol	Koşu	Tenis	Aletli Jimnastik	Pasif Jimnastik	Dans, bale, halk dans.	Diğer	Çocuk sayısı
Yaş grubu (yıl)																
6-8	2.8	7.0	40.3	0.0	0.6	0.8	25.5	3.8	63.7	29.7	0.4	0.9	3.4	0.0	6.1	137
9-11	4.5	11.0	29.1	0.0	4.9	2.0	17.9	6.0	81.2	26.4	0.8	1.7	0.0	0.2	5.7	186
Yerleşim yeri																
Kent	4.4	11.0	34.3	0.0	3.8	1.7	19.0	5.6	77.5	25.4	0.8	1.4	1.3	0.2	5.8	221
Kır	2.5	5.6	28.2	0.0	2.6	1.3	24.7	4.2	68.9	33.9	0.0	1.5	0.7	0.0	5.8	102
12 Bölge																
İstanbul	0.0	0.0	38.7	0.0	0.0	0.0	16.9	0.0	75.0	39.5	0.0	0.0	5.6	0.0	5.6	16
Batı Marmara	0.0	13.6	43.9	0.0	7.7	0.0	19.2	0.0	65.1	18.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	15
Ege	4.1	12.1	33.7	0.0	4.1	4.6	12.9	8.6	67.3	35.8	2.3	0.0	0.0	0.0	5.5	42
Doğu Marmara	4.3	6.2	59.7	0.0	0.0	0.0	10.5	0.0	91.1	14.8	0.0	0.0	4.3	0.0	4.3	17
Batı Anadolu	11.5	25.6	23.0	0.0	12.2	0.0	17.4	11.5	81.6	18.4	0.0	0.0	0.0	0.0	12.2	23
Akdeniz	3.6	5.1	35.5	0.0	0.0	0.0	29.3	6.7	82.4	17.5	0.0	2.2	0.0	0.0	4.3	35
Orta Anadolu	5.3	3.1	21.3	0.0	0.0	4.4	33.4	0.0	76.4	23.4	0.0	0.0	0.0	0.0	3.1	27
Batı Karadeniz	0.0	11.4	33.3	0.0	7.0	0.0	23.3	2.7	66.3	30.9	0.0	7.9	0.0	2.7	4.9	37
Doğu Karadeniz	0.0	8.8	36.8	0.0	0.0	10.2	10.8	8.8	50.6	13.3	0.0	0.0	0.0	0.0	12.0	26
Kuzeydoğu Anadolu	0.0	11.2	20.4	0.0	3.3	2.9	39.7	6.2	75.1	32.2	2.0	0.0	0.0	0.0	0.0	42
Ortadoğu Anadolu	0.0	7.2	29.8	0.0	3.6	3.6	13.4	8.5	79.4	14.8	3.6	0.0	4.9	0.0	0.0	21
Güneydoğu Anadolu	4.9	2.8	16.2	0.0	0.0	0.0	26.3	0.0	71.9	52.8	0.0	7.3	0.0	0.0	7.9	22
TÜRKİYE GENELİ	**3.9**	**9.7**	**32.8**	**0.0**	**3.5**	**1.6**	**20.4**	**5.3**	**75.4**	**27.5**	**0.6**	**1.4**	**1.1**	**0.2**	**5.8**	**323**

Tablo 6.2.3. 6-11 yaş arasındaki kız çocukların yaptıkları spor/egzersiz türlerine göre dağılımı (%)

Temel Özellik	Aerobik	Basketbol	Bisiklet	Kayak	Voleybol	Uzakdoğu spor./Boks	Yürüyüş	Yüzme	Futbol	Koşu	Tenis	Aletli Jimnastik	Pasif Jimnastik	Dans, bale, halk dans.	Diğer	Çocuk sayısı
Yaş grubu (yıl)																
6-8	2.4	3.6	31.9	2.7	9.2	0.7	34.1	11.6	3.4	28.3	0.0	1.3	7.3	2.3	29.0	76
9-11	3.4	14.3	22.1	0.0	29.2	4.7	29.2	9.1	9.1	21.4	4.6	1.7	4.1	4.8	12.9	98
Yerleşim yeri																
Kent	2.6	7.2	25.7	1.6	18.9	4.6	31.9	11.0	5.7	22.1	4.1	0.0	4.7	5.7	22.4	115
Kır	3.6	15.9	26.6	0.0	25.9	0.0	29.5	8.3	9.1	28.5	0.0	4.7	6.7	0.0	13.0	59
NUTS 12 Bölge																
İstanbul	0.0	0.0	10.8	0.0	10.8	0.0	46.1	27.4	0.0	2.1	0.0	0.0	0.0	10.8	45.2	9
Batı Marmara	0.0	23.5	53.1	0.0	23.5	0.0	41.6	41.6	0.0	11.7	0.0	0.0	0.0	18.1	0.0	8
Ege	2.8	10.6	24.7	0.0	24.7	11.3	30.4	13.0	6.0	22.7	8.5	0.0	4.0	0.0	6.8	24
Doğu Marmara	4.7	7.2	46.9	0.0	26.0	0.0	29.1	12.2	9.1	11.8	0.0	0.0	11.8	16.2	16.6	18
Batı Anadolu	0.0	4.2	6.5	0.0	10.7	0.0	27.9	0.0	0.0	12.6	0.0	4.2	0.0	0.0	76.3	9
Akdeniz	0.0	9.2	48.6	6.9	21.9	0.0	30.4	6.5	0.0	38.3	4.3	6.5	8.4	0.0	9.7	19
Orta Anadolu	10.6	17.0	8.1	0.0	36.8	5.3	24.0	0.0	0.0	15.8	0.0	6.4	0.0	0.0	20.5	16
Batı Karadeniz	7.2	26.2	13.8	0.0	25.7	3.0	31.9	3.0	11.9	21.5	0.0	0.0	6.1	0.0	16.8	21
Doğu Karadeniz	0.0	5.3	21.5	0.0	16.3	5.3	43.9	0.0	8.1	43.9	8.1	0.0	10.0	0.0	21.1	15
Kuzeydoğu Anadolu	0.0	0.0	17.5	0.0	0.0	0.0	39.4	15.1	15.1	67.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	10
Ortadoğu Anadolu	0.0	0.0	0.0	0.0	46.7	0.0	10.5	0.0	0.0	42.1	0.0	0.0	0.0	0.0	40.6	9
Güneydoğu Anadolu	5.1	10.7	0.0	0.0	5.1	0.0	26.7	5.7	25.4	38.1	0.0	0.0	5.1	0.0	18.5	16
TÜRKİYE GENELİ	**3.0**	**10.0**	**26.0**	**1.1**	**21.2**	**3.1**	**31.2**	**10.1**	**6.8**	**24.2**	**2.8**	**1.5**	**5.4**	**3.8**	**19.4**	**174**

Yaş grubu 6-11 yıl arasında olan çocukların hafta içi sedanter aktivite için (TV, bilgisayar, internet, ev ödevi, ders çalışma) harcadıkları ortalama süre 6 saattir. Bu süre erkekler için ortalama 6.3 saat, kızlar için ortalama 5.6 saat olarak bulunmuştur. Sedanter aktivite türleri değerlendirildiğinde çocukların en fazla TV, video, VCD, DVD için zaman harcadıkları (ortalama 3.3 saat), daha sonra sırasıyla ev ödevi/ders çalışma (ortalama 1.8 saat) ve bilgisayar/internet (ortalama 0.8 saat) başında süre geçirdikleri saptanmıştır. Cinsiyete göre değerlendirme yapıldığında da benzer sonuçlar bulunmuştur. Ancak kız çocukların ev ödevi/ders çalışma için harcadıkları sürenin (ortalama 2 saat), erkek çocuklara göre (ortalama 1.7 saat) daha fazla olduğu görülmüştür (Tablo 6.2.4).

Yaş grubu 6-8 yıl arasında olan çocukların hafta içi sedanter aktivite için harcadığı süre (ortalama 5.4 saat), 9-11 yaş grubundaki çocuklara göre (ortalama 6.3 saat) daha az, kentsel bölgelerde yaşayan çocukların sedanter aktivite için harcadıkları süre (ortalama 6 saat), kırsal bölgelerde yaşayan çocuklara göre (ortalama 5.8 saat) daha fazladır (Tablo 6.2.4).

On iki bölgeye göre değerlendirme yapıldığında hafta içi sedanter aktivite için harcanan sürenin en fazla Güneydoğu Anadolu (ortalama 9.3 saat), Batı Anadolu (ortalama 8.8 saat) bölgelerinde, en az ise Ortadoğu Anadolu (ortalama 4.2 saat) ve Akdeniz Bölgeleri'nde (ortalama 4.4 saat) olduğu bulunmuştur. Güneydoğu ve Batı Anadolu'da yaşayan çocukların, Ortadoğu Anadolu ve Akdeniz bölgelerinde yaşayan çocuklara göre hafta içi sedanter aktivite için harcadıkları sürenin yaklaşık 2 kat daha fazla olduğu görülmüştür (Tablo 6.2.4).

Yaş grubu 6-11 yıl arasında olan çocukların hafta sonu sedanter aktivite için (TV, bilgisayar, internet, ev ödevi, ders çalışma) harcadıkları ortalama süre 6.4 saattir. Bu süre erkekler için ortalama 7.0 saat, kızlar için ortalama 5.8 saat olarak bulunmuştur. Sedanter aktivite türleri değerlendirildiğinde çocukların en fazla TV, video, VCD, DVD için zaman harcadıkları (ortalama 3.6 saat), daha sonra sırasıyla ev ödevi/ders çalışma (ortalama 2.1 saat) ve bilgisayar/internet (0.7 saat) başında süre geçirdikleri saptanmıştır. Cinsiyete göre değerlendirme yapıldığında da benzer sonuçlar bulunmuştur. Ancak kız çocukların ev ödevi/ders çalışma için harcadıkları sürenin

(ortalama 2.1 saat), erkek çocuklara göre (ortalama 2.0 saat) daha fazla olduğu görülmüştür (Tablo 6.2.4).

Yaş grubu 6-8 yıl arasında olan çocukların hafta sonu sedanter aktivite için harcadığı süre (ortalama 6.2 saat), 9-11 yaş grubundaki çocuklara göre (ortalama 6.6 saat) daha azdır. Kentsel bölgelerde yaşayan çocukların sedanter aktivite için harcadıkları süre, kırsal bölgelerde yaşayan çocuklarla benzer (ortalama 6.4 saat) bulunmuştur (Tablo 6.2.4).

On iki bölgeye göre değerlendirme yapıldığında hafta sonu sedanter aktivite için harcanan sürenin en fazla Güneydoğu Anadolu (ortalama 9.8 saat), Batı Anadolu (ortalama 9.8 saat) bölgelerinde, en az ise Ortadoğu Anadolu (ortalama 4.8 saat) ve Akdeniz Bölgeleri'nde (ortalama 4.8 saat) olduğu bulunmuştur. Güneydoğu ve Batı Anadolu'da yaşayan çocukların, Ortadoğu Anadolu ve Akdeniz bölgelerinde yaşayan çocuklara göre hafta sonu sedanter aktivite için harcadıkları sürenin yaklaşık 2 kat daha fazla olduğu görülmüştür (Tablo 6.2.4).

Hafta içi ve hafta sonu sedanter aktivite için harcanan süre yaş grubuna cinsiyete, yerleşim yerine ve 12 bölgeye göre değerlendirildiğinde hafta sonu sedanter aktivite için harcanan sürenin, hafta içine göre daha fazla olduğu bulunmuştur (Tablo 6.2.4).

Tablo 6.2.4. 6-11 yaş arasındaki çocukların hafta içi ve hafta sonu TV, bilgisayar, internet, ev ödevi, ders çalışma için harcadıkları sürelerin ortalamaları (saat/gün)

Temel Özellik	Hafta içi												Hafta sonu											
	TV, Video, VCD, DVD			Bilgisayar, internet			Ev ödevi ders çalışma			Sedanter Aktivite Toplamı			TV, Video, VCD, DVD			Bilgisayar, internet			Ev ödevi ders çalışma			Sedanter Aktivite Toplamı		
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T
Yaş grubu (yıl)																								
6-8	2.7	3.4	3.0	0.7	0.3	0.5	1.3	2.5	1.9	4.8	6.2	5.4	3.0	3.6	3.3	0.7	0.3	0.5	2.1	2.5	2.3	5.9	6.5	6.2
9-11	4.1	2.7	3.4	1.1	0.8	1.0	1.9	1.7	1.8	7.3	5.2	6.3	4.4	3.1	3.8	1.2	0.4	0.8	2.0	1.9	1.9	7.7	5.3	6.6
Yerleşim yeri																								
Kent	3.6	3.0	3.3	1.0	0.8	0.9	1.6	2.0	1.8	6.3	5.7	6.0	3.9	3.2	3.6	1.0	0.4	0.7	2.0	2.1	2.0	7.1	5.7	6.4
Kır	3.2	3.1	3.2	0.8	0.1	0.4	1.9	2.0	2.0	6.2	5.4	5.8	3.5	3.5	3.5	0.8	0.1	0.4	2.1	2.3	2.2	6.7	6.1	6.4
NUTS 12 Bölge																								
İstanbul	2.5	2.2	2.4	1.2	0.4	0.9	1.5	2.2	1.8	4.9	4.5	4.7	2.4	2.6	2.5	1.0	0.6	0.8	1.4	2.0	1.6	4.7	5.1	4.9
Batı Marmara	3.7	2.2	2.9	0.8	0.6	0.7	1.2	1.3	1.3	5.6	4.0	4.7	4.1	3.0	3.5	1.1	0.5	0.8	1.4	1.9	1.7	6.6	5.3	5.9
Ege	2.8	3.0	2.9	0.8	0.4	0.6	1.3	1.8	1.6	4.9	5.2	5.1	2.9	3.3	3.1	0.8	0.4	0.6	1.5	1.9	1.7	5.2	5.6	5.4
Doğu Marmara	2.5	2.8	2.6	1.2	0.6	0.9	1.5	1.4	1.5	5.3	5.1	5.2	2.7	2.6	2.6	1.0	0.5	0.7	1.2	1.5	1.3	5.2	4.9	5.0
Batı Anadolu	5.1	3.9	4.6	1.8	0.3	1.3	2.5	3.2	2.8	9.6	7.4	8.8	5.5	4.1	5.0	2.1	0.3	1.4	2.9	3.5	3.1	10.7	8.2	9.8
Akdeniz	2.6	2.6	2.6	0.5	0.2	0.3	1.2	2.0	1.6	4.0	4.7	4.4	3.1	3.0	3.1	0.3	0.2	0.3	1.2	2.0	1.6	4.5	5.1	4.8
Orta Anadolu	2.3	4.2	3.2	0.5	0.3	0.4	1.6	1.9	1.7	4.5	4.5	4.5	2.6	4.9	3.7	0.7	0.6	0.7	1.7	1.9	1.8	5.0	5.6	5.3
Batı Karadeniz	4.9	1.9	3.2	0.7	0.3	0.5	1.2	1.5	1.4	7.0	3.7	5.3	5.2	2.3	3.6	0.7	0.3	0.5	1.3	1.6	1.4	7.4	4.2	5.7
Doğu Karadeniz	2.5	4.0	3.3	0.5	0.2	0.3	1.3	1.6	1.5	4.4	5.7	5.2	3.1	4.5	3.9	0.9	0.2	0.5	1.4	2.2	1.9	5.2	7.0	6.3
Kuzeydoğu Anadolu	2.4	4.4	3.2	0.2	0.1	0.1	1.3	1.8	1.5	4.1	6.8	5.3	3.2	4.6	3.8	0.1	0.1	0.1	1.6	2.0	1.8	5.5	7.1	6.2
Ortadoğu Anadolu	2.5	2.2	2.4	0.3	0.3	0.3	1.4	1.6	1.5	4.2	4.2	4.2	2.8	2.4	2.6	0.3	0.3	0.3	1.7	1.8	1.7	5.0	4.6	4.8
Güneydoğu Anadolu	5.6	3.6	4.6	1.2	1.7	1.4	2.6	2.5	2.5	10.3	8.4	9.3	5.8	3.9	4.8	1.2	0.1	0.6	4.7	2.7	3.7	12.7	7.0	9.8
TÜRKİYE GENELİ	**3.5**	**3.0**	**3.3**	**1.0**	**0.6**	**0.8**	**1.7**	**2.0**	**1.8**	**6.3**	**5.6**	**6.0**	**3.8**	**3.3**	**3.6**	**1.0**	**0.3**	**0.7**	**2.0**	**2.1**	**2.1**	**7.0**	**5.8**	**6.4**

E: Erkek K: Kız T: Toplam

Yaş grubu 6-11 yıl arasında olan çocukların hafta içinde TV, bilgisayar, internet başında geçirdikleri sürelerin dağılımına bakıldığında, çocukların %44.7'sinin 2-3.9 saat arasında, %29.3'ünün 2 saatten az, %18.9'unun 4-5.9 saat arasında ve %7.1'inin 6 saat ve daha fazla süre geçirdikleri bulunmuştur. Bu çocukların hafta sonunda TV, bilgisayar, internet başında geçirdikleri sürelerin dağılımına bakıldığında ise, çocukların %43.2'sinin 2-3.9 saat arasında, %26.5'inin 2 saatten az, %19.3'ünün 4-5.9 saat arasında ve %11.0'ının 6 saat ve daha fazla süre geçirdikleri saptanmıştır (Tablo 6.2.5).

Yaş grubu 6-8 ve 9-11 yıl arasında olan çocukların büyük çoğunluğu hafta içinde TV, bilgisayar, internet başında 2-3.9 saat arasında süre geçirmektedir (sırasıyla, %42.5 ve %46.3). Hafta içinde TV, bilgisayar, internet başında 2 saatten daha az süre geçirenlerin oranı 6-8 yaş grubunda (%35.3), 9-11 yaş grubuna göre (%24.7) daha fazladır. Benzer şekilde kırsal kesimde hafta içinde TV, bilgisayar, internet başında 2 saatten az süre geçiren çocukların oranı (%33.9), kentsel bölgelerde yaşayan çocuklara göre (%27.5) daha yüksek bulunmuştur. Kentsel bölgede hafta içinde TV, bilgisayar, internet başında 2-3.9 saat arasında süre geçirenler (%46.1) ile 4-5.9 saat arasında süre geçirenlerin (%19.7) oranı, kırsal bölgede yaşayan çocuklara göre daha yüksektir (sırasıyla, %41.0 ve %17.0). Yaş grubu 6-8 ve 9-11 yıl olan çocukların büyük çoğunluğu hafta sonunda TV, bilgisayar, internet başında 2-3.9 saat arasında süre geçirmektedir (sırasıyla, %43.1 ve %43.3). Hafta sonunda TV, bilgisayar, internet başında 2 saatten daha az süre geçirenlerin oranı 6-8 yaş grubunda (%31.2), 9-11 yaş grubuna göre (%22.9) daha fazladır. Benzer şekilde kırsal kesimde hafta sonunda TV, bilgisayar, internet başında 2 saatten az süre geçiren çocukların oranı (%28.1), kentsel bölgelerde yaşayan çocuklara göre (%25.8) daha yüksek bulunmuştur. Kentsel bölgede hafta sonunda TV, bilgisayar, internet başında 2-3.9 saat arasında süre geçirenlerin oranı (%45.4) kırsal bölgede yaşayan çocuklara göre daha yüksektir (%37.6). Kırsal bölgede hafta sonunda TV, bilgisayar, internet başında 4-5.9 saat arasında süre geçirenlerin oranı ise (%23.9), kentsel bölgede yaşayan çocuklara göre daha yüksektir (%17.5).

On iki bölgeye göre değerlendirme yapıldığında hafta içi TV, bilgisayar, internet başında 2 saatten az süre geçirenlerin oranı en fazla Güneydoğu Anadolu (%34.5), Kuzeydoğu Anadolu (%34.2), Ortadoğu Anadolu (%33.2), Akdeniz (%32.9) ve Batı Karadeniz (% 32.3)'dir. Hafta içi TV, bilgisayar, internet başında 2-3.9 saat süre geçirenlerin oranı en fazla Batı Anadolu (%59.7), Orta Anadolu (%57.8), Batı Karadeniz (%52.5) ve İstanbul (%48.8) ve bölgeleridir. Hafta sonu TV, bilgisayar, internet başında 2 saatten az süre geçirenlerin oranı en fazla Doğu Marmara (%36.7), Kuzeydoğu Anadolu (%34.5), Güneydoğu Anadolu (%29.9), Ortadoğu Anadolu (%29.5) ve Batı Karadeniz (%27.4)'dir. Hafta sonu TV, bilgisayar, internet başında 2-3.9 saat süre geçirenlerin oranı ise en fazla Batı Anadolu (%49.9), Orta Anadolu (%47.5), Ege (%46.7) ve Batı Karadeniz (%46.7) bölgeleridir (Tablo 6.2.5).

Tablo 6.2.5. 6-11 yaş grubundaki çocukların hafta içi ve hafta sonu TV, bilgisayar ve internet için harcadıkları sürelere (saat) göre dağılımı (%)

Temel Özellik	Hafta içi												Hafta sonu												Çocuk sayısı
	< 2 saat			≥2 - < 4 saat			≥4 - < 6 saat			≥6 saat			< 2 saat			≥2 - < 4 saat			≥4 - < 6 saat			≥6 saat			
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	
Yaş grubu (yıl)																									
6-8	34.8	35.7	35.3	42.9	42.1	42.5	17.3	15.5	16.4	4.9	6.6	5.8	29.8	32.6	31.2	45.2	40.8	43.1	16.0	15.3	15.7	9.0	11.3	10.1	574
9-11	23.7	25.8	24.7	46.5	46.1	46.3	19.5	22.3	20.8	10.4	5.8	8.2	25.0	20.5	22.9	41.0	45.9	43.3	20.0	24.5	22.1	14.1	9.1	11.7	592
Yerleşim yeri																									
Kent	27.6	27.4	27.5	46.5	45.7	46.1	19.0	20.5	19.7	6.9	6.5	6.7	27.3	24.1	25.8	44.7	46.2	45.4	16.0	19.3	17.5	12.0	10.4	11.3	760
Kır	30.8	36.6	33.9	40.6	41.4	41.0	17.3	16.6	17.0	11.3	5.3	8.2	26.2	29.8	28.1	37.1	37.9	37.6	25.1	23.0	23.9	11.6	9.3	10.4	406
NUTS 12 Bölge																									
İstanbul	26.0	34.7	29.6	47.9	50.0	48.8	22.3	11.9	18.0	3.8	3.4	3.6	28.0	24.0	26.5	47.5	42.1	45.4	18.4	26.8	21.6	6.0	7.1	6.4	63
Batı Marmara	12.2	28.8	21.0	30.4	56.1	43.9	46.8	15.1	30.1	10.6	0.0	5.0	9.2	11.3	10.3	27.2	52.3	40.4	35.5	32.6	34.0	28.0	3.8	15.3	63
Ege	21.8	24.8	23.4	46.7	42.0	44.2	22.2	23.8	23.0	9.3	9.4	9.4	18.9	25.6	22.5	52.7	41.4	46.7	19.7	18.1	18.9	8.7	14.8	11.9	106
Doğu Marmara	29.5	30.2	29.8	43.4	36.8	40.2	22.4	17.7	20.1	4.7	15.3	9.9	28.6	45.0	36.7	44.4	34.2	39.4	19.0	2.3	10.8	8.1	18.4	13.2	60
Batı Anadolu	22.8	23.3	23.0	62.4	55.4	59.7	0.9	16.1	6.7	13.8	5.3	10.6	25.7	26.4	26.0	52.3	46.1	49.9	5.8	12.4	8.3	16.2	15.2	15.8	82
Akdeniz	39.5	26.2	32.9	25.2	40.4	32.6	29.9	30.5	30.2	5.4	2.9	4.2	33.5	12.5	23.1	30.3	55.1	42.5	19.9	25.2	22.5	16.3	7.2	11.9	102
Orta Anadolu	26.6	27.7	27.1	57.1	58.6	57.8	14.4	9.6	12.2	1.9	4.0	2.9	23.2	14.7	19.3	51.0	43.5	47.5	20.6	35.3	27.3	5.2	6.5	5.8	94
Batı Karadeniz	14.9	46.4	32.3	62.5	44.4	52.5	12.5	4.6	8.1	10.1	4.6	7.1	18.1	34.9	27.4	51.6	42.7	46.7	17.8	17.8	17.8	12.5	4.6	8.1	108
Doğu Karadeniz	31.2	28.6	29.7	48.4	48.8	48.6	11.5	16.3	14.2	9.0	6.3	7.5	26.7	22.9	24.6	37.0	40.0	38.7	24.0	28.6	26.5	12.4	8.5	10.2	78
Kuzeydoğu Anadolu	35.2	32.8	34.2	40.6	42.6	41.4	19.9	17.6	19.0	4.4	6.9	5.4	37.1	30.7	34.5	28.3	38.3	32.4	27.9	21.3	25.2	6.6	9.7	7.8	132
Ortadoğu Anadolu	34.6	31.8	33.2	43.9	52.3	48.2	14.1	12.0	13.0	7.4	3.9	5.6	29.5	29.5	29.5	42.7	47.6	45.2	13.8	17.0	15.4	14.1	6.0	9.9	129
Güneydoğu Anadolu	36.3	32.9	34.5	34.7	33.5	34.1	18.2	27.4	22.9	10.9	6.2	8.5	32.4	27.5	29.9	33.4	39.9	36.7	21.3	24.5	22.9	12.9	8.1	10.5	149
TÜRKİYE GENELİ	**28.4**	**30.2**	**29.3**	**45.0**	**44.4**	**44.7**	**18.6**	**19.3**	**18.9**	**8.0**	**6.1**	**7.1**	**27.0**	**25.9**	**26.5**	**42.8**	**43.7**	**43.2**	**18.3**	**20.4**	**19.3**	**11.9**	**10.0**	**11.0**	**1166**

E: Erkek K: Kız T: Toplam

Yaş grubu 6-11 yıl arasında olan çocukların günde 1 saat veya daha fazla süre ile ev dışında oyun oynama durumlarına göre dağılımına bakıldığında, çocukların %55.8'inin her gün (E: %60.7, K: %50.6), %15.4'ünün haftada 1-2 kez (E: %11.9, K: %19.1), %12.0'ının haftada 3-4 kez (E: %11.6, K: %12.3), %7.1'inin ise haftada 5-6 kez (E: %8.1, K: %6.1) günde 1 saat veya daha fazla süre ile ev dışında oyun oynadıkları görülmüştür. Çocukların %9.6'sı (E: 7.7, K: %11.6) günde 1 saat veya daha fazla süre ile ev dışında oyun oynamamaktadır (Tablo 6.2.6).

Yaş grubu 6-8 yıl arasında olan çocukların %61.7'si her gün, günde 1 saat veya daha fazla süre ile ev dışında oyun oynarken (E: %62.0, K: %61.4), bu oran 9-11 yaş grubu çocuklar için %51.3 (E: %59.7, K: %42.3)'tür. Yaş grubu 6-8 yıl arasında olan çocukların %8.1'i ev dışında oyun oynamazken (E: %6.5, K: %9.8), bu oran 9-11 yaş grubu çocuklarda %10.7 (E: %8.7, K: %12.9)'dir (Tablo 6.2.6).

Kentsel bölgede yaşayan çocukların %53.2'si her gün günde 1 saat veya daha fazla süre ile ev dışında oyun oynarken (E: %58.8, K: %46.7), kırsal bölgede bu oran %62.7 (E: %66.5, K: %59.4)'dir. Kentsel bölgede yaşayan çocukların %10.2'si ev dışında oyun oynamazken (E: %8.1, K: %12.7), bu oran kırsal bölgede yaşayan çocuklarda %7.8 (E: %6.5, K: %9.0)'dir. Kentsel bölgelerde yaşayan çocukların her gün, günde 1 saat veya daha fazla süre ile ev dışında oyun oynayanların oranı, kırsal bölgelerde yaşayanlara göre daha azdır (Tablo 6.2.6).

On iki bölgeye göre değerlendirme yapıldığında, her gün günde 1 saat veya daha fazla süre ile ev dışında oyun oynayan çocukların oranı sırasıyla Kuzeydoğu Anadolu (%72.6), Batı Anadolu (%66.5), Batı Marmara (%65.0), Batı Karadeniz (%65.0) ve Güneydoğu Anadolu (%62.6) bölgelerinde en yüksek; Akdeniz (%48.0), Ortadoğu Anadolu (%48.0) ve İstanbul (%34.3) bölgelerinde en düşüktür. Ev dışında 1 saatten daha fazla süre ile oyun oynamayan çocukların oranı sırasıyla İstanbul (%22.7), Akdeniz (%13.3), Doğu Karadeniz (%12.5) ve Güneydoğu Anadolu (%10.6) bölgelerinde en yüksek; Ortadoğu Anadolu (%6.4), Doğu Marmara (%5.8), Batı Karadeniz (%4.2), Batı Marmara (%4.1) ve Batı Anadolu (%3.6) bölgelerinde en düşüktür (Tablo 6.2.6).

Tablo 6.2.6. 6-11 yaş arasındaki çocukların günde 1 saat veya daha fazla süreyle ev dışında oyun oynama durumlarına göre dağılımı (%)

Temel Özellik	Erkek					Kadın					Toplam					Çocuk sayısı
	Oynamadı	Haftada 1-2	Haftada 3-4	Haftada 5-6	Her gün	Oynamadı	Haftada 1-2	Haftada 3-4	Haftada 5-6	Her gün	Oynamadı	Haftada 1-2	Haftada 3-4	Haftada 5-6	Her gün	
Yaş grubu (yıl)																
6-8	6.5	14.1	11.5	5.9	62.0	9.8	16.6	8.0	4.2	61.4	8.1	15.3	9.8	5.1	61.7	566
9-11	8.7	10.1	11.7	9.8	59.7	12.9	21.1	15.6	7.6	42.3	10.7	15.4	13.6	8.8	51.3	592
Yerleşim yeri																
Kent	8.1	12.8	12.4	7.9	58.8	12.7	21.3	13.4	5.9	46.7	10.2	16.8	12.8	7.0	53.2	759
Kır	6.5	8.9	9.3	8.9	66.5	9.0	14.2	10.0	6.6	59.4	7.8	11.7	9.7	7.6	62.7	399
NUTS 12 Bölge																
İstanbul	19.7	12.5	12.2	13.3	42.3	26.8	32.7	17.2	0.0	23.2	22.7	21.0	14.3	7.7	34.3	66
Batı Marmara	0.0	11.2	7.8	11.3	69.7	7.6	2.4	16.3	12.6	61.1	4.1	6.4	12.4	12.0	65.0	61
Ege	6.0	16.2	9.8	7.2	60.9	7.8	25.4	11.7	6.4	48.7	6.9	21.0	10.8	6.8	54.5	106
Doğu Marmara	3.0	13.4	11.9	10.9	60.8	8.6	24.7	10.8	6.5	49.3	5.8	19.1	11.4	8.7	55.0	63
Batı Anadolu	0.4	12.6	11.6	4.8	70.7	8.7	9.6	11.3	10.3	60.1	3.6	11.4	11.5	6.9	66.5	81
Akdeniz	15.4	5.7	18.2	5.3	55.4	11.2	23.0	21.2	4.2	40.4	13.3	14.2	19.7	4.8	48.0	103
Orta Anadolu	9.1	10.9	13.7	8.6	57.7	8.8	4.1	10.3	14.1	62.7	9.0	7.8	12.1	11.1	60.0	91
Batı Karadeniz	2.8	4.7	14.8	5.5	72.2	5.3	19.5	7.7	8.5	59.0	4.2	12.8	10.9	7.1	65.0	109
Doğu Karadeniz	7.0	4.3	10.4	12.3	66.0	16.3	13.1	10.6	4.9	55.1	12.5	9.5	10.5	7.9	59.6	77
Kuzeydoğu Anadolu	5.0	7.7	3.9	4.8	78.5	12.3	8.2	4.1	10.9	64.5	8.1	7.9	4.0	7.4	72.6	132
Ortadoğu Anadolu	5.4	19.6	13.1	16.0	45.8	7.4	16.5	13.0	13.1	50.0	6.4	18.0	13.1	14.5	48.0	124
Güneydoğu Anadolu	6.9	14.2	7.7	6.1	65.2	14.5	16.4	7.3	0.0	60.1	10.6	15.3	7.5	3.1	62.6	145
TÜRKİYE GENELİ	**7.7**	**11.9**	**11.6**	**8.1**	**60.7**	**11.6**	**19.1**	**12.3**	**6.1**	**50.6**	**9.6**	**15.4**	**12.0**	**7.1**	**55.8**	**1158**

6.3. 12 YAŞ VE ÜZERİ BİREYLERDE FİZİKSEL AKTİVİTE DURUMU

Bireylerin son 7 günde günde 30 dakika veya daha fazla süre ile spor yapma durumları Tablo 6.3.1'de verilmiştir. Türkiye genelinde erkeklerin %67.6'sının, kadınların %76.5'nin, toplamda ise %71.9'unun egzersiz yapmadığı saptanmıştır. Haftada 1-2 kez yapanların oranı erkeklerde %11.5, kadınlarda %7.7, toplamda ise %9.7 olarak gözlenirken; erkeklerin %12.4'ünün, kadınların ise %9.0'unun her gün egzersiz yaptıkları göze çarpmaktadır (Tablo 6.3.1).

Yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde, erkeklerde ve kadınlarda yaşın ilerlemesi ile birlikte hiç egzersiz yapmayanların oranının arttığı gözlenmektedir. Erkeklerde 12-14 ve 15-18 yaş gruplarında hiç egzersiz yapmayanların oranı sırasıyla %41.4 ve %44.6 iken bu oranın 19-30 yaş grubunda %69.5, 31-50 yaş grubunda %73.2, 75 yaş üzeri grupta ise %83.7'ye kadar yükseldiği saptanmıştır. Kadınlarda da erkeklere benzer şekilde hiç egzersiz yapmayanların oranı yaşla birlikte artış gösterirken 12-14 yaş grubunda %69.8, 15-18 yaş grubunda %72.5, 19-30 yaş grubunda %76.6, 75 ve üzeri yaş grubunda ise %88.0 olarak gözlenmiştir. Hiç egzersiz yapmayan kadınların oranının 12-14 ve 15-18 yaş grubunda erkeklerden daha yüksek olması dikkat çekicidir. Toplamda ise 12-14 yaş grubunun %56.2'si, 15-18 yaş grubunun %57.8'i hiç egzersiz yapmazken, 19 yaş üzerinde bu oranın %70'lerin üzerine çıktığı gözlenmektedir. Her gün egzersiz yapanların oranı 12-14 yaş grubunda erkeklerde %26.2, kadınlarda %7.0, 15-18 yaş grubunda erkeklerde %14.6, kadınlarda %9.9, 51-64 yaş grubunda erkeklerde %17.8, kadınlarda ise %11.7 olarak gözlenirken tüm yaş gruplarında her gün egzersiz yapanların oranının erkeklerde kadınlardan daha yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 6.3.1).

Yerleşim yerine göre değerlendirildiğinde, kentteki erkeklerin %66.4'ü, kadınların ise %73.3'ü hiç egzersiz yapmazken bu oranlar kırda sırasıyla %71.0 ve %86.0 olarak saptanmıştır. Hiç egzersiz yapmayanların oranı kadınlarda erkeklerden daha yüksek olmasının yanısıra kırsal bölgede bu oranın her iki cinsiyet için de kentten daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Kentte erkeklerin %12.2'si haftada 1-2 kez, %6.7'si haftada 3-4 kez, %2.5'i haftada 5-6 kez, %11.9'u her gün egzersiz yaparken; kırda bu oranlar sırasıyla %9.3, %3.4, %2.0 ve %13.8 olarak saptanmıştır. Kadınlara

bakıldığında ise, kentteki kadınların %8.8'i haftada 1-2 kez, %5.6'sı haftada 3-4 kez, %2.2'si haftada 5-6 kez, %10.0'unun her gün egzersiz yaptığı, bu oranların kırda sırasıyla %4.4, %2.0, %1.4 ve %6.0 olduğu gözlenmiştir. Kırsal bölgede yaşayan kadınlarda tüm egzersiz sıklıklarında oranın kente göre daha düşük olduğu görülmektedir. Toplam olarak değerlendirildiğinde, kentte yaşayanların %69.8'inin, kırda yaşayanların ise %78.1'inin hiç egzersiz yapmadıkları saptanmıştır. Kentte yaşayan bireylerin %11.0'ının, kırda ise %10.2'sinin her gün egzersiz yaptıkları gözlenmiştir (Tablo 6.3.1).

Bölgelere göre değerlendirildiğinde, hiç egzersiz yapmayanların oranının en yüksek olduğu bölge erkeklerde ve kadınlarda Kuzeydoğu Anadolu bölgesi olarak saptanmıştır (sırasıyla, %75.9, %89.5). Kuzeydoğu Anadolu'yu erkeklerde Batı Marmara (%72.5) ve İstanbul (%70.5) bölgeleri, kadınlarda ise Ortadoğu Anadolu (%88.4) ve Güneydoğu Anadolu (%85.6) bölgeleri izlemektedir. Her gün egzersiz yapan erkeklerin oranı Batı Anadolu'da %17.6, Akdenizde %17.0, Doğu Karadeniz'de %15.3 olarak saptanmıştır. Kadınlarda ise her gün egzersiz yapanların oranı Akdeniz'de %15.6, Doğu Marmara ve Ege bölgelerinde %10.2'dir (Tablo 6.3.1).

Tablo 6.3.1. 12 yaş ve üzeri bireylerin son 7 günde 30 dakika veya daha fazla süre ile spor yapma durumuna göre dağılımı (%)

Temel Özellik	Erkek					Erkek sayısı	Kadın					Kadın sayısı	Toplam					Birey sayısı
	Egzersiz Yapmadı	Haftada 1-2	Haftada 3-4	Haftada 5-6	Her gün		Egzersiz Yapmadı	Haftada 1-2	Haftada 3-4	Haftada 5-6	Her gün		Egzersiz Yapmadı	Haftada 1-2	Haftada 3-4	Haftada 5-6	Her gün	
Yaş grubu (yıl)																		
12-14	41.4	19.2	5.4	7.2	26.2	272	69.8	13.9	5.1	3.9	7.0	265	56.2	16.4	5.2	5.5	16.2	537
15-18	44.6	21.7	13.7	5.0	14.6	319	72.5	10.9	3.3	3.4	9.9	350	57.8	16.6	8.8	4.3	12.4	669
19-30	69.5	15.1	5.4	1.9	7.7	739	76.6	10.0	5.6	1.2	6.5	968	72.5	13.0	5.5	1.6	7.2	1707
31-50	73.2	9.4	5.3	1.3	10.6	1143	74.8	8.0	4.7	2.3	10.2	1884	74.0	8.7	5.0	1.8	10.4	3027
51-64	70.8	4.8	4.3	2.2	17.8	723	78.0	2.9	5.7	1.7	11.7	1170	74.4	3.9	5.0	1.9	14.7	1893
65-74	77.1	3.0	3.8	2.0	13.7	328	86.9	2.0	3.1	0.8	6.9	544	82.4	2.4	3.4	1.3	10.0	872
75 ve üzeri	83.7	1.5	2.1	1.0	11.4	205	88.0	4.5	1.9	0.0	5.6	354	86.3	3.3	2.0	0.4	7.9	559
Yerleşim yeri																		
Kent	66.4	12.2	6.7	2.5	11.9	2385	73.3	8.8	5.6	2.2	10.0	3687	69.8	10.6	6.2	2.3	11.0	6072
Kır	71.0	9.3	3.4	2.0	13.8	1344	86.0	4.4	2.0	1.4	6.0	1848	78.1	7.0	2.7	1.7	10.2	3192
NUTS 12 Bölge																		
İstanbul	70.5	13.6	6.3	2.7	6.9	324	72.6	11.0	6.0	2.3	8.0	674	71.6	12.3	6.1	2.5	7.4	998
Batı Marmara	72.5	9.3	2.9	2.3	12.9	286	85.1	2.2	1.5	1.8	9.4	479	78.4	6.0	2.2	2.1	11.3	765
Ege	69.0	11.8	5.2	1.2	12.7	401	74.8	8.3	5.1	1.6	10.2	478	71.7	10.2	5.2	1.4	11.6	879
Doğu Marmara	66.1	8.7	8.6	2.5	13.0	269	73.8	8.2	5.1	2.8	10.2	396	69.8	8.5	6.9	2.6	11.6	665
Batı Anadolu	68.5	7.0	6.0	0.5	17.6	234	73.4	8.7	7.1	2.2	8.5	376	71.0	7.8	6.6	1.4	13.0	610
Akdeniz	58.7	12.0	6.6	5.4	17.0	324	69.1	6.2	6.1	3.0	15.6	433	63.5	9.4	6.4	4.3	16.3	757
Orta Anadolu	69.0	8.4	6.4	2.3	13.4	373	81.8	5.9	3.8	1.6	6.9	533	75.1	7.2	5.1	1.9	10.3	906
Batı Karadeniz	69.7	11.1	4.7	2.2	12.3	411	79.5	7.7	2.5	1.8	8.5	480	74.4	9.5	3.7	2.0	10.5	891
Doğu Karadeniz	66.9	8.7	6.2	2.1	15.3	283	77.9	8.7	6.1	1.3	5.1	408	72.2	8.7	6.1	1.7	10.4	691
Kuzeydoğu Anadolu	75.9	9.4	3.7	2.6	8.1	291	89.5	2.9	3.7	0.1	3.3	459	82.4	6.3	3.7	1.4	5.8	750
Ortadoğu Anadolu	62.5	18.2	7.2	1.8	9.6	271	88.4	5.4	1.8	0.8	3.6	469	74.5	12.3	4.7	1.4	6.8	740
Güneydoğu Anadolu	68.4	14.1	3.3	1.0	12.8	262	85.6	5.6	1.1	1.2	6.5	350	76.3	10.2	2.3	1.1	9.9	612
TÜRKİYE GENELİ	**67.6**	**11.5**	**5.8**	**2.4**	**12.4**	**3729**	**76.5**	**7.7**	**4.7**	**2.0**	**9.0**	**5535**	**71.9**	**9.7**	**5.3**	**2.2**	**10.8**	**9264**

Yapılan spor/egzersiz türleri Tablo 6.3.2 ve 6.3.3'de verilmiştir. Türkiye geneli için erkekler tarafından en fazla yapılan spor/egzersizin sırasıyla yürüyüş (%60.4), futbol (% 28.3), koşu (%12.9) ve bisiklet (%11.3), kadınlar tarafından en fazla yapılan spor/egzersizin sırasıyla yürüyüş (% 79.4), pasif jimnastik (%9.9), aerobik (%8.0), aletli jimnastik (%7.4) olduğu gözlenmiştir.

Egzersiz/spor türleri yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde yaşın ilerlemesi ile birlikte egzersiz türlerinde farklılıklar görüldüğü saptanmıştır. Her iki cinsiyet içinde en çok tercih edilen yürüyüşün erkek bireylerde yaşın ilerlemesi ile oranının arttığı gözlenmiştir. Erkeklerde 12-14 yaş grubunda yürüyüşü tercih edenlerin oranı % 19.8 iken 51-64 yaş grubunda %88.5 olarak bulunmuştur. Yürüyüşten sonra en çok tercih edilen futbolun çoğunlukla 12-14, 15-18, 19-30 ve 31-50 yaş gruplarında tercih edildiği, yürüyüşün aksine yaş küçüldükçe tercih oranının arttığı gözlenmiştir (sırasıyla, %78.3, %61.5, %34.2 ve %10.0). 12-14 yaş grubunda futboldan sonra en çok tercih edilen aktvite bisiklet (%28.0) ve yürüyüş (%19.8), 15-18 yaş grubunda ise yürüyüş (%31.0) ve koşu (%23.4) olduğu saptanmıştır. 19-30 yaş grubunda en çok tercih edilen aktivite yürüyüştür (%56.1). Bunu futbol (%34.2) ve koşu (%17.6) izlemektedir. Otuz bir yaşından sonraki tüm yaş gruplarında yürüyüş en çok tercih edilen aktivite türüdür (Tablo 6.3.2). Kadınlarda ise tüm yaş gruplarında en çok tercih edilen aktivite yürüyüş olarak bulunmuştur. 12-14 yaş grubundaki kadınlarda yürüyüşten sonra en çok tercih edilen aktivite türleri bisiklet (%31.7), voleybol (%28.5) ve yüzme (%19.5) olarak görülmektedir. Kadınlarda futbolun tercih edildiği tek yaş grubu 12-14 yaş grubudur (%10.2). Yaş grubu 15-18 yıl olan kadınlarda yürüyüşten sonra en çok tercih edilen aktivite, voleybol (%16.3), koşu (%10.7) ve bisiklet (%8.5) olarak saptanmıştır. Yaş grubu 19-30 yıl olanlarda ise yürüyüşü, aletli jimnastik (%10.5) ve yüzme (%9.0) izlemektedir (Tablo 6.3.3).

Yerleşim yerine göre değerlendirildiğinde her iki cinsiyet için de kent ve kırda en çok tercih edilen aktivite türünün yürüyüş olduğu görülmektedir. Erkeklerde, kentteki yürüyüş oranı (%56.9), kırda (%71.1) olduğu, yürüyüşten sonra en çok tercih edilen aktivitenin ise futbol olduğu saptanmıştır (sırasıyla, %29.5, %24.6). Kadınlarda da kent ve kırda en çok tercih edilen aktivite yürüyüştür (sırasıyla, %79.5, %79.3). Kentte yürüyüşten sonra en çok tercih edilen aktivite pasif jimnastik (%10.5), kırda diğer aktiviteler (%14.0) olarak saptanmıştır.

Bölgelere göre değerlendirildiğinde; tüm bölgelerde her iki cinsiyet için de en çok tercih edilen aktivite yürüyüştür. Erkeklerde, tüm bölgelerde yürüyüşten sonra en çok tercih edilen aktivite ise futboldur. Kadınlarda ise yürüyüşten sonra tercih edilen aktiviteler bölgelere göre farklılıklar göstermektedir. İstanbul'da (%18.1) ve Orta Anadolu'da (%12.7) pasif jimnastik, Batı Anadolu (%19.9), Batı Karadeniz (%9.5) ve Batı Marmara'da (%9.5) aletli jimnastik, Kuzeydoğu Anadolu'da voleybol (%19.4), Doğu Karadeniz'de (%11.7) yüzme olarak saptanmıştır.

Tablo 6.3.2. 12 yaş ve üzeri erkek bireylerin yaptıkları egzersiz türüne göre dağılımı (%)

Temel Özellik	Aerobik	Basketbol	Bisiklet	Kayak	Voleybol	Uzakdoğu sporu/ Boks	Yürüyüş	Yüzme	Futbol	Koşu	Tenis	Aletli Jimnastik (Pilates)	Pasif Jimnastik	Dans Bale Halk Dansları	Diğer (…)	Birey sayısı
Yaş grubu (yıl)																
12-14	2.8	14.1	28.0	0.0	9.7	0.7	19.8	9.6	78.3	12.0	1.5	0.5	4.8	0.0	6.3	99
15-18	0.0	20.5	17.1	0.0	1.7	5.2	31.0	19.1	61.5	23.4	0.5	6.9	3.4	1.1	4.9	100
19-30	0.0	5.9	5.6	0.0	1.7	0.0	56.1	11.7	34.2	17.6	2.1	7.3	9.8	0.0	12.4	128
31-50	1.9	1.7	8.8	0.2	0.5	1.2	71.1	7.6	10.0	13.5	2.8	5.8	10.1	1.0	8.3	194
51-64	5.4	0.0	6.6	0.0	0.0	0.0	88.5	4.7	0.3	2.6	0.0	2.0	9.2	0.0	6.1	170
65-74	0.0	0.0	7.6	0.0	0.0	0.0	93.3	3.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.9	0.0	12.4	64
75 ve üzeri	0.0	0.0	7.5	0.0	0.0	0.0	89.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	7.2	0.0	10.0	29
Yerleşim yeri																
Kent	2.2	7.4	10.3	0.1	1.7	1.5	56.9	9.1	29.5	13.7	1.9	6.0	9.1	0.6	7.6	525
Kır	0.6	3.7	14.4	0.0	2.5	0.3	71.1	11.0	24.6	10.3	0.3	0.4	3.4	0.0	9.9	259
NUTS 12 Bölge																
İstanbul	0.0	11.3	6.2	0.0	0.0	2.5	44.8	13.0	36.5	21.0	2.0	16.6	9.2	2.0	6.2	52
Batı Marmara	0.0	3.8	12.9	0.0	0.0	1.9	81.8	5.3	15.2	8.5	0.0	0.0	3.8	0.0	3.8	53
Ege	2.5	4.3	15.1	0.0	0.0	0.0	64.1	10.0	20.7	13.5	0.0	4.8	4.0	1.3	10.4	79
Doğu Marmara	8.8	3.0	10.4	0.0	0.0	3.8	58.8	3.7	24.1	14.3	3.4	2.5	12.7	0.0	5.2	66
Batı Anadolu	3.2	8.1	5.7	0.0	5.4	0.0	53.4	8.5	27.4	4.3	0.0	0.0	9.9	0.0	7.9	54
Akdeniz	0.0	9.6	21.3	0.0	1.1	1.7	67.2	15.5	34.7	5.8	0.0	1.7	5.9	0.0	15.9	95
Orta Anadolu	1.8	5.1	4.7	1.2	8.0	0.0	57.4	6.0	30.5	17.1	0.0	1.0	2.6	0.0	3.1	87
Batı Karadeniz	0.0	3.2	9.7	0.0	3.8	0.0	71.9	6.3	25.3	13.3	1.3	2.1	3.0	0.0	5.2	84
Doğu Karadeniz	0.0	4.1	1.0	0.0	0.0	1.3	67.7	5.6	19.4	11.4	1.9	11.1	6.7	0.0	4.4	69
Kuzeydoğu Anadolu	0.0	1.9	8.6	0.0	9.3	0.0	63.6	9.6	43.3	22.1	3.4	5.6	5.0	0.0	5.6	42
Orta Doğu Anadolu	2.1	4.2	6.6	0.0	2.8	0.0	54.1	3.2	31.8	18.9	14.2	1.6	11.8	0.0	5.8	55
Güneydoğu Anadolu	0.0	4.9	13.6	0.0	2.4	0.0	59.0	11.3	24.1	16.6	0.0	1.7	14.3	0.0	6.7	48
TÜRKİYE GENELİ	**1.8**	**6.5**	**11.3**	**0.1**	**1.9**	**1.2**	**60.4**	**9.6**	**28.3**	**12.9**	**1.5**	**4.6**	**7.7**	**0.5**	**8.2**	**784**

Tablo 6.3.3. 12 yaş ve üzeri kadın bireylerin yaptıkları egzersiz türüne göre dağılımı (%)

Temel Özellik	Aerobik	Basketbol	Bisiklet	Kayak	Voleybol	Uzakdoğu sporu/ Boks	Yürüyüş	Yüzme	Futbol	Koşu	Tenis	Aletli Jimnastik (Pilates)	Pasif Jimnastik	Dans Bale Halk Dansları	Diğer (…)	Birey sayısı
Yaş grubu (yıl)																
12-14	3.0	6.2	31.7	0.0	28.5	0.6	61.6	19.5	10.2	10.0	3.6	1.4	1.5	1.5	11.7	35
15-18	7.7	4.5	8.5	0.0	16.3	0.0	70.7	4.3	0.0	10.7	0.0	3.5	7.1	6.1	0.0	50
19-30	7.2	0.0	2.3	0.0	1.6	0.2	79.4	9.0	0.0	5.4	1.7	10.5	7.7	3.0	4.2	127
31-50	9.2	0.0	5.4	0.0	0.2	0.0	83.0	3.4	0.0	2.5	0.0	9.4	9.8	0.5	8.2	283
51-64	9.3	0.0	0.8	0.0	0.0	0.0	85.5	1.5	0.0	1.4	0.0	6.7	13.1	0.0	4.8	179
65-74	7.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	71.2	2.3	0.0	0.0	0.0	3.0	20.0	0.0	8.2	50
75 ve üzeri	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	81.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	21.9	0.0	13.7	19
Yerleşim yeri																
Kent	8.2	0.9	6.4	0.0	4.3	0.1	79.5	5.3	0.9	4.0	0.7	8.1	10.5	1.5	5.0	574
Kır	6.9	1.3	3.0	0.0	3.2	0.0	79.3	4.8	0.0	4.1	0.0	3.0	6.5	0.7	14.1	169
NUTS 12 Bölge																
İstanbul	6.8	0.0	7.3	0.0	1.7	0.0	74.9	5.9	0.0	5.2	1.1	11.5	18.1	2.4	8.3	108
Batı Marmara	1.3	0.0	3.0	0.0	2.0	0.0	79.9	4.3	0.0	3.8	0.0	9.5	8.9	3.0	2.9	59
Ege	8.3	0.0	3.6	0.0	0.0	0.0	75.8	1.0	0.0	10.2	0.0	2.0	8.3	4.5	4.4	82
Doğu Marmara	11.0	2.5	1.7	0.0	9.8	0.0	74.4	10.3	2.5	1.5	2.5	4.3	8.9	0.0	0.0	59
Batı Anadolu	8.0	4.5	12.7	0.0	3.7	0.0	87.7	5.0	0.0	0.7	0.0	19.9	3.9	1.5	4.6	58
Akdeniz	10.4	0.0	9.3	0.0	6.6	0.0	88.2	5.5	2.2	2.7	0.0	1.7	6.9	0.0	11.0	99
Orta Anadolu	12.7	2.9	0.0	0.0	7.7	0.0	64.5	0.0	0.0	2.9	0.0	4.4	12.7	0.0	6.2	66
Batı Karadeniz	5.6	0.0	2.1	0.0	1.7	0.0	83.2	6.8	0.0	0.0	0.0	9.5	6.5	0.0	6.9	67
Doğu Karadeniz	5.6	0.0	0.0	0.0	8.1	0.0	70.7	11.7	0.0	10.4	1.8	5.6	5.1	0.0	14.2	52
Kuzeydoğu Anadolu	1.7	3.3	6.8	0.0	19.4	6.2	81.1	0.0	0.0	3.3	0.0	0.0	3.9	0.0	4.8	34
Orta Doğu Anadolu	2.8	0.0	0.0	0.0	4.7	0.0	82.1	0.0	4.9	0.0	0.0	0.0	7.9	0.0	0.0	31
Güneydoğu Anadolu	4.0	0.0	3.1	0.0	0.0	0.0	81.1	4.3	0.0	1.6	0.0	9.6	13.0	0.0	3.6	28
TÜRKİYE GENELİ	**8.0**	**0.9**	**5.9**	**0.0**	**4.1**	**0.1**	**79.4**	**5.2**	**0.8**	**4.0**	**0.6**	**7.4**	**9.9**	**1.4**	**6.4**	**743**

Televizyon, video, DVD, VCD izleme gibi sedanter aktivite süreleri incelendiğinde, Türkiye genelinde erkeklerin %46.6'sı, kadınların ise %41.7'sinin, toplamda %44.2'sinin hafta içi 2-3.9 saati sedanter aktivitelerle geçirdiği, hafta sonu ise bu oranların sırasıyla %39.2, %37.3 ve %38.3 olduğu gözlenmiştir. Hafta içi 4-5.9 saatini sedanter aktivitelerle geçirenlerin oranı erkeklerde %15.6, kadınlarda %16.9, toplamda ise %16.2, hafta sonu ise sırayla %18.5, %15.1 ve %16.8'dir. Erkeklerin %30.6'sı hafta içi, %33.6'sı hafta sonu 2 saatin altında sedanter aktivitelere zaman ayırırken, bu değerler kadınlarda sırasıyla %33.8 ve %40.3 olarak saptanmıştır (Tablo 6.3.4).

Yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde, hafta içi 65 yaşa, hafta sonu ise 51 yaşa kadar tüm yaş gruplarında bireylerin çoğunluğunun 2-3.9 saat TV, video, bilgisayar gibi sedanter aktvitelere zaman ayırdığı saptanmıştır. Yaş gruplarının artışı ile bu oranın azaldığı dikkat çekicidir. Hafta içi ve hafta sonu 2 saatin altında sedanter aktivite yapanların oranı yaşla birlikte artış göstermektedir. İki saatin altında sedanter aktivite yapanların oranı 65-74 yaşında hafta içi %42.5, hafta sonu %45.2, 75 yaş ve üzeri grupta ise sırasıyla %43.8 ve %46.6'dır (Tablo 6.3.4).

Yerleşim yerlerine göre değerlendirildiğinde; kentte ve kırda yaşayanların çoğunluğunun hafta içi 2-3.9 saat sedanter aktivite yaptıkları saptanmıştır (sırasıyla %45.3, %41.2). Hafta sonu ise kentte yaşayanların çoğunluğunun (%38.5) 2-3.9 saat, kırda ise çoğunluğunun (%40.0) 2 saatin altında sedanter aktivite yaptıkları gözlenmiştir. Kırda yaşayanların hafta içi %38.0, hafta sonu %40.0'ının 2 saatin altında sedanter aktivite yaptıkları gözlenmiştir. İki saat ve üzeri sedanter aktivite dağılımları kentte kırdan daha yüksek bulunmuştur (Tablo 6.3.4).

Bölgelere göre değerlendirildiğinde, Kuzeydoğu Anadolu dışında tüm bölgelerde çoğunluğun hafta içi 2-3.9 saat TV, video, bilgisayar gibi sedanter aktivitelere zaman ayırdığı saptanmıştır. Hafta içi Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde yaşayanların %43.9'unun 2 saatin altında sedanter aktivite yaptığı bulunmuştur. Hafta sonu ise tüm bölgelerde sedanter aktiviteye ayrılan sürelerde azalmalar olmuş ve 2 saatin altında TV video, bilgisayar kullananların oranı hafta içine göre artış göstermiştir. İki saatin altında sedanter aktivite yapanlarda oranı en düşük olan bölge hafta içi İstanbul (%27.9), hafta sonu ise Batı anadolu (%31.8) bölgeleridir. Batı Anadolu

Bölgesi hafta içi ve hafta sonu günlerde 6 saat ve üzerinde sedanter aktivite yapanların oranının en yüksek olduğu bölgedir (sırasıyla, %11.2 ve %10.1) ve erkeklerin oranının kadınlardan daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 6.3.4).

On iki yaş üzeri bireylerin hafta içi ve sonu TV, video, bilgisayar gibi sedanter aktvitelere harcadıkları sürelerin ortalamaları Tablo 6.3.5 ve Tablo 6.3.6'da verilmiştir. Türkiye genelinde bir günlük sedanter aktivitenin hafta içi erkeklerde 3.9 saat, kadınlarda 3.3 saat, toplamda ise 3.6 saat, hafta sonu ise sırasıyla 3.9, 3.1 ve 3.5 saat olarak saptanmıştır. Hafta içi ve hafta sonu kadınların erkeklerden daha az sedanter aktivite yaptığı görülmektedir. Bilgisayar başında geçirilen süre hafta içi ve hafta sonu erkeklerde kadınlardan daha yüksektir. Bu süre, hafta içi erkeklerde 1.2 , hafta sonu 1.0 saat iken, kadınlarda ise sırasıyla 0.5 ve 0.4 saat olarak bulunmuştur.

Yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde; hafta içi ve hafta sonu sedanter aktiviteye ayrılan sürenin her iki cinsiyette de yaşla beraber azaldığı gözlenmiştir. Toplamda 12-14 yaş grubunda sedanter aktivite süresi hafta içi 5.3 saat, hafta sonu 5.7 saat iken 75 yaş üzerinde hafta içi ve sonu ortalama 2.3 saattir. Tüm yaş gruplarında erkeklerin hafta içi ve hafta sonu kadınlardan daha fazla süreyi bilgisayar başında geçirdikleri saptanmıştır. Hafta içi bilgisayar başında en fazla vakit geçirenlerin 19-30 yaş grubu erkekler (1.9 saat), hafta sonu ise 15-18 yaş grubu erkekler (2.0 saat) olduğu gözlenmiştir. Hafta içi ve hafta sonu ev ödevi/ders çalışma için ayrılan sürenin 12-14 ve 15-18 yaş gruplarında, kadınlarda erkeklerden daha fazla olduğu saptanmıştır. Yaş grubu 12-14 yıl olan bireylerin ev ödevi/ ders çalışma için ayrılan süre hafta içi erkeklerde ortalama 1.3, kadınlarda 2.0 saat, hafta sonu ise sırasıyla 1.4 ve 2.4 saattir. Hafta içi TV, video izleme için ayrılan en yüksek sürenin erkeklerde 51-64 yaş grubunda (2.9 saat), kadınlarda ise 15-18 yaş grubunda (2.9 saat) olduğu görülmektedir. Hafta sonu TV, video izleme süreleri erkeklerde tüm yaş gruplarında birbirine yakın iken kadınlarda yaşla birlikte sürenin azaldığı saptanmıştır.

Yerleşim yerine göre değerlendirildiğinde, erkeklerde ve kadınlarda sedanter aktivite için ayrılan süre hafta içi ve sonu kentte kırdan daha fazladır. Toplamda ortalama sedanter süre kentte hafta içi 3.9 saat, hafta sonu 3.7 saat iken, kırda hafta içi ve hafta sonu 2.8 saat olduğu saptanmıştır. Bilgisayar başında geçen süre hafta içi ve sonu kentte, kıra göre daha yüksektir. Kentte yaşayan erkeklerde hafta içi günlerde

bilgisayar başında geçen süre ortalama 1.4 saat, hafta sonu 1.2 saat iken, kırda bu değerler 0.5 saattir. Toplamda hafta içi ve sonu TV, video izleme süreleri kentte kıra göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Kentte hafta içi TV, video izleme için geçen süre erkek ve kadınlarda aynı (2.6 saat) iken, haftasonu erkeklerde 2.6 saat, kadınlarda ise 2.3 saat olarak bulunmuştur. Kırda ise erkeklerin hafta içi ve sonu TV, video izleme süreleri kadınlardan daha fazladır.

Bölgelere göre değerlendirildiğinde; Batı Marmara Bölgesi dışında tüm bölgelerde erkeklerin hafta içi ve hafta sonu sedanter aktivitelere ayırdıkları sürelerin ortalamaları kadınlardan daha yüksek bulunmuştur. Erkeklerde toplam sedanter aktvite süreleri en yüksek, hafta içi Batı Anadolu (4.7 saat), İstanbul (4.6 saat), Doğu Marmara (3.9 saat), hafta sonu İstanbul (4.4 saat), Batı Anadolu (4.1 saat) ve Orta Anadolu (3.9 saat) bölgeleridir. Kadınlarda ise, hafta içi İstanbul, Doğu Marmara, Batı Anadolu (3.6 saat), Güneydoğu Anadolu (3.4 saat), Ege, Batı Marmara ve Doğu Karadeniz (3.2 saat) bölgelerinde toplam sedanter aktvite süreleri yüksek olarak bulunmuştur. Tüm bölgelerde, toplamda değerlendirildiğinde hafta sonu ve hafta içi ortalama sedanter aktivite sürelerinin benzer olduğu gözlenmiştir. Erkeklerde hafta içi ve sonu bilgisayar karşısında geçen ortalama sürenin en yüksek olduğu bölge İstanbul (sırasıyla 1.9 ve 1.7 saat)'dur. Tüm bölgelerde kadınların hafta içi ve sonu bilgisayar kullanımı için harcadıkları sürelerin erkeklerden daha düşük olduğu saptanmıştır.

Tablo 6.3.4. 12 yaş ve üzeri bireylerin televizyon, video, DVD, VCD kullanma/izleme sürelerine göre dağılımı (%)

Temel Özellik	Hafta İçi												Hafta Sonu												Erkek sayısı	Kadın sayısı	Birey sayısı
	<2 saat			≥2 - <4 saat			≥4 - <6 saat			≥6 saat			<2 saat			≥2 - <4 saat			≥4 - <6 saat			≥6 saat					
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T			
Yaş grubu (yıl)																											
12-14	24.1	22.8	23.4	48.5	48.8	48.6	18.9	21.0	20.0	8.4	7.4	7.9	27.4	23.8	25.5	42.7	38.5	40.6	20.8	25.9	23.4	9.0	11.8	10.5	261	251	512
15-18	28.8	27.4	28.1	50.3	40.7	45.7	14.4	19.5	16.9	6.5	12.4	9.4	34.9	29.8	32.5	38.4	36.0	37.3	18.6	19.7	19.1	8.0	14.5	11.2	303	345	648
19-30	31.8	30.2	31.2	48.2	44.0	46.4	14.8	17.6	16.0	5.1	8.1	6.4	36.1	36.1	36.1	38.9	40.7	39.7	17.1	16.0	16.6	8.0	7.1	7.6	717	928	1645
31-50	31.6	32.4	32.0	47.2	45.0	46.2	14.5	15.4	15.0	6.6	7.1	6.9	32.9	41.7	37.1	39.5	39.9	39.7	19.9	12.4	16.3	7.7	5.9	6.8	1094	1822	2916
51-64	26.3	40.2	33.4	43.9	37.9	40.8	18.8	17.1	18.0	11.0	4.8	7.8	30.0	48.0	39.2	39.7	34.5	37.0	18.3	13.6	15.9	12.0	3.9	7.9	681	1127	1808
65-74	37.2	46.9	42.5	35.6	27.9	31.4	17.1	18.4	17.8	10.1	6.7	8.2	36.5	52.5	45.2	34.9	26.1	30.1	17.6	13.9	15.6	11.0	7.5	9.1	311	524	835
75 ve üzeri	36.5	48.6	43.8	42.0	30.8	35.2	12.4	10.0	10.9	9.1	10.6	10.0	39.9	51.0	46.6	38.5	27.6	31.9	10.8	11.3	11.1	10.9	10.1	10.4	197	348	545
Yerleşim yeri																											
Kent	29.2	31.0	30.1	47.2	43.3	45.3	16.1	17.7	16.8	7.5	8.0	7.7	32.5	39.1	35.7	38.8	38.1	38.5	19.6	15.3	17.5	9.1	7.5	8.3	2280	3558	5838
Kır	34.3	42.1	38.0	45.1	36.8	41.2	14.2	14.6	14.4	6.4	6.5	6.4	36.5	43.9	40.0	40.3	34.7	37.7	15.3	14.5	14.9	7.8	7.0	7.4	1284	1787	3071
NUTS 12 Bölge																											
İstanbul	26.4	29.5	27.9	51.4	46.9	49.2	15.8	16.9	16.4	6.4	6.7	6.5	31.5	41.7	36.6	40.2	40.0	40.1	19.9	14.1	17.0	8.4	4.2	6.3	306	642	948
Batı Marmara	37.8	34.4	36.2	43.6	39.1	41.5	13.2	18.9	15.9	5.4	7.6	6.4	35.3	38.0	36.6	39.9	37.6	38.8	16.9	15.4	16.2	7.8	9.0	8.4	279	474	753
Ege	30.9	33.5	32.1	49.7	41.1	45.6	13.1	17.8	15.3	6.4	7.6	6.9	29.6	36.5	32.9	42.3	37.4	40.0	20.1	16.7	18.5	8.0	9.4	8.7	379	465	844
Doğu Marmara	25.7	32.2	28.9	50.7	40.0	45.5	19.0	17.9	18.5	4.6	9.9	7.2	26.9	46.5	36.3	48.6	32.5	40.9	18.6	12.6	15.7	5.9	8.4	7.1	260	386	646
Batı Anadolu	23.4	36.2	30.0	42.2	34.0	38.0	20.3	21.2	20.8	14.1	8.5	11.2	29.7	33.9	31.8	34.3	40.2	37.3	23.4	18.3	20.8	12.6	7.6	10.1	211	348	559
Akdeniz	30.6	30.6	30.6	44.3	46.3	45.2	16.2	15.3	15.8	8.9	7.8	8.4	35.5	39.5	37.3	35.6	36.8	36.2	17.4	15.7	16.6	11.5	7.9	9.9	311	414	725
Orta Anadolu	32.5	33.3	32.9	45.8	43.3	44.6	14.9	15.7	15.3	6.7	7.6	7.1	31.6	40.7	36.0	42.4	36.3	39.4	16.8	16.2	16.5	9.2	6.8	8.1	359	521	880
Batı Karadeniz	32.4	42.1	37.0	47.4	38.5	43.2	12.5	11.0	11.8	7.7	8.4	8.0	36.1	45.5	40.5	40.6	33.2	37.1	14.4	12.2	13.4	8.9	9.0	9.0	396	460	856
Doğu Karadeniz	37.3	39.5	38.4	44.3	38.0	41.3	12.5	16.4	14.3	5.9	6.1	6.0	45.1	47.3	46.2	35.3	34.3	34.8	11.1	12.7	11.9	8.6	5.6	7.2	279	401	680
Kuzeydoğu Anadolu	42.1	45.8	43.9	41.4	34.0	37.8	12.8	12.7	12.7	3.7	7.5	5.6	45.7	49.2	47.4	34.3	30.8	32.6	12.8	13.9	13.3	7.2	6.2	6.7	275	451	726
Orta Doğu Anadolu	30.2	34.4	32.2	48.9	45.1	47.1	15.7	15.6	15.7	5.2	4.9	5.0	33.5	39.4	36.2	41.0	41.6	41.3	18.0	11.4	15.0	7.5	7.5	7.5	261	445	706
Güneydoğu Anadolu	38.9	35.7	37.4	37.3	38.8	38.0	16.1	18.0	17.0	7.7	7.5	7.6	42.3	35.6	39.2	30.7	37.8	34.0	19.9	17.5	18.8	7.1	9.1	8.0	248	338	586
TÜRKİYE GENELİ	**30.6**	**33.8**	**32.1**	**46.6**	**41.7**	**44.2**	**15.6**	**16.9**	**16.2**	**7.2**	**7.6**	**7.4**	**33.6**	**40.3**	**36.8**	**39.2**	**37.3**	**38.3**	**18.5**	**15.1**	**16.8**	**8.8**	**7.4**	**8.1**	**3564**	**5345**	**8909**

Tablo 6.3.5. 12 yaş ve üzeri bireylerin hafta içi bir günlük sedanter aktivitelerinin ortalama süreleri (saat/gün)

Temel Özellik	Erkek								Kadın								Toplam							
	Hafta ici TV, Video, DVD (saat)		Hafta ici bilgisayar		Hafta ici ev odevi/ders		Hafta ici Sedanter aktivite		Hafta ici TV, Video, DVD (saat)		Hafta ici bilgisayar		Hafta ici ev odevi/ders		Hafta ici Sedanter aktivite		Hafta ici TV, Video, DVD (saat)		Hafta ici bilgisayar		Hafta ici ev odevi/ders		Hafta ici Sedanter aktivite	
	$\bar{x}$	n	$\bar{x}$	n	$\bar{x}$	n	$\bar{x}$	n	$\bar{x}$	n	$\bar{x}$	n	$\bar{x}$	n	$\bar{x}$	n	$\bar{x}$	n	$\bar{x}$	n	$\bar{x}$	n	$\bar{x}$	n
Yas grubu (yıl)																								
12-14	2.7	274	1.0	274	1.3	274	5.0	274	2.8	265	0.7	265	2.0	265	5.5	265	2.8	539	0.8	539	1.7	539	5.3	539
15-18	2.5	319	1.8	319	1.0	319	5.3	319	2.9	352	0.9	352	1.4	352	5.2	352	2.7	671	1.4	671	1.2	671	5.3	671
19-30	2.3	745	1.9	745	0.2	745	4.5	745	2.6	970	0.9	970	0.2	970	3.8	970	2.4	1715	1.5	1715	0.2	1715	4.2	1715
31-50	2.4	1148	1.1	1148	0.0	1148	3.5	1148	2.5	1889	0.5	1889	0.0	1889	3.0	1889	2.4	3037	0.8	3037	0.0	3037	3.3	3037
51-64	2.9	724	0.4	724	0.0	724	3.2	724	2.2	1171	0.1	1171	0.0	1171	2.3	1171	2.5	1895	0.2	1895	0.0	1895	2.8	1895
65-74	2.7	330	0.0	330	0.0	330	2.7	330	2.2	546	0.0	546	0.0	546	2.2	546	2.4	876	0.0	876	0.0	876	2.4	876
75 +	2.5	207	0.0	207	0.0	207	2.5	207	2.2	355	0.0	355	0.0	355	2.2	355	2.3	562	0.0	562	0.0	562	2.3	562
Yerleşim yeri																								
Kent	2.6	2399	1.4	2399	0.2	2399	4.2	2399	2.6	3695	0.6	3695	0.4	3695	3.6	3695	2.6	6094	1.0	6094	0.3	6094	3.9	6094
Kır	2.4	1348	0.5	1348	0.2	1348	3.0	1348	2.2	1853	0.1	1853	0.3	1853	2.6	1853	2.3	3201	0.3	3201	0.2	3201	2.8	3201
NUTS 12 Bölge																								
Istanbul	2.6	324	1.9	324	0.1	324	4.6	324	2.5	675	0.8	675	0.2	675	3.6	675	2.6	999	1.3	999	0.2	999	4.1	999
Batı Marmara	2.3	286	0.7	286	0.2	286	3.2	286	2.5	481	0.4	481	0.2	481	3.2	481	2.4	767	0.6	767	0.2	767	3.2	767
Ege	2.4	403	1.0	403	0.1	403	3.6	403	2.5	478	0.4	478	0.3	478	3.2	478	2.5	881	0.7	881	0.2	881	3.4	881
Doğu Marmara	2.5	270	1.3	270	0.1	270	3.9	270	2.6	396	0.6	396	0.4	396	3.6	396	2.5	666	1.0	666	0.2	666	3.7	666
Batı Anadolu	3.1	235	1.3	235	0.3	235	4.7	235	2.7	378	0.6	378	0.3	378	3.6	378	2.9	613	0.9	613	0.3	613	4.2	613
Akdeniz	2.5	325	0.9	325	0.2	325	3.7	325	2.5	434	0.4	434	0.4	434	3.3	434	2.5	759	0.7	759	0.3	759	3.5	759
Orta Anadolu	2.5	375	0.9	375	0.4	375	3.8	375	2.5	534	0.3	534	0.5	534	3.3	534	2.5	909	0.6	909	0.5	909	3.6	909
Batı Karadeniz	2.4	412	1.1	412	0.2	412	3.7	412	2.2	480	0.4	480	0.4	480	3.0	480	2.3	892	0.8	892	0.3	892	3.4	892
Doğu Karadeniz	2.3	289	1.1	289	0.3	289	3.6	289	2.2	411	0.4	411	0.6	411	3.2	411	2.3	700	0.7	700	0.4	700	3.4	700
Kuzeydoğu Anadolu	2.0	291	0.7	291	0.3	291	3.0	291	2.2	459	0.2	459	0.3	459	2.8	459	2.1	750	0.5	750	0.3	750	2.9	750
Orta Doğu Anadolu	2.3	275	0.9	275	0.5	275	3.7	275	2.3	471	0.3	471	0.3	471	2.9	471	2.3	746	0.6	746	0.4	746	3.4	746
Güneydoğu Anadolu	2.4	262	0.8	262	0.5	262	3.7	262	2.5	351	0.2	351	0.6	351	3.4	351	2.5	613	0.6	613	0.5	613	3.5	613
TÜRKİYE GENELİ	**2.5**	**3747**	**1.2**	**3747**	**0.2**	**3747**	**3.9**	**3747**	**2.5**	**5548**	**0.5**	**5548**	**0.3**	**5548**	**3.3**	**5548**	**2.5**	**9295**	**0.9**	**9295**	**0.3**	**9295**	**3.6**	**9295**

Tablo 6.3.6. 12 yaş ve üzeri bireylerin hafta sonu bir günlük sedanter aktivitelerinin ortalama süreleri (saat/gün)

Temel Özellik	Erkek								Kadın								Toplam					
	Hafta sonu TV, Video, DVD (saat)		Hafta sonu bilgisayar		Hafta sonu ev odevi/ders		Hafta sonu Sedanter aktivite		Hafta sonu TV, Video, DVD (saat)		Hafta sonu bilgisayar		Hafta sonu ev odevi/ders		Hafta sonu Sedanter aktivite		Hafta sonu TV, Video, DVD (saat)		Hafta sonu bilgisayar		Hafta sonu ev odevi/ders		Hafta sonu Sedanter aktivite	
	$\bar{x}$	n	$\bar{x}$	n	$\bar{x}$	n	$\bar{x}$	n	$\bar{x}$	n	$\bar{x}$	n	$\bar{x}$	n	$\bar{x}$	n	$\bar{x}$	n	$\bar{x}$	n	$\bar{x}$	n	$\bar{x}$	n
Yas grubu (yıl)																								
12-14	2.8	274	1.1	274	1.4	274	5.2	274	3.1	265	0.6	265	2.4	265	6.1	265	3.0	539	0.8	539	1.9	539	5.7	539
15-18	2.5	319	2.0	319	1.1	319	5.7	319	2.9	352	0.9	352	1.6	352	5.4	352	2.7	671	1.5	671	1.3	671	5.6	671
19-30	2.4	745	1.7	745	0.2	745	4.3	745	2.4	970	0.7	970	0.3	970	3.3	970	2.4	1715	1.3	1715	0.3	1715	3.9	1715
31-50	2.5	1148	0.8	1148	0.0	1148	3.3	1148	2.1	1889	0.3	1889	0.0	1889	2.4	1889	2.3	3037	0.6	3037	0.0	3037	2.9	3037
51-64	2.8	724	0.3	724	0.0	724	3.1	724	2.0	1171	0.0	1171	0.0	1171	2.0	1171	2.4	1895	0.2	1895	0.0	1895	2.6	1895
65-74	2.7	330	0.0	330	0.0	330	2.7	330	2.0	546	0.0	546	0.0	546	2.0	546	2.3	876	0.0	876	0.0	876	2.3	876
75 +	2.5	207	0.0	207	0.0	207	2.5	207	2.1	355	0.0	355	0.0	355	2.2	355	2.3	562	0.0	562	0.0	562	2.3	562
Yerleşim yeri																								
Kent	2.6	2399	1.2	2399	0.3	2399	4.1	2399	2.3	3695	0.5	3695	0.4	3695	3.2	3695	2.5	6094	0.9	6094	0.3	6094	3.7	6094
Kır	2.4	1348	0.5	1348	0.2	1348	3.1	1348	2.2	1853	0.1	1853	0.3	1853	2.6	1853	2.3	3201	0.3	3201	0.2	3201	2.8	3201
NUTS 12 Bölge																								
Istanbul	2.6	324	1.7	324	0.2	324	4.4	324	2.1	675	0.6	675	0.2	675	2.9	675	2.4	999	1.1	999	0.2	999	3.7	999
Batı Marmara	2.4	286	0.8	286	0.2	286	3.3	286	2.4	481	0.3	481	0.2	481	3.0	481	2.4	767	0.6	767	0.2	767	3.1	767
Ege	2.6	403	0.9	403	0.2	403	3.7	403	2.5	478	0.3	478	0.4	478	3.2	478	2.6	881	0.6	881	0.3	881	3.4	881
Doğu Marmara	2.6	270	1.0	270	0.1	270	3.7	270	2.1	396	0.5	396	0.5	396	3.1	396	2.4	666	0.8	666	0.3	666	3.4	666
Batı Anadolu	2.9	235	0.8	235	0.2	235	4.1	235	2.5	378	0.5	378	0.3	378	3.4	378	2.7	613	0.7	613	0.3	613	3.7	613
Akdeniz	2.6	325	0.9	325	0.2	325	3.7	325	2.3	434	0.3	434	0.4	434	3.0	434	2.5	759	0.6	759	0.3	759	3.4	759
Orta Anadolu	2.6	375	0.9	375	0.4	375	3.9	375	2.3	534	0.2	534	0.6	534	3.1	534	2.5	909	0.6	909	0.5	909	3.5	909
Batı Karadeniz	2.4	412	1.0	412	0.2	412	3.6	412	2.2	480	0.3	480	0.4	480	2.9	480	2.3	892	0.7	892	0.3	892	3.3	892
Doğu Karadeniz	2.2	289	1.2	289	0.3	289	3.8	289	2.0	411	0.3	411	0.6	411	3.0	411	2.1	700	0.8	700	0.5	700	3.4	700
Kuzeydoğu Anadolu	2.1	291	0.7	291	0.3	291	3.1	291	2.0	459	0.2	459	0.3	459	2.5	459	2.1	750	0.4	750	0.3	750	2.8	750
Orta Doğu Anadolu	2.5	275	0.8	275	0.6	275	3.8	275	2.3	471	0.2	471	0.3	471	2.8	471	2.4	746	0.5	746	0.4	746	3.4	746
Güneydoğu Anadolu	2.4	262	0.7	262	0.5	262	3.7	262	2.5	351	0.2	351	0.6	351	3.3	351	2.5	613	0.5	613	0.6	613	3.5	613
TÜRKİYE GENELİ	**2.6**	**3747**	**1.0**	**3747**	**0.2**	**3747**	**3.9**	**3747**	**2.3**	**5548**	**0.4**	**5548**	**0.4**	**5548**	**3.1**	**5548**	**2.4**	**9295**	**0.7**	**9295**	**0.3**	**9295**	**3.5**	**9295**

6.4. GEBE ve EMZİREN KADINLARDA FİZİKSEL AKTİVİTE DURUMU

Araştırma tarihinde 15-49 yaş grubunda yer alan gebe ve emziren kadınların son 7 günde 30 dakika veya daha fazla süre ile spor yapma durumları Tablo 6.4.1'de verilmiştir. Türkiye genelinde gebelerin %70.4'ü egzersiz yapmamaktadır. Bu oran kırda (%78.9), kente göre (%67.5) daha yüksektir. Gebelerin %9.7'si her gün egzersiz yapmaktadır. Her gün egzersiz yapan ve kırda yaşayan gebelerin oranı (%10.9), kentte yaşayan (%9.2) gebelere göre daha yüksektir. Gebelerin %11.6'sı haftada 1-2 kez, %7.4'ü haftada 3-4 kez, %0.8'i haftada 5-6 kez egzersiz yapmaktadır (Tablo 6.4.1).

Türkiye genelinde emziren kadınların %84.0'ü egzersiz yapmamaktadır. Bu oran kırda (%93.8), kente göre (%80.3) daha yüksektir. Emziren kadınların %5.9'u her gün egzersiz yapmaktadır. Her gün egzersiz yapan kentte yaşayan emziren kadınların oranı (%6.9), kırda yaşayan (%3.1) emziren kadınlara göre daha yüksektir. Emziren kadınların %5.8'i haftada 1-2 kez, %2.4'ü haftada 3-4 kez, %1.9'u haftada 5-6 kez egzersiz yapmaktadır (Tablo 6.4.1).

Tablo 6.4.1. Gebe ve emziren kadınların son 7 günde 30 dakika veya daha fazla süre ile egzersiz yapma durumlarına göre dağılımı (%)

	Egzersiz Yapmadı	Haftada 1-2	Haftada 3-4	Haftada 5-6	Her gün	Kadın sayısı
Gebe kadın						
Kent	67.5	13.0	9.2	1.1	9.2	102
Kır	78.9	7.9	2.3	0.0	10.9	43
Toplam	**70.4**	**11.6**	**7.4**	**0.8**	**9.7**	**145**
Emziren kadın						
Kent	80.3	7.6	2.6	2.7	6.9	263
Kır	93.8	1.1	2.0	0.0	3.1	122
Toplam	**84.0**	**5.8**	**2.4**	**1.9**	**5.9**	**385**

Türkiye genelinde gebelerin hafta içi ortalama 2.7 saat televizyon, video, DVD izledikleri, bu oranın kentte (ortalama 2.9 saat), kırsal kesime göre (ortalama 1.8 saat) daha yüksek olduğu bulunmuştur. Hafta içi bilgisayar kullanımı için ayrılan

ortalama süre 0.2 saat, sedanter aktivite için ayrılan ortalama süre 2.9 saattir (Tablo 6.4.2).

Türkiye genelinde gebelerin hafta sonu ortalama 2.2 saat televizyon, video, DVD izledikleri, bu oranın kentte (ortalama 2.4 saat), kırsal kesime göre (ortalama 1.6 saat) daha yüksek olduğu bulunmuştur. Hafta sonu bilgisayar kullanımı için ayrılan ortalama süre 0.1 saat, sedanter aktivite için ayrılan ortalama süre 2.3 saattir. Hem hafta içi, hem de hafta sonu ev ödevi ve ders çalışma için zaman ayıran gebe bulunmamaktadır. Hem hafta içi hem de hafta sonu kentte yaşayan gebeler oturularak yapılan aktiviteler için, kırda yaşayan gebelere göre daha fazla zaman ayırmaktadır (Tablo 6.4.2).

Türkiye genelinde emziren kadınların hafta içi ortalama 2.2 saat televizyon, video, DVD izledikleri, bu oranın kentte (ortalama 2.2 saat) ve kırsal kesimde benzer (ortalama 2.1 saat) olduğu bulunmuştur. Hafta içi bilgisayar kullanımı için ayrılan ortalama süre 0.2 saat, sedanter aktivite için ayrılan ortalama süre 2.4 saattir (Tablo 6.4.2).

Türkiye genelinde emziren kadınların hafta sonu ortalama 2.0 saat televizyon, video, DVD izledikleri, bu oranın kentte (ortalama 2.0 saat) ve kırsal kesimde (ortalama 2.0 saat) aynı olduğu bulunmuştur. Hafta sonu bilgisayar kullanımı için ayrılan ortalama süre 0.1 saat, sedanter aktivite için ayrılan ortalama süre 2.2 saattir. Hem hafta içi, hem de hafta sonu ev ödevi ve ders çalışma için zaman ayıran emziren kadın bulunmamaktadır. Hafta içi kentte yaşayan emziren kadınlar oturularak yapılan aktiviteler için, kırda yaşayan emziren kadınlara göre biraz daha fazla zaman ayırmaktadır. Hafta sonu ise bu tür aktivitelere ayrılan süre, kentte yaşayan ve kırda yaşayan emziren kadınlarla benzerdir (Tablo 6.4.2).

Tablo 6.4.2. Gebe veya emziren kadınların hafta içi bir günlük sedanter aktivitelerinin ortalama süreleri (saat/gün)

	Hafta içi (saat)								Hafta sonu (saat)							
	TV, Video, DVD (saat)		Bilgisayar		Ev ödevi/ders		Sedanter aktivite		TV, Video, DVD (saat)		Bilgisayar		Ev ödevi/ders		Sedanter aktivite	
	$\bar{x}$	n	$\bar{x}$	n	$\bar{x}$	n	$\bar{x}$	n	$\bar{x}$	n	$\bar{x}$	n	$\bar{x}$	n	$\bar{x}$	n
Gebe kadın																
Kent	2.9	102	0.3	102	0.0	102	3.2	102	2.4	102	0.1	102	0.0	102	2.5	102
Kır	1.8	43	0.1	43	0.0	43	1.9	43	1.6	43	0.0	43	0.0	43	1.7	43
Toplam	**2.7**	**145**	**0.2**	**145**	**0.0**	**145**	**2.9**	**145**	**2.2**	**145**	**0.1**	**145**	**0.0**	**145**	**2.3**	**145**
Emziren kadın																
Kent	2.2	263	0.2	263	0.0	263	2.5	263	2.0	263	0.1	263	0.0	263	2.2	263
Kır	2.1	122	0.1	122	0.0	122	2.1	122	2.0	122	0.1	122	0.0	122	2.1	122
Toplam	**2.2**	**385**	**0.2**	**385**	**0.0**	**385**	**2.4**	**385**	**2.0**	**385**	**0.1**	**385**	**0.0**	**385**	**2.2**	**385**

Tablo 6.4.3'te ise 15-49 yaş grubunda yer alan gebe ve emziren kadınların hafta içi ve hafta sonu televizyon, video, DVD, VCD kullanma/izleme sürelerinin dağılımı görülmektedir. Türkiye genelinde gebe kadınların %40'ı hafta için televizyon, video, DVD, VCD kullanma/izleme için 2 saat ile 3.9 saat arasında zaman harcarken, %32.6'sı 2 saatten az, %15.9'u 4-5.9 saat arası, %11.4'ü ise 6 saat ve üzerinde süre harcamaktadır. Hafta sonu televizyon, video, DVD, VCD kullanma/izleme için gebelerin %40'ı 2 saatten az, %38.6'sı 2-3.9 saat arası, %17.1'i 4-5.9 saat ve %4.3'ü 6 saat ve üzerinde zaman harcamaktadır. Kentte yaşayan gebelerin büyük çoğunluğu hafta içi (%44.3) televizyon, video, DVD, VCD kullanma/izleme için 2-3.9 saat zaman harcarken, kırda yaşayan gebelerin büyük çoğunluğu 2 saatten az (%58.0) zaman harcamaktadır. Hafta sonu da benzer şekilde kentte yaşayan gebelerin büyük çoğunluğunda (%42.0) televizyon, video, DVD, VCD kullanma/izleme için harcanan zaman 2-3.9 saat arasında iken, kırda yaşayan gebelerin büyük çoğunluğu 2 saatten az (%61.1) zaman harcamaktadır (Tablo 6.4.3).

Türkiye genelinde emziren kadınların %42.2'si hafta için televizyon, video, DVD, VCD kullanma/izleme için 2 saat ile 3.9 saat arasında zaman harcarken, %40.7'si 2 saatten az, %10.0'u 4-5.9 saat arası, %7.0'si ise 6 saat ve üzerinde süre harcamaktadır. Hafta sonu televizyon, video, DVD, VCD kullanma/izleme için emziren kadınların %46.7'si 2 saatten az, %35.2'si 2-3.9 saat arası, %11.1'i 4-5.9 saat ve %7.0'si 6 saat ve üzerinde zaman harcamaktadır. Kentte yaşayan emziren

kadınların büyük çoğunluğu hafta içi (%43.3) televizyon, video, DVD, VCD kullanma/izleme için 2-3.9 saat zaman harcarken, kırda yaşayan emizren kadınların büyük çoğunluğu 2 saatten az (%45.3) zaman harcamaktadır. Hafta sonunda kentte yaşayan emziren kadınların büyük çoğunluğunda (%46.9) televizyon, video, DVD, VCD kullanma/izleme için harcanan zaman 2 saatten azdır. Kentte yaşayan emziren kadınların bir kısmı (%36.0) hafta sonu televizyon, video, DVD, VCD kullanma/izleme için 2-3.9 saat arasında zaman harcamaktadır Kırda yaşayan emziren kadınların ise büyük çoğunluğu hafta sonu televizyon, video, DVD, VCD kullanma/izleme için 2 saatten az (%46.2) zaman harcamaktadır.

Tablo 6.4.3. Gebe veya emziren kadınların televizyon, video, DVD, VCD kullanma/izleme sürelerine göre dağılımı (%)

	Hafta içi				**Hafta sonu**				
	<2 saat	**≥2 - <4 saat**	**≥4 - <6 saat**	**≥6 saat**	**<2 saat**	**≥2 - <4 saat**	**≥4 - <6 saat**	**≥6 saat**	**Kadın sayısı**
	%	**%**	**%**	**%**	**%**	**%**	**%**	**%**	
Gebe kadın									
Kent	24.2	44.3	16.3	15.2	33.2	42.0	19.2	5.7	98
Kır	58.0	27.1	14.9	0.0	61.1	28.3	10.6	0.0	41
Toplam	**32.6**	**40.0**	**15.9**	**11.4**	**40.0**	**38.6**	**17.1**	**4.3**	**139**
Emziren kadın									
Kent	39.0	43.3	10.6	7.1	46.9	36.0	10.0	7.1	251
Kır	45.3	39.5	8.5	6.8	46.2	33.3	13.9	6.7	119
Toplam	**40.7**	**42.2**	**10.0**	**7.0**	**46.7**	**35.2**	**11.1**	**7.0**	**370**

6.5. 20 YAŞ VE ÜZERİ BİREYLERDE FİZİKSEL AKTİVİTE DÜZEYLERİ

20-30 yaş grubu bireyler: PAL değeri ortalaması erkeklerde 1.81 iken, kadınlarda 1.74 olarak bulunmuştur. Her iki cinste kırsal bölgedeki bireylerin ortalama PAL değeri, kentsel bölgedeki bireylere göre nispeten daha yüksektir (Tablo 6.5.1).

Bu yaş grubundaki erkeklerin %41.6'sı aktif veya orta derecede aktivite düzeyine sahip iken %19.7'si enerjik veya ağır düzeyde aktif yaşam tarzı sürdürmektedir. Kadınların çoğunluğu sedentar veya hafif aktivite düzeyi ile aktif veya orta derecede aktif yaşam tarzına sahip bulunmuştur (sırasıyla %44.4 ve %44.8). Enerjik veya ağır aktivite düzeyine sahip olan erkeklerin oranı %19.7, kadınların oranı ise %10.8'dir (Tablo 6.5.2).

Yerleşim yerlerine göre, her iki cinsiyette kentsel ve kırsal bölgedeki sedentar veya hafif aktivite düzeyindeki bireylerin oranı benzer iken, aktif veya orta derecede aktif olan bireylerin oranı kentsel bölgelerde daha yüksek bulunmuştur. Kırsal yerleşim bölgelerinde kentsel bölgelere göre, enerjik veya ağır aktivite düzeyindeki erkek (sırasıyla %26.0 ve %17.8) ve kadınların (sırasıyla %19.8 ve %8.4) oranı daha yüksek bulunmuştur (Tablo 6.5.2).

31-50 yaş grubu bireyler: PAL değeri ortalaması erkeklerde 1.87 iken, kadınlarda 1.79 olarak bulunmuştur. Her iki cinste kırsal bölgedeki bireylerin ortalama PAL değeri, kentsel bölgedeki bireylere göre nispeten daha yüksektir (Tablo 6.5.1).

Bu yaş grubundaki erkeklerin çoğunluğu sedanter veya hafif derecede aktivite düzeyinde (%36.3) ve aktif veya orta derecede aktif yaşam tarzına (%39.6) sahip iken, enerjik veya ağır aktivite düzeyine sahip erkeklerin oranı %24.1'dir. Kadınların çoğunluğu ise aktif veya orta derecede aktif yaşam tarzına (%52.6) sahip iken, enerjik veya ağır aktivite düzeyine sahip kadınların oranı sadece %13.3'tür (Tablo 6.5.2).

Yerleşim yerlerine göre, kentsel bölgelerdeki sedentar veya hafif aktivite düzeyindeki erkek ve kadınların oranı, kırsal bölgelerden daha yüksektir. Enerjik veya ağır aktivite düzeyindeki erkek ve kadınların oranı, kırsal bölgelerde (sırasıyla

%34.9 ve %26.1) kentsel bölgelerden (sırasıyla %20.3 ve %9.9) daha yüksek bulunmuştur (Tablo 6.5.2).

51-64 yaş grubu bireyler: PAL değeri ortalaması erkeklerde 1.75 iken, kadınlarda 1.74 olarak bulunmuştur. Her iki cinste kırsal bölgedeki bireylerin ortalama PAL değeri, kentsel bölgedeki bireylere göre nispeten daha yüksektir (Tablo 6.5.1).

Bu yaş grubundaki erkeklerin çoğunluğu sedanter veya hafif derecede aktivite düzeyindedir (%52.4). Enerjik veya ağır aktivite düzeyine sahip erkeklerin oranı %12.4'dür. Sedanter veya hafif derecede aktivite düzeyine sahip olanlar ile aktif veya orta derecede aktif yaşam tarzındaki kadınların oranı benzer bulunmuştur (sırasıyla %44.1 ve %45.4). Yine kadınlarda da, erkeklerde olduğu gibi enerjik veya ağır aktivite düzeyine sahip olanların oranı en düşüktür (%10.4) (Tablo 6.5.2).

Yerleşim yerlerine göre, kentsel bölgelerdeki sedentar veya hafif aktivite düzeyindeki erkek ve kadınların oranı, kırsal bölgelerden daha yüksektir. Aktif veya orta derecede aktif erkek ve kadınların oranı kırsal bölgelerde nispeten daha fazla iken, enerjik veya ağır aktivite düzeyindeki erkek ve kadınların oranı, kırsal bölgelerde (sırasıyla %21.3 ve %20.5) kentsel bölgelerden (sırasıyla %8.3 ve %5.9) belirgin şekilde daha yüksek bulunmuştur. Bu farklılık diğer tüm yaş gruplarından daha fazladır (Tablo 6.5.2).

65-74 yaş grubu bireyler: PAL değeri ortalaması erkeklerde 1.69 iken, kadınlarda 1.64 olarak bulunmuştur. Kırsal bölgelerde yaşayan erkeklerin ortalama PAL değeri, kentsel bölgedekilere göre nispeten daha yüksek olmakla birlikte, kadınlarda kentsel ve kırsal bölgelerde ortalama PAL değeri benzerdir (Tablo 6.5.1).

Bu yaş grubundaki erkek ve kadınların çoğunluğu sedanter veya hafif derecede aktivite düzeyindedir (sırasıyla %53.8 ve %66.5). Enerjik veya ağır aktivite düzeyine sahip erkek ve kadınların oranı sırasıyla %13.5 ve %5.0'tir (Tablo 6.5.2).

Yerleşim yerlerine göre, kentsel bölgelerdeki sedentar veya hafif aktivite düzeyindeki erkek ve kadınların oranı, kırsal bölgelerden daha yüksektir. Enerjik veya ağır aktivite düzeyine sahip erkeklerin oranı, kentsel ve kırsal bölgelerde benzer bulunmuştur (sırasıyla %13.8 ve %13.2). Aktif veya orta derecede aktif erkek ve

kadınların oranı kırsal bölgelerde nispeten daha fazladır. Sadece kadınlarda, enerjik veya ağır aktivite düzeyinde olanların oranı kırsal bölgelerde (%8.1), kentsel bölgelerden (%3.1) yüksek bulunmuştur (Tablo 6.5.2).

75 yaş üzeri bireyler: PAL değeri ortalaması erkeklerde 1.55 iken, kadınlarda 1.53 olarak bulunmuştur. Bu yaş grubunda PAL değeri ortalaması, diğer tüm yaş gruplarına göre en düşük düzeydedir. Her iki cinste de kırsal ve kentsel bölgedeki bireylerin ortalama PAL değerleri benzerdir (Tablo 6.5.1).

Bu yaş grubundaki erkek ve kadınların çoğunluğu sedanter veya hafif derecede aktivite düzeyindedir (sırasıyla %79.8 ve %81.4) (Tablo 6.5.2).

Yerleşim yerlerine göre, kentsel bölgelerdeki sedenter veya hafif aktivite düzeyindeki erkek ve kadınların oranı, kırsal bölgelerden daha yüksektir. Aktif veya orta derecede aktif erkek ve kadınların oranı kırsal bölgelerde (sırasıyla %21.9 ve %20.3), kentsel bölgelerde yaşayan bireylerden (sırasıyla %14.4 ve %15.8) nispeten daha fazladır (Tablo 6.5.2).

Tablo 6.5.1. Bireylerin yaş grubu ve yerleşim yerine göre PAL değerlerinin ortalaması

	PAL Değeri									
	Erkek					Kadın				
	$\bar{x}$	S	Medyan	Range	n	$\bar{x}$	S	Medyan	Range	n
20-30 yıl										
Kent	1.80	0.31	1.78	1.97	450	1.73	0.20	1.73	1.55	622
Kır	1.87	0.36	1.79	2.05	178	1.80	0.30	1.75	1.72	205
Toplam	1.81	0.32	1.78	2.10	628	1.74	0.23	1.73	1.77	827
31-50 yıl										
Kent	1.84	0.34	1.79	2.27	679	1.76	0.20	1.75	1.91	1263
Kır	1.95	0.41	1.85	2.18	356	1.91	0.28	1.87	1.88	514
Toplam	1.87	0.36	1.81	2.44	1035	1.79	0.22	1.77	2.07	1777
51-64 yıl										
Kent	1.70	0.26	1.66	2.05	384	1.71	0.19	1.70	1.81	656
Kır	1.84	0.35	1.77	2.13	292	1.82	0.26	1.81	1.86	443
Toplam	1.75	0.30	1.68	2.15	676	1.74	0.22	1.73	1.93	1099
65-74 yıl										
Kent	1.65	0.24	1.61	1.10	137	1.61	0.19	1.61	1.89	268
Kır	1.74	0.24	1.74	1.77	173	1.67	0.26	1.65	1.71	232
Toplam	1.69	0.24	1.67	1.77	310	1.64	0.22	1.62	1.89	500
75 + yıl										
Kent	1.55	0.17	1.55	1.05	95	1.52	0.18	1.54	0.94	152
Kır	1.55	0.23	1.54	1.01	99	1.53	0.22	1.52	1.21	158
Toplam	1.55	0.20	1.55	1.09	194	1.53	0.20	1.53	1.21	310

Hem erkeklerde hem kadınlarda 50 yaşından sonra ortalama PAL değeri, 65-74 yaşlarına kadar azalmış ve 75 yaş üzerinde en düşük düzeye ulaşmıştır. 75 yaş ve üzeri bireyler haricinde, tüm yaş gruplarında PAL ortalaması kırsal bölgedeki bireylerde, kentsel bölgedeki bireylerden nispeten daha yüksektir.

Tablo 6.5.2. Bireylerin PAL değerleri sınıflaması yaşam tarzına göre dağılımı (%)

	PAL Sınıflaması Yaşam Tarzı							
	Erkek				Kadın			
	Sedanter veya hafif aktivite	Aktif veya orta derecede aktif	Enerjik veya ağır aktivite		Sedenter veya hafif aktivite	Aktif veya orta derecede aktif	Enerjik veya ağır aktivite	
	%	%	%	n	%	%	%	n
20-30 yıl								
Kent	38.7	43.4	17.8	450	44.5	47.1	8.4	622
Kır	39.0	35.0	26.0	178	44.3	36.0	19.8	205
Toplam	38.8	41.6	19.7	628	44.4	44.8	10.8	827
31-50 yıl								
Kent	38.3	41.4	20.3	679	38.4	51.7	9.9	1263
Kır	30.6	34.6	34.9	356	17.7	56.1	26.1	514
Toplam	36.3	39.6	24.1	1035	34.1	52.6	13.3	1777
51-64 yıl								
Kent	59.2	32.5	8.3	384	49.6	44.5	5.9	656
Kır	37.7	41.1	21.3	292	32.0	47.5	20.5	443
Toplam	52.4	35.2	12.4	676	44.1	45.4	10.4	1099
65-74 yıl								
Kent	62.8	23.4	13.8	137	71.7	25.3	3.1	268
Kır	43.1	43.7	13.2	173	57.9	33.9	8.1	232
Toplam	53.8	32.7	13.5	310	66.5	28.5	5.0	500
75+ yıl								
Kent	84.0	14.4	1.6	95	83.8	15.8	0.4	152
Kır	73.7	21.9	4.4	99	78.0	20.3	1.8	158
Toplam	79.8	17.5	2.7	194	81.4	17.6	0.9	310

BÖLÜM 7. ANTROPOMETRİK ÖLÇÜMLER

Antropometri; değişik yaş, cinsiyet ve beslenme durumundaki bireylerin fizik boyutlarının (boy uzunluğu, vücut ağırlığı, çevre ölçümleri vb.) ölçülmesi ve vücut bileşiminin (yağ ve kas dokusunun) saptanmasıdır. Antropometrik ölçümler; büyümenin değerlendirilmesi, yağsız vücut dokusu (kas dokusu) ve yağ dokusu miktarının, ayrıca vücutta yağın dağılımının göstergesi olması nedeniyle önem taşır. Vücut ağırlığı, boy uzunluğu, üst orta kol çevresi, baş çevresi, bel çevresi ve kalça çevresi vb. sıklıkla kullanılan antropometrik ölçümlerdir.

Antropometri çocuk ve yetişkinlerde beslenme durumunun saptanmasının temel bileşenlerindendir. Bebek ve çocuklardan elde edilen veriler genel sağlık durumunu ve diyetin yeterliliğini gösterir ve yıllar içerisinde büyüme ve gelişme eğilimlerini yansıtmada önem taşır. Yetişkinlerde ise, antropometri verileri yaşam sürecinde sağlık ve diyetin durumunu, hastalık risklerini ve vücut bileşimindeki değişiklikleri değerlendirmede kullanılmaktadır.

7.1. 0-5 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARIN ANTROPOMETRİK ÖLÇÜMLERİ

0-5 yaş grubu çocukların yaşa göre vücut ağırlığı, yaşa göre boy uzunluğu, boy uzunluğuna göre vücut ağırlığı, beden kütle indeksi (BKİ), baş çevresi, üst orta kol çevresi (ÜOKÇ) ve bel çevresi ölçümleri alınmış ve beden kütle indeksi [BKİ: Vücut ağırlığı (kg)/ Boy uzunluğu (m^2)] değeri hesaplanmıştır. Elde edilen veriler cinsiyete (Erkek: E; Kız: K), yaş grubuna (0-3, 4-6, 7-12, 13-18, 19-24, 25-36 ve 37-60 ay), yerleşim yerine (kent, kır) ve NUTS bölgelerine (12 bölge) göre değerlendirilmiştir.

Ölçümlerinin değerlendirilmesinde; 0-5 yaş grubu çocuklar için geliştirilen *"WHO-MGRS (Multicentre Growth Reference Study) 2006 ve 2007 Büyüme Eğrileri"* kullanılmıştır. Tüm ülkelerde WHO-MGRS 0-5 yaş büyüme eğrilerinin kullanılması *"The European Childhood Obesity Group", "International Pediatric Association", "UN Standing Committee on Nutrition"* ve *"International Union of Nutrition Sciences"* tarafından önerilmektedir (www.who.int/childgrowth/en). WHO büyüme

eğrileri günümüzde 125 ülkede kullanılmaktadır. Amerika, <24 ay çocuklar için WHO Büyüme Eğrileri'nin kullanılmasını kabul etmiştir. Nedeni ise anne sütü ile beslenmenin çocukların beslenmesinde standart öneri olmasıdır. İki-19 yaş için CDC (Centers for Disease Control and Prevention) büyüme referans değerleri kullanılmaktadır (www.cdc.gov/growthcharts).

Beslenme durumunun belirlenmesinde *"yaşa göre vücut ağırlığı (Y/A)", "yaşa göre boy uzunluğu (Y/B)", "boy uzunluğuna göre vücut ağırlığı (B/A)", "yaşa göre beden kütle indeksi (BKİ)", "yaşa göre baş çevresi (BÇ)" ve "yaşa göre üst orta kol çevresi (ÜOKÇ)"* göstergeleri kullanılmıştır. Elde edilen veriler *"WHO AnthroPlus ve WHO Anthro Programları"* ile değerlendirilmiştir (www.who.int/growthref/en/) (www.who.int/childgrowth/software/en/).

Ölçümler toplum çalışmaları için önerilen z-skor (standart deviasyon-SD) kesişim noktalarına göre yorumlanmıştır. Buna göre; <-2SD: çok zayıf/düşük kilolu/çok kısa/bodur; ≥-2SD-<-1SD: zayıf/kısa boy; ≥-1SD-<+1SD: normal; ≥+1SD-<+2SD: Hafif kilolu/kilolu/uzun; ≥+2SD: şişman/obez/çok uzun olarak gruplandırmalar yapılarak dağılımlar elde edilmiştir.

Bodur *(yaşa göre boy uzunluğu; Y/B-stunted):* Kronik beslenme yetersizliğini tanımlamaktadır. Bodur olan çocuklarda yaşa göre vücut ağırlığı ve yaşa göre boy uzunluğu düşük (<-2SD), ancak boy uzunluğuna göre vücut ağırlığı normal değerlerdedir.

Zayıf *(boy uzunluğuna göre vücut ağırlığı; B/A-wasted/thin):* Akut veya o andaki, kısa süreli malnutrisyonu tanımlar. Zayıf olan çocuklarda yaşa göre vücut ağırlığı ve boy uzunluğuna göre vücut ağırlığı düşük (<-2SD), ancak yaşa göre boy uzunluğu normal değerlerdedir.

Düşük kilolu *(yaşa göre vücut ağırlığı; Y/A-underweight):* Akut ve kronik veya uzun süreli malnutrisyonu tanımlar. Düşük kilolu çocuklarda yaşa göre vücut ağırlığı, yaşa göre boy uzunluğu ve boy uzunluğuna göre vücut ağırlığı değerlerinin tümü normalden düşük (<-2SD) değerdedir.

Kilolu/Hafif şişman: Boy uzunluğuna göre vücut ağırlığının ve yaşa göre vücut ağırlığının standardın veya referansın medyan değerinin ≥+1SD-<+2SD değerler arasında olmasıdır.

Şişman/Obez: Boy uzunluğuna göre vücut ağırlığı, yaşa göre vücut ağırlığı veya BKİ değerlerinin standardın veya referansın medyan değerinin ≥+2SD değerinin üzerinde olması şişmanlık/obezite olarak tanımlanmaktadır.

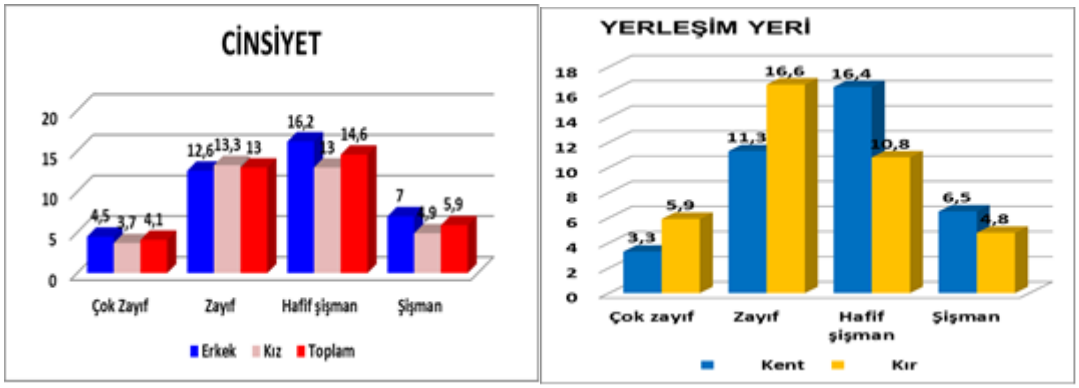
7.1.1. Yaşa Göre Vücut Ağırlığı

Tablo 7.1.1'de çocukların yaşa göre vücut ağırlığı cinsiyete, yaşa, yerleşim yerine ve NUTS bölgelerine göre değerlendirilmiştir.

Türkiye genelinde, 0-5 yaş grubunda yer alan 2607 çocuğun %4.1'i (E:%4.5, K:%3.7) çok zayıf/düşük kilolu (underweight), %13.0'ü (E:%12.6, K:%13.3) zayıf, %14.6'sı (E:%16.2, K:%13.0) kilolu/hafif şişman ve %5.9'u (E:%7.0, K:%4.9) ise şişman/obezdir (Tablo 7.1.1, Şekil 7.1.1.1). Yaşa göre vücut ağırlığına göre obezite ve hafif şişmanlık görülme sıklığı erkeklerde kızlardan daha fazla oranda saptanmıştır. Yaşına göre normal vücut ağırlığına (Z skor: ≥-1SD-<+1SD) sahip kızların (%65.0) oranı, erkeklerden (%59.7) daha fazladır. Türkiye Nüfus Sağlık Araştırması (TNSA)-2008 verilerine göre 0-5 yaş grubunda düşük kilolu olan çocukların oranı %1.7 olup, bu çalışmadan (%4.1) daha düşük düzeyde bulunmuştur (TNSA, 2008). Hafif şişmanlık (≥+1SD-<+1SD) ile zayıflık (≥-2SD-<-1SD) çocuklarda daha sık rastlanan çift hastalık yükü oluşturan iki önemli sorun (sırasıyla %14.6 ve %13.0) olarak görülmektedir.

Yaş grupları: Yaş grubu ve cinsiyete göre vücut ağırlığı Z-skor değerlerinin dağılımı irdelendiğinde 0-5 yaş grubu çocuklarda yaşa göre vücut ağırlığı ≥+2SD (şişman/aşırı kilolu) olanların oranı 13-18 ay (%14.5) ve 7-12 ay (%13.0) yaş gruplarında en yüksek, 37-60 ay yaş grubunda (%2.6) ise en düşük düzeydedir. Düşük kilolu/çok zayıf (Z skor: <-2SD) olan çocukların oranı ise sırasıyla 4-6 ayda %6.4 ve 0-3 ayda %5.8'dir.

Yerleşim yeri: Yerleşim yerine ve cinsiyete göre obez/şişman (≥+2SD) olanların oranı kentsel (%6.5), çok zayıf olanların (<-2SD) ise kırsal (%5.9) yerleşimde daha yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır (Tablo 7.1.1, Şekil 7.1.1.1).

Şekil 7.1.1.1. 0-5 yaş grubu çocuklarda cinsiyete, yerleşim yerine göre vücut ağırlığı (%)

NUTS bölgeleri (12 Bölge): 0-5 yaş grubu çocuklarda en yüksek oranda yaşa göre vücut ağırlığı değerlendirilmesine dayalı olarak obez (≥+2SD) çocukların olduğu bölgeler sırasıyla Orta Anadolu (%8.7), İstanbul (%8.1) ve Batı Marmara (%7.9), en az görüldüğü bölgeler ise Batı Anadolu (%3.8) ve Güneydoğu Anadolu (%3.8) bölgeleridir. Erkeklerde en yüksek oranda obez (≥+2SD) çocukların olduğu bölge Kuzeydoğu Anadolu (%11.1) iken, kızlarda Orta Anadolu (%10.0) bölgeleridir. Düşük kilolu/çok zayıf (<-2SD) çocukların oranı en fazla Ortadoğu Anadolu (%10.7) ve Kuzeydoğu Anadolu (%10.4), en az ise Doğu Marmara (%0.7) ve Batı Marmara (%0.9) bölgelerinde saptanmıştır.

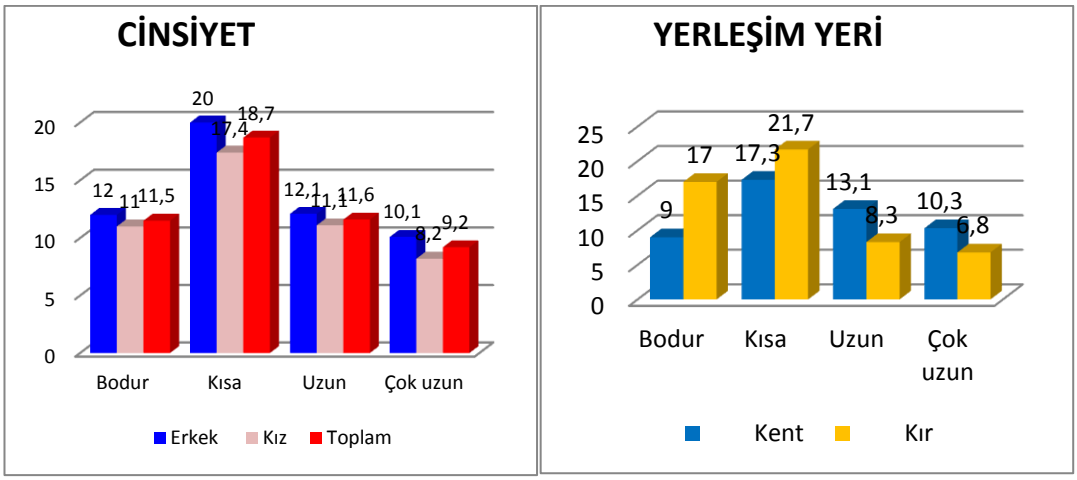
7.1.2. Yaşa Göre Boy Uzunluğu

Tablo 7.1.2'de çocukların yaşa göre boy uzunluğu cinsiyete, yaşa, yerleşim yerine ve NUTS bölgelerine göre değerlendirilmiştir.

Türkiye genelinde, 0-5 yaş grubunda yer alan 2572 çocuğun %11.5'i (E:%12.0, K:%11.0) bodur/çok kısa (stunted), %18.7'si (E:%20.0, K:%17.4) kısa, %11.6'sı (E:%12.1, K:%11.1) uzun ve %9.2'si (E:%10.1, K:%8.2) ise çok uzundur (Şekil 7.1.2.1). Bodurluk kronik ve uzun dönem beslenme yetersizliğinin bir göstergesidir. Bodurluğun ileri yaşlarda şişmanlık riskini arttırdığı da bilinmektedir. Türkiye Nüfus Sağlık Araştırması (TNSA)-2008 verilerine göre 0-5 yaş grubunda bodurluk görülme sıklığı %12.8 (WHO, 2006'ya göre) olup, bu çalışmadan (%11.5) daha yüksek orandadır (TNSA, 2008). Yaşına göre normal boy uzunluğuna (≥-1SD - <+1SD) sahip kızların (%52.3) oranı, erkeklerden (%45.8) daha fazladır.

Yaş grupları: Yaşa göre boy uzunluğu Z-skor değerlerinin dağılımı irdelendiğinde 0-5 yaş grubu çocuklarda bodurluğun (<-2SD) en az 4-6 (%8.9) ve 7-12 (%8.1) aylarda görüldüğü saptanmıştır (Tablo 7.1.2).

Yerleşim yeri: Yerleşim yerine göre bodurluk (<-2SD) oranı kırsalda (%17.0), kente göre (%9.0) daha yüksek düzeydedir (Tablo 7.1.2, Şekil 7.1.2.1).

Şekil 7.1.2.1. 0-5 yaş grubu çocuklarda cinsiyete, yerleşim yerine göre boy uzunluğu (%)

NUTS Bölgeleri: 0-5 yaş grubu çocuklarda en yüksek oranda bodur (<-2SD) çocukların olduğu bölgeler sırasıyla Kuzeydoğu Anadolu (%20.2), Ortadoğu Anadolu (%19.0) ve Güneydoğu Anadolu (%16.9) bölgeleridir. Bodurluğun en az görüldüğü bölgeler ise Ege (%4.8) ve Doğu Marmara (%5.1) bölgeleridir (Tablo 7.1.2).

0-5 yaş grubu çocuklarda yaşa göre boy uzunluğuna göre bodur ve kısa boylu olanların oranı erkek ve kızlarda fazladır ve önemli sorunlar olarak belirlenmiştir.

7.1.3. Boy Uzunluğuna Göre Vücut Ağırlığı

Tablo 7.1.3'de çocukların boy uzunluğuna göre vücut ağırlığı ölçüm değerleri cinsiyete, yaşa, yerleşim yerine ve NUTS bölgelerine göre değerlendirilmiştir.

Çocukların, %5.2'si (E:%5.6, K:%4.9) aşırı/çok zayıf (wasted), %10.2'si (E:%9.0, K:%11.3) zayıf, %17.0'sinin (E:%17.5, K:%16.5) boy uzunluğuna göre ağırlığı fazla

(kilolu, hafif şişman) ve %8.0'inin (E:%9.0, K:%7.0) ise boy uzunluğuna göre ağırlığı çok fazladır (şişmandır). Türkiye Nüfus Sağlık Araştırması (TNSA)-2008 verilerine göre 0-5 yaş grubunda aşırı zayıflık görülme sıklığı %0.8 saptanmıştır (TNSA, 2008). Saptanan görülme sıklığı bu çalışma (%5) sonucundan düşük orandadır. Boy uzunluğuna göre normal vücut ağırlığına (≥-1SD - <+1SD) sahip kızlar (%60.2) ile erkeklerin (%58.9) oranı benzerlik göstermektedir.

Yaş grupları: Boy uzunluğuna göre vücut ağırlığı ≥+2SD olanların dağılımı irdelendiğinde 0-5 yaş grubu çocuklarda 0-3 (%16.9), 13-18 (%10.9) ve 19-24 (%11.9) ay yaş gruplarında en yüksek düzeyde bulunmuştur. Aşırı zayıflık (<-2SD) 4-6 ayda %11.8 (E:%11.3, K:%12.3) en fazladır (Tablo 7.1.3).

Yerleşim yeri: Boy uzunluğuna göre vücut ağırlığı aşırı kilolu (şişman) (≥+2SD) olanların oranı kentsel yerleşimde yaşayan çocuklarda (%7.7), aşırı düşük (<-2SD) olanların oranı ise kırsalda (%7.3) daha yüksek düzeydedir (Tablo 7.1.3).

NUTS Bölgeleri: Boy uzunluğuna göre vücut ağırlığı Z skor değeri ≥+2SD olan çocukların fazla olduğu bölgeler sırasıyla Orta Anadolu (%14.6) ve Batı Anadolu (%14.4) bölgeleridir. Aşırı zayıf (<-2SD) çocukların oranı en fazla Ortadoğu Anadolu (%13.1) ve Kuzeydoğu Anadolu (%11.4) bölgelerinde saptanmıştır (Tablo 7.1.3).

Tablo 7.1.1. 0-5 yaş grubu çocuklarda yaşa göre vücut ağırlığının z-skor değerlerine göre dağılımı (%)

Özellikler	Yaş Göre Vücut Ağırlığı (%)																	
	Erkek						Kız						Toplam					
	Sayı	Çok zayıf <-2SD	Zayıf ≥ -2SD –<-1SD	Normal ≥ -1SD –<1SD	Hafif şişman ≥1SD – <2SD	Şişman ≥2SD	Sayı	Çok zayıf <-2SD	Zayıf ≥ -2SD –<-1SD	Normal ≥ -1SD –<1SD	Hafif şişman ≥1SD – <2SD	Şişman ≥2SD	Sayı	Çok zayıf <-2SD	Zayıf ≥ -2SD – <-1SD	Normal ≥ -1SD – <1SD	Hafif şişman ≥1SD – <2SD	Şişman ≥2SD
Yaş grubu (ay)																		
0-3	79	5.3	10.0	46.4	31.9	6.4	60	6.4	10.3	49.2	21.3	12.7	139	5.8	10.2	47.7	27.1	9.2
4-6	53	8.0	8.7	66.8	12.1	4.3	66	5.0	9.8	64.6	16.7	3.9	119	6.4	9.3	65.6	14.6	4.1
7-12	152	4.9	9.3	51.9	16.8	17.1	134	1.1	11.9	60.8	17.6	8.7	286	3.0	10.5	56.2	17.2	13.0
13-18	127	0.8	7.9	66.8	15.1	9.4	117	0.4	8.3	61.5	10.3	19.5	244	0.6	8.1	64.1	12.7	14.5
19-24	121	3.4	11.6	49.2	24.3	11.5	129	0.6	8.5	65.5	20.3	5.1	250	1.9	10.0	57.7	22.2	8.1
25-36	263	4.5	14.4	58.5	16.8	5.7	270	5.0	12.5	67.5	13.2	1.9	533	4.8	13.4	63.2	14.9	3.8
37-60	547	5.0	14.5	64.0	12.7	3.8	489	4.8	17.2	67.4	9.3	1.3	1036	4.9	15.8	65.7	11.0	2.6
Yerleşim yeri																		
Kent	883	3.7	11.5	59.9	17.4	7.4	836	2.9	11.0	65.2	15.3	5.5	1719	3.3	11.3	62.5	16.4	6.5
Kır	459	6.4	15.0	59.1	13.5	6.1	429	5.5	18.2	64.7	8.2	3.5	888	5.9	16.6	61.9	10.8	4.8
NUTS 12 bölge																		
İstanbul	79	4.2	7.1	63.5	15.3	9.9	80	5.0	15.5	52.8	20.4	6.2	159	4.6	11.3	58.3	17.8	8.1
Batı Marmara	53	1.9	17.0	47.2	24.2	9.7	65	0.0	10.6	72.4	10.9	6.2	118	0.9	13.7	60.1	17.4	7.9
Ege	115	4.0	12.0	54.6	22.6	6.8	105	0.0	10.2	70.8	13.0	6.0	220	1.9	11.0	63.4	17.4	6.4
Doğu Marmara	86	0.5	4.3	71.1	17.0	7.1	76	0.9	8.0	69.5	14.9	6.7	162	0.7	6.1	70.3	15.9	6.9
Batı Anadolu	84	4.8	9.1	61.1	20.8	4.2	81	3.0	10.2	75.2	8.2	3.4	165	3.9	9.6	68.0	14.6	3.8
Akdeniz	92	3.6	10.9	62.9	14.7	7.9	113	1.3	14.9	66.7	14.3	2.9	205	2.3	13.1	65.0	14.5	5.1
Orta Anadolu	139	4.5	13.8	54.3	19.9	7.5	121	1.7	12.7	57.4	18.2	10.0	260	3.2	13.3	55.8	19.1	8.7
Batı Karadeniz	117	3.2	9.3	58.0	23.2	6.2	87	2.3	11.0	63.3	14.9	8.5	204	2.8	10.1	60.5	19.3	7.3
Doğu Karadeniz	97	4.6	10.1	57.7	19.6	8.0	84	0.9	7.9	70.5	13.4	7.2	181	2.9	9.1	63.8	16.6	7.6
Kuzeydoğu Anadolu	132	13.7	14.3	49.6	11.4	11.1	131	7.0	19.1	58.1	12.4	3.4	263	10.4	16.6	53.8	11.9	7.3
Ortadoğu Anadolu	168	7.9	12.8	58.5	13.2	7.6	169	13.5	11.5	62.7	9.0	3.2	337	10.7	12.1	60.6	11.2	5.4
Güneydoğu Anadolu	180	4.4	22.1	59.3	9.6	4.7	153	5.5	18.6	63.7	9.4	2.8	333	4.9	20.5	61.4	9.5	3.8
TÜRKİYE GENELİ	**1342**	**4.5**	**12.6**	**59.7**	**16.2**	**7.0**	**1265**	**3.7**	**13.3**	**65.0**	**13.0**	**4.9**	**2607**	**4.1**	**13.0**	**62.3**	**14.6**	**5.9**

Tablo 7.1.2. 0-5 yaş grubu çocuklarda yaşa göre boy uzunluğunun z-skor değerlerine göre dağılımı (%)

Özellikler	Yaşa Göre Boy Uzunluğu (%)																	
	Erkek						Kız						Toplam					
	Sayı	Bodur <-2SD	Kısa ≥ -2SD – <-1SD	Normal ≥ -1SD – <1SD	Uzun ≥1SD– <2SD	Çok uzun ≥2SD	Sayı	Bodur <-2SD	Kısa ≥ -2SD – <-1SD	Normal ≥-1SD – <1SD	Uzun ≥1SD – <2SD	Çok uzun ≥+2SD	Sayı	Bodur <-2SD	Kısa ≥ -2SD – <-1SD	Normal ≥ -1SD – <1SD	Uzun ≥1SD – <2SD	Çok uzun ≥2SD
Yaş grubu (ay)																		
0-3	78	8.5	13.3	40.0	24.9	13.3	60	13.7	7.6	45.4	21.7	11.7	138	10.8	10.7	42.5	23.4	12.2
4-6	53	11.6	15.5	35.5	23.8	13.5	65	6.6	6.3	53.3	22.8	11.0	118	8.9	10.6	45.1	23.3	12.2
7-12	148	11.3	10.2	43.9	5.4	29.3	126	4.6	6.3	48.6	21.7	18.8	274	8.1	8.3	46.1	13.1	24.3
13-18	125	13.4	24.2	40.0	11.4	11.1	113	8.9	22.6	37.4	15.6	15.5	238	11.1	23.4	38.7	13.5	13.2
19-24	118	14.9	23.4	32.8	17.3	11.6	128	18.8	19.6	42.3	9.5	9.8	246	17.0	21.4	37.8	13.2	10.6
25-36	261	14.7	22.6	41.2	13.4	8.1	270	12.1	18.7	53.0	9.2	7.1	531	13.3	20.6	47.3	11.2	7.6
37-60	539	10.6	21.1	53.8	9.7	4.8	488	10.8	20.2	59.0	6.4	3.6	1027	10.7	20.6	56.4	8.1	4.2
Yerleşim yeri																		
Kent	871	9.9	18.8	46.9	13.5	10.9	824	8.0	15.7	53.9	12.7	9.7	1695	9.0	17.3	50.4	13.1	10.3
Kır	451	16.8	22.5	43.1	9.0	8.5	426	17.2	21.0	48.9	7.7	5.2	877	17.0	21.7	46.1	8.3	6.8
NUTS 12 bölge																		
İstanbul	76	7.2	16.1	55.7	10.2	11.8	78	11.9	11.9	57.0	14.1	5.1	154	9.5	14.0	55.8	12.1	8.5
Batı Marmara	52	7.9	4.0	43.8	25.0	19.3	65	4.6	10.7	56.9	18.6	9.2	117	6.2	7.5	50.6	21.7	14.1
Ege	113	5.3	20.2	44.6	17.9	11.9	102	4.4	13.2	59.5	10.8	12.1	215	4.8	16.5	52.6	14.1	12.0
Doğu Marmara	85	1.8	19.8	52.9	13.4	12.2	76	8.5	11.7	48.5	19.8	11.5	161	5.1	15.8	50.7	16.6	11.8
Batı Anadolu	83	16.6	19.1	44.9	15.0	4.4	81	4.9	22.1	54.9	10.0	8.1	164	10.9	20.6	49.8	12.6	6.2
Akdeniz	92	8.1	19.8	42.7	11.3	18.1	110	10.8	16.1	53.2	9.8	10.1	202	9.6	17.8	48.5	10.5	13.7
Orta Anadolu	137	13.5	21.2	39.7	18.1	7.5	119	7.6	17.7	53.9	10.1	10.6	256	10.7	19.5	46.5	14.3	9.0
Batı Karadeniz	115	9.2	14.7	54.3	12.6	9.2	87	11.6	21.9	44.4	14.3	7.9	202	10.3	18.1	49.6	13.4	8.6
Doğu Karadeniz	95	14.3	23.1	48.0	9.7	4.8	82	8.2	25.1	51.1	10.9	4.6	177	11.4	24.1	49.5	10.3	4.7
Kuzeydoğu Anadolu	130	16.4	22.5	40.2	12.7	8.2	129	24.2	20.5	38.1	9.8	7.4	259	20.2	21.6	39.1	11.3	7.8
Ortadoğu Anadolu	166	14.9	18.5	47.5	6.6	12.6	169	23.2	14.2	45.5	10.6	6.5	335	19.0	16.3	46.5	8.6	9.6
Güneydoğu Anadolu	178	20.8	25.3	40.2	7.9	5.9	152	12.5	24.0	52.0	5.8	5.7	330	16.9	24.7	45.7	6.9	5.8
TÜRKİYE GENELİ	**1322**	**12.0**	**20.0**	**45.8**	**12.1**	**10.1**	**1253**	**11.0**	**17.4**	**52.3**	**11.1**	**8.2**	**2572**	**11.5**	**18.7**	**49.0**	**11.6**	**9.2**

Tablo 7.1.3. 0-5 yaş grubu çocuklarda boy uzunluğuna göre vücut ağırlığının z-skor değerlerine göre dağılımı (%)

Özellikler	Boy Uzunluğuna Göre Vücut Ağırlığı (%)																	
	Erkek						Kız						Toplam					
	Sayı	Aşırı zayıf <-2SD	Zayıf ≥ -2SD – <-1SD	Normal ≥ -1SD –<1SD	Kilolu ≥1SD –<2SD	Aşırı kilolu ≥2SD	Sayı	Aşırı zayıf <-2SD	Zayıf ≥ -2SD – <-1SD	Normal ≥ -1SD –<1SD	Kilolu ≥1SD –<2SD	Aşırı kilolu ≥2SD	Sayı	Aşırı zayıf <-2SD	Zayıf ≥ -2SD – <-1SD	Normal ≥ -1SD –<1SD	Kilolu ≥1SD –<2SD	Aşırı kilolu ≥2SD
Yaş grubu (ay)																		
0-3	75	7.5	14.1	54.2	11.7	12.6	59	3.9	14.8	44.9	14.4	21.9	134	5.8	14.4	49.9	12.9	16.9
4-6	51	11.3	9.5	57.9	14.7	6.6	65	12.3	11.6	58.6	9.9	7.6	116	11.8	10.7	58.3	12.1	7.1
7-12	153	5.7	9.0	57.3	17.8	10.1	132	2.6	23.0	50.2	18.6	5.6	285	4.2	15.7	53.9	18.2	7.9
13-18	126	3.2	5.2	55.5	24.5	11.6	115	5.9	3.4	53.9	26.7	10.2	241	4.5	4.3	54.7	25.6	10.9
19-24	117	5.8	8.2	44.5	30.3	11.3	127	3.5	4.5	61.0	18.5	12.4	244	4.5	6.3	53.2	24.1	11.9
25-36	258	6.2	8.3	55.9	20.3	9.3	268	7.9	8.9	64.8	13.7	4.5	526	7.1	8.6	60.5	16.9	6.9
37-60	532	5.0	9.6	65.1	13.1	7.2	482	3.4	12.3	63.7	15.6	5.0	1014	4.2	10.9	64.4	14.4	6.1
Yerleşim yeri																		
Kent	865	4.8	8.7	60.0	17.5	9.0	826	3.8	12.5	60.0	17.3	6.4	1691	4.3	10.6	60.0	17.4	7.7
Kır	447	7.4	9.6	56.6	17.5	8.9	422	7.2	8.8	60.7	14.8	8.4	869	7.3	9.2	58.7	16.1	8.7
NUTS 12 bölge																		
İstanbul	76	5.7	1.6	61.0	22.9	8.8	78	5.1	6.6	61.0	18.3	9.0	154	5.4	4.1	61.0	20.7	8.9
Batı Marmara	52	5.8	17.3	59.6	7.7	9.6	64	1.6	14.0	62.7	15.4	6.4	116	3.6	15.6	61.2	11.7	7.9
Ege	113	6.4	11.1	57.9	18.8	5.8	104	2.3	10.8	75.6	7.6	3.8	217	4.2	10.9	67.4	12.7	4.7
Doğu Marmara	84	3.6	13.2	60.9	15.4	6.9	76	2.2	14.6	62.2	16.1	4.9	160	2.9	13.9	61.6	15.7	5.9
Batı Anadolu	81	3.6	5.0	61.5	7.1	22.7	80	7.1	10.8	57.2	19.3	5.5	161	5.3	7.9	59.4	13.1	14.4
Akdeniz	91	5.0	9.2	62.7	18.0	5.2	111	2.5	18.3	56.7	18.3	4.2	202	3.6	14.2	59.4	18.1	4.6
Orta Anadolu	137	4.3	11.4	56.3	16.6	11.4	120	6.3	7.5	52.4	15.7	18.1	257	5.3	9.5	54.4	16.2	14.6
Batı Karadeniz	114	4.3	5.8	58.7	22.3	8.9	87	2.3	9.5	55.6	25.5	7.1	201	3.4	7.6	57.2	23.8	8.0
Doğu Karadeniz	95	2.4	4.0	45.8	37.5	10.4	83	0.0	6.3	56.0	28.7	9.0	178	1.2	5.1	50.7	33.3	9.7
Kuzeydoğu Anadolu	130	13.9	10.2	45.7	18.7	11.5	128	8.7	8.7	57.1	18.2	7.3	258	11.4	9.4	51.2	18.5	9.5
Ortadoğu Anadolu	164	9.8	10.0	54.2	15.4	10.6	165	16.5	11.4	45.4	13.2	13.5	329	13.1	10.7	49.9	14.3	12.1
Güneydoğu Anadolu	175	4.7	11.5	61.9	17.2	4.6	152	3.7	10.7	64.2	16.0	5.5	327	4.2	11.1	63.0	16.7	5.0
TÜRKİYE GENELİ	**1312**	**5.6**	**9.0**	**58.9**	**17.5**	**9.0**	**1248**	**4.9**	**11.3**	**60.2**	**16.5**	**7.0**	**2560**	**5.2**	**10.2**	**59.6**	**17.0**	**8.0**

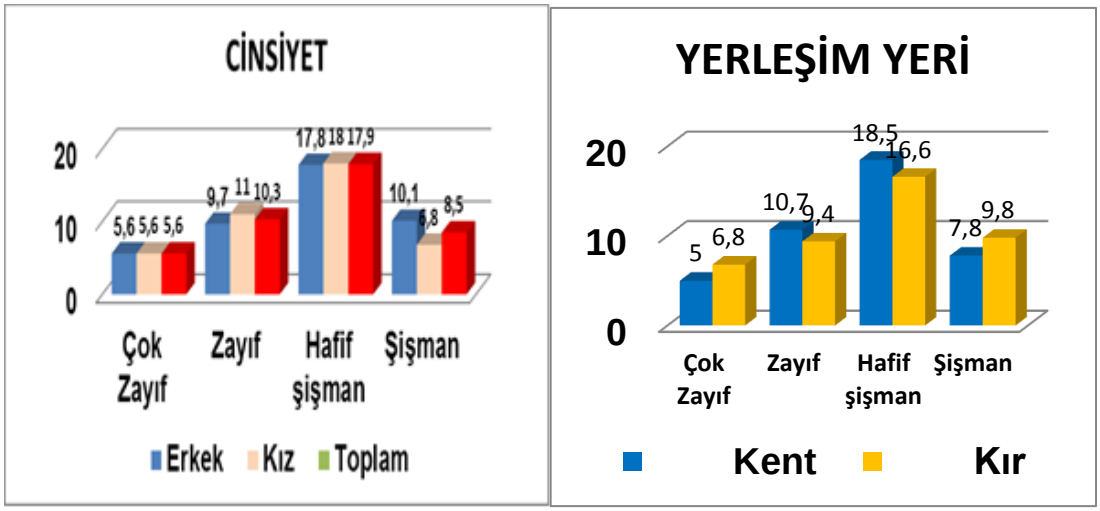
7.1.4. Beden Kütle İndeksi

Tablo 7.1.4'de çocukların yaşa göre BKİ değerleri cinsiyete, yaşa, yerleşim yerine ve NUTS bölgelerine göre değerlendirilmiştir.

Türkiye genelinde 0-5 yaş grubunda ölçümleri alınan 2567 çocuk değerlendirildiğinde %8.5'i (E:%10.1, K:%6.8) obez/şişman, %17.9'u (E:%17.8, K:%18.0) hafif şişman, %10.3'ü (E:%9.7, K:%11.0) zayıf ve %5.6'sı (E:%5.6, K:%5.6) ise çok zayıftır. Obezite görülme sıklığı erkeklerde kızlardan daha fazla oranda saptanmıştır.

Yaş grupları: Yaş grubu ve cinsiyete göre BKİ z-skor değerlerinin dağılımı irdelendiğinde 0-5 yaş grubu çocuklarda obez (≥+2SD) olanların oranı 19-24 ay yaş grubunda %15.0 (E:%14.4, K:%15.5) olup, en yüksek düzeyde bulunmuştur. Çok zayıf (<-2SD) olan çocukların oranı ise 4-6 ayda %11.8 (E:%11.3, K:%12.2) ile en fazladır. Yaş gruplarına göre obezite görülme sıklığı erkeklerde kızlara kıyasla daha yüksek oranda saptanmıştır (Tablo 7.1.4, Şekil 7.1.4.1).

Yerleşim yeri: Yerleşim yerine ve cinsiyete göre obez (≥+2SD) ve çok zayıf (<-2SD) olanların oranı kırsal yerleşimde yaşayan çocuklarda (sırasıyla, %9.8 ve %6.8) kentsel yerleşimde yaşayanlara (sırasıyla, %7.8 ve %5.0), kıyasla daha yüksek düzeydedir (Tablo 7.1.4, Şekil 7.1.4.1).

Şekil 7.1.4.1. 0-5 yaş grubu çocuklarda cinsiyete ve yerleşim yerine göre BKİ (%)

NUTS bölgeleri: 0-5 yaş grubu çocuklarda BKI değerine göre en yüksek oranda obez (≥+2SD) çocukların olduğu bölgeler sırasıyla Orta Anadolu (%14.5), Doğu Karadeniz (%13.9), Batı Anadolu (%12.8) ve Ortadoğu Anadolu (%12.7) bölgeleridir. Obezitenin en düşük olduğu bölge ise %3.7 oranı ile Akdeniz ve %4.2 ile Ege bölgeleridir. Çok zayıf (<-2SD) çocukların oranı ise en fazla Kuzeydoğu Anadolu (%11.7) ve Ortadoğu Anadolu (%11.1) bölgelerinde saptanmıştır. Çok zayıf olan çocukların oranı diğer bölgelerde ise %2.5-7.3 arasında bir dağılım göstermektedir (Tablo 7.1.4).

Tablo 7.1.4. 0-5 yaş grubu çocuklarda yaşa göre beden kütle indeksinin z-skor değerlerine göre dağılımı (%)

Özellikler	Yaşa Göre Beden Kütle İndeksi (BKİ) (%)																	
	Erkek						Kız						Toplam					
	Sayı	Çok zayıf <-2SD	Zayıf ≥ -2SD – <-1SD	Normal ≥ -1SD – <1SD	Hafif şişman ≥1SD – <2SD	Şişman ≥2SD	Sayı	Çok zayıf <-2SD	Zayıf ≥ -2SD – <-1SD	Normal ≥ -1SD – <1SD	Hafif şişman ≥1SD – <2SD	Şişman ≥2SD	Sayı	Çok zayıf <-2SD	Zayıf ≥ -2SD – <-1SD	Normal ≥ -1SD – <1SD	Hafif şişman ≥1SD – <2SD	Şişman ≥2SD
Yaş grubu (ay)																		
0-3	77	5.1	14.7	53.1	12.9	14.2	60	3.8	11.6	47.2	26.4	10.9	137	4.5	13.3	50.4	19.0	12.7
4-6	51	11.3	10.9	56.5	15.7	5.6	66	12.2	15.2	54.9	10.7	7.0	117	11.8	13.2	55.6	13.0	6.4
7-12	150	7.7	10.4	56.1	16.8	8.9	132	6.0	24.8	46.4	19.9	2.9	282	6.9	17.4	51.5	18.3	6.0
13-18	125	4.2	5.3	54.2	23.6	12.7	114	5.3	3.0	55.8	24.1	11.8	239	4.8	4.1	55.0	23.9	12.2
19-24	118	4.5	15.7	40.2	25.1	14.4	127	3.7	6.1	49.5	25.3	15.5	245	4.1	10.6	45.1	25.2	15.0
25-36	256	6.6	7.2	56.2	18.5	11.4	268	9.2	7.4	62.4	15.7	5.2	524	8.0	7.3	59.5	17.1	8.2
37-60	540	4.6	9.4	61.6	15.9	8.4	483	3.7	11.4	64.5	15.5	5.0	1023	4.2	10.4	63.0	15.7	6.7
Yerleşim yeri																		
Kent	866	5.1	9.7	57.7	17.8	9.7	825	5.0	11.7	58.2	19.2	5.9	1691	5.0	10.7	57.9	18.5	7.8
Kır	451	6.8	9.5	54.8	17.8	11.1	425	6.9	9.4	59.7	15.5	8.6	876	6.8	9.4	57.3	16.6	9.8
NUTS 12 bölge																		
İstanbul	77	4.2	7.2	57.1	19.9	11.5	77	6.5	4.1	61.8	18.6	9.1	154	5.3	5.7	59.4	19.3	10.3
Batı Marmara	52	5.8	17.4	61.5	5.8	9.6	65	1.6	12.1	63.2	15.3	7.8	117	3.6	14.6	62.4	10.7	8.7
Ege	114	8.0	10.0	59.5	17.7	4.7	104	2.3	13.6	71.4	9.0	3.8	218	4.9	11.9	65.9	13.0	4.2
Doğu Marmara	85	3.0	10.8	63.0	15.7	7.4	76	2.2	14.0	62.9	15.3	5.6	161	2.6	12.4	62.9	15.5	6.5
Batı Anadolu	82	4.7	5.2	54.1	13.0	22.9	81	9.9	10.5	52.2	25.1	2.3	163	7.3	7.8	53.2	18.9	12.8
Akdeniz	92	7.5	8.0	61.1	18.8	4.5	111	3.7	15.1	59.1	19.1	3.0	203	5.4	11.9	60.0	19.0	3.7
Orta Anadolu	136	3.7	11.0	54.8	18.4	12.1	119	6.1	6.6	51.9	18.2	17.2	255	4.8	8.9	53.4	18.3	14.5
Batı Karadeniz	114	3.7	7.2	55.9	22.9	10.3	87	2.3	9.5	51.7	25.7	10.8	201	3.0	8.3	53.9	24.2	10.5
Doğu Karadeniz	95	2.4	5.6	40.9	33.6	17.6	83	2.7	3.7	56.9	26.8	9.9	178	2.5	4.7	48.6	30.3	13.9
Kuzeydoğu Anadolu	131	12.7	11.3	46.7	15.9	13.4	130	10.6	6.4	53.2	21.5	8.3	261	11.7	8.9	49.8	18.7	10.9
Ortadoğu Anadolu	162	8.1	13.6	49.9	17.3	11.1	165	14.2	12.9	43.8	14.8	14.3	327	11.1	13.3	46.9	16.0	12.7
Güneydoğu Anadolu	177	4.4	11.4	59.4	17.5	7.3	152	4.5	12.0	60.9	17.9	4.6	329	4.4	11.7	60.1	17.7	6.0
TÜRKİYE GENELİ	**1317**	**5.6**	**9.7**	**56.8**	**17.8**	**10.1**	**1250**	**5.6**	**11.0**	**58.7**	**18.0**	**6.8**	**2567**	**5.6**	**10.3**	**57.7**	**17.9**	**8.5**

7.1.5. Baş Çevresi

Tablo 7.1.5'de çocukların yaşa göre baş çevresi değerleri cinsiyete, yaşa, yerleşim yerine ve NUTS bölgelerine göre değerlendirilmiştir.

Türkiye genelinde, 0-5 yaş grubunda baş çevresi ölçümleri alınan çocuklar (n: 2558) değerlendirildiğinde %8.4'ünün (E:%8.6, K:%8.1) baş çevresi ≥+2SD üzerinde, %6.8'inin (E:%6.6, K:%7.0) ise <-2SD altındadır.

Yaş grupları: Yaş grubu ve cinsiyete göre baş çevresi z-skor değerlerinin dağılımı irdelendiğinde 0-5 yaş grubu çocuklarda <-2SD olan çocukların oranı 7-12 ayda %10.7 (E:%10.4, K:%11.1) ile en yüksek düzeydedir.

Yerleşim yeri: Yerleşim yerine ve cinsiyete göre baş çevresi z skor değerleri <-2SD olanların oranı belirgin bir farklılık göstermemektedir.

NUTS bölgeleri: 0-5 yaş grubu çocuklarda en yüksek oranda <-2SD baş çevresi ölçümü olan çocukların olduğu bölgeler sırasıyla Batı Anadolu (%14.6) ve Akdeniz (%9.1) bölgeleridir.

Tablo 7.1.5. 0-5 yaş grubu çocuklarda yaşa göre baş çevresinin z-skor değerlerine göre dağılımı (%)

Özellikler	Yaşa Göre Baş Çevresi (%)																	
	Erkek						Kız						Toplam					
	Sayı	<-2SD	≥ -2SD – <-1SD	≥ -1SD –<1SD	≥1SD – <2SD	≥2SD	Sayı	<-2SD	≥ -2SD – <-1SD	≥ -1SD –<1SD	≥1SD – <2SD	≥2SD	Sayı	<-2SD	≥ -2SD – <-1SD	≥ -1SD –<1SD	≥1SD – <2SD	≥2SD
Yaş grubu (ay)																		
0-3	79	2.2	13.2	47.4	19.7	17.5	60	5.1	14.0	51.3	16.7	13.0	139	3.5	13.5	49.1	18.3	15.5
4-6	52	5.4	7.3	60.2	15.6	11.4	64	2.7	12.1	57.2	18.9	9.1	116	4.0	9.9	58.6	17.4	10.2
7-12	145	10.4	10.2	44.5	25.5	9.4	131	11.1	7.8	49.8	17.0	14.2	276	10.7	9.0	47.1	21.3	11.8
13-18	125	8.5	12.2	55.1	18.7	5.4	117	8.9	8.3	56.1	13.0	13.6	242	8.7	10.3	55.6	15.9	9.5
19-24	119	3.7	15.6	54.3	18.4	8.1	127	8.6	16.0	53.8	14.8	6.8	246	6.2	15.8	54.0	16.5	7.4
25-36	263	7.9	18.0	53.2	13.2	7.6	261	7.2	14.5	52.7	19.0	6.5	524	7.5	16.2	53.0	16.2	7.1
37-60	533	6.0	15.4	60.2	10.4	8.0	482	5.8	16.1	58.8	13.5	5.8	1015	5.9	15.7	59.5	11.9	6.9
Yerleşim yeri																		
Kent	868	6.4	14.4	55.7	15.3	8.2	823	7.6	14.7	53.6	15.8	8.3	1691	7.0	14.5	54.7	15.5	8.2
Kır	448	7.0	15.3	54.7	13.6	9.4	419	5.7	12.2	59.4	14.8	7.9	867	6.4	13.7	57.1	14.2	8.6
NUTS 12 bölge																		
İstanbul	78	2.8	15.7	60.0	14.1	7.4	78	9.0	10.7	50.3	22.4	7.7	156	5.8	13.2	55.3	18.1	7.5
Batı Marmara	51	3.9	21.1	55.3	12.0	7.8	65	7.7	18.5	58.4	9.2	6.3	116	5.9	19.7	56.9	10.5	7.0
Ege	116	5.9	7.1	57.7	20.5	8.9	103	2.9	11.1	54.4	18.0	13.6	219	4.3	9.2	56.0	19.2	11.4
Doğu Marmara	84	3.7	8.4	55.4	24.8	7.7	75	2.2	7.8	65.0	18.0	7.0	159	2.9	8.1	60.2	21.4	7.4
Batı Anadolu	80	11.9	20.0	50.7	4.6	12.8	78	17.6	16.7	43.5	10.3	11.9	158	14.6	18.4	47.3	7.3	12.4
Akdeniz	90	8.7	15.5	37.7	24.2	13.9	110	9.4	16.3	50.9	15.1	8.2	200	9.1	16.0	45.0	19.2	10.8
Orta Anadolu	136	6.7	11.2	61.1	12.3	8.6	118	3.8	10.2	60.0	18.1	7.9	254	5.3	10.7	60.6	15.1	8.3
Batı Karadeniz	113	6.9	14.2	54.1	15.4	9.4	84	5.0	18.9	55.6	11.0	9.5	197	6.0	16.4	54.8	13.4	9.4
Doğu Karadeniz	93	6.5	8.3	52.1	22.3	10.7	84	4.5	7.3	63.1	15.2	9.9	177	5.5	7.8	57.5	18.8	10.3
Kuzeydoğu Anadolu	129	5.0	10.3	59.3	13.4	12.0	131	1.3	13.5	61.1	19.0	5.0	260	3.2	11.9	60.2	16.2	8.5
Ortadoğu Anadolu	167	6.6	17.7	53.9	12.5	9.4	164	5.8	13.1	58.6	14.5	8.0	331	6.2	15.4	56.2	13.5	8.7
Güneydoğu Anadolu	179	7.3	18.1	62.6	9.1	2.8	152	7.0	17.9	59.2	12.1	3.8	331	7.2	18.0	61.0	10.5	3.2
TÜRKİYE GENELİ	**1316**	**6.6**	**14.6**	**55.4**	**14.8**	**8.6**	**1242**	**7.0**	**13.9**	**55.5**	**15.5**	**8.1**	**2558**	**6.8**	**14.3**	**55.5**	**15.1**	**8.4**

7.1.6. Üst Orta Kol Çevresi

Tablo 7.1.6'da 3 ay–5 yaş arası çocukların yaşa göre üst orta kol çevresi (ÜOKÇ) değerleri cinsiyete, yaşa, yerleşim yerine ve NUTS bölgelerine göre değerlendirilmiştir.

Türkiye genelinde 3 ay-5 yaş grubunda yer alan çocuklar değerlendirildiğinde %7.3'ünün (E:%8.7, K:%6.0) ÜOKÇ ≥+2SD üzerinde, %6.9'unun (E:%6.3, K:%7.4) ise <-2SD altındadır.

Yaş grupları: Yaş grubu ve cinsiyete göre ÜOKÇ z-skor değerlerinin dağılımı irdelendiğinde 3 ay-5 yaş grubu çocuklarda <-2SD değere sahip olan çocukların oranı 7-12 ayda %10.5 (E:%13.0, K:%7.9) ile en fazladır. ÜOKÇ ≥+2SD olan çocukların oranı ise yine 7-12 ay yaş grubunda %11.1 ve 13-18 ay yaş grubunda %10.4 oranında saptanmıştır.

Yerleşim yeri: Yerleşim yerine ve cinsiyete göre <-2SD olanların oranı belirgin bir farklılık göstermektedir. Kentsel yerleşimde yaşayan çocukların oranı %5.5 (E:%5.4, K:%5.5) ve kırsal yerleşim yerlerinde yaşayanlarda ise oran %10.1'dir (E:%8.5, K:%11.6). Kırsal yerleşim yerlerinde yaşayan çocukların üst orta kol çevresi <-2SD'in altında olanların oranı oldukça yüksek düzeydedir.

NUTS bölgeleri: 0-5 yaş grubu çocuklarda en yüksek oranda <-2SD ÜOKÇ ölçümü olan çocukların olduğu bölgeler sırasıyla Güneydoğu Anadolu (%11.2), Batı Marmara (%10.9) ve Ortadoğu Anadolu (%10.1) bölgeleridir.

7.1.7. Vücut Ağırlığı, Boy Uzunluğu, Beden Kütle İndeksi, Baş Çevresi, Üst Orta Kol Çevresi ve Bel Çevresi Ortalama Değerleri

0-5 yaş grubu çocukların cinsiyete ve yaş gruplarına göre vücut ağırlığı, boy uzunluğu, beden kütle indeksi değerleri Tablo 7.1.7.1'de ve baş çevresi, üst orta kol çevresi (3 ay-5 yaş), bel çevresi (≥2 yaş) ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) değerleri ise Tablo 7.1.7.2'de verilmiştir.

Tablo 7.1.6. 3 ay-5 yaş grubu çocuklarda yaşa göre üst orta kol çevresinin z-skor değerlerine göre dağılımı (%)

Özellikler	Yaşa Göre Üst Orta Kol Çevresi (%)																	
	Erkek						Kız						Toplam					
	Sayı	<-2SD	≥ -2SD – <-1SD	≥ -1SD –<1SD	≥1SD – <2SD	≥2SD	Sayı	<-2SD	≥ -2SD – <-1SD	≥ -1SD –<1SD	≥1SD – <2SD	≥2SD	Sayı	<-2SD	≥ -2SD – <-1SD	≥ -1SD –<1SD	≥1SD – <2SD	≥2SD
Yaş grubu (ay)																		
3-6	68	5.9	8.1	68.4	9.6	8.1	62	4.6	6.0	65.1	17.7	6.6	130	5.3	7.1	66.8	13.3	7.4
7-12	143	13.0	17.8	43.1	16.8	9.3	123	7.9	11.1	50.9	17.1	13.0	266	10.5	14.6	46.9	16.9	11.1
13-18	119	3.6	14.9	40.6	31.8	9.1	110	13.5	8.4	40.1	26.5	11.6	229	8.5	11.7	40.3	29.1	10.4
19-24	111	4.5	9.3	53.7	20.5	11.9	118	8.5	12.1	57.5	17.0	4.9	229	6.6	10.8	55.8	18.7	8.2
25-36	233	6.2	14.0	51.3	19.7	8.9	233	8.0	9.6	62.9	14.7	4.8	466	7.1	11.7	57.2	17.1	6.8
37-60	486	5.6	12.0	62.7	12.0	7.8	445	5.7	17.1	59.2	14.3	3.6	931	5.7	14.5	61.0	13.1	5.7
Yerleşim yeri																		
Kent	769	5.4	13.1	55.1	16.6	9.8	727	5.5	13.7	57.2	17.7	5.9	1496	5.5	13.4	56.1	17.1	7.9
Kır	391	8.5	12.5	56.3	16.6	6.0	364	11.6	11.3	57.5	13.3	6.3	755	10.1	11.9	56.9	14.9	6.2
NUTS 12 bölge																		
İstanbul	69	3.4	12.7	56.7	20.9	6.4	69	4.5	17.8	53.4	17.2	7.2	138	3.9	15.2	55.1	19.1	6.7
Batı Marmara	46	6.5	15.1	62.7	6.7	8.9	52	15.3	9.6	61.7	9.5	3.9	98	10.9	12.4	62.2	8.1	6.5
Ege	106	3.7	8.9	53.2	20.4	13.8	100	5.2	6.5	60.7	20.8	6.8	206	4.5	7.6	57.3	20.6	10.0
Doğu Marmara	77	0.0	13.0	63.7	12.7	10.6	72	4.6	11.5	54.4	25.3	4.1	149	2.3	12.3	59.1	19.0	7.3
Batı Anadolu	70	6.1	25.8	44.1	7.7	16.3	72	7.9	21.9	47.1	17.2	5.9	142	7.0	23.8	45.6	12.6	11.0
Akdeniz	82	6.4	7.5	53.9	21.4	10.8	99	4.6	9.7	66.0	10.7	9.0	181	5.4	8.7	60.6	15.5	9.8
Orta Anadolu	116	5.3	14.5	54.4	13.8	12.0	107	9.0	11.5	54.8	16.9	7.8	223	7.1	13.0	54.6	15.3	10.0
Batı Karadeniz	97	5.0	13.0	52.7	20.1	9.2	71	6.1	13.5	61.5	12.8	6.1	168	5.5	13.3	56.8	16.7	7.7
Doğu Karadeniz	86	8.9	12.5	42.8	26.9	9.0	69	7.5	10.8	52.6	14.0	15.0	155	8.3	11.7	47.3	20.9	11.7
Kuzeydoğu Anadolu	114	6.9	10.8	61.3	19.5	1.5	118	10.4	7.8	58.6	18.0	5.1	232	8.7	9.3	60.0	18.7	3.3
Ortadoğu Anadolu	144	10.1	14.6	52.8	18.2	4.4	139	10.2	13.7	59.7	12.7	3.7	283	10.1	14.2	56.2	15.5	4.0
Güneydoğu Anadolu	153	11.1	11.2	60.7	13.2	3.8	123	11.4	15.4	55.5	15.0	2.7	276	11.2	13.1	58.4	14.0	3.3
TÜRKİYE GENELİ	**1160**	**6.3**	**12.9**	**55.5**	**16.6**	**8.7**	**1091**	**7.4**	**13.0**	**57.3**	**16.3**	**6.0**	**2251**	**6.9**	**12.9**	**56.4**	**16.5**	**7.3**

Tablo 7.1.7.1. 0-5 yaş grubu çocuklarda cinsiyete, yaş gruplarına göre vücut ağırlığı (kg), boy uzunluğu (cm) ve beden kütle indeksi (kg/m^2) ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) değerleri

Yaş grubu (ay)	Vücut Ağırlığı (kg)									Boy Uzunluğu (cm)									Beden Kütle İndeksi (kg/m2)								
	Kent			Kır			Toplam			Kent			Kır			Toplam			Kent			Kır			Toplam		
	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S
Erkek																											
0-3	55	5.3	1.2	24	5.4	1.3	79	5.3	1.2	56	57.4	4.2	24	56.7	6.1	80	57.2	4.6	55	16.1	2.5	23	16.5	2.7	78	16.2	2.5
4-6	34	7.5	0.9	19	7.6	1.6	53	7.6	1.1	34	66.7	3.9	19	64.8	5.3	53	66.0	4.4	34	17.0	2.2	19	18.2	3.5	53	17.4	2.7
7-12	106	10.1	1.9	48	9.3	2.1	154	9.8	2	105	75.6	7.4	48	73.7	7.7	153	75.0	7.5	105	17.7	2.7	48	17.0	1.9	153	17.5	2.5
13-18	78	11.0	1.7	49	10.5	1.4	127	10.8	1.6	79	79.3	4.9	49	78.6	5.8	128	79.1	5.2	78	17.5	2.0	49	17.1	2.4	127	17.3	2.2
19-24	81	12.4	2.3	40	12.6	2.3	121	12.4	2.3	79	86.3	8.0	40	84.8	5.6	119	85.8	7.4	79	16.6	1.8	40	17.6	3.1	119	16.9	2.2
25-36	183	13.8	2.3	80	13.6	2.1	263	13.7	2.2	183	91.3	6.6	81	91.0	6.7	264	91.2	6.6	182	16.5	2.5	80	16.5	2.2	262	16.5	2.4
37-60	348	16.8	2.9	200	15.8	2.6	548	16.5	2.9	347	103.0	7.1	197	100.8	7.9	544	102.0	7.4	347	15.8	2.0	197	15.5	1.7	544	15.7	1.9
Kız																											
0-3	35	5.3	1.0	25	4.6	1.4	60	5.0	1.2	36	56.8	3.9	25	53.5	5.2	61	55.4	4.7	35	16.2	1.8	25	15.7	2.9	60	16.0	2.3
4-6	41	7.1	0.9	25	6.9	1.0	66	7.1	0.9	41	65.6	3.6	25	64.4	4.9	66	65.2	4.1	41	16.6	2.0	25	16.8	2.9	66	16.7	2.3
7-12	96	9.1	1.7	38	8.6	1.8	134	8.9	1.7	94	74.2	6.7	38	71.9	5.8	132	73.6	6.5	94	16.5	2.2	38	16.6	2.1	132	16.6	2.1
13-18	86	10.6	1.7	31	10.3	1.8	117	10.5	1.7	86	79.1	6.0	32	78.0	6.1	118	78.8	5.9	85	17.0	2.3	31	17.0	2.5	116	17.0	2.3
19-24	80	11.7	1.9	49	11.1	1.8	129	11.5	1.9	79	83.4	6.7	49	82.1	6.4	128	82.9	6.6	79	16.9	2.0	49	16.5	2.5	128	16.7	2.1
25-36	183	13.1	2.2	87	12.3	1.8	270	12.9	2.1	183	90.7	6.6	87	88.6	5.6	270	90.1	6.4	183	15.9	2.1	87	15.8	2.2	270	15.9	2.1
37-60	315	15.8	2.6	175	15.6	2.8	490	15.8	2.7	313	101.2	6.5	175	99.8	7.2	488	101.0	6.7	313	15.4	1.7	175	15.8	3.1	488	15.5	2.3

Tablo 7.1.7.2. 0-5 yaş grubu çocuklarda cinsiyete, yaş gruplarına göre baş çevresi (cm), üst orta kol çevresi (cm) ve bel çevresi (cm) ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) değerleri

Yaş grubu (ay)	Baş Çevresi (cm)									Üst Orta Kol Çevresi (cm)										Bel Çevresi (cm)								
	Kent			Kır			Toplam			Kent			Kır			Toplam				Kent			Kır			Toplam		
	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S
Erkek																												
0-3	56	39.0	2.4	25	39.2	2.4	81	39.1	2.4	15	14.4	3.2	6	13.9	2.8	21	14.3	3.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4-6	33	42.8	1.8	19	42.8	2.3	52	42.8	1.9	30	14.3	1.4	19	14.3	1.4	49	14.3	1.3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7-12	104	45.3	2.9	47	45.3	3	151	45.3	2.9	99	14.5	1.9	46	14.3	2.1	145	14.4	1.9	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13-18	79	47.1	2.2	50	46.6	2.2	129	46.9	2.2	75	15.5	2.2	46	14.6	1.7	121	15.1	2.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19-24	83	48.1	1.8	39	48.1	2.8	122	48.1	2.1	75	15.5	1.6	36	15.4	1.7	111	15.5	1.6	20	49.7	3.5	9	50.7	4.6	29	50.0	3.6
25-36	183	48.7	2.1	81	48.8	2.9	264	48.7	2.3	166	15.7	1.8	70	16.1	2.7	236	15.8	2.0	178	49.1	3.6	76	49.8	3.8	254	49.3	3.7
37-60	341	50.3	2.6	197	50.1	1.9	538	50.2	2.4	319	16.6	2.1	175	15.9	1.8	494	16.4	2.1	343	51.4	5.1	197	50.9	3.4	540	51.2	4.6
Kız																												
0-3	37	38.3	2.1	24	36.8	2.3	61	37.7	2.2	5	13.5	1.1	2	13.8	.	7	13.6	0.9	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4-6	41	41.9	2.2	25	42.1	1.9	66	42.0	2.0	36	14.2	4.2	24	13.7	1.9	60	14.0	3.4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7-12	96	44.4	3.3	38	44.2	3.6	134	44.4	3.3	87	14.4	2.0	36	14.3	2.1	123	14.4	2.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13-18	87	45.6	3.1	32	46.3	2.3	119	45.8	2.9	81	15.2	2.1	30	14.0	2.5	111	14.9	2.2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19-24	80	46.4	3.8	49	47.1	2.4	129	46.7	3.3	75	14.8	2.3	45	14.8	1.8	120	14.8	2.1	20	50.1	3.2	13	48.9	3.8	33	49.6	3.4
25-36	182	47.7	3.4	87	48.2	4.2	269	47.8	3.7	163	15.4	1.8	72	15.3	2.1	235	15.4	1.9	178	47.9	5.8	85	47.3	5.6	263	47.7	5.7
37-60	313	49.0	3.0	175	49.3	2.2	488	49.2	2.7	290	16.3	1.8	159	16.0	2.2	449	16.2	1.9	304	50.7	5.7	170	50.8	4.9	474	50.7	5.5

7.2. 6-18 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARIN ANTROPOMETRİK ÖLÇÜMLERİ

6-18 yaş grubu çocukların yaşa göre vücut ağırlığı, yaşa göre boy uzunluğu ölçümleri ve hesaplanan beden kütle indeksi (BKİ) cinsiyete (Erkek: E; Kız: K), yaş gruplarına (6-8, 9-11, 12-14, 15-18 yıl), yerleşim yerine (kent, kır) ve NUTS bölgelerine (12 bölge) göre değerlendirilmiştir.

Antropometrik ölçümlerinin değerlendirilmesinde; yaşa göre vücut ağırlığı, yaşa göre boy uzunluğu, beden kütle indeksi değerleri *"WHO AnthroPlus Programı"* ile *"WHO 5-19 yaş grubu çocuklar için referans değerleri-2007"* kullanılarak değerlendirilmiştir. Referans değerler yaşa göre vücut ağırlığı (5-10 yaş), yaşa göre boy uzunluğu (5-19 yaş) ve yaşa göre BKİ (5-19 yaş) değerlerini içermektedir. Yaşa göre vücut ağırlığı değerleri puberte dönemindeki farklılıklar nedeniyle 10 yaşına kadar referans değerleri içermektedir. Ölçümler z-skor (SD) kesişim noktalarına göre <-2SD: çok zayıf/düşük kilolu/çok kısa/bodur; ≥-2SD-<-1SD: zayıf/kısa boy; ≥-1SD-<+1SD: normal; ≥+1SD-<+2SD: Hafif şişman/kilolu/uzun; ≥+2SD: şişman/obez/çok uzun olarak sınıflandırılmış ve yorumlanmıştır. Geçerli olmayan değerler ve 4 gebe ve 17 emzikli genç birey kapsam dışında bırakılmıştır.

Vücut ağırlığı ve boy uzunluğu değerlerinden hesaplanarak bulunan beden kütle indeksi [BKİ (kg/m^2): Vücut ağırlığı (kg) / Boy uzunluğu (m^2)] şişmanlık ve zayıflığın önemli bir göstergesidir.

7.2.1. Yaşa Göre Vücut Ağırlığı

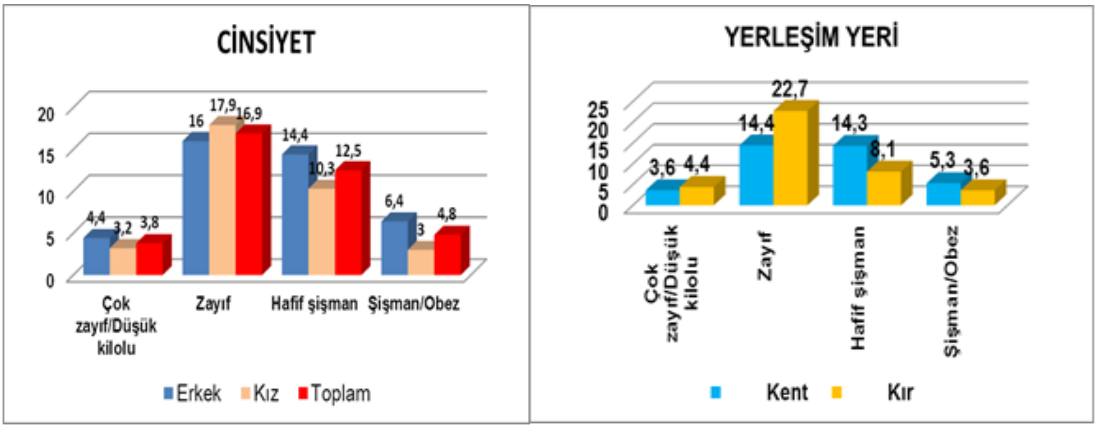
Vücut ağırlığı ölçülen 6-10 yaş grubu (n: 787) çocuğun durumu Tablo 7.2.1'de verilmiştir.

Türkiye genelinde, 6-10 yaş grubu çocukların %3.8'i (E:%4.4, K:%3.2) düşük kilolu/çok zayıf, %16.9'u (E:%16.0, K:%17.9) zayıf, %12.5'i (E:%14.4; K:%10.3) kilolu/hafif şişman ve %4.8'i (E:%6.4, K:%3.0) ise (obez) şişmandır. Erkeklerde kilolu ve obez (%20.8) olanların oranı kızlara (%13.3) kıyasla yüksek düzeyde

saptanmıştır. Kızlarda (%65.6) yaşa göre normal vücut ağırlığına sahip olanların oranı ise, erkeklerden (%58.8) daha fazladır (Tablo 7.2.1, Şekil 7.2.1.1).

Yaş grupları: Yaş grubu ve cinsiyete göre vücut ağırlığı z-skor değerlerinin dağılımı irdelendiğinde 6-8 yaş grubunda yaşa göre vücut ağırlığı ≥+2SD olanların oranı %4.6 (E:%6.1, K:%3.1), 9-10 yaş grubunda ise %5.0'dir (E:%7.0, K:%2.7). 6-10 yaş grubunda hafif şişmanlık ve şişmanlık görülme sıklığı erkeklerde kızlardan daha fazladır ve yaş arttıkça sorunun görülmesi de artış göstermektedir. Yaşa göre vücut ağırlığı <-2SD olan çocuk ve gençlerin oranı sırasıyla 6-8 yaş grubunda %3.4 (E:%4.1, K:%2.6) ve 9-10 yaş grubunda ise %4.9 (E:%5.2, K:%4.7) olarak bulunmuştur. Kilolu olma (≥+1SD-<+2SD) ile zayıf (≥-2SD-<-1SD) olma durumu her iki cinsiyet grubu çocuklarda sık görülen, çift hastalık yükü oluşturan iki sorun olarak görülmektedir (Tablo 7.2.1).

Yerleşim yeri: Yerleşim yerine ve cinsiyete göre yaşa göre vücut ağırlığı ≥+2SD olanların oranı kentsel yerleşimde (%5.3) kırsala (%3.6) göre, vücut ağırlığı <-2SD olanların oranı ise kırsalda (%4.4), kentsel (%3.6) yerleşime göre daha yüksek düzeyde saptanmıştır. Zayıf olanların oranı kırsalda %22.7 (kentsel: %14.4), kilolu olma durumu ise kentsel yerleşimde %14.3 (kırsal: %8.1) daha yüksek oranlardadır (Tablo 7.2.1, Şekil 7.2.1.1).

Şekil 7.2.1.1. 6-10 yaş grubu çocuklarda cinsiyete ve yerleşim yerine göre vücut ağırlığı (%)

NUTS bölgeleri: 6-10 yaş grubu çocuklarda yaşa göre vücut ağırlığı ≥+2SD üzerinde en yüksek değere sahip olan bölgelerin sırasıyla Orta Anadolu (%11.5), Akdeniz (%8.2), Batı Marmara (%7.6), ve Doğu Marmara (%7.4) bölgelerinin olduğu görülmüştür. Çocuklarda şişmanlığın görülmediği bölgeler ise Batı Anadolu (%0) ve Doğu Karadeniz (%0) bölgeleridir. Ancak aynı bölgelerde oldukça fazla oranda (Batı Anadolu:%8.6; Doğu Karadeniz %13.5) hafif şişmanlık sorununun olduğu dikkat çekicidir. Önlem alınmadığı takdirde şişmanlığa geçiş söz konusu olabilir.

Yaşa göre vücut ağırlığı değerlendirildiğinde çok zayıf (<-2SD) çocukların olmadığı bölgeler ise sırasıyla Batı Marmara (%0), Doğu Marmara (%0) ve Batı Anadolu'dur (%1). Genelde iki bölge dışında (Kuzeydoğu Anadolu: %10.9 ve Ortadoğu Anadolu: %8.6), yaşa göre vücut ağırlığı <-2SD olan çocukların olduğu bölgeler %0.0-5.7 arasında bir dağılım göstermektedir. Ancak zayıf olan çocuklar tüm bölgelerde %11.0 (Doğu Karadeniz) ile %28.3 (Güneydoğu Anadolu), hafif şişmanlık ise %7.2 (Batı Karadeniz) ile %23.8 (İstanbul) arasında bir dağılım gösterdiği ve her iki sorununda dikkat çekici boyutlarda olduğu belirlenmiştir (Tablo 7.2.1).

Tablo7.2.1. 6-10 yaş grubu çocuklarda yaşa göre vücut ağırlığının z-skor değerlerine göre dağılımı (%)

Özellikler	Yaş Göre Vücut Ağırlığı (%)																	
	Erkek						Kız						Toplam					
	Sayı	Çok zayıf <-2SD	Zayıf ≥ -2SD – <-1SD	Normal ≥ -1SD – <1SD	Hafif şişman ≥1SD – <2SD	Şişman ≥2SD	Sayı	Çok zayıf <-2SD	Zayıf ≥ -2SD – <-1SD	Normal ≥ -1SD – <1SD	Hafif şişman ≥1SD – <2SD	Şişman ≥2SD	Sayı	Çok zayıf <-2SD	Zayıf ≥ -2SD – <-1SD	Normal ≥ -1SD – <1SD	Hafif şişman ≥1SD – <2SD	Şişman ≥2SD
Yaş grubu (yıl)																		
6-8	292	4.1	15.1	61.1	13.5	6.1	268	2.6	18.7	64.6	11.0	3.1	560	3.4	16.9	62.8	12.3	4.6
9-10	121	5.2	17.9	53.5	16.4	7.0	106	4.7	15.7	68.4	8.5	2.7	227	4.9	16.9	60.3	12.8	5.0
Yerleşim yeri																		
Kent	266	3.7	13.4	60.4	15.9	6.6	238	3.5	15.5	64.8	12.5	3.7	504	3.6	14.4	62.4	14.3	5.3
Kır	147	6.4	22.9	54.5	10.5	5.8	136	2.6	22.6	67.2	6.0	1.6	283	4.4	22.7	61.3	8.1	3.6
NUTS 12 bölge																		
İstanbul	24	4.2	12.5	54.2	25.0	4.2	14	0.0	14.3	57.1	21.4	7.1	38	2.7	13.1	55.2	23.8	5.2
Batı Marmara	17	0.0	11.6	59.7	17.4	11.4	23	0.0	26.0	47.8	21.8	4.4	40	0.0	19.4	53.2	19.8	7.6
Ege	34	2.3	18.7	**50.0**	**19.8**	**9.2**	**36**	**4.3**	**16.1**	**64.9**	**11.6**	**3.1**	**70**	**3.4**	**17.2**	**58.3**	**15.2**	**5.8**
Doğu Marmara	24	0.0	15.3	72.3	2.1	10.3	16	0.0	10.5	67.6	17.4	4.5	40	0.0	12.9	70.0	9.6	7.4
Batı Anadolu	28	1.6	7.1	77.8	13.5	0.0	21	0.0	37.2	62.8	0.0	0.0	49	1.0	18.1	72.3	8.6	0.0
Akdeniz	40	8.0	12.5	56.9	10.8	11.8	32	0.0	12.2	79.1	4.3	4.4	72	4.1	12.4	67.6	7.7	8.2
Orta Anadolu	35	3.2	23.0	52.0	7.8	14.1	26	0.0	4.5	72.6	14.8	8.2	61	1.8	14.9	61.0	10.9	11.5
Batı Karadeniz	29	0.0	4.2	74.8	14.3	6.8	41	6.5	16.7	71.3	3.7	1.8	70	4.3	12.5	72.5	7.2	3.5
Doğu Karadeniz	28	3.0	17.3	57.1	22.6	0.0	29	5.3	5.6	83.5	5.6	0.0	57	4.2	11.0	71.3	13.5	0.0
Kuzeydoğu Anadolu	56	6.7	13.7	57.5	17.4	4.7	36	17.4	15.2	54.0	13.4	0.0	92	10.9	14.3	56.1	15.9	2.9
Ortadoğu Anadolu	44	10.3	18.8	52.1	13.6	5.3	50	6.9	16.1	60.0	12.6	4.4	94	8.6	17.4	56.0	13.1	4.8
Güneydoğu Anadolu	54	7.1	28.8	50.2	11.3	2.7	50	4.2	27.9	58.6	9.3	0.0	104	5.7	28.3	54.3	10.3	1.4
TÜRKİYE GENELİ	**413**	**4.4**	**16.0**	**58.8**	**14.4**	**6.4**	**374**	**3.2**	**17.9**	**65.6**	**10.3**	**3.0**	**787**	**3.8**	**16.9**	**62.1**	**12.5**	**4.8**

7.2.2. Yaşa Göre Boy Uzunluğu

Tablo 7.2.2'de 6-18 yaş grubu çocukların (n: 2266; E:1150, K:1116) yaşa göre boy uzunluğu z-skor değerleri verilmiştir.

Türkiye genelinde yaşa ve cinsiyete göre çok uzun boylu olan çocuk sayısı oldukça azdır. Çok kısa boy (bodurluk: <-2SD) çocukların %6.8'inde görülürken, erkeklerde (%7.7) kızlardan (%5.9) daha fazla sıklıkta bulunmuştur. Kısa boy uzunluğu sıklığı ise bu yaş grubu çocuklarda %18.3 olup, kızlarda (%20.5) erkeklerden (%16.3) daha fazla oranda saptanmıştır. Bodurluk kronik beslenme yetersizliğinin göstergesi olup, ileriki yaşlarda şişmanlık sorunu için de önemli bir risk etmenidir. Kızlarda (%61.3) ve erkeklerde (%62.4) yaşa göre boy uzunluğu normal olanların oranı benzer bulunmuştur.

Yaş grupları: 6-18 yaş grubu çocuklarda bodurluk görülme sıklığı yaş büyüdükçe azalmakta ve 6-8 yaş grubunda %8.8 (E:%10.6, K:%6.9) iken, 15-18 yaş grubunda %4.6'ya (E:%5.1, K:%4.2) düşmektedir. Kısa boy uzunluğu görülme oranı ise yaşla birlikte artmaktadır. 6-8 yaş grubunda çocukların %14.9'u kısa boylu iken, 15-18 yaş grubunda sorun %20.2 oranına yükselmektedir ve kızlarda kısa boy uzunluğu sorunu daha fazladır.

Yerleşim yeri: Kentlerde 6-18 yaş grubu çocukların %63.9'unun yaşa göre boy uzunluğu normal (≥-1SD - <+1SD) değerlerde iken, bu oran kırsalda %56.8 ile daha düşük orandadır. Kırsal yerleşim yerlerinde bodurluk (E:%11.0, K:%7.9), kentlerden (E:%6.5, K:%5.0) daha yüksek oranda saptanmıştır.

NUTS bölgeleri: Bodurluk/çok kısa boy NUTS bölgelerinde %2.7 (Batı Marmara) ile %12.3 (Batı Anadolu) arasında bir dağılım göstermektedir. En yüksek oranda bodurluğun olduğu bölgeler Batı Anadolu (%12.3), Güneydoğu Anadolu (%9.7), Kuzeydoğu Anadolu (%8.0) ve Ortadoğu Anadolu (%8.0) bölgeleridir. En yüksek oranda bodur olan kız çocuklarının olduğu bölge Batı Anadolu (%14.2) iken, erkeklerin olduğu bölgeler ise Güneydoğu Anadolu (%13.0), Batı Anadolu (%10.8) ve Kuzeydoğu Anadolu'dur (%10.2).

Tablo 7.2.2. 6-18 yaş grubu çocuklarda yaşa göre boy uzunluğunun z-skor değerlerine göre dağılımı (%)

Özellikler	Yaşa Göre Boy Uzunluğu (%)																	
	Erkek						Kız						Toplam					
	Sayı	Bodur <-2SD	Kısa ≥ -2SD – <-SD	Normal ≥ -1SD –<1SD	Uzun ≥1SD –<2SD	Çok uzun ≥2SD	Sayı	Bodur <-2SD	Kısa ≥ -2SD – <-1SD	Normal ≥ -1SD –<1SD	Uzun ≥1SD –<2SD	Çok uzun ≥2SD	Sayı	Bodur <-2SD	Kısa ≥ -2SD – <-1SD	Normal ≥ -1SD –<1SD	Uzun ≥1SD –<2SD	Çok uzun ≥2SD
Yaş grubu (yıl)																		
6-8	291	10.6	10.1	62.9	13.5	2.8	267	6.9	20.0	59.1	11.3	2.7	558	8.8	14.9	61.1	12.4	2.8
9-11	314	8.2	21.5	55.1	12.8	2.4	267	8.4	17.7	60.3	11.2	2.4	581	8.3	19.8	57.5	12.0	2.4
12-14	255	8.5	13.1	62.5	12.8	3.1	246	5.1	20.5	63.7	8.7	2.0	501	6.7	16.9	63.1	10.7	2.5
15-18	290	5.1	17.7	67.7	9.1	0.5	336	4.2	22.9	61.5	10.1	1.3	626	4.6	20.2	64.7	9.6	0.9
Yerleşim yeri																		
Kent	762	6.5	14.6	64.5	12.3	2.2	716	5.0	19.4	63.2	10.4	1.9	1478	5.8	16.9	63.9	11.4	2.1
Kır	388	11.0	21.0	56.5	10.1	1.4	400	7.9	23.0	57.0	9.8	2.2	788	9.4	22.0	56.8	10.0	1.9
NUTS 12 bölge																		
İstanbul	55	6.4	11.4	74.5	6.3	1.3	53	1.6	18.5	71.1	6.4	2.5	108	4.4	14.4	73.1	6.3	1.8
Batı Marmara	47	2.1	13.3	63.1	19.9	1.6	59	3.2	18.8	55.9	14.4	7.7	106	2.7	16.1	59.4	17.0	4.7
Ege	111	4.9	13.7	68.8	11.1	1.5	94	4.7	12.3	63.6	17.4	2.0	205	4.8	13.0	66.3	14.2	1.8
Doğu Marmara	60	4.1	23.1	50.8	20.0	2.1	64	7.3	20.5	60.8	10.3	1.0	124	5.9	21.6	56.4	14.6	1.5
Batı Anadolu	80	10.8	10.5	61.7	15.5	1.5	60	14.2	20.1	60.0	5.8	0.0	140	12.3	14.7	60.9	11.3	0.9
Akdeniz	111	7.5	12.7	65.1	11.2	3.6	94	3.0	17.1	60.1	14.7	5.1	205	5.4	14.7	62.8	12.8	4.3
Orta Anadolu	116	5.8	11.8	68.6	11.9	1.9	102	2.2	12.9	74.1	9.1	1.6	218	4.0	12.3	71.3	10.6	1.8
Batı Karadeniz	108	4.8	18.1	61.6	14.0	1.5	102	6.8	25.5	55.1	11.7	0.9	210	5.9	22.1	58.0	12.8	1.1
Doğu Karadeniz	76	6.6	16.4	64.8	11.5	0.8	97	8.9	24.9	62.1	3.2	0.9	173	7.9	21.4	63.2	6.6	0.9
Kuzeydoğu Anadolu	120	10.2	22.5	61.3	5.5	0.4	120	5.7	26.2	58.0	10.1	0.0	240	8.0	24.3	59.7	7.8	0.2
Ortadoğu Anadolu	121	8.0	22.2	56.8	8.5	4.4	135	8.1	24.0	54.2	10.5	3.2	256	8.0	23.1	55.5	9.5	3.8
Güneydoğu Anadolu	145	13.0	23.7	51.3	10.2	1.8	136	6.2	29.1	58.9	5.3	0.5	281	9.7	26.3	55.0	7.8	1.2
Genel Toplam	**1150**	**7.7**	**16.3**	**62.4**	**11.7**	**2.0**	**1116**	**5.9**	**20.5**	**61.3**	**10.2**	**2.0**	**2266**	**6.8**	**18.3**	**61.8**	**11.0**	**2.0**

7.2.3. Beden Kütle İndeksi

Tablo 7.2.3'de görüldüğü gibi 6-18 yaş grubu çocukların (n:2248) %58.7'sinin (E:%57.7, K: %59.7; kentsel: %56.9; kırsal: %63.1) yaşa göre normal beden kütle indeksi değerlerinde (≥-1SD - <+1SD) olduğu bulunmuştur.

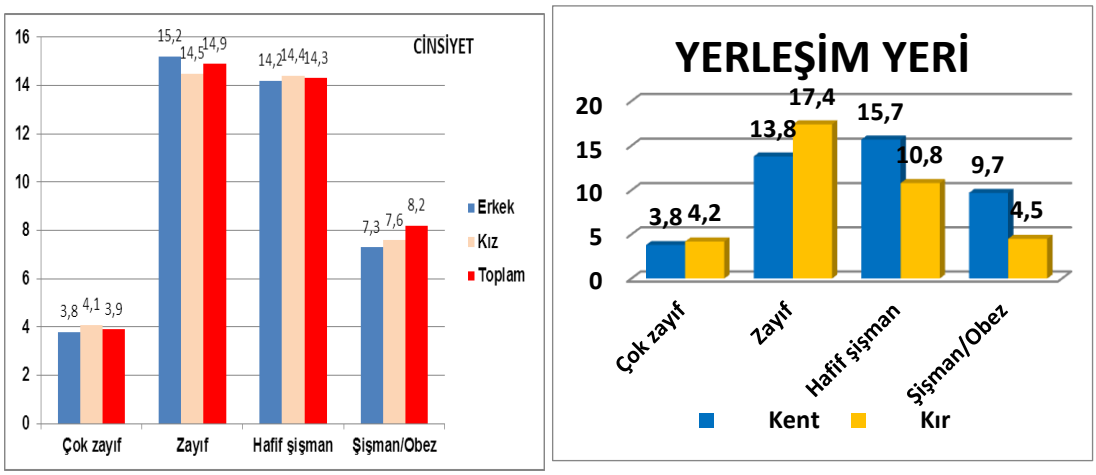
Türkiye genelinde 6-18 yaş grubu çocukların %8.2'si şişman (obez), %14.3'ü hafif şişman, %14.9'u zayıf ve %3.9'u ise çok zayıftır. Veriler hafif şişmanlık durumunun oldukça önemli bir sorun olduğunu ve gerekli önlemler alınmadığında şişmanlık sorununa doğru kaymanın olabileceğini göstermektedir. Zayıflık da dikkatle izlenmesi gereken bir sorundur ve hafif şişmanlık ile benzer değerlerdedir.

Yaş grupları: Yaş gruplarına göre bakıldığında şişmanlığın en sık 12-14 yaş grubunda (%9.8), en az 9-11 yaş grubunda (%6.0) ve çok zayıf olanların oranının ise en az 15-18 yaş grubunda (%2.6), en fazla 12-14 yaş grubunda (%5.6) görüldüğü belirlenmiştir.

Yerleşim yeri: Kentlerde 6-18 yaş grubu çocukların %9.7'si (E:%10.5, K:%8.8), kırsalda ise %4.5'i (E: %5.2; K: %3.8) şişmandır. Şişmanlık erkeklerde daha sık görülmektedir (Şekil 7.2.3.1).

Hafif şişmanlık/kilolu olma durumuna bakıldığında kentlerde çocukların %15.7'si (E:%16.2, K:%15.3), kırsalda ise %10.8'i (E:%8.9, K:%12.5) hafif şişman/kilolu olarak saptanmıştır. Sorunun erkeklerde daha çok kentlerde, kızlarda ise hem kentlerde hem de kırsalda olduğu görülmektedir.

Çocuklarda zayıf ve çok zayıf olma durumları değerlendirildiğinde, çocukların kentsel yerleşim biriminde %13.8'i zayıf ve %3.8'i ise çok zayıf bulunmuştur. Bu değerler kırsal yerleşim biriminde ise sırasıyla %17.4 ve %4.2'dir. Cinsiyete ve yerleşim yerine göre değerlendirme yapıldığında kızlarda (kent: %13.2, kır: %17.6) ve erkeklerde (kent: %14.5, kır: %17.3) zayıflık sorunu benzer oranlarda bulunmuştur.

Şekil 7.2.3.1. 6-18 yaş grubu çocuk ve gençlerde cinsiyete ve yerleşim yerine göre BKİ (%)

NUTS bölgeleri: Beden kütle indeksi (BKİ) değerlerine göre NUTS bölgelerinde şişmanlık ve zayıf olma durumu sonuçları Tablo 7.2.3'de verilmiştir. Şişmanlık sorununun en fazla görüldüğü bölgeler Ege (%12.5), Doğu Marmara (%11.4), Batı Anadolu (%11.4) ve İstanbul'dur (%10.8). Şişmanlığın en az görüldüğü bölgeler ise sırasıyla, Güneydoğu Anadolu (%3.4), Doğu Karadeniz (%3.6) ve Kuzeydoğu Anadolu (%4.1) bölgeleridir.

Hafif şişmanlık 6-18 yaş grubunda tüm bölgelerde %8.8 (Doğu Marmara) ile %24.6 (İstanbul) arasında bir dağılım göstermekte ve bölgesel olarak dikkate alınması gereken bir sorun olarak dikkati çekmektedir.

Zayıf (≥-2SD - <-1SD) olan çocuk ve gençlerin en yüksek olduğu bölgeler Güneydoğu Anadolu (%20.3), Kuzeydoğu Anadolu (%17.5), Batı Karadeniz (%15.9) ve Akdeniz (%16.4) bölgeleridir. En düşük olduğu bölgeler ise İstanbul (%9.5) ve Doğu Karadeniz'dir (%11.5). Zayıflık tüm bölgelerde %9.5 ile %20.3 arasında bir dağılım ile her bölgede önemli bir sorundur. Akdeniz bölgesinde çok zayıf olanların oranı %7.3 ile en yüksek, Batı Anadolu bölgesinde ise %1.7 ile en düşük düzeydedir.

7.2.4. Vücut Ağırlığı, Boy Uzunluğu, Beden Kütle İndeksi, Üst Orta Kol Çevresi, Bel Çevresi, Kalça Çevresi ve Bel / Kalça Çevresi Oranı Ortalama Değerleri

6-18 yaş grubu çocukların cinsiyete ve yaş gruplarına göre vücut ağırlığı, boy uzunluğu, beden kütle indeksi, üst orta kol çevresi, bel çevresi, kalça çevresi ve bel / kalça çevresi oranı ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) değerleri Tablo 7.2.4.1- Tablo 7.2.4.3'de verilmiştir.

Tablo 7.2.3. 6-18 yaş grubu çocuklarda yaşa göre beden kütle indeksinin (BKİ) z-skor değerlerine göre dağılımı (%)

Özellikler	Yaşa Göre Beden Kütle İndeksi (BKİ) (%)																	
	Erkek						Kız						Toplam					
	Sayı	Çok zayıf <-2SD	Zayıf ≥ -2SD – <-1SD	Normal ≥ -1SD –<1SD	Hafif şişman ≥1SD –<2SD	Şişman ≥2SD	Sayı	Çok zayıf <-2SD	Zayıf ≥ -2SD – <-1SD	Normal ≥ -1SD –<1SD	Hafif şişman ≥1SD –<2SD	Şişman ≥2SD	Sayı	Çok zayıf <-2SD	Zayıf ≥ -2SD – <-1SD	Normal ≥ -1SD –<1SD	Hafif şişman ≥1SD –<2SD	Şişman ≥2SD
Yaş grubu (yıl)																		
6-8	286	4.8	13.6	56.7	13.9	11.1	267	4.8	12.5	65.5	10.0	7.1	553	4.8	13.1	61.0	12.0	9.1
9-11	310	4.7	13.3	60.4	14.4	7.1	266	1.9	19.2	52.6	21.5	4.8	576	3.4	16.1	56.8	17.8	6.0
12-14	253	5.2	16.7	51.7	15.2	11.2	242	5.9	14.6	58.2	12.8	8.5	495	5.6	15.6	55.1	14.0	9.8
15-18	289	1.5	16.6	60.0	13.5	8.3	335	3.8	12	62.9	13.0	8.2	624	2.6	14.4	61.4	13.3	8.3
Yerleşim yeri																		
Kent	750	3.5	14.5	55.4	16.2	10.5	714	4.1	13.2	58.6	15.3	8.8	1464	3.8	13.8	56.9	15.7	9.7
Kır	388	4.5	17.3	64.0	8.9	5.2	396	3.9	17.6	62.3	12.5	3.8	784	4.2	17.4	63.1	10.8	4.5
NUTS 12 bölge																		
İstanbul	55	1.3	12.7	51.5	23.6	10.8	53	4.6	5.1	53.5	26.0	10.8	108	2.7	9.5	52.4	24.6	10.8
Batı Marmara	47	3.7	14.7	48.6	22.1	11.0	59	0.0	16.2	70.6	5.9	7.3	106	1.8	15.5	60.0	13.7	9.1
Ege	110	3.4	12.1	63.0	9.8	11.7	94	1.5	12.1	57.8	15.1	13.4	204	2.5	12.1	60.4	12.4	12.5
Doğu Marmara	60	1.6	15.2	67.0	10.0	6.2	65	4.2	12.8	59.7	7.9	15.5	125	3.1	13.8	62.9	8.8	11.4
Batı Anadolu	80	1.8	8.1	50.8	25.7	13.6	61	1.7	22.8	53.8	13.1	8.6	141	1.7	14.6	52.1	20.2	11.4
Akdeniz	110	5.0	16.8	57.2	8.9	12.1	94	10.1	16	56.0	14.9	3.0	204	7.3	16.4	56.6	11.7	7.9
Orta Anadolu	116	6.0	18.2	53.0	14.3	8.6	101	3.5	9.1	69.5	12.8	5.1	217	4.8	13.8	61.0	13.6	6.9
Batı Karadeniz	108	6.2	8.5	59.5	18.4	7.5	102	4.0	22.1	56.5	12.1	5.3	210	5.0	15.9	57.8	14.9	6.3
Doğu Karadeniz	74	3.5	12.3	62.8	16.5	5.0	97	3.4	11.0	65.3	17.5	2.7	171	3.4	11.5	64.3	17.1	3.6
Kuzeydoğu Anadolu	115	4.0	20.6	57.7	9.9	7.8	118	4.4	14.3	68.2	12.6	0.4	233	4.2	17.5	62.9	11.3	4.1
Ortadoğu Anadolu	119	5.6	15.3	62.1	12.0	5.0	132	6.2	14.4	54.4	19.8	5.1	251	5.9	14.9	58.3	15.8	5.1
Güneydoğu Anadolu	144	4.7	24.2	58.1	8.8	4.3	134	2.3	16.1	66.0	13.1	2.5	278	3.5	20.3	61.9	10.8	3.4
TÜRKİYE GENELİ	**1138**	**3.8**	**15.2**	**57.7**	**14.2**	**9.1**	**1110**	**4.1**	**14.5**	**59.7**	**14.4**	**7.3**	**2248**	**3.9**	**14.9**	**58.7**	**14.3**	**8.2**

Tablo 7.2.4.1. 6-18 yaş çocuk ve gençlerde cinsiyete, yaş gruplarına göre vücut ağırlığı (kg), boy uzunluğu (cm) ve beden kütle indeksi (kg/m^2) ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) değerleri

Yaş grubu (yıl)	Vücut Ağırlığı (kg)									Boy Uzunluğu (cm)									Beden Kütle İndeksi (kg/m2)								
	Kent			Kır			Toplam			Kent			Kır			Toplam			Kent			Kır			Toplam		
	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S
Erkek																											
6-8	192	24.9	5.9	100	24.2	5.4	292	24.7	5.8	192	123.4	8.3	99	123.2	8.6	291	123.3	8.3	191	16.3	2.8	99	15.8	2.2	290	16.2	2.7
9-11	201	35.1	9.4	110	31.1	7.1	311	34.1	9.0	204	139.4	9.3	110	136.3	10.0	314	137.9	9.5	201	17.9	3.4	110	16.6	2.3	311	17.6	3.2
12-14	167	48.9	13.7	89	47.5	13.7	256	48.5	13.7	166	156.8	11.3	89	155.4	12.8	255	156.1	11.7	165	19.6	3.9	89	19.2	4.1	254	19.5	4.0
15-18	200	66.6	12.9	90	60.6	11.5	290	65	12.8	200	173.2	7.3	90	169.4	9.8	290	171.3	8.2	199	22.2	3.7	90	21.1	3.4	289	21.9	3.7
Kız																											
6-8	171	24.9	7.4	98	22.3	3.9	269	24.1	6.5	170	123.1	10.2	98	121.0	9.5	268	122.1	10.0	170	16.2	2.7	98	15.1	1.7	268	15.9	2.5
9-11	170	36.1	9.2	97	33.1	8.3	267	35.2	9.0	171	140.5	8.8	96	138.7	9.9	267	139.6	9.2	170	18.0	3.1	96	16.9	2.9	266	17.7	3.1
12-14	160	49.2	13.9	86	46.1	9.9	246	48.3	12.9	160	154.8	10.9	87	154.6	8.1	247	154.7	10.1	158	20.4	5.2	86	19.2	3.6	244	20.1	4.8
15-18	217	56.2	13.1	118	56.3	12.7	335	56.3	13.1	217	160.3	7.8	119	159.2	6.7	336	159.8	7.5	217	21.9	4.7	118	22.1	4.5	335	22.1	4.7

Tablo 7.2.4.2. 6-18 yaş çocuk ve gençlerde cinsiyete ve yaş gruplarına göre üst orta kol çevresi (cm) ve bel çevresi (cm) ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) değerleri

Yaş grubu (yıl)	Üst orta kol çevresi (cm)									Bel çevresi (cm)								
	Kent			Kır			Toplam			Kent			Kır			Toplam		
	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S
Erkek																		
6-8	195	18.4	2.8	99	17.7	2.2	294	18.2	2.6	195	56.3	8.7	99	55.6	5.9	294	56.2	8.1
9-11	204	20.6	3.4	110	19.3	2.5	314	20.3	3.3	204	63.2	8.6	109	60.2	6.6	313	62.4	8.3
12-14	167	23.6	4.0	87	22.7	3.9	254	23.4	4.0	168	71.5	10.8	87	69.3	11.0	255	70.9	10.9
15-18	195	27.6	4.2	90	26.3	3.5	285	27.2	4.1	198	78.7	10.1	90	75.8	10.1	288	78.0	10.2
Kız																		
6-8	169	18.2	2.7	98	17.6	2.3	267	18.0	2.6	170	55.3	6.9	98	53.8	4.2	268	54.8	6.2
9-11	170	21.3	3.2	97	20.0	3.0	267	20.9	3.2	172	63.0	8.4	97	59.9	6.9	269	62.0	8.1
12-14	158	23.4	3.5	87	22.8	3.7	245	23.2	3.5	161	69.7	10.2	87	65.9	7.9	248	68.6	9.8
15-18	216	25.2	3.6	118	25.5	3.7	334	25.4	3.6	224	72.2	10.5	120	74.3	13.7	344	73.2	11.6

Tablo 7.2. 4.3. 6-18 yaş çocuk ve gençlerde cinsiyete, yaş gruplarına göre üst orta kol çevresi (cm) ve bel çevresi (cm) ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) değerleri

Yaş grubu (yıl)	Kalça çevresi (cm)									Bel / kalça çevresi oranı								
	Kent			Kır			Toplam			Kent			Kır			Toplam		
	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S
Erkek																		
6-8	194	66.1	8.4	99	64.9	6.7	293	65.8	8.0	194	0.85	0.08	99	0.86	0.06	293	0.85	0.07
9-11	203	75.2	8.3	108	71.5	8.2	311	74.2	8.4	203	0.84	0.05	108	0.85	0.07	311	0.84	0.06
12-14	167	84.2	11.0	87	83.1	11.1	254	83.9	11.0	167	0.85	0.09	87	0.83	0.07	254	0.85	0.08
15-18	200	95.8	9.0	90	92.8	9.3	290	95.0	9.2	198	0.82	0.06	90	0.82	0.07	288	0.82	0.07
Kız																		
6-8	170	66.2	7.4	98	63.5	5.4	268	65.3	6.9	170	0.84	0.06	98	0.85	0.05	268	0.84	0.06
9-11	170	78.1	9.1	97	73.7	10.2	267	76.7	9.7	170	0.81	0.07	97	0.82	0.06	267	0.81	0.06
12-14	161	89.1	10.7	87	85.6	10.4	248	88.1	10.7	161	0.78	0.05	87	0.77	0.07	248	0.78	0.06
15-18	218	94.9	10.1	120	94.7	9.3	338	95.2	10.0	218	0.76	0.08	120	0.78	0.11	350	0.77	0.09

7.3. YETİŞKİN (19 ve üzeri) YAŞ GRUBU BİREYLERİN ANTROPOMETRİK ÖLÇÜMLERİ

Yetişkin (19 ve üzeri) yaş grubu bireylerin vücut ağırlığı, boy uzunluğu, üst orta kol çevresi (ÜOKÇ), bel ve kalça çevresi, beden kütle indeksi [BKİ (kg/m2): Vücut ağırlığı (kg) / Boy uzunluğu (m^2)], bel /kalça çevresi ile bel çevresi/boy uzunluğu oranları cinsiyete (Erkek: K; Kadın: K), yaş grubuna (19-30, 31-50, 51-64, 65 yaş ve üzeri, 19-64 ve 19 yaş ve üzeri Türkiye geneli olarak), yerleşim yerine (kent, kır) ve NUTS bölgelerine (12 bölge) göre değerlendirilmiştir. Tüm ölçümlerin aritmetik ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) değerleri ile ölçümlerin uluslararası önerilen kesişim değerlerine (cut-off points) göre dağılımları verilmiştir.

Beden Kütle İndeksi: Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından önerilen BKİ kesişim değerlerine göre değerlendirme yapılmıştır (Tablo 7.3, WHO, 1995a; WHO, 2010).

Tablo 7.3. Beden kütle indeksi (BKİ) sınıflaması ve kesişim noktaları (WHO)

Sınıflama	**BKİ (kg/m^2)**	
	Temel kesişim noktaları	**Geliştirilmiş kesişim noktaları**
Zayıf (düşük ağırlıklı)	**< 18.50**	**< 18.50**
Ağır düzeyde zayıflık	< 16.00	< 16.00
Orta düzeyde zayıflık	16.00 -16.99	16.00 - 16.99
Hafif düzeyde zayıflık	17.00 - 18.49	17.00 - 18.49
Normal	**18.50 – 24.99**	**18.50 – 22.99**
		23.00 – 24.99
Toplu, hafif şişman	**≥ 25.00**	**≥ 25.00**
Şişmanlık öncesi	25.00 – 29.99	25.00 – 27.49
		27.50 – 29.99
Şişman	**≥ 30.00**	**≥ 30.00**
Şişman I. derece	30.00 -34.99	30.00 -32.49
		32.50 – 34.99
Şişman II. derece	35.00-39.99	35.00 - 37.49
		37.50 – 39.99
Şişman III. derece	≥ 40.00	≥ 40.00

Kaynak: *Global Database on BMI, WHO.* (www.who.int)

Bel Çevresi: Bel çevresi abdominal obezitenin, vücutta yağın bölgesel dağılımının önemli bir göstergesi olup, diyete bağlı kronik hastalıklar için risk tanımlayıcıdır. WHO tarafından bel çevresi değerlerinin erkeklerde <94 cm ve kadınlarda <80 cm olması önerilmektedir. Erkeklerde 94-102 cm ve kadınlarda 80-88 cm arasında olmasının önlem alınmasının gerekliliğinin/risk olduğunun, erkeklerde ≥102 cm ve kadınlarda ≥88 cm olması ise yüksek risk olduğunun göstergesi olarak kabul edilmektedir (WHO, 2011).

Bel Çevresi/Boy Uzunluğu Oranı: Bel çevresi/boy uzunluğu oranı 5 yaş üzeri çocuk ve gençler ile yetişkin bireylerde kullanılan bir değerlendirmedir. Oran 0.5'in üzerinde ve 0.4'ün altında olduğunda risk oluşturmaktadır ve dikkatli olmayı gerektirmektedir. Değerin 0.6 üzerinde olması ise eyleme geçilmesinin gerekliliğini ve kronik hastalıkların riskinin arttığını göstermektedir (Ashwell, 2005).

7.3.1. Vücut Ağırlığı

Yetişkin bireylerin vücut ağırlığı ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) değerleri Tablo 7.3.1'de yaş gruplarına, cinsiyete ve yerleşim yerine, Tablo 7.3.2'de ise cinsiyete, yerleşim yerine, NUTS bölgelerine ve eğitim durumuna göre verilmiştir.

Cinsiyet ve yerleşim yeri: Toplam 7569 yetişkin bireyin (Erkek: 2938, %38.8, kent:1815, kır: 1123; **Kadın: 4631, %61.2, kent: 3038, kır: 1593) vücut ağırlığı** ölçülmüştür (Tablo 7.3.1 ve Tablo 7.3.2).

Türkiye genelinde erkeklerde ortalama (±S) vücut ağırlığı 77.2±13.9 kg (kent: 77.9±13.7, kır: 75.5±14.0 kg), kadınlarda ise 70.9±15.5 kg'dır (kent: 71.1±15.3, kır: 70.3±15.8 kg) (Tablo 7.3.1 ve Tablo 7.3.2). Vücut ağırlığı ortalama değerleri hem erkeklerde hem de kadınlarda kırsal yerleşimde yaşayanlarda kentlere kıyasla daha düşük değerlerdedir.

Her iki cinsiyette de yaş grubu büyüdükçe vücut ağırlığı ortalamasının arttığı, ancak 65 yaş ve üzerinde ise düşme gösterdiği saptanmıştır (Tablo 7.3.1). Ortalama vücut ağırlığının en fazla olduğu yaş grupları sırasıyla erkeklerde 31-50 (kent: 80.7 kg, kır:

78.0 kg), kadınlarda ise 51-64 (kent:78.6 kg, kır:75.5 kg) yaş grubudur. Ortalama vücut ağırlığının en düşük olduğu yaş grubu ise hem erkeklerde (kent: 73.7, kır: 71.9 kg), hem de kadınlarda (kent: 62.4, kır: 59.9 kg) 19-30 yaş grubudur (Tablo 7.3.1).

Yaşlı (65 yaş ve üzeri) bireylerde vücut ağırlığı ortalaması kentlerde yaşayan kadınlar hariç, 19-64 yaş grubunun ortalama değerinden daha düşüktür. Altmışbeş ve üzeri yaş grubunda vücut ağırlığı ortalaması erkeklerde (kent: 75.9 kg, kır: 72.5 kg) ve kadınlarda (kent: 72.1 kg, kır: 66.7 kg) kırsal yerleşimde kentlerden daha düşüktür (Tablo 7.3.1).

NUTS bölgeleri: Vücut ağırlığında NUTS bölgelerine ve yaş gruplarına göre de önemli farklılıkların olduğu görülmektedir. Tablo 7.3.2'de daha önce de belirtildiği gibi Türkiye genelinde vücut ağırlığı ortalamaları 19 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 77.2 kg, kadınlarda ise 70.9 kg'dır. Vücut ağırlığı ortalamasının erkeklerde en fazla olduğu bölgeler İstanbul (80.0 kg), Akdeniz (78.5 kg), Orta Anadolu (78.1 kg) ve Doğu Karadeniz (78.0 kg), en düşük olduğu bölgeler ise Güneydoğu Anadolu (74.1 kg) ve Kuzeydoğu Anadolu'dur (74.8 kg). Tüm bölgelerde erkeklerde vücut ağırlığı ortalama değerleri 74.1-80.0 kg arasında dağılım göstermektedir. Kadınlarda bölgesel farklılığa bakıldığında vücut ağırlığı ortalamasının en fazla olduğu bölgeler Orta Anadolu (73.0 kg), Batı Anadolu (71.9 kg), İstanbul (71.3 kg) ve Ege (%71.3), en düşük olduğu bölgeler ise Güneydoğu Anadolu (67.9 kg) ve Ortadoğu Anadolu'dur (68.8 kg). Tüm bölgelerde kadınlarda vücut ağırlığı ortalamaları 67.9-73.0 kg arasında dağılım göstermektedir.

Eğitim durumu: Genellikle vücut ağırlığı ortalaması erkeklerde eğitim düzeyi attıkça artarken, kadınlarda ise azalmaktadır. Vücut ağırlığı ortalaması okuryazar olmayan erkeklerde 71.4 kg, ilkokul bitirmemişlerde 76.5 kg iken, lise ve üzeri eğitimi olanlarda ortalama 79.1 kg'a yükselmektedir. Kadınlarda ise okuryazar olmayanlarda 73.0 kg olan vücut ağırlığı ortalama değeri lise ve üzeri eğitim alanlarda 65.1 kg'a düşmektedir. Eğitim düzeyinin erkeklerin aksine kadınlarda vücut ağırlığının denetiminde etkili olduğu görülmektedir.

7.3.2. Boy Uzunluğu

Yetişkin bireylerin boy uzunluğu ortalama (±S) değerleri Tablo 7.3.1 ve Tablo 7.3.2'de görülmektedir.

Cinsiyet ve yerleşim yeri: Toplam 7492 yetişkin bireyin **(Erkek: 2930, %39.1, kent:1808, kır: 1122; Kadın: 4562, %60.9, kent: 3007, kır: 1555) boy uzunluğu** ölçülmüştür. Erkeklerde ortalama boy uzunluğu 170.9±7.4 cm (kent: 171.6±7.5, kır: 169.1±7.1 cm), kadınlarda ise 156.8±6.5 cm'dir (kent: 157.4±6.5, kır: 155.2±6.4 cm) (Tablo 7.3.2).

Yerleşim yerine göre irdelendiğinde genelde hem erkekler hem de kadınlar çok az fark olsa da kentsel yerleşim yerlerinde kırsala kıyasla daha uzun boyludur (Tablo 7.3.2).

NUTS bölgeleri: Tablo 7.3.2'de tüm yaş gruplarında boy uzunluğu ortalama değerlerinde NUTS bölgelerine göre çok az farklılıkların olduğu görülmektedir. Genellikle değerler benzer kabul edilebilir. Erkeklerde 169.6-173.9 cm ve kadınlarda 155.5-158.2 cm arasında dağılımın olduğu görülmektedir.

Yaşlı (65 yaş ve üzeri) bireylerde kentsel (E:165.0 cm, K:152.3 cm) ve kırsal yerleşim yerlerinde (E: 164.4 cm, K: 151.7 cm) boy uzunluğu ortalaması, 19-64 yaş grubunun ortalama değerinden hem kentlerde (E:172.1 cm, K:158.0 cm) hem de kırsalda (E:170.0 cm, K:156.0 cm) daha düşüktür. Yaşlılarda boy uzunluğunda kısalmanın olduğu bilinen bir gerçektir.

7.3.3. Beden Kütle İndeksi

Vücut ağırlığı ve boy uzunluğu ölçülen yetişkin bireylerin beden kütle indeksi (BKİ) değerleri hesaplanmıştır.

BKİ Ortalama Değerleri

Tablo 7.3.1 ve Tablo 7.3.2'de bireylerin (n: 7471; E:2926, K:4545) BKİ ortalama değerleri görülmektedir. Tablo 7.3.1'de cinsiyete, yaş gruplarına ve yerleşim yerine göre BKİ ortalama değerleri verilmiştir.

Yaş ve cinsiyet: Tüm yaş grubu bireylerin (19 ve üzeri yaş) BKİ ortalaması erkeklerde 26.4±4.5 kg /m^2, kadınlarda ise 28.9±6.4 kg/m^2 bulunmuştur. Her iki cinsiyet grubunda da BKİ ortalama değerleri WHO sınıflamasına göre hafif şişmanlık (BKİ: 25.0-29.9 kg/m^2) düzeyindedir.

Yerleşim yeri: Kentlerde ve kırsal yerleşim yerlerinde 19-30, 31-50 ve 51-64 yaş gruplarına göre BKİ ortalama değerleri irdelendiğinde yaş grupları arttıkça BKİ değerlerinin de arttığı görülmektedir (Tablo 7.3.1). 19-30 yaş ve 65 yaş ve üzeri yaş grubundaki kentte yaşayan bireylerin BKİ değerleri sırasıyla erkeklerde 24.4 ve 27.9 kg/m^2, kadınlarda ise 24.5 ve 31.2 kg/m^2, kırsalda ise BKİ değerleri sırasıyla erkeklerde 24.2 ve 26.8 kg/m^2, kadınlarda ise 23.9 ve 29.1 kg/m^2 değerleri arasındadır.

Eğitim durumu: Yerleşim yerlerine göre BKİ ortalama değerleri cinsiyete göre irdelendiğinde kadınlarda eğitim durumu yükseldikçe BKİ değerlerinde düşme olduğu, erkeklerde ise değişikliğin olmadığı görülmektedir. Kadınlarda okuryazar olmayanlarda BKİ değeri 31.0 kg/m^2 iken, lise ve üzeri eğitimi olanlarda ise 25.3 kg/m^2'ye düşmektedir (Tablo 7.3.2).

BKİ Sınıflamasına Göre Durum

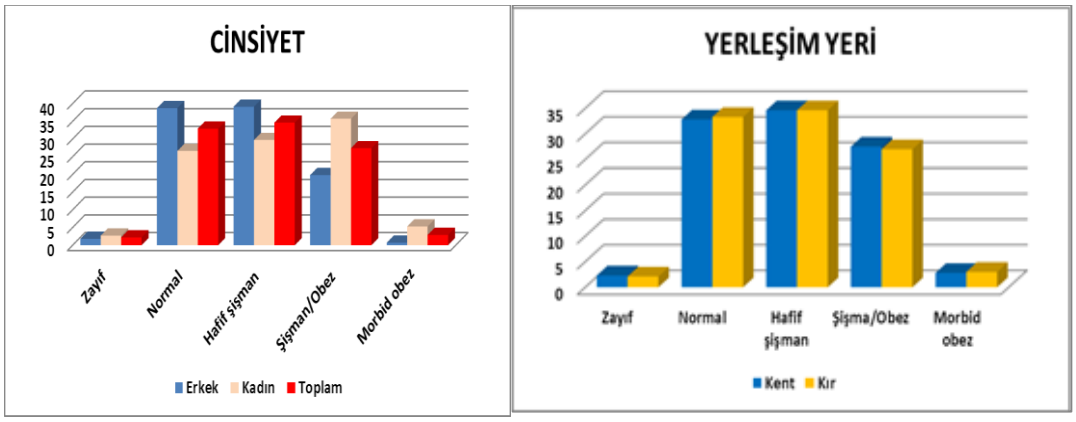
Tablo 7.3.3'de bireylerin WHO sınıflamasına göre BKİ'leri değerlendirilmiştir. WHO BKİ değerlerine göre; zayıf:<18.5 kg/m^2; normal:18.5-24.9 kg/m^2; hafif şişman/kilolu: 25.0-29.9 kg/m^2, şişman (obez): 30-39.9 kg/m^2 ve morbid obez: ≥40.0 kg/m^2 olarak sınıflamasını önermektedir (Tablo 7.3) (WHO, 1995a; WHO, 2010).

Cinsiyet: Türkiye genelinde obezite (BKİ:≥30 kg/m^2) ve kilolu olma/hafif şişmanlık (BKİ: 25.0-29.9 kg/m^2) görülme sıklığı sırasıyla, erkek bireylerde %20.5 ve %39.1 (BKİ:>25 kg/m^2; toplam %59.6), kadınlarda ise %41.0 ve %29.7 (BKİ:>25 kg/m^2: %70.7) olarak saptanmıştır. Tüm yetişkin bireylerde obezite görülme sıklığı %30.3, hafif şişmanlık görülme sıklığı ise %34.6'dır.

Morbid obezite görülme sıklığı ise %2.9'dur (E:%0.7, K%:5.3). En fazla 51-64 yaş grubunda (%5.2), kırsal kesimde (%3.0), Orta Anadolu Bölgesinde (%4.5) ve okur yazar olmayan (%6.3) bireylerde saptanmıştır (Tablo 7.3.3; Şekil 7.3.3.1).

Türkiye genelinde zayıf (BKİ: <18.5 kg/m^2) olan bireylerin yüzdesi ise (toplam: %2.2, E:%1.8, K:%2.7) düşüktür. Bu değer Birleşmiş Milletler Gıda Tarım Örgütü (FAO) tarafından da belirtildiği gibi ülkemizde kronik enerji yetersizliğinin olmadığının bir göstergesidir.

Ülkemizde yetişkin bireylerin sadece erkeklerde %38.6'sı, kadınların ise %26.6'sı normal BKİ değerlerine sahiptir. BKİ sınıflamasına göre yetişkin bireylerde hafif şişmanlık ve şişmanlık sorununun çok önemli boyutlarda olduğu görülmektedir.

Şekil 7.3.3.1. Yetişkin bireylerde (19 yaş ve üzeri) cinsiyete ve yerleşim yerine göre BKİ (%)

Yaş grupları: Erkek ve kadınlarda obezite görülme sıklığı 19-30 yaş grubunda en düşük oranda (E:%7.7, K:%13.8) bulunmuştur. Obezitenin en fazla görüldüğü yaş

grubu ise erkeklerde 51-64 (%30.7) ve 65 ve üzeri (%25.8) yaş grupları, kadınlarda ise 51-64 (%64.4) ve 65 ve üzeri (%53.5) yaş gruplarıdır.

Hafif şişmanlığın görülme sıklığı tüm yaş gruplarında önemli boyutlardadır. Tüm bireylerde %34.6 (E:%39.1, K:%29.7) oranında hafif şişmanlık saptanmıştır. Hafif şişmanlık sorununun obezite sınırına gelmeden önce etkin politikalarla önlenmesi gerekmektedir.

Yerleşim yeri: Obezite kentlerde (E:%20.9, K:%40.4), kırsal (E:%19.1, K:%42.9) yerleşimde yaşayanlara göre daha fazla oranda görülmektedir (Şekil 7.3.3.1).

NUTS bölgeleri: Erkeklerde obezitenin en fazla görüldüğü bölgeler İstanbul (%25.6) ve Akdeniz (%23.5), kadınlarda Doğu Karadeniz (%46.4), Orta Anadolu (%45.8), Ege (%43.7) ve Batı Anadolu'dur (%43.0). Obezitenin daha az oranda görüldüğü bölgeler ise erkekler için Ortadoğu Anadolu (%11.1), Güneydoğu Anadolu (%12.6) ve Kuzeydoğu Anadolu (%15.3), kadınlar için ise Ortadoğu Anadolu (%31.5) ve Kuzeydoğu Anadolu (%34.0) bölgeleridir (Tablo 7.3.3) .

Eğitim durumu: Kadınlarda eğitim düzeyi yükseldikçe obezite ve hafif şişmanlık görülme sıklığı düşmektedir. Obezite görülme sıklığı okuryazar olmayan kadınlarda %54.2, ilkokul bitirmemiş bireylerde %48.2 iken, lise ve üzeri eğitimi olanlarda %18.2 olarak saptanmıştır. Erkeklerde ise okuryazar olmayanlarda obezite görülme sıklığı %18.3, lise ve üzeri eğitimi olanlarda ise %19.7 bulunmuştur. Eğitim durumunun etkisinin kadınlarda daha etkin olduğu görülmektedir.

Tablo 7.3.1. Yetişkin (19 yaş ve üzeri) bireylerin yerleşim yerine göre vücut ağırlığı, boy uzunluğu ve beden kütle indeksi (BKİ) ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) değerleri

Yaş (yıl)	Vücut Ağırlığı (kg)						Boy Uzunluğu (cm)						BKİ (kg/m^2)					
	Kent			Kır			Kent			Kır			Kent			Kır		
	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S
ERKEK																		
19-30	492	73.7	12.5	192	71.9	12.1	492	173.7	7.3	194	172.0	6.4	492	24.4	3.8	192	24.2	3.7
31-50	698	80.7	14.3	361	78.0	13.8	695	172.2	7.0	360	170.1	6.7	695	27.2	4.4	359	26.9	4.6
51-64	391	79.4	13.2	296	77.1	14.2	386	168.6	6.8	294	167.2	6.5	386	27.8	4.2	294	27.6	4.9
65ve üzeri	234	75.9	12.1	274	72.5	15.3	235	165.0	6.1	274	164.4	7.1	234	27.9	4.0	274	26.8	5.3
Toplam 19-64	1581	78.0	13.9	849	76.0	13.7	1573	172.1	7.3	848	170.0	6.8	1573	26.3	4.4	845	26.3	4.6
TÜRKİYE GENELİ	**1815**	**77.9**	**13.7**	**1123**	**75.5**	**14.0**	**1808**	**171.6**	**7.5**	**1122**	**169.1**	**7.1**	**1807**	**26.4**	**4.4**	**1119**	**26.4**	**4.7**
KADIN																		
19-30	670	62.4	13.1	225	59.9	11.9	669	159.8	5.8	224	158.3	5.6	665	24.5	5.2	223	23.9	4.6
31-50	1272	72.7	14.8	522	74.7	16.2	1264	158.0	6.2	519	156.3	5.9	1261	29.2	6.0	516	30.5	6.3
51-64	666	78.6	14.6	448	75.5	14.0	662	155.4	6.0	439	153.6	5.9	659	32.6	6.1	439	32.0	5.5
65ve üzeri	430	72.1	14.1	398	66.7	15.0	412	152.3	5.9	373	151.7	6.6	409	31.2	5.7	371	29.1	5.5
Toplam 19-64	2608	70.9	15.5	1195	71.2	15.9	2595	158.0	6.2	1182	156.0	6.1	2587	28.5	6.5	1178	29.3	6.5
TÜRKİYE GENELİ	**3038**	**71.1**	**15.3**	**1593**	**70.3**	**15.8**	**3007**	**157.4**	**6.5**	**1555**	**155.2**	**6.4**	**2996**	**28.8**	**6.5**	**1549**	**29.3**	**6.3**

Tablo 7.3.2. Yetişkin (19 yaş ve üzeri) bireylerin bölgelere göre vücut ağırlığı, boy uzunluğu ve beden kütle indeksi (BKİ) ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) değerleri

Özellikler	Vücut Ağırlığı (kg)						Boy Uzunluğu (cm)						BKİ (kg/m^2)					
	Erkek			Kadın			Erkek			Kadın			Erkek			Kadın		
	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S
Yerleşim yeri																		
Kent	1815	77.9	13.7	3038	71.1	15.3	1808	171.6	7.5	3007	157.4	6.5	1807	26.4	4.4	2996	28.8	6.5
Kır	1123	75.5	14.0	1593	70.3	15.8	1122	169.1	7.1	1555	155.2	6.4	1119	26.4	4.7	1549	29.3	6.3
NUTS 12 bölge																		
İstanbul	242	80.0	13.7	572	71.3	15.7	241	172.1	8.0	565	158.2	6.8	241	27.1	4.6	564	28.6	6.6
Batı Marmara	228	77.7	13.7	419	71.2	15.7	225	170.0	6.9	407	156.6	6.5	225	26.9	4.2	407	29.2	6.3
Ege	337	76.6	13.5	413	71.3	15.4	337	169.8	7.3	404	156.0	6.3	337	26.5	4.5	404	29.4	6.3
Doğu Marmara	227	76.4	14.8	328	69.9	14.4	227	171.5	7.2	327	156.8	6.6	227	25.9	4.7	325	28.5	6.0
Batı Anadolu	201	75.5	13.4	337	71.9	15.6	199	170.2	7.2	331	156.9	6.2	199	26.0	4.0	331	29.3	6.6
Akdeniz	247	78.5	12.8	358	71.2	16.0	245	169.9	7.1	353	156.6	6.4	245	27.1	4.3	352	29.1	6.3
Orta Anadolu	283	78.1	15.2	449	73.0	15.7	282	171.7	7.3	445	156.5	6.6	282	26.5	5.0	443	29.9	6.8
Batı Karadeniz	342	75.8	13.8	412	70.9	15.7	342	169.6	7.3	408	155.5	6.3	342	26.4	4.5	408	29.5	6.8
Doğu Karadeniz	246	78.0	14.7	353	70.9	14.8	245	170.2	7.0	344	155.7	6.5	245	26.9	4.9	342	29.4	6.1
Kuzeydoğu Anadolu	211	74.8	13.6	328	68.9	14.4	212	170.7	7.6	327	156.7	6.3	210	25.6	4.3	325	28.1	5.9
Ortadoğu Anadolu	196	76.2	12.9	390	68.8	15.4	195	173.9	6.4	385	157.8	6.6	195	25.2	4.1	381	27.7	6.3
Güneydoğu Anadolu	178	74.1	13.7	272	67.9	14.6	180	171.6	7.0	266	156.2	6.0	178	25.1	4.4	263	28.0	6.1
Eğitim durumu*																		
Okuryazar değil	246	71.4	13.9	1324	73.0	15.5	247	165.2	7.0	1282	153.7	6.3	245	26.1	4.6	1275	31.0	6.2
İlkokul bitirmemiş	264	76.5	15.0	452	71.9	15.3	264	169.2	6.9	443	156.2	6.6	264	26.7	4.8	442	29.6	6.3
İlköğretim 1. kademe	1355	76.9	13.6	2017	72.5	15.0	1351	169.5	7.1	2000	156.8	6.0	1349	26.8	4.6	1994	29.6	6.1
İlköğretim 2. kademe	151	74.4	14.4	110	65.9	13.8	151	172.0	7.1	109	157.8	5.6	151	25.1	4.6	109	26.6	5.9
Lise ve üzeri	897	79.1	13.5	690	65.1	15.3	892	173.7	7.1	690	160.6	6.0	892	26.2	4.2	687	25.3	6.0
TÜRKİYE GENELİ	**2938**	**77.2**	**13.9**	**4631**	**70.9**	**15.5**	**2930**	**170.9**	**7.4**	**4562**	**156.8**	**6.5**	**2926**	**26.4**	**4.5**	**4545**	**28.9**	**6.4**

**Veri eksikliğine bağlı olarak toplam sayı farklıdır.*

Tablo 7.3.3. Yetişkin (19 yaş ve üzeri) bireylerin beden kütle indeksi sınıflamasına göre dağılımı (%)

Özellikler	Beden Kütle İndeksi (BKİ) (kg/m^2)																	
	Erkek						Kadın						Toplam					
	Sayı	<18.5 Zayıf	18.5-24.9 Normal	25.0-29.9 Kilolu	30.0-39.9 Obez	≥40.0 Morbid obez	Sayı	<18.5 Zayıf	18.5-24.9 Normal	25.0-29.9 Kilolu	30.0-39.9 Obez	≥40.0 Morbid obez	Sayı	<18.5 Zayıf	18.5-24.9 Normal	25.0-29.9 Kilolu	30.0-39.9 Obez	≥40.0 Morbid obez
Yaş (yıl)																		
19-30	684	2.8	59.0	30.5	7.6	0.1	888	8.1	56.0	22.2	12.6	1.2	1572	5.1	57.7	26.9	9.7	0.5
31-50	1054	1.0	31.6	43.1	23.2	1.1	1778	1.3	22.2	34.5	36.3	5.8	2832	1.2	27.1	38.9	29.5	3.3
51-64	680	1.7	26.2	41.4	30.2	0.5	1099	0.2	7.0	28.3	54.6	9.8	1779	**0.9**	**16.4**	**34.8**	**42.6**	**5.2**
65ve üzeri	508	1.8	27.4	46.0	24.7	1.1	780	1.1	15.0	30.4	49.1	4.4	1288	1.4	20.7	37.4	37.6	2.8
Toplam 19-64	2418	1.8	39.8	38.5	19.3	0.6	3765	3.0	28.3	29.6	33.8	5.4	6183	2.3	34.4	34.3	26.1	2.9
Yerleşim yeri																		
Kent	1807	1.6	38.2	39.3	20.4	0.5	2996	3.0	27.0	29.6	35.1	5.3	4803	2.3	32.8	34.6	27.5	2.8
Kır	**1119**	**2.3**	**40.0**	**38.6**	**18.1**	**1.0**	**1549**	**1.9**	**25.3**	**29.9**	**37.6**	**5.3**	**2668**	**2.1**	**33.3**	**34.6**	**27.0**	**3.0**
NUTS 12 bölge																		
İstanbul	241	0.3	33.7	40.4	24.6	1.0	564	2.5	29.4	28.3	34.7	5.2	805	1.4	31.4	34.1	29.8	3.2
Batı Marmara	225	1.4	34.2	43.5	20.6	0.3	407	2.1	24.6	32.4	35.1	5.9	632	1.8	29.5	38.1	27.7	3.0
Ege	337	1.1	36.5	42.6	19.3	0.5	404	2.0	25.6	28.9	37.6	6.1	741	1.5	31.5	36.4	27.6	3.0
Doğu Marmara	227	2.6	43.4	32.5	21.3	0.2	325	4.0	24.5	35.4	32.8	3.4	552	3.3	34.9	33.8	26.4	1.6
Batı Anadolu	199	3.2	36.7	43.0	16.5	0.6	331	2.3	26.9	27.7	37.6	5.4	530	2.8	32.0	35.2	27.1	3.0
Akdeniz	244	1.4	35.8	39.3	23.1	0.4	352	4.1	21.9	30.3	37.9	5.7	597	2.7	29.3	35.1	30.1	2.9
Orta Anadolu	282	3.0	38.4	37.7	19.4	1.5	443	1.5	24.6	28.0	38.1	7.7	725	2.3	31.8	33.1	28.4	4.5
Batı Karadeniz	342	2.1	37.0	41.5	19.1	0.3	408	2.9	24.5	27.3	38.7	6.6	750	2.5	31.3	35.0	28.1	3.2
Doğu Karadeniz	245	2.0	35.7	40.0	20.5	1.8	342	0.7	26.4	26.5	40.5	5.9	587	1.4	31.5	33.9	29.5	3.6
Kuzeydoğu Anadolu	210	1.3	47.8	35.6	15.3	0.0	325	1.7	29.4	34.8	30.4	3.6	535	1.5	39.8	35.3	21.9	1.6
Ortadoğu Anadolu	195	1.7	51.0	36.2	11.1	0.0	381	3.4	33.1	32.1	27.3	4.2	576	2.5	42.7	34.3	18.6	1.9
Güneydoğu Anadolu	178	3.7	51.7	32.0	11.4	1.2	263	3.7	30.9	30.4	32.2	2.8	441	3.7	42.1	31.3	21.0	1.9
Eğitim durumu?																		
Okuryazar değil	245	4.1	38.2	39.4	18.3	0.0	1275	1.0	14.4	30.3	46.4	7.8	1520	1.6	19.0	32.1	41.0	6.3
İlkokul bitirmemiş	264	3.6	37.8	33.5	24.8	0.3	441	1.6	22.0	28.2	42.7	5.5	705	2.6	30.1	30.7	33.7	2.9
İlköğretim 1. kademe	1349	1.0	35.8	42.1	19.9	1.2	1993	1.3	22.3	32.5	38.7	5.3	3342	1.1	29.4	37.4	28.9	3.2
İlköğretim 2. kademe	151	5.3	48.9	30.6	14.9	0.2	109	2.1	44.2	26.7	23.4	3.5	260	4.4	47.6	29.5	17.4	1.2
Lise ve üzeri	892	1.4	40.4	38.5	19.5	0.2	687	8.5	49.1	24.2	15.5	2.7	1579	3.8	43.4	33.6	18.1	1.0
TÜRKİYE GENELİ	**2926**	**1.8**	**38.6**	**39.1**	**19.8**	**0.7**	**4545**	**2.7**	**26.6**	**29.7**	**35.7**	**5.3**	**7471**	**2.2**	**32.9**	**34.6**	**27.4**	**2.9**

**Veri eksikliğine bağlı olarak toplam sayı farklıdır.*

7.3.4. Bel Çevresi

Bel çevresi ölçümünün erkeklerde <94 cm ve kadınlarda <80 cm olması önerilmektedir. Bel çevresinin erkeklerde 94-102 cm ve kadınlarda 80-88 cm arasında olması önlem alınmasının gerekliliğinin ve kronik hastalık riskinin olduğunun, erkeklerde ≥102 cm ve kadınlarda ≥88 cm olması ise yüksek risk olduğunun göstergesi olarak kabul edilmektedir (WHO, 2011).

Bel Çevresi Gruplamasına Göre Değerlendirme

Toplam 2929 erkek ve 4670 kadında bel çevresi ölçümü yapılmıştır.

Türkiye genelinde erkeklerin %51.3'ünün bel çevresi <94 cm'nin, kadınlarda ise %26.6'sının <80 cm'nin altında ve normal değerlerdedir. Buna karşın erkeklerde %24.8'inin (>102 cm), kadınlarda %53.9'unun (>88 cm) bel çevresi değerleri kronik hastalıklar açısından yüksek risk taşıdıklarını göstermektedir (Tablo 7.3.4).

Yaş grupları: Tablo 7.3.4'de görüldüğü gibi erkeklerde bel çevresi <94 cm olanların oranı 19-30 yaş grubunda %76.8, 31-50 yaş grubunda %44.2, 51-64 yaş grubunda %33.3 ve 65 yaş üzerinde ise %35.2'dir. Görüldüğü gibi bel çevresi yaşla birlikte artmakta, böylece kronik hastalıkların görülme riski de artmaktadır. Bel çevresi değerinin >102 cm olan erkeklerin oranının 51-64 ve 65 yaş ve üzeri yaş grubunda sırasıyla %40.7 ve %39.3 olduğu görülmektedir. Bu durum yaşla birlikte erkeklerde diyete bağlı kronik hastalıkların riskinde artışın olduğunu göstermektedir.

Kadınlarda ise bel çevresi <80 cm olanların oranı 19-30 yaş grubunda %60.5, 31-50 yaş grubunda %22.2'dir. Yaşları 51-64 (%6.7) ve 65 yaş ve üzerinde (%8.0) ise çok düşük oranda kadının bel çevresi normal sınırlardadır. Bel çevresi yaşla birlikte önemli düzeyde artmaktadır. Bel çevresi >88 cm olanların 51-64 ve 65 yaş ve üzerinde sırasıyla %82.7 ve %79.2 olduğu görülmektedir. Bu değerler kadınlarda abdominal obezitenin önemini vurgulamaktadır.

Yerleşim yeri: Erkeklerde yerleşim yeri ile kentsel veya kırsal olsun bel çevresi 94-102 cm ve >102 cm olanların değerinin çok fazla değişmediği saptanmıştır. Kadınlarda kırsalda yaşayanlarda (kent:%52.5, kır:%58.1) bel çevresi >88 cm üzerinde olanların oranı daha fazladır.

NUTS bölgeleri: Erkeklerde bel çevresinin >102 cm üzerinde en yüksek oranda görüldüğü bölgeler sırasıyla Doğu Karadeniz (%29.3), İstanbul ve Akdeniz (sırasıyla, %27.7 ve %27.7), Orta Anadolu (%27.6) ve en düşük oranda görüldüğü bölge ise %14.7 ile Kuzeydoğu Anadolu'dur. Kadınlarda ise tüm bölgelerde %45.0 (en düşük Güneydoğu Anadolu) ile %61.1 (en yüksek Ege) arasında değişen oranlarda bel çevresi değeri >88 cm üzerindedir (Tablo 7.3.4).

Eğitim durumu: Eğitim düzeyi arttıkça bel çevresi değeri azalmaktadır. Lise ve üzeri eğitim düzeyi olan erkeklerde normal bel çevresine sahip olanlar %54.3, kadınlarda ise %51.1'dir. Buna karşın okuryazar olmayan kadınlarda normal bel çevresi olanların oranı %12.2, ilkokul bitirmemiş olanlarda ise %22.6'dır (Tablo 7.3.4).

Bel Çevresi Ortalama Değerleri

Yaş grupları: Erkeklerde ve kadınlarda yaşla birlikte bel çevresi ortalama değerlerinin arttığı ve kırsalda değerlerin daha düşük olduğu saptanmıştır (Tablo 7.3.5). Erkeklerde ve kadınlarda en düşük bel çevresi ortalama değerleri 19-30 yaş grubunda saptanmıştır.

Yerleşim yeri: Yaş gruplarına göre bel çevresi ortalama değerleri kentlerde erkeklerde 86.2-100.4 cm, kadınlarda 78.5-100.2 cm, kırsalda erkeklerde 85.6-97.0 cm ve kadınlarda 77.0-98.3 cm olarak saptanmıştır (Tablo 7.3.5).

Tablo 7.3.6'da verildiği gibi tüm bireylerde bel çevresi ortalama değerlerine bakıldığında erkeklerde 93.1±12.7 cm (kent: 93.3, kır: 92.7 cm) ve kadınlarda 90.1±15.2 cm'dir (kent: 89.8, kır: 91.1 cm). Bel çevresi genel ortalamaları erkeklerde

normal değer olarak önerilen <94 cm'nin altında, kadınlarda ise yüksek risk taşıyan >88 cm değerinin üzerindedir.

NUTS bölgeleri: Bel çevresi ortalama değerlerinin en yüksek olduğu bölgeler erkekler için İstanbul (95.5 cm) ve Batı Marmara (94.7 cm), kadınlar için ise Ege (92.5 cm) ve Orta Anadolu (92.3 cm) bölgeleridir. Bel çevresinin en düşük olarak belirlendiği bölge ise erkeklerde Kuzeydoğu Anadolu (89.0 cm), kadınlarda Güneydoğu Anadolu (87.0 cm), Kuzeydoğu Anadolu (87.4 cm) ve Ortadoğu Anadolu (87.4 cm) bölgeleridir.

Eğitim durumu: Kadınlarda eğitim düzeyi arttıkça bel çevresi ortalama değerleri düşmektedir. Okuryazar olmayanlarda 96.6 cm olan bel çevresi ortalaması, lise ve üzeri eğitim düzeyindeki kadınlarda 81.5 cm'ye düşmektedir. Erkeklerde ise eğitim düzeyi ile bel çevresi ortalamasında belirgin bir farklılık görülmemektedir.

7.3.5. Kalça Çevresi

Toplam 2928 erkek ve 4668 kadında kalça çevresi ölçümü yapılmıştır (Tablo 7.3.5 ve Tablo 7.3.6).

Yerleşim yeri: Kentlerde yaşayan erkeklerde kalça çevresi değerleri 100.5-103.5 cm ve kadınlarda 100.2-113.5 cm, kırsalda ise erkeklerde 99.0-102.1 cm ve kadınlarda 98.3-112.1 cm arasında saptanmıştır. Ortalama kalça çevresi değerleri tüm yaş grubu erkeklerde 102.0±9.0 cm (kent: 102.4, kır: 101.1 cm) ve kadınlarda 107.5±12.8 cm (kent: 107.5, kır: 107.3 cm) bulunmuştur. Her iki cinsiyette de bel çevresi ortalama değerleri kentlerde kırsala kıyasla daha fazladır.

Eğitim durumu: Kadınlarda eğitim düzeyi arttıkça kalça çevresi ortalama değerleri azalmaktadır. Okuryazar olmayanlarda 110.4 cm olan ortalama kalça çevresi, lise ve üzeri eğitim düzeyindeki kadınlarda 101.9 cm'ye düşmektedir. Erkeklerde ise eğitim düzeyi ile kalça çevresi ortalamasında belirgin bir farklılık yoktur.

7.3.6. Bel /Kalça Çevresi Oranı

WHO tarafından bel/kalça çevresi oranının erkeklerde <0.90 ve kadınlarda <0.85 olması sağlıklı olarak tanımlanmakta ve önerilmektedir (WHO, 2011).

Yaş grupları: Tablo 7.3.5'de görüldüğü gibi erkeklerde bel/kalça çevresi oranı ortalama değerleri yaşla birlikte artmaktadır. Erkeklerde kentsel yerleşimde 19-30 yaş grubunda 0.86 iken, 65 ve üzeri yaş grubunda 0.97'ye, kırsalda ise aynı yaş grubunda sırasıyla 0.86'dan 0.94'e yükselmektedir. Kadınlarda ise kentsel yerleşimde 19-30 yaş grubunda 0.78 iken, 65 ve üzeri yaş grubunda 0.90'a, kırsalda ise aynı yaş grubunda sırasıyla 0.78'den ve 0.90'a yükselmektedir (Tablo 7.3.5).

Yerleşim yeri: Bel/kalça çevresi oranı tüm 19 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 0.91 (kent: 0.91, kır: 0.92) ve kadınlarda 0.84 (kent:0.83, kır:0.85) bulunmuştur (Tablo 7.3.6).

NUTS bölgeleri: Erkek ve kadınlarda NUTS bölgelerine göre bel/kalça çevresi oranlarında belirli bir farklılık görülmemektedir. Erkeklerde 0.88-0.93 ve kadınlarda 0.82-0.86 arasında dağılım göstermektedir (Tablo 7.3.6).

Tablo 7.3.7'de bel/kalça çevresi oranlarının keşişim noktalarına göre dağılımı verilmiştir. Erkeklerde >0.90'ın üzerinde olanların oranı %54.2, >1.0'in üzerinde olanların oranı ise %13.3'dür. Kadınlarda ise >0.85'in üzerinde bel/kalça çevresi olanların oranı %40.4'dür. Bel/kalça çevresi oranı yaşla birlikte artmakta, yerleşim yerine göre belirgin bir farklılık göstermemektedir (Tablo 7.3.7).

Tablo 7.3.4. Yetişkin (19 yaş ve üzeri) bireylerin bel çevresi sınıflamasına göre dağılımı (%)

Özellikler	Bel Çevresi (cm)							
	Erkek (%)				Kadın (%)			
	Sayı	<94	94-102	>102	Sayı	<80	80-88	>88
Yaş (yıl)								
19-30	683	76.8	15.1	8.1	900	60.5	22.1	17.4
31-50	1055	44.2	29.0	26.8	1802	22.2	24.4	53.3
51-64	683	33.3	26.0	40.7	1125	6.7	10.5	82.7
65ve üzeri	508	35.2	25.5	39.3	843	8.0	12.8	79.2
Toplam 19-64	2421	53.0	23.8	23.2	3827	29.4	20.6	50.0
Yerleşim yeri								
Kent	1808	51.3	23.6	25.1	3065	27.4	20.1	52.5
Kır	1121	51.3	24.7	24.0	1605	24.1	17.8	58.1
NUTS 12 bölge								
İstanbul	240	42.7	29.6	27.7	572	25.6	22.8	51.6
Batı Marmara	229	49.2	24.8	26.0	428	26.0	21.5	52.4
Ege	337	50.4	24.5	25.2	417	23.1	15.7	61.1
Doğu Marmara	227	56.8	22.9	20.3	328	26.2	18.6	55.2
Batı Anadolu	201	59.4	17.4	23.2	340	29.6	22.1	48.3
Akdeniz	245	45.4	26.9	27.7	357	24.6	19.0	56.4
Orta Anadolu	283	51.5	20.9	27.6	450	25.0	14.2	60.8
Batı Karadeniz	341	49.7	23.3	27.0	417	26.2	15.3	58.4
Doğu Karadeniz	244	47.9	22.8	29.3	355	23.7	18.2	58.1
Kuzeydoğu Anadolu	210	62.5	22.8	14.7	333	33.7	20.0	46.3
Ortadoğu Anadolu	197	61.6	18.9	19.5	397	33.0	20.1	46.9
Güneydoğu Anadolu	175	61.7	19.5	18.9	276	33.3	21.8	45.0
Eğitim durumu*								
Okuryazar değil	247	47.7	24.4	27.8	1344	12.2	15.1	72.7
İlkokul bitirmemiş	263	47.6	23.0	29.4	457	22.6	19.3	58.1
İlköğretim 1. kademe	1350	48.5	24.3	27.2	2029	22.7	20.6	56.7
İlköğretim 2. kademe	149	62.4	21.7	15.9	110	45.6	26.3	28.0
Lise ve üzeri	895	54.3	24.0	21.8	693	51.1	21.3	27.6
TÜRKİYE GENELİ	**2929**	**51.3**	**23.9**	**24.8**	**4670**	**26.6**	**19.5**	**53.9**

**Veri eksikliğine bağlı olarak toplam sayı farklıdır.*

Tablo 7.3.5. Yetişkin (19 yaş ve üzeri) bireylerin yerleşim yerine göre bel çevresi, kalça çevresi ve bel/kalça çevresi oranı ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) değerleri

Yaş (yıl)	Bel Çevresi (cm)						Kalça Çevresi (cm)						Bel Kalça Çevresi Oranı					
	Kent			Kır			Kent			Kır			Kent			Kır		
	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S
ERKEK																		
19-30	491	86.2	11.1	192	85.6	10.6	491	100.5	8.6	192	99.0	8.5	490	0.86	0.07	192	0.86	0.07
31-50	696	95.2	11.7	359	94.0	11.8	695	103.3	9.1	360	102.1	8.7	695	0.92	0.07	359	0.92	0.08
51-64	387	98.8	11.9	296	97.0	13.2	386	103.0	8.4	296	101.8	9.6	385	0.96	0.07	296	0.95	0.10
65ve üzeri	234	100.4	12.0	274	95.0	13.9	234	103.5	7.8	274	100.7	10.5	234	0.97	0.07	274	0.94	0.08
Toplam 19-64	1574	92.7	12.5	847	92.3	12.6	1572	102.3	8.9	848	101.1	8.9	1570	0.90	0.08	847	0.91	0.09
TÜRKİYE GENELİ	**1808**	**93.3**	**12.7**	**1121**	**92.7**	**12.9**	**1806**	**102.4**	**8.8**	**1122**	**101.1**	**9.2**	**1804**	**0.91**	**0.08**	**1121**	**0.92**	**0.09**
KADIN																		
19-30	674	78.5	11.8	226	77.0	11.3	674	100.2	10.3	226	98.3	9.9	674	0.78	0.08	226	0.78	0.07
31-50	1279	89.5	13.0	523	91.8	14.5	1278	108.3	12.0	523	109.9	12.6	1277	0.83	0.08	522	0.83	0.08
51-64	675	99.9	13.4	450	98.3	13.1	675	113.5	12.5	450	112.1	12.0	675	0.88	0.08	450	0.88	0.08
65ve üzeri	437	100.2	13.1	406	95.6	14.3	437	111.7	13.8	405	106.2	12.4	436	0.90	0.11	405	0.90	0.09
Toplam 19-64	2628	88.5	14.8	1199	90.0	15.6	2627	107.0	12.6	1199	107.6	13.0	2626	0.83	0.09	1198	0.83	0.09
TÜRKİYE GENELİ	**3065**	**89.8**	**15.1**	**1605**	**91.1**	**15.5**	**3064**	**107.5**	**12.8**	**1604**	**107.3**	**12.9**	**3062**	**0.83**	**0.09**	**1603**	**0.85**	**0.09**

Tablo 7.3.6. Yetişkin (19 yaş ve üzeri) bireylerin bölgelere göre bel çevresi, kalça çevresi ve bel/kalça çevresi oranı ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) değerleri

Özellikler	Bel Çevresi (cm)						Kalça Çevresi (cm)						Bel Kalça Çevresi Oranı					
	Erkek			Kadın			Erkek			Kadın			Erkek			Kadın		
	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S
Yerleşim yeri																		
Kent	1808	93.3	12.7	3065	89.8	15.1	1806	102.4	8.8	3064	107.5	12.8	1804	0.91	0.08	3062	0.83	0.09
Kır	1121	92.7	12.9	1605	91.1	15.5	1122	101.1	9.2	1604	107.3	12.9	1121	0.92	0.09	1603	0.85	0.09
NUTS 12 bölge																		
İstanbul	240	95.5	12.0	572	90.1	15.0	241	102.8	8.3	573	107.4	12.8	240	0.93	0.08	572	0.84	0.09
Batı Marmara	229	94.7	12.0	428	89.2	14.5	229	102.2	8.6	428	107.5	12.5	229	0.93	0.08	428	0.83	0.08
Ege	337	93.8	12.0	417	92.5	15.3	337	101.9	8.7	417	108.0	13.1	337	0.92	0.08	417	0.86	0.10
Doğu Marmara	227	91.7	12.6	328	89.7	14.4	228	101.7	10.2	327	107.7	11.4	227	0.90	0.09	327	0.83	0.08
Batı Anadolu	201	91.4	12.3	340	88.6	14.2	201	102.4	9.0	340	108.0	13.5	201	0.89	0.07	339	0.82	0.07
Akdeniz	245	94.3	13.7	357	90.4	15.0	243	102.6	9.4	357	107.8	13.2	243	0.92	0.08	357	0.84	0.11
Orta Anadolu	283	93.2	13.9	450	92.3	15.8	283	102.3	8.8	450	109.6	12.9	283	0.91	0.09	450	0.84	0.08
Batı Karadeniz	341	93.2	12.4	417	91.8	17.1	341	101.1	8.2	417	106.9	12.8	341	0.92	0.08	417	0.86	0.10
Doğu Karadeniz	244	94.3	12.6	355	91.5	14.8	243	103.2	9.3	356	108.4	12.8	243	0.91	0.08	355	0.84	0.09
Kuzeydoğu Anadolu	210	89.0	13.0	333	87.4	15.0	211	100.2	8.2	331	105.6	12.6	210	0.89	0.09	331	0.83	0.09
Ortadoğu Anadolu	197	90.4	12.4	397	87.4	15.6	197	102.2	10.0	397	106.3	13.2	197	0.88	0.08	397	0.82	0.09
Güneydoğu Anadolu	175	89.4	12.8	276	87.0	15.6	174	99.8	8.5	275	104.9	12.0	174	0.89	0.08	275	0.83	0.10
Eğitim durumu*																		
Okuryazar değil	247	93.7	13.2	1344	96.6	14.9	246	99.5	9.1	1342	110.4	13.5	246	0.94	0.08	1340	0.88	0.10
İlk bitirmemiş	263	94.6	13.5	457	91.7	15.5	264	101.2	10.2	457	108.7	12.7	263	0.93	0.09	457	0.84	0.09
İlköğretim 1. kademe	1350	93.9	12.7	2029	90.7	14.1	1351	101.7	9.2	2030	108.5	12.1	1349	0.92	0.08	2029	0.84	0.08
İlköğretim 2. kademe	149	89.0	12.9	110	82.7	13.7	149	100.4	8.2	110	103.0	11.8	149	0.88	0.08	110	0.80	0.07
Lise ve üzeri	895	92.6	12.2	693	81.5	13.8	893	103.2	8.3	692	101.9	12.1	893	0.89	0.08	692	0.80	0.09
TÜRKİYE GENELİ	**2929**	**93.1**	**12.7**	**4670**	**90.1**	**15.2**	**2928**	**102.0**	**9.0**	**4668**	**107.5**	**12.8**	**2925**	**0.91**	**0.08**	**4665**	**0.84**	**0.09**

**Veri eksikliğine bağlı olarak toplam sayı farklıdır.*

Tablo 7.3.7. Yetişkin (19 yaş ve üzeri) bireylerin bel/kalça oranlarına göre dağılımı (%)

Özellikler	Bel/Kalça Oranı												
	Erkek (%)						Kadın (%)						
	Sayı	<0.80	0.80-0.84	0.85-0.89	0.90-0.99	1.00-1.99	Sayı	<0.75	0.75-0.79	0.80-0.84	0.85-0.89	0.90-0.99	1.00-1.99
Yaş (yıl)													
19-30	682	18.4	26.6	30.7	22.0	2.4	900	36.2	26.3	22.3	8.2	6.1	0.9
31-50	1054	3.1	11.4	25.8	47.2	12.6	1799	13.3	23.2	28.2	19.8	13.6	1.9
51-64	681	1.6	5.2	14.1	53.5	25.6	1125	3.6	10.5	24.5	22.0	30.7	8.8
65 ve üzeri	508	2.6	5.5	13.7	49.2	29.0	841	2.9	9.3	16.9	21.3	37.8	11.7
Toplam 19-64	2417	7.9	15.3	25.1	40.0	11.7	3824	17.5	21.1	25.7	17.0	15.4	3.2
Yerleşim yeri													
Kent	1804	7.7	14.7	24.7	40.0	13.0	3062	16.6	20.3	24.4	17.6	17.4	3.7
Kır	1121	6.8	13.4	22.3	43.1	14.3	1603	12.5	17.5	24.8	17.6	21.3	6.4
NUTS 12 bölge													
İstanbul	240	2.7	15.0	20.6	43.7	18.0	572	17.0	19.4	20.9	18.6	19.0	5.1
Batı Marmara	229	3.9	11.8	22.7	43.6	18.0	428	16.2	20.4	25.3	19.5	16.2	2.4
Ege	337	4.7	13.2	24.0	42.1	16.0	417	10.4	19.1	22.9	17.7	23.1	6.7
Doğu Marmara	227	8.7	16.1	33.0	33.2	9.1	327	15.9	23.2	24.4	18.9	11.9	5.6
Batı Anadolu	201	10.3	14.4	30.9	36.8	7.6	339	17.5	19.1	34.6	13.4	15.1	0.3
Akdeniz	243	7.6	11.0	23.1	44.4	13.9	357	16.2	17.8	25.3	19.8	17.9	3.0
Orta Anadolu	283	12.4	11.9	20.6	41.6	13.5	450	14.6	19.3	23.5	19.6	18.1	4.8
Batı Karadeniz	341	6.2	10.7	24.5	44.6	14.0	417	11.4	19.2	20.3	17.3	23.4	8.4
Doğu Karadeniz	243	7.3	16.4	17.6	45.1	13.7	355	12.6	19.5	23.6	18.2	21.9	4.3
Kuzeydoğu Anadolu	210	14.1	18.7	21.1	39.5	6.6	331	18.6	15.8	27.2	19.7	15.8	3.0
Ortadoğu Anadolu	197	11.1	23.6	28.7	27.9	8.7	397	22.1	18.7	27.4	15.5	13.5	2.8
Güneydoğu Anadolu	174	14.4	17.2	18.1	40.8	9.6	275	17.9	21.4	25.3	12.8	19.6	2.9
Eğitim durumu*													
Okuryazar değil	246	4.6	9.5	17.9	43.8	24.2	1340	6.4	11.3	23.7	19.9	29.7	9.0
İlkokul bitirmemiş	263	5.4	10.5	17.6	46.4	20.1	457	15.0	18.1	22.6	20.0	19.1	5.1
İlköğretim 1. kademe	1349	4.5	13.7	24.1	41.6	16.1	2029	12.6	22.6	25.8	18.7	17.4	3.0
İlköğretim 2. kademe	149	15.0	19.9	28.6	26.0	10.4	110	27.3	20.8	31.1	12.5	7.1	1.2
Lise ve üzeri	893	10.6	15.6	25.8	40.8	7.3	692	31.6	23.2	22.5	12.0	8.5	2.1
TÜRKİYE GENELİ	**2925**	**7.4**	**14.3**	**24.0**	**40.9**	**13.3**	**4665**	**15.6**	**19.6**	**24.5**	**17.6**	**18.4**	**4.4**

**Veri eksikliğine bağlı olarak toplam sayı farklıdır.*

7.3.7. Bel Çevresi/Boy Uzunluğu Oranı

Bel çevresi/boy uzunluğu oranı 0.5'in üzerinde ve 0.4'ün altında olduğunda risk oluşturmakta ve önlem alınmasını gerektirmektedir (Ashwell et al. 2005).

Yaş grupları: Bel çevresi / boy uzunluğu oranı yaşla birlikte artmaktadır ve 19-30 yaş grubunda en düşük, 65 ve üzeri yaş grubunda ise en yüksek düzeydedir (Tablo 7.3.8).

Yerleşim Yeri: Tablo 7.3.8 ve Tablo 7.3.9'da görüldüğü gibi erkeklerde bel çevresi/boy uzunluğu oranı 0.55 (kent: 0.55, kır: 0.55), kadınlarda ise 0.58 (kent: 0.57, kır: 0.59) bulunmuştur. Kadınlarda kentsel yerleşimde değerler kırsaldan daha düşüktür. Ancak hem erkeklerde hem de kadınlarda değerler olması gerekenden yüksektir ve bireyler kronik hastalık riski altındadır.

Eğitim durumu: Belirgin bir şekilde tüm bireylerde eğitim durumu arttıkça bel çevresi/boy uzunluğu oranında düşme gözlenmektedir. Erkeklerde 0.57'den (okuryazar olmayan) 0.54'e (lise ve üzeri), kadınlarda ise 0.63'den (okuryazar olmayan) 0.51'e (lise ve üzeri) düşmektedir (Tablo 7.3.9).

NUTS bölgeleri: Erkeklerde ve kadınlarda yaşla birlikte bel çevresi/boy uzunluğu oranı 0.5'in üzerine çıkanların yüzdesi artmaktadır. Erkeklerde ve kadınlarda 19-30 yaş grubunda normal bel çevresi/boy uzunluğu oranına sahip olanların oranı sırasıyla %49.4 ve %52.7'dir. Yaş grubu 31-50 yıl olanlarda bu oran erkeklerde %20.2'ye kadınlarda ise %20.2'ye düşmektedir. Yaşla birlikte kronik hastalıklara olan risk artmaktadır denilebilir. Tüm bireylerde normal değerlere sahip olan erkeklerin oranı %26.8 ve kadınlarda %23.0'dür (Tablo 7.3.10).

Normal bel çevresi/boy uzunluğu değerine (0.4-0.5) sahip olan erkeklerin oranı bölgelere göre %20.0-39.2, kadınların oranı ise %19.0-29.1 arasında dağılım göstermektedir (Tablo 7.3.10).

Eğitim durumu: Okuryazar olmayan erkeklerde normal bel çevresi/boy uzunluğu değeri %19.9 iken, eğitimi lise ve üzerinde olanlarda %29.6 bulunmuştur. Kadınlarda ise sırasıyla %8.4'den %45.3'e artış göstermektedir. Eğitimin her iki cinsiyette de önemli olumlu etkiye sahip olduğu belirlenmiştir (Tablo 7.3.10).

7.3.8. Üst Orta Kol Çevresi

Tüm erkek bireylerin üst orta kol çevresi ortalaması 30.2 cm (kent: 30.3, kır: 29.7 cm), kadınlarda ise 30.4 cm (kent:30.5, kır: 30.1 cm) bulunmuştur. Cinsiyete göre üst orta kol çevresi ölçümünde belirli bir farklılık saptanmamıştır (Tablo 7.3.8 ve Tablo 7.3.9).

NUTS bölgeleri: Ölçümlerde bölgesel farklılık azdır. Erkeklerde bölgelere göre 28.9-31.4 cm, kadınlarda 29.5-31.1 cm arasında dağılım göstermektedir. Kadınlarda eğitim düzeyi arttıkça üst orta kol çevresi ortalamaları düşmekte, erkeklerde ise artmaktadır (Tablo 7.3.9).

Tablo 7.3.8. Yetişkin (19 yaş ve üzeri) bireylerin yerleşim yerine göre bel çevresi/boy uzunluğu, üst orta kol çevresi ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) değerleri

Yaş (yıl)	Bel Çevresi/Boy Uzunluğu Oranı						Üst Orta Kol Çevresi (cm)					
	Kent			Kır			Kent			Kır		
	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S
ERKEK												
19-30	489	0.50	0.06	192	0.50	0.06	491	29.4	3.5	192	29.1	3.3
31-50	691	0.56	0.08	356	0.55	0.07	697	31.0	4.0	359	30.5	3.6
51-64	382	0.59	0.08	294	0.58	0.08	388	30.7	3.8	296	29.9	3.6
65ve üzeri	234	0.61	0.07	274	0.58	0.08	235	29.4	3.7	272	28.4	3.9
Toplam 19-64	1562	0.54	0.08	842	0.54	0.08	1576	30.4	3.8	847	30.0	3.6
TÜRKİYE GENELİ	**1796**	**0.55**	**0.08**	**1116**	**0.55**	**0.08**	**1811**	**30.3**	**3.8**	**1119**	**29.7**	**3.7**
KADIN												
19-30	666	0.49	0.08	222	0.49	0.07	673	27.9	4.3	225	27.1	4.0
31-50	1263	0.57	0.09	518	0.59	0.10	1275	31.0	4.5	524	31.2	4.6
51-64	662	0.65	0.09	439	0.64	0.09	674	32.6	4.3	450	31.8	4.0
65ve üzeri	411	0.66	0.09	372	0.63	0.09	440	30.6	4.7	406	29.3	4.5
Toplam 19-64	2591	0.56	0.10	1179	0.58	0.10	2622	30.4	4.7	1199	30.4	4.7
TÜRKİYE GENELİ	**3002**	**0.57**	**0.10**	**1551**	**0.59**	**0.10**	**3062**	**30.5**	**4.7**	**1605**	**30.1**	**4.6**

Tablo 7.3.9. Yetişkin (19 yaş ve üzeri) bireylerin bölgelere göre bel çevresi/boy uzunluğu, üst orta kol çevresi ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) değerleri

Özellikler	Bel Çevresi /Boy Uzunluğu Oranı						Üst Orta Kol Çevresi (cm)					
	Erkek			Kadın			Erkek			Kadın		
	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S
Yerleşim yeri												
Kent	1796	0.55	0.08	3002	0.57	0.10	1811	30.3	3.8	3062	30.5	4.7
Kır	1116	0.55	0.08	1551	0.59	0.10	1119	29.7	3.7	1605	30.1	4.6
NUTS 12 bölge												
İstanbul	238	0.56	0.07	564	0.57	0.10	242	31.4	3.8	569	30.7	4.8
Batı Marmara	225	0.56	0.09	407	0.57	0.10	229	29.5	3.6	428	29.8	4.6
Ege	337	0.55	0.07	404	0.59	0.11	337	30.7	3.7	419	31.1	4.8
Doğu Marmara	227	0.54	0.07	326	0.57	0.10	227	29.3	3.5	329	30.0	4.5
Batı Anadolu	199	0.54	0.07	331	0.57	0.10	201	29.8	4.5	338	30.7	4.8
Akdeniz	242	0.56	0.11	351	0.58	0.10	245	30.0	3.3	356	30.0	4.7
Orta Anadolu	282	0.55	0.09	444	0.59	0.11	283	29.9	3.7	451	30.6	4.5
Batı Karadeniz	341	0.55	0.08	407	0.59	0.12	342	29.8	3.6	413	30.1	4.8
Doğu Karadeniz	243	0.55	0.08	343	0.59	0.10	242	30.5	3.6	356	30.8	4.6
Kuzeydoğu Anadolu	209	0.52	0.08	327	0.56	0.11	212	29.7	3.9	333	29.6	4.5
Ortadoğu Anadolu	195	0.52	0.07	385	0.55	0.11	197	29.7	4.1	396	29.7	4.5
Güneydoğu Anadolu	174	0.52	0.08	264	0.56	0.11	173	28.9	3.5	279	29.5	4.7
Eğitim durumu*												
Okuryazar değil	245	0.57	0.08	1279	0.63	0.10	246	28.6	3.9	1348	31.0	4.7
İlkokul bitirmemiş	263	0.56	0.08	443	0.59	0.11	263	30.1	3.8	457	30.5	4.8
İlköğretim 1. kademe	1342	0.55	0.08	1997	0.58	0.09	1351	30.1	3.8	2023	31.0	4.5
İlköğretim 2. kademe	149	0.52	0.08	108	0.53	0.09	149	29.7	3.9	108	29.3	5.0
Lise ve üzeri	888	0.54	0.08	689	0.51	0.09	896	30.5	3.7	694	28.5	4.6
TÜRKİYE GENELİ	**2912**	**0.55**	**0.08**	**4553**	**0.58**	**0.1**	**2930**	**30.2**	**3.8**	**4667**	**30.4**	**4.7**

**Veri eksikliğine bağlı olarak toplam sayı farklıdır.*

Tablo 7.3.10. Yetişkin (19 yaş ve üzeri) bireylerin bel çevresi/boy uzunluğu oranına göre dağılımı (%)

Özellikler	Bel Çevresi/Boy Uzunluğu Oranı									
	Erkek (%)					Kadın (%)				
	Sayı	<0.4	0.4-0.5	0.5-0.6	>0.6	Sayı	<0.4	0.4-0.5	0.5-0.6	>0.6
Yaş (yıl)										
19-30	681	5.1	49.4	39.8	5.7	888	7.8	52.7	30.4	9.1
31-50	1047	0.2	20.2	56.1	23.5	1781	0.9	20.2	42.5	36.3
51-64	676	0.3	13.1	44.9	41.7	1101	0.5	4.0	26.2	69.3
65ve üzeri	508	0.7	9.5	43.2	46.6	783	0.4	4.5	23.1	72.0
Toplam 19-64	2404	1.8	28.7	48.5	21.0	3770	2.8	25.6	35.4	36.2
Yerleşim yeri										
Kent	1796	1.9	26.7	48.8	22.6	3002	2.7	24.0	34.5	38.8
Kır	1116	1.2	27.2	45.6	25.9	1551	1.9	19.9	31.7	46.5
NUTS 12 bölge										
İstanbul	238	0.8	23.8	48.8	26.6	564	2.6	23.3	35.1	39.0
Batı Marmara	225	0.9	20.0	53.4	25.7	407	3.4	20.6	37.2	38.9
Ege	337	0.2	23.0	51.2	25.6	404	1.2	20.5	30.7	47.6
Doğu Marmara	227	2.5	31.7	45.8	20.0	326	1.6	21.4	39.6	37.4
Batı Anadolu	199	3.9	23.4	55.9	16.7	331	1.4	24.9	36.3	37.4
Akdeniz	242	3.0	24.1	46.2	26.7	351	3.5	22.0	32.4	42.1
Orta Anadolu	282	2.5	31.0	40.8	25.7	444	2.0	23.4	28.0	46.6
Batı Karadeniz	341	1.4	26.2	45.0	27.5	407	3.7	20.3	26.3	49.7
Doğu Karadeniz	243	0.6	24.4	45.5	29.5	343	1.5	19.0	34.8	44.6
Kuzeydoğu Anadolu	209	3.5	33.5	47.2	15.7	327	3.7	27.6	36.5	32.2
Ortadoğu Anadolu	195	2.6	37.7	45.1	14.5	385	4.0	28.6	36.6	30.8
Güneydoğu Anadolu	174	1.3	39.2	42.6	16.9	264	3.0	29.1	33.4	34.4
Eğitim durumu*										
Okuryazar değil	246	0.7	19.9	43.6	35.8	1279	1.0	8.4	27.6	63.1
İlkokul bitirmemiş	263	1.1	20.8	48.7	29.5	443	3.5	18.4	32.8	45.3
İlköğretim 1. kademe	1342	1.0	23.7	48.4	26.9	1997	1.2	20.1	37.8	40.9
İlköğretim 2. kademe	149	3.7	46.8	34.1	15.4	108	2.9	40.7	32.9	23.5
Lise ve üzeri	888	2.5	29.6	50.4	17.5	689	6.5	45.3	32.5	15.8
TÜRKİYE GENELİ	**2912**	**1.7**	**26.8**	**48.0**	**23.5**	**4553**	**2.5**	**23.0**	**33.8**	**40.7**

**Veri eksikliğine bağlı olarak toplam sayı farklıdır.*

7.4. GEBE KADINLARDA ANTROPOMETRİK ÖLÇÜMLER

Maternal antropometri sağlıklı bir gebelik ve sağlıklı bir bebek doğum ağırlığı ile ilintilidir (WHO, 1995a; WHO 1995b). Gebelerde boy uzunluğu ölçülmüş, gebelik sırasındaki vücut ağırlığı ölçülmüş ve gebelik öncesi vücut ağırlığı kişi beyanına göre belirlenmiştir. Gebelik öncesi ve gebelik sırasındaki beden kütle indeksi [BKİ: Vücut ağırlığı (kg) / Boy uzunluğu(m)] değerleri hesaplanmıştır. Elde edilen değerler yaş grubuna (18-30 ve >31 yıl), yerleşim yerine (kent, kır) ve NUTS bölgelerine (12 bölge) ve eğitim durumuna göre değerlendirilmiştir.

Gebe Kadınların Yaşa, Yerleşim Yerine, NUTS Bölgelerine ve Eğitim Durumuna Göre Değerlendirilmesi

Çalışmada toplam 118 gebe kadının antropometrik ölçümleri alınarak değerlendirilmiştir. Yaş ortalaması (±S) 25.6 ±5.2 yıl, boy uzunluğu ortalaması (±S) 159.2±5.52 cm'dir. Gebe kadınların gebelik öncesi vücut ağırlığı ve BKİ ortalaması (±S) ise sırasıyla 62.3±1.9 kg ve BKİ: 24.4±0.7 kg/m^2'dir. Gebe kadınların gebelik başlangıcında BKİ değerleri normal sınırlar içerisindedir.

Gebe kadınların %28.8'i (n:34) gebeliklerinin 1-3. ayında, %37.3'ü (n:44) 4-6. ayında, %33.9'u (n:40) ise 7-9. ayında ve %79.7'si (n:94) 30 yaşın altında ve %20.3'ü (n:24) ise 31 ve üzeri yaşlardadır.

7.4.1. Vücut Ağırlığı

Maternal vücut ağırlığı kazanımının bebek doğum ağırlığını ve sağlığını annenin gebelik öncesi durumuna bağlı olarak etkilediği bilinmektedir. Gebelik öncesi düşük vücut ağırlığına (BKİ: 19.8 kg/m^2) sahip olan bir gebe kadının 12.5-18 kg, sağlıklı vücut ağırlığına sahip bir kadının (BKİ: 19.8-26.0 kg/m^2) 11.5-16 kg, hafif şişman olan kadının (BKİ: >26.0-29 kg/m^2) ise 7-11.5 kg; şişman ise (BKİ: >29.0 kg/m2) ≤ 7 kg vücut ağırlığı kazanımı önerilmektedir. Pratikte tüm gebelik boyunca 9-14 kg (ortalama 1-1.5 kg/ay) ağırlık kazanımının olması öngörülmektedir.

Tablo 7.4.1 ve Tablo 7.4.2'de görüldüğü gibi gebelerin gebelik yaş gruplarına göre ortalama (±S) ağırlık kazanımları 1-3 aylık gebelik sürecinde 1.3±0.5 kg, 4-6 ayda 6.0±0.7 ve 7-9 ayda ise 9.5±1.1 kg'dır.

Veri sayısı az olmasına karşın Tablo 7.4.1'de görüldüğü kadarı ile 30 yaşa kadar yaşanan gebelikler ile >31 yaş üzeri gebeliklerde gebeliğe başlama vücut ağırlığı önemli düzeyde farklılık göstermektedir. Tablo 7.4.2'de görüldüğü gibi BKİ değerleri de farklılık göstermektedir. Tabloda bazı gözlerde 25 kişinin altında veri olması nedeniyle yeterli yorum yapılamamıştır.

7.4.2. Beden Kütle İndeksi

Gebe kadınların gebelik yaşlarına göre BKİ değerleri gebelik öncesi BKİ değerleri ile kıyaslanmıştır (Tablo 7.4.2). Gebelik öncesi dönemde tüm kadınların BKİ ortalama± standart sapma değeri 24.4±0.7 kg/m^2'dir. Gebelik ayına göre BKİ'de kazanılan artışlar sırasıyla 1-3 ayda 0.5±0.2 kg/m^2; 4-6 ayda 2.4±0.3 kg/m^2; 7-9 ayda 3.7±0.4 kg/m^2'dir.

Tablo 7.4.1. Gebe kadınların gebelik dönemlerine göre vücut ağırlığı ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) değerleri (kg)

Özellikler	Gebelik Dönemi																	
	1-3 ay						4-6 ay						7-9 ay					
	Gebelik öncesi ağırlık			Ağırlık farkı			Gebelik öncesi ağırlık			Ağırlık farkı			Gebelik öncesi ağırlık			Ağırlık farkı		
	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	Ort	S
Yaş grubu (yıl)																		
18-30	28	60.9	2.1	28	1.6	.6	35	60.3	2.4	35	5.6	0.6	31	62.3	2.1	31	11.0	1.1
>31	6	64.0	1.2	6	-0.1	1.5	9	65.2	5.6	9	8.7	3.8	9	70.5	3.8	9	3.9	2.4
Yerleşim yeri																		
Kent	24	61.5	2.1	24	1.6	.6	31	60.3	2.8	31	5.7	0.7	27	64.5	2.4	27	8.8	1.3
Kır	10	61.6	3.1	10	0.1	1.3	13	62.6	3.0	13	6.8	1.9	13	62.9	3.1	13	11.4	1.9
NUTS 12 **bölge**																		
İstanbul	2	68.5	3.7	2	0.0	0.0	0	-	-	0	-	-	2	65.6	0.9	2	7.5	4.9
Batı Marmara	1	58.0	-	1	1.0	-	1	75.0	-	1	4.0	-	2	68.4	19.3	2	8.5	0.9
Ege	2	51.6	4.7	2	3.6	1.5	7	54.2	2.7	7	6.2	0.9	3	67.2	6.0	3	5.1	3.7
Doğu Marmara	1	49.0	0.0	1	2.4	.0	3	70.0	8.6	3	7.3	3.0	4	55.5	4.7	4	8.5	1.7
Batı Anadolu	1	65.0	.	1	3.1	.	1	73.0	0.0	1	4.0	0.0	4	58.8	2.0	4	17.8	3.7
Akdeniz	6	62.2	1.4	6	-0.9	0.7	5	57.0	2.9	5	5.7	1.2	4	68.3	2.0	4	9.7	0.8
Orta Anadolu	4	61.9	7.6	4	3.0	3.1	5	66.5	14.5	5	4.0	6.3	4	61.0	8.1	4	14.4	7.6
Batı Karadeniz	0	-	-	0	-	-	2	64.0	1.4	2	7.3	0.5	1	80.0	-	1	10.0	-
Doğu Karadeniz	1	71.0	-	1	0.1	-	4	62.8	17.6	4	2.5	4.0	3	53.0	-	3	7.0	-
Kuzeydoğu Anadolu	2	64.0	-	2	0.0	-	5	63.8	.	5	4.5	-	6	58.0	17.0	6	9.3	7.6
Orta Doğu Anadolu	5	60.8	7.1	5	2.2	1.7	4	61.3	9.7	4	5.4	0.6	4	66.6	12.7	4	9.3	3.1
Güneydoğu Anadolu	9	65.3	5.5	9	2.8	1.7	7	63.7	8.1	7	7.7	2.8	3	55.0	0.0	3	14.0	0.0
Eğitim durumu																		
Okuryazar değil	6	57.4	10.8	6	1.8	2.9	9	54.0	2.8	9	10.2	0.2	2	-	-	2	-	-
İlkokul bitirmemiş	6	69.0	4.5	6	6.5	2.0	3	50.5	1.9	3	7.9	0.9	4	61.1	4.4	4	7.2	2.4
İlköğretim 1. kademe mezun	12	64.1	2.8	12	0.3	0.5	21	64.5	3.4	21	5.4	1.1	20	65.0	3.0	20	7.6	1.7
İlköğretim 2. kademe mezun	4	64.1	1.7	4	-0.6	2.1	4	59.6	5.0	4	4.5	1.1	4	61.5	4.8	4	12.4	2.3
Lise ve üzeri	5	54.5	2.3	5	1.3	0.4	7	58.4	4.0	7	6.6	1.0	10	65.4	4.1	10	11.8	2.2
TÜRKİYE GENELİ	**34**	**61.5**	**1.7**	**34**	**1.3**	**0.5**	**44**	**60.9**	**2.2**	**44**	**6.0**	**0.7**	**40**	**64.1**	**1.9**	**40**	**9.5**	**1.1**

Tablo 7.4.2. Gebe kadınların gebelik dönemlerine göre BKİ ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) değerleri (kg/m^2)

Özellikler	Gebelik Dönemi																	
	1-3 ay						4-6 ay						7-9 ay					
	Gebelik öncesi BKİ (kg/m^2)			BKİ farkı (kg/m^2)			Gebelik öncesi BKİ (kg/m2)			BKİ farkı (kg/m2)			Gebelik öncesi BKİ (kg/m2)			BKİ farkı (kg/m2)		
	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S
Yaş grubu (yıl)																		
18-30	28	24.0	0.8	28	0.6	0.2	35	23.3	0.8	35	2.2	0.2	31	24.0	0.7	31	4.2	0.4
>31	6	25.9	0.3	6	0.0	0.6	9	26.6	2.2	9	3.7	1.7	9	29.2	1.6	9	1.6	1.0
Yerleşim yeri																		
Kent	24	24.4	0.8	24	0.7	0.2	31	23.4	0.9	31	2.2	0.3	27	25.1	0.9	27	3.4	0.5
Kır	10	24.4	1.1	10	0.0	0.5	13	24.8	1.3	13	2.8	0.8	13	25.2	1.2	13	4.6	0.7
NUTS 12 bölge																		
İstanbul	2	25.8	1.4	2	0.0	0.0	0	-	-	0	-	-	2	27.7	1.1	2	3.1	1.8
Batı Marmara	1	23.2	-	1	0.4	-	1	30.0	-	1	1.6	-	2	25.2	5.3	2	3.1	0.1
Ege	2	22.2	2.4	2	1.6	0.7	7	21.8	0.8	7	2.5	0.4	3	26.6	3.0	3	1.9	1.4
Doğu Marmara	1	20.0	0.0	1	1.0	0.0	3	26.4	3.4	3	2.9	1.3	4	23.1	1.9	4	3.5	0.7
Batı Anadolu	1	24.2	-	1	1.2	-	1	27.1	0.0	1	1.5	0.0	4	23.1	1.1	4	7.0	1.4
Akdeniz	6	24.9	0.8	6	-0.4	0.3	5	23.1	1.1	5	2.3	0.5	4	25.7	0.5	4	3.7	0.2
Orta Anadolu	4	23.9	2.5	4	1.2	1.2	5	24.8	4.4	5	1.4	2.3	4	24.2	2.9	4	5.7	2.9
Batı Karadeniz	0	-	-	0	-	-	2	24.3	1.0	2	2.8	0.4	1	28.8	-	1	3.6	-
Doğu Karadeniz	1	22.7	-	1	0.0	-	4	24.6	6.9	4	1.0	1.6	3	19.9	-	3	2.6	-
Kuzeydoğu Anadolu	2	23.5	-	2	0.0	-	5	24.9	.	5	1.7	.	6	23.1	6.7	6	3.7	3.0
Orta Doğu Anadolu	5	24.2	2.3	5	0.9	0.7	4	22.6	1.9	4	2.0	0.3	4	25.2	4.3	4	3.5	1.2
Güneydoğu Anadolu	9	26.5	2.0	9	1.1	0.7	7	24.1	2.3	7	3.0	1.1	3	22.6	0.0	3	5.8	0.0
Eğitim durumu																		
Okuryazar değil	6	24.9	4.6	6	0.8	1.3	9	21.4	0.8	9	4.0	0.1	2	.	.	2	.	.
İlk. bitirmemiş	6	26.5	1.2	6	2.5	0.7	3	20.8	0.2	3	3.3	0.5	4	23.7	2.0	4	2.8	0.9
İlköğretim 1. kademe mezun	12	25.2	1.0	12	0.1	0.2	21	25.0	1.2	21	2.1	0.5	20	26.5	1.2	20	3.1	0.7
İlköğretim 2. kademe mezun	4	26.2	0.5	4	-0.2	0.9	4	23.2	1.7	4	1.8	0.4	4	22.6	1.4	4	4.7	0.9
Lise ve üzeri	5	21.4	0.7	5	0.5	0.2	7	22.6	1.4	7	2.5	0.4	10	24.9	1.1	10	4.5	0.9
TÜRKİYE GENELİ	**34**	**24.4**	**0.6**	**34**	**0.5**	**0.2**	**44**	**23.8**	**0.8**	**44**	**2.4**	**0.3**	**40**	**25.1**	**0.7**	**40**	**3.7**	**0.4**

7.5. EMZİREN KADINLARDA ANTROPOMETRİK ÖLÇÜMLER

Çalışmada toplam 385 emziren kadının 349'unun boy uzunluğu, vücut ağırlığı ölçülmüş ve beden kütle indeksi değerleri hesaplanmıştır. Elde edilen veriler emziklilik sürelerine (1-3, 4-6, 7-12 ve >12 ay), yaş grubuna (18-30 ve >30 yıl), yerleşim yerine (kent, kır), NUTS bölgelerine (12 bölge) ve bireylerin eğitim durumuna göre değerlendirilmiştir.

Emziren kadınların yaş ortalaması (±S) 24.4±5.7 yıl, boy uzunluğu ortalaması (±S) 158.2±6.2 cm'dir.

Emziren kadınların %23.2'si (n:81) emzirme döneminin ilk 1-3. ayında, %14.9'u (n:52) 4-6. ayında, %34.9'u (n:120) 7-12. ayında ve % 27.5'i (n:96) ise 12. ayın üzerinde emzirme sürecindedir. Emziren kadınların %72.5'i (n:253) 30 yaşın altında ve %27.5'i (n:96) ise 31 ve üzeri yaşlardadır.

Emziren kadınlarda boy uzunluğu, vücut ağırlığı ölçülmüş ve beden kütle indeksi [BKİ: Vücut ağırlığı (kg) / Boy uzunluğu (m)] değerleri hesaplanmıştır. Elde edilen değerler yaş grubuna (18-30 ve >30 yıl), yerleşim yerine (kent, kır), NUTS bölgelerine (12 bölge) ve bireylerin eğitim durumuna göre değerlendirilmiştir.

7.5.1. Vücut ağırlığı

Emziren kadınların vücut ağırlığı ortalama (±S) değerleri emziklilik sürelerine göre 1-3, 4-6, 7-12 ve >12 ay dönemler için verilmiştir (Tablo 7.5.1).

Tablo 7.5.1'de görüldüğü gibi kadınların vücut ağırlıkları ortalama (±S) değerleri 1-3 aylık süre içerisinde bebeklerini emzirenlerde 67.1±10.3, 4-6 aydır emzirenlerde 68.0±9.8, 7-12 aydır emzirenlerde 65.8±11.1 ve 12 ay ve üzerinde bir süredir emzirenlerde ise 64.7±13.0 kg'dır. Emzirme süresinde artma ile vücut ağırlığı kaybının olduğu görülmektedir.

Yaş grubuna göre değerlendirme yapıldığında 18-30 yaş grubunda olanların emzirme sürelerine göre ortalama (±S) vücut ağırlıkları >31 yaş ve üzerindeki yaş grubundaki bireylere göre genellikle daha düşüktür.

WHO (1995a), gebelik döneminde, bireyler arası büyük bir değişkenlik göstermesine karşın yaklaşık 4 kg civarında depolanan yağın emziklilik döneminde kaybedildiğini belirtmektedir. Ayrıca, vücut ağırlığı kaybının ilk 3 ayda hızlı olduğu, 4-6. aylarda yavaşlayarak dengelendiği ve sadece 6 ay anne sütü veren kadınlarda daha fazla olduğu rapor edilmektedir.

7.5.2. Beden Kütle İndeksi

Emziren kadınların emzirme sürelerine göre ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) BKİ değerlerine bakıldığında emzirme süresi arttıkça vücut ağırlığında azalma görüldüğü saptanmıştır. Emzirme süresine ve yaş gruplarına göre BKİ ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) değerleri belirgin azalma ile farklılık göstermektedir. Tabloda bazı gözlerde 25 kişinin altında veri olması nedeniyle yeterli yorum yapılamamıştır (Tablo 7.5.2).

Tablo 7.5.1. Emziren kadınların emzirme sürelerine (ay) göre vücut ağırlığı ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) değerleri (kg)

Özellikler	Emzirme Süresi											
	1-3 ay			4-6 ay			7-12 ay			>12 ay		
	Vücut Ağırlığı (kg)			Vücut Ağırlığı (kg)			Vücut Ağırlığı (kg)			Vücut Ağırlığı (kg)		
	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S
Yaş grubu (yıl)												
18-30	66	67.2	10.4	37	67.0	9.3	85	64.3	9.8	65	60.6	10.7
>31	15	66.6	10.0	15	70.2	10.9	35	69.5	13.1	31	71.1	13.9
Yerleşim yeri												
Kent	50	67.5	11.0	40	68.0	9.3	77	66.4	11.3	65	64.5	12.4
Kır	31	66.2	8.7	12	67.9	12.2	43	64.4	10.5	31	65.1	14.7
NUTS 12 bölge												
İstanbul	2	63.2	1.3	2	74.4	0.7	7	73.4	19.4	6	60.7	12.6
Batı Marmara	2	76.2	30.9	1	73.7	-	5	63.0	12.6	7	63.0	16.9
Ege	3	81.0	7.3	8	61.9	6.1	6	61.9	13.2	9	67.7	9.1
Doğu Marmara	5	59.4	7.0	2	71.0	1.6	8	65.0	5.5	3	65.3	14.8
Batı Anadolu	8	67.4	12.2	6	78.2	11.4	9	67.8	11.4	3	71.7	4.4
Akdeniz	7	68.4	9.3	3	76.2	6.4	16	64.9	8.7	4	69.9	13.5
Orta Anadolu	14	69.1	6.9	7	65.4	9.3	12	67.3	12.7	10	68.4	24.5
Batı Karadeniz	7	67.1	5.8	4	62.7	4.4	4	63.7	9.5	13	59.6	11.4
Doğu Karadeniz	6	68.0	6.4	2	59.7	-	7	63.8	10.6	9	64.7	20.2
Kuzeydoğu Anadolu	8	67.3	15.9	5	56.4	9.8	7	56.3	10.3	9	61.3	11.1
Orta Doğu Anadolu	12	65.1	11.0	5	63.4	12.2	17	62.6	11.2	13	63.2	14.0
Güneydoğu Anadolu	7	62.5	9.8	7	68.2	9.6	22	66.3	8.7	10	61.5	11.6
Eğitim durumu												
Okuma yazma bilmiyor	13	65.7	7.2	7	66.1	7.9	27	64.1	7.7	14	68.0	13.5
İlkokul bitirmemiş	5	65.3	17.3	11	65.2	10.2	7	74.7	10.3	5	58.8	9.8
İlköğretim 1. kademe mezun	40	67.9	11.0	18	69.8	10.5	56	66.3	13.0	46	66.6	15.5
İlköğretim 2. kademe mezun	3	66.3	7.9	3	62.5	9.0	4	63.5	6.6	7	60.1	8.2
Lise ve üzeri	18	66.3	9.2	12	69.1	10.7	26	64.6	10.5	22	63.4	9.9
TÜRKİYE GENELİ	**81**	**67.1**	**10.3**	**52**	**68.0**	**9.8**	**120**	**65.8**	**11.1**	**96**	**64.7**	**13.0**

Tablo 7.5.2. Emziren kadınların emzirme sürelerine (ay) göre BKİ ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (S) değerleri (kg/m^2)

Özellikler	Emzirme Süresi											
	1-3 ay			4-6 ay			7-12 ay			>12 ay		
	BKİ (kg/m^2)			BKİ (kg/m^2)			BKİ (kg/m^2)			BKİ (kg/m^2)		
	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S	Sayı	$\bar{x}$	S
Yaş grubu (yıl)												
18-30	66	26.9	3.9	37	26.6	4.0	85	25.6	3.9	65	23.9	4.0
>31	15	27.3	3.9	15	28.4	4.3	34	28.8	5.3	31	27.7	5.0
Yerleşim yeri												
Kent	50	27.4	3.9	40	27.1	4.1	76	26.9	4.7	65	25.1	4.4
Kır	31	26.1	3.6	12	27.1	4.6	43	25.7	4.3	31	26.1	5.8
NUTS 12 bölge												
İstanbul	2	25.9	0.1	2	33.5	1.8	7	29.4	7.5	6	24.6	5.2
Batı Marmara	2	29.8	12.9	1	25.5	-	5	23.8	2.4	7	24.0	5.3
Ege	3	32.7	3.0	8	25.1	2.7	6	25.6	6.5	9	26.9	2.9
Doğu Marmara	5	23.6	3.8	2	25.1	2.8	8	26.8	3.5	3	23.4	5.0
Batı Anadolu	8	27.9	3.2	6	30.5	3.5	9	28.5	4.9	3	25.7	1.5
Akdeniz	7	27.0	4.5	3	30.2	4.9	16	25.8	3.0	4	27.8	5.7
Orta Anadolu	14	27.1	3.1	7	26.0	3.4	12	25.9	5.1	10	28.1	8.5
Batı Karadeniz	7	26.7	3.4	4	24.9	2.9	3	24.8	3.2	13	23.4	3.9
Doğu Karadeniz	6	26.9	1.9	2	24.3	-	7	24.7	3.7	9	25.7	7.3
Kuzeydoğu Anadolu	8	25.4	5.9	5	21.8	3.6	7	22.9	4.3	9	24.5	5.0
Orta Doğu Anadolu	12	25.6	4.0	5	25.3	5.4	17	24.4	4.2	13	24.9	5.9
Güneydoğu Anadolu	7	25.8	3.1	7	27.5	2.9	22	26.9	3.5	10	25.0	4.4
Eğitim durumu												
Okuma yazma bilmiyor	13	26.8	2.6	7	26.0	3.6	27	26.3	3.5	14	27.4	5.5
İlkokul bitirmemiş	5	24.0	5.2	11	25.7	3.4	7	30.7	4.3	5	23.3	3.0
İlköğretim 1. kademe mezun	40	27.5	3.9	18	28.5	4.4	55	26.2	5.1	46	26.4	5.6
İlköğretim 2. kademe mezun	3	25.5	0.7	3	26.4	3.5	4	26.1	2.6	7	24.0	3.5
Lise ve üzeri	18	25.9	3.6	12	26.8	4.5	26	26.3	4.5	22	24.0	3.1
TÜRKİYE GENELİ	**81**	**26.9**	**3.8**	**52**	**27.1**	**4.1**	**119**	**26.5**	**4.6**	**96**	**25.4**	**4.8**

BÖLÜM 8. SONUÇLAR

HANEHALKI VE BİREYLERİN ÖZELLİKLERİ

1. Örnekleme seçilen hanelerde, araştırmadan önceki geceyi o hanede geçiren kişi sayısı (de facto nüfus) 44 607 kişi olarak bulunmuştur.
2. Hanehalkı başına ortalama 3.81 kişi düşmektedir.
3. Hanehalklarında beslenme konusunda aile bireylerinin sorumluluğunu alan ve dolayısıyla hanehalkı görüşmesi yapılan kişilerin yaklaşık dörtte üçünü kadınlar oluşturmaktadır.
4. Genç erkek ve kadınlar, daha ileri yaştaki erkek ve kadınlardan daha eğitimlidir.
5. Kentlerde yaşayan kadın ve erkeklerin kırsal alanda yaşayanlara oranla daha eğitimli olduğu saptanmıştır.
6. En fazla eğitimli erkekler, ortanca eğitim süresi 5'in üzerinde olan İstanbul ve Doğu Marmara'da iken ülke geneli için bu rakam 5 yıldır.
7. En az eğitimli kadınlar, ortanca eğitim süresi 5'in altında olan Güneydoğu Anadolu bölgesinde yaşarken ülke geneli için ortanca eğitim süresi 5 yıldır.
8. 65 ve üzeri yaş grubundaki kadınların sadece %2'si lise ve üzeri eğitim görmüştür.
9. Yaş grubu 25-29 olan kadınların %33'ü lise ve üzeri eğitim düzeyine sahiptir.
10. Erkeklerin kadınlara, kentlerde yaşayan kişilerin ise kırsal alanda yaşayanlara göre daha eğitimli olduğunu görülmüştür.
11. Medeni duruma ilişkin bulgular, erkekler için 16071 birey üzerinde sorgulanırken, %32.8'inin hiç evlenmemiş, %64.3'ünün halen evli ve %0.9'unun boşanmış olduğu saptanmıştır.
12. Yaş grubu 50-54 ve üzeri olan bireylerden, eşlerinin ölmüş olduğunu bildirenlerin sayısı yaşa bağlı olarak düzenli bir artış göstermektedir.
13. Kentsel ve kırsal alanlarda yaşayan bireylerin medeni durumları arasında farklılık görülmemektedir.
14. Boşanma durumunun yüzde olarak en sık görüldüğü bölgeler İstanbul (%2.3) ve Ege bölgeleri (%2.3) dir.

15. Hanede yaşayan tüm bireylerin sosyal güvence ve sosyal yardım alma durumlarına bakıldığında, sağlık sigortası olmayan bireylerde 20-24 (%21.9) ve 15-19 (%18.7) yaş aralığında artış olmakla birlikte, 50-54 yaş aralığından sonraki yaş aralıklarında, sağlık sigortası olmayanların oranı azalmaktadır.
16. Kentsel yerleşim yerlerinde yaşayanların yarısına (%49.4) sosyal güvence sağlayan kurum SSK iken, kırsal alanda bu oran %28.4'e düşmektedir.
17. Yeşil kart sahibi olanların oranı ise kırsalda %28.7 iken, kentlerde bu oran %12.2'ye düşmektedir, BAĞ-KUR güvencesinde olanların oranı ise kırsal yerleşim yerlerinde %20.7'ye çıkmaktadır.
18. Kentlerde yaşayan kişilerin %9.3'ü sosyal yardım alırken, kırda yaşayan kişiler arasında bu oran %13.7'ye çıkmaktadır.
19. En çok yardım alınan kurumları kentlerde kaymakamlık (%34.5) ve belediyeler (%31.8), kırda ise kaymakamlık (%47.4) oluşturmaktadır.
20. Genel olarak Türkiye'de her 10 hanenin 9'u iyileştirilmiş içme suyu kaynağına ulaşabilmektedir.
21. Kentteki ve kırdaki hanelerin iyileştirilmiş su kaynağına ulaşma durumları birbirine benzer orandadır.
22. Türkiye'deki konutların yarısında evde/bahçede şehir suyu ve %28.5'inde şişe suyu/damacana/pet su kullanılmaktadır.
23. Türkiye'deki hanelerin büyük çoğunluğu evin içinde bir tuvalete sahiptir (%80.6).
24. Hanehalklarının %97.8'i en iyi atık sistemine sahiptir. Hanehalklarının sadece %0.4'ünün tuvaleti yoktur veya tuvaletini diğer hanelerle paylaşmaktadır.
25. Kentteki hanehalklarının çoğunluğunda (%92.3) kırdakilerin ise yaklaşık yarısında tuvalet kanalizasyona bağlıdır.
26. Kırdaki hanehalklarının tuvaletlerinin yaklaşık yarısı (%46.5) kapalı çukura sahiptir.
27. Türkiye'deki hanehalklarının büyük çoğunluğu buzdolabı (%98), televizyon (%93.3), cep telefonu (%91.9), gazlı/elektrikli fırın (%78.1), mutfak robotu/mikser/blender (%51.7), bilgisayar (%45.3) gibi temel ev ve iletişim aletlerine sahiptir.

28. Hanelerin %30'unda internet bağlantısı vardır ve bu oran kentteki hanelerde %36.7'ye yükselmektedir.

29. Kentteki hanehalklarının hemen hemen tüm dayanıklı tüketim mallarına sahip olma oranları kırdan daha yüksektir.

30. Türkiye'deki hanehalklarının %33.2'si özel araba, %6.6'sı motosiklete sahiptir.

31. Kırsal alandaki hanehalklarının %30.1'i taksi/minibüs/otobüs veya traktöre sahiptir. Motosiklete sahip olma oranı kırsal alanda %11.6'dır.

32. Türkiye'deki hanehalklarında ev spor aletlerine sahip olma oranları çok düşüktür (%5.9).

33. 0-5 yaş grubundaki çocukların %51.7'si erkek, %48.3'ü kızdır.

34. 0-5 yaş arası çocukların %0.7'si 0 ay, %3.4'ü 1-3 ay, %3.2'si 4-6 ay, %8.5'i 7-12 ay, %6.7'si 13-18 ay, %5.6'sı 19-23 ay ve %72'si 24-60 ay arasında yer almaktadır.

35. 0-5 yaş arası çocukların yerleşim yerlerine göre dağılım incelendiğinde, çocukların %70'i kentte, %30'u kırsal alanda yaşadığı görülmüştür.

36. 0-5 yaş arası çocukların annelerin %51.3'ünün eğitim durumunun ilköğretim 1. kademe olduğu görülmektedir, annelerin %17.6'sı ise okur-yazar değildir.

37. Türkiye genelinde 0-5 yaş grubu çocukların bakımından sorumlu kişilerin %95.6'sı kadın, %4.4'ü erkektir.

38. Türkiye genelinde 0-5 yaş arası çocukların %1.0'i zihinsel ve/veya bedensel engelli olup, engellilik oranı kentsel ve kırsal bölgelerde, erkekler ve kızlarda (%1.1) benzerdir.

39. Seçilen hanelerde ulaşılan 6-11 yaş grubu çocukların %52.2'si erkek, %47.8'i kızdır.

40. 6-11 yaş grubu çocukların %43.1'i 6-8 yaş grubu, %57'si ise 9-11 yaş grubunda yer almaktadır. Yerleşim yerlerine göre dağılım incelendiğinde, çocukların %72.3'ü kentte, %27.7'si kırsal alanda yaşadığı görülmüştür.

41. 6-11 yaş grubu çocukların %9.7'si okuryazar değildir, %36.2'si ilkokulu bitirmemiştir. Çocukların %52.8'i ilköğretim 1. kademe, %1.3'ü ilköğretim 2. kademe öğrencisidir.

42. Türkiye genelinde 6-11 yaş grubu çocukların %3.2'si zihinsel ve/veya bedensel engelli olup, engellilik oranı erkeklerde (%3.7), 9-11 yaş grubunda (%3.4),

kentsel yerleşim yerlerinde (%3.3) ve Batı Anadolu'da (%8) daha yüksek bulunmuştur.

43. Türkiye genelinde 6-11 yaş grubu çocukların bakımından sorumlu kişilerin %94.8'i kadın, %5.2'si erkektir.

44. 12 yaş ve üzeri bireylerde Türkiye genelinde erkeklerin %15.1'inin ve kadınların %34.7'sinin eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiştir.

45. Toplamda ise 12 yaş ve üzeri bireylerin %27.2'sinin eğitimi yok/ilkokulu bitirmemiş, %38.6'sı ilköğretim 1.kademe, %13.3'ü ilköğretim 2. kademe ve %20.9'i lise ve üzerinde eğitim durumuna sahiptir.

46. Lise ve üzerinde bir okuldan mezun olmuş erkek ve kadınların oranı kentte (sırasıyla %35.9 ve %20.8), kıra (sırasıyla %16.1 ve %6.1) göre daha fazla bulunmuştur.

47. Türkiye genelinde 12 yaş ve üzerinde olan bireylerin %98.8'inin hiçbir engelinin bulunmadığı, %1.3'ünün ise zihinsel ve/veya bedensel engelli olduğu belirlenmiştir.

48. 12 yaş ve üzerindeki bireylerin medeni durumları incelendiğinde, Türkiye genelinde 12 yaş ve üzerinde olan bireylerin %28.6'sının hiç evlenmediği, %62.0'sinin halen evli olduğu, %6.2'sinin eşinin ölmüş, %2.3'ünün boşanmış, %0.9'unun eşinden ayrı yaşadığı bulunmuştur.

49. 15-49 yaş grubunda yer alan kadınların evlilik durumuna göre doğurganlık çağındaki kadınların çoğunluğunun (%74) halen evli, %26.0'nin ise evli olmadığı görülmektedir.

50. 15-49 yaş grubunda yer alan kadınların çoğunluğunun (%74) halen evli, %26.0'nin ise evli olmadığı görülmektedir.

51. Kentsel ve kırsal bölgede evlenme oranı (kentsel %75.1, kırsal: %70.0) benzer bulunmuştur.

52. Kadınların eğitim durumu ile evli olma durumları arasında ters bir ilişki bulunmaktadır. Eğitim durumu arttıkça evlenme oranı düşmektedir.

53. Türkiye genelinde 15-49 yaş grubundaki tüm kadınların ilk evlilik yaş ortalaması 20.3 yıldır. Kentsel bölgelerde ilk evlilik yaş ortalaması 20.5 yıl iken kırsal bölgelerde bu oran daha düşüktür (19.4 yıl).

54. Eğitim düzeyi ve ilk evlenme yaşı ortalaması arasında pozitif bir ilişki vardır. Eğitim düzeyi arttıkça ilk evlilik yaş ortalaması da artmaktadır.

55. Türkiye genelinde 15-49 yaş arası kadınların ortalama gebelik sayısı 2.9, canlı doğum sayısı 2.3 ve toplam yaşayan çocuk sayısı 2.2'dir.

56. Toplam gebelik sayısı yaşla birlikte artmakta, 30 yaşından sonra 3.5'e kadar çıkmaktadır.

57. Kentsel ve kırsal yerleşim bölgelerine göre ortalama gebelik sayısı kıyaslandığında, kırsal bölgelerde bu oranının beklenildiği şekilde daha yüksek olduğu görülmektedir (Kentsel: 2.9, Kırsal: 3.2).

58. Eğitim düzeyi arttıkça, toplam gebelik sayısı düşmektedir.

59. Yaşa göre canlı doğan çocukların ortalama sayısı, Türkiye'de erken yaşta çocuk doğurmanın yaygın olmadığını göstermektedir: 18 ve altındaki yaş grubundaki kadınlarda (adolesan kadınların) canlı çocuk sayısı ortalama 1.1 iken, 19-30 yaş grubundaki kadınlarda 1.6, daha ileri yaş grubundaki (31 yıl ve üzeri yaştaki) kadınlarda ise 2.7'dir.

60. Türkiye genelinde canlı doğum sayısı ortalaması 2.3 iken yaşayan canlı çocuk sayısı 2.2'dir.

61. Yerleşim bölgelerine göre ortalama canlı doğum sayısı ve yaşayan çocuk sayısı arasındaki farklar incelendiğinde kırsal bölgelerde kentsel bölgelere göre daha fazla olduğu görülmektedir.

62. Kadınların eğitim düzeyine göre ortalama canlı doğum sayısı (CDS) ve yaşayan çocuk sayısı (YÇS) incelendiğinde eğitim düzeyi ile CDS ve YÇS arasında ters bir ilişki olduğu, eğitim düzeyi arttıkça CDS ve YÇS'nin düştüğü görülmektedir.

63. 15-49 yaş kadınların içinde emziren kadınların oranı %15.9 (kentsel: %14.7, kırsal: %20.4) olup bu kadınların %3.4'ü 18 yaş ve altında (n=13), %69.1'i 19-30 yaş grubunda (n=266) ve %27.5'i 31 yaş ve üstü yaş grubunda (n=106) yer almaktadır.

64. Ortalama emzirme süresi, Türkiye genelinde 9.1 ay (kentsel: 9.1 ay, kırsal: 8.9 ay) olup, yaş ve eğitim düzeyindeki artışla birlikte bu sürenin arttığı görülmektedir.

65. 15-49 yaş kadınların içinde gebe olan kadınların oranı %5.8 (kentsel: %5.5, kırsal: %7.2) olup bu kadınların %2.8'i 18 yaş ve altında (n=4), %73.8'i 19-30

yaş grubunda (n=107) ve %23.4'ü 31 yaş ve üstü yaş grubunda (n=34) yer almaktadır.

66. Kadınların eğitim düzeyi ile gebelik durumları incelendiğinde, okuryazar olmayan/ilkokulu bitirmemiş kadınlardaki gebelik oranı lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip kadınlardaki oranla benzerlik göstermektedir.

67. Araştırma sırasında gebe olan kadınların ortalama gebelik süresi, Türkiye genelinde 20 hafta (kentsel: 19.9 hafta, kırsal: 20.5 hafta) olup, yaş ve eğitim düzeyindeki artışla birlikte bu sürenin arttığı görülmektedir.

68. Adolesan yaş grubunda (18 yaş ve altı) ortalama gebelik süresi 17.5 hafta iken 31 yaş ve üzeri yaş grubunda bu süre 21.7 haftaya çıkmaktadır.

69. Gebelik ve emziklilik süresince 15-49 yaş arasındaki kadınların bilgi almak, danışmak ve kontrol amacıyla en fazla doktora (%82.0 ve %64.5) daha sonra hemşire/ebe'ye (%35.2 ve %44.1) başvurulmaktadır.

70. Gerek sağlık personeli gerekse sağlık personeli dışında yer alan kişilere başvurma gereği duymayan kadınların oranı da oldukça fazladır (%13.2-15.5).

71. Her iki dönemde de kentsel bölgelerde yaşayan kadınların kırsalda yaşayanlara oranla bilgi almak adına daha fazla doktora başvurdukları gözlenmektedir.

BESLENME ÖZELLİKLERİ VE ALIŞKANLIKLARI

72. Türkiye'de hane halklarında yiyecek ve içecek alışverişini yapan kişilerin yaklaşık %40'ı erkek %60'ı da kadındır. Bu oran yerleşim yerlerine göre farklılık göstermektedir.

73. Yiyecek ve içecek alışverişi yapan kişilerin kentte %34.8'i erkekler iken, kırda bu oran %61.2'ye çıkmaktadır.

74. Bölgelerine göre yiyecek içecek alışverişi yapan kişilerin cinsiyetine bakıldığında ülkenin sosyoekonomik ve sosyokültürel yönden gelişmiş bölgelerinde yiyecek/içecek alışverişi genellikle kadınlar tarafından yapılmaktadır.

75. Hanehalkının sosyoekonomik durumu, yerleşim yeri, alışverişi yapan kişinin yaşı, eğitim düzeyi ve cinsiyeti, ev için yiyecek alışverişi yapılan yerleri etkilemektedir.

76. Türkiye'de bireyler sırasıyla en çok; pazar/seyyar satıcıdan (%75.7), marketten (%71.6) ve bakkaldan (%31.3) alışveriş yapmaktadır.

77. Yiyecek ve içecek alışverişi yapanların eğitim durumuna göre yiyecek içecek alışverişi yapılan yerlere bakıldığında, eğitim düzeyi yükseldikçe market ve süpermarketten alışverişin daha yaygın olarak yapıldığı görülmektedir.

78. Bakkaldan ve pazar/seyyar satıcıdan alışverişlerin ise daha düşük eğitim grubundaki bireyler arasında daha yaygın olduğu saptanmıştır.

79. Bireylerin yiyecek ve içecek alışverişi yapma durumlarına göre dağılımlarına bakıldığında; gençler ve yaşlılarda alışveriş yapma oranının düşük olduğu görülmektedir. 15-18 yaş grubundaki bireylerin diğer yaş grubundaki bireylere göre alışveriş yapmama yüzdesi en yüksektir (%73.3). 75 yaş ve üzeri bireylerde ise alışveriş yapmama oranı %55'dir.

80. Kentsel alanda alışveriş yapan kadınların oranı erkeklerden yüksek iken (%64.1'e karşın %57.0), kırsal bölgelerde alışveriş yapan erkeklerin oranı kadınlara göre daha yüksektir (%64.9'a karşın %40.1).

81. Türkiye geneline bakıldığında; alışveriş yapan kadın ve erkeklerin oranının benzer olduğu görülmüştür (sırasıyla %59.0 ve %58.1).

82. Türkiye genelinde; alışveriş yapan bireylerde, ürün satın alırken hiçbir unsura dikkat etmeme yüzdesi düşük bulunmuştur (%6.5).

83. Kadın ve erkeklerde benzer olarak, 19-30 yaş grubundan başlayarak yaş ilerledikçe alışveriş yaparken hiçbir unsura dikkat etmeyenlerin yüzdesi artış göstermiştir. En yüksek yüzde 75 yaş üzeri bireylerde görülmüştür (%22.8). Kırsal bölgelerde alışveriş yaparken hiçbir unsura dikkat etmeyenlerin yüzdesi, kentsel bölgelerden daha fazladır.

84. Bireylerin yiyecek ve içecek alışverişi yapılırken dikkat ettikleri kriterler incelendiğinde; tüm yaş gruplarında dikkat edilen özelliklerin başında fiyat ve ürünün son kullanma tarihi gelmektedir.

85. Ambalajlı ürünlerdeki sağlık/beslenme beyanına dikkat eden bireylerin oranı düşük bulunmuştur.

86. Yine 65-74 yaş ve 75 yaş üzeri bireylerde alışveriş yapılırken dikkat edilen tüm unsurların yüzdeleri diğer yaş gruplarından düşük bulunmuştur.

87. Ambalajlı ürünleri satın alırken üzerindeki sağlık ve beslenme beyanları ile ambalajdaki ifade ve resimlerin en az dikkat edilen unsurlar olduğu görülmüştür.

88. Türkiye genelinde alışveriş yaparken bireylerin %14.5'i yiyecek ve içecek reklamlarından etkilenirken, %85.5'i etkilenmemektedir. Yaş ilerledikçe reklamlardan etkilenenlerin oranı azalma göstermektedir.

89. Yaş gruplarına göre değerlendirme yapıldığında, gerek erkek gerekse kadınlarda reklamlardan etkilenme durumu, genç ve yaşlı bireylerde farklılık göstermektedir.

90. Türkiye'de Hanehalkında yemek ve yiyecekler %95 oranında kadınlar tarafından hazırlanmaktadır.

91. Erkeklerin yemek ve yiyecek hazırlamaya katılımlarının çok az olmasına karşın, Doğu Karadeniz, İstanbul ve Batı Anadolu'da diğer bölgelere göre bu katılımın kısmen daha yüksek olduğu saptanmıştır.

92. Türkiye geneli ve yerleşim yerlerine göre hane halklarında tüm yemek türlerinde yağ/yağların kullanılmama durumu çok nadir görülmektedir. Yemeklerde genellikle sırasıyla ayçiçek ve zeytinyağı kullanılmaktadır.

93. Kırsal yerleşim yerlerinde tereyağı kentsel yerleşim yerlerine göre daha yaygın olarak kullanılmaktadır. Türkiye'de yemek türlerinde hatalı uygulama olarak öne çıkan yemek pişirme yöntemleri; balık pişirmede yağda kızartma, pilav pişirmede kavurma, makarna pişirmede haşlayıp süzdürme (suyunu dökme) ve yumurta pişirmede yağda kızartma yöntemleridir.

94. Türkiye genelinde hane halklarında en çok sırasıyla; turşu ve zeytin, yoğurt, reçel ve ekmek, bazlama ve yufka üretilmektedir. Sucuk ve pastırma ise hanede en az üretilen yiyeceklerdir.

95. Araştırma kapsamına alınan 0-5 yaş arası çocukların anne sütü alma durumları yaş grubu, yerleşim yeri, bölge ve annenin eğitim durumuna göre değerlendirilmiştir.

96. Genelde, çocukların büyük bir çoğunluğunun anne sütü emdiği (erkeklerin %97'si, kızların %98.2'si) görülmektedir.

97. Anne sütü emme durumu, 0-12 aylık olanlarda %99.4, 13-23 aylık olanlarda %97.3, 24-60 ay arasında olanlarda ise %97.2'dir.

98. Çocuğa tek başına kaç ay anne sütü verildi sorusuna yanıt verenler üzerinden değerlendirilme yapıldığında Türkiye genelinde, tek başına anne sütü alma süresinin 5.3 ay (erkeklerde 5.4, kızlarda 5.1 ay) olduğu belirlenmiştir. Kırsal alandaki erkek çocuklarda bu süre 6.4 ay iken kızlarda 5.2 aydır. Kentsel alanda yaşayanlarda tek başına emzirme süresi, erkek ve kızlar için benzerdir.

99. Tek başına anne sütü emzirme süresi, okur yazar olmayan annelerin bebekleri için 5.9 ay ile en yüksek değerdedir.

100. Annelerin eğitim düzeyi arttıkça emzirme süresi azalmakta, lise ve üzeri eğitimi olan annelerin bebekleri için 4.5 ay olmaktadır.

101. Türkiye genelinde 4-6 ay süre ile tek başına anne sütü emzirme oranı %62.5'dir (kentselde %64.9, kırsalda %57.4).

102. Türkiye genelinde toplam olarak anne sütü alma süresi 14.5 ay olarak bulunmuştur.

103. Doğumdan sonra ilk bir ay içinde anne sütünden kesilen çocukların oranı %1.7'dir.

104. Anne sütü almış olan çocukların genelde %59.1'inin doğumdan sonra ilk bir saat içinde, %30.4'ünün ise 1-11 saat içinde emzirilmiş olduğu öğrenilmiştir.

105. Genel olarak incelendiğinde, 0-5 yaş grubu çocukların %70.6'sına, doğumdan sonraki ilk üç gün içinde anne sütü dışında herhangi bir yiyecek/içecek verilmediği görülmektedir.

106. Anne sütünü toplam olarak 6 aydan daha kısa süre emen bebeklerin, emmeyi bırakma nedenlerine bakıldığında Türkiye genelinde, *"anne sütünün olmaması/yetersizliği"* ilk sırada (%47.6) yer almaktadır.

107. Türkiye genelinde anne sütü olmadığında çocukların %84.5'inin hazır bebek formülleri ile beslendiği saptanmıştır.

108. Büyük bir çoğunluk (%62.7) anne sütü olmadığı veya yetmediği için bu formüllere başlarken, %20.4 oranında doktor önerisi ile, %12.3 oranında ise bebek anne sütünü emmediği için başlamıştır.

109. Araştırma kapsamına alınan çocuklardan iki yaşından küçük olanlar için tamamlayıcı besin olarak hangilerinin ne zaman başlandığı sorgulanmış ve bu soruya yanıt verenler üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır. Türkiye genelinde bu yaş grubu çocuklar ortalama 8.4 aylık olduklarında inek sütü, 6.7'inci ayda

yoğurt, 8.6'ıncı ayda peynir, 7.6'ıncı ayda hazır meyveli çocuk yoğurtları/taze peynirlere başlandığı saptanmıştır.

110. Hazır bebek/devam formüllerine genelde 3.7'inci ayda, kırmızı etlere 10.5'inci ayda, et ürünlerine (salam, sosis, sucuk vb.) 11.9'uncu ayda, tavuk- hindi 9.9 aylık olduklarında, balık 10.3 aylık olduklarında, yumurta sarısı 8.7 aylık olduklarında, yumurta beyazına 10.2'inci ayda, tam yumurtaya 11.0'inci ayda ve kurubaklagillere 10.1'inci ayda başlanmaktadır.

111. Sütle hazırlanmış muhallebiye ortalama 7.6'ıncı ayda, makarna, erişte ve pilav gibi besinlere ise çocuklar 10.0'uncu ayda, tahıllı çorbalara 8.6'ıncı ayda, sebze ve yoğurt çorbalarına 8.2'inci ayda başlanmaktadır.

112. Genelde çocuklara 8.0'inci ayda taze sebze püreleri, 7.3'üncü ayda taze meyve püreleri, verilmiştir.

113. Çocukların %30.8'ine 3.2 aylık olduklarında şekerli su verilmeye başlanmaktadır.

114. Türkiye genelinde ceviz fındık vb. yağlı tohumlara başlama zamanı ortalama 11.7 aydır.

115. Ekmek 8.3'üncü ayda, bisküvi-kraker vb. besinler ise 8.9'uncu aylarda verilmeye başlanmaktadır.

116. Çocuklar yemek suları ile 7.4 aylık olduklarında, hazır meyve sularıyla ise 10.0'uncu ayda tanışmaktadırlar.

117. Çocuklara genel olarak 9.1'inci ayda reçel, 10.1'inci ayda bal, 11.7'inci ayda çikolata gofret vb. başlanmaktadır.

118. Genelde, pekmez, pestil vb. besinler, %53.7'sine 8.1 aylık olduklarında, tereyağı ise %27.2'sine 9.2 aylık olduklarında, sıvı yağlar ise 8.5 aylık olduklarında başlanmıştır.

119. 0-5 yaş arası çocukların son 15 gün içinde ishal olma durumu %16.9 olup, en fazla 7-12 ay yaş grubunda (%35.1), %24.6 ile en çok Güneydoğu Anadolu Bölgesi olduğu görülmektedir.

120. İshal durumunda tedavi amaçlı olarak kullanılan besin/içecekler incelendiğinde, Türkiye genelinde en fazla kullanılan besin/içeceğin, su (%32.5) ve patates püresi (%29.3) olduğunu, bunları yoğurt/ayran (%20.5), pirinç lapası

(%13.3), AST (%11.1), yoğurt çorbası (%7.7) ve anne sütü (%5.2)'nün izlediği görülmektedir.

121. Yaş gruplarına göre kullanılan besin/içeceklerin dağılımları da (1-3 ay yaş grubu hariç) Türkiye geneli ile benzerlik göstermekte olup yine en fazla su kullanılmaktadır. Sadece 1-3 ay yaş grubunda, en fazla kullanılan besin/içeceğin anne sütü olduğunu görülmektedir (anne sütü %27.7, su %16.6).

122. 6-11 yaş grubu çocukların beslenme alışkanlıklarını belirlemek amacıyla sorulan ana öğün tüketim durumları incelendiğinde; Türkiye genelinde çocukların %10.8'inin kahvaltı yapma alışkanlığına sahip olmadığı görülmektedir.

123. 9-11 yaş grubunda kahvaltı atlama oranının (%13.3) daha yüksek olduğu, bölgelere göre ise Doğu Marmara'da en yüksek (%20.1) olduğu bulunmuştur.

124. Türkiye genelinde 9-11 yaş grubu çocukların %9.1'i öğle öğününü atlamaktadır. Türkiye genelinde çocukların sadece %0.9'u akşam öğününü atlamaktadır.

125. 9-11 yaş grubu çocukların her üç öğünde de öğünleri atlama nedenleri başında "canım istemiyor" (sabah kahvaltısı; %71.7, öğle; %32.1, akşam; %76.5) yer almaktadır. Bunu sabah kahvaltısı için %14.4 ile "zaman yetersizliği", öğle öğünü için %26.6 ile "geç kalktığı için", akşam öğünü için %25.9 ile "atıştırdığı için" nedenleri takip etmektedir.

126. Çalışmaya katılan 12 yaş ve üzeri bireylerin ana öğünleri (sabah, öğle, akşam) tüketme durumları incelendiğinde, Türkiye genelinde erkeklerin %15.8'i, kadınların %12.5'i, toplamda %14.2'sinin sabah kahvaltısını atladıkları saptanmıştır.

127. Erkekler arasında sabah kahvaltısını atlayanların oranının %21.6 ile en yüksek 19-30 yaş arasında olduğu, kadınlarda %24.0 ile en yüksek 15-18 yaş grubu arasında olduğu saptanmıştır.

128. Öğle yemeğini atlayanların oranı Türkiye genelinde erkeklerde %14.5, kadınlarda %21.4 ve toplamda %17.8 olarak saptanmıştır.

129. Öğle öğününü atlama oranı kentte %20.3, kırda ise %10.3 olduğu gözlenmektedir.

130. Akşam yemeğini atlayanların oranı Türkiye genelinde erkeklerde %4.5, kadınlarda %5.7 ve toplamda %5.1 olarak saptanmıştır.

131. Yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde erkekler arasında akşam öğününü atlayanların oranının %6.6, kadınlar arasında %9.6 ile en yüksek 75 ve üzeri yaş grubunda olduğu saptanmıştır.

132. Türkiye genelinde 3 ana öğünü de tüketenlerin oranı erkeklerde %69.2, kadınlarda %66.4, toplamda ise %67.9 olarak bulunmuştur.

133. Kırda yaşayan bireylerde 3 öğün tüketenlerin oranı kente göre daha yüksektir.

134. Bölgelere göre değerlendirildiğinde; 3 ana öğün tüketim oranının toplamda Batı Marmara, Kuzeydoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri (%72.3, %71, %70.8) olduğu saptanmıştır.

135. Her üç öğünde de öğün atlama nedeninin başında "canı istemiyor" yer alırken kahvaltı için bu oranın %52.3, öğle için %30.1, akşam için %27.9 olduğu saptanmıştır.

136. Dikkat çekici bir nokta ise sabah kahvaltısı atlama nedeni için 75 yaş üzeri grupta "yemek hazırlanmadığı için ve ekonomik nedenler" (%11.2) diğer yaş gruplarına göre ön plana çıkmaktadır.

137. Çalışan bireylerin işyerinde yemek yeme durumları incelendiğinde; Türkiye genelinde çalışan bireylerin %35.3'ünün evden yemek getirdiği veya evde yediği, %34.4'ünün işyerinin verdiği yemeği yediği, %25.3'ünün ise dışarıdan yediği saptanmıştır.

138. Kadınlarda evden yemek getiren veya evde yiyen oranı %45.3 iken bu oran erkeklerde %32.1'dir.

139. Yerleşim yerine göre değerlendirildiğinde; evde yemek yiyen veya evden yemek getiren çalışanların oranının kırda %62.2, kentte ise %28.0 olduğu saptanmıştır.

140. Türkiye genelinde gebe ve emziren kadınlarda sabah kahvaltısını atlayanların oranı gebelerde %14.5, emziren kadınlarda ise %7.5 olduğu gözlenmiştir.

141. Gebe kadınların %16.9'u, emziren kadınların ise %17.7'sinin öğle öğününü atladığı saptanmıştır.

142. Gebelerin %5.6'sının, emziren kadınların ise %0.8'inin akşam yemeğini atladıkları saptanmıştır. Öğün atlama nedenlerine bakıldığında; "canı istemiyor"

ve “geç kalkıyor” nedenlerinin hem gebelerde hem de emziren kadınlarda ön sıralarda yer aldığı görülmektedir.

BESİN TÜKETİM DURUMU VE SIKLIĞI

143. Türkiye genelinde süt tüketmeyenlerin oranının %44.6 olduğu saptanmıştır. Genelde %19.5 oranında haftada 1-2 kez süt tüketildiği görülmüştür. Süt tüketiminin tersine yoğurt, ayran, kefir vb. süt ürünlerini her gün tüketenlerin oranı %55.1’dir. Her gün peynir tüketenlerin oranı toplamda %76.0, erkeklerde %73.7, kadınlarda ise %78.6 olduğu saptanmıştır.

144. Gebe kadınlarda, Türkiye genelinde süt tüketmeyenlerin oranı %27.1’dir. Gebe kadınlarda, her gün süt tüketenlerin oranı %28.4 iken, haftada 1-2 kez süt tüketenlerin oranı %20.1’dir. Gebe kadınlarda da Türkiye genelinde olduğu gibi süt tüketiminin tersine yoğurt, ayran, kefir vb. süt ürünlerini her gün tüketenlerin oranı %62.9’dur. Her gün peynir tüketenlerin oranının %83.4 olduğu bulunmuştur. Emziren kadınların son bir ay içindeki besin tüketim sıklıkları incelendiğinde hiç süt tüketmeyenlerin oranının %38.3 olduğu görülmüştür.

145. Emziren kadınlarda her gün süt tüketenlerin oranı %17.9 iken, haftada 1-2 kez süt tüketenlerin oranı %19.0’dur. Emziren kadınlarda yoğurt, ayran, kefir vb. süt ürünlerini her gün tüketenlerin oranı %63.6’dır. Her gün peynir tüketenlerin oranının %80.9 saptanmıştır.

146. Türkiye genelinde kırmızı eti hiç tüketmeyenlerin oranı toplamda %20.2, erkeklerde %17.6, kadınlarda ise %23.2 olduğu saptanmıştır. Tavuk, hindi tüketim sıklığına bakıldığında, en yüksek tüketim sıklığının haftada 1-2 kez olduğu saptanmıştır (%42.9). Balık tüketim sıklığına bakıldığında; hiç tüketmeyenlerin oranını %39,1’dir. Genelde bireylerin %77,6’sının hiç sakatat tüketmediği, %12.8’inin ayda bir kez sakatat tükettiği ve erkeklerdeki tüketim sıklığının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Hazır et ürünlerinin tüketim sıklığına bakıldığında; bireylerin %56.4’ü hiç et ürünün tüketmezken, %17.3’ü haftada 1-2 kez tüketmektedir. Evde yapılmış et ürünlerinin ise %89.1 oranında hiç tüketilmediği saptanmıştır. Her gün yumurta tüketenlerin oranı %29.7’dir.

Bireylerin %26.9'u haftada 1-2 kez, %24.4'ü haftada 3-4 kez yumurta tüketmektedirler. Haftada 1-2 kez kurubaklagil tüketenlerin oranı %46.6 olarak saptanmıştır. Fındık, ceviz vb. yağlı tohumların tüketim sıklıkları incelendiğinde; %24.4'ünün haftada 1-2 kez, %13.7'sinin haftada 3-4 kez, %13.2'sinin 15 günde bir tükettiği, %23.4'ünün hiç tüketmediği saptanmıştır.

147. Gebe kadınlarda, kırmızı eti hiç tüketmeyen bireylerin oranı %31.5 olduğu, %22.3'ünün haftada 1-2 kez kırmızı et tükettikleri saptanmıştır. Gebe kadınların tavuk, hindi tüketim sıklığına bakıldığında, en yüksek tüketim sıklığının haftada 1-2 kez olduğu saptanmıştır (%46.7). Balık tüketim sıklığına bakıldığında ise, hiç tüketmeyenlerin oranın %49.4 olduğu görülmüştür. Gebelerin %82.6'sının hiç sakatat tüketmediği, %13.2'sinin ayda bir kez sakatat tükettiği saptanmıştır. Hazır et ürünleri tüketim sıklığına bakıldığında, %68.3'ü hiç tüketmezken, %11.8'inin 15 günde bir tükettiği görülmüştür. Evde yapılmış et ürünlerinin ise %87.6 oranında hiç tüketilmediği, %7.4 oranında ayda 1 kez tüketildiği saptanmıştır. Gebe kadınlarda, her gün yumurta tüketenlerin oranı %49.8'dir. Gebelerin %16.1'i haftada 1-2 kez, %18'i haftada 3-4 kez yumurta tüketmektedirler. Haftada 1-2 kez kurubaklagil tüketenlerin oranı %45.1 olarak saptanmıştır. Gebe kadınlarda, yağlı tohumların tüketim sıklıkları incelendiğinde, %24.3'ünün haftada 1-2 kez, %21.2'sinin her gün, %12.5'inin ayda bir, %9.7'sinin haftada 3-4 kez, %8.8'inin 15 günde bir tükettiği, %19.4'ünün ise hiç tüketmediği saptanmıştır.

148. Emziren kadınların, kırmızı eti hiç tüketmeyenlerin oranı %25.8 olduğu, tavuk, hindi tüketim sıklığına bakıldığında, en yüksek tüketim sıklığının haftada 1-2 kez olduğu saptanmıştır (%41.3). Balık tüketim sıklığına bakıldığında, hiç tüketmeyenlerin oranını %44.2'dir. Emziren kadınların %83.1'inin hiç sakatat tüketmediği, %10.5'inin ayda bir kez sakatat tükettiği saptanmıştır. Hazır et ürünleri tüketim sıklığına bakıldığında, %64.6'sı hiç tüketmezken, %11.8 oranında haftada 1-2 kez tüketildiği gözlenmiştir. Evde yapılmış et ürünlerinin ise %91.8 oranında hiç tüketilmediği, %3.8 oranında ayda 1 kez tüketildiği saptanmıştır. Her gün yumurta tüketenlerin oranı %44.1'dir. Emziren kadınların %19.5'i haftada 3-4 kez, %17.3'ü haftada 1-2 kez yumurta tüketmektedirler. Haftada 1-2 kez kurubaklagil tüketenlerin oranı %41.4 olarak saptanmıştır.

Emziren kadınların yağlı tohumları tüketim sıklıkları incelendiğinde, %21.1'inin haftada 1-2 kez, %16.6'sının ayda bir, %12.4'ünün 15 günde bir tükettiği, %12.3'ünün haftada 3-4 kez, %8.6'sının her gün, %26.0'sının ise hiç tüketmediği saptanmıştır.

149. Sebze-meyve tüketim sıklıkları incelendiğinde; bireylerin %47.6'sının her gün yeşil yapraklı sebze tükettiği, bu oranın erkeklerde %44.4, kadınlarda ise %51.2 olduğu saptanmıştır. Bireylerin %41.2'sinin haftada 1-2 kez, %28.5'inin haftada 3-4 kez patates tükettiği ve sıklık oranının her iki cinsiyet ve yerleşim yerinde benzer olduğu gözlenmiştir. Diğer taze sebzelerin %34.9 oranında her gün, %24.6 oranında haftada 1-2 kez tüketildiği saptanmıştır. Bireylerin %38.4'ünün turunçgilleri tüketmediği, %16.2'sinin her gün, %15.7'sinin haftada 1-2 kez tükettiği gözlenmiştir. Çalışmanın yaz aylarında yapılmasının turunçgiller tüketim sıklığının düşük gözlenmesinin önemli nedenlerinden biri olduğu düşünülmektedir. Diğer taze meyveleri her gün tüketenlerin oranı %51.5 olarak gözlenmiştir.

150. Gebe kadınların sebze-meyve tüketim sıklıkları incelendiğinde, %51.1'inin yeşil yapraklı sebzeleri, %40.6'sının diğer sebzeleri her gün tükettiği saptanmıştır. Her gün patates tüketenlerin oranı %4.3'tür. Gebelerin %44.3'ü patatesi haftada 1-2, %32.9'u haftada 3-4 kez tüketmektedir. Gebelerin %34.4'ü turunçgilleri hiç tüketmezken, büyük bir çoğunluğunun turunçgilleri haftada 1-2 kez (%21.6) ve her gün (%24.5) tükettikleri bulunmuştur. Buna karşılık diğer taze meyvelerin her gün tüketilme oranı %60, hiç tüketilmeme oranı ise %3'dür.

151. Emziren kadınların sebze-meyve tüketim sıklıkları incelendiğinde, %48.9'unun yeşil yapraklı sebzeleri, %33.7'sinin diğer sebzeleri her gün tükettiği saptanmıştır. Her gün patates tüketenlerin oranı %14.5'tir. Emziren kadınların %40.6'sı patatesi haftada 1-2, %26.7'si haftada 3-4 kez tüketmektedir. Emziren kadınların %43.6'sı turunçgilleri hiç tüketmezken, büyük bir çoğunluğunun turunçgilleri haftada 1-2 kez (%18.2) ve her gün (%11.8) tükettikleri bulunmuştur. Buna karşılık diğer taze meyvelerin her gün tüketilme oranı %51.2, hiç tüketilmeme oranı ise %5.7'dir.

152. Beyaz ekmek türlerinin %85.4 oranında her gün tüketildiği, tam tahıl ekmeklerini hiç tüketmeyenlerin oranı %71.4 olarak bulunmuştur. Bireylerin

%30.6'sı haftada 1-2 kez, %28.3'ü haftada 3-4 kez, %22.3'ü her gün pirinç, bulgur, makarna vb. tahılları tüketmektedirler. Tarhanayı tüketmeyenlerin oranı kentte %46.9, kırda %43.2'dir. Bisküvi-kraker türü besinleri haftada 1-2 kez tüketenlerin oranı %21.1, haftada 3-4 kez tüketenlerin oranı %13.4, her gün tüketenlerin oranı %11.6 olarak saptanmıştır. Kahvaltılık tahılları tüketmeyenlerin oranı %91.6 olarak saptanmıştır.

153. Gebe kadınlarda, beyaz ekmek türlerinin %88.4 oranında her gün tüketildiği, tam tahıl ekmeklerinin ise %79.2 oranında hiç tüketilmediği saptanmıştır. Gebe kadınların %34.3'ü haftada 1-2 kez, %24.0'ü haftada 3-4 kez, %19'u her gün pirinç, bulgur, makarna, buğday unu, börek, kurabiye gibi tahıl ürünlerini tüketmektedir. Bisküvi-kraker türü besinleri her gün tüketen gebe kadınların oranı %18.3, haftada 1-2 kez tüketenlerin oranı %16.3, haftada 3-4 kez tüketenlerin oranı %15.1 olarak saptanmıştır. Kahvaltılık tahılları tüketmeyenlerin oranı %88.1 olarak tespit edilmiştir.

154. Emziren kadınlarda ise beyaz ekmek türlerinin %88.6, tam tahıl ekmeklerinin ise %10.7 oranında her gün tüketildiği saptanmıştır. Bireylerin %33.0'ü haftada 1-2 kez, %26.2'si her gün, %21.8'i haftada 3-4 kez pirinç, bulgur, makarna, buğday unu, börek, kurabiye gibi tahıl ürünlerini tüketmektedir. Bisküvi-kraker türü besinleri haftada 1-2 kez tüketenlerin oranı %24.4, haftada 3-4 kez tüketenlerin oranı %18.2, her gün tüketenlerin oranı %12.3 olarak saptanmıştır. Kahvaltılık tahılları tüketmeyenlerin oranı %96.7'dir.

155. Türkiye'de her gün en sıklıkla tüketilen içeceğin çay olduğu saptanmıştır (% 92.6). Bitki çaylarının tüketim sıklığının genelde düşük olduğu, toplamda %71.2 oranında hiç tüketilmediği gözlenmiştir. Kahve, neskafeyi her gün içenlerin oranı %21.3'dür. Hazır meyve sularını haftada 1-2 kez tüketenlerin oranı %22, haftada 3-4 kez tüketenlerin oranı %11.2, her gün tüketenlerin oranı ise %7.9 olarak saptanmıştır. Hazır meyve sularını tüketmeyenlerin oranı her iki yerleşim bölgesinde de kadınlarda daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Her gün gazlı içecek tüketenlerin oranı %11.7'dir, maden suyu, soda tüketim sıklığı erkeklerde kadınlara göre daha yüksektir. Alkollü içecekleri tüketmeyenlerin oranı %84.9 olarak saptanmıştır.

156. Gebelerin son 1 aydaki içecek tüketim sıklıkları değerlendirildiğinde, her gün en sık tüketilen içeceğin çay olduğu, çaydan sonra en sık tüketilen içecek sırasıyla hazır meyve suları (%12.3) ve kahve türleri (%7.9) olduğu saptanmıştır. Bitki çaylarının tüketim sıklığının genelde düşük olduğu, gebelerin %90.2'sinin ise bitki çaylarını hiç tüketmediği görülmüştür. Her gün gazlı içecek tüketenlerin oranı %3.3 olup maden suyu tüketiminin ise %4.9 olduğu görülmektedir. Alkollü içecekler ise gebeler tarafından hiç tüketilmemektedir.

157. Emziren kadınların ise, her gün en sık tüketilen içeceğin çay olduğu (%92.4) çaydan sonra en sık tüketilen içecek sırasıyla kahve türleri (%10.1) ve bitki çayları (%9.1) ve hazır meyve suları (%7.7) olduğu tespit edilmiştir. Her gün gazlı içecek tüketenlerin oranı %7.1 olup, maden suyu, soda tüketim sıklığının ise emziren kadınlar tarafından sıklıkla haftada 1-2 kez (%10.2) tüketildiği saptanmıştır. Maden suyunu hiç tüketmeyen emziren kadınların oranı %71.7'dir. Emziren kadınların %0.3'ü ayda 1 kez alkollü içecek tüketmektedir.

158. Yağ tüketim sıklıkları değerlendirildiğinde; her gün ayçiçek yağı tüketenlerin oranı %67.4, zeytinyağını tüketenlerin oranı %35.3, mısırözü yağı tüketenlerin oranı %11.7 olarak saptanmıştır. Bireylerin %95.2'si fındık yağını, %99.4'ü soya yağını, %98.9'u kanola yağını hiç tüketmemektedir. Haftada 1-2 kez tereyağı tüketenlerin oranı ise kentte %17.0, kırda %13.9 olarak saptanmıştır. Türkiye'de bireylerin %50.3'ünün tereyağı tüketmediği, %11.2'sinin haftada 1-2 kez sert margarin tüketirken %69.1'i hiç tüketmemektedir. Kuyruk yağı, iç yağı gibi hayvansal yağlar %95.4 oranında tüketilmemekte olduğu tespit edilmiştir.

159. Gebelerin yağ tüketim sıklıkları değerlendirildiğinde, %69.7'inin ayçiçek yağını, %35.4'ünün zeytinyağını ve %16.0'sının mısırözü yağını her gün tükettikleri bulunmuştur. Gebelerin %98.8'i kanola yağını, %98.6'sı fındık yağını ve hiçbiri (%100) soya yağını tüketmemektedir. Her gün tereyağı tüketenlerin oranı %10.1'dir. Gebelerin %6.3'ü her gün ve %8.7'i haftada 1-2 kez sert margarin tüketirken, %69.3'ü hiç tüketmemektedir. Yumuşak margarinleri tüketmeyenlerin oranı kentte %74.9, kırda ise %81.9 olarak saptanmıştır. Kuyruk yağı, iç yağı gibi hayvansal yağları %99.0 oranında tüketilmemektedir.

160. Emziren kadınlarda, yağ tüketim sıklıkları değerlendirildiğinde, %71.9'unun ayçiçek yağını, %30.7'sinin zeytinyağını ve %14.1'inin tereyağını her gün

tükettikleri bulunmuştur. Emziren kadınların %99.4'ü kanola yağını, %97.4'ü fındık yağını ve hiçbiri (%100) soya yağını tüketmemektedir. Her gün mısırözü yağını tüketenlerin oranı %9.5'dir. Emziren kadınların %7.6'sı her gün ve %9.3'ü haftada 1-2 kez sert margarin tüketirken, %66.6'sı hiç tüketmemektedir. Yumuşak margarinleri tüketmeyenlerin oranı kentte %76.6, kırda ise %72.3 olarak saptanmıştır. Kuyruk yağı, iç yağı gibi hayvansal yağları %95.8 oranında tüketilmemektedir.

161. Şeker, bal, reçel, pekmez ise %55.5 oranı ile her gün tüketilmekte olduğu tespit edilmiştir. Şekerleme, lokum, çikolata gibi besinleri haftada 1-2 kez tüketenlerin oranı %19.3, 15 günde bir tüketenlerin oranı %12.1'dir.

162. Gebe kadınlarda, şeker, bal, reçel, pekmezin tüketim sıklıkları değerlendirildiğinde, bireylerin %53,8'inin her gün tükettiği, %13,7'sinin haftada 1-2 kez tükettiği, %16,5'inin de hiç tüketmediği saptanmıştır. Şekerleme, lokum, çikolata gibi besinleri haftada 1-2 kez tüketenlerin oranı %18.4, 15 günde bir tüketenlerin oranı %9.6 ve hiç tüketmeyenlerin oranı %40.7'dir .

163. Emziren kadınlarda, şeker, bal, reçel, pekmezin tüketim sıklıkları değerlendirildiğinde, %59.6'sının her gün tükettiği, %12.7'sinin haftada 1-2 kez tükettiği, %12.0'sinin de hiç tüketmediği saptanmıştır. Şekerleme, lokum, çikolata gibi besinlerin emziren kadınlar tarafından sıklıkla haftada 1-2 kez (%18.4) tüketilmekte olduğu ve hiç tüketmeyenlerin oranının ise %35.9 olduğu tespit edilmiştir.

164. Bireylerin hazır besinleri tüketim sıklıkları incelendiğinde ise Türkiye'de hazır çorba tüketiminin çoğunlukla haftada 1-2 kez (%11.9) olduğu saptanmıştır. Hazır çorba tüketmeyenlerin oranı ise %66.8 olarak tespit edilmiştir. Döner, kebap tüketimi sıklık oranları incelendiğinde, bireylerin %19.7'si ayda 1 kez, %15.1'i 15 günde bir, %14.2'si haftada 1-2 kez döner, kebap tüketmektedirler. Hamburger, kızarmış tavuk parçaları gibi fast food besinleri tüketmeyenlerin oranı %77.5 olarak saptanmıştır. Cips tüketim sıklığı ise %76.7 oranında hiç tüketilmediği tespit edilmiştir. Dondurulmuş besinleri haftada 1-2 kez tüketenlerin oranı %8.9, 15 günde bir tüketenlerin oranı %8.7, ayda 1 tüketenlerin oranı %6.4 olarak saptanmıştır.

165. Gebelerin %12.4'ü haftada 1-2 kez, %9.8'i ayda bir, %4.2'si 15 günde bir kez hazır çorba tüketirken, %69.5'i hiç hazır çorba tüketmemektedir. Gebelerin %93.1'i hazır yemekleri tüketmemektedir. Pide, lahmacun, pizzayı haftada 1-2 kez tüketenlerin oranı %7.7'dir. Gebelerin %23.0'ü ayda 1 kez, %20.1'i 15 günde bir ve %7.3'ü haftada 1-2 kez döner, kebap tüketmektedirler. Döner, kebap tüketmeyenlerin oranı %49.3'tür. Hamburger, kızarmış tavuk parçaları gibi fast food besinleri tüketmeyenlerin oranı kırda %92.7, kentte %82.1 olarak saptanmıştır. Gebe kadınlarda ayda 1 cips tüketenlerin oranı %11.7, hiç tüketmeyenlerin oranı %66.9'dur. Dondurulmuş besinleri ayda 1 tüketenlerin oranı %12.4, haftada 1-2 kez tüketenlerin oranı %5.2, 15 günde bir tüketenlerin oranı %3.8'dir. Gebelerin %78.4'ü dondurulmuş besinleri tüketmemektedir.

166. Emziren kadınların %73.2'si hiç hazır çorba ve %96.1'i hazır yemekleri tüketmemektedir. Pide, lahmacun, pizzayı haftada 1-2 kez tüketenlerin oranı %6.3'dür. Döner, kebap tüketimi sıklıkla %22.0 oranında ayda 1 kez tüketilmektedir. Hamburger, kızarmış tavuk parçaları gibi fast food besinler sıklıkla ayda bir kez (%11.5) tüketildiği saptanmıştır. Emziren %74.8'i hiç cips tüketmemektedirler. Emziren kadınlarda dondurulmuş besin sıklıkla %12.4 oranında ayda bir kez tüketilmektedir.

167. Türkiye genelinde günlük ortalama enerji alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 1253 kkal, kız çocuklarda 1190 kkal, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 1587 kkal, kız çocuklarda 1510 kkal, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 1677 kkal, kız çocuklarda 1679 kkal, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 2017 kkal, kız çocuklarda 1723 kkal, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 2288 kkal, kız çocuklarda 1701 kkal, 19-30 yaş grubu erkeklerde 2242 kkal, kadınlarda 1649 kkal, 31-50 yaş grubunda erkeklerin 2203 kkal, kadınların 1638 kkal, 51-64 yaş grubunda erkeklerin 1918 kkal, kadınların 1533 kkal, 65-74 yaş grubunda erkeklerin 1705 kkal, kadınların 1409 kkal, 75 ve üzeri yaş grubunda erkeklerin 1606 kkal, kadınların 1223 kkal olduğu görülmektedir. Gebe ve emziren kadınların Türkiye genelinde günlük ortalama enerji alımlarının sırasıyla 1736 kkal ve 1862 kkal olarak bulunmuştur.

168. Türkiye genelinde günlük ortalama karbonhidrat alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 152 g, kız çocuklarda 148 g, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda

202 g, kız çocuklarda 193 g, 9-11 yaş grubun erkeklerde 211 g, kız çocuklarda 218 g, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 261 g, kız çocuklarda 221 g, 15-18 yaş grubu erkeklerde 300 g, kız çocuklarda 221 g, 19-30 yaş grubu erkeklerde 282 g, kadınlarda 204 g, 31-50 yaş grubu erkeklerde 278 g, kadınlarda 205 g, 51-64 yaş grubu erkeklerde 242 g, kadınlarda 195 g, 65-74 yaş grubu erkeklerde 220 g, kadınlarda 183 g, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 207 g, kadınlarda 156 g olduğu görülmektedir. Gebe ve emziren kadınların Türkiye genelinde günlük ortalama karbonhidrat alımlarının sırasıyla 221 g ve 241 g olarak bulunmuştur.

169. Türkiye genelinde günlük ortalama alınan enerjinin karbonhidrattan gelen oranlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda %50.3, kız çocuklarda %51.4, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda %52.4, kız çocuklarda %52.5, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda %52.2, kız çocuklarda %53.8, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda %53.9, kız çocuklarda %52.6, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda %54.7, kız çocuklarda %53.6, 19-30 yaş grubu erkeklerde %52.1, kadınlarda %51.0, 31-50 yaş grubu erkeklerde %51.8, kadınlarda %51.7, 51-64 yaş grubu erkeklerde %51.8, kadınlarda %52.3, 65-74 yaş grubu erkeklerde %52.6, kadınlarda %53.0, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde %52.8, kadınlarda %52.7 olduğu görülmektedir. Gebe ve emziren kadınların Türkiye genelinde günlük alınan ortalama enerjinin karbonhidrattan gelen oranlarının sırasıyla %52.7 ve %53.3 olduğu bulunmuştur.

170. Türkiye genelinde günlük ortalama protein alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 39.2 g, kız çocuklarda 36.5 g, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 48.7 g, kız çocuklarda 45.4 g, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 51.9 g, kız çocuklarda 50.6 g, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 62.3 g, kız çocuklarda 51.2 g, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 68.0 g, kız çocuklarda 48.8 g, 19-30 yaş grubu erkeklerde 71.3 g, kadınlarda 51.9 g, 31-50 yaş grubu erkeklerde 72.9 g, kadınlarda 52.0 g, 51-64 yaş grubu erkeklerde 64.3 g, kadınlarda 49.4 g, 65-74 yaş grubu erkeklerde 56.2 g, kadınlarda 46.0 g, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 51.9 g, kadınlarda 39.5 g olduğu görülmektedir. Gebe ve emziren kadınların Türkiye genelinde günlük ortalama protein alımlarının sırasıyla 53.2 g ve 56.3 g olduğu bulunmuştur.

171. Türkiye genelinde günlük ortalama alınan enerjinin proteinden gelen oranlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda %13.0, kız çocuklarda %12.9, 6-8

yaş grubu erkek çocuklarda %12.8, kız çocuklarda %12.5, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda %13.1, kız çocuklarda %12.5, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda %12.8, kız çocuklarda %12.6, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda %12.5, kız çocuklarda %12.1, 19-30 yaş grubu erkeklerde %13.3, kadınlarda % 13.1, 31-50 yaş grubu erkeklerde %13.7, kadınlarda %13.1, 51-64 yaş grubu erkeklerde %14.0, kadınlarda %13.4, 65-74 yaş grubu erkeklerde %13.8, kadınlarda %13.5, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde %13.2, kadınlarda %13.4 olduğu görülmektedir. Gebe ve emziren kadınların Türkiye genelinde günlük alınan ortalama enerjinin proteinden gelen oranlarının %12.6 olduğu bulunmuştur.

172. Türkiye genelinde günlük ortalama bitkisel protein alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 18.2 g, kız çocuklarda 17.4 g, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 25.3 g, kız çocuklarda 24.2 g, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 26.7 g, kız çocuklarda 28.1 g, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 33.7 g, kız çocuklarda 29.4 g, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 38.3 g, kız çocuklarda 28.9 g, 19-30 yaş grubu erkeklerde 37.2 g, kadınlarda 27.4 g, 31-50 yaş grubu erkeklerde 37.6 g, kadınlarda 28.4 g, 51-64 yaş grubu erkeklerde 34.2 g, kadınlarda 27.7 g, 65-74 yaş grubu erkeklerde 30.9 g, kadınlarda 26.3 g, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 29.0 g, kadınlarda 22.1 g olduğu görülmektedir. Gebe ve emziren kadınların Türkiye genelinde günlük bitkisel protein alımlarının sırasıyla 30.2 g ve 32.2 g olduğu bulunmuştur.

173. Türkiye genelinde günlük ortalama hayvansal protein alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 21.0 g, kız çocuklarda 19.2 g, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 23.3 g, kız çocuklarda 21.1 g, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 25.2 g, kız çocuklarda 22.5 g, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 28.6 g, kız çocuklarda 21.9 g, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 29.8 g, kız çocuklarda 19.9 g, 19-30 yaş grubu erkeklerde 34.1 g, kadınlarda 24.5 g, 31-50 yaş grubu erkeklerde 35.2 g, kadınlarda 23.6 g, 51-64 yaş grubu erkeklerde 30.1 g, kadınlarda 21.7 g, 65-74 yaş grubu erkeklerde 25.2 g, kadınlarda 19.8 g, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 22.9 g, kadınlarda 17.4 g olduğu görülmektedir. Gebe ve emziren kadınlarda Türkiye genelinde günlük ortalama hayvansal protein alımlarının sırasıyla 23.1 g ve 24.1 g olduğu bulunmuştur.

174. Türkiye genelinde günlük ortalama yağ alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 52.3 g, kız çocuklarda 48.7 g, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 62.4 g, kız çocuklarda 59.6 g, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 66.3 g, kız çocuklarda 64.3 g, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 76.7 g, kız çocuklarda 67.7 g, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 85.1 g, kız çocuklarda 65.1 g, 19-30 yaş grubun erkeklerde 86.0 g, kadınlarda 66.6 g, 31-50 yaş grubu erkeklerde 82.5 g, kadınlarda 65.1 g, 51-64 yaş grubu erkeklerde 72.3 g, kadınlarda 59.3 g, 65-74 yaş grubu erkeklerde 64.4 g, kadınlarda 52.8 g, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 61.3 g, kadınlarda 47.1 g olduğu görülmektedir. Gebe ve emziren kadınların, Türkiye genelinde günlük ortalama yağ alımlarının sırasıyla 68.0 g ve 72.1 g olduğu bulunmuştur.

175. Türkiye genelinde günlük ortalama alınan enerjinin yağdan gelen oranlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda %36.6, kız çocuklarda %35.8, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda %34.8, kız çocuklarda %34.9, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda %34.7, kız çocuklarda %33.8, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda %33.3, kız çocuklarda %34.8, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda %32.7, kız çocuklarda %34.3, 19-30 yaş grubu erkeklerde %34.3, kadınlarda %35.8, 31-50 yaş grubu erkeklerde %33.5, kadınlarda %35.1, 51-64 yaş grubu erkeklerde %33.4, kadınlarda %34.3, 65-74 yaş grubu erkeklerde %33.5, kadınlarda %33.5, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde ve kadınlarda %33.9 olduğu görülmektedir. Gebe ve emziren kadınların Türkiye genelinde günlük alınan enerjinin yağdan gelen oranlarının sırasıyla %34.7 ve %34.2 olduğu bulunmuştur.

176. Türkiye genelinde günlük ortalama doymuş yağ asidi alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 17.9 g, kız çocuklarda 16.9 g, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 21.1 g, kız çocuklarda 19.6 g, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 22.4 g, kız çocuklarda 21.5 g, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 25.5 g, kız çocuklarda 22.1 g, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 28.7 g, kız çocuklarda 20.5 g, 19-30 yaş grubu erkeklerde 28.3 g, kadınlarda 21.7 g, 31-50 yaş grubu erkeklerde 27.4 g, kadınlarda 21.1 g, 51-64 yaş grubu erkeklerde 23.8 g, kadınlarda 19.5 g, 65-74 yaş grubu erkeklerde 21.5 g, kadınlarda 16.8 g, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 20.1 g, kadınlarda 16.0 g olduğu görülmektedir. Gebe

ve emziren kadınların Türkiye genelinde günlük ortalama doymuş yağ asidi alımlarının sırasıyla 22.2 g ve 23.2 g olarak bulunmuştur.

177. Türkiye genelinde günlük ortalama tekli doymamış yağ asidi alımlarının; 2-5 yaş grubun erkek çocuklarda 16.9 g, kız çocuklarda 15.8 g, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 20.1 g, kız çocuklarda 19.0 g, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 21.8 g, kız çocuklarda 21.8 g, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 25.4 g, kız çocuklarda 22.6, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 29.2 g, kız çocuklarda 21.6 g, 19-30 yaş grubu erkeklerde 30.0 g, kadınlarda 23.1 g, 31-50 yaş grubu erkeklerde 29.3 g, kadınlarda 22.4 g, 51-64 yaş grubu erkeklerde 26.5 g, kadınlarda 21.5 g, 65-74 yaş grubu erkeklerde 23.4 g, kadınlarda 19.0 g, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 24.0 g, kadınlarda 17.2 g olduğu görülmektedir. Gebe ve emziren kadınların Türkiye genelinde günlük ortalama tekli doymamış yağ asidi alımlarının sırasıyla 23.5 g ve 24.2 g olduğu bulunmuştur.

178. Türkiye genelinde günlük ortalama çoklu doymamış yağ asidi alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 13.6 g, kız çocuklarda 12.5 g, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 16.8 g, kız çocuklarda 16.9 g, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 17.6 g, kız çocuklarda 16.5 g, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 20.5 g, kız çocuklarda 18.5 g, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 21.4 g, kız çocuklarda 18.6 g, 19-30 yaş grubu erkeklerde 21.9 g, kadınlarda 17.4 g, 31-50 yaş grubu erkeklerde 20.4 g, kadınlarda 17.3 g, 51-64 yaş grubu erkeklerde 17.1 g, kadınlarda 14.2 g, 65-74 yaş grubu erkeklerde 15.0 g, kadınlarda 13.4 g, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 13.0 g, kadınlarda 10.7 g olduğu görülmektedir. Gebe ve emziren kadınların, Türkiye genelinde günlük ortalama çoklu doymamış yağ asidi alımlarının sırasıyla 17.7 g ve 19.9 g olduğu bulunmuştur.

179. Türkiye genelinde günlük ortalama omega-3 yağ asidi alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 1.01 g, kız çocuklarda 0.92 g, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 1.14 g, kız çocuklarda 1.23 g, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 1.24 g, kız çocuklarda 1.21 g, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 1.38 g, kız çocuklarda 1.27 g, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 1.61 g, kız çocuklarda 1.20 g, 19-30 yaş grubu erkeklerde 1.59 g, kadınlarda 1.22 g, 31-50 yaş grubu erkeklerde 1.51 g, kadınlarda 1.18 g, 51-64 yaş grubu erkeklerde 1.32 g, kadınlarda 1.08 g, 65-74 yaş grubu erkeklerde 1.13 g, kadınlarda 0.92 g, 75

ve üzeri yaş grubu erkeklerde 1.07 g, kadınlarda 0.83 g olduğu görülmektedir. Gebe ve emziren kadınların Türkiye genelinde günlük ortalama omega-3 yağ asidi alımlarının sırasıyla 1.23 g ve 1.27 g olduğu bulunmuştur.

180. Türkiye genelinde günlük ortalama omega-6 yağ asidi alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 12.6 g, kız çocuklarda 11.5 g, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 15.6 g, kız çocuklarda 15.6 g, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 16.3 g, kız çocuklarda 15.1 g, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 18.9 g, kız çocuklarda 17.2 g, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 19.7 g, kız çocuklarda 17.3 g, 19-30 yaş grubu erkeklerde 20.2 g, kadınlarda 16.1 g, 31-50 yaş grubu erkeklerde 18.8 g, kadınlarda 16.0 g, 51-64 yaş grubu erkeklerde 15.7 g, kadınlarda 13.1 g, 65-74 yaş grubu erkeklerde 13.7 g, kadınlarda 12.4 g, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 11.9 g, kadınlarda 9.8 g olduğu görülmektedir. Gebe ve emziren kadınların Türkiye genelinde günlük ortalama omega-6 yağ asidi alımlarının sırasıyla 16.4 g ve 18.6 g olduğu bulunmuştur.

181. Türkiye genelinde günlük ortalama kolesterol alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 195 mg, kız çocuklarda 177 mg, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 212 mg, kız çocuklarda 206 mg, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 209 mg, kız çocuklarda 209 mg, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 241 mg, kız çocuklarda 196 mg, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 245 mg, kız çocuklarda 171 mg, 19-30 yaş grubu erkeklerde 266 mg, kadınlarda 192 mg, 31-50 yaş grubu erkeklerde günlük 249 mg, kadınlarda 182 mg, 51-64 yaş grubu erkeklerde 220 mg, kadınlarda 163 mg, 65-74 yaş grubu erkeklerde 185 mg, kadınlarda 130 mg, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 167 mg, kadınlarda 133 mg olduğu görülmektedir. Gebe ve emziren kadınların Türkiye genelinde günlük ortalama kolesterol alımlarının 200 mg ve 212 mg olduğu bulunmuştur.

182. Türkiye genelinde günlük ortalama posa alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 12.0 g, kız çocuklarda 11.5 g, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 16.1 g, kız çocuklarda 15.8 g, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 17.5 g, kız çocuklarda 18.3 g, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 21.1 g, kız çocuklarda 18.8 g, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 23.2 g, kız çocuklarda 18.9 g, 19-30 yaş grubu erkeklerde 22.4 g, kadınlarda 19.0 g, 31-50 yaş grubu erkeklerde 23.7 g, kadınlarda 20.3 g, 51-64 yaş grubu erkeklerde 24.0 g, kadınlarda 21.0 g, 65-74

yaş grubu erkeklerde 22.9 g, kadınlarda 19.3 g, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 21.4 g, kadınlarda 16.5 g olduğu görülmektedir. Gebe ve emziren kadınların Türkiye genelinde günlük ortalama posa alımlarının sırasıyla 22.0 g, ve 22.1 g olduğu bulunmuştur.

183. Türkiye genelinde günlük ortalama suda çözünen posa alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 3.8 g, kız çocuklarda 3.7 g, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 5.3 g, kız çocuklarda 5.0 g, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 5.5 g, kız çocuklarda 5.8 g, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 7.0 g, kız çocuklarda 6.1 g, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 7.5 g, kız çocuklarda 6.0 g, 19-30 yaş grubu erkeklerde 7.4 g, kadınlarda 5.9 g, 31-50 yaş grubu erkeklerde 7.7 g, kadınlarda 6.3 g, 51-64 yaş grubu erkeklerde 7.5 g, kadınlarda 6.5 g, 65-74 yaş grubu erkeklerde 7.2 g, kadınlarda 6.0 g, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 6.8 g, kadınlarda 5.2 g olduğu görülmektedir. Gebe ve emziren kadınların Türkiye genelinde günlük ortalama suda çözünen posa alımlarının sırasıyla 7.0 g ve 6.9 g olduğu bulunmuştur.

184. Türkiye genelinde günlük ortalama suda çözünmeyen posa alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 7.8 g, kız çocuklarda 7.4 g, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 10.4 g, kız çocuklarda 10.3 g, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 11.0 g, kız çocuklarda 12.0 g, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 13.4 g, kız çocuklarda 12.0 g, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 14.9 g, kız çocuklarda 12.1 g, 19-30 yaş grubu erkeklerde 14.5 g, kadınlarda 12.3 g, 31-50 yaş grubu erkeklerde 15.4 g, kadınlarda 13.4 g, 51-64 yaş grubu erkeklerde 15.7 g, kadınlarda 13.8 g, 65-74 yaş grubu erkeklerde 15.3 g, kadınlarda 12.6 g, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 14.0 g, kadınlarda 10.9 g olduğu görülmektedir. Gebe ve emziren kadınların Türkiye genelinde günlük ortalama suda çözünmeyen posa alımlarının sırasıyla 14.9 g ve 14.6 g olduğu bulunmuştur.

185. Türkiye genelinde günlük ortalama çinko alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 6.1 mg, kız çocuklarda 5.6 mg, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 7.5 mg, kız çocuklarda 7.1 mg, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 8.1 mg, kız çocuklarda 7.9 mg, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 9.5 mg, kız çocuklarda 8.0 mg, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 10.5 mg, kız çocuklarda 8.0 mg, 19-30 yaş grubu erkeklerde 11.2 mg, kadınlarda 8.4 mg, 31-50 yaş grubu erkeklerde 11.5

mg, kadınlarda 8.6 mg, 51-64 yaş grubu erkeklerde 10.3 mg, kadınlarda 8.2 mg, 65-74 yaş grubu erkeklerde 9.2 mg, kadınlarda 7.6 mg, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 8.4 mg, kadınlarda 6.3 mg olduğu görülmektedir. Gebe ve emziren kadınların, Türkiye genelinde günlük ortalama çinko alımlarının sırasıyla 8.8 mg ve 9.3 mg olduğu bulunmuştur.

186. Türkiye genelinde günlük ortalama demir alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 7.0 mg, kız çocuklarda 6.6 mg, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 8.7 mg, kız çocuklarda 8.3 mg, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 9.3 mg, kız çocuklarda 9.6 mg, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 11.5 mg, kız çocuklarda 9.6 mg, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 12.1 mg, kız çocuklarda 9.7 mg, 19-30 yaş grubu erkeklerde 12.4 mg, kadınlarda 9.9 mg, 31-50 yaş grubu erkeklerde 13.0 mg, kadınlarda 10.4 mg, 51-64 yaş grubu erkeklerde 12.2 mg, kadınlarda 10.3 mg, 65-74 yaş grubu erkeklerde 11.1 mg, kadınlarda 9.5 mg, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 10.2 mg, kadınlarda 8.1 mg olduğu görülmektedir. Gebe ve emziren kadınların, Türkiye genelinde günlük ortalama demir alımlarının sırasıyla 10.7 mg ve 11.1 mg olduğu bulunmuştur.

187. Türkiye genelinde günlük ortalama fosfor alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 739 mg, kız çocuklarda 691 mg, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 856 mg, kız çocuklarda 824 mg, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 884 mg, kız çocuklarda 884 mg, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 1025 mg, kız çocuklarda 893 mg, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 1142 mg, kız çocuklarda 858 mg, 19-30 yaş grubu erkeklerde 1141 mg, kadınlarda 889 mg, 31-50 yaş grubu erkeklerde 1191 mg, kadınlarda 901 mg, 51-64 yaş grubu erkeklerde 1103 mg, kadınlarda 869 mg, 65-74 yaş grubu erkeklerde 1017 mg, kadınlarda 805 mg, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 895 mg, kadınlarda 691 mg olduğu görülmektedir. Gebe ve emziren kadınların Türkiye genelinde günlük ortalama fosfor alımlarının sırasıyla 963 mg ve 988 mg olduğu bulunmuştur.

188. Türkiye genelinde günlük ortalama iyot alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 47.1 mcg, kız çocuklarda 44.0 mcg, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 51.1 mcg, kız çocuklarda 49.7 mcg, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 53.2 mcg, kız çocuklarda 52.2 mcg, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 56.0 mcg, kız çocuklarda 52.1 mcg, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 68.2 mcg, kız

çocuklarda 54.5 mcg, 19-30 yaş grubu erkeklerde 67.3 mcg, kadınlarda 57.1 mcg, 31-50 yaş grubu erkeklerde 73.8 mcg, kadınlarda 59.7 mcg, 51-64 yaş grubu erkeklerde 68.3 mcg, kadınlarda 59.4 mcg, 65-74 yaş grubu erkeklerde 64.4 mcg, kadınlarda 52.7 mcg, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 54.6 mcg, kadınlarda 48.7 mcg olduğu görülmektedir. Gebe ve emziren kadınların Türkiye genelinde günlük ortalama iyot alımlarının sırasıyla 66.4 mcg ve 65.7 mcg olduğu bulunmuştur. Diyetle alınan günlük iyot miktarı gerçek alım miktarını yansıtmamaktadır. Tuzla alınan iyot hesaplamaya katılmamıştır.

189. Türkiye genelinde günlük ortalama kalsiyum alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 549 mg, kız çocuklarda 515 mg, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 553 mg, kız çocuklarda 540 mg, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 554 mg, kız çocuklarda 549 mg, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 603 mg, kız çocuklarda 545 mg, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 697 mg, kız çocuklarda 562 mg, 19-30 yaş grubu erkeklerde 676 mg, kadınlarda 566 mg, 31-50 yaş grubu erkeklerde 744 mg, kadınlarda 605 mg, 51-64 yaş grubu erkeklerde 713 mg, kadınlarda 606 mg, 65-74 yaş grubu erkeklerde 677 mg, kadınlarda 547 mg, 75 yaş ve üzeri erkeklerde 593 mg, kadınlarda 495 mg olduğu görülmüştür. Gebe ve emziren kadınların Türkiye genelinde günlük ortalama kalsiyum alımları ise sırasıyla 677 mg ve 664 mg olarak bulunmuştur.

190. Türkiye genelinde günlük ortalama magnezyum alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 175 mg, kız çocuklarda 165 mg, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 208 mg, kız çocuklarda 206 mg, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 216 mg, kız çocuklarda 228 mg, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 254 mg, kız çocuklarda 232 mg, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 280 mg, kız çocuklarda 236 mg, 19-30 yaş grubu erkeklerde 279 mg, kadınlarda 241 mg, 31-50 yaş grubu erkeklerde 306 mg, kadınlarda 254 mg, 51-64 yaş grubu erkeklerde 291 mg, kadınlarda 247 mg, 65-74 yaş grubu erkeklerde 272 mg, kadınlarda 231 mg 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 242 mg, kadınlarda 196 mg olduğu görülmüştür. Gebe ve emziren kadınların Türkiye genelinde günlük ortalama magnezyum alımları ise sırasıyla 256 mg ve 269 mg olarak bulunmuştur.

191. Türkiye genelinde günlük ortalama mangan alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 2.8 mg, kız çocuklarda 2.7 mg, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 3.7

mg, kız çocuklarda 3.7 mg, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 4.1 mg, kız çocuklarda 4.3 mg, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 5.4 mg, kız çocuklarda 4.5 mg, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 6.1 mg, kız çocuklarda 5.2 mg, 19-30 yaş grubu erkeklerde 7.2 mg, kadınlarda 5.9 mg, 31-50 yaş grubu erkeklerde 8.8 mg, kadınlarda 7.0 mg, 51-64 yaş grubu erkeklerde 7.9 mg, kadınlarda 6.3 mg, 65-74 yaş grubu erkeklerde 6.7 mg, kadınlarda 5.4 mg, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 6.0 mg, kadınlarda 4.4 mg olduğu görülmüştür. Gebe ve emziren kadınların Türkiye genelinde günlük ortalama mangan alımları ise sırasıyla 5.6 mg ve 7.1 mg olarak bulunmuştur.

192. Türkiye genelinde besinlerle günlük ortalama sodyum alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 1019 mg, kız çocuklarda 971 mg, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 1453 mg, kız çocuklarda 1324 mg, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 1599 mg, kız çocuklarda 1587 mg, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 2009 mg, kız çocuklarda 1636 mg, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 2428 mg, kız çocuklarda 1560 mg, 19-30 yaş grubu erkeklerde 2411 mg, kadınlarda 1596 mg, 31-50 yaş grubu erkeklerde 2353 mg, kadınlarda 1686 mg, 51-64 yaş grubu erkeklerde 2197 mg, kadınlarda 1636 mg, 65-74 yaş grubu erkeklerde 1938 mg, kadınlarda 1572 mg, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 1811 mg, kadınlarda 1426 mg olduğu görülmüştür. Gebe ve emziren kadınların Türkiye genelinde besinlerle günlük ortalama sodyum alımları ise sırasıyla 1718 mg ve 1885 mg olarak bulunmuştur

193. Türkiye genelinde günlük ortalama potasyum alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 1675 mg, kız çocuklarda 1593 mg, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 1924 mg, kız çocuklarda 1925 mg, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 2039 mg, kız çocuklarda 2087 mg, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 2388 mg, kız çocuklarda 2049 mg, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 2430 mg, kız çocuklarda 2059 mg, 19-30 yaş grubu erkeklerde 2511 mg, kadınlarda 2211 mg, 31-50 yaş grubu erkeklerde 2717 mg, kadınlarda 2311 mg, 51-64 yaş grubu erkeklerde 2687 mg, kadınlarda 2357 mg, 65-74 yaş grubunda erkeklerde 2537 mg, kadınlarda 2063 mg, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 2193 mg, kadınlarda 1856 mg olduğu görülmüştür. Gebe ve emziren kadınların Türkiye genelinde

günlük ortalama potasyum alımları ise sırasıyla 2641 mg ve 2512 mg olarak bulunmuştur.

194. Türkiye genelinde günlük ortalama niasin alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 6.7 mg, kız çocuklarda 6.1 mg, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 8.4 mg, kız çocuklarda 8.1 mg, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 9.5 mg, kız çocuklarda 9.1 mg, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 11.9 mg, kız çocuklarda 9.0 mg, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 12.0 mg, kız çocuklarda 9.0 mg, 19-30 yaş grubu erkeklerde 14.1 mg, kadınlarda 10.6 mg, 31-50 yaş grubu erkeklerde 14.5 mg, kadınlarda 10.5 mg, 51-64 yaş grubu erkeklerde 13.2 mg, kadınlarda 9.8 mg, 65-74 yaş grubu erkeklerde 11.2 mg, kadınlarda 8.8 mg, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 9.7 mg, kadınlarda 7.7 mg olduğu görülmüştür. Gebe ve emziren kadınların Türkiye genelinde günlük ortalama niasin alımı ise sırasıyla 10.6 mg ve 10.9 mg olarak bulunmuştur.

195. Türkiye genelinde günlük ortalama pantotenik asit alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 4.2 mg, kız çocuklarda 3.8 mg, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 4.5 mg, kız çocuklarda 4.6 mg, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 5.1 mg, kız çocuklarda 4.7 mg, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 5.9 mg, kız çocuklarda 5.0 mg, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 5.5 mg, kız çocuklarda 4.7 mg, 19-30 yaş grubu erkeklerde 6.0 mg, kadınlarda 4.9 mg, 31-50 yaş grubu erkeklerde 6.4 mg, kadınlarda 5.0 mg, 51-64 yaş grubu erkeklerde 6.1 mg, kadınlarda 5.1 mg, 65-74 yaş grubu erkeklerde 5.5 mg, kadınlarda 4.4 mg, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 4.8 mg, kadınlarda 4.0 mg olduğu görülmüştür. Gebe ve emziren kadınların Türkiye genelinde günlük ortalama pantotenik asit alımı ise sırasıyla 6.3 mg ve 5.8 olarak bulunmuştur.

196. Türkiye genelinde günlük ortalama folat alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 195 mcg, kız çocuklarda 188 mcg, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 243 mcg, kız çocuklarda 241 mcg, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 281 mcg, kız çocuklarda 277 mcg, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 344 mcg, kız çocuklarda 284 mcg, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 359 mcg, kız çocuklarda 284 mcg, 19-30 yaş grubu erkeklerde 385 mcg, kadınlarda 308 mcg, 31-50 yaş grubu erkeklerde 410 mcg, kadınlarda 334 mcg, 51-64 yaş grubu erkeklerde 400 mcg, kadınlarda 335 mcg, 65-74 yaş grubu erkeklerde 375 mcg, kadınlarda 296 mcg,

75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 329 mcg, kadınlarda 271 mcg olduğu görülmüştür. Gebe ve emziren kadınlarda Türkiye genelinde günlük ortalama folat alımı ise sırasıyla 348 mcg ve 355 mcg olarak bulunmuştur.

197. Türkiye genelinde günlük ortalama A vitamini alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 769 mcg, kız çocuklarda 696 mcg, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 955 mcg, kız çocuklarda 815 mcg, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 995 mcg, kız çocuklarda 946 mcg, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 1284 mcg, kız çocuklarda 846 mcg, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 1094 mcg, kız çocuklarda 1173 mcg, 19-30 yaş grubu erkeklerde 1336 mcg, kadınlarda 1136 mcg, 31-50 yaş grubu erkeklerde 1428 mcg, kadınlarda 1146 mcg, 51-64 yaş grubu erkeklerde 1504 mcg, kadınlarda 1087 mcg, 65-74 yaş grubu erkeklerde 985 mcg, kadınlarda 950 mcg, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 1017 mcg, kadınlarda 1142 mcg olduğu görülmüştür. Gebe ve emziren kadınlarda Türkiye genelinde günlük ortalama A vitamini alımı ise sırasıyla 1661 mcg ve 1394 mcg olarak bulunmuştur.

198. Türkiye genelinde günlük ortalama B_1 vitamini (tiamin) alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 0.61 mg, kız çocuklarda 0.57 mg, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 0.73 mg, kız çocuklarda 0.73 mg, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 0.79 mg, kız çocuklarda 0.80 mg, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 0.94 mg, kız çocuklarda 0.83 mg, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 0.99 mg, kız çocuklarda 0.78 mg, 19-30 yaş grubu erkeklerde 1.00 mg, kadınlarda 0.80, 31-50 yaş grubu erkeklerde 1.04 mg, kadınlarda 0.82 mg, 51-64 yaş grubu erkeklerde 0.98 mg, kadınlarda 0.83 mg, 65-74 yaş grubu erkeklerde 0.95 mg, kadınlarda 0.76 mg, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 0.82 mg, kadınlarda 0.65 mg olduğu görülmüştür. Gebe ve emziren kadınlarda Türkiye genelinde günlük ortalama tiamin alımı ise sırasıyla 0.90 mg ve 0.91 mg olarak bulunmuştur.

199. Türkiye genelinde günlük ortalama B_{12} vitamini alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 2.25 mcg, kız çocuklarda 2.03 mcg, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 2.88 mcg, kız çocuklarda 2.22 mcg, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 2.89 mcg, kız çocuklarda 2.33 mcg, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 3.42 mcg, kız çocuklarda 2.12 mcg, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 3.12 mcg, kız çocuklarda 2.27 mcg, 19-30 yaş grubu erkeklerde 4.39 mcg, kadınlarda 3.07 mcg,

31-50 yaş grubu erkeklerde 4.70 mcg, kadınlarda 2.68 mcg, 51-64 yaş grubu erkeklerde 3.68 mcg, kadınlarda 2.33 mcg, 65-74 yaş grubu erkeklerde 2.77 mcg, kadınlarda 1.99 mcg, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 2.34 mcg, kadınlarda 1.97 mcg olduğu görülmüştür. Gebe ve emziren kadınların Türkiye genelinde günlük ortalama B_{12} vitamini alımı ise sırasıyla 4.64 mcg ve 3.06 mcg olarak bulunmuştur.

200. Türkiye genelinde günlük ortalama B_2 vitamini (riboflavin) alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 1.01 mg, kız çocuklarda 0.95 mg, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 1.09 mg, kız çocuklarda 1.05 mg, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 1.12 mg, kız çocuklarda 1.08 mg, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 1.28 mg, kız çocuklarda 1.07 mg, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 1.36 mg, kız çocuklarda 1.02 mg, 19-30 yaş grubu erkeklerde 1.43 mg, kadınlarda 1.11 mg, 31-50 yaş grubu erkeklerde 1.52 mg, kadınlarda 1.15 mg, 51-64 yaş grubu erkeklerde 1.43 mg, kadınlarda 1.14 mg, 65-74 yaş grubu erkeklerde 1.32 mg, kadınlarda 1.02 mg, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 1.14 mg, kadınlarda 0.96 mg olduğu görülmüştür. Gebe ve emziren kadınların Türkiye genelinde günlük ortalama riboflavin alımı ise sırasıyla 1.39 mg ve 1.30 mg olarak bulunmuştur.

201. Türkiye genelinde günlük ortalama B_6 vitamini alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 0.97 mg, kız çocuklarda 0.89 mg, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 1.12 mg, kız çocuklarda 1.10 mg, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 1.24 mg, kız çocuklarda 1.23 mg, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 1.48 mg, kız çocuklarda 1.23 mg, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 1.48 mg, kız çocuklarda 1.21 mg, 19-30 yaş grubu erkeklerde 1.63 mg, kadınlarda 1.34 mg, 31-50 yaş grubu erkeklerde 1.64 mg, kadınlarda 1.32 mg, 51-64 yaş grubu erkeklerde 1.61 mg, kadınlarda 1.34 mg, 65-74 yaş grubu erkeklerde 1.44 mg, kadınlarda 1.18 mg, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 1.29 mg, kadınlarda 1.06 mg olduğu görülmüştür. Gebe ve emziren kadınların Türkiye genelinde günlük ortalama B_6 vitamini alımı ise sırasıyla 1.49 mg ve 1.45 mg olarak bulunmuştur.

202. Türkiye genelinde günlük ortalama C vitamini alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 71 mg, kız çocuklarda 71 mg, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 84 mg, kız çocuklarda 90 mg, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 96 mg, kız çocuklarda 111 mg, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 115 mg, kız çocuklarda 99 mg, 15-18

yaş grubu erkek çocuklarda 111 mg, kız çocuklarda 115 mg, 19-30 yaş grubu erkeklerde 124 mg, kadınlarda 127 mg, 31-50 yaş grubu erkeklerde 140 mg, kadınlarda 137 mg, 51-64 yaş grubu erkeklerde 163 mg, kadınlarda 154 mg, 65-74 yaş grubu erkeklerde 147 mg, kadınlarda 123 mg, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 129 mg, kadınlarda 121 mg olduğu görülmüştür. Gebe ve emziren kadınların Türkiye genelinde günlük ortalama C vitamini alımı ise sırasıyla 166 mg ve 142 mg olarak bulunmuştur.

203. Türkiye genelinde günlük ortalama besinlerle D vitamini alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 0.91 mcg, kız çocuklarda 0.89 mcg, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 1.56 mcg, kız çocuklarda 1.10 mcg, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 0.98 mcg, kız çocuklarda 0.94 mcg, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 1.16 mcg, kız çocuklarda 1.00 mcg, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 1.14 mcg, kız çocuklarda 0.81 mcg, 19-30 yaş grubu erkeklerde 1.13 mcg, kadınlarda 0.93 mcg, 31-50 yaş grubu erkeklerde 1.33 mcg, kadınlarda 0.89 mcg, 51-64 yaş grubu erkeklerde 1.27 mcg, kadınlarda 0.66 mcg, 65-74 yaş grubu erkeklerde 1.19 mcg, kadınlarda 0.51 mcg, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 0.59 mcg, kadınlarda 0.97 mcg olduğu görülmüştür. Gebe ve emziren kadınların Türkiye genelinde günlük ortalama besinlerle D vitamini alımı sırasıyla 0.96 mcg ve 0.85 mcg olarak bulunmuştur.

204. Türkiye genelinde günlük ortalama K vitamini alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 173 mcg, kız çocuklarda 175 mcg, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 220 mcg, kız çocuklarda 229 mcg, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 234 mcg, kız çocuklarda 275 mcg, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 297 mcg, kız çocuklarda 245 mcg, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 296 mcg, kız çocuklarda 286 mcg, 19 -30 yaş grubu erkeklerde 318 mcg, kadınlarda 309 mcg, 31-50 yaş grubu erkeklerde 367 mcg, kadınlarda 341 mcg, 51-64 yaş grubu erkeklerde 371 mcg, kadınlarda 359 mcg, 65-74 yaş grubu erkeklerde 384 mcg, kadınlarda 313 mcg, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 330 mcg, kadınlarda 292 mcg olduğu görülmüştür. Gebe ve emziren kadınlarda Türkiye genelinde günlük ortalama K vitamini alımı sırasıyla 332 mcg ve 347 mcg olarak bulunmuştur.

205. Türkiye genelinde günlük ortalama E vitamini alımlarının; 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 11.6 mg, kız çocuklarda 10.6 mg, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda

14.2 mg, kız çocuklarda 14.5 mg, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 14.3 mg, kız çocuklarda 14.2 mg, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 17.9 mg, kız çocuklarda 15.4 mg, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 16.7 mg, kız çocuklarda 16.3 mg, 19-30 yaş grubu erkeklerde 17.6 mg, kadınlarda 15.4 mg, 31-50 yaş grubu erkeklerde 17.3 mg, kadınlarda 15.6 mg, 51-64 yaş grubu erkeklerde 15.5 mg, kadınlarda 13.7 mg, 65-74 yaş grubu erkeklerde 14.5 mg, kadınlarda 12.9 mg, 75 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 11.9 mg, kadınlarda 10.5 mg olduğu görülmüştür. Gebe ve emziren kadınların Türkiye genelinde günlük ortalama E vitamini alımı sırasıyla 15.9 mg ve 17.7 mg olarak bulunmuştur.

206. Türkiye genelinde et grubu besinlerin günlük ortalama tüketim miktarı 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 29.4 g, kız çocuklarda ise 24.7 g, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 40.7 g, kız çocuklarda ise 32.7 g, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 49.2 g, kız çocuklarda ise 40.7 g, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 67.4 g, kız çocuklarda ise 37.7 g, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 62.1 g, kız çocuklarda ise 36.1 g, 19-30 yaş grubu erkeklerde 89.6 g, kadınlarda ise 55.0 g, 31-50 yaş grubu erkeklerde 91.4 g, kadınlarda ise 47.4 g, 51-64 yaş grubu erkeklerde 67.8 g, kadınlarda 38.3 g, 65-74 yaş grubu erkeklerde 43.3 g, kadınlarda 34.5 g, 75 yaş ve üzeri erkeklerde 43.2 g, kadınlarda 27.5 g olarak bulunmuştur. Gebe ve emziren kadınlarda Türkiye genelinde et grubu besinleri günlük ortalama tüketim miktarının sırasıyla 38.8 g ve 41.1 g olduğu görülmüştür.

207. Türkiye genelinde günlük ortalama yumurta tüketim miktarı 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 28.1 g, kız çocuklarda 25.2 g, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 28.5 g, kız çocuklarda 29.0 g, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 26.6 g, kız çocuklarda 28.6 g, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 27.8 g, kız çocuklarda ise 26.1 g, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 28.9 g, kız çocuklarda ise 19.8 g, 19-30 yaş grubu erkeklerde 29.8 g, kadınlarda ise 22.8 g, 31-50 yaş grubu erkeklerde 25.7 g, kadınlarda ise 21.4 g, 51-64 yaş grubu erkeklerde 23.4 g, kadınlarda ise 18.8 g, 65-74 yaş grubu erkeklerde 21.2 g, kadınlarda ise 13.9 g, 75 yaş ve üzeri erkeklerde 18.8 g, kadınlarda ise 14.1 g olarak bulunmuştur. Gebe ve emziren kadınlarda Türkiye genelinde günlük ortalama yumurta tüketim miktarının sırasıyla 24.4 g ve 27.1 g olduğu görülmüştür.

208. Türkiye genelinde kurubaklagil ve yağlı tohumların günlük ortalama tüketim miktarı 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 9.0 g, kız çocuklarda 9.2 g, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 10.3 g, kız çocuklarda 8.4 g, 9-11 yaş grubu erkek ve kız çocuklarda benzer şekilde 10.9 g, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 15.0 g, kız çocuklarda 15.6 g, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 15.9 g, kız çocuklarda 13.4 g, 19-30 yaş grubu erkeklerde 17.8 g, kadınlarda 13.3 g, 31-50 yaş grubu erkeklerde 16.4 g, kadınlarda 13.4 g, 51-64 yaş grubu erkeklerde 15.6 g, kadınlarda 13.1 g, 65-74 yaş grubu erkeklerde 12.9 g, kadınlarda 12.8 g, 75 yaş ve üzeri erkeklerde 10.5 g, kadınlarda 8.0 g olarak bulunmuştur. Gebe ve emziren kadınlarda Türkiye genelinde kurubaklagil ve yağlı tohumları günlük ortalama tüketim miktarının sırasıyla 11.3 g ve 12.6 g olduğu görülmüştür.

209. Türkiye genelinde süt ve süt ürünleri grubundaki besinlerin günlük ortalama tüketim miktarı 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 240.3 g, kız çocuklarda 226.2 g, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 197.5 g, kız çocuklarda 193.0 g, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 177.1 g, kız çocuklarda ise 170.6 g, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 166.9 g, kız çocuklarda ise 149.6 g, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 176.2 g, kız çocuklarda 130.8 g, 19-30 yaş grubu erkeklerde 145.6 g, kadınlarda 135.9 g, 31-50 yaş grubu erkeklerde 169.5 g, kadınlarda 141.3 g, 51-64 yaş grubu erkeklerde 172.6 g, kadınlarda 152.9 g, 65-74 yaş grubu erkeklerde 197.3 g, kadınlarda 136.2 g, 75 yaş ve üzeri erkeklerde 169.3 g, kadınlarda 148.5 g olarak bulunmuştur. Gebe ve emziren kadınların Türkiye genelinde süt ve süt ürünlerini günlük ortalama tüketim miktarının sırasıyla 207.9 g ve 164.7 g olduğu görülmüştür.

210. Türkiye genelinde taze sebze ve meyvelerin günlük ortalama tüketim miktarı 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 295.5 g iken, kız çocuklarda 291.3 g, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 373.7 g iken, kız çocuklarda 396.7 g, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 420.5 g iken, kız çocuklarda 442.3 g, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 483.6 g iken, kız çocuklarda 430.6 g, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 435.2 g iken, kız çocuklarda 447.2 g, 19-30 yaş grubu erkeklerde 461.5 g iken, kadınlarda 484.5 g, 31-50 yaş grubu erkeklerde 537.3 g iken, kadınlarda 541.4 g, 51-64 yaş grubu erkeklerde 603.9 g iken, kadınlarda 581.3 g, 65-74 yaş grubu erkeklerde 583.0 g iken, kadınlarda 497.6 g, 75 yaş ve üzeri

erkeklerde 519.3 g iken, kadınlarda 471.3 g olarak bulunmuştur. Gebe ve emziren kadınlarda Türkiye genelinde taze sebze ve meyveleri günlük ortalama tüketim miktarının sırasıyla 730.4 g ve 569.9 g olduğu görülmüştür.

211. Türkiye genelinde ekmek grubu besinlerin günlük ortalama tüketim miktarı 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 87.89 g, kız çocuklarda 80.69 g, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 141.15 g, kız çocuklarda 124.92 g, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 162.55 g, kız çocuklarda 159.11 g, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 224.58 g, kız çocuklarda 165.14 g, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 266.35 g, kız çocuklarda 157.94 g, 19-30 yaş grubu erkeklerde 248.83 g, kadınlarda 150.93 g, 31-50 yaş grubu erkeklerde 248.61 g, kadınlarda 153.26 g, 51-64 yaş grubu erkeklerde 221.58 g, kadınlarda 157.42 g, 65-74 yaş grubu erkeklerde 199.98 g, kadınlarda 158.77 g, 75 yaş ve üzeri erkeklerde 179.41 g, kadınlarda 138.15 g olarak bulunmuştur. Gebe ve emziren kadınlarda Türkiye genelinde ekmek grubu besinlerin günlük ortalama tüketim miktarının sırasıyla 181.58 g ve 183.55 g olduğu görülmüştür.

212. Türkiye genelinde tahıl grubu besinlerin ortalama günlük tüketim miktarının 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 60.77 g, kız çocuklarda 58.94 g, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 76.68 g, kız çocuklarda 78.72 g, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 68.99 g, kız çocuklarda 79.02 g, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 73.97 g, kız çocuklarda 79.24 g, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 95.92 g, kız çocuklarda 80.11 g, 19-30 yaş grubu erkeklerde 78.10 g, kadınlarda 67.75 g, 31-50 yaş grubu erkeklerde 76.94 g, kadınlarda 68.04 g, 51-64 yaş grubu erkeklerde 59.51 g, kadınlarda 54.02 g, 65-74 yaş grubu erkeklerde 52.54 g, kadınlarda 51.51 g, 75 yaş ve üzeri erkeklerde 59.76 g, kadınlarda 36.84 g olduğu görülmüştür. Gebe ve emziren kadınlarda Türkiye genelinde tahıl grubu besinlerin günlük ortalama tüketim miktarının sırasıyla 55.54 g ve 80.83 g olduğu görülmüştür.

213. Türkiye genelinde günlük ortalama su tüketim miktarı 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 607.75 mL, kız çocuklarda 546.52 mL, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 694.14 mL, kız çocuklarda 682.82 mL, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 788.39 mL, kız çocuklarda 756.24 mL, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 788.92 mL, kız çocuklarda 815.40 mL, 15-18 yaş grubu erkek

çocuklarda 947.57 mL, kızlarda 906.50 mL, 19-30 yaş grubu erkeklerde 1055.51 mL, kadınlarda 913.62 mL, 31-50 yaş grubu erkeklerde 1098.88 mL, kadınlarda 957.23 mL, 51-64 yaş grubu erkeklerde 1085.91 mL, kadınlarda 984.06 mL, 65-74 yaş grubu erkeklerde 873.15 mL, kadınlarda 861.41 mL, 75 yaş ve üzeri erkeklerde 797.03 mL, kadınlarda 791.37 mL olarak bulunmuştur. Gebe ve emziren kadınlarda Türkiye genelinde günlük ortalama su tüketim miktarının sırasıyla 1101.33 mL ve 1060.15 mL olduğu görülmüştür.

214. Türkiye genelinde günlük ortalama alkolsüz içeceklerin tüketim miktarı 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 176.49 mL, kız çocuklarda 174.22 mL, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 236.03 mL, kız çocuklarda 213.56 mL, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 306.12 mL, kız çocuklarda 273.27 mL, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 397.55 mL, kız çocuklarda 310.21 mL, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 559.98 mL, kız çocuklarda 453.43 mL, 19-30 yaş grubu erkeklerde 717.76 mL, kadınlarda 518.54 mL, 31-50 yaş grubu erkeklerde 807.38 mL, kadınlarda 617.08 mL, 51-64 yaş grubu erkeklerde 640.91 mL, kadınlarda 492.14 mL, 65-74 yaş grubu erkeklerde 486.33 mL, kadınlarda 369.10 mL, 75 yaş ve üzeri erkeklerde 400.27 mL, kadınlarda 301.78 mL olarak bulunmuştur. Gebe ve emziren kadınlarda Türkiye genelinde alkolsüz içeceklerin günlük ortalama tüketim miktarının sırasıyla 389.61 mL ve 580.08 mL olduğu görülmüştür.

215. Türkiye genelinde alkollü içecek tüketiminin ortalama miktarı, 19-30 yaş grubu erkeklerde 25.35mL, kadınlarda 4.79 mL, 31-50 yaş grubu erkeklerde 39.62 mL, kadınlarda 1.5 mL, 51-64 yaş grubu erkeklerde 35.37 mL, kadınlarda 0.19 mL olduğu saptanmıştır. Kırsal kesimde alkollü içecek tüketiminin kente göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

216. Türkiye genelinde yağ grubundaki besinlerin (toplam görünür yağ) günlük ortalama tüketim miktarı 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 20.76 g, kız çocuklarda 20.07 g, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 26.77 g, kız çocuklarda 26.80 g, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 28.09 g, kız çocuklarda 28.02 g, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 32.25 g, kız çocuklarda 29.55 g, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 33.21 g, kız çocuklarda 29.39 g, 19-30 yaş grubu erkeklerde 34.42 g, kadınlarda 29.06 g. 31-50 yaş grubu erkeklerde 33.46 g, kadınlarda 29.05 g, 51-64 yaş grubu erkeklerde 28.86 g, kadınlarda 25.60 g, 65-74 yaş grubu erkeklerde

26.45 g, kadınlarda 23.69 g, 75 yaş ve üzeri erkeklerde 26.37 g, kadınlarda 19.19 g olarak bulunmuştur. Gebe ve emziren kadınlarda Türkiye genelinde günlük toplam ortalama yağ tüketim miktarının sırasıyla 29.43 g ve 32.64 g olduğu görülmüştür.

217. Türkiye genelinde katı yağ (tereyağ, margarin, kuyruk vb.) günlük ortalama tüketim miktarı 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 5.78 g, kız çocuklarda 6.49 g, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 8.70 g, kız çocuklarda 8.60 g, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 8.98 g, kız çocuklarda 9.27 g, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda ortalama 8.88 g, kız çocuklarda 9.31 g, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 12.68 g, kız çocuklarda 7.85 g, 19-30 yaş grubu erkeklerde 12.41 g, kadınlarda 8.81 g, 31-50 yaş grubu erkeklerde 10.84 g, kadınlarda 8.29 g, 51-64 yaş grubu erkeklerde 7.61 g, kadınlarda 6.01 g, 65-74 yaş grubu erkeklerde 6.06 g, kadınlarda 4.91 g, 75 yaş ve üzeri erkeklerde 7.12 g, kadınlarda 4.25 g olarak bulunmuştur. Gebe ve emziren kadınlarda Türkiye genelinde günlük katı yağ tüketim ortalama miktarının sırasıyla 7.78 g ve 9.51 g olduğu görülmüştür.

218. Türkiye genelinde sıvı yağların (ayçiçek yağı, zeytinyağ, mısırözü vb.) günlük ortalama tüketim miktarı 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 14.98 g, kız çocuklarda 13.58 g, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 18.07 g, kız çocuklarda 18.19 g, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 19.11 g, kız çocuklarda 18.75 g, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 23.37 g, kız çocuklarda 20.24 g, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 20.53 g, kız çocuklarda 21.53 g, 19-30 yaş grubu erkeklerde ortalama 22.01 g, kadınlarda 20.24 g, 31-50 yaş grubu erkeklerde 22.62 g, kadınlarda 20.76 g, 51-64 yaş grubu erkeklerde 21.25 g, kadınlarda 19.59 g, 65-74 yaş grubu erkeklerde 20.39 g, kadınlarda 18.79 g, 75 yaş ve üzeri erkeklerde 19.26 g, kadınlarda 14.94 g olarak bulunmuştur. Gebe ve emziren kadınlarda Türkiye genelinde günlük sıvı yağ ortalama tüketim miktarının sırasıyla 21.65 g ve 23.14 g olduğu görülmüştür.

219. Türkiye genelinde şekerli besinlerin günlük ortalama tüketim miktarı 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 19.20 g, kız çocuklarda 22.29 g, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 24.70 g, kız çocuklarda 24.25 g, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 21.85 g, kız çocuklarda 29.14 g, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 32.60 g, kız çocuklarda 28.09 g, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 31.78 g, kız çocuklarda

26.27 g, 19-30 yaş grubu erkeklerde 34.01 g, kadınlarda 27.54 g, 31-50 yaş grubu erkeklerde 38.52 g, kadınlarda 30.20 g, 51-64 yaş grubu erkeklerde 30.48 g, kadınlarda 23.57 g, 65-74 yaş grubu erkeklerde 30.60 g, kadınlarda 21.73 g, 75 yaş ve üzeri erkeklerde 27.22 g, kadınlarda 18.88 g olarak bulunmuştur. Gebe ve emziren kadınlarda Türkiye genelinde günlük şekerli besinleri ortalama toplam tüketim miktarının sırasıyla 26.14 g ve 36.00 g olduğu görülmüştür.

220. Türkiye genelinde şekerin günlük ortalama tüketim miktarı 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 8.98 g, kız çocuklarda 10.42 g, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 10.59 g, kız çocuklarda 13.21 g, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 11.94 g, kız çocuklarda 12.89 g, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 16.46 g, kız çocuklarda 13.63 g, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 19.01 g , kız çocuklarda 14.78 g, 19-30 yaş grubu erkeklerde 24.76 g, kadınlarda 17.84 g, 31-50 yaş grubu erkeklerde 27.94 g, kadınlarda 20.97 g, 51-64 yaş grubu erkeklerde 22.53 g , kadınlarda 16.26 g, 65-74 yaş grubu erkeklerde 20.88 g, kadınlarda 15.12 g, 75 yaş ve üzeri erkeklerde 20.47 g, kadınlarda 14.01 g olarak bulunmuştur. Gebe ve emziren kadınlarda Türkiye genelinde günlük ortalama şeker tüketim miktarının sırasıyla 16.95 g ve 24.25 g olduğu görülmüştür.

221. Türkiye genelinde bal, reçel, pekmez vb. şekerli besinlerin günlük ortalama tüketim miktarı 2-5 yaş grubu erkek çocuklarda 10.22 g, kız çocuklarda 11.87 g, 6-8 yaş grubu erkek çocuklarda 14.11 g, kız çocuklarda 11.05 g, 9-11 yaş grubu erkek çocuklarda 9.91 g, kız çocuklarda 16.25 g, 12-14 yaş grubu erkek çocuklarda 16.15 g, kız çocuklarda 14.46 g, 15-18 yaş grubu erkek çocuklarda 12.77 g, kız çocuklarda 11.49 g, 19-30 yaş grubu erkeklerde 9.24 g, kadınlarda 9.70 g, 31-50 yaş grubu erkeklerde 10.58 g, kadınlarda 9.22 g, 51-64 yaş grubu erkeklerde 7.95 g, kadınlarda 7.31 g, 65-74 yaş grubu erkeklerde 9.72 g, kadınlarda 6.61 g, 75 yaş ve üzeri erkeklerde 6.75 g, kadınlarda 4.88 g olarak bulunmuştur. Gebe ve emziren kadınlarda Türkiye genelinde günlük bal, reçel, pekmez vb. şekerli besinlerin ortalama tüketim miktarının sırasıyla 9.19 g ve 11.74 g olduğu görülmüştür.

BESİN DESTEKLERİ

222. Türkiye genelinde 0-5 yaş grubu çocukların %23.9'u (E: % 25.4, K: %22.3) en az bir besin desteği kullanmaktadır.

223. Besin desteklerinin kullanım oranı kentsel bölgelerde (%26.2) kırsal bölgelere (%18.7) göre daha fazladır.

224. Bölgelere göre besin desteklerinin kullanımı incelendiğinde, en fazla kullanım oranının Batı Marmara (%34.1) bölgesi, en az kullanım oranının olduğu bölge ise Ortadoğu Anadolu (%15.6) olduğu görülmektedir.

225. Türkiye genelinde 0-5 yaş grubu çocuklarda D vitamini ve demirden sonra en çok kullanılan besin destekleri multivitamin/mineral (%9.2), çinko (%2.5) ve balık yağı (%1.3)'dır. Kalsiyum ve omega-3 destekleri de % 0.6 oranında kullanılmaktadır.

226. Türkiye genelinde 12 bölgede 0-5 yaş grubu çocuklarda besin desteği kullanım durumu değerlendirildiğinde, en fazla besin desteği kullanan bölgelerin Batı Marmara (%34.1) ve İstanbul (%30.1) olduğu görülmüştür.

227. Besin destekleri içerisinde en fazla tercih edilen ürün multivitamin/minerallerdir.

228. Çocukların (0-5 yaş grubu) kullandıkları besin desteklerini öneren kişilerin (hiç kimse, doktor, eczacı, akraba, arkadaş, medya) büyük çoğunluğunu doktorların oluşturduğu görülmüştür (D vitamini: %80.8, demir: %85.9, multivitamin/mineral: %89.6, kalsiyum: %98.0, çinko: %98.0, omega-3: %56.0, balık yağı: %59.3, diğer: %72.6).

229. 6-11 yaş grubu çocuklarda besin desteği olarak D vitamini, folik asit ve demir kullanımına rastlanmamıştır. Ancak Türkiye genelinde 6-11 yaş grubu çocuklarda %3.1 oranında besin desteği (multivitamin/mineral, çinko, omega-3, kalsiyum, balık yağı) kullanılmaktadır.

230. Besin destekleri içerisinde en çok multivitamin ve mineral (%1.9) daha sonra çinko (%0.4) ve omega-3 (%0.4) tercih edilmektedir.

231. Yaş gruplarına ve cinsiyetlere göre dağılım incelendiğinde, 6-8 yaş grubunda yer alan erkek çocukların kız çocuklara göre daha fazla besin desteği kullandıkları ve en çok tercih edilen besin desteklerinin ise multivitamin/mineral

(E: %3.9, K: %3.0), kalsiyum (E: %1.4, K: %0.0) ve çinko (E: %1.1, K: %0.6) olduğu görülmektedir.

232. Yaş grubu 9-11 yıl arasında olan çocukların ise çinko kullanımı hariç diğer besin desteklerinin yine erkek çocuklar tarafından daha fazla kullanıldığı ve besin desteği olarak en çok multivitamin/mineralin tercih edildiği belirlenmiştir.

233. Türkiye genelinde 12 bölgede, 6-11 yaş grubu çocuklarda besin desteği kullanım durumu değerlendirildiğinde; Doğu Marmara, Doğu Anadolu (Kuzey-Orta) ve Batı Anadolu bölgelerinde yaşayan çocukların hiçbiri besin desteği kullanmazken, diğer bölgelerde besin desteği kullanan çocukların çoğunluğunu sırasıyla İstanbul (%9.5), Karadeniz Bölgesi (%7.1), Akdeniz (%3.8), Orta Anadolu (%3.0), Ege Bölgesi (%2.4) ve Güneydoğu Anadolu (%1.5) bölgesinde yaşayan çocuklar oluşturmaktadır.

234. Besin desteği kullanım oranı yüksek olan bölgelerde en fazla tercih edilen besin destekleri multivitamin/mineral (%17.5), omega3 (%3.1) ve balık yağı (%2.8)'dır.

235. Çocukların (6-11 yaş) kullandıkları besin desteklerini öneren kişilerin büyük çoğunluğunu doktorların (multivitamin/mineral: %79.7, kalsiyum: %72.1, çinko: %100.0, omega-3: %65.3, balık yağı: %43.2) oluşturduğu görülmüştür.

236. Besin desteklerinin kullanımında en çok omega-3 kullanımında medyadan etkilendikleri (%23.2) diğer desteklerin kullanımında ise medyadan hiç etkilenmedikleri belirlenmiştir.

237. Son 7 günde besin destekleri (D vitamini, demir, multivitamin/mineral, kalsiyum, çinko, omega-3 yağ asidi, folik asit, B_{12} vitamini, C vitamini) kullanan 12 yaş ve üzeri bireyler (n=9224) incelendiğinde; Türkiye genelinde D vitamininin %1.1, demirin %1.2, multivitamin/mineralin %1.5, kalsiyumun %1.9, çinkonun %0.1, omega-3 yağ asidinin %0.3, folik asidin %0.3, B_{12} vitamininin %2.4 ve C vitamininin %0.4 oranlarında kullanıldığı belirlenmiştir.

238. Besin destekleri arasında en çok kullanılan desteğin B_{12} vitamini, en az kullanılan desteğin ise çinko olduğu görülmektedir. Cinsiyet açısından değerlendirildiğinde; Türkiye genelinde kadınlarda en fazla kalsiyumun (%3.4) ve B_{12} vitamininin (%3.3), erkeklerde ise en fazla B_{12} vitamininin (%1.6) kullanıldığı belirlenmiştir.

239. Son 7 günde D vitamini kullanan 12 yaş ve üzeri toplam bireylerin en fazla 65-74 yaş grubunda olduğu (%5.0), kentsel ve kırsal kesimde farklılık olmadığı (sırasıyla, %1.1 ve %1.2), en fazla Batı Marmara (%1.7), Doğu Marmara (%1.6) ve Ege (%1.6) bölgelerinde olduğu belirlenmiştir.

240. 12 yaş ve üzerindeki bireylerin kullandıkları besin desteklerini kimlerin önerdiği incelendiğinde; Türkiye genelinde D vitamini (%88.1), demir (%87.2), multivitamin/mineral (% 62.1), kalsiyum (%84.6), çinko (%91.4), folik asit (%87.9), B_{12} vitamini (%91.7) ve C vitamininin (%64.1) çoğunlukla doktorlar tarafından önerildiği belirlenmiştir.

241. Besin desteklerinden sadece omega-3 yağ asidinin Türkiye genelinde %38.3 doktor, %24.4 arkadaş, %12.9 eczacı, %12.3 medya ve %9.4 akraba önerisi ile alındığı belirlenmiştir. Gebelik döneminde en fazla kullanılan besin desteği %43.5 (kentsel: %42.3, kırsal: %46.8) kullanım oranı ile demir olup, bunu multivitamin/mineral (%27.1) ve folik asit (%15.1) kullanımı izlemektedir.

242. Yerleşim bölgelerine göre besin destekleri kullanım oranları değerlendirildiğinde multivitamin ve mineral kullanımının kentsel bölgelerde (%30.0) kırsal bölgelere (%18.7) göre daha fazla olduğu, buna karşın folik asit kullanımının benzer (kentsel: %15.3, kırsal: %14.4) düzeyde olduğu görülmüştür.

243. Gebelik döneminde kullanım düzeyi düşük olmakla beraber gebelikte kullanılan diğer besin destekleri, D vitamini (%5.7), kalsiyum (%5.0) ve B_{12} vitamini (%2.0)'dir.

244. Emzirme döneminde besin destekleri kullanım oranı çok az düzeyde olup, en çok kullanılan besin desteği %9.5 kullanım oranı ile demir desteğidir.

245. Demirin kullanım oranı kırsal bölgelerde kentsel bölgelere daha fazladır (kentsel: %9.1, kırsal: %10.8). Demirden sonra en fazla kullanılan besin desteği, B_{12} vitamini (%1.9) ve multivitamin/mineral (%1.2)'dir.

246. B_{12} vitamini ve multivitamin/mineral kullanımı kentsel bölgelerde daha fazladır. Emzirme döneminde kullanım oranları çok az düzeyde olmakla beraber kullanılan diğer besin destekleri; folik asit (%0.5), kalsiyum (%0.2), D vitamini (%0.1) ve C vitamini (%0.1)'dir.

FİZİKSEL AKTİVİTE DURUMU

247. Çalışmanın sonucunda 2-5 yaş arasındaki çocukların hafta içi sedanter aktivitelerinin ortalama 3.46 saat olduğu ve bunun büyük kısmını TV, video, DVD ve VCD izleyerek geçirdikleri belirlenmiştir. Ayrıca, bu yaş grubunda hafta içi sedanter aktivite süresinin erkek çocuklarda, kız çocuklara ve kentte yaşayan çocuklarda, kırda yaşayan çocuklara oranla daha yüksek olduğu saptanmıştır.

248. 2-5 yaş grubunda, hafta içi sedanter aktivitenin en düşük olduğu Kuzeydoğu Anadolu ve Batı Karadeniz Bölgeleri'ne kıyasla, en yüksek olduğu Güneydoğu ve Batı Anadolu Bölgeleri'nde yaşayan çocukların sedanter aktivite için yaklaşık 2-3 kat daha fazla zaman harcadığı görülmüştür. Bu yaş grubunda hafta sonundaki sedanter aktivite süreleri ise hafta içiyle benzerdir.

249. Bu çalışmada hafta içi ve hafta sonunda 2-5 yaş grubundaki çocukların büyük çoğunluğunun (hafta içi: %44.3, hafta sonu: %47.8) TV, bilgisayar, internet başında 2 saatten az süre geçirmektedir.

250. 2-5 yaş grubunda, kırsal bölgelerde TV, bilgisayar, internet başında 2 saatten az süre harcayan çocukların oranının hem hafta içi, hem de hafta sonunda, kentte yaşayan çocuklara oranla daha yüksek olduğu saptanmıştır.

251. 2-5 yaş grubunda hem hafta içi hem de hafta sonunda TV, bilgisayar, internet başında 2 saatten az süre geçirenlerin oranının en fazla Kuzeydoğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve Batı Karadeniz Bölgeleri'nde olduğu görülmüştür.

252. Türkiye genelinde 6-11 yaş grubu çocukların fiziksel aktivite durumları incelendiğinde, bu yaş grubundaki çocukların yarıdan fazlasının düzenli olarak spor/egzersiz yapmadığı, spor/egzersiz yapmayanların oranının 6-8 yaş grubunda ve kız çocuklarda daha yüksek; yerleşim yerine göre ise oranların benzer olduğu saptanmıştır.

253. Bu yaş grubunda (6-11) egzersiz yapmayanların oranının en düşük Ege, Akdeniz ve Doğu Marmara ve en yüksek Ortadoğu Anadolu ile Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde olduğu belirlenmiştir.

254. 6-11 yaş grubundaki çocukların yaklaşık %20'si ise her gün spor/egzersiz yaptığını bildirirken, bu oranın kentsel bölgelerde kırsal bölgelere göre kısmen daha yüksek olduğu saptanmıştır.

255. Ortadoğu, Kuzeydoğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesi haricinde diğer tüm bölgelerde her gün egzersiz yapan 6-11 yaş grubu çocukların oranı Türkiye geneline yakın olduğu belirlenmiştir.

256. Ayrıca Türkiye genelinde 6-11 yaş grubundaki çocukların %11.7'sinin haftada 1-2 kez, %6.7'sinin haftada 3-4 kez, %3.4'ünün ise haftada 5-6 kez spor/egzersiz yaptığı bulunmuştur.

257. 6-11 yaş grubundaki çocukların yaptıkları spor/egzersiz türlerine bakıldığında, erkek çocukların en fazla futbol, bisiklet, koşu ve yürüyüşü; kız çocukların ise en fazla yürüyüş, bisiklet, koşu ve voleybolu tercih ettiği belirlenmiştir.

258. Yaş grubu 6-11 yıl olan erkek ve kız çocukların yaptıkları spor/egzersiz türleri yerleşim yerine ve 12 bölgeye göre değerlendirildiğinde, benzer sonuçlar elde edilmiştir.

259. 6-11 yaş grubunda sedanter aktivite (TV, video, VCD, DVD, bilgisayar, internet ve ev ödevi, ders çalışma) için ayrılan sürenin hafta içi ortalama 6 saat, hafta sonu ise 6.4 saat olduğu saptanmıştır.

260. Hem hafta içi hem de hafta sonunda sedanter aktivite için ayrılan sürenin kız çocuklara oranla erkeklerde ve 6-8 yaş grubundaki çocuklara oranla 9-11 yaş grubunda daha fazla olduğu belirlenmiştir.

261. Yerleşim yerine göre hafta içi sedanter aktivite için ayrılan sürenin kentsel bölgelerde kırsal bölgelere göre daha yüksek olduğu, hafta sonunda ise benzerlik gösterdiği saptanmıştır.

262. Ayrıca 6-11 yaş grubundaki çocukların hafta içi ve hafta sonu TV, video, VCD, DVD için ayırdıkları sürenin ev ödevi/ders çalışma ve bilgisayar başında geçirdikleri süreye göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

263. Yine bu yaş grubunda (6-11yaş), Ortadoğu Anadolu ve Akdeniz Bölgeleri'ne kıyasla, Güneydoğu ve Batı Anadolu Bölgeleri'nde yaşayan çocukların sedanter aktivite için yaklaşık 2 kat daha fazla zaman harcadığı görülmüştür.

264. Bu çalışmada hafta içi ve hafta sonunda 6-11 yaş grubundaki çocukların büyük çoğunluğunun (hafta içi: %44.7, hafta sonu: %43.2) TV, bilgisayar, internet başında geçirdikleri sürenin 2 saatten az olduğu belirlenmiştir.

265. 6-11 yaş grubunda kırsal bölgelerde TV, bilgisayar, internet başında 2 saatten az süre harcayan çocukların oranının hem hafta içi, hem de hafta sonunda, kentte yaşayan çocuklara oranla daha yüksek olduğu saptanmıştır.

266. 6-11 yaş grubunda hafta içinde TV, bilgisayar, internet başında 2 saatten az süre geçirenlerin oranının en fazla Güneydoğu Anadolu, Kuzeydoğu Anadolu, Ortadoğu Anadolu ve Akdeniz Bölgeleri'nde, hafta sonunda ise Doğu Marmara, Kuzeydoğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve Ortadoğu Anadolu Bölgeleri'nde olduğu belirlenmiştir.

267. Yaş grubu 6-11 yıl olan çocukların yarıdan fazlasının günde en az 1 saat süre ile ev dışında oyun oynadığı, yaklaşık %10'unun ise günde en az 1 saatini ev dışında oyun oynamaya ayırmadığı belirlenmiştir.

268. Günde en az 1 saatini ev dışında oyun oynamaya ayıran çocukların oranlarına bakıldığında, erkek çocukların kız çocuklara, 6-8 yaş grubundaki çocukların 9-11 yaş grubuna ve kırsal bölgede yaşayan çocukların kentsel bölgede yaşayanlara göre oyun oynama oranlarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

269. 6-11 yaş grubunda bölgeler arasında günde en az 1 saatini ev dışında oyun oynamaya ayıran çocukların oranının en fazla Kuzeydoğu Anadolu, Batı Anadolu, Batı Marmara ve Batı Karadeniz bölgelerinde, en düşük ise Akdeniz, Ortadoğu Anadolu ve İstanbul bölgelerinde olduğu saptanmıştır.

270. Ev dışında 1 saatten daha fazla süre ile oyun oynamadığını bildiren 6-11 yaş arası çocuklar arasında, erkek çocukların kız çocuklara, 9-11 yaş grubundaki çocukların 6-8 yaş grubuna ve kentsel bölgede yaşayan çocukların kırsal bölgede yaşayanlara göre oranlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca bu oranın İstanbul, Akdeniz, Doğu Karadeniz ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yüksek; Ortadoğu Anadolu, Doğu Marmara, Batı Karadeniz ve Batı Marmara bölgelerinde ise düşük olduğu belirlenmiştir.

271. 12 yaş ve üzeri bireylerin son 7 günde, günde 30 dakika veya daha fazla süre ile spor yapma durumları incelendiğinde, erkeklerin %67.6'sının, kadınların %76.5'nin, Türkiye genelinde ise %71.9'unun egzersiz yapmadığı saptanmıştır. Bu oran kırsal bölgelerde, kentsel bölgelere oranla daha yüksektir.

272. 12 yaş ve üzeri bireylerde her gün egzersiz yaptığını belirtenlerin oranı ise %10.8'dir ve bu oran tüm yaş gruplarında erkeklerde kadınlara oranla daha

yüksektir. Her gün egzersiz yaptığını belirten bireylerin yerleşim yerine göre oranları ise benzerdir.

273. 12 yaş ve üzeri bireyler yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde, erkeklerde ve kadınlarda yaşın ilerlemesi ile birlikte hiç egzersiz yapmayanların oranının arttığı gözlenmiştir. Hiç egzersiz yapmadığını bildiren erkek ve kadın bireylerin oranı en fazla Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'ndedir. Her gün egzersiz yapanların cinsiyete göre dağılımına bakıldığında ise erkeklerde Batı Anadolu, Akdeniz ve Doğu Karadeniz; kadınlarda ise Akdeniz, Doğu Marmara ve Ege bölgelerinde her gün egzersiz yapanların oranının yüksek olduğu gözlenmiştir.

274. 12 yaş ve üzeri bireylerde yapılan spor/egzersiz türlerine bakıldığında Türkiye genelinde erkekler tarafından en fazla yapılan spor/egzersizin sırasıyla yürüyüş, futbol, koşu ve bisiklet; kadınlar tarafından en fazla yapılan spor/egzersizin sırasıyla yürüyüş, pasif jimnastik, aerobik ve aletli jimnastik olduğu görülmüştür.

275. Her iki cinsiyet içinde en çok tercih edilen yürüyüş yapma oranının, erkek bireylerde yaşın ilerlemesi ile arttığı, kadınlarda ise tüm yaş gruplarında en çok tercih edilen aktivite olduğu bulunmuştur.

276. 12 yaş ve üzeri bireylerde yerleşim yerine göre değerlendirildiğinde her iki cinsiyet için de kent ve kırda en çok tercih edilen aktivite türünün yine yürüyüş olduğu gözlenmiştir.

277. 12 yaş ve üzeri bireylerde yürüyüşten sonra hem kent hem de kırsal bölgelerde erkekler tarafından en çok tercih edilen aktivitenin futbol olduğu, kadınların ise kentte yürüyüşten sonra en çok pasif jimnastik, kırsal bölgelerde diğer aktiviteleri yapmayı tercih ettikleri saptanmıştır. Bölgelere göre değerlendirildiğinde de; tüm bölgelerde hem erkek hem de kadın bireyler tarafından en çok tercih edilen aktivitenin yürüyüş olduğu belirlenmiştir.

278. 12 yaş ve üzeri bireylerin TV, video, DVD, VCD izleme gibi sedanter aktivite süreleri incelendiğinde, hem erkek hem de kadın bireylerin büyük çoğunluğunun hafta içi 2-4 saatini sedanter aktivitelerle geçirdiği; hafta sonunda ise erkeklerin büyük çoğunluğunun 2-4 saat, kadınların ise 2 saatten daha az süreyle sedanter aktivite yaptıkları saptanmıştır.

279. Yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde, hafta içi 65 yaşa, hafta sonu ise 51 yaşa kadar tüm yaş gruplarında bireylerin çoğunluğunun 2-4 saatini sedanter aktivitelere ayırdığı, yaş gruplarının artışı ile bu oranın azaldığı gözlenmiştir.

280. 12 yaş ve üzeri bireylerde hafta içi ve hafta sonu 2 saatin altında sedanter aktivite yapanların oranı yaşla birlikte artış göstermiştir. Kentte ve kırda yaşayanların çoğunluğunun hafta içi 2-4 saat sedanter aktivite yaptığı, hafta sonu ise kentte yaşayanların çoğunluğunun 2-4 saat, kırda ise 2 saatin altında sedanter aktivite yaptıkları gözlenmiştir.

281. 12 yaş ve üzeri bireyler bölgelere göre değerlendirildiğinde, Kuzeydoğu Anadolu dışında tüm bölgelerde çoğunluğun hafta içi 2-4 saatini sedanter aktivitelere zaman ayırdığı saptanmıştır. Hafta sonu ise tüm bölgelerde sedanter aktiviteye ayrılan sürelerde azalma olmuş ve 2 saatin altında TV video, bilgisayar kullananların oranı hafta içine göre artış göstermiştir.

282. 12 yaş ve üzeri bireylerin sedanter aktiviteler için harcadıkları ortalama sürenin erkeklerde 3.9 saat, kadınlarda 3.3 saat ve toplamda 3.6 saat olduğu hafta sonu ise bu sürenin erkekler için değişmediği, kadınlarda ve toplamda ise azaldığı (sırasıyla 3.1 ve 3.5) belirlenmiştir.

283. 12 yaş ve üzeri bireyler yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde; hafta içi ve hafta sonu sedanter aktiviteye ayrılan sürenin her iki cinsiyette de yaşla beraber azaldığı, yerleşim yerine göre değerlendirildiğinde ise, erkek ve kadınlarda sedanter aktivite için ayrılan sürenin hafta içi ve sonu kentte kırdan daha fazla olduğu saptanmıştır.

284. Bölgelere göre bakıldığında, tüm bölgelerde hafta sonu ve hafta içi ortalama sedanter aktivite sürelerinin benzer olduğu gözlenmiştir.

285. Batı Marmara Bölgesi dışında tüm bölgelerde erkeklerin hafta içi ve hafta sonu sedanter aktivitelere ayırdıkları sürelerin ortalaması, kadınlardan daha yüksek bulunmuştur.

286. Gebe ve emzikli kadınların egzersiz yapma durumları incelendiğinde gebelerin %70.4 ve emziklilerin %84.0'ünün egzersiz yapmadığı saptanmıştır. Her iki grupta da egzersiz yapmayanların oranı kırda kente göre daha yüksektir.

287. Gebelerin %9.7'si ve emziklilerin %5.9'u ise her gün egzersiz yaptığını bildirmiştir. Yerleşim yerine göre her gün egzersiz yapanların oranı her iki grupta da kente göre kırda daha yüksektir.

288. Türkiye genelinde gebelerin hafta içi ortalama 2.9 ve hafta sonu 2.3 saatini sedanter aktivitelere ayırdığı, emziklilerde ise bu sürelerin daha düşük (sırasıyla 2.4 ve 2.2 saat) olduğu gözlenmiştir.

289. Hem hafta içi hem de hafta sonu kentte yaşayan gebeler oturularak yapılan aktiviteler için, kırda yaşayan gebelere göre daha fazla zaman ayırmaktadır.

290. Hafta içi kentte yaşayan emziren kadınların oturularak yapılan aktiviteler için, kırda yaşayan emziren kadınlara göre biraz daha fazla zaman ayırdığı görülürken; hafta sonu bu tür aktivitelere ayrılan sürenin kentte ve kırda yaşayan emziren kadınlarda benzer olduğu bulunmuştur.

291. Türkiye genelinde gebe kadınların büyük çoğunluğu hafta içi ve hafta sonunda TV, video, DVD, VCD izleme için 2-4 saat arasında zaman harcarken, emziren kadınlarda TV, video, DVD, VCD için 2 saatten az ve 2-4 saat arasında zaman ayıran kadınların oranı birbirine yakındır.

292. Yaş gruplarına göre bireylerin fiziksel aktivite düzeylerinin (PAL) ortalamalarına bakıldığında, 20-30 yaş grubu erkeklerde PAL değeri ortalamasının 1.81, kadınlarda ise 1.74 olduğu görülmüştür.

293. 20-30 yaş grubundaki erkeklerin %41.6'sı aktif veya orta derecede aktivite düzeyine sahip iken, kadınların çoğunluğunun sedanter veya hafif aktivite düzeyi ile aktif veya orta derecede aktif yaşam tarzına sahip olduğu bulunmuştur (sırasıyla %44.4 ve %44.8).

294. Yaş grubu 31-50 yıl arasında olan bireylerde ise ortalama PAL değerleri erkekler için 1.87, kadınlar için 1.79'dur. Bu yaş grubundaki erkeklerin çoğunluğu sedanter veya hafif derecede aktivite düzeyinde (%36.3) ve aktif veya orta derecede aktif yaşam tarzına (%39.6) sahip iken, kadınların çoğunluğu ise aktif veya orta derecede aktif yaşam tarzına (%52.6) sahiptir.

295. Yaş grubu 51-64 yıl arasında olan bireylerde PAL değeri ortalamasının erkekler için 1.75, kadınlar için 1.74 olduğu belirlenmiştir.

296. 51-64 yaş grubundaki erkeklerin de çoğunluğu sedanter veya hafif derecede aktivite düzeyindedir (%52.4).

297. Sedanter veya hafif derecede aktivite düzeyine sahip olanlar ile aktif veya orta derecede aktif yaşam tarzındaki kadınların oranı benzer bulunmuştur (sırasıyla %44.1 ve %45.4).

298. Yaş grubu 65-74 yıl arasında olan erkek bireylerde PAL ortalamasının 1.69, kadın bireylerde 1.64 olduğu, 75 yaş ve üzeri olan bireylerde ise ortalama PAL değerlerinin erkekler için 1.55, kadınlar için 1.53 olduğu saptanmıştır.

299. Her iki yaş grubunda da erkek ve kadınların çoğunluğu sedanter veya hafif derecede aktivite düzeyindedir. Ortalama PAL değerlerinin kentsel ve kırsal bölgelerde benzer olduğu 75 yaş ve üstü bireyler haricinde tüm yaş gruplarında kentsel bölgelerdeki PAL ortalamaları, kırsal bölgelerdekinden düşüktür.

ANTROPOMETRİK ÖLÇÜMLER

300. 0-5 yaş grubunda yer alan 2607 çocuğun yaşa göre vücut ağırlığına göre, %4.1'i (E:%4.5, K:%3.7) çok zayıf/düşük kilolu (underweight), %13.0'ü (E:%12.6, K:%13.3) zayıf, %14.6'sı (E:%16.2, K:%13.0) kilolu/hafif şişman ve %5.9'u (E:%7.0, K:%4.9) ise şişman/obezdir.

301. Yerleşim yerine ve cinsiyete göre obez (≥+2SD) olanların oranı kentsel yerleşimde yaşayan çocuklarda (%6.5), çok zayıf olanların (<-2SD) ise kırsalda (%5.9) daha yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır.

302. En yüksek oranda obez (≥+2SD) çocukların olduğu bölgeler sırasıyla Orta Anadolu (%8.7), İstanbul (%8.1) ve Batı Marmara (%7.9), en az görüldüğü bölgeler ise Batı Anadolu (%3.8) ve Güneydoğu Anadolu (%3.8) bölgeleridir.

303. Düşük kilolu/çok zayıf (Z skor: <-2SD) olan çocukların oranı ise sırasıyla 4-6 ayda %6.4 ve 0-3 ayda %5.8'dir.

304. Hafif şişmanlık (≥-1SD-<+1SD) ile zayıflık (≥-2SD-<-1SD) çocuklarda daha sık rastlanan çift hastalık yükü oluşturan iki önemli sorun sırasıyla %14.6 ve %13.0 olarak görülmektedir.

305. Düşük kilolu/çok zayıf (<-2SD) çocukların oranı en fazla Ortadoğu Anadolu (%10.7) ve Kuzeydoğu Anadolu (%10.4), en az ise Ege (%0.7) ve Batı Marmara (%0.9) bölgelerinde saptanmıştır.

306. 0-5 yaş grubu (n:2572) çocukların %11.5'i (E:%12.0, K:%11.0) yaşa göre boy uzunluğu açısından bodur/çok kısa (stunted), %18.7'si (E:%20.0, K:%17.4) kısa, %11.6'sı (E:%12.1, K:%11.1) uzun ve %9.2'si (E:%10.1, K:%8.2) ise çok uzundur.

307. 0-5 yaş grubunda yaşına göre normal boy uzunluğuna (≥-1SD-1<SD) sahip kızların (%52.3) oranı, erkeklerden (%45.8) daha fazladır.

308. 0-5 yaş grubu çocuklarda bodurluğun (<-2SD) en az 4-6 (%8.9) ve 7-12 (%8.1) aylarda görüldüğü saptanmıştır.

309. 0-5 yaş grubundaki çocuklarda bodurluk (<-2SD) oranı kırsalda (%17.0), kente göre (%9.0) daha yüksek düzeydedir.

310. En yüksek oranda bodur (<-2SD) çocukların olduğu bölgeler sırasıyla Kuzeydoğu Anadolu (%20.2), Ortadoğu Anadolu (%19.0) ve Güneydoğu Anadolu (%16.9) bölgeleridir. Bodurluğun en az görüldüğü bölgeler ise Ege (%4.8) ve Doğu Marmara (%5.1) bölgeleridir.

311. Çocukların, %5.2'si (E:%5.6, K: %4.9) boy uzunluğuna göre vücut ağırlığı açısından aşırı zayıf (wasted), %10.2'si (E:%9.0, K:%11.3) zayıf, %17.0'sinin (E:%17.5, K:%16.5) hafif şişman ve %8.0'inin (E:%9.0, K:%7.0) ise şişmandır.

312. Boy uzunluğuna göre vücut ağırlığı ≥+2SD (şişman) olanların dağılımı irdelendiğinde 0-5 yaş grubu çocuklarda 0-3 (%16.9), 13-18 (%10.9) ve 19-24 (%11.9) ay yaş grubunda en yüksek düzeyde bulunmuştur. Aşırı zayıflık (<-2SD) 4-6 ayda %11.8 (E:%11.3, K:%12.3) en fazladır.

313. Boy uzunluğuna göre vücut ağırlığı aşırı fazla (≥+2SD) olanların oranı kentsel yerleşimde yaşayan çocuklarda (%7.7), aşırı düşük (<-2SD) olanların oranı ise kırsalda (%7.3) daha yüksek düzeydedir.

314. Boy uzunluğuna göre vücut ağırlığı Z skor değeri ≥+2SD olan çocukların fazla olduğu bölgeler sırasıyla Orta Anadolu (%14.6) ve Akdeniz'dir (%14.4). Aşırı zayıf (<-2SD) çocukların oranı en fazla Ortadoğu Anadolu (%13.1) ve Kuzeydoğu Anadolu (%11.4) bölgelerinde saptanmıştır.

315. 0-5 yaş grubu 2567 çocuk BKI değerlerine göre değerlendirildiğinde %8.5'i (E:%10.1, K:%6.8) obez/şişman, %17.9'u (E:%17.8, K:%18.0) hafif şişman, %10.3'ü (E:%9.7, K:%11.0) zayıf ve %5.6'sı (E:%5.6, K:%5.6) ise çok zayıftır. Obezite erkeklerde kızlardan daha fazla oranda saptanmıştır.

316. BKI değerleri; yerleşim yerine ve cinsiyete göre obez (≥+2SD) olanların oranı kırsal yerleşimde yaşayan çocuklarda (%9.8) kentsel yerleşimde yaşayanlara (%7.8), çok zayıf (<-2SD) olanların oranı da yine kırsalda (%6.8), kentsele (%5.0) kıyasla daha yüksek düzeydedir.

317. 0-5 yaş grubu çocuklarda BKI değerlerine göre en yüksek oranda obez (≥+2SD) çocukların olduğu bölgeler sırasıyla Orta Anadolu (%14.5), Doğu Karadeniz (%13.9), Batı Anadolu (%12.8) ve Ortadoğu Anadolu (%12.7) bölgeleridir. Çok zayıf (<-2SD) çocukların oranı ise en fazla Kuzeydoğu Anadolu (%11.7) ve Ortadoğu Anadolu (%11.1) bölgelerinde saptanmıştır. Çok zayıf olan çocukların oranı ise diğer bölgelerde %2.5-7.3 arasında bir dağılım göstermektedir.

318. 0-5 yaş grubunda baş çevresi ölçümleri alınan çocuklar (n: 2558) değerlendirildiğinde %8.4'ünün (E:%8.6, K:%8.1) baş çevresi ≥+2SD üzerinde, %6.8'inin (E:%6.6, K:%7.0) ise <-2SD altındadır. <-2SD olan çocukların oranı 7-12 ayda %10.7 (E:%10.4, K:%11.1) ile en yüksek düzeydedir.

319. 3 ay-5 yaş grubunda yer alan çocukların ÜOKÇ ölçümleri değerlendirildiğinde %7.3'ünün (E:%8.7, K:%6.0) ≥+2SD üzerinde, %6.9'unun (E:%6.3, K:%7.4) ise <-2SD altında olduğu görülmüştür. ÜOKÇ ölçümleri yerleşim yerine ve cinsiyete göre <-2SD olanların oranı belirgin bir farklılık göstermektedir. Kentsel yerleşimde yaşayan çocukların oranı %5.5 (E:%5.4, K:%5.5) ve kırsal yerleşim yerlerinde yaşayanlarda ise oran %10.1'dir (E:%8.5, K:%11.6). <-2SD ÜOKÇ ölçümü olan çocukların olduğu bölgeler sırasıyla Güneydoğu Anadolu (%11.2), Batı Marmara (%10.9) ve Ortadoğu Anadolu (%10.1) bölgeleridir.

320. 6-10 yaş grubu çocukların yaşa göre vücut ağırlığına göre %3.8'i (E:%4.4, K:%3.2) düşük kilolu/çok zayıf, %16.9'u (E:%16.0, K:%17.9) zayıf, %12.5'i (E:%14.4; K:%10.3) kilolu/hafif şişman ve %4.8'i (E:%6.4, K:%3.0) ise (obez) şişmandır. Erkeklerde kilolu ve obez (%20.8) olanların oranı kızlara (%13.3) kıyasla yüksek düzeyde saptanmıştır. Kızlarda (%65.6) yaşa göre normal vücut ağırlığına sahip olanların oranı ise, erkeklerden (%58.8) daha fazladır.

321. 6-8 yaş grubunda yaşa göre vücut ağırlığı ≥+2SD olanların oranı %4.6 (E:%6.1, K:%3.1), 9-10 yaş grubunda ise %5.0'dir (E:%7.0, K:%2.7). 6-10 yaş

grubunda hafif şişmanlık ve şişmanlık görülme sıklığı erkeklerde kızlardan daha fazladır ve yaş arttıkça sorunun görülmesi de artış göstermektedir.

322. Yaşa göre vücut ağırlığı <-2SD olan çocukların oranı sırasıyla 6-8 yaş grubunda %3.4 (E:%4.1, K:%2.6) ve 9-10 yaş grubunda ise %4.9 (E:%5.2, K:%4.7) olarak bulunmuştur.

323. 6-10 yaş grubu çocuklarda kilolu olma (≥+1SD-<+2SD) ile zayıf (≥-2SD- <-1SD) olma durumu her iki cinsiyet grubu çocuklarda daha sık rastlanan çift hastalık yükü oluşturan iki sorun olarak görülmektedir.

324. 6-10 yaş grubu çocuklarda yaşa göre vücut ağırlığı ≥+2SD olanların oranı kentsel yerleşimde (%5.3) kırsala (%3.6) göre, vücut ağırlığı <-2SD olanların oranı ise kırsalda (%4.4), kentsel (%3.6) yerleşime göre daha yüksek düzeyde saptanmıştır. Zayıf olanların oranı kırsalda %22.7 (kentsel: %14.4), kilolu olma durumu ise kentsel yerleşimde %14.3 (kırsal: %8.1) daha yüksek oranlardadır**.**

325. 6-10 yaş grubu çocuklarda yaşa göre vücut ağırlığı ≥+2SD üzerinde en yüksek değere sahip olan bölgelerin sırasıyla Orta Anadolu (%11.5), Akdeniz (%8.2), Batı Marmara (%7.6) ve Doğu Marmara (%7.4) bölgelerinin olduğu görülmüştür.

326. 6-10 yaş grubu çocuklarda (yaşa göre vücut ağırlığı) şişmanlığın görülmediği bölgeler ise Batı Marmara (%0), Doğu Marmara (%0) ve Batı Anadolu (%0) bölgeleridir. Bölgelerde oldukça fazla oranda (Batı Anadolu: %8.6; Doğu Karadeniz: %13.5) hafif şişmanlık sorununun olduğu dikkat çekicidir.

327. 6-10 yaş grubu çocuklarda yaşa göre vücut ağırlığına göre çok zayıf (<-2SD) çocukların olmadığı bölgeler ise sırasıyla Batı Marmara (%0), Doğu Marmara (%0) ve Batı Anadolu'dur (%1). Genelde iki bölge dışında (Kuzeydoğu Anadolu: %10.9 ve Ortadoğu Anadolu: %8.6), yaşa göre vücut ağırlığı <-2SD olan çocukların olduğu bölgeler %0.0-5.7 arasında bir dağılım göstermektedir. Ancak zayıf olan çocuklar tüm bölgelerde %11.0 (Doğu Karadeniz) ile %28.3 (Güneydoğu Anadolu), hafif şişmanlık ise %7.2 (Batı Karadeniz) ile %23.8 (İstanbul) arasında bir dağılım göstermekte ve her iki sorunda dikkat çekici boyutlardadır.

328. 6-18 yaş grubu çocuk ve gençlerin yaşa göre boy uzunluğu 2266 çocukta değerlendirilmiştir. Yaşa ve cinsiyete göre çok uzun boylu olan çocuk sayısı oldukça azdır. Bodurluk (Çok kısa boy: <-2SD) çocukların %6.8'inde

görülürken, erkeklerde (%7.7) kızlardan (%5.9) daha fazla sıklıkta bulunmuştur. Kısa boy uzunluğu sıklığı ise tüm çocuk ve gençlerde %18.3 oranında olup, kızlarda (%20.5) erkeklerden (%16.3) daha fazla oranda saptanmıştır. Kızlarda (%61.3) ve erkeklerde (%62.4) yaşa göre boy uzunluğu normal olanların oranı benzer bulunmuştur.

329. 6-18 yaş grubu çocuk ve gençlerde bodurluk (<-2SD) görülme sıklığı Türkiye genelinde %6.8'dir (E: %7.7; K:%5.9). Yaş büyüdükçe azalmakta ve 6-8 yaş grubunda %8.8 (E:%10.6, K:%6.9) iken, 15-18 yaş grubunda %4.6'ya (E:%5.1, K:%4.0) düşmektedir. Kısa boy görülme oranı ise yaşla birlikte artmaktadır. 6-8 yaş grubunda çocukların %14.9'u kısa boylu iken, 15-18 yaş grubunda sorun %20.2 oranına yükselmektedir.

330. 6-18 yaş grubunda kentlerde çocukların %63.9'unun yaşa göre boy uzunluğu normal (≥-1SD - <+1SD) değerlerde iken, bu oran kırsalda %56.8 ile daha düşük orandadır. Kırsal yerleşim yerlerinde bodurluk (E:%11.0, K:%7.9), kentlerden (E:%6.5, K:%5.0) daha yüksek oranda saptanmıştır.

331. 6-18 yaş grubu çocuklarda bodurluk/çok kısa boy NUTS bölgelerinde %2.7 (Batı Marmara) ile %12.3 (Akdeniz) arasında bir dağılım göstermektedir. En yüksek oranda bodurluğun olduğu bölgeler Batı Anadolu (%12.3), Güneydoğu Anadolu (%9.7), Kuzeydoğu Anadolu (%8.0) ve Ortadoğu Anadolu (%8.0) bölgeleridir. En yüksek oranda kısa boylu kız çocuklarının olduğu bölge Batı Anadolu (%14.2) iken, erkeklerin olduğu bölgeler ise Güneydoğu Anadolu (%13.0), Batı Anadolu (%10.8) ve Kuzeydoğu Anadolu'dur (%10.2).

332. 6-18 yaş grubunda çocukların %58.7'sinin (E:%57.7, K:%59.7; kentsel: %56.9; kırsal: %63.1) yaşa göre normal beden kütle indeksi değerlerinde (≥-1SD - 1SD) olduğu bulunmuştur.

333. 6-18 yaş grubu çocukların %8.2'si şişman (obez), %14.3'ü hafif şişman, %14.9'u zayıf ve %3.9'u ise çok zayıftır. Veriler hafif şişmanlık durumunun oldukça önemli bir sorun olduğunu ve gerekli önlemler alınmadığında şişmanlık sorununa doğru kaymanın olabileceğini göstermektedir. Zayıflık da dikkatle izlenmesi gereken bir sorundur ve hafif şişmanlık ile benzer değerlerdedir.

334. 6-18 yaş grubu çocuların kentlerde %9.7'si (E:%10.5, K:%8.8), kırsalda ise %4.5'i (E:%5.2; K:%3.8) şişmandır. Şişmanlık erkeklerde daha sık görülmektedir.

335. 6-18 yaş grubundaki çocukların BKI'ye göre hafif şişmanlık/kilolu olma durumuna bakıldığında kentlerde çocukların %15.7'si (E:%16.2, K:%15.3), kırsalda ise %10.8'inin (E:%8.9, K:%12.5) hafif şişman/kilolu olarak saptanmıştır. Sorunun erkeklerde daha çok kentlerde, kızlarda ise hem kentlerde hem de kırsalda sorun olduğu görülmektedir.

336. 6-18 yaş grubu çocukların kentsel yerleşim biriminde BKI'ye göre %13.8'i zayıf ve %3.8'i ise çok zayıf bulunmuştur. Bu değerler kırsal yerleşim biriminde ise sırasıyla %17.4 ve %4.2'dir. Cinsiyete ve yerleşim yerine göre değerlendirme yapıldığında kızlarda (kent: %13.2, kır: %17.6) ve erkeklerde (kent: %14.5, kır: %17.3) zayıflık sorunu benzer oranlarda bulunmuştur.

337. Beden kütle indeksi (BKİ) değerlerine göre şişmanlık sorununun en fazla görüldüğü bölgeler Ege (%12.5), Doğu Marmara ve Batı Anadolu (%11.4) ile İstanbul'dur (%10.8). Şişmanlığın en az görüldüğü bölgeler ise sırasıyla, Güneydoğu Anadolu (%3.4), Doğu Karadeniz (%3.6) ve Kuzeydoğu Anadolu (%4.1) bölgeleridir.

338. Hafif şişmanlık 6-18 yaş grubunda tüm bölgelerde %8.8 (Doğu Marmara) ile %24.6 (İstanbul) arasında bir dağılım göstermekte ve bölgesel olarak dikkate alınması gereken bir sorun olarak dikkati çekmektedir.

339. BKI'ye göre zayıf (≥-2SD-<-1SD) olan 6-18 yaş grubu çocukların en yoğun olduğu bölgeler Güneydoğu Anadolu (%20.3), Kuzeydoğu Anadolu (%17.5), Batı Karadeniz ve Akdeniz (%16.4) bölgeleridir. En düşük olduğu bölgeler ise İstanbul (%9.5) ve Doğu Karadeniz'dir (%11.5). Zayıflık tüm bölgelerde %9.5 ile %20.3 arasında bir dağılım ile her bölgede önemli bir sorundur. 6-18 yaş grubunda Batı Anadolu bölgesinde çok zayıf olanların oranı %7.3 ile en yüksek ve Batı Anadolu bölgesinde %1.7 ile en düşük düzeydedir.

340. Yetişkin erkeklerde ortalama (±S) vücut ağırlığı 77.2±13.9 kg (kent: 77.9±13.7, kır:75.5±14.0 kg), kadınlarda ise 70.9±15.5 kg'dır (kent: 71.1±15.3, kır:70.3±15.8 kg). Vücut ağırlığı ortalama değerleri hem erkeklerde hem de

kadınlarda kırsal yerleşimde yaşayanlarda kentlere kıyasla daha düşük değerlerdedir.

341. Ortalama vücut ağırlığının en fazla olduğu yaş grupları sırasıyla erkeklerde 31-50 (kent: 80.7 kg, kır: 78.0 kg), kadınlarda ise 51-64 (kent:78.6 kg, kır:75.5 kg) yaş grubudur. Ortalama vücut ağırlığının en düşük olduğu yaş grubu ise hem erkeklerde (kent: 73.7, kır: 71.9 kg), hem de kadınlarda (kent: 62.4, kır: 59.9 kg) 19-30 yaş grubudur.

342. Yaşlı (65 yaş ve üzeri) bireylerde vücut ağırlığı ortalaması, 19-64 yaş grubunun ortalama değerinden daha düşüktür. Altmışbeş ve üzeri yaş grubunda vücut ağırlığı ortalaması erkeklerde (kent: 75.9 kg, kır: 72.5 kg) ve kadınlarda (kent: 72.1 kg, kır: 66.7 kg) kırsal yerleşimde kentlerden daha düşüktür.

343. Vücut ağırlığı ortalamasının erkeklerde en fazla olduğu bölgeler İstanbul (80.0 kg), Akdeniz (78.5 kg), Orta Anadolu (78.1 kg) ve Doğu Karadeniz (78.0 kg), en düşük olduğu bölgeler ise Güneydoğu Anadolu (74.1 kg) ve Kuzeydoğu Anadolu'dur (74.8 kg). Tüm bölgelerde erkeklerde vücut ağırlığı ortalama değerleri 74.1-80.0 kg arasında dağılım göstermektedir. Kadınlarda bölgesel farklılığa bakıldığında vücut ağırlığı ortalamasının en fazla olduğu bölgeler Orta Anadolu (73.0 kg), Batı Anadolu (71.9 kg), İstanbul (71.3 kg) ve Ege (71.3 kg), en düşük olduğu bölgeler ise Güneydoğu Anadolu (67.9 kg) ve Ortadoğu Anadolu (68.8 kg)'dur. Tüm bölgelerde kadınlarda vücut ağırlığı ortalamaları 67.9-73.0 kg arasında dağılım göstermektedir.

344. Genellikle vücut ağırlığı ortalaması erkeklerde eğitim düzeyi attıkça artarken, kadınlarda ise azalmaktadır. Vücut ağırlığı ortalaması okur yazar olmayan erkeklerde 71.4 kg, ilkokul bitirmemişlerde 76.5 kg iken, ortalama lise ve üzeri eğitimi olanlarda 79.1 kg'a yükselmektedir. Kadınlarda ise okuryazar olmayanlarda 73.0 kg olan vücut ağırlığı ortalama değeri lise ve üzeri eğitim alanlarda 65.1 kg'a düşmektedir. Eğitim düzeyinin kadınlarda vücut ağırlığının denetiminde etkili olduğu görülmektedir.

345. Erkeklerde ortalama boy uzunluğu 170.9±7.4 cm (kent: 171.6±7.5, kır: 169.1±7.1 cm), kadınlarda ise 156.8±6.5 cm'dir (kent: 157.4±6.5, kır: 155.2±6.4 cm).

346. Yaşlı (65 yaş ve üzeri) bireylerde kentsel (E:165 cm, K:152.3 cm) ve kırsal yerleşim yerlerinde (E: 164.4 cm, K:151.7 cm) boy uzunluğu ortalaması, 19-64 yaş grubunun ortalama değerinden hem kentlerde (E:172.1 cm, K:158.0 cm) hem de kırsalda (E:170.0 cm, K:156.0 cm) daha düşüktür.

347. Tüm yaş grubu bireylerin (19 ve üzeri yaş) BKİ ortalaması erkeklerde 26.4±4.5 kg/m^2, kadınlarda ise 28.9±6.4 kg/m^2 olarak bulunmuştur. Her iki cinsiyet grubunda da BKİ ortalama değerleri WHO sınıflamasına göre hafif şişmanlık (BKİ: 25.0-29.9 kg/m^2) düzeyindedir.

348. Kentlerde ve kırsal yerleşim yerlerinde 19-30, 31-50 ve 51-64 yaş gruplarına göre BKİ ortalama değerleri irdelendiğinde yaş grupları arttıkça BKİ değerlerinin de arttığı görülmektedir. Kentlerde 19-30 yaş ve 65 yaş ve üzeri yaş grubunda yaşayan bireylerin BKİ değerleri sırasıyla erkeklerde 24.4 ve 27.9 kg/m^2, kadınlarda ise 24.5 ve 31.2 kg/m^2, kırsalda ise BKİ değerleri sırasıyla erkeklerde 24.2 ve 26.8 kg/m^2, kadınlarda ise 23.9 ve 29.1 kg/m^2'dir.

349. Yerleşim yerlerine göre BKİ ortalama değerleri cinsiyete göre irdelendiğinde kadınlarda eğitim durumu yükseldikçe BKİ değerlerinde düşme olduğu, erkeklerde ise değişikliğin olmadığı görülmektedir.

350. Zayıf (BKİ: <18.5 kg/m^2) olan bireylerin oranı ise (toplam: %2.2, E:%1.8, K:%2.7) düşüktür.

351. Yetişkin bireylerin sadece erkeklerde %38.6'sı, kadınların ise %26.6'sı normal BKİ değerlerine sahiptir.

352. Obezite (BKİ:≥30 kg/m^2) ve kilolu olma/hafif şişmanlık (BKİ:25.0-29.9 kg/m^2) görülme sıklığı sırasıyla, erkek bireylerde %20.5 ve %39.1 (BKİ:>25 kg/m^2; toplam %59.6), kadınlarda ise %41.0 ve %29.7 (BKİ:>25 kg/m^2; toplam %70.7) olarak saptanmıştır.

353. Tüm yetişkin bireylerde obezite görülme sıklığı %30.3, hafif şişmanlık görülme sıklığı ise %34.6'dir. Erkek ve kadınlarda obezite görülme sıklığı 19-30 yaş grubunda en düşük oranda (E:%7.7, K:%13.8) bulunmuştur.

354. Morbid obezite görülme sıklığı ise %2.9'dir (E:%0.7, K%:5.3). En fazla 51-64 yaş grubunda (%5.2), kırsal kesimde (%3.0), Orta Anadolu Bölgesinde (%4.5) ve okur yazar olmayan (%6.3) bireylerde saptanmıştır.

355. Obezitenin en fazla görüldüğü yaş grubu ise erkeklerde 51-64 (%30.7) ve 65 ve üzeri (%25.8) yaş grupları, kadınlarda ise 51-64 (%64.4) ve 65 ve üzeri (%53.5) yaş gruplarıdır.

356. Hafif şişmanlığın görülme sıklığı tüm yaş gruplarında önemli boyutlardadır. Tüm bireylerde %34.6 (E:%39.1, K:%29.7) oranında hafif şişmanlık saptanmıştır.

357. Obezite kentlerde (E:%20.9, K:%40.4), kırsal (E:%19.1, K:%42.9) yerleşimde yaşayanlara göre daha fazla oranda görülmektedir.

358. Erkeklerde obezitenin en fazla görüldüğü bölgeler İstanbul (%25.6) ve Akdeniz (%23.5), kadınlarda Doğu Karadeniz (%46.4), Orta Anadolu (%45.8), Ege (43.7) ve Batı Anadolu'dur (%43.0). Obezitenin daha az oranda görüldüğü bölgeler ise erkekler için Ortadoğu Anadolu (%11.1), Güneydoğu Anadolu (%12.6) ve Kuzeydoğu Anadolu (%15.3), kadınlar için ise Ortadoğu Anadolu (%31.5) ve Kuzeydoğu Anadolu (%34.0) bölgeleridir.

359. Kadınlarda eğitim düzeyi yükseldikçe obezite ve hafif şişmanlık görülme sıklığı düşmektedir. Obezite oranı okuryazar olmayan kadınlarda %54.2, ilkokul bitirmiş bireylerde %48.2 iken, lise ve üzeri eğitimi olanlarda %18.2 olarak saptanmıştır. Erkeklerde ise ilkokulu bitirmemiş olanlarda obezite oranı %18.3, lise ve üzeri eğitimi olanlarda ise %19.7 bulunmuştur. Eğitim durumunun etkisinin kadınlarda daha etkin olduğu görülmektedir.

360. Erkeklerin %51.3'ünün bel çevresi <94 cm'nin, kadınlarda ise %26.6'sının <80 cm'nin altında ve normal değerlerdedir.

361. Erkeklerde %24.8'inin (>102 cm), kadınlarda %53.9'unun (>88 cm) bel çevresi değerleri kronik hastalıklar açısından yüksek risk taşıdıklarını göstermektedir.

362. Erkeklerde bel çevresi <94 cm olanların oranı 19-30 yaş grubunda %76.8, 31-50 yaş grubunda %44.2, 51-64 yaş grubunda %33.3 ve 65 yaş üzerinde ise %35.2'dir. Bel çevresi yaşla birlikte artmakta, böylece kronik hastalıkların görülme riski de artmaktadır. Bel çevresi değerinin >102 cm olan erkeklerin oranı 51-64 ve 65 yaş ve üzeri yaş grubunda sırasıyla %40.7 ve %39.3 olduğu görülmektedir.

363. Kadınlarda ise bel çevresi <80 cm olanların oranı 19-30 yaş grubunda %60.5, 31-50 yaş grubunda %22.2'dir. Yaşları 51-64 (%6.7) ve 65 yaş ve üzerinde (%8.0) ise çok düşük oranda bireyin bel çevresi normal sınırlardadır. Bel çevresi yaşla birlikte önemli düzeyde artmaktadır. Bel çevresi >88 cm olanların 51-64 ve 65 yaş ve üzerinde sırasıyla %82.7 ve %79.2 olduğu görülmektedir. Bu değerler kadınlarda abdominal obezitenin önemini vurgulamaktadır.

364. Kadınlarda kırsalda yaşayanlarda (kent:%52.5, kır:%58.1) bel çevresi >88 cm üzerinde olanların oranı daha fazladır.

365. Erkeklerde bel çevresinin >102 cm üzerinde en yüksek oranda görüldüğü bölgeler sırasıyla Doğu Karadeniz (%29.3), İstanbul ve Akdeniz (sırasıyla, %27.7 ve %27.7), Orta Anadolu (%27.6) ve en düşük oranda görüldüğü bölge ise %14.7 ile Kuzeydoğu Anadolu'dur. Kadınlarda ise tüm bölgelerde %45 (en düşük Güneydoğu Anadolu) ile %61.1 (en yüksek Ege) arasında değişen oranlarda bel çevresi değeri >88 cm üzerindedir.

366. Eğitim düzeyi arttıkça bel çevresi azalmaktadır. Lise ve üzeri eğitim düzeyi olan erkeklerde normal bel çevresine sahip olanlar %54.3, kadınlarda ise %51.1'dür. Erkeklerde eğitim düzeyi ile bel çevresi ortalamasında önemli bir farklılık görülmemektedir. Buna karşın okuryazar olmayan kadınlarda normal bel çevresi olanların oranı %12.2, ilkokul bitirmemiş olanlarda ise %22.6'dur. Okuryazar olmayan kadınlarda olan bel çevresi ortalaması 96.6 cm, lise ve üzeri eğitim düzeyindeki kadınlarda 81.5 cm'ye düşmektedir.

367. Erkeklerde ve kadınlarda yaşla birlikte bel çevresi ortalama değerlerinin arttığı ve kırsalda değerlerin daha düşük olduğu saptanmıştır. Erkeklerde ve kadınlarda en düşük bel çevresi ortalama değerleri 19-30 yaş grubunda saptanmıştır. Yaş grubuna göre bel çevresi ortalama değerleri kentlerde erkeklerde 86.2-100.4 cm, kadınlarda 78.5-100.2 cm, kırsalda erkeklerde 85.6-97.0 cm ve kadınlarda 77.0-98.3 cm olarak saptanmıştır.

368. Bel çevresi ortalaması erkeklerde 93.1± 12.7 cm (kent: 93.3, kır: 92.7 cm) ve kadınlarda 90.1±15.2 cm'dir (kent:89.8, kır: 91.1 cm). Bel çevresi genel ortalamaları erkeklerde normal değer olarak önerilen <94 cm'nin altında, kadınlarda ise yüksek risk taşıyan >88 cm değerinin üzerindedir.

369. Bel çevresi ortalama değerlerinin en yüksek olduğu bölgeler erkekler için İstanbul (95.5 cm) ve Batı Marmara (94.7 cm), kadınlar için ise Ege (92.5 cm) ve Orta Anadolu (92.3 cm) bölgeleridir. Bel çevresinin en düşük olarak belirlendiği bölge erkeklerde Kuzeydoğu Anadolu (89.0 cm) kadınlarda ise (87.0 cm) Güneydoğu Anadolu bölgesidir.

370. Kadınlarda eğitim düzeyi arttıkça bel çevresi ortalama değerleri düşmektedir.

371. Kentlerde yaşayan erkeklerin kalça çevresi değerleri 100.5-103.5 cm ve kadınlarda 100.2-113.5 cm, kırsalda ise erkeklerde 99.0-102.1 cm ve kadınlarda 98.3-112.1 cm arasında saptanmıştır.

372. Ortalama kalça çevresi değerleri tüm yaş grubu erkeklerde 102.0±9.0 cm (kent: 102.4, kır: 101.1 cm) ve kadınlarda 107.5±12.8 cm (kent: 107.5, kır. 107.3 cm) bulunmuştur. Her iki cinsiyette de bel çevresi ortalama değerleri kentlerde kırsala kıyasla daha fazladır.

373. Kadınlarda eğitim düzeyi arttıkça kalça çevresi ortalama değerleri azalmaktadır. Okuryazar olmayanlarda 110.4 cm olan ortalama kalça çevresi, lise ve üzeri eğitim düzeyindeki kadınlarda 101.9 cm'ye düşmektedir. Erkeklerde ise eğitim düzeyi ile kalça çevresi ortalamasında önemli bir farklılık yoktur.

374. Erkeklerde bel/kalça çevresi oranı ortalama değerleri yaşla birlikte artmaktadır. Erkeklerde kentsel yerleşimde 19-30 yaş grubunda 0.86 iken, 65 ve üzeri yaş grubunda 0.97'ye, kırsalda ise aynı yaş grubunda sırasıyla 0.86'dan 0.94'e yükselmektedir. Kadınlarda ise kentsel yerleşimde 19-30 yaş grubunda 0.78 iken, 65 ve üzeri yaş grubunda 0.90'a, kırsalda ise aynı yaş grubunda sırasıyla 0.78'dan ve 0.90'a yükselmektedir.

375. Bel/kalça çevresi oranı tüm 19 ve üzeri yaş grubu erkeklerde 0.91 (kent: 0.91, kır: 0.92) ve kadınlarda 0.84 (kent:0.83, kır:0.85) bulunmuştur.

376. Erkeklerde bel çevresi/boy uzunluğu oranı 0.55 (kent: 0.55, kır: 0.55), kadınlarda ise 0.58 (kent: 0.57, kır: 0.59) bulunmuştur.

377. Eğitim durumu arttıkça bel çevresi/boy uzunluğu oranında düşme gözlenmektedir. Erkeklerde 0.57'den (okuryazar olmayan) 0.54'e (lise ve üzeri), kadınlarda ise 0.63'den (okuryazar olmayan) 0.51'e (lise ve üzeri) düşmektedir.

378. Normal bel çevresi/boy uzunluğu değerine (0.4-0.5) sahip olan erkeklerin oranı bölgelere göre %20.0-39.2, kadınların oranı ise %19.0-29.1 arasında dağılım göstermektedir.

379. Okuryazar olmayan erkeklerde normal bel çevresi/boy uzunluğu değeri %19.9 oranında iken, eğitimi lise ve üzerinde olanlarda oran %29.6 bulunmuştur. Kadınlarda ise sırasıyla bu oranlar %8.4'den %45.3'e artış göstermektedir. Eğitimin her iki cinsiyette de önemli olumlu etkiye sahip olduğu gözlenmiştir.

380. Tüm erkek bireylerin üst orta kol çevresi ortalaması 30.2 cm (kent: 30.3, kır: 29.7 cm), kadınlarda ise 30.4 cm (kent:30.5, kır: 30.1cm) bulunmuştur. Cinsiyete göre üst orta kol çevresi ölçümünde belirli bir farklılık saptanmamıştır.

381. Araştırmaya katılan gebe kadınların yaş ortalaması (±S) 25.6 ±5.2 yıl, boy uzunluğu ortalaması (±S) 159.2±5.52 cm'dir. Gebe kadınların gebelik öncesi vücut ağırlığı ve BKİ ortalaması (±S) ise sırasıyla 62.3±1.9 kg ve BKİ:24.4±0.7 kg/m^2'dir. Gebe kadınların gebelik başlangıcında BKİ değerleri normal sınırlar içerisindedir.

382. Gebe kadınların %28.8'i (n:34) gebeliklerinin 1-3. ayında, %37.3'ü (n:44) 4-6. ayında, %33.9'u (n:40) ise 7-9. ayında ve %79.7'si (n:94) 30 yaşın altında ve %20.3'ü (n:24) ise 31 ve üzeri yaşlardadır.

383. Gebelerin gebelik yaş gruplarına göre ortalama (±S) ağırlık kazanımları 1-3 aylık gebelik sürecinde 1.3±0.5 kg, 4-6 ayda 6.0±0.7 ve 7-9 ayda ise 9.5±1.1 kg'dır.

384. Gebelik öncesi dönemde tüm kadınların BKİ ortalama (±S) değeri 24.4±0.7 kg/m^2'dir. Gebelik ayına göre BKİ'de kazanılan artışlar sırasıyla 1-3 ayda 0.5±0.2 kg/m^2; 4-6 ayda 2.4±0.3 kg/m^2; 7-9 ayda 3.7±0.4 kg/m^2'dir.

385. Emziren kadınların vücut ağırlıkları ortalama (±S) değerleri 1-3 aydır emzirenlerde 67.1±10.3, 4-6 aydır emzirenlerde 68.0±9.8, 7-12 aydır emzirenlerde 65.8±11.1 ve 12 ay ve üzerinde bir süredir emzirenlerde ise 64.7±13.0 kg'dır.

386. Emziren kadınların emzirme sürelerine göre ortalama (±S) BKİ değerlerine bakıldığında emzirme süresi arttıkça vücut ağırlığında azalma görüldüğü saptanmıştır.

BÖLÜM 9. KAYNAKLAR

- Akdağ R (2003-2010). Türkiye Sağlıkta Dönüşüm Programı. Değerlendirme Raporu (2003-2010), Ankara, 2011.
- Alagöl F, Shihadeh Y, Boztepe H, Tanakol R, Yarman S, Azizlerli H, Sandalcı O. (2000). Sunlight exposure and vitamin D deficiency in Turkish women. J. Endocrinol Invest 23:3: 173-177.
- Arıcı M, Altun B, Erdem Y, Derici Ü, Nergizoğlu G, Turgan Ç, Sindel Ş, Erbay B, Karatan O, Hasanoglu E, Çağlar Ş (2005). Turkish Hypertension Prevalence Study (PatenT). http://www.thbhd.org/kongrevetoplanti.php
- Arslan P, Mercanlıgil S, Özel,HG, Akbulut GÇ, Dönmez N, Çiftçi H, Keleş İ, Onat A. (2006). TEKHARF 2003-2004 taraması katılımcılarının genel beslenme örüntüsü ve beslenme alışkanlıkları. Türk Kardiyol Dern Arş - Arch Turk Soc Cardiol 34(6):331-339.
- Arslan P, Samur G, Yıldız E, Mercanlıgil SM, Köksal G. (2004). 5-20 yaş grubu çocuk ve adolesanların bazı antropometrik ölçümleri ile beslenme alışkanlıklarının değerlendirilmesi, 3.Ulusal Obezite Kongresi, 18-20 Mayıs 2004, Belek-Antalya.
- Ashwell M, Hsieh SD (2005). Six reasons why the waist-to-height ratio is a rapid and effective global indicator for health risks of obesity and how its use could simplify the international public health message on obesity. Int J Food Sci Nutr 56:303–307.
- Ayrancı U, Erenoglu N, Son O (2010). Eating habits, lifestyle factors, and body weight status among Turkish private educational institution students. Nutrition 26;772–778.
- Bagriacık N, Onat H, Ilhan B, Tarakci T, Oşar Z, Ozyazar M, Hatemi HH, Yildiz G (2009). Obesity profile in Turkey. Int J Diabetes & Metabolism 17:5-8.
- Baysal A (2012). Beslenme. Hatiboğlu Yayınevi. Ankara.
- Beslenme Bilgi Sistemleri (2004). Ebispro for Windows, Stuttgart, Germany; Turkish version BeBiS; Data Bases: Bundeslebenmittelschlüssell, 11.3 and other sources.
- de Onis M, Onyango, A, Borghi E, Siyam A, Blössner M and Chessa Lutter C, for the WHO Multicentre Growth Reference Study Group (2012). Worldwide implementation of the WHO Child Growth Standards. Public Health Nutrition: page 1 of 8 doi:10.1017/S136898001200105X
- Dündar C, Öz H (2012). Obesity-Related Factors in Turkish School Children. The Scientific World Journal 2012; Article ID 353485, 5 pages doi:10.1100/2012/353485.

- EFCOVAL, European Food Consumption Validation Project. Available at: http://www.efcoval.eu/
- Erdogan MF, Agbaht K, Altunsu T, Özbas S, Yücesan F, Tezel B, Sargin C, Ilbeg I, Artık N, Köse, R, Erdogan G (2009). Current iodine status in Turkey. Journal of Endocrinological Investigation 32(7);617-622.
- Ergin I, Hassoy H, Kunst A (2012). Socio-economic inequalities in overweight among adults in Turkey: A regional evaluation Public Health Nutrition: 15(1):58–66.
- European Food Safety Authority (2009). General principles for the collection of national food consumption data in the view of a pan-European dietary survey. EFSA Journal 7(12):1435. Available online: www.efsa.europa.eu
- FAO/WHO (2004). Human Energy Requirements. Report of a Joint FAO/WHO/UNU Expert Consultation. Rome, 17-24 October 2001. FAO Food and Nutrıtıon Technical Report Series 1, Rome.
- Gazi Üniversitesi/Sağlık Bakanlığı (GÜ/SB) (2011). Türkiye'de 6-17 Aylık Çocuklarda ve Annelerinde Hemoglobin Ferritin D -Vitamini Düzeyi ve Demir Eksikliği Anemisi Durum Belirleme. Yürütülen Programların Değerlendirilmesi Araştırması (Cinaz P, Aycan S ve ark.). Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ankara.
- Gibson RS (2005). Principles of Nutritional Assessment. 2nd. Ed., Oxford University Press.
- Güzel R, Kozanoğlu E, Güler-Uysal F, Soyupak S, Sarpel T (2001). Vitamin D status and bone mineral density of veiled and unveiled Turkish women. J Womens Health Gend Based Med 10: 8: 765-70.
- Hatun Ş ve arkadaşları (2002). Günümüzde D vitamini yetersizliği ve nutrisyonel rikets. Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi. 2002:11(11-12):408-436.
- Hacettepe Üniversitesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü/ Sağlık Bakanlığı (HÜ/SB) (1995). 6-12 Yaş Grubu Çocuklarda İyot Yetersizliği Hastalıkları, Görülme Sıklığı ve İyotlu Tuz Kullanım Durumu. Proje Raporu, Ankara,1995.
- İşeri A, Arslan N (2008). Obesity in adults in Turkey: age and regional effects. European Journal of Public Health, 19:1:91–94.
- Keskin Y, Moschonis G, Dimitriou M, Sur H, Kocaoğlu B, Hayran O, Manios Y (2005). Prevalence of iron deficiency among schoolchildren of different socio-economic status in urban Turkey, EJCN 59:64-71.
- Krassas GE, Tsametis C, Baleki V, Constantinidis T, Ünlühizarcı K, Kurtoğlu S, Keleştimur F, Balkan Group for the Study of Obesity (2004). Prevalence of overweight

and obesity among children and adolescents in Thessaloniki-Greece and Kayseri-Turkey.Pediatr Endoc Rev 1Suppl.3:460-4.

- Köksal E, Rakıcıoğlu N, Pekcan G. (2006). Glycaemic index and glycaemic load in the diet of Turkish children. I World Congress of Public Health Nutrition. Barcelona 27-30 September 2006.
- Kutlu R, Çivi S. (2009). Özel bir ilköğretim okulu öğrencilerinde beslenme alıskanlıklarının ve beden kitle indekslerinin değerlendirilmesi. Fırat Tıp Dergisi 14(1):18-24.
- Lean ME, Han TS, Seidell JC (1998). Impairment of health and quality of life in people with large waist circumference. Lancet 351,853–856.
- Lear SA, James PT, Ko GT and Kumanyika S (2010). Appropriateness of waist circumference and waist-to-hip ratio cutoffs for different ethnic groups. European Journal of Clinical Nutrition 64, 42–61.
- Lohman TG, Roche AF, Martorell R. (Eds): Anthropometric Standardization Reference Manual, Kinetics Books, Champaign, Illinois, 1988.
- Manios Y, Dimitriou M, Moschonis G, Kocaoğlu B, Sur H, Keskin Y, Hayran O. Cardiovascular disease risk factors among children of different socioeconomic status in Istanbul, Turkey: Directions for public health and nutrition policy. Lipids in Health and Disease 2004, 3:11.
- Manios Y, Kolotourou M, Moschonis G. Macronutrient intake, physical activity, serum lipids and increased body weight in primary schoolchildren in Istanbul. Pediatr Int 2005:47(2):159-66.
- Merdol Kutluay T (2003). Toplu Beslenme Yapılan Kurumlar İçin Standart Yemek Tarifeleri, Hatipoğlu Basım ve Yayım San. Tic. Ltd. Şti.,3. Baskı, Şahin Matbaası, Ankara.
- National Health and Nutrition Examination Survey (NHANES: The Third National Health and Nutrition Examination Survey(NHANES III, 1988-94) Reference Manuals and Reports. www.cdc.gov/nchs/nhanes/nh3data.htm
- NCEP ATP III Kılavuzu, 2001.
- Ozgul N, Tuncer M, Abacioğlu M, Gultekin M. Prevalence of Obesity among Women in Turkey: Analysis of KETEM data. Asian Pacific J Cancer Prev, 2011;12, 2401-2404.
- Pekcan G, Karaağaoğlu N (2000). State of Nutrition in Turkey. Nutrition and Health. 14:41-52.
- Pekcan G, Marcheish R (ESNA-FAO) (2001). FAO Nutrition Country Profiles – Turkey, 2001. www.fao.org/es/ESN/ncp/turmap.pdf

- Pekcan G, Köksal E, Küçükerdönmez Ö, Özel H (2006a). Household Food Wastage In Turkey. FAO Statistics Division Working Paper Series. No. ESS/ESSA/006e. (www.fao.org)
- Pekcan G (2008). Beslenme Durumunun Saptanması. Sağlık Bakanlığı Yayın No: 726 Klasmat Matbaacılık, Ankara, 1-52, 2008 (ISBN:978-975-590-242-5).
- Pekcan G (2009). Türkiye'de Beslenme ve Sağlık Durumu. Hacettepe Beslenme ve Diyetetik Günleri II. Mezuniyet Sonrası Eğitim Kursu, 19-20 Haziran 2009, Ankara.
- Pekcan G (2011). Beslenme durumunun saptanması. Diyet El Kitabı. (Ed. Baysal ve ark.), Hatipoğlu Yayınevi, Ankara, 67-141.
- Pekcan G (2012). Şişmanlık (Obezite): Dünya'da ve Türkiye'de Görülme Sıklığı. Her Yönüyle Obezite; Önleme ve Tedavi Yöntemleri. Türkiye Diyetisyenler Derneği Yayını. (Yayına Hazırlayan: Arslan P, Dağ A, Türkmen EG), Cem Ofset Matbaacılık San A.Ş. 2012. (ISBN 978-975-96110-3-3).
- Rakıcıoğlu N, Köksal E, Küçükerdönmez Ö, Tek NA, Pekcan G (2006). The effect of socio-economıc status on the prevalence of stunting and obesity among 0-5 years old children. 11th World Congress on Public Health and 8th Brazilian Congress on Collective Health. Rio de Janeiro, 21-25 August 2006.
- Rakıcıoğlu N, Tek Acar N, Ayaz A, Pekcan G (2009). Yemek ve Besin Fotoğraf Kataloğu-Ölçü ve Miktarlar, 2. Baskı, Ata Ofset Matbaacılık, Ankara.
- Saglam H, Büyükuysal L, Köksal N, Ercan I, Tarim Ö. (2007), Increased incidence of congenital hypothyroidism due to iodine deficiency. Pediatrics International, 49: 76–79.
- Satman İ, Yılmaz MT, Sengul A, Salman S, Salman F, Uygur S, Bastar I, Tutuncu Y, Sargın M, Dinccag N, Karsıdag K, Kalaca S, Ozcan C King H and the TURDEP Group (2002a). Population-based study of diabetes and risk characteristics in Turkey. Results of the Turkish Diabetes Epidemiology Study (TURDEP). Diabetes Care. 25(9):1551-1556.
- Satman İ, Yılmaz T, Şengül A, Salman S, Salman F et al. (2002b). Population-based study of diabetes and risk characterisrics in Turkey, Diabetes Care. 25:9:1551-1556.
- Satman I, Yilmaz MT, Sengül AM, et al. (2004). Turkish Diabetes Epidemiology study (TURDEP): Prevalence of diabetes in Turkey and effective factors in development of diabetes. Endocrinology Forum: Epidemiology of Diabetes and Obesity in Turkey 1(Suppl 1): 56–64.
- Satman İ. (2010). TURDEP II Çalışma Grubu. TURDEP II Sonuçları. 2010. 13-17 Ekim 2010, Antalya

- Şimşek E, Akpınar S, Bahçebaşı T, Senses DA, Kocabay K. (2008). The prevalence of overweight and obese children aged 6-17 years in the West Black Sea region of Turkey. Int J Clin Pract. 62(7);1033-8.
- Şimsek E, Karabay M, Kocabay K (2005). Neonatal screening for congenital hypothyroidism in West Black Sea area, Turkey. IntJ Clin Pract, 59:3;336–341.
- Sur H, Kolotourou M, Dimitriou M, Kocaoglu B, Keskin Y, Hayran O, Manios Y. (2005). Biochemical and behavioral indices related to BMI in schoolchildren in urban Turkey. Prev Med 41(2):614-21.
- T.C. Sağlık Bakanlığı (SB) (2004). Sağlıklı Beslenelim, Kalbimizi Koruyalım Projesi Araştırma Raporu, Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara, 2004.
- T.C. Sağlık Bakanlığı (SB) (2006), Ulusal Hanehalkı Araştırması-2003 Temel Bulgular, Sağlık Bakanlığı, Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı, Hıfzıssıhha Mektebi Müdürlüğü, Ankara, 2006.
- T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü (2012). T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2011. Ankara 2012.
- T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü/ HÜ. SBF Beslenme ve Diyetetik Bölümü/ MEB Sağlık İşleri Daire Başkanlığı (2011). Türkiye'de Okul Çağı Çocuklarında (6-10 Yaş Grubu) Büyümenin İzlenmesi (TOÇBI) Projesi Araştırma Raporu. Ankara, 2011.
- Turconi G, Guarcello M, Berzolari FG, Carolei A, Bazzano R, Roggi C (2005). An evaluation of a colour food photography atlas as a tool for quantifying food portion size in epidemiological dietary surveys. Eur J Clin Nutr. 59(8), 923-31.
- Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması (TBSA) 2010. Saha Uygulaması El Kitabı. Ankara, Ocak 2010.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2010). Sağlık Araştırması (Health Survey), Ankara, 2010.
- Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) (2008). Görüşmeci El Kitabı. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Ankara, 2008.
- Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) 2008. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve TÜBİTAK, Ankara, 2009.
- Ulusal Hastalık Yükü ve Maliyet Etkililik Çalışması (UHY-ME) (2004). Final Rapor, Aralık 2004,

- Ulukanlıgil M, Seyrek A (2004). Anthropometric status and intestinal helminthic infections in shantytown and apartment schoolchşldren in Şanlıurfa province of Turkey. EJCN 58:1056-61
- Urgancıoğlu I, Hatemi H. Türkiye'de Endemik Guatr. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Nükleer Tıp ABD Yayın No.14, Emek Matbaacılık, İstanbul, 1989.
- Van Staveren WA, Ocke MC (2006). Dietary Assessment. In: ILSI, Present Knowledge in Nutrition. 9th edition.
- WHO (1995a). Physical Status: The Use and Interpretation of Anthropometry. Report of a WHO Expert Committee. WHO Technical Report Series 854. Geneva, WHO.
- WHO (1995b). Maternal Anthropometry and Pregnancy Outcomes. A WHO Collaborative Study. The Bulletin of the World Health Organization. 73 (Suppl.).
- WHO-MGRS (Multicentre Growth Reference Study Group) (2006). WHO Child Growth Standards: length/height-for-age, weight-for-age, weight-for-length, weight-for-height and body mass index-for-age:methods and development. Geneva: WHO. www.who.int/childgrowth/publications/technical_report_pub/en/index.html
- WHO-MGRS (Multicentre Growth Reference Study Group) (2007a). WHO Child Growth Standards: Head circumference-for-age, arm circumference-for-age, triceps skinfold-for age, subscapular skinfold-for-age. Geneva: WHO. www.who.int/childgrowth/standards/second_set/technical_report_2/en/index.htm
- WHO (2007b). Growth Reference Data for 5-19 years. www.who.int/childgrowth/en/
- WHO (2010). Global Database on Body Mass Index. (Access: 24 Nov, 2010). (www.apps.who.int/bmi/index.jsp?introPage=intro_3.html)
- WHO (2011). Waist Circumference and Waist-Hip Ratio. Report of a WHO Expert Consultation. WHO.
- WHO. WHO Anthro Programı. www.who.int/growthref/en/).
- WHO. WHO AnthroPlus Programı. www.who.int/growthref/en/).
- Willett WC (1998). Nutritional Epidemiology. 2nd ed. New York: Oxford University Press.
- Yabancı N (2004). Okul çağı çocuklarda büyüme ve obezite durumunun saptanması, etkileyen etmenlerin değerlendirilmesi. HÜ. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beslenme ve Diyetetik Programı Doktora Tezi, Ankara, 2004.
- Yordam N, Çalıkoğlu AS, Hatun Ş, Kandemir N, Oğuz H, Teziç T, Özalp İ (1995). Screening for congenital hypothyroidism in Turkey. European Journal of Pediatrics. 154: 8: 614-616.

- Yuca SA, Yılmaz C, Cesur Y, Doğan M, Kaya A, Baflaranoğlu M (2010). Prevalence of Overweight and Obesity in Children and Adolescents in Eastern Turkey J Clin Res Ped Endo 2(4):159-163.
- Yumuk V, Hatemi H, Tarakci T, Uyar N, Turan N, Bagrıacik N, Ipbuker A (2005). High prevalence of obesity and diabetes mellitus in Konya, a central Anatolian city in Turkey. Diabetes Research and Clinical Practice 70:151–158.

Ek 1. Yetişkin bireylerin (19 yaş ve üzeri) günlük ortalama kişi başına enerji ve besin ögeleri alım miktarları

Enerji ve Besin Ögeleri	Erkek				Kadın				Toplam			
	$\bar{x}$	Medyan	$S_{\bar{x}}$	S	$\bar{x}$	Medyan	$S_{\bar{x}}$	S	$\bar{x}$	Medyan	$S_{\bar{x}}$	S
Enerji (kkal)	2162.0	2089.2	12.58	819.97	1617.4	1548.2	10.69	647.06	1909.9	1797.6	8.92	792.85
Protein (g)	70.7	66.03	0.47	30.34	51.4	48.2	0.39	23.42	61.8	57.3	0.33	29.00
Protein E%	13.6	13.0	0.05	3.54	13.2	13.0	0.06	3.70	13.4	13.0	0.04	3.62
Bitkisel protein (g)	36.83	34.61	0.25	15.99	27.97	26.05	0.22	13.17	32.73	30.44	0.17	15.40
Yağ (g)	81.8	75.1	0.62	40.26	64.2	59.4	0.53	32.20	73.6	67.9	0.42	37.77
Yağ E%	33.75	34.00	0.15	9.86	35.12	35.00	0.16	9.97	34.4	34.0	0.11	9.94
Doymuş yağ (g)	27.01	24.22	0.25	16.00	20.91	19.14	0.20	12.31	24.19	21.6	0.17	14.73
Tekli doymamış (g)	28.98	26.21	0.24	15.85	22.41	20.55	0.21	12.53	25.94	23.46	0.17	14.78
Çoklu doymamış (g)	20.29	17.39	0.20	13.26	16.62	13.51	0.20	11.82	18.59	15.68	0.14	12.74
Omega 3 (g)	1.50	1.29	0.02	1.03	1.17	0.99	0.01	0.88	1.35	1.14	0.01	0.98
Omega 6 (g)	18.65	15.96	0.19	12.69	15.35	12.26	0.19	11.40	17.12	14.29	0.14	12.22
Kolesterol (mg)	249.10	215.17	2.94	191.95	180.59	145.4	2.45	148.40	217.39	182.6	1.98	176.48
Karbonhidrat (g)	272.4	259.7	1.76	115.05	202.5	192.1	1.48	89.60	240.1	222.3	1.23	109.72
Karbonhidrat E%	51.86	52.0	0.16	10.5	52.6	52.0	0.2	10.5	51.7	52.0	0.12	10.51
Posa (g)	23.3	21.7	0.17	11.27	20.1	18.6	0.17	10.23	21.8	20.2	0.12	10.92
Suda çözünür posa (g)	7.57	6.93	0.06	3.89	6.24	5.6	0.06	3.42	6.95	6.32	0.04	3.74
Suda çözünmez posa (g)	15.15	13.94	0.11	7.47	13.17	12.04	0.11	6.76	14.23	13.14	0.08	7.22
A vitamini (mg)	1411.2	802.9	42.81	2790.95	1129.5	755.2	32.7	1976.95	1280.8	780.6	27.56	2451.92
Karoten (mg)	3.0	2.2	0.05	3.0	3.01	2.23	0.05	2.99	3.0	2.2	0.03	2.99
E vitamini (mg)	17.1	14.1	0.19	12.23	15.1	12.2	0.18	11.09	16.2	13.2	0.13	11.76
B1 vitamini (mg)	1.02	0.95	0.01	0.47	0.82	0.76	0.01	0.39	0.93	0.85	0.00	0.44
B2 vitamini (mg)	1.47	1.36	0.01	0.76	1.14	1.06	0.01	0.57	1.32	1.2	0.01	0.70
Niasin (mg)	14.08	12.22	0.14	9.20	10.35	8.81	0.11	6.5	12.35	10.4	0.09	8.33
B6 vitamini (mg)	1.63	1.51	0.02	1.20	1.33	1.23	0.01	0.73	1.49	1.38	0.01	1.02
Pantotenik asit	6.2	5.2	0.1	3.8	5.0	4.3	0.1	3.0	5.64	4.74	0.04	3.50
Folat (mcg)	399.8	377.0	2.67	174.35	326.7	304.8	2.46	148.8	366.0	339.5	1.88	167.04
B12 vitamini (mcg)	4.40	2.7	0.13	8.61	2.71	1.82	0.10	6.01	3.62	2.24	0.09	7.57
C vitamini (mg)	138.6	108.1	1.80	117.59	138.2	113.3	1.81	109.40	138.4	110.5	1.28	113.86
D vitamini (mcg)	1.3	0.7	0.1	3.5	0.8	0.4	0.04	2.3	1.1	0.54	0.03	3.02
Sodyum (mg)	2343.0	2149.1	20.80	1356.2	1648.5	1478.6	20.18	1221.64	2021.5	1780.8	15.07	1341.05
Potasyum (mg)	2640.8	2484.41	17.56	1145.02	2292.9	2159.8	17.08	1033.96	2479.7	2322.9	12.46	1108.59
Kalsiyum (mg)	714.5	642.5	5.60	365.42	594.2	550.1	4.87	294.59	658.8	597.2	3.82	339.82
Magnezyum	293.7	267.75	2.06	134.43	248.7	229.3	1.99	120.78	272.9	249.3	1.46	130.24
Fosfor (mg)	1157.1	1096.68	7.53	491.09	890.1	840.7	6.60	399.67	1033.5	959.2	5.29	470.29
Demir (mg)	12.6	11.9	0.08	5.30	10.2	9.5	0.08	4.76	11.5	10.8	0.06	5.20
Çinko (mg)	11.2	10.5	0.07	4.83	8.5	7.9	0.06	3.75	9.90	9.1	0.05	4.56
Mangan (mg)	8.1	7.4	0.1	4.2	6.5	5.9	0.1	3.5	7.4	6.7	0.04	3.93
İyot (mcg)	70.5	63.3	0.7	47.8	58.9	55.5	0.4	26.9	65.1	59.6	0.45	39.9

Ek 2. Yetişkin bireylerin (19 yaş ve üzeri) günlük ortalama kişi başına besin alım miktarları (g/gün)

Besin Grupları	g/gün/birey								
	Erkek			Kadın			Toplam		
	$\bar{x}$	$S_{\bar{x}}$	S	$\bar{x}$	$S_{\bar{x}}$	S	$\bar{x}$	$S_{\bar{x}}$	S
Et grubu	87.8	1.68	109.37	47.9	1.26	76.11	69.3	1.10	97.49
Yumurta	27.1	0.57	37.34	21.3	0.49	29.48	24.4	0.38	34.05
Kurubaklagiller	10.0	0.37	24.18	8.1	0.40	24.43	9.1	0.27	24.31
Yağlı tohumlar	7.5	0.33	21.84	6.1	0.32	19.11	6.9	0.23	20.63
Süt ve süt ürünleri	205.9	3.00	195.85	169.1	2.63	159.17	188.9	2.03	180.73
Sebze ve meyve grubu	544.9	7.85	511.70	552.2	7.76	469.47	548.3	5.54	492.59
Ekmek ve tahıllar	325.3	2.70	176.26	221.4	2.21	133.22	277.2	1.87	166.07
Toplam yağ grubu	33.9	0.41	26.95	31.5	2.23	134.89	32.8	1.06	93.88
Katı yağ	10.8	0.24	13.1	7.9	0.3	13.9	9.4	0.17	15.2
Sıvı yağ	22.1	0.3	18.8	20.4	0.3	17.6	21.3	0.21	18.3
Şeker ve şekerli besinler	36.6	0.64	41.99	28.7	0.58	35.28	33.0	0.44	39.23
Su ve diğer içecekler	1841.9	17.60	1147.63	1497.2	13.73	831.04	1682.3	1027.87	11.55

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ BESLENME VE DİYETETİK BÖLÜMÜ ÇALIŞMA GRUBU (Alfabetik Sıra)

Prof. Dr. H. Tanju BESLER
Prof. Dr. Gülgün ERSOY
Prof. Dr. Nilgün KARAAĞAOĞLU
Prof. Dr. Seyit M. MERCANLIGİL
Prof. Dr. Gülden PEKCAN
Prof. Dr. Neslişah RAKICIOĞLU
Doç. Dr. Hülya GÖKMEN ÖZEL
Doç. Dr. Gülhan SAMUR
Doç. Dr. Emine AKAL YILDIZ
Yard. Doç. Dr. Pelin BİLGİÇ
Öğr. Gör. Dr. Derya DİKMEN
Öğr. Gör. Dr. Mevlüde KIZIL
Araş. Gör. Burcu AKSOY
Araş. Gör. Fatma ÇELİK
Araş. Gör. Serap DEMİR
Araş. Gör. Nesli ERSOY
Araş. Gör. Mehmet FİSUNOĞLU
Araş. Gör. Tuba YALÇIN
Araş. Gör. Funda TAMER
Araş. Gör. İnci TÜRKOĞLU
Araş. Gör. Damla YILMAZ

TBSA'da Ekiplerde Yeralan Personel

İl Trafik Kodu	İl Adı	Araştırma Görevi	ADI,SOYADI	Mesleği	Görevi
01	ADANA	Araştırma Sorumlusu	Dr.TURGUT ARPACI	Hekim	Sağlık Müdür Yardımcısı
01	ADANA	Araştırma Koordinatörü	M.FEVZİ ATAY	Eğitim Şube Müdürü	Eğitim Şube Müdürü
01	ADANA	Ekip Başı	Uzm.Dr. GÖKÇE GERÇEK	Halk Sağlığı Uzmanı	Kışla Tsm Sor. Hekimi
01	ADANA	Kontrolör	TÜRKAN BATUR	Tıbbi Teknolog	Tıbbi Teknolog
01	ADANA	Fizik Muayene Sorumlusu	EMİNE ANIL BUYRUK	Doktor	Doktor
01	ADANA	1. görüşmeci	AYŞEN DEMİRTAŞ	Diyetisyen	Diyetisyen
01	ADANA	2. görüşmeci	BURCU ÇORAK	Diyetisyen	Diyetisyen
01	ADANA	3. görüşmeci	GÜLHAN BAYSAL	Gıda Müh.	Gıda Müh.
01	ADANA	4. görüşmeci	NEŞE YILDIZ	Hemşire	Hemşire
01	ADANA	Numune Hazırlama Sor.	UFUK BİLSEL	Lab.Tek.	Lab.Tek.
01	ADANA	Kanalma Sorumlusu	EMRA DEVECİ	Hemşire	Hemşire
01	ADANA	5. görüşmeci	ELİFE RALE HATİPOĞLU	Diyetisyen	Diyetisyen
01	ADANA	Ekip Başı	Uzm.Dr.SERAP BANAK	Halk Sağlığı Uzmanı	Sarıçam Tsm Sor.Hekimi
01	ADANA	Kontrolör	SERPİL DEMİRAY	Diyetisyen	Diyetisyen
01	ADANA	Fizik Muayene Sorumlusu	Dr. M.TURAN TEPER	Doktor	Doktor
01	ADANA	1. görüşmeci	BETÜL G.ATALAY	Diyetisyen	Diyetisyen
01	ADANA	2. görüşmeci	NEJLA TUNÇ	Ebe	Ebe
01	ADANA	3. görüşmeci	EZGİ BİLGİÇ	Diyetisyen	Diyetisyen
01	ADANA	4. görüşmeci	NESRİN ŞENER	Gıda Müh.	Gıda Müh.
01	ADANA	Numune Hazırlama Sor.	FATMA TIRAŞ	Lab.Tek.	Lab.Tek.
01	ADANA	Kanalma Sorumlusu	SARİYE BİKİRLİ	Hemşire	Hemşire
01	ADANA	5. görüşmeci	ÖZLEM ATAM	Diyetisyen	Diyetisyen
02	ADIYAMAN	Araştırma Sorumlusu	H.MUSTAFA KUTLU	Doktor	Sağlık Müd. Yrd
02	ADIYAMAN	Araştırma Koordinatörü	SULTAN GÜNDOĞDU	Hemşire	İl Egitimcisi
02	ADIYAMAN	Ekip Başı	AHMET SAYINER	Şube Müdürü	Şube Müdürü
02	ADIYAMAN	Kontrolör	FATMA SANCAKTAR	Diyetisyen	Diyetisyen
02	ADIYAMAN	Fizik Muayene Sorumlusu	LÜTFÜ SALTUK DEMİR	Doktor	Tsm Sorumlu Hek.
02	ADIYAMAN	1. görüşmeci	NURAY YAVAŞ	Hemşire	İl Egitimcisi
02	ADIYAMAN	2. görüşmeci	AYŞE BALCI	Ebe	İl Egitimcisi

02	ADIYAMAN	3. görüşmeci	KAYHAN EĞİLMEZ	Sağlık Memuru	İl Egitimcisi
02	ADIYAMAN	4. görüşmeci	Z.FÜSUN ÇAVUR	Hemşire	İl Egitimcisi
02	ADIYAMAN	5. görüşmeci	MERAL BEYAZ	Hemşire	İl Egitimcisi
02	ADIYAMAN	6. görüşmeci	İBRAHİM TEPE	Sağlık Memuru	İl Egitimcisi
02	ADIYAMAN	7. görüşmeci	ZEHRA AYGÜL	Ebe	İl Egitimcisi
02	ADIYAMAN	8. görüşmeci	ÖZNUR YAPICI	Hemşire	Hemşire
02	ADIYAMAN	9. görüşmeci	HATİCE KARABULUT	Ebe	Ebe
02	ADIYAMAN	Numune Hazırlama Sor.	TÜLAY ALTUĞ	Lab. Teknikeri	Lab. Teknikeri
02	ADIYAMAN	Kanalma Sorumlusu	CENNET TEMİZ ÇETİNKAYA	Ebe	Ebe
03	AFYONKARAHİSAR	Araştırma Sorumlusu	Dr.ALEV TÜRE	Doktor	Sağ.Md.Yrd.
03	AFYONKARAHİSAR	Araştırma Koordinatörü	TAHİR DİNLER	Eğitim Şb.Md.	Eğitim Şb.Md.
03	AFYONKARAHİSAR	Ekip Başı	FATİH DİNCER	Doktor	Doktor
03	AFYONKARAHİSAR	Kontrolör	EBRU ADADIOĞLU	Diyetisyen	Diyetisyen
03	AFYONKARAHİSAR	Fizik Muayene Sorumlusu	VESİLE CEYHAN	Doktor	Doktor
03	AFYONKARAHİSAR	1. görüşmeci	MERVE İNCE	Diyetisyen	Diyetisyen
03	AFYONKARAHİSAR	2. görüşmeci	SERPİL KALAYCIOĞLU	Hemşire	Hemşire
03	AFYONKARAHİSAR	3. görüşmeci	ÜLKÜ BASTEM	Hemşire	Hemşire
03	AFYONKARAHİSAR	4. görüşmeci	SERPİL BOZOT	Ebe	Ebe
03	AFYONKARAHİSAR	Numune Hazırlama Sor.	BERKAN AKBULUT	Lab. Teknisyeni	Lab. Teknisyeni
04	AĞRI	Araştırma Sorumlusu	OĞUZ ALADAĞ	Doktor	Sğ.Md.Yrd.
04	AĞRI	Araştırma Koordinatörü + Ekip Başı	MEHMET YOLCU	Eğitim Şube Müdürü	Eğitim Şube Müdüdürü
04	AĞRI	Kontrolör	MELEK KAYA	Hemşire	Hemşire
04	AĞRI	Fizik Muayene Sorumlusu	CANAN DOĞAN	Doktor	Doktor
04	AĞRI	1. görüşmeci	GÜLŞEN KAYA	Hemşire	Hemşire
04	AĞRI	2. görüşmeci	SEDA GÖK	Hemşire	Hemşire
04	AĞRI	3. görüşmeci	FATMA ÖZER	Ebe	Ebe
04	AĞRI	4. görüşmeci	ZUHAL TURKAN	Ebe	Ebe
04	AĞRI	Numune Hazırlama Sor.	DENİZ GÜLDİKEN	Lab. Tek.	Lab.Tek.
04	AĞRI	Kanalma Sorumlusu	MUHAMMED ALİ YILMAZ	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
05	AMASYA	Araştırma Sorumlusu	SERTAP KURBAN	Hekim	Sağlık Md. Yrd.
05	AMASYA	Araştırma Koordinatörü	FATİH KOCUR	Lab. Teknikeri	Eğitim Şb. Md.
05	AMASYA	Ekip Başı	SERDAR HÜSEYİN KAYHAN	Hekim	Hekim
05	AMASYA	Kontrolör	SALİHA IŞIK	Diyetisyen	Diyetisyen
05	AMASYA	Fizik Muayene Sorumlusu	SİBEL DALKIRAN	Hekim	Hekim

05	AMASYA	1. görüşmeci	ERTAN İĞCİ	Diyetisyen	Diyetisyen
05	AMASYA	2. görüşmeci	SEMRA ARAS	Ebe	Ebe
05	AMASYA	3. görüşmeci	CEMİL CİGA	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
05	AMASYA	4. görüşmeci + Kanalma Sorumlusu	MUSTAFA ÇILDIROĞLU	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
05	AMASYA	Numune Hazırlama Sor.	RECEP ELİAÇIK	Lab. Teknikeri	Lab. Teknikeri
06	ANKARA	Araştırma Sorumlusu	Dr. SEDAT GÜLAY	Hekim	Sağlık Müdür Yardımcısı
06	ANKARA	Araştırma Koordinatörü	Dr. YASEMİN GÖKÇE	Hekim	Hekim
06	ANKARA	Araştırma Koordinatörü-2	HÜLYA ANBARYAPAN	Tıbbi Teknolog	Tıbbi Teknolog
06	ANKARA	Ekip Başı	Dr. GÖNÜL DEMİR	Hekim	Hekim
06	ANKARA	Kontrolör	FERDAĞ AŞKIN	Ebe	Ebe
06	ANKARA	Fizik Muayene Sorumlusu	Dr. FERGÜL MUHTEŞEM PULLU	Hekim	Hekim
06	ANKARA	1. görüşmeci	GÜLAY TÜRKMEN	Diyetisyen	Diyetisyen
06	ANKARA	2. görüşmeci	NİHAL KARACA	Ebe	Ebe
06	ANKARA	3. görüşmeci	İLKNUR YAR	Diyetisyen	Diyetisyen
06	ANKARA	4. görüşmeci	FATMA BAYRAK	Ebe	Ebe
06	ANKARA	Numune Hazırlama Sor.	İPEK BİRİNCİ GÖRMEN	Laboratuvar Teknisyeni	Laboratuvar Teknisyeni
06	ANKARA	Kanalma Sorumlusu	PERİHAN GÜRPINAR	Ebe	Ebe
06	ANKARA	Ekip Başı	Dr. NALAN GÜRSOY	Hekim	Hekim
06	ANKARA	Kontrolör	Dr. ADEM KARAMEHMETOĞLU	Hekim	Hekim
06	ANKARA	Fizik Muayene Sorumlusu	Dr. BAHRİ BAŞ	Hekim	Hekim
06	ANKARA	1. görüşmeci	BİNNUR GÜNGÖREN	Diyetisyen	Diyetisyen
06	ANKARA	2. görüşmeci	MÜNEVVER HALİS KILAVUZ	Ebe	Ebe
06	ANKARA	3. görüşmeci	CAİDE TURAN	Ebe	Ebe
06	ANKARA	4. görüşmeci	SERAP ŞEN	Ebe	Ebe
06	ANKARA	Numune Hazırlama Sor.	SELDA AKPINAR	Laboratuvar Teknisyeni	Laboratuvar Teknisyeni
07	ANTALYA	Araştırma Sorumlusu	HAYATİ PEKER	Müdür Yardımcısı	Müdür Yardımcısı
07	ANTALYA	Araştırma Koordinatörü	ADEM ÖZER	Eğitim Şube Müdürü	Eğitim Şube Müdürü
07	ANTALYA	Ekip Başı	AHMET ELAZİZ	Doktor	Doktor
07	ANTALYA	Kontrolör	EMİN KAYA	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
07	ANTALYA	Fizik Muayene Sorumlusu	İLHAN R. TURUNÇOĞLU	Doktor	Doktor

07	ANTALYA	1. görüşmeci	N. SEDA DEMİR	Diyetisyen	Diyetisyen
07	ANTALYA	2. görüşmeci + Kanalma Sorumlusu	NURDAN ÖĞÜTÇÜ GÜLERYÜZ	Hemşire	Hemşire
07	ANTALYA	3. görüşmeci	ŞULE ÜÇKARDEŞ	Ebe	Ebe
07	ANTALYA	4. görüşmeci	HALİL ÖZÇELİK	Tıbbi Teknolog	Tıbbi Teknolog
07	ANTALYA	Numune Hazırlama Sor.	MAKSUDE KÖSEER	Laboratuar Tek.	Laboratuar Tek.
08	ARTVİN	Araştırma Sorumlusu	CEMİL YAVUZ	Doktor	Sağlık Müdürü
08	ARTVİN	Araştırma Koordinatörü + Ekip Başı	MUKADDES DAĞ	Hemşire	Şube Müdürü
08	ARTVİN	Kontrolör	ZÖHRE ALTUN	Hemşire	Birim Amiri
08	ARTVİN	Fizik Muayene Sorumlusu	ALİ ERTUĞ MUTLU	Doktor	Doktor
08	ARTVİN	1. görüşmeci	SABRİYE KÜÇÜK	Ebe	Ebe
08	ARTVİN	2. görüşmeci	İRŞAT DÜZCAN	Çevre Sağlığı Teknisyeni	Çevre Sağ. Teknis.
08	ARTVİN	3. görüşmeci	ŞENOL ŞENGÜL	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
08	ARTVİN	Kanalma Sorumlusu	FATİH YAMAN	Labaratuar Teknisyeni	Labaratuar Teknisyeni
09	AYDIN	Araştırma Sorumlusu	CEMAL SEZGİN	Sağlık Müdür Yardımcısı	Sağ. Md. Yrd.
09	AYDIN	Araştırma Koordinatörü	ZEKERİYTA DÖNMEZ	Şube Müdürü	Şube Müdürü
09	AYDIN	Ekip Başı	ESMA GÜRSOY	Hekim	Kurum Tabibi
09	AYDIN	Kontrolör	SEMRA TAHANCI DİRİBAŞ	Hemşire	Şube Şefi
09	AYDIN	Fizik Muayene Sorumlusu	HÜNKAR DALAN	Hekim	Hekim
09	AYDIN	1. görüşmeci	MAHMUT ÇERİ	Diyetisyen	Diyetisyen
09	AYDIN	2. görüşmeci + Kanalma Sorumlusu	BURCU ÇİYANLI	Hemşire	İl İletişim Koor.
09	AYDIN	3. görüşmeci	NAFİYE EKER	Diyetisyen	Diyetisyen
09	AYDIN	4. görüşmeci	DENİZ ÇETRİ	Gıda Müh.	Gıda Müh
09	AYDIN	Numune Hazırlama Sor.	SERKAN ERÇOBAN	Biyolog	Biyolog
10	BALIKESİR	Araştırma Sorumlusu	Dr.MUSTAFA YILMAZ	Pratisyen Hekim	Sağlık Müdür Yardımcısı
10	BALIKESİR	Araştırma Koordinatörü	HASAN GÖKÇİN	Eğitim Şube Müdürü	Eğitim Şube Müdürü
10	BALIKESİR	Ekip Başı	Dr.SERDAR ÜNAL	Pratisyen Hekim	Pratisyen Hekim
10	BALIKESİR	Kontrolör	NİLGÜN YALVAÇ	Gıda Mühendisi	Gıda Mühendisi
10	BALIKESİR	Fizik Muayene Sorumlusu	Dr.FUNDA SÜSLEYEN	Pratisyen Hekim	Pratisyen Hekim
10	BALIKESİR	1. görüşmeci	SELDA DONDURAN	Diyet Uzmanı	Diyet Uzmanı
10	BALIKESİR	2. görüşmeci	SAFİYE ÇOBAN	Hemşire	Hemşire
10	BALIKESİR	3. görüşmeci	AYSEL GEZER	Ebe	Ebe

10	BALIKESİR	4. görüşmeci	BİRCAN EVCİMEN	Ebe	Ebe
10	BALIKESİR	Numune Hazırlama Sor.	SELCAN ERDİNÇ	Lab.Tek.	Lab.Tek
10	BALIKESİR	Kanalma Sorumlusu	CEVRİYE AYAZ	Hemşire	Hemşire
10	BALIKESİR	Ekip Başı	Uzm.Dr. ÖZLEM DÜZENCİ	Uzman Hekim	Uzman Hekim
10	BALIKESİR	Kontrolör	CANDAN AYNUR AVCUOĞLU	Gıda Mühendisi	Gıda Mühendisi
10	BALIKESİR	Fizik Muayene Sorumlusu	Dr.SEVİNÇ SERTTAŞ	Pratisyen Hekim	Pratisyen Hekim
10	BALIKESİR	1. görüşmeci	AYŞE ERDAĞ	Diyet Uzmanı	Diyet Uzmanı
10	BALIKESİR	2. görüşmeci	GÜLAY DEMİRTAŞ	Ebe	Ebe
10	BALIKESİR	3. görüşmeci	ÜLKÜ GÜL CİHAN	Ebe	Ebe
10	BALIKESİR	4. görüşmeci	SİBEL TURAL AYDEMİR	Ebe	Ebe
10	BALIKESİR	Numune Hazırlama Sor.	PERVİN KOCAMAN	Lab.Tek.	Lab.Tek
11	BİLECİK	İl Sağlık Müdürü	Dr.M. ALİ FİDAN	Doktor	İl Sağ.Müdürü
11	BİLECİK	Araştırma Sorumlusu	METİN KARAKUŞ	Sağlık Memuru	İl Sağ.Müd Yard
11	BİLECİK	Araştırma Koordinatörü + Ekip Başı	A.KERİM MANAVOĞLU	Avukat-Eğitimici	Eğitim Şube Müdürü
11	BİLECİK	Kontrolör	METİN UYANIK	Tıbbi Teknolog	Tıbbi Teknolog
11	BİLECİK	Fizik Muayene Sorumlusu	Uzm.Dr.ÖMER BALCI	Doktor	İl Sağ.Müd Yard
11	BİLECİK	1. görüşmeci	BEDRİYE ÇOLAK	Diyetisyen	Diyetisyen
11	BİLECİK	2. görüşmeci	BEDİYA KÜTÜK	Hemşire	Hemşire
11	BİLECİK	3. görüşmeci	ARZU KESER	Ebe	Ebe
11	BİLECİK	4. görüşmeci	NEZAHAT ÇOLAK	Hemşire	Hemşire
11	BİLECİK	Numune Hazırlama Sor.	NEZAHAT BABALIK	Lab.Teknisyeni	Lab Teknisyeni
11	BİLECİK	Kanalma Sorumlusu	EMRE ÇELİKBAŞ	Lab.Teknisyeni	Lab Teknisyeni
12	BİNGÖL	Araştırma Sorumlusu	ŞAHİN BİNGÖL	Memur	S.Müdür Yardımcısı
12	BİNGÖL	Araştırma Koordinatörü	ORHAN SIRDAŞ	Memur	Eğitim Şube Müdürü
12	BİNGÖL	Ekip Başı	MESUT GÖZTAŞI	Sağlık Memuru	Ruh Sağlığı Şb.Md.
12	BİNGÖL	Kontrolör	AGİT VURAL	Sağlık Memuru	Özel Tanı Ve Td.Şb.Md.
12	BİNGÖL	Fizik Muayene Sorumlusu	Dr.BURCU TOKDEMİR	Doktor	Açsap Şube Müdürlüğü
12	BİNGÖL	1. görüşmeci	DERYA KOTKUT	Diyetisyen	Diyetisyen
12	BİNGÖL	2. görüşmeci	RUŞEN ALINCA	Ebe	Ebe
12	BİNGÖL	3. görüşmeci	ESRA BÜRKÜK	Hemşire	Hemşire
12	BİNGÖL	4. görüşmeci	GÖNÜL BAZENCİR	Ebe	Ebe
12	BİNGÖL	Numune Hazırlama Sor.	HALİT DURUK	Laboranrt	Laboratuar Tek.
12	BİNGÖL	Kanalma Sorumlusu	DİLAY ŞİMŞEK	Ebe	Ebe

12	BİNGÖL	Araştırma Koordinatörü-2	SUBHİ GÖNÇ	Şef	Eğitim Şube Şefi
13	BİTLİS	Araştırma Sorumlusu	Dr. SERKAN FINDIK	Doktor	Sağlık Müdür Yrd.
13	BİTLİS	Araştırma Koordinatörü	MEHMET İ. ALTAN	V.H.K.İ.	V.H.K.İ
13	BİTLİS	Ekip Başı	Dr. CESAREDDİN ISSI	Doktor	Doktor
13	BİTLİS	Kontrolör	MEHMET İ. ALTAN	V.H.K.İ.	V.H.K.İ.
13	BİTLİS	Fizik Muayene Sorumlusu	Dr. CESAREDDİN ISSI	Doktor	Doktor
13	BİTLİS	1. görüşmeci	DÖNDÜ AKARTÜRK	Hemşire	Hemşire
13	BİTLİS	2. görüşmeci	RABİA DURU	Hemşire	Hemşire
13	BİTLİS	3. görüşmeci	NİHAL AK	Hemşire	Hemşire
13	BİTLİS	4. görüşmeci	GÜLDEN ŞENDÖL	Hemşire	Hemşire
13	BİTLİS	Numune Hazırlama Sor. + Kanalma Sorumlusu	HALİT BAŞ	Laborant	Laborant
14	BOLU	Araştırma Sorumlusu + Ekip Başı	Dr. ÜNAL BARUTÇU	Doktor	Sağlık Müdür Yardımcısı
14	BOLU	Araştırma Koordinatörü + Fizik Muayene Sorumlusu	Uzm.Dr.GÜLEDAL BOZTAŞ	Uzman Doktor	Şube Müdürü
14	BOLU	Kontrolör	MESUT GÖKÇEK	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
14	BOLU	1. görüşmeci	GAMZE ŞANLI	Diyetisyen	Diyetisyen
14	BOLU	2. görüşmeci	SEFER TAŞKIN	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
14	BOLU	3. görüşmeci	ÇİĞDEM AKSOY	Diyetisyen	Diyetisyen
14	BOLU	4. görüşmeci + Kanalma Sorumlusu	MURAT YEŞİL	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
14	BOLU	Numune Hazırlama Sor.	KADER VARLIK	Laboratuvar Teknisyeni	Laboratuvar Teknisyen
14	BOLU	Şoför	UĞUR DEMİR	Şoför	Şoför
15	BURDUR	Araştırma Sorumlusu	A.SELÇUK KILINÇ	Doktor	Sağlık Müdür Yrd.
15	BURDUR	Araştırma Koordinatörü + Ekip Başı	NEZAFETTİN AKBAŞ	Sağlık Eğitimcisi	Eğitim Şube Md.
15	BURDUR	Kontrolör	BELGİN BİLGİLİ	Ebe	Ebe
15	BURDUR	Fizik Muayene Sorumlusu	SERPİL ATASAYAR	Doktor	Doktor
15	BURDUR	1. görüşmeci	N.GÜLŞAH ÖZEN	Diyetisyen	Diyetisyen
15	BURDUR	2. görüşmeci + Kanalma Sorumlusu	TÜLAY GÜN	Ebe	Ebe
15	BURDUR	3. görüşmeci	ATİYE PINARBAŞLI	Ebe	Ebe
15	BURDUR	4. görüşmeci	NURŞEN ERDEM	Ebe	Ebe
15	BURDUR	Numune Hazırlama Sor.	SUAT ÇELİK	Lab.Tek.	Lab.Tek
15	BURDUR	5. görüşmeci	SELMA KALKAN	Ebe	Ebe
16	BURSA	Araştırma Sorumlusu	MURAT DERİN	Doktor	Doktor
16	BURSA	Araştırma Koordinatörü + Ekip Başı	ŞULE ÖZSÖYLER	Hemşire	Hemşire

16	BURSA	Ekip Başı	MURAT DERİN	Doktor	Doktor
16	BURSA	Kontrolör	ÖZEN ÇAVUŞOĞLU	Diyetisyen	Diyetisyen
16	BURSA	Fizik Muayene Sorumlusu	SEDA ALASAĞ	Doktor	Doktor
16	BURSA	1. görüşmeci	ASİYE ŞİMŞEK	Diyetisyen	Diyetisyen
16	BURSA	2. görüşmeci	FİDEL TALAŞ KABAK	Ebe	Ebe
16	BURSA	3. görüşmeci	TURAN ŞAHİNER	Çevre Sağlığı Teknisyeni	Çevre Sağlığı Teknisyeni
16	BURSA	Numune Hazırlama Sor.	ARİF TAŞ	Laboratuar Teknisyeni	Laboratuar Teknisyeni
16	BURSA	Kanalma Sorumlusu	HANİFE ÇİĞDEM	Ebe	Ebe
16	BURSA	Kontrolör	MİNE BİÇER	Hemşire	Hemşire
16	BURSA	Fizik Muayene Sorumlusu	FATMA KENNERMAN	Doktor	Doktor
16	BURSA	1. görüşmeci	NURAY İBİŞ	Diyetisyen	Diyetisyen
16	BURSA	2. görüşmeci	FATMA MERMER	Hemşire	Hemşire
16	BURSA	3. görüşmeci	HÜSEYİN UZUNKONAK	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
16	BURSA	4. görüşmeci + Kanalma Sorumlusu	YILDIZ GÜNEYLER	Hemşire	Hemşire
16	BURSA	Numune Hazırlama Sor.	SEMRA KOÇDEMİR	Laboratuar Teknisyeni	Laboratuar Teknisyeni
17	ÇANAKKALE	Araştırma Sorumlusu	RAMAZAN TAŞ	Sağlık Müdür Yardımcısı	Sağlık Müdür Yardımcısı
17	ÇANAKKALE	Araştırma Koordinatörü + Ekip Başı	GÜLŞEN GÜRSU	Hemşire	Eğitim Şube Müdürü
17	ÇANAKKALE	Kontrolör	FUNDA KÖSEOĞLU	Ziraat Mühendisi	Mühendis
17	ÇANAKKALE	Fizik Muayene Sorumlusu	Dr.YASEMEN YALÇIN	Hekim	Hekim
17	ÇANAKKALE	1. görüşmeci	GÖKÇE KORKMAZ	Diyetisyen	Diyetisyen
17	ÇANAKKALE	2. görüşmeci	FADİME KORKMAZ	Hemşire	Hemşire
17	ÇANAKKALE	3. görüşmeci	GÜLSEMİN ALPASLAN	Ebe	Ebe
17	ÇANAKKALE	4. görüşmeci	EMİNE SELÇUK	Hemşire	Hemşire
17	ÇANAKKALE	Numune Hazırlama Sor.	RAHMİYE AKMAN	Laborant	Laborant
17	ÇANAKKALE	Kanalma Sorumlusu	RAHİME AY	Hemşire	Kan Alma Hemşiresi
18	ÇANKIRI	Araştırma Sorumlusu	ABDULSELAM SEVİNÇ	Sağlık Müdür Yardımcısı	Sağlık Müdür Yardımcısı
18	ÇANKIRI	Araştırma Koordinatörü	HÜSEYİN ŞENTÜRK	Eğitim Şube Müdürü	Eğitim Şube Müdürü
18	ÇANKIRI	Ekip Başı	BEGÜL ERSOY	Doktor	Tsm Sorumlu Hekimi
18	ÇANKIRI	Ekip Başı-2	FERAY ŞENEL FİDANCIOĞLU	Doktor	Tsm Sorumlu Hekimi

18	ÇANKIRI	Kontrolör	ESRA KOCAMIŞ	Diyetisyen	Diyetisyen
18	ÇANKIRI	Fizik Muayene Sorumlusu	NURAY ÖZBAY	Doktor	İl Verem Savaş Dispanseri Başhekimi
18	ÇANKIRI	1. görüşmeci	OYA ÖZSOY	Diyetisyen	Diyetisyen
18	ÇANKIRI	2. görüşmeci	FİSUN ER	Hemşire	Hemşire
18	ÇANKIRI	3. görüşmeci	ZERRİN KEMERAL	Hemşire	Hemşire
18	ÇANKIRI	4. görüşmeci	NURCAN KORKMAZ	Hemşire	Hemşire
18	ÇANKIRI	Numune Hazırlama Sor.	ARİF CEYLAN	Laboratuar Teknisyeni	Laboratuar Teknisyeni
18	ÇANKIRI	Kanalma Sorumlusu	ARİF ERBASAN	Sağlık Memuru	Devlet Hastanesi Kan Alma Sor.
19	ÇORUM	Araştırma Sorumlusu	İSMAİL ARAN	İl Sağlık Müdür Yardımcısı	Araştırma Sorumlusu
19	ÇORUM	Araştırma Koordinatörü	MEHMET ERSOY	Eğitim Şube Müdürü	Araştırma Koordinatörü
19	ÇORUM	Araştırma Koordinatörü-2	RAŞİT ÖĞÜT	Sağlık Memuru	Materyal Sorumlusu
19	ÇORUM	Ekip Başı	DİDAR NAZAN TEZGÜL	Doktor	Ekip Başı
19	ÇORUM	Kontrolör	GÜLCAN AK FİDAN	Ebe	Kontrolör
19	ÇORUM	Fizik Muayene Sorumlusu	ÖMER FARUK SEKRETER	Doktor	Fizik Muayene Sorumlusu
19	ÇORUM	1. görüşmeci	SÜMEYYE KESKİN	Diyetisyen	1.Görüşmeci
19	ÇORUM	2. görüşmeci	GÖKHAN ACICAN	Sağlık Memuru	2.Görüşmeci
19	ÇORUM	3. görüşmeci	AYNUR KURŞUN	Diyetisyen	3.Görüşmeci
19	ÇORUM	4. görüşmeci	FATMA YAĞLI	Hemşire	4.Görüşmeci
19	ÇORUM	Numune Hazırlama Sor.	CEMALETTİN KÖSE	Laboratuvar Teknisyeni	Numune Hazırlama Sor.
19	ÇORUM	Kanalma Sorumlusu	SALİH MELENDİZ	Laboratuvar Teknisyeni	Kan Alma Sorumlusu
20	DENİZLİ	Araştırma Sorumlusu	METİN BOZKIR	Doktor	Sağlık Müdür Yard.
20	DENİZLİ	Araştırma Koordinatörü	MEHMET GÜNDOĞDU	Tıbbi Teknolog	Eğitim Şube Md.
20	DENİZLİ	Ekip Başı	İSMAİL KURŞUNLUOĞLU	Doktor	Şube Müdürü
20	DENİZLİ	Kontrolör	HAYRİYE İNENÇ	Ebe	Ebe
20	DENİZLİ	Fizik Muayene Sorumlusu	HASAN KOYUNCU	Doktor	Talasemi Lab. Sorumlu Doktor
20	DENİZLİ	1. görüşmeci	HATİCE YILMAZ	Diyetisyen	Diyetisyen
20	DENİZLİ	2. görüşmeci + Kanalma Sorumlusu	ÜMMÜHAN ÇÖLGEÇEN	Ebe	Ebe
20	DENİZLİ	3. görüşmeci	FATMANA PAMUK	Ebe	Ebe
20	DENİZLİ	4. görüşmeci	FATMA KIVRAK	Hemşire	Hemşire

20	DENİZLİ	5. görüşmeci	ŞERİFE ATLI	Diyetisyen	Diyetisyen
20	DENİZLİ	Numune Hazırlama Sor.	FADİM KARCILI	Lab. Teknisyeni	Lab. Teknisyeni
21	DİYARBAKIR	Araştırma Sorumlusu	SÜLEYMAN BEYAZ		Sağ.Müd.Yrd.
21	DİYARBAKIR	Araştırma Kordinatörü	DİYADİN BİLİCİ		Şube Müdürü
21	DİYARBAKIR	Ekip Başı	BAHATTİN TAVUŞAN	Doktor	Doktor
21	DİYARBAKIR	Kontrolör	NURAN KARAMAN	Hemşire	Hemşire
21	DİYARBAKIR	Fizik Muayene Sorumlusu	SEDAT KARAYIL	Doktor	Doktor
21	DİYARBAKIR	1. Görüşmeci	MERAL ZAFER	Diyetisyen	Diyetisyen
21	DİYARBAKIR	2. Görüşmeci	FİLİZ DEMİRCİ	Ebe	Ebe
21	DİYARBAKIR	3. Görüşmeci	AYNUR KAPTI	Ebe	Ebe
21	DİYARBAKIR	4. Görüşmeci	ALİ ORHAN	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
21	DİYARBAKIR	Numune Hazırlama Sor.	A.RIZA ATLI	Lab.Tekn.	Lab.Tekn.
21	DİYARBAKIR	Kanalma Sorumlusu	AYNUR KOR	Hemşire	Hemşire
22	EDİRNE	Araştırma Sorumlusu	Dr. AYŞEGÜL DOĞAN	Hekim	Sağ.Md.Yard./İl Sağ.Müd
22	EDİRNE	Araştırma Koordinatörü	ATAMAN ALKAN	Eğitimci	Şb.Müd./İl Sağ.Müd.
22	EDİRNE	Ekip Başı	Dr. TÜLİN GÜRBÜZ	Hekim	Şb.Müd./İl Sağ.Müd.
22	EDİRNE	Kontrolör	NURŞEN PAŞA	Gıda Mühendisi	Halksğ.Md.V.
22	EDİRNE	Fizik Muayene Sorumlusu	Dr.ZEYNEP ERİŞKİN KAYA	Hekim	Hekim/Toplum Sağ.Mrkz
22	EDİRNE	1. görüşmeci	PINAR AKBUDAK	Diyetisyen	Diyetisyen/Devlet Hast.
22	EDİRNE	2. görüşmeci	BAHTİŞEN AKYEL	Hemşire	Hemşire/İl Sağ.Müd.
22	EDİRNE	3. görüşmeci	ŞİRİN AKSOY	Ebe	Halksağlığı Lab.
22	EDİRNE	4. görüşmeci	REYHAN CENGİZ	Hemşire	Hemşire/İl Sağ.Müd.
22	EDİRNE	Numune Hazırlama Sor.	ÖZGE EKİCİOĞLU	Laboratuar Teknikeri	Laboratuar Teknikeri
22	EDİRNE	Kanalma Sorumlusu	ELİF KARACAUVA	Hemşire	Hemşire
22	EDİRNE	Fizik Muayene Sorumlusu-2	Dr. NAZIGÜL BOZTAŞ	Hekim	Laboratuar Teknikeri
22	EDİRNE	5. görüşmeci	OLCA ÖZKAN İNAL	Ebe	Ebe/İl Sağ.Müd.
22	EDİRNE	6. görüşmeci	HATİCE TANRISEVEN	V.H.G.İ	V.H.G.İ/İl Sağ.Müd.
22	EDİRNE	7. görüşmeci	YURDAGÜL YÜRTCAN	Hemşire	Hemşire/Açsap Mrkz.
22	EDİRNE	8. görüşmeci	SAFİYE KILIÇ	Çocuk Gelişimcisi	Çocuk Gel./Devlet Hast.
22	EDİRNE	Numune Hazırlama Sor.-2	AHMET AKİF ÇELİK	Laboratuar Teknikeri	Laboratuar

					Teknikeri
23	ELAZIĞ	Araştırma Sorumlusu	Dr.SEMİHA EREN	Doktor	Sağlık Müdür Yar.
23	ELAZIĞ	Araştırma Koordinatörü + Ekip Başı	CİHAN ÇELİK	Şube Müdürü	Eğt.Şub.Müd.
23	ELAZIĞ	Kontrolör	AYFER AKYOL	Ebe	Başhemşire
23	ELAZIĞ	Fizik Muayene Sorumlusu	YÜCEL CİHAN	Doktor	Sorumlu Tabip
23	ELAZIĞ	1. görüşmeci	FATMAHAN ŞANVER	Hemşire	Hemşire
23	ELAZIĞ	2. görüşmeci	MELTEM KOÇ	Diyetisyen	Diyetisyen
23	ELAZIĞ	3. görüşmeci	DENİZ GÖK	Ebe	Ebe
23	ELAZIĞ	4. görüşmeci	ŞADİYE BETÜL ULUDAĞ	Tıb. Teknolog	Tıb. Teknolog
23	ELAZIĞ	5. görüşmeci	HAKAN ALKIŞ	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
23	ELAZIĞ	6. Görüşmeci	NİLAY ÖZTÜRK	Diyetisyen	Diyetisyen
23	ELAZIĞ	Numune Hazırlama sor. + Kanalma Sorumlusu	ALİ KOÇ	Lab. Teknis.	Lab. Teknis
24	ERZİNCAN	Araştırma Sorumlusu	ERTAN MURAT	Doktor	Sağlık Müdür Yard.
24	ERZİNCAN	Araştırma Koordinatörü	İLHAMİ EKİNCİ	Eğitimci	Eğitim Şube Müdürü
24	ERZİNCAN	Ekip Başı	A.SENA ERTUGAY	Doktor	Tsm Doktoru
24	ERZİNCAN	Kontrolör	MURAT ILGIN	Sağlık Memuru	Eğitim Elemanı
24	ERZİNCAN	Fizik Muayene Sorumlusu	AYŞEGÜL ÖZTÜRK	Doktor	Verem Savaş Dsp Tabi
24	ERZİNCAN	1. görüşmeci	SEVİL KARAHAN	Diyetisyen	Diyetisyen
24	ERZİNCAN	2. görüşmeci	NEŞE ÇETİN	Hemşire	Eğitim Elemanı
24	ERZİNCAN	3. görüşmeci	NİLGÜN SAY HİRİK	Ebe	Eğitim Elemanı
24	ERZİNCAN	4. görüşmeci	MERVE DEMİRKOL	Ebe	Ebe
24	ERZİNCAN	Numune Hazırlama Sor.	YAVUZ MERSİNLİOĞLU	Laborant	Laborant
24	ERZİNCAN	Kanalma Sorumlusu	A.BEGÜM ÇINAR	Ebe	Ebe
25	ERZURUM	Araştırma Sorumlusu	Dr.S.FARUK ÖZYÜREK	Doktor	Sağ.Md.Yrd.
25	ERZURUM	Araştırma Koordinatörü	HİKMET YAVİLİOĞLU	Tıbbi Teknolog	Eğitim Şube Müdürü
25	ERZURUM	Ekip Başı	AHMET YILMAZ	Biyolog	Şube Müdürü
25	ERZURUM	Kontrolör	MUSTAFA YAZICI	Tıbbi Teknolog	Tıbbi Teknolog
25	ERZURUM	Fizik Muayene Sorumlusu	Dr. SÜMEYRA SAZLI	Hekim	Hekim
25	ERZURUM	1. görüşmeci	ONUR YASLAN	Sağlık Mem.	Sağlık Mem.
25	ERZURUM	2. görüşmeci	ÜMMÜHAN KONAK	Hemşire	Hemşire
25	ERZURUM	3. görüşmeci	HATİCE KORKMAZ	Ebe	Ebe
25	ERZURUM	4. görüşmeci	DENİZ GÖRMEZ	Ebe	Ebe
25	ERZURUM	5. görüşmeci	ESRA YAPICI	Ebe	Ebe

25	ERZURUM	Numune Hazırlama Sor.	ENGİN YILDIRIM	Lab. Teknisyeni	Lab. Teknisyeni
25	ERZURUM	Kanalma Sorumlusu	SEMANUR ÇİMEN	Ebe	Ebe
25	ERZURUM	Ekip Başı	DT. FERİDUN İLDAY	Diş Hekimi	Şube Müdürü
25	ERZURUM	Kontrolör	MUHİTTİN GÜL	Şube Müdürü	Şube Müdürü
25	ERZURUM	Fizik Muayene Sorumlusu	Dr. İBRAHİM MAKAS	Doktor	Doktor
25	ERZURUM	1. görüşmeci	FİGEN KÜÇÜK	Diyetisyen	Diyetisyen
25	ERZURUM	2. görüşmeci	İBRAHİM ÖZDEMİR	Sağlık Tek.	Sağlık Tek.
25	ERZURUM	3. görüşmeci	KIYASSETTİN YILDIZ	Sağlık Mem	Sağlık Mem
25	ERZURUM	4. görüşmeci	EDA YILMAZ AYDOĞAN	Ebe	Ebe
25	ERZURUM	5. görüşmeci	BUKET ÇELİK	Ebe	Ebe
25	ERZURUM	Numune Hazırlama Sor.	ORHAN DEMİR	Lab. Teknisyeni	Lab. Teknisyeni
25	ERZURUM	Kanalma Sorumlusu	YILDIZ YAVUZ BARUT	Ebe	Ebe
26	ESKİŞEHİR	İlgili Müdür Yardımcısı	ADEM SAVAŞ	SAĞLIK MÜD YRD	Sağlık Müd Yrd
26	ESKİŞEHİR	Araştırma Sorumlusu	MUSTAFA TÖZÜN	DOKTOR	Doktor
26	ESKİŞEHİR	Araştırma Koordinatörü	AHMET ÖZKAN	ÖĞRETMEN	Şube Müdürü
26	ESKİŞEHİR	Ekip Başı	JALEN YILMAZ	DOKTOR	Doktor
26	ESKİŞEHİR	Kontrolör	HAZEL YAZICIOĞLU	EBE	Ebe
26	ESKİŞEHİR	Fizik Muayene Sorumlusu	M. ALİ ARMAĞAN	DOKTOR	Doktor
26	ESKİŞEHİR	Fizik Muayene Sorumlusu-2	FİLİZ ALİŞAN MERCAN	DOKTOR	Doktor
26	ESKİŞEHİR	1. görüşmeci	BAYRAM UÇKAÇ	EBE	Diyetisyen
26	ESKİŞEHİR	2. görüşmeci	SELMA SARAÇ	EBE	Ebe
26	ESKİŞEHİR	3. görüşmeci	SERPİL AYGÜN	HEMŞİRE	Hemşire
26	ESKİŞEHİR	4. görüşmeci	SERPİL OZKAN	EBE	Ebe
26	ESKİŞEHİR	Numune Hazırlama Sor.	MÜESSER TURGUTARSLAN	LAB.TEK	Lab.Tek
26	ESKİŞEHİR	Kanalma Sorumlusu	RUKİYE GÜLDAŞ	LAB.TEK	Lab.Tek
27	GAZİANTEP	Araştırma Sorumlusu	MEHMET AKKÖZ	Sağlık Memuru	Sağlık Müdür Yrd.
27	GAZİANTEP	Araştırma Koordinatörü	MEHMET ÖZKAYA	Doktor	Şube Müdürü
27	GAZİANTEP	Ekip Başı	AHMET DÜNDAR YILDIZ	Doktor	Doktor
27	GAZİANTEP	Kontrolör	ELİF YÜCE	Hemşire	Hemşire
27	GAZİANTEP	Fizik Muayene Sorumlusu	HATİCE DOĞRU	Doktor	Doktor
27	GAZİANTEP	1. görüşmeci	NURİYE AKYÜZ	Gıda Mühendisi	Gıda Mühendisi
27	GAZİANTEP	2. görüşmeci	KATİFE TEMİZSOY	Hemşire	Hemşire
27	GAZİANTEP	3. görüşmeci	SEYRAN KILINÇ	Ebe	Ebe
27	GAZİANTEP	4. görüşmeci	AHU YILMAZ	Ebe	Ebe
27	GAZİANTEP	Numune Hazırlama Sor.	TURHAN TOR	Lab. Teknisyeni	Lab. Teknisyeni

27	GAZİANTEP	Kanalma Sorumlusu	MAŞİDE BEKTAŞ	Ebe	Ebe
27	GAZİANTEP	Ekip Başı	CANER KAMİL ÖZKAPLAN	Doktor	Şube Tabibi
27	GAZİANTEP	Kontrolör	GÜLİSTAN ÖZDEMİR	Hemşire	Hemşire
27	GAZİANTEP	Fizik Muayene Sorumlusu	MÜSLÜM AÇMAZ	Doktor	Doktor
27	GAZİANTEP	1. görüşmeci	MEHMET ÖNAL	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
27	GAZİANTEP	2. görüşmeci	PINAR DİLER	Ebe	Ebe
27	GAZİANTEP	3. görüşmeci	FATMA KAZAK	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
27	GAZİANTEP	4. görüşmeci	HALİME DAĞDEVİREN	Hemşire	Hemşire
27	GAZİANTEP	Numune Hazırlama Sor.	HALİL CENGİZ	Lab. Teknisyeni	Lab. Teknisyeni
28	GİRESUN	Araştırma Koordinatörü	HÜSEYİN KRACA	Şube Müdürü	Eğitim Şube Müdürü
28	GİRESUN	Ekip Başı	Dr. EMRE ÖZGEN	Doktor	Acil Hekimi
28	GİRESUN	Kontrolör	CANAN AKIN	Gıda Mühendisi	Gıda Mühendisi
28	GİRESUN	Fizik Muayene Sorumlusu	Dr. AHMET YATIR	Doktor	Aile Hekimi
28	GİRESUN	1. görüşmeci	ŞENNUR TAHMAZOĞLU	Diyetisyen	Diyetisyen
28	GİRESUN	2. görüşmeci + Kanalma Sorumlusu	YÜKSEL YILMAZ	Hemşire	Hemşire
28	GİRESUN	3. görüşmeci	ADNAN YILDIZ	Tıbbi Teknolog	Tıbbi Teknolog
28	GİRESUN	Numune Hazırlama Sor.	ÖNDER BALGÜN	Lab.Tek.	Lab.Tek.
29	GÜMÜŞHANE	Araştırma Koordinatörü	MURAT ERGİN		Şube Müdürü
29	GÜMÜŞHANE	Ekip Başı	MERYEM AYDEMİR	Hemşire	Hemşire
29	GÜMÜŞHANE	Kontrolör	ÖZKAN AYDEMİR	Tıbbı Teknolog	Tıbbı Teknolog
29	GÜMÜŞHANE	Fizik Muayene Sorumlusu	Dr. SUZAN ÖZTÜRK	Doktor	Başhekim
29	GÜMÜŞHANE	1. görüşmeci	OĞUZ BALCAN	Diyetisyen	Diyetisyen
29	GÜMÜŞHANE	2. görüşmeci + Kanalma Sorumlusu	NURCAN DUMAN	Hemşire	Hemşire
29	GÜMÜŞHANE	3. görüşmeci	HATİCE AYDIN	Ebe	Ebe
29	GÜMÜŞHANE	4. görüşmeci	EMİN AYIKOL	Tıbbı Teknolog	Tıbbı Teknolog
29	GÜMÜŞHANE	Numune Hazırlama Sor.	HURİYE TEMİZ	Laborant Teknisyeni	Laborant Teknisyeni
29	GÜMÜŞHANE	5. görüşmeci	ENDER BÜLBÜL	Hemşire	Hemşire
30	HAKKARİ	Araştırma Sorumlusu	EDİP GÜRSEL EROL	Sağlık İdarecisi	İl Sağlık Müdür Yardımcısı
30	HAKKARİ	Araştırma Koordinatörü	BARIŞ KARA	Sağlık Memuru	Eğitim Şube Müdürü
30	HAKKARİ	Ekip Başı	MELEK ÇİÇEK	Pratisyen Hekim	Doktor
30	HAKKARİ	Kontrolör	ONUR ÖZLEM KÖSE	Halk Sağlığı Uzmanı	İl Sağlık Müdür Yardımcısı
30	HAKKARİ	Fizik Muayene Sorumlusu	BAYRAM KUŞEN	Pratisyen Hekim	Doktor

30	HAKKARİ	1. görüşmeci	ÜMMÜHAN EJDAR	Hemşire	Eğitim Hemşiresi
30	HAKKARİ	2. görüşmeci	FATMA ATEŞ	Ebe	Ebe
30	HAKKARİ	3. görüşmeci	KEZBAN ATEŞ	Hemşire	Hemşire
30	HAKKARİ	4. görüşmeci	SEVGİ CAN	Hemşire	Hemşire
30	HAKKARİ	Numune Hazırlama Sor.	BEYAZ YÜZGEÇ	Hemşire	Hemşire
30	HAKKARİ	Kanalma Sorumlusu	FERDA BOROĞLU	Hemşire	Hemşire
30	HAKKARİ	5. görüşmeci	LEZGİN ÖZDEMİR	Memur	Memur
30	HAKKARİ	6. görüşmeci	RUKİYE YILMAZ	Ebe	Ebe
31	HATAY	Araştırma Sorumlusu	Dr. SEBAHATTİN YILMAZ	Doktor	İl Sağlık Müdür Yardımcısı
31	HATAY	Araştırma Koordinatörü	A. KERİM EMİROĞLU	Sağlık Eğitmeni	Eğitim Şube Müdürü
31	HATAY	Ekip Başı	Uzm.Dr. ERSİN NAZLICAN	Doktor	Halk Sağlığı Uzmanı
31	HATAY	Kontrolör	MEHMET ALİ KARAAHMETLİ	Tıbbi Teknolog	Tıbbi Teknolog
31	HATAY	Fizik Muayene Sorumlusu	Dr. METİN KAHRAMAN	Doktor	Doktor
31	HATAY	1. görüşmeci	YELİZ ERTOPRAK	Diyetisyen	Diyetisyen
31	HATAY	2. görüşmeci	KEVSER ÜLKÜMEN	Ebe	Ebe
31	HATAY	3. görüşmeci	BERRİN CİNEL	Hemşire	Hemşire
31	HATAY	4. görüşmeci	MERYEM GENÇ	Ebe	Ebe
31	HATAY	5. görüşmeci	TESLİME ÖZGÜLER	Hemşire	Hemşire
31	HATAY	Numune Hazırlama Sor.	ADNAN KÖYLÜ	Laboratuvar Teknisyeni	Laboratuvar Teknisyeni
31	HATAY	Kanalma Sorumlusu	AHMET ÇELİK	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
32	ISPARTA	Araştırma Sorumlusu	İSMAİL BAYINDIR	Sağlık Müdür Yardımcısı	Sağlık Müdür Yardımcısı
32	ISPARTA	Araştırma Koordinatörü	M.KAMİL AKÇA	Eğitim Şube Müdürü	Eğitim Şube Müdürü
32	ISPARTA	Ekip Başı	HİLAL DEMİRALAY	Hekim	Hekim
32	ISPARTA	Kontrolör	BERNA ERKAN	Diyetisyen	Diyetisyen
32	ISPARTA	Fizik Muayene Sorumlusu	ERTUĞRUL SARIDAĞ	Hekim	Hekim
32	ISPARTA	1. görüşmeci	SEMA KOLUKISA	Diyetisyen	Diyetisyen
32	ISPARTA	2. görüşmeci	SEVGİ BOZKURT KÖRÜK	Tıbbi Teknolog	Tıbbi Teknolog
32	ISPARTA	3. görüşmeci	BİRGÜL ÇELİK	Tıbbi Teknolog	Tıbbi Teknolog
32	ISPARTA	4. görüşmeci + Kanalma Sorumlusu	ÇİĞDEM EKER	Hemşire	Hemşire
32	ISPARTA	Kan alma Sorumlusu	NEŞE GÜVEN	Laborant	Laborant
33	MERSİN	Araştırma Sorumlusu	M. FATİH ÇOMU	Diş Hekimi	İl Sağlık Müdür Yardımcısı

33	MERSİN	Araştırma Koordinatörü	HÜSEYİN GÖKÇE	Sağlık Memuru	Eğitim Şube Müdürü
33	MERSİN	Ekip Başı	RECEP TEPE	Doktor	Doktor
33	MERSİN	Kontrolör	ŞÜKRAN ALPARGIN	Diyetisyen	Diyetisyen
33	MERSİN	Fizik Muayene Sorumlusu	HALİT ERGÖNÜL	Doktor	Doktor
33	MERSİN	1. görüşmeci	ÖZGE KARAASLAN	Diyetisyen	Diyetisyen
33	MERSİN	2. görüşmeci	MELEK DEMİR	Hemşire	Hemşire
33	MERSİN	3. görüşmeci	ZÜLEYHA KAPLAN	Diyetisyen	Diyetisyen
33	MERSİN	4. görüşmeci	DERYA KAYA	Ebe	Ebe
33	MERSİN	Numune Hazırlama Sor.	HALİL İBRAHİM ŞAŞMAZ	Laboratuvar Teknisyeni	Laboratuvar Teknisyeni
33	MERSİN	Kanalma Sorumlusu	ZEYNEP SERİNOL	Hemşire	Hemşire
34	İSTANBUL	Araştırma Sorumlusu	Uzm.Dr. İBRAHİM TOPÇU	DOKTOR	Sağlık Müdür Yrd
34	İSTANBUL	Araştırma Koordinatörü	MAHMUT AKMAN	TIB.TEK.	Eğ. Şb. Müd
34	İSTANBUL	Ekip Başı	BİRGÜL ÇİÇEK	DOKTOR	Doktor
34	İSTANBUL	Kontrolör	GÜLAY TATLI	HEMŞİRE	Hemşire
34	İSTANBUL	Fizik Muayene Sorumlusu	SEYHAN ZEREN ŞİMŞEK	HEKİM	Hekim
34	İSTANBUL	1. görüşmeci	LEYLA TEVHİKOĞLU	DİYETİSYEN	Diyetisyen
34	İSTANBUL	2. görüşmeci	SEVDA EREN	HEMŞİRE	Acil Hemşiresi
34	İSTANBUL	3. görüşmeci	BİLGİN ESEN	HEMŞİRE	Eğitim Hemşiresi
34	İSTANBUL	4. görüşmeci	GÜLCAN KÖROĞLU	HEMŞİRE	Hemşire
34	İSTANBUL	Numune Hazırlama Sor.	HAYRİ DANIŞMAZ	LAB. TEK.	Labaratuvar Tek.
34	İSTANBUL	Ekip Başı	FATMA TURAN	DOKTOR	Doktor
34	İSTANBUL	Kontrolör	DERYA BOZKURT	HEMŞİRE	Hemşire
34	İSTANBUL	Fizik Muayene Sorumlusu	EVREN ASLAN	DOKTOR	Doktor
34	İSTANBUL	1. görüşmeci	SİBEL KOPUZ	DİYETİSYEN	Diyetisyen
34	İSTANBUL	2. görüşmeci	GÜLHAN TANER	HEMŞİRE	Hemşire
34	İSTANBUL	3. görüşmeci	HÜLYA SEVİM	EBE	Ebe
34	İSTANBUL	4. görüşmeci	ŞERİFE DEMİR ERSOY	EBE	Ebe
34	İSTANBUL	Numune Hazırlama Sor.	ŞENOL KAHRAMAN	LABARATUVAR TEK.	Labaratuvar T.
34	İSTANBUL	Ekip Başı	BURAKHAN YİĞİT	DOKTOR	Doktor
34	İSTANBUL	Kontrolör	HAVVA ARICI	HEMŞİRE	Hemşire
34	İSTANBUL	Fizik Muayene Sorumlusu	TÜLAY KARAMAHMUT	DOKTOR	Doktor
34	İSTANBUL	1. görüşmeci	GÜLSEREN GÜNDÜZ	DİYETİSYEN	Diyetisyen
34	İSTANBUL	2. görüşmeci	GÜLTEN BERKSOY	HEMŞİRE	Hemşire
34	İSTANBUL	3. görüşmeci	PINAR AKKUZU	DİYETİSYEN	Diyetisyen

34	İSTANBUL	4. görüşmeci	NESLİHAN ÖZKAN	HEMŞİRE	Hemşire
34	İSTANBUL	Numune Hazırlama Sor.	HİLAL BOZDOĞAN	LAB. TEK.	Lab. Tek.
34	İSTANBUL	Ekip Başı	HİLAL ÇALA	DOKTOR	Doktor
34	İSTANBUL	Kontrolör	DERYA DEDEOĞLU	EBE	Ebe
34	İSTANBUL	Fizik Muayene Sorumlusu	TUBA DEMİR	DOKTOR	Doktor
34	İSTANBUL	1. görüşmeci	BELGİN GÖZKE	DİYETİSYEN	Diyetisyen
34	İSTANBUL	2. görüşmeci	ZELİHA DERMAN	HEMŞİRE	Hemşire
34	İSTANBUL	3. görüşmeci	ŞERİFE TOPLU	HEMŞİRE	Hemşire
34	İSTANBUL	4. görüşmeci	HAVVA ÇATAK	HEMŞİRE	Hemşire
34	İSTANBUL	Numune Hazırlama Sor.	RAİF GÜLŞEHİT	LAB. TEK	Lab. Tek.
34	İSTANBUL	Ekip Başı	MERT ORAY	DOKTOR	Doktor
34	İSTANBUL	Kontrolör	ZELİHA ARAS	HEMŞİRE	Hemşire
34	İSTANBUL	Fizik Muayene Sorumlusu	BİNNUR ÇALIŞKAN	DOKTOR	Doktor
34	İSTANBUL	1. görüşmeci	EMİNE Ç. GÜRPINAR	DİYETİSYEN	Diyetisyen
34	İSTANBUL	2. görüşmeci	AYFER DOKUYUCU	HEMŞİRE	Hemşire
34	İSTANBUL	3. görüşmeci	NEVAHAT G. KARACA	EBE	Ebe
34	İSTANBUL	4. görüşmeci	GÜLŞEN DUMAN	HEMŞİRE	Hemşire
34	İSTANBUL	Numune Hazırlama Sor.	TÜLAY ERGENECİ	LAB.TEK.	Lab. Tek
34	İSTANBUL	5. görüşmeci	EMİNE EKİCİ	HEMŞİRE	
34	İSTANBUL	5. görüşmeci	AYSEL ELMAS	EBE	
34	İSTANBUL	5. görüşmeci	SAFİYE ŞAHİN	HEMŞİRE	
34	İSTANBUL	5. görüşmeci	ÖZDEN DURUHAN	HEMŞİRE	
34	İSTANBUL	5. görüşmeci	ÖZLEM PEKŞEN	HEMŞİRE	
34	İSTANBUL	6. Görüşmeci	HANİFE ŞEN	HEMŞİRE	
34	İSTANBUL	6. Görüşmeci	FATMA KAYA	HEMŞİRE	
34	İSTANBUL	6. Görüşmeci	MUKADDES MİRAL	HEMŞİRE	
34	İSTANBUL	6. Görüşmeci	NURGÜL YÜKSEK	HEMŞİRE	
34	İSTANBUL	6. Görüşmeci	DUYGU ÖZCAN	HEMŞİRE	
34	İSTANBUL	6. Görüşmeci	FERİDE TAŞKIN YILMAZ	HEMŞİRE	
35	İZMİR	Araştırma Sorumlusu	ŞENOL SARIAVCI	Sağlık Müdür Yardımcısı	Sağlık Müdür Yardımcısı
35	İZMİR	Araştırma Koordinatörü	NECİBE YEŞİLYURT	Hemşire	Eğitim Şube Müdürü
35	İZMİR	Ekip Başı	MELTEM MUTLU	Diyetisyen	Diyetsiyen
35	İZMİR	Ekip Başı-2	LALE TUNA	Hekim	Hekim
35	İZMİR	Ekip Başı	ÜLKÜ GÜNDOĞDU	Hekim	Hekim
35	İZMİR	Ekip Başı-2	HÜLYA KURT KÖSE	Ebe	Ebe

35	İZMİR	Kontrolör	ÇİĞDEM KOÇANA	Hekim	Hekim
35	İZMİR	Kontrolör-2	MÜRÜVVET ELİF AÇIKEL	Diyetisyen	Diyetsiyen
35	İZMİR	Kontrolör	GÜLŞAH KANER	Diyetisyen	Diyetsiyen
35	İZMİR	Fizik Muayene Sorumlusu	ONUR ORAL	Hekim	Hekim
35	İZMİR	Fizik Muayene Sorumlusu	AYŞE ÇALIŞKAN ARAL	Hekim	Hekim
35	İZMİR	1. görüşmeci	HÜSEYİN ZAKİR BARUT	Gıda Mühendisi	Gıda Mühendisi
35	İZMİR	1. görüşmeci	NİLGÜN SEREMET	Diyetisyen	Diyetsiyen
35	İZMİR	2. görüşmeci	SERPİL ŞAHBAZ POLAT	Diyetisyen	Diyetsiyen
35	İZMİR	2. görüşmeci	HÜLYA UZUN	Diyetisyen	Diyetsiyen
35	İZMİR	3. görüşmeci	MEDİNE DÜNYA	Ebe	Ebe
35	İZMİR	3. görüşmeci	HATİCE ALTINTAŞ	Hemşire	Hemşire
35	İZMİR	4. görüşmeci	AYDAN BOZİL	Ebe	Ebe
35	İZMİR	4. görüşmeci	ARZU KAYA	Ebe	Ebe
35	İZMİR	Numune Hazırlama Sor.	AYDIN MUTLU ERDOĞAN	Laborant	Laborant
35	İZMİR	Numune Hazırlama Sor.	SEVCAN GÜLEŞ	Laborant	Laborant
35	İZMİR	Kanalma Sorumlusu	BİRSEN ALPTEKİN	Hemşire	Hemşire
35	İZMİR	Kanalma Sorumlusu	NEŞE KAYA	Hemşire	Hemşire
36	KARS	Araştırma Sorumlusu	BEKİR KAÇAR	DOKTOR	Sağlık Mdr. Yrd.
36	KARS	Araştırma Koordinatörü	MUSTAFA VARGÜN	MEMUR	Eğitim Şube Müd.
36	KARS	Ekip Başı	MUSTAFA VARGÜL	MEMUR	Eğitim Şube Müd.
36	KARS	Kontrolör	YÜKSEL TAŞDEMİR	DİYETİSYEN	Diyetisyen
36	KARS	Fizik Muayene Sorumlusu	TAYLAN EKİNCİ	DOKTOR	Doktor
36	KARS	1. görüşmeci	GÜLTEN KAYA	EBE	Ebe
36	KARS	2. görüşmeci	HAYAL UZUN ÖZDEMİR	PSİKOLOG	Psikolog
36	KARS	3. görüşmeci	TUĞBA GÜNEŞ	EBE	Ebe
36	KARS	4. görüşmeci	BEYHAN ŞENGÜL	EBE	Ebe
36	KARS	Numune Hazırlama Sor.	AYŞEGÜL ÖNK	LABORANT	Laborant
36	KARS	Kanalma Sorumlusu	LEYLA AYDİNÇ YILMAZ	EBE	Ebe
36	KARS	Şoför	İSRAFİL DOĞAN	ŞÖFÖR	Şöför
37	KASTAMONU	Araştırma Sorumlusu	Dr.SALİH TIĞLI	DOKTOR	Sağl.Müd.Yrd
37	KASTAMONU	Araştırma Koordinatörü	YÜKSEL ULUŞEN	ŞUBE MÜDÜRÜ	Şube Müdürü
37	KASTAMONU	Ekip Başı	FATMA CİHANGİR	DİYETİSYEN	Diyetisten
37	KASTAMONU	Kontrolör	HÜMEYRA ZENGİN	DİYETİSYEN	Diyetisten
37	KASTAMONU	Fizik Muayene Sorumlusu	M.MELTEM	DOKTOR	Sorumlu Hekim

			KILIÇOĞLU		
37	KASTAMONU	1. görüşmeci	GÜLAY CİNGÖZ	HEMŞİRE	Hemşire
37	KASTAMONU	2. görüşmeci	NERGÜL ŞEN	EBE	Ebe
37	KASTAMONU	3. görüşmeci	ELİF ÇOLAK	EBE	Ebe
37	KASTAMONU	4. görüşmeci	ELİF ASAL	EBE	Ebe
37	KASTAMONU	Numune Hazırlama Sor.	BEKİR ÖZDEMİR	LAB.TEKN.	Lab. Tekn.
37	KASTAMONU	Kanalma Sorumlusu	ŞABAN BEKTAŞ	SAĞLIK MEMURU	Sağlık Memuru
37	KASTAMONU	Numune Hazırlama Sor.2	ŞADUMAN KURU	V.H.K.İ	V.H.K.İ
38	KAYSERİ	Araştırma Sorumlusu	HAYRETTİN DÜŞÜKTAŞ	Sağlık Müdür yardımcısı	Sağlık Müdür Yardımcısı
38	KAYSERİ	Araştırma Koordinatörü	MUSTAFA YÜKSEL	Eğitim Şube Müdürü	Eğitim Şube Müdürü
38	KAYSERİ	Ekip Başı	İBRAHİM TURNA	Çevre Sağ.Tek.	Avrupa Birim Amiri
38	KAYSERİ	Ekip Başı	BAHAR GÜNER	Diyetisyen	Diyetisyen
38	KAYSERİ	Kontrolör	AKİLE GÜLLÜ	Tıbbi Teknoloğ	Tıbbi Teknoloğ
38	KAYSERİ	Kontrolör	RAHİYE ERDOĞAN	Tıbbi Teknoloğ	Tıbbi Teknoloğ
38	KAYSERİ	Fizik Muayene Sorumlusu	TÜRKAN ORHAN ERYİĞİT	Doktor	Doktor
38	KAYSERİ	Fizik Muayene Sorumlusu	ZEHRA NUR CAN	Doktor	Doktor
38	KAYSERİ	1. görüşmeci	FİLİZ BULUT	Diyetisyen	Diyetisyen
38	KAYSERİ	2. görüşmeci	NİMET ALPARSLAN	Diyetisyen	Diyetisyen
38	KAYSERİ	3. görüşmeci	ÖZLEM KUNDURACI	Hemşire	Hemşire
38	KAYSERİ	4. görüşmeci	PEMBEGÜL ÇETİNKAYA	Ebe	Ebe
38	KAYSERİ	5.görüşmeci	AYŞE AKDOĞAN	Hemşire	Hemşire
38	KAYSERİ	6.görüşmeci	SULTAN DURU	Ebe	Ebe
38	KAYSERİ	7.görüşmeci	SEYHAN ERDOĞAN	Hemşire	Hemşire
38	KAYSERİ	8.görüşmeci	ZEYNEP BÜYÜKBAŞ	Diyetisyen	Diyetisyen
38	KAYSERİ	Numune Hazırlama Sor.	MUSTAFA ALBAYRAK	Lab.Teknisyeni	Lab.Teknisyeni
38	KAYSERİ	Numune Hazırlama Sor.	İSMAİL KAPTAN	Lab.Teknisyeni	Lab.Teknisyeni
38	KAYSERİ	Kan Analiz Sorumlusu	NURETTİN KEKLİCEK	Lab.Teknisyeni	Lab.Teknisyeni
38	KAYSERİ	Kan alma Sorumlusu	FİRDES ARSLAN	Ebe	Ebe
38	KAYSERİ	Kan alma Sorumlusu	FATMA KARAİMAM	Ebe	Ebe
38	KAYSERİ	9.görüşmeci	SANİYE ATABEY	Ebe	Ebe
38	KAYSERİ	10.görüşmeci	FİLİZ KUMLU YILDIRIM	Ebe	Ebe
39	KIRKLARELİ	Araştırma Sorumlusu	ÇİĞDEM CERİT	Doktor	Sağ. Müd.Yrd.
39	KIRKLARELİ	Araştırma Koordinatörü	M.BÜLENT ONUK	Doktor	Aile Hekimi
39	KIRKLARELİ	Ekip Başı	BİRKAN BUZOL	Psikolog	Şube Müdürü

39	KIRKLARELİ	Kontrolör	HASAN ONAT	Doktor	Aile Hekimi
39	KIRKLARELİ	Fizik Muayene Sorumlusu	PELİN AKTAN	Doktor	Aile Hekimi
39	KIRKLARELİ	1. görüşmeci	NURAY YILDIZ	Ebe	Ebe
39	KIRKLARELİ	2. görüşmeci	KIYMET DEMİRBAŞ	Ebe	Ebe
39	KIRKLARELİ	3. görüşmeci	ORHAN ÖZCAN	Çevre Sağlığı Teknisyeni	Ç.S.T.
39	KIRKLARELİ	4. görüşmeci	BİROL DÜZEN	Sağ.Memuru	Sağ.Memuru
39	KIRKLARELİ	Numune Hazırlama Sor.	SENEM YORULMAZ	Lab.Tek.	Lab.Tek.
39	KIRKLARELİ	Kanalma Sorumlusu	FUNDA GEZ	Hemşire	Hemşire
39	KIRKLARELİ	5. görüşmeci	SELÇUK ÖZTÜRK	Eğitim Şube Müdürü	Eğitim Şube Müdürü
39	KIRKLARELİ	6. görüşmeci	ARZU MANAT	Hemşire	Eğitim Şube Hemşiresi
40	KIRŞEHİR	Araştırma Sorumlusu	MEHMET DİLEK	İdari	Sağlık Müd. Yard.
40	KIRŞEHİR	Araştırma Koordinatörü	MEHMET DİLEK	İdari	Sağlık Müd. Yard.
40	KIRŞEHİR	Ekip Başı	PINAR KASAPOĞULLARI	Diyetisyen	Diyetisyen
40	KIRŞEHİR	Kontrolör	NUKET YILDIRIM	Tıbbi Teknolog	Tıbbi Teknolog
40	KIRŞEHİR	Fizik Muayene Sorumlusu	HAKAN TUTUM	Doktor	Şube Müdürü
40	KIRŞEHİR	1. görüşmeci	EMİNE TEKDOĞAN	Hemşire	Eğitim Hemşiresi
40	KIRŞEHİR	2. görüşmeci	BAŞAK NASLI	Diyetisyen	Diyetisyen
40	KIRŞEHİR	3. görüşmeci	RANA DAKMAZ	Hemşire	Eğitim Hemşiresi
40	KIRŞEHİR	4. görüşmeci	FATİH KAYHAN	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
40	KIRŞEHİR	Numune Hazırlama Sor.	NECATİ KARACA	Lab. Teknisyeni	Lab. Teknisyeni
40	KIRŞEHİR	Kanalma Sorumlusu	HÜLYA ALBAYRAK	Hemşire	Eğitim Hemşiresi
41	KOCAELİ	İl Araştırma Koordinatörü	MAHMUT KARACIK		Eğitim Şube Müdürü
41	KOCAELİ	Araştırma Sorumlusu	SABRİ MEDİŞOĞLU		İl Sağlık Müd.Yard.
41	KOCAELİ	Ekip Başı	NİHAN ZONÜZİ	Aile Hekimi	
41	KOCAELİ	Kontrolör	ŞEBNEM ÖZGEN ÖZKAYA	Diyetisyen	
41	KOCAELİ	Hekim	MELİH ŞAHİN	Doktor	
41	KOCAELİ	Görüşmeci	VOLKAN ÖZKAYA	Diyetisyen	
41	KOCAELİ	Görüşmeci	CANAN ERİŞ GEBEDEK	Eğitim Hemşiresi	
41	KOCAELİ	Görüşmeci	PINAR AYDOĞDU ARSLAN	Çevre Sağlığı Teknikeri	
41	KOCAELİ	Görüşmeci	TAYFUN ŞEN	Sağlık Memuru	
41	KOCAELİ	Analiz Görevlisi	AHMET SAKA	Labaratuar Tek.	
42	KONYA	Araştırma Sorumlusu	ÖMER ÜNSAL	SAĞ.MÜD.YRD.	Sağ.Md.Yrd.
42	KONYA	Araştırma Koordinatörü	AHMET ŞAKIR	EĞT.ŞB.MD.	Eğt.Şb.Md.

42	KONYA	Ekip Başı	YURDAGÜL DÜNDAR	DOKTOR	Doktor
42	KONYA	Kontrolör	EROL KURT	TIB.TEK	Tıb.Tek
42	KONYA	Fizik Muayene Sorumlusu	HÜLYA ÖZÜDOĞRU	DOKTOR	Doktor
42	KONYA	1. Görüşmeci	BETÜL PIRLAK	DİYETİSYEN	Diyetisyen
42	KONYA	2. Görüşmeci	SEMA ALKAN	EBE	Ebe
42	KONYA	3. Görüşmeci	ÜLKÜ YÜCEL	HEMŞİRE	Hemşire
42	KONYA	4. Görüşmeci	AYSEL YOLCU	HEMŞİRE	Hemşire
42	KONYA	Numune Hazırlama Sor.	SERAP ALBAYRAKOĞLU	LAB.TEK	Lab.Tek
42	KONYA	Ekip Başı	BETÜL ATEŞ	DOKTOR	Doktor
42	KONYA	Kontrolör	FÜSUN IŞIK	TIB.TEK	Tıb.Tek
42	KONYA	Fizik Muayene Sorumlusu	RECEP EĞİLMEZ	DOKTOR	Doktor
42	KONYA	1. Görüşmeci	MEVLÜDE BAŞ	DİYETİSYEN	Diyetisyen
42	KONYA	2. Görüşmeci	GÜLİZ KABAKUŞAK	HEMŞİRE	Hemşire
42	KONYA	3. Görüşmeci	SUNA ÇİÇEK	EBE	Ebe
42	KONYA	4. Görüşmeci	DERYA KARSLI	EBE	Ebe
42	KONYA	Numune Hazırlama Sor.	MUSTAFA OKTAY TERZİ	LAB.TEK	Lab.Tek
42	KONYA	Ekip Başı	İLKNUR ÇETİNKAYA	DOKTOR	Doktor
42	KONYA	Kontrolör	NURAY ÇELİK YONGACI	HEMŞİRE	Hemşire
42	KONYA	Fizik Muayene Sorumlusu	FADİME ÖZBEK	DOKTOR	Doktor
42	KONYA	1. Görüşmeci	YASEMİN DEMİRDELEN	DİYETİSYEN	Diyetisyen
42	KONYA	2. Görüşmeci	ÜMMÜHAN KABASAKALOĞLU	HEMŞİRE	Hemşire
42	KONYA	3. Görüşmeci	AYFER AĞAOĞLU	HEMŞİRE	Hemşire
42	KONYA	4. Görüşmeci	SERPİL KURNAZ	HEMŞİRE	Hemşire
42	KONYA	Numune Hazırlama Sor.	HALİME ÇENGEL	LAB.TEK	Lab.Tek
43	KÜTAHYA	Araştırma Sorumlusu	MEVLÜT YILDIZ	Sağ.Müd.Yard	Sağ. Müd. Yrd.
43	KÜTAHYA	Araştırma Koordinatörü	MUSTAFA BİRİNCİ	Şube Müdürü	Eğt. Şube Müdürü
43	KÜTAHYA	Ekip Başı	MEHMET KAYA	Doktor	Açsap Şube Müdürü
43	KÜTAHYA	Kontrolör	ABDULLAH AŞKAR	Sağ. Memuru.	Sicil
43	KÜTAHYA	Fiziki Muayene Sorumlusu	MEHMET KAYA	Doktor	Açsap Şube Müdürü
43	KÜTAHYA	Fiziki Muayene Sorumlusu-2	KISMET SERÇE	Doktor	Başhekim Yardımcısı
43	KÜTAHYA	Fiziki Muayene Sorumlusu-3	FETHİYE GÜVEN	Doktor	TSM Sorumlu Hekim
43	KÜTAHYA	1. görüşmeci	AYLİN SAYAN	Diyetisyen	Kalite Birimi

43	KÜTAHYA	2. görüşmeci	MELEK ÇINAR	Hemşire	Ağız Diş Şubesi
43	KÜTAHYA	3. görüşmeci	S.ŞULE ÖZBAY	Diyetisyen	
43	KÜTAHYA	4. görüşmeci	CANAN TARIK	Ebe	Gençlik Merkezi
43	KÜTAHYA	Numune Hazırlama Sor.	ALİ EKE	Lab. Tek.	Halk Sağlığı Lab.
43	KÜTAHYA	Kanalma Sorumlusu	HANİFE AYCAN	Hemşire	Yenidoğan Yoğ.Bakım
44	MALATYA	Araştırma Sorumlusu	AHMET BUDAK	Sağlık Müdür Yardımcısı	Sağlık Müdür Yardımcısı
44	MALATYA	Araştırma Koordinatörü	EROL ÖZKAN	Eğitim Şube Müdürü	Eğitim Şube Müdürü
44	MALATYA	Araştırma Koordinatörü-2	CANAN YILMAZ	Hemşire	Hemşire
44	MALATYA	Ekip Başı	NECATİ BAYAR	Doktor	Doktor
44	MALATYA	Kontrolör	LALE AKSOY	Ebe	Ebe
44	MALATYA	Fizik Muayene Sorumlusu	İ.EMRAH DEVECİ	Doktor	Doktor
44	MALATYA	1. görüşmeci	ÜMİT HIŞIR	Diyetisyen	Diyetisyen
44	MALATYA	2. görüşmeci	MERYEM ÖNAL	Ebe	Ebe
44	MALATYA	3. görüşmeci	ÇİĞDEM BOZKIR	Diyetisyen	Diyetisyen
44	MALATYA	4. görüşmeci	ÖZNUR KARATAŞ	Hemşire	Hemşire
44	MALATYA	Numune Hazırlama Sor.	NAZMİYE DEMİREL	Lab. Tek.	Lab. Tek.
44	MALATYA	Kanalma Sorumlusu	NAZAN SIĞINIR	Lab. Tek.	Lab. Tek.
44	MALATYA	Ekip Başı	DENİZ AKDENİZ TOPÇU	Doktor	Doktor
44	MALATYA	Kontrolör	AYTEN ALADAĞ	Ebe	Ebe
44	MALATYA	Fizik Muayene Sorumlusu	M. ŞEFİK DURGUN	Doktor	Doktor
44	MALATYA	1. görüşmeci	BÜŞRA ÇELİK	Diyetisyen	Diyetisyen
44	MALATYA	2. görüşmeci	ZEHRA DOĞAN	Hemşire	Hemşire
44	MALATYA	3. görüşmeci	EZGİ ÇAM	Diyetisyen	Diyetisyen
44	MALATYA	4. görüşmeci	CANAN BOZBAY	Ebe	Ebe
44	MALATYA	Numune Hazırlama Sor.	ÖZDEN ULUTAŞ ALKAN	Lab. Tek.	Lab. Tek.
44	MALATYA	Kanalma Sorumlusu	HÜLYA ASLANTAŞ	Hemşire	Hemşire
45	MANİSA	Araştırma Sorumlusu	TUNCAY ÖZER	İl Sağlık Müdür Yrd.	İl Sağlık Müdür Yrd.
45	MANİSA	Araştırma Koordinatörü	MUSTAFA İRĞAT	Sağlık Memuru	Eğitim Şube Md.
45	MANİSA	Ekip Başı	SELAHATTİN AYDINLI	Uzman Hekim	Uzman Hekim
45	MANİSA	Kontrolör	SEHER GÖVER	Gıda Mühendisi	Gıda Mühendisi
45	MANİSA	Fizik Muayene Sorumlusu	FATMA ZÜMRÜT	Pratisyen Hekim	Pratisyen Hekim
45	MANİSA	1. görüşmeci	SELMA URHAN	Diyetisyen	Diyetisyen
45	MANİSA	2. görüşmeci	MÜRRE KORALP	Hemşire	Hemşire
45	MANİSA	3. görüşmeci	SAFİYE GÜLNAR	Gıda Mühendisi	Gıda Mühendisi

45	MANİSA	4. görüşmeci	İLKNUR ŞENTÜRK	Gıda Mühendisi	Gıda Mühendisi
45	MANİSA	Numune Hazırlama Sor.	ADEM ÇELİK	Laboratuar teknisyeni	Laboratuar Teknisyeni
45	MANİSA	Kanalma Sorumlusu	HİLAL BİNGÖL	Ebe	Ebe
46	K.MARAŞ	Araştırma Sorumlusu	YAVUZ GENÇAY	Sağlık Md.Yrd	Sağlık Md.Yrd
46	K.MARAŞ	Araştırma Koordinatörü	HASAN KÖMEKOZ	Eğitim Şube Müdürü	Eğitim Şube Müdürü
46	K.MARAŞ	Ekip Başı	MEHMET ÖZER	Çevre Sağlığı Teknisyeni	Çevre Sağ.Tek
46	K.MARAŞ	Kontrolör	NİHAN ÖZER	Hemşire	Hemşire
46	K.MARAŞ	Fizik Muayene Sorumlusu	Uzm.Dr.ELİF YILMAZ	Halk Sağlığı Uzmanı	Doktor
46	K.MARAŞ	1. görüşmeci	ÖZLEM ÖRNEK	Diyetisyen	Diyetisyen
46	K.MARAŞ	2. görüşmeci	ŞEBNEM ÇAKIROĞLU	Diyetisyen	Diyetisyen
46	K.MARAŞ	3. görüşmeci	SAADET ORÇAN	Hemşire	Hemşire
46	K.MARAŞ	Numune Hazırlama Sor.	HÜLYA KALAYCI	Ebe	Ebe
46	K.MARAŞ	Kanalma Sorumlusu	ERKAN GEBEL	Laboratura Tekn.	Laboratura Tekn.
47	MARDİN	Araştırma Sorumlusu+ Araştırma Koordinatörü	ABİDİN AKTAŞ	Sağlık Müdür Yardımcısı	Sağlık Müdür Yardımcısı
47	MARDİN	Ekip Başı	EMİNE AL	Uz.Doktor	Başhekim Yardımcısı
47	MARDİN	Kontrolör	SEHER OKUR	Hemşire	Hemşire
47	MARDİN	Fizik Muayene Sorumlusu	OSMAN ÖZDEMİR	Doktor	Başhekim
47	MARDİN	1. görüşmeci	ÇİLEM ÜLKER	Ebe	Ebe
47	MARDİN	2. görüşmeci	SÜVEYBE AKÇE	Hemşire	Hemşire
47	MARDİN	3. görüşmeci	YASEMİN ÇİVİ	Ebe	Ebe
47	MARDİN	4. görüşmeci	ASLIHAN DURMUŞOĞLU	Laboratuar Teknisyeni	Laborant
47	MARDİN	Numune Hazırlama Sor.	ZELİHA ASLAN	Laborant	Laborant
47	MARDİN	Kan alma Sorumlusu	HAYATİ ÇAĞATAY	Hemşire	Hemşire
48	MUĞLA	Araştırma Sorumlusu	ÜMİT KORKMAZ	Sağlık Müdür Yardımcısı	Sağlık Müdür Yardımcısı
48	MUĞLA	Araştırma Sorumlusu	Dr. SUMUR GAZEZOĞLU	Doktor	Sağlık Müdür Yardımcısı
48	MUĞLA	Araştırma Koordinatörü	FİLİZ SALIŞ	Eğitim Şube Müdürü	Eğitim Şube Müdürü
48	MUĞLA	Ekip Başı	ÖZDEN İŞLER	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
48	MUĞLA	Kontrolör	SAHİBE ŞİMŞEK	Hemşire	Hemşire
48	MUĞLA	Fizik Muayene Sorumlusu	Dr. MUSTAFA SARIOĞLU	Doktor	Doktor
48	MUĞLA	1. görüşmeci	EROL AKTAY	Diyetisyen	Diyetisyen
48	MUĞLA	2. görüşmeci	İSMAİL KEYİK	Gıda Mühendisi	Halk Sağ. Lab. Müdürü

48	MUĞLA	3. görüşmeci	ALİFER ALTINSOY	Çevre Sağlığı Teknisyeni	Çevre Sağlığı Teknisyeni
48	MUĞLA	Numune Hazırlama Sor.	SEVİL ÇATAK	Laboratuvar Teknisyeni	Laboratuvar Teknisyeni
49	MUŞ	Araştırma Sorumlusu	MUZAFFER OĞLAĞO	Çevre Sağlığı Teknisyeni	Sağlık Müdür Yard.
49	MUŞ	Araştırma Koordinatörü + Ekip Başı	TEKİN GÜLER	Eğt.Şb.Müd.	Eğitim Şube Müdürü
49	MUŞ	Kontrolör	MAHİZER VURAL	Enfeksiyon Hem.	Hemşire
49	MUŞ	Fizik Muayene Sorumlusu	HAYRİYE TÜZEL	Hekim	Doktor
49	MUŞ	1. görüşmeci	HEVAL KILIÇ	Eğtim Hemşiresi	Hemşire
49	MUŞ	2. görüşmeci	TÜLAY KILIÇKAP	Hemşire	Hemşire
49	MUŞ	3. görüşmeci	MAHMUT TEKİN	Hemşire	Hemşire
49	MUŞ	4. görüşmeci	KADRİ ÖZDEN	Çevre Sağlığı Teknisyeni	Çevre Sağlık Tekn.
49	MUŞ	Numune Hazırlama Sor.+ Kanalma Sorumlusu	ONUR ULKATAN	Laboratuar Tekn.	Laboratuar Tekn.
50	NEVŞEHİR	Araştırma Sorumlusu	YAŞAR ALBAY	Sağlık Müdür Yardımcısı	Sağlık Müd.Yard.
50	NEVŞEHİR	Araştırma Koordinatörü	İZZET ERTÜRK	Şube Müdürü	Eğitim Şube Müdürü
50	NEVŞEHİR	Ekip Başı	ÖZGE ÜNLÜ	Pratisyen Hekim	Nevşehir Açsap Mrk.Tabibi
50	NEVŞEHİR	Kontrolör	KADİR ALİ TUNCER	Diyetisyen	Diyetisyen
50	NEVŞEHİR	Fizik Muayene Sorumlusu	BENGÜ ESEN	Pratisyen Hekim	Açsap Şube Müdürü
50	NEVŞEHİR	1. görüşmeci	TUĞBA KILIÇ	Diyetisyen	Diyetisyen
50	NEVŞEHİR	2. görüşmeci	BAHAR ŞAHİN	Hemşire	Hemşire
50	NEVŞEHİR	3. görüşmeci	EMRE ONGAN	Diyetisyen	Diyetisyen
50	NEVŞEHİR	4. görüşmeci	YILDIZ TUNÇKANAT	Hemşire	Hemşire
50	NEVŞEHİR	Numune Hazırlama Sor.	AHMET DONMAZ	Laboratuvar Teknisyeni	Laboratuvar Teknisyeni
50	NEVŞEHİR	Kanalma Sorumlusu	TUĞBA YALÇIN	Ebe	Ebe
51	NİĞDE	İl Sağlık Müdürü	BAHATTİN İLTER	Hekim	Hekim
51	NİĞDE	Araştırma Sorumlusu	ÖMER ÖNAL	Sağlık Müdür Yardımcısı	Sağlık Müdür Yardımcısı
51	NİĞDE	Araştırma Koordinatörü	MEHMET YARAMIŞ	Şube Müdürü	Şube Müdürü
51	NİĞDE	Ekip Başı	SÜLEYMAN BALCI	Hekim	Hekim
51	NİĞDE	Kontrolör	SEDAT TOPAL	Sağlık Mem.	Sağlık Mem.
51	NİĞDE	Fizik Muayene Sorumlusu	SERAP KARA	Hekim	Hekim
51	NİĞDE	1. görüşmeci	TUĞBA MANÇU	Diyetisyen	Diyetisyen
51	NİĞDE	2. görüşmeci	DİLEK KAYNAK	Hemşire	Hemşire
51	NİĞDE	3. görüşmeci	NEVAL	Ebe	Ebe

			COŞKUNTÜRK		
51	NİĞDE	4. görüşmeci	HİKMET SARI	Sağlık Mem.	Sağlık Mem.
51	NİĞDE	5. görüşmeci	MÜZEYYEN ÇALIK	Ebe	Ebe
51	NİĞDE	6. görüşmeci	NURTEN TORUN	Birim Sorumlusu	Birim Sorumlusu
51	NİĞDE	Numune Hazırlama Sor.	YILDIRIM ÇETİN	Lab.Tek.	Lab.Tek.
51	NİĞDE	Kan alma Sorumlusu	DİLEK KAYNAK	Hemşire	Hemşire
51	NİĞDE	Şoför	MUSTAFA KURUL	Şoför	Şoför
52	ORDU	Araştırma Sorumlusu	HAYRİ BAYRAK	Sağ.Müd.Yrd.	Sağ.Müd.Yrd.
52	ORDU	Araştırma Koordinatörü	YUSUF GENÇ	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
52	ORDU	Ekip Başı	Dr.YUSUF CERİT	Doktor	Doktor
52	ORDU	Kontrolör	FATMA ŞAHİN	Ebe	Ebe
52	ORDU	Fizik Muayene Sorumlusu	Dr.MURET ŞENSOY	Doktor	Doktor
52	ORDU	1. görüşmeci	AYFER TURAN	Diyetisyen	Diyetisyen
52	ORDU	2. görüşmeci + Kanalma Sorumlusu	SAKİNE ÇAKMAK	Ebe	Ebe
52	ORDU	3. görüşmeci	SEVİM GÜRBÜZ	Ebe	Ebe
52	ORDU	4. görüşmeci	NURCAN DURSUN	Ebe	Ebe
52	ORDU	Numune Hazırlama Sor.	AYKUT GÖZLEMECİ	Laboratuvar Tek.	Laboratuvar Tek.
52	ORDU	Ekip Başı	Dr.CEMAL TİBET AKSOY	Doktor	
52	ORDU	Kontrolör	SAYNUR ERİBOL	Hemşire	
52	ORDU	Fizik Muayene Sorumlusu	Dr.ÖZGÜR KARA	Doktor	
52	ORDU	1. görüşmeci	SEDA TEKAY	Diyetisyen	
52	ORDU	2. görüşmeci + Kanalma Sorumlusu	BİRAY ŞAHİN	Ebe	
52	ORDU	3. görüşmeci	DERYA ULUSOY	Hemşire	
52	ORDU	4. görüşmeci	LİLGÜN COŞKUN	Ebe	
52	ORDU	Numune Hazırlama Sor.	ZATİ BAŞKÖY	Laboratuvar Tek.	
52	ORDU	Şoför	AYDINÇELİK	Şoför	
53	RİZE	Araştırma Sorumlusu	EROL IŞIK	DOKTOR	Sağ.Müd.Yard.
53	RİZE	Araştırma Koordinatörü	ZİKRULLAH TÜFEKÇİ	EĞİTİM ŞUBE	Eğitim Şube
53	RİZE	Ekip Başı	FERDA DAĞLI	DOKTOR	Doktor
53	RİZE	Kontrolör	MUSTAFA ÇELİK	DİYETİSYEN	Diyetisyen
53	RİZE	Fizik Muayene Sorumlusu	NAZENİN M. URHAN	DOKTOR	Doktor
53	RİZE	1. görüşmeci	EDA OKUMUŞOĞLU	DİYETİSYEN	Diyetisyen
53	RİZE	2. görüşmeci + Kanalma Sorumlusu	SİBEL ÖZTÜRK	HEMŞİRE	Hemşire
53	RİZE	3. görüşmeci	MELEK ALTAŞ	HEMŞİRE	Hemşire
53	RİZE	4. görüşmeci	NURAL PERTEK	EBE	Eğitim Hemşiresi

53	RİZE	Numune Hazırlama Sor.	MUZAFFER ATASOY	LABORANT	Laborant
54	SAKARYA	İl Araştırma Sorumlusu	HIZIR DİŞLİ	Müdür Yardımcısı	Müdür Yardımcısı
54	SAKARYA	İl Araştırma Koordinatörü	ZEYNEP ZENGİN	Hemşire	Eğitim Şube Müd.
54	SAKARYA	Ekip Başı	Uzm.Dr.FATİH ÖNSÜZ	Uz. Dr.	Halk Sağ.Uzmanı
54	SAKARYA	Kontrolör	YASEMİN TUNCER	Uz.Diyetisyen	Uz.Diyetisyen
54	SAKARYA	Fizik Muayene Sorumlusu	Dr.ZEYNEP GÖKÇEN BATTAL	Doktor	Doktor
54	SAKARYA	1. Görüşmeci	SENA BUDAK	Diyetisyen	Diyetisyen
54	SAKARYA	2. görüşmeci + Kanalma Sorumlusu	HÜMEYRA ŞAHİN	Ebe	İl Eğitimcisi-Ebe
54	SAKARYA	3. Görüşmeci	MÜBERRA ÖZKAN	Ebe	İl Eğitimcisi-Ebe
54	SAKARYA	4. Görüşmeci	OSMAN NALBANT	Sağlık Memuru	İl Eğitimcisi-Sağ.Me.
54	SAKARYA	Numune Hazırlama Sor.	SONGÜL BERÇİN	Lab. Tekn.	Lab. Teknisyeni
55	SAMSUN	Araştırma Sorumlusu	YAKUP CEMİL ŞAHİN	ÖĞRETMEN / TIB.TEK.	İl Sağlık Müdür Yardımcısı
55	SAMSUN	Araştırma Koordinatörü	MUSTAFA KAYA	ÖĞRETMEN / TIB.TEK.	Eğitim Şube Müdürü
55	SAMSUN	Ekip Başı	ÖZLEM DEMİR ÇAKIR	HEKİM	Hekim
55	SAMSUN	Ekip Başı	ALEV TOZANLIOĞLU	HEKİM	Hekim
55	SAMSUN	Kontrolör	BURCU KANAK	DİYETİSYEN	Diyetisyen
55	SAMSUN	Kontrolör	SİNEM ŞAHİN	DİYETİSYEN	Diyetisyen
55	SAMSUN	Fizik Muayene Sorumlusu	HAYATİ SOYSAL	HEKİM	Hekim
55	SAMSUN	Fizik Muayene Sorumlusu	AYŞE GÖKÇEN SAYILIR	HEKİM	Hekim
55	SAMSUN	1. görüşmeci	AYSUN YÜKSEL	DİYETİSYEN	Diyetisyen
55	SAMSUN	2. görüşmeci	ELİF SAYDAM	EĞİTİM HEMŞİRESİ	Eğitim Hemşiresi
55	SAMSUN	3. görüşmeci	PERİHAN HEKİMOĞLU	EĞİTİM HEMŞİRESİ	Eğitim Hemşiresi
55	SAMSUN	4. görüşmeci	ESEN EVRİM GÜNAY	EĞİTİM HEMŞİRESİ	Eğitim Hemşiresi
55	SAMSUN	5. görüşmeci	SELAMİ ORDU	ŞEF	Sağlık Memuru
55	SAMSUN	6. görüşmeci	YILDIRAY DEMİRCİ	TIBBİ TEKNOLOG	Tıbbi Teknolog
55	SAMSUN	7. görüşmeci	ZEYNEP ÇAM	EĞİTİM HEMŞİRESİ	Eğitim Hemşiresi
55	SAMSUN	8. görüşmeci	HASİBE DEMİRBAĞ	EĞİTİM HEMŞİRESİ	Eğitim Hemşiresi
55	SAMSUN	9. görüşmeci	NURAL ERZURUM	DİYETİSYEN	Diyetisyen
55	SAMSUN	10. görüşmeci	MELTEM TÜRLEK	EĞİTİM HEMŞİRESİ	Eğitim Hemşiresi
55	SAMSUN	11. görüşmeci	ALİ AKARSU	TOPLUM SAĞLIĞI TEKNİSYENİ	Sağlık Memuru
55	SAMSUN	Numune Hazırlama Sor.	LEYLA KABADAYI	LABORATUVAR TEKNİSYENİ	Laboratuvar Teknisyeni

55	SAMSUN	Numune Hazırlama Sor.-2	CANAN BİRİNCİ	LABORATUVAR TEKNİSYENİ	Laboratuvar Teknisyeni
55	SAMSUN	Kanalma Sorumlusu	GÜLENDAM AYDIN	EĞİTİM HEMŞİRESİ	Eğitim Hemşiresi
56	SİİRT	Araştırma Sorumlusu	ALİYE TEPELİ	Doktor	Sağ.Müd.Yrd.
56	SİİRT	Araştırma Koordinatörü	SADIK KARDEŞ	Sağlık Memuru	Şube Müdürü
56	SİİRT	Ekip Başı	UTKU ELMAS	Doktor	Doktor
56	SİİRT	Kontrolör	HİKMET ÖZSABUNCU	Hemşire	Birim Sorumlusu
56	SİİRT	Fizik Muayene Sorumlusu	SİBEL BUMİN	Doktor	Doktor
56	SİİRT	1. görüşmeci	ARZU EVİN	Hemşire	Hemşire
56	SİİRT	2. görüşmeci + Kanalma Sorumlusu	SÜHEYLA ERGÜN	Hemşire	Hemşire
56	SİİRT	3. görüşmeci	SÜHEYLA ERGÜN	Hemşire	Hemşire
56	SİİRT	4. görüşmeci	FERİDE KAYA	Ebe	Ebe
56	SİİRT	Numune Hazırlama Sor.	İSMAİL VAROL	Lab.Tek.	Lab.Tek.
57	SİNOP	Araştırma Sorumlusu	Uzm.Dr.GÖKHAN TELATAR	Uzm.Doktor	Sağlık Müdür Yardımcısı
57	SİNOP	Araştırma Koordinatörü + Ekip Başı	İBRAHİM GÜNAY KESKİN	Şube Müdürü	Eğitim Şube Müdürü
57	SİNOP	Kontrolör	LALE KARA	Ebe	Ebe
57	SİNOP	Fizik Muayene Sorumlusu	Dr.ŞÜKRÜ ÇAYLAK	Doktor	Doktor
57	SİNOP	Fizik Muayene Sorumlusu-2	Dr.ESRA YURDUSEVEN	Doktor	Doktor
57	SİNOP	1. Görüşmeci	EBRU ÇEBİ	Diyetisyen	Diyetisyen
57	SİNOP	2. görüşmeci + Kanalma Sorumlusu	HİLAL BAYRAKLI	Ebe	Ebe
57	SİNOP	3. Görüşmeci	MELTEM YÜKSEL	Ebe	Ebe
57	SİNOP	4. Görüşmeci	HAMİDE TORTOP	Ebe	Ebe
57	SİNOP	Numune Hazırlama Sor.	HASAN ERKURT	Lab. Teknisyeni	Lab. Teknisyeni
57	SİNOP	Ankara Nakil Görevlisi	ZAKİN ALBAYRAK	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
57	SİNOP	Ankara Nakil Görevlisi	ALİ ÇİL	Şöfor	Şöfor
58	SİVAS	Araştırma Sorumlusu	MEVLÜT MAYTALMAN	Sağlık Müdür Yardımcısı	Sağlık Müd.Yard.
58	SİVAS	Araştırma Koordinatörü	MEHMET KARATAŞ	Şube Müdürü	Şube Müdürü
58	SİVAS	Ekip Başı	GÜRBÜZ YILDIZ	Doktor	Doktor
58	SİVAS	Kontrolör	MERVE BİRİM	Diyetisyen	Diyetisyen
58	SİVAS	Fizik Muayene Sorumlusu	HAKAN ALKAŞ	Doktor	Doktor
58	SİVAS	1. görüşmeci	HACI İBRAHİM KOÇ	Diyetisyen	Diyetisyen
58	SİVAS	2. görüşmeci + Kanalma Sorumlusu	NEVİN ŞEKER	Hemşire	Hemşire
58	SİVAS	3. görüşmeci	NİLGÜN SAYIR	Hemşire	Hemşire

58	SİVAS	4. görüşmeci	BİRSEN BULUT	Hemşire	Hemşire
58	SİVAS	Numune Hazırlama Sor.	AYHAN YALNIZ	Laboratuar Teknisyeni	Laboratuar Teknisyeni
59	TEKİRDAĞ	Araştırma Sorumlusu	MAHMUT AKDAĞ	Doktor	Sağlık Müdür Yard.
59	TEKİRDAĞ	Araştırma Koordinatörü	ÖNDER DEMİRELLİ	Tibbi Teknolog	Şube Müdürü
59	TEKİRDAĞ	Ekip Başı	SEVTAP YILDIRIR	Doktor	Eğitim Şube
59	TEKİRDAĞ	Kontrolör	GÜLTEN ÖZKAN	Diyetisyen	
59	TEKİRDAĞ	Fizik Muayene Sorumlusu	ERDEM YAVER	Doktor	
59	TEKİRDAĞ	1. görüşmeci	FATMA ÇELİK	Diyetisyen	
59	TEKİRDAĞ	2. görüşmeci + Kanalma Sorumlusu	BEYHAN AVŞAR	Ebe	
59	TEKİRDAĞ	3. görüşmeci	BERNA ŞENOL	Hemşire	
59	TEKİRDAĞ	4. görüşmeci	FİLİZ SOLCAN	Ebe	
59	TEKİRDAĞ	Numune Hazırlama Sor.	BELKIS BAŞARAN	Laboratuvar Teknisyeni	
59	TEKİRDAĞ	Materyal Teslimi	KADER ÜSTÜN	Ebe	Eğitim Şube
60	TOKAT	Araştırma Sorumlusu	MÜJDAT KARA	Sağlık Müdür Yardımcısı	Müd. Yard.
60	TOKAT	Araştırma Koordinatörü	MURAT ALKAN	ŞUBE MÜD.	Eğt. Şube Müd.
60	TOKAT	Ekip Başı	İSMAİL SAFA	TIBBİ TEKNOLOG	İl Eğitimcisi
60	TOKAT	Kontrolör	ORHAN YILDIZ	SAĞLIK TEKNİKERİ	İl Eğitimcisi
60	TOKAT	Fizik Muayene Sorumlusu	OKTAY ERASLAN	DOKTOR	Kurum Tbb.
60	TOKAT	1. görüşmeci	EMEL ÇELİK	DİYETİSYEN	Diyetisyen
60	TOKAT	2. görüşmeci	BİRCAN AYCAN	YÜK. HEMŞ.	İl Eğitimcisi
60	TOKAT	3. görüşmeci	GAMZE AYAR	DİYETİSYEN	Diyetisyen
60	TOKAT	4. görüşmeci	NURCAN BARDAKÇI	YÜK. HEMŞ.	İl Eğitimcisi
60	TOKAT	Numune Hazırlama Sor.	ÖZCAN DEMİRCİ	LAB. TEK.	Lab. Tek
60	TOKAT	Kanalma Sorumlusu	ÖMER ADIGÜZEL	LAB. TEK.	Lab. Tek
61	TRABZON	Araştırma Sorumlusu	TAHSİN AKYÜZ	Sağlık Müdür Yardımcısı	Sağlık Müdür Yardımcısı
61	TRABZON	Araştırma Koordinatörü + Ekip Başı	NESRİN BOSTANOĞLU	Hemşire	Hemşire
61	TRABZON	Ekip Başı	MEHTAP KAYA	Diyetisyen	Diyetisyen
61	TRABZON	Kontrolör	FATMANA USTA	Ebe	Ebe
61	TRABZON	Fizik Muayene Sorumlusu	TUĞBA ÜÇÜNCÜ	Doktor	Doktor
61	TRABZON	1. görüşmeci	FÜSUN GÜZEL	Diyetisyen	Diyetisyen
61	TRABZON	2. görüşmeci	EMİNE TATLI	Hemşire	Hemşire
61	TRABZON	3. görüşmeci	YASEMİN KARAGÖZ	Hemşire	Hemşire
61	TRABZON	4. görüşmeci	HAVVA KALMA	Hemşire	Hemşire
61	TRABZON	Numune Hazırlama Sor.	HALUK BÜLBÜLOĞLU	Lab. Teknisyeni	Lab. Teknisyeni

61	TRABZON	Kontrolör	GÜLAY ÖZEMİR	Ebe	Ebe
61	TRABZON	Fizik Muayene Sorumlusu	SEZGİN AÇIL	Doktor	Doktor
61	TRABZON	1. görüşmeci	BEYHAN KADIOĞLU	Diyetisyen	Diyetisyen
61	TRABZON	2. görüşmeci	RAKİBE AYDIN	Ebe	Ebe
61	TRABZON	3. görüşmeci	ŞENAY KOLAYLI	Hemşire	Hemşire
61	TRABZON	4. görüşmeci	MELAHAT AKPINAR	Ebe	Ebe
61	TRABZON	Numune Hazırlama Sor.	MELEK KUVVET	Lab. Teknisyeni	Lab. Teknisyeni
61	TRABZON	Kanalma Sorumlusu	GÜLNAZ AKDEMİR	Ebe	Ebe
62	TUNCELİ	Araştırma Sorumlusu	İLHAMİ BİNGÖL	Kimyager	İl Sağ. Md.Yrd.
62	TUNCELİ	Araştırma Koordinatörü + Ekip Başı	NİYAZİ HARE	Memur	Eğitim Şb.Md.
62	TUNCELİ	Kontrolör	MUHİTTİN MORTAŞ	Sağlık Memuru	Ah .Tsm Şb.Md.V.
62	TUNCELİ	Fizik Muayene Sorumlusu	ABUZER ÖZKAN	Doktor	Tsm Doktoru
62	TUNCELİ	1. görüşmeci	GÜLSÜM GÜÇER	Hemşire	Hemşire
62	TUNCELİ	2. görüşmeci + Kanalma Sorumlusu	DENİZ AS	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
62	TUNCELİ	3. görüşmeci	AYSEL TORUN	Ebe	Ebe
62	TUNCELİ	4. görüşmeci	BİRCAN TAĞIT	Ebe	Ebe
62	TUNCELİ	Numune Hazırlama Sor.	GÜLAY TAN	Lab. Tek.	Lab.Tek
63	ŞANLIURFA	Araştırma Sorumlusu	MAHMUT ÇİRİŞ		İl Sağlık Müd Yard.
63	ŞANLIURFA	Araştırma Koordinatörü	MAHMUT ATÇI	Sağlık Memuru	Eği.Şube Müdürü
63	ŞANLIURFA	Ekip Başı	ELİF KARA İZGÖRDÜ	Hemşire	İl Eğitimcisi
63	ŞANLIURFA	Kontrolör	SEHER KUTLU	Hemşire	İl Eğitimcisi
63	ŞANLIURFA	Fizik Muayene Sorumlusu	Dr.ENES MESUTOĞLU	Doktor	Doktor
63	ŞANLIURFA	1. görüşmeci	SELAHATTİN AYDIN	Diyetisyen	Diyetisyen
63	ŞANLIURFA	2. görüşmeci	İLKAY BUCAK	Ebe	İl Eğitimcisi
63	ŞANLIURFA	3. görüşmeci	ZEHRA DAĞ	Hemşire	İl Eğitimcisi
63	ŞANLIURFA	4. görüşmeci	UĞUR AKTÜRK	VHKİ	İl Eğitimcisi
63	ŞANLIURFA	Numune Hazırlama Sor.	AYŞENUR ÖNCÜ	Lab.Tek.	Lab.Tek.
63	ŞANLIURFA	Kanalma Sorumlusu	ŞENGÜL ZAMAN	Hemşire	İl Eğitimcisi
63	ŞANLIURFA	5. görüşmeci	ŞÜKRAN TER	Hemşire	İl Eğitimcisi
63	ŞANLIURFA	6. görüşmeci	TUBA YILMAZ	Hemşire	İl Eğitimcisi
63	ŞANLIURFA	7. görüşmeci	ZEYNEP NİHAL IŞIN	Hemşire	İl Eğitimcisi
63	ŞANLIURFA	8. görüşmeci	NURAY KABAN	Hemşire	İl Eğitimcisi
64	UŞAK	Araştırma Sorumlusu	Uzm.Dr. NİLÜFER KAYA	Halk Sağlığı Uzman Hekim	İl Sağlık Md. Yrd.
64	UŞAK	Araştırma Koordinatörü + Ekip Başı	MEHTAP SAYMALI	Hemşire	Eğitim Şb.Md.

64	UŞAK	Kontrolör	HALİL ARSLAN	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
64	UŞAK	Fizik Muayene Sorumlusu	ERSİN AKKALP	Hekim	Hekim
64	UŞAK	1. görüşmeci + Kanalma Sorumlusu	ÜMMÜ DEMİRCİ	Ebe	Ebe
64	UŞAK	2. görüşmeci	MUSTAFA MERT	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
64	UŞAK	3. görüşmeci	HASAN SATILMIŞ	V.K.H.İ.	Veri Hazırlama
64	UŞAK	4. görüşmeci	HALİL ARSLAN	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
64	UŞAK	Numune Hazırlama Sor.	GÜNAY KİŞİN	Lab.Teknisyeni	Laborant
65	VAN	Araştırma Sorumlusu	SEDAT KAVAS	Doktor	Sağlık Müd. Yar.
65	VAN	Araştırma Koordinatörü	MEHMET SAİM ÇİÇEKDENK	Sağlık Memuru	Eğitim Şb. Müd.
65	VAN	Ekip Başı	SELİN TUNALI ÇOKLUK	Doktor	Doktor
65	VAN	Kontrolör	FATİH KORKMAZ	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
65	VAN	Fizik Muayene Sorumlusu	ZEYNEP ERDEM	Doktor	Doktor
65	VAN	1. görüşmeci	DUYGU ERÇİN	Hemşire	Hemşire
65	VAN	2. görüşmeci	ZEYNEP CİHAN KARA	Hemşire	Hemşire
65	VAN	3. görüşmeci	AYŞEGÜL KOYUNCU	Hemşire	Hemşire
65	VAN	4. görüşmeci	CENAP ALMANAR	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
65	VAN	Numune Hazırlama Sor.	HÜSEYİN AYDIN TÜRKYILMAZ	Laborant	Lab. Tek.
65	VAN	Kanalma Sorumlusu	ERSİN SALTIK	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
66	YOZGAT	Araştırma Sorumlusu	SÜLEYMAN YURDAGÜL	Sağlık Müdür Yrd	Sağlık Müdür Yrd
66	YOZGAT	Araştırma Koordinatörü	YAHYA TEKİN	Eğitim Şb.Müdürü	Eğitim Şb.Müdürü
66	YOZGAT	Ekip Başı	ZEYNEP ÇELİKBİLEK	Doktor	Doktor
66	YOZGAT	Kontrolör	İBRAHİM ELHAN	Gıda Mühendisi	Gıda Mühendisi
66	YOZGAT	Fizik Muayene Sorumlusu	MELTEM BEYAZGÜL	Doktor	Doktor
66	YOZGAT	1. görüşmeci	ALİ TUZLALI	Diyetisyen	Diyetisyen
66	YOZGAT	2. görüşmeci	ZÜBEYDE PEKER UYAR	Hemşire	Hemşire
66	YOZGAT	3. görüşmeci + Kanalma Sorumlusu	AYFER GÜLEÇ KONAT	Hemşire	Hemşire
66	YOZGAT	4. görüşmeci	FATİH ÇETİN	Lab.Tek	Lab.Tek
66	YOZGAT	Numune Hazırlama Sor.	M.ALİ TÜRKMEN	Lab.Tek	Lab.Tek
66	YOZGAT	5. görüşmeci	LEYLA YILDIRIM KAYA	Diyetisyen	Diyetisyen
66	YOZGAT	6. görüşmeci	TUĞBA AKINOL	Diyetisyen	Diyetisyen
66	YOZGAT	7. görüşmeci	SÜVEYLA GÖRMEZ	Ebe	Ebe

66	YOZGAT	8. görüşmeci	MİKAİL İPEKEL	VHKİ	Vhki
67	ZONGULDAK	Araştırma Sorumlusu	Dr.MEHMET KIZILCIK	Doktor	Müdür Yardımcısı
67	ZONGULDAK	Araştırma Koordinatörü	DERYA KAYINOVA	Eğitim Koordinatörü	Şube Müd.
67	ZONGULDAK	Ekip Başı	EMRE KARAAHMETOĞLU	Doktor	Doktor
67	ZONGULDAK	Kontrolör	TUĞRUL DERELİ	Gıda Mühendisi	Halk Sağ.Lab.Müd.
67	ZONGULDAK	Fizik Muayene Sorumlusu	EMRE KARAAHMETOĞLU	Doktor	Doktor
67	ZONGULDAK	1. görüşmeci	MEHMET ZENGİN	Diyetisyen	Diyetisyen
67	ZONGULDAK	2. görüşmeci	ERDOĞAN KAPUSUZ	Biyolog	Memur
67	ZONGULDAK	3. görüşmeci	İBRAHİM DURHAN	Tıbbi Teknolog	Tıbbi Teknolog
67	ZONGULDAK	4. görüşmeci + Kanalma Sorumlusu	HİLAL EREN	Ebe	Ebe
67	ZONGULDAK	Numune Hazırlama Sor.	SELMA AKSAY	Lab.Tek	Lab.Tek.
68	AKSARAY	Araştırma Sorumlusu	YUSUF ÇETİN	DOKTOR	Müdür Yardımcısı
68	AKSARAY	Araştırma Koordinatörü	VAHİT AKÇA	ÖĞRETMEN	Şube Müdürü
68	AKSARAY	Ekip Başı	CEM M. MACUN	DOKTOR	Doktor
68	AKSARAY	Kontrolör	AYSUN MERCAN	HEMŞİRE	Hemşire
68	AKSARAY	Fizik Muayene Sorumlusu	E.ÖZLEM DOĞU	DOKTOR	Şube Müdürü
68	AKSARAY	1. görüşmeci	BELMA UYAR	DİYETİSYEN	Diyetisyen
68	AKSARAY	2. görüşmeci	MELİHA POZAM	HEMŞİRE	Hemşire
68	AKSARAY	3. görüşmeci	NESRİN DEMİRCİER	HEMŞİRE	Hemşire
68	AKSARAY	4. görüşmeci	ELİF ERTUĞRUL	EBE	Ebe
68	AKSARAY	Numune Hazırlama Sor.	RAFET DOĞAN	LAB. TEKNİSYENİ	Lab. Teknisyeni
68	AKSARAY	Kan alma Sorumlusu	MELİHA POZAM	HEMŞİRE	Hemşire
69	BAYBURT	Araştırma Sorumlusu	EKREM HATİPOĞLU	İşletmeci	Sağlık Müdürü Yrd.
69	BAYBURT	Araştırma Koordinatörü	NEVZAT İMAÇ	Öğretmen	Eğitim Şb.Müd.
69	BAYBURT	Ekip Başı	EMİNE ÇAN	Uzman Doktor/ Halk Sağlığı Uzmanı	Halk Sağlığı Uzmanı
69	BAYBURT	Kontrolör	HÜSEYİN BİLGİN	Tıbbi Teknolog	Gıda- Çevre Şb. Md
69	BAYBURT	Fizik Muayene Sorumlusu	TELAT AYDIN	Doktor	Aile Hekimi
69	BAYBURT	1. görüşmeci	CANİYE ALICI	Hemşire	Hemşire
69	BAYBURT	2. görüşmeci + Kanalma Sorumlusu	MERYEM ÇİÇEK	Hemşire	Hemşire
69	BAYBURT	3. görüşmeci	NURCAN EROĞLU	Hemşire	Hemşire
69	BAYBURT	4. görüşmeci	CİHAN YURTSEVER	Hemşire	Hemşire
69	BAYBURT	Numune Hazırlama Sor.	MEHMET ÖZDEMİR	Lab. Teknisyeni	Lab. Teknisyeni
70	KARAMAN	Araştırma Sorumlusu	ZEYNEL ABİDİN YAREN	Toplum Sağ. Tek.	Sağlık Müd. Yard.

70	KARAMAN	Araştırma Koordinatörü	HÜSEYİN GÜNEŞ	Çevre Sağlığı Teknisyeni	Çevre Sağlığı Şube Müd.
70	KARAMAN	Ekip Başı	MUSTAFA KÜÇÜK	Doktor	Doktor
70	KARAMAN	Kontrolör	HANDAN ALTUNKAN	Hemşire	Hemşire
70	KARAMAN	Fizik Muayene Sorumlusu	FATİH ALICIOĞLU	Doktor	Doktor
70	KARAMAN	1. görüşmeci	ZEHRA ÖZÖZEN	Diyetisyen	Diyetisyen
70	KARAMAN	2. görüşmeci	ALİYE AYAŞ	Hemşire	Hemşire
70	KARAMAN	3. görüşmeci	MÜSLÜM ÇERÇİ	Sağlık Teknikeri	Sağlık Teknikeri
70	KARAMAN	Numune Hazırlama Sor.+ Kanalma Sorumlusu	MURAT SERTEL	Laborotuar Tek.	Laborotuar Tek.
71	KIRIKKALE	Araştırma Sorumlusu	SEÇKİN YÜCEL	Sağlık Müdür Yrd.	Sağlık Müdür Yrd.
71	KIRIKKALE	Araştırma Koordinatörü	OKAN ÖZSOY	Eğitim Şube Müdürü	Eğitim Şube Müd.
71	KIRIKKALE	Ekip Başı	MERAL BOYABATLI	Doktor	Doktor
71	KIRIKKALE	Kontrolör	NURAN ÇİFTÇİ	Hemşire	Hemşire
71	KIRIKKALE	Fizik Muayene Sorumlusu	MÜNİRE IŞILAK DEMİR	Doktor	Doktor
71	KIRIKKALE	1. görüşmeci	BURÇİN TEKİNEL	Diyetisyen	Diyetisyen
71	KIRIKKALE	2. görüşmeci	NURAN VURGUN	Ebe	Ebe
71	KIRIKKALE	3. görüşmeci	AYDIN AKDAĞ	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
71	KIRIKKALE	4. görüşmeci	HATİCE AYYILDIZ	Ebe	Ebe
71	KIRIKKALE	Numune Hazırlama Sor.	MESUT AYHAN	Lab.Tek.	Lab.Tek.
71	KIRIKKALE	Kanalma Sorumlusu	AMİNE YÜKSEL ÖZDEMİR	Hemşire	Hemşire
72	BATMAN	Araştırma Sorumlusu	YAHYA YETİZ	Eğitim Şube Müd.	Eğitim Şube Müd.
72	BATMAN	Araştırma Koordinatörü	MUHARREM TURAL	Çev. Sağ. Teknisyeni	İl Sağ. Müd. Yard.
	BATMAN	Ekip Başı	MARUF YALÇİN	Sosyal Çalışmacı	Sosyal Çalışmacı
72	BATMAN	Kontrolör	ŞÜKRÜ ÜLKER	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
72	BATMAN	Fizik Muayene Sorumlusu	OSMAN EKİNCİ	Doktor	Doktor
72	BATMAN	1. görüşmeci	VAHİDE İŞLİYEN	Ebe	Ebe
72	BATMAN	2. görüşmeci	GÜLİSTAN ÜLKER	Hemşire	Hemşire
72	BATMAN	3. görüşmeci	SERKAN RÜZGAR	Çev. Sağ. Teknisyeni	Çev. Sağ. Teknisyeni
72	BATMAN	4. görüşmeci	MİHRİBAN TURAL	Hemşire	Hemşire
72	BATMAN	Numune Hazırlama Sor.	FERHAN ADLIĞ	Laboratuvar Teknikeri	Laboratuvar Teknikeri
72	BATMAN	Kan alma Sorumlusu	BÜNYAMİN KURTULUŞ	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
73	ŞIRNAK	Araştırma Sorumlusu	OSMAN DEMİR	Doktor	Sağlık Müdür Yardımcısı
73	ŞIRNAK	Araştırma Koordinatörü	GÜLDEN PINARBAŞI	Ebe	Eğitim Şube Birim Sorumlusu

73	ŞIRNAK	Ekip Başı	OSMAN DEMİR	Doktor	Sağlık Müdür Yardımcısı
73	ŞIRNAK	Kontrolör	FADİME SÜLLÜ	Çevre Sağlığı Teknisyeni	Eğitim Şube Memur
73	ŞIRNAK	Fizik Muayene Sorumlusu	SERTAN BULUT	Doktor	Doktor
73	ŞIRNAK	1. görüşmeci	ABDÜLKERİM BAYRAM	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
73	ŞIRNAK	2. görüşmeci	GÜLİN AKMAN	Hemşire	Hemşire
73	ŞIRNAK	3. görüşmeci + Kanalma Sorumlusu	HACI ŞENEL	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
73	ŞIRNAK	4. görüşmeci	GÜLSÜM VAROL	Ebe	Ebe
73	ŞIRNAK	Numune Hazırlama Sor.	İDRİS TEMİZ	Laborant	Laborant
74	BARTIN	Araştırma Sorumlusu	İSMET KAVAKLI	Doktor	Sağlık Md. Yard.
74	BARTIN	Araştırma Koordinatörü + Ekip Başı	YASEMİN GÜVEN	Şube Müdürü	Şube Müdürü
74	BARTIN	Kontrolör	ASLI ERKAYA	Diyetisyen	Diyetisyen
74	BARTIN	Fizik Muayene Sorumlusu	SEDA ARAS	Doktor	Doktor
74	BARTIN	1. görüşmeci	BETÜL BOZBULUT	Diyetisyen	Diyetisyen
74	BARTIN	2. görüşmeci + Kanalma Sorumlusu	GÜLAY BOSTANCI	Ebe	Ebe
74	BARTIN	3. görüşmeci	ASLI ERKAYA	Diyetisyen	Diyetisyen
74	BARTIN	4. görüşmeci	EROL YARBAŞI	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
74	BARTIN	Numune Hazırlama Sor.	TEKİN AKDERE	Laborant	Laborant
74	BARTIN	Yardımcı personel	YASEMİN DENİZ	Ebe	Vekil Ebe
74	BARTIN	Yardımcı personel	GÜLCAY DEMİRCİ	Ebe	Vekil Ebe
74	BARTIN	Yardımcı personel	NUR TÜMRA AKDUMAN	Hemşire	Vekil Hemşire
75	ARDAHAN	Araştırma Sorumlusu	*TEKİN BALCI*		İl Sağlık Müdür Yardımcısı
75	ARDAHAN	Araştırma Koordinatörü + Ekip Başı	ZEHRA AYDIN	Yüksek Hemşire	Eğitim Şube Müdürü
75	ARDAHAN	Kontrolör	MAHMUT ŞENCAN	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
75	ARDAHAN	Fizik Muayene Sorumlusu	Dr.SEZGİN GÜLEÇ	DOKTOR	Sorumlu Tabibi
75	ARDAHAN	1. görüşmeci	KADER TOPTAŞ	EBE	
75	ARDAHAN	2. görüşmeci	TUBA GELERİ	Hemşire	
75	ARDAHAN	Numune Hazırlama Sor.+ Kanalma Sorumlusu	KURTULUŞ US	Laboratuvar Teknisyeni	Halk Sağlığı Laboratuvar Müdür V
76	IĞDIR	Araştırma Sorumlusu	YAŞAR ÖZKAN	İL SAĞLIK MÜD.YRD.	İl Sağlık Müd.Yrd.
76	IĞDIR	Araştırma Koordinatörü	TAMER ATLAS	V.H.K.İ	Eğitim Şube Müd.
76	IĞDIR	Ekip Başı	ORHAN ÇELİK	SAĞLIK MEMURU	Toplum Sağlığı Teknisyeni

76	IĞDIR	Kontrolör	MURAT TÜRKELİ	SAĞLIK MEMURU	Toplum Sağlığı Teknisyeni
76	IĞDIR	Fizik Muayene Sorumlusu	ONUR ARABACI	DOKTOR	Doktor
76	IĞDIR	1. görüşmeci	SERPİL TURAN	HEMŞİRE	Hemşire
76	IĞDIR	2. görüşmeci	MEHMET ÖZÇALIMLI	SAĞLIK MEMURU	Toplum Sağlığı Teknisyeni
76	IĞDIR	3. görüşmeci	BURHAN GENÇ	SAĞLIK MEMURU	Toplum Sağlığı Teknisyeni
76	IĞDIR	4. görüşmeci	BURCU AYDIN	ÇEVRE MÜHENDİSİ	Çevre Mühendisi
76	IĞDIR	Numune Hazırlama Sor.	UFUK KARDERİN	SAĞLIK MEMURU	Laboratuvar Teknisyeni
76	IĞDIR	Kanalma Sorumlusu	CENGİZ KABAZ	SAĞLIK MEMURU	Laboratuvar Teknisyeni
77	YALOVA	Araştırma Sorumlusu	A.HAKAN ERSİN	Doktor	Sağlık Müdür Yardımcısı
77	YALOVA	Araştırma Koordinatörü + Ekip Başı	ERHAN DİNLER	Sağlık Memuru	Eğitim Şube Müdürü
77	YALOVA	Kontrolör	SEVDA ÜNLÜ	Ebe	Ebe
77	YALOVA	Fizik Muayene Sorumlusu	ERCAN COŞKUN	Doktor	Sağlık Grup Başkanı
77	YALOVA	1. görüşmeci	EBRU ATABAY	Diyetisyen	Diyetisyen
77	YALOVA	2. görüşmeci + Kanalma Sorumlusu	SEZİN SEZER	Ebe	Ebe
77	YALOVA	3. görüşmeci	ELİF TEMUÇİN	Diyetisyen	Diyetisyen
77	YALOVA	4. görüşmeci	DUYGU GÜVEN	Hemşire	Hemşire
77	YALOVA	Numune Hazırlama Sor.	NİLGÜN TOSUN	Laboratuvar Teknisyeni	Laboratuvar Teknisyeni
78	KARABÜK	Araştırma Sorumlusu	YÜKSEL KORKUT	İl Sağlık Müdür Yard.	İl Sağlık Müdür Yard.
78	KARABÜK	Araştırma Koordinatörü	NURAY DORUKBAŞI	Eğitim Şube Müdürü	Eğitim Şube Müdürü
78	KARABÜK	Ekip Başı	EMİNE AYDIN	Ebe	Umke Birim Sorumlusu
78	KARABÜK	Kontrolör	BANU ANDAÇ	Hemşire	Hasta Hakları Birim Sor.
78	KARABÜK	Fizik Muayene Sorumlusu	Dr. MUHAMMET RIZA AÇMALI	Hekim	İl Ambulans Servisi Başhekimi
78	KARABÜK	1. görüşmeci	MEHTAP ALADAĞ	Diyetisyen	Diyetisyen
78	KARABÜK	2. görüşmeci	FADİME YİĞİT	Hemşire	Hemşire
78	KARABÜK	3. görüşmeci	HASAN SAYIM	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
78	KARABÜK	4. görüşmeci	MUSTAFA ÖNAL	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
78	KARABÜK	Numune Hazırlama Sor.	ERCAN CANÖZKAN	Lab. Teknisyeni	Lab. Teknisyeni
78	KARABÜK	Kanalma Sorumlusu	YUNUS KUYUCU	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru

79	KİLİS	Araştırma Sorumlusu	FATİH YELDAN	Doktor	Sağlık Müd.Yrd.
79	KİLİS	Araştırma Koordinatörü + Ekip Başı	MELİKE KÖSEYENER	Diyetisyen	Eğitim Şb. Müd.
79	KİLİS	Kontrolör	MÜRVET KOCABAŞ	Sağlık Memuru	Çev.Sağ.Teknisyeni
79	KİLİS	Fizik Muayene Sorumlusu	HATİCE ESRA NİŞANCI	Doktor	Aile Hekimi
79	KİLİS	1. görüşmeci	MELİKE KÖSEYENER	Diyetisyen	Eğitim Şb. Müd.
79	KİLİS	2. görüşmeci	ALİ ÖZTÜRK	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
79	KİLİS	3. görüşmeci	SEZAİ KAYALAK	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
79	KİLİS	Numune Hazırlama Sor.	GÖRKEM KAYA ECDER	Hemşire	Hemşire
79	KİLİS	Kanalma Sorumlusu	EMİNE KILIÇ	Hemşire	Hemşire
80	OSMANİYE	Araştırma Sorumlusu	ADEM KORKMAZ	Sağlık Müdür Yardımcısı	Sağlık Müdür Yardımcısı
80	OSMANİYE	Araştırma Koordinatörü	ERTAN ATCI	Eğitim Şube Müdürü	Eğitim Şube Müdürü
80	OSMANİYE	Ekip Başı	EMİNE DEMİR	Yüksek Hemşire	Eğitim Şube Şefi
80	OSMANİYE	Kontrolör	ESİN KESKİN	Diyetisyen	Diyetisyen
80	OSMANİYE	Fizik Muayene Sorumlusu	ALPER GÖK	Pratisyen Hekim	Pratisyen Hekim
80	OSMANİYE	1. görüşmeci	NESLİHAN TOPAÇ	Diyetisyen	Diyetisyen
80	OSMANİYE	2. görüşmeci	HASAN KOYUNCU	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
80	OSMANİYE	3. görüşmeci	EMİNE SARI	Hemşire	Hemşire
80	OSMANİYE	4. görüşmeci	SULTAN DÖNMEZ	Ebe	Ebe
80	OSMANİYE	Numune Hazırlama Sor.	İSHAK UYDURAN	Labratuar Teknisyeni	Labratuar Teknisyeni
80	OSMANİYE	Kanalma Sorumlusu	EBRU DAL	Yüksek Hemşire	Yüksek Hemşire
81	DÜZCE	Araştırma Sorumlusu	MEHMET ALİ DURAN	Sağlık Müdür Yardımcısı	Sağlık Müdür Yardımcısı
81	DÜZCE	Araştırma Koordinatörü + Ekip Başı	MUHARREM YAHŞİ	Sağlık Memuru	Şube Müdürü
81	DÜZCE	Kontrolör	SERPİL KIZILÇAOĞLU	Diyetisyen	Diyetisyen
81	DÜZCE	Fizik Muayene Sorumlusu	FEYZA BAŞAR	Doktor	Doktor
81	DÜZCE	1. görüşmeci	MELİKE RÜYA KAPTAN	Diyetisyen	Diyetisyen
81	DÜZCE	2. görüşmeci + Kanalma Sorumlusu	SALİHA DEMİRHAN	Ebe	Ebe
81	DÜZCE	3. görüşmeci	ÖZLEM KARAKAN	Hemşire	Hemşire
81	DÜZCE	4. görüşmeci	ABDULLAH SADIÇ	Sağlık Memuru	Sağlık Memuru
81	DÜZCE	Numune Hazırlama Sor.	BARIŞ PINARBAŞI	Laborant	Laborant